PRIVATE LIBRARY
John A. Swanson
NO. 189 PRICE a/S.C/ 2.40

Gift from Pastor Swanson
July 1954

HEMMETS VÄN

TIDSKRIFT FÖR

SVENSKA HEM

FÖRSTA ÅRGÅNGEN

1903

UTGIFVEN AF
THE HOME PRESS PUBLISHING COMPANY
CHICAGO, ILL.

Innehållsförteckning 1903.

SIDA

Anderson, Adolph. Musik 652
Anderson, G. Bernhard, Hon. Humbug 455
Babylonisk botpsalm 42
Backlund, J. O., Rev. I brytningstiden 65, 163
Fridsbudbäraren 315, 505, 785, 1027
Pontus Wikner 659
Bersier, Eugene. Ett saligt hopp 132
Beskow, Eugenie. Till en liten gosse. Poem 225
Beskow, G. E. I himlarnas medelpunkt 132
Björk, Ernst. Det våras. Poem 325
Ottesångsklockan. Poem 465
Bodien, O., Rev. Gratulation på dr. och fru Frank Petersons silfverbröllop. Poem 689
Bokrevy. Tennyson och hans tolkare 226
Bonggren, Jacob, L. H. D. Hemmets Vän. Poem 3
Var dig själf. Poem 239
Våren är här. Poem 301
Braun, W. von. Roses on the grave 619
Buttiger, C. W. "Om Gud så vill." Poem 652
Carlström, Gideon. Vid aftäckandet af John Ericssons staty. Poem 633
Daggdroppar 20
David. Bågsången 135
Diamanter 97
Dickey, L. S. "The Single Tax" 735
D—lm, Eric. Min moder. Poem 479
Edgren, Hjalmar, Ph. D., LL. D. En löftets minnesstod 563
Edgren, J. A., D. D. Ljuspunkter från de svenska baptisternas 50-års-jubileum 18
Helbrägdagörelse 759
Elmquist, P. J., Prof. Den svenska fria missionens i Amerika skola 403
Ericson, Albert, D. D. Det svenska teologiska seminariet i Evanston, Ill. 376
Ericson, John E., Hon. John Ericsson 637
Francke, A. Jesus mitt allt. Musik 487
Franzén, F. M. The Laplander's Song. Poem 110
The Stars. Poem 259

Fredholm, Axel. En solsång ur mörker och snö. Poem 133
Minnes du än? Poem 189
Fiskaregossen. Poem 493
Sorgerna. Poem 657
Höst. Poem 809
Minnetonka. Poem 895
Julgranen. Poem 983
Ganga. Kvinnan i Brahmas, Buddhas och Muhameds länder .....
.....341, 433, 521, 611, 697, 789, 873, 951, 1019
Geijer, E. G. The Little Collier Boy. Poem 442
Bergsmannen. Poem 725
Grafström, A. A. Norrland. Poem 72
Harpan. Poem 962
Grafström, Frith. For The Marriageday. Poem 705
Hagström, G. A., Rev. Korn åt små fåglar .....
..... 47, 148, 239, 334, 513, 595, 679, 781, 860, 965, 987
Hallgren, E., Rev. Ett blad ur nykterhetens historia 231
Hanson, O., Missionär. Indien i kyrkohistorien 939
Harris, Chas. K. Hallå, Central! Gif mig Himlen! Poem 685
Hedberg, Frans. Den tysta kraften. Poem 44
Hedeen, O., Prof. Hemmet och hemlandet. Poem 99
Julgåfvan. Poem 1039
Helm, Mrs. Blodbadet vid fort Dearborn 911
Hill, Samuel M., L. H. D., Prof. Luther Academy 389
Johnson. D. D., Rev. Verklighet och fantasi 847
Lagergren, C. G., Prof. Till John Alexis Edgren, D. D. 13
Svenska Baptisternas i Amerika Teologiska Seminarium 379
Lappe, Carl. Tröst 215
Larson, C. O. Musik till: Har du ej ett ord för Jesus 131
Larson, R., Rev. Ett exempel ur högen 835
Lenngren, Anna Maria. Guds lof. Poem 40
Leopold, Karl Gustaf af. Försynen. Poem 647
Low, Francis. Lily 679
Longfellow, Henry Wadsworth. Hiawatha: Prolog 829
Hiawatha: Fredspipan 928
Malmström, B. E. Why does it sigh so heavy in the forest? 883
Morris, Robert, LL. D. Memories 503
Moses sång 213
Nansen, Fridtjof. Mot söder 140
Nicander, Karl A. Aftonen 145
Nybom, Johan. Sång på Julafton. Poem 981
Nyvall, David, President. Kristlig och fariseisk fromhet 217
North Park College 399
O, att få hemma vara 129
Omberg, J. M. Fridshymn. Poem 34
Är det ära det? Poem 139
Historiens vackraste blad. Poem 235

Oskar II. Östersjön. Poem ... 181
Palm, Chas., Rev. Ungdomen och litteraturen ... 136
En ung kristen som amerikansk medborgare ... 419
Paulus. Det yppersta i världen ... 303
Peterson, Frank, D. D., Rev. Något om svenskarne i Amerika ... 93
Peterson, O. P., Rev. Vandra värdigt Kristi evangelium ... 35
Redaktionen. Anmälan ... 5
Ungdomens kristendoms-undervisning ... 87
I nödens stund ... 184
Vårt skolnummer ... 363
Det svenska snillet ... 635
Den kristne arbetaren ... 729
Chicago — ett nutidens under ... 811, 899
Risberg, Fridolf, Prof. Den svenska afdelningen af The Chicago Theological Seminary ... 393
Rocén, John. Amerikanska revolutionskriget betraktadt från en filosofisk synpunkt ... 285
Rocén, John, & Emanuel Schmidt, Ph. D. Ekon från missionsfälten 58, 246
Roe, C. M. I Manyánas land ... 571
Rydberg, Viktor. Lille Viggs äfventyr på Julaftonen ... 989
Salquist, C. A., Rev. Några drag ur Napoleons fångenskap på St. Helena ... 470
Sandell, Eric, Rev., D. D. Socialismen, skärskådad i skriftens ljus ... 21
Studerkammaren ... 31, 122, 208, 329, 969
De högre läroverkens inflytande på folkbildningen ... 413
Sandell, Lina. I sommartid. Poem ... 756
En frukt af söndagsskolan. Poem ... 863
Scherström, Eric, Rev. Oliver Cromwell, betraktad från kristlig synpunkt ... 198
Schmidt, Emanuel, Ph. D. Bibelns länder ... 52, 155, 253, 311, 495, 665, 869
Mitt fosterland. Poem ... 12
Trenne änglar. Poem ... 271
Mrs. Sara B. Judsons död på St. Helena ... 481
Aftonbön. Poem ... 593
John E. Ericson ... 645
Sångens makt ... 747
Schmidt, Nathaniel, Prof. På Wartburg ... 547
Sjöstrand, Erik, Rev. Hemmets Vän. Poem ... 545
Stagnelius, E. J. Necken. Poem ... 351
Sterner, Mauritz. Till arbetets män. Poem ... 732
Ett marknadsminne. Poem ... 744
Swensson, Carl, Ph. D., Pres. Svensk-Amerikanska läroverk ... 365
Bethany College ... 383
Talmage, De Witt. Ett ljus på stigen ... 654
Tegnér, Esaias. Fridsröster. Poem ... 557
Tennyson. Dit ut. Poem ... 228

Topelius, Z. Min moder. Poem 85
Odödlighet 490
Älskar du mig? 591
Moster Lotta. Poem 687
Unas. De gamla egyptiernas föreställning om lifvet efter detta 191
Hymn till Aten 601
Valerius, John David. Förnöjsamhet. Poem 90
Valerius, N. E., Rev. Johannes Döparen såsom talare 841
Vårfläktar 283
Wadman, Johan Anders. Min lilla vrå bland bergen. Poem 567
Wahlström, M., Ph. D., Pres. Gustavus Adolphus College 374
Waldenström, P. Den brutna grenen 215
Wallenius, C. G., Prof. John Wesley 771, 851, 1009
Wallin, A. R., Prof. Upsala College 396
Wikner, Carl Pontus. Mig törstar. Poem 405
My Mothers Will.... 75, 113, 260, 352, 446, 529, 620, 708, 796, 887, 1040
Wingren, E., Rev. Hvarom samtalen I? 307
Wirsén, C. D. af. Magdalena. Poem 304
Emaus. Poem 589
Den heliga natten. Poem 979
Youugert, S. G., Ph. D., Prof. Augustana College and Theological Seminary 371
Ädelstenar 695

Helside-Illustrationer.

SIDA

Aftonen 147
Anderson, Esselinda, Miss 640
Anderson, G. Bernhard, Hon. 454
Andrew, Gustaf, Ph. D., Pres. 870
Arbetarens Vän 724
Augustana College 372
Backlund, J. O., Rev. 507
Bergkungen 1005
Bethany Church 385
Bethany College, Ladies Hall 367
" " Auditorium 368
" " Main Hall 382
Betlehem 34
Birma, vy från 942
Bonggren, Jacob, Dr. 300
Borg, en nordisk 165
Boträdet, det heliga 953
Brace, Hogbard, Prof. 384
Buddha 950
Buddhas tand 947
Buddhas tempel 953
Chicagos parker, vyer ..... 808—827, 898—925
Congenial bedfellows 335
Declaration of Independence, signing of 297
Den heliga klubben 855
Den öfvergifna kraften 317
Dividing the pie 515
Drottningen af Sikkim 875
Döda hafvet ..... 667—676
Edgren, J. A., Dr., med familj 758
Elmquist, P. J., Prof. 402
Engelsk flickskola i Indien 879
En moder 84
En sommarnatt 258
En äfventyrlig färd 288
Ephesus 74, 77, 78, 263
Ericson, John E., Hon. 644
Ericsson, John 639
" " Staty 632, 636
Ett strandadt vrak 752
Everest, Mount 959
Fisk Hall 394
Fjällen i Nord 169
Floreen, Rev., Dr. 386

SIDA

Fredholm, Axel, Rev. 189
George, Henry 734
Hagström, G. A., Rev. 986
Hallgren, E., Rev. 230
Hanson, O., Missionär 938
Hedeen, O., Prof. 98
Hermon, berget 154
Himalaya-bergen 1021
Humbug 463
Hyddan i skogen 320
Hypocephalos, egyptisk 197
I Ganges dalar 1018
Indian summer 894
Infödda kristna kvinnor i Indien 878
I've got pants on 240
Jesus och den rike ynglingen 409
Jesus och hans moder 35, 978, 1038
Jesus vid Galileiska hafvet 32
Johnson, Aug , D. D., Rev. 846
Johnson, C. J., B. D., Pres. 388
Jordan-floden 498, 500
Judson, A. 485
Julgranen 982, 985
Julgåfvan 1038
Julklämtning 976
Kashmirkvinna 876
Kristna flickor i Lucknow, Indien 880
Kyrkan i dalen 510
Lagergren, C. G., Prof. 12
Lama-präster 1022
Larson, C. O., Prof 130
Lasse liten 782
Longfellow, H. W. 828
Luther Academy, Wahoo, Neb. 390
Luxor 609
Marriageday 704
Medeltidsborgar 553
Minnetonka, vyer 896
Monitor och Merrimac 642
Moses 212
Moster Lotta 686
Mother's joy 224
My Mother's Will 74
Napoleon 475, 477

Napoleons graf 430
Nemesis 244
Nepals drottning 960
Nordisk scen 69
North Park College, Buildings 400
Nyvall, D., Pres. 216
Nyvall, D., Pres., och fakultet 398
Old Home 188
Olson, O., Dr. 373
Oregonfloden, vy 649
Orientalisk kvinna 340
Oskar II 180
Palestina 313
Palm, Chas., Rev., med familj 137
Peterson, Frank, Dr., med Fru 92, 688
På Nya Englands kust 293
På samhällets höjder 610
På väg till kyrkan 505
Rida Ranka 862
Risberg, Fridolf, Prof. 392
Rocén, John 40
Ruiner af teatern i Efesus 121
Salquist, C. A., Rev., med fru 471
Sandell, Eric, D. D. 21
Sandell, Eric, Dr., med familj 330
Sandzen, Birger, Prof. 384
Schmidt, Emanuel, Ph. D. 2
Schmidt, Nathaniel, Prof. 544
Skridskoåkning 1026
Skönhet och konst 520
Tegnér, Esaias 556
Tegnérs hem 560
Tennyson, Alfred 229
Thorstenberg, Samuel, Prof. 386
Tiberias och sjön Genesaret 868
Under ferierna 362
University of Chicago 906
Valerius, N. E., Rev. 840
Vid hafvets strand 528
Vid hamnen 418
Vikingaskepp 67
Vyer från Mexico ..... 562—586
Vårens ängel 270
Walker Hall och dess Sv. Professorer 380
Wallenius, C. G., Prof. 850
Washington, George 284
Wesley, Charles 853
Wesley, John 1008
Wesley och hans medarbetare 1016
Wesley, John, Samuel och Susanna 772
Whitefield, George 1012
Wikner, Pontus 404
Wingren, E., Rev. 306

Emanuel Schmidt

HEMMETS VÄN.

KÄRLEK OCH FRID, SANNING OCH RÄTT.

VOL. I. JANUARI 1903. NO. 1.

Hemmets vän.

Hvem är hemmets bäste vän?
Mången så i världen frågar.
Jag vill svara: Det är den,
Hvilkens hjärta varmast lågar.
Det är den, som god och blid
Vill de sinas börder lätta,
Den, som älskar ljus och frid
Och det sanna och det rätta!

Kärleken är störst af allt,
Skänker tröst likt arkens dufva.
I den älskades gestalt
Kan han bäst vårt hem förljufva.
När som vinter ute rår,
Än han härleh oss beskärma;
Han beskär oss evig vår,
Evig sol och evig värma.

Friden hägnar män'skors ätt,
När i härleh till hvarandra

Och till **sanning** och till **rätt**
Vi vår lefnadsbana vandra.
Genom denna pelargång
Vägen går till verklig lycka;
Flit och forskning, konst och sång
Ljufva, kära hemmet smycka.

* * *

Tagen mot en **Hemmets Vän,**
Som ll ljus och värme sprida,
Som ll om och om igen
Hälsa på i kretsar vida!
Kärlekens och fridens tolk,
Vännen af det sanna, rätta,
Gärna vill för allt vårt folk
Många goda ting berätta.

Hvad som namnet innebär
Vara **helt,** hans önskan är.

Jakob Bonggren.

Anmälan.

"Hem, hem, mitt kära hem,
Ej finns en plats på jorden
Så skön som du mitt hem."

HEM! Hvilken mångfald af skiftande scener och minnen detta ord väcker till lif i vårt sinne! Barndomsdagar med lek och fröjd; ungdomsåren med vaknande verksamhetslust, med de ostyriga känslornas svall och hjärtats trånad efter sällhet; den mognade mannakraftens tid, då hem bygges och intresse fästes vid samhällets väl; den gråa ålderns dag, med mättnad af lifvet, men också förnöjelse i att betrakta kommande släktens strid för det goda och rätta; från vaggan till griften finna våra ljufvaste känslor och skönaste tankar sin medelpunkt vid hemmets härd. Där hafva vi mottagit, vid moderns knä, våra första lärospån i lifvets skola, fått våra fötter riktade på rättfärdighetens väg; där hafva vi erhållit för vår karaktärs danande nödvändiga, men tyvärr, ofta för sent värderade, faderliga råd och förmaningar; där hafva vi i syskonens krets — i detta lilla samhälle — lärt oss de principer, som borde vara förhärskande i den större familjens, nationens, ordnade lif, blifvit besjälade med broderskapets ande; där knötos hjärtan tillsamman med kärlekens band och heliga löften om trohet afgåfvos; där bevittnades mången kamp mot nöd och brist, där vunno ock

beslutsamhet och mod, försakelse och inbördes kärlek mången lysande seger; där nedkallade de gamle den Eviges välsignelse öfver barn och barnabarn, och deras förtroliga leende och vänliga blick påminde om aftonrodnadens skimmer och kvällens frid. Underbart ljuf är det lyckliga hemmets ande!

Men hvarifrån dessa störande missljud? Vi höra hårda ord och se hotande åtbörder. Vi förnimma utkastade spenbarns kvidan och förskjutna kvinnors gråt. Hemska brodersmord, sensationella rättegångar om skilsmässor mellan äkta makar, och sorgliga kärleksdrama, hvilkas detaljer för blygsamhetens skull ej böra nämnas, ehuru tidningarna täfla med hvarandra att framställa dem i de bjärtaste färger, höra till de stående samtalsämnena. Men hvarföre denna bittra disharmoni, hvarföre dessa skärande missljud? Emedan hemmets ängel flytt och passionernas demon har tagit dess plats. Hu, hvad det stormar ute på världens böljande människohaf, vid hvars kuster man skådar endast bränningar och skär och kringströdda vrak, under det att därute den ena störtvågen höjer sig öfver den andra. Blodet stelnar, hjärtat fryser! O, att man blott vore tillbaka i hemmets fridfulla hamn!

Ja, det är väl att såsom "den förlorade sonen" besluta sig för att återvända till fadershemmet. Visligare ändå är det att aldrig begifva sig ut på det stormande haf, att aldrig visa bort "kärlekens, fridens, sanningens, rättvisans" ängel, hjärtats ädla genius, ifrån hemmets dörr. Klokast af allt är dock att göra hemmet så ljust och gladt för de små, att de alltid skola minnas det som ett oskuldens skönaste Eden; att göra hemlifvet så rikt och intressant, att fylla det med en sådan trefnad och frid, att intet i världen kan locka de unga ut i utsväfningarnas hvirflar; att söka inprägla hos alla i familjen förmånen af att så troget som möjligt följa Mästarens "gyllene regel", så att allas anleten måtte återspegla hans ljufva bild. Lyckliga hem!

För att i någon mån söka befrämja trefnad och lycka i svenska hem; för att sprida sanning och ljus; för att kämpa för det ädla och rätta; för att bidraga till att upprätta himlarnas rike på jorden framträder i den svensk-amerikanska pressens led denna månatliga tidskrift, HEMMETS VÄN.

Några ord med afseende på tidskriftens innehåll torde kanske icke vara ur vägen. Det är vår afsikt att först och främst publicera goda, originella artiklar, skrifna af kompetenta förmågor bland svenskarna i detta land, och vi hoppas äfven af några i vårt gamla fädernesland. Dessa artiklar blifva varierande till sitt innehåll, religiösa, historiska, arkeologiska och naturvetenskapliga. Hvarje författare har full frihet att uttrycka sina tankar, blott det sker på ett städadt sätt, fritt från alla personliga insinuationer. Meningsutbyte, utan småsinthet, leder till större ljus i många dunkla ämnen, och kan icke annat än föra godt med sig.

Artiklar.

Den svenska poesien, i synnerhet den lyriska, står högt på världslitteraturens himmel, men den uppväxande generationen i detta land värderar den ej som önskligt vore, äfven om man för öfrigt lärt sig att uppskatta vårt sköna, svenska språk. Orsaken ligger nära till hands. Hvarje tid frambringar sina egna, litterära talanger, så äfven vår, och deras alster finna därför lätt en plats i den svenska pressen. Att dessa äro goda förnekas icke — tvärtom är det vårt mål att söka uppmuntra de litterära förmågor som finnas — men fördenskull må man icke glömma bort de ovärderliga skatter, som ligga förborgade bland Sverges största skalders verk, hvilka näppeligen läsas i detta land så allmänt som de förtjäna. HEMMETS VÄN kommer därför att intaga åtskilligt från dessa kända, äldre siare och skalder. Vi ha äfven löfte på poetiska bidrag från goda författare i vår egen tid.

Poem.

Det är naturligt, att vi, som haft våra hem i Nordens

härliga natur, ej kunna annat än älska de sköna sånger, som där diktats och de förädlande berättelser, som anknyta sig till vår nations hjältar och deras stora dåd. Men svårare är det att kunna väcka hos den svensk-amerikanska ungdomen en smak för den svenska skönlitteraturen. Det största hindret torde vara en knapphändig kunskap om det svenska språket. Och dock kunna vi icke lämna ett bättre arf efter oss än att uppväcka och fostra kärlek till den storslagna ande, som besjälar den svenska litteraturen. För att kunna lyckas härutinnan måste dessa mästerverk framställas i engelsk dräkt. HEMMETS VÄN dristar sig taga ett steg i den riktningen genom att under rubrik "*Among Swedish Authors*" publicera öfversättningar från de bästa svenska författare. Vi fästa uppmärksamheten vid vårt första försök, Pontus Wikners "*Min moders testamente*".

Among Swedish Authors.

Det är intressant att märka huru den litterära formen växlar i olika tidsskeden. Det sjuttonde århundradet frambragte dramat till sin högsta utveckling, det adertonde var pamflettisternas tid, det nittonde såg novellen framträda och uppnå en häpnadsväckande höjdpunkt. Det tjugonde seklet är alltför brådskande. Man har ej tid eller lust att försänka sig i läsandet af fem-volymsromaner. Man vill ha något mera lättläst. Man vill se ett människolifs tragedi upprullad för ens blick i korta, skarpa penndrag. Vår tids litterära foster är den korta berättelsen. Den bör alltså ha ett rum i HEMMETS VÄN. Dock skola vi äfven låta längre berättelser inflyta, hvilka kunna lända till karaktärens uppbyggande och själens förädling.

Berättelser.

HEMMETS VÄN önskar vara till gagn för alla familjens medlemmar. För dem som äro särskildt intresserade i sådant som kan vara till det andliga lifvets fostran och utveckling — och vi

Andlig fostran.

hoppas att alla våra läsare äro det — komma vi att ha en särskild afdelning, "*Andlig fostran*", till hvilken goda, anderika författare skola bidraga.

Bland våra läsare räkna vi naturligtvis predikanter och missionärer. Dessa torde måhända glädja sig, när de få höra att *Dr. Eric Sandell* har lofvat oss att redigera en afdelning särskildt afsedd för dem, "*Studerkammaren*", hvari exegetiska utläggningar, homiletiska vinkar och bokrecensioner komma att inlöpa. Hvarje predikant har nog en studerkammare, men det torde icke vara alla som förstå att göra det bästa bruk af sitt bibliotek. HEMMETS VÄN anser det därför vara en stor förmån att kunna erbjuda dem en på detta område så förtrogen och erfaren lärares tjänst.

Studerkammaren.

Det nyss gångna seklet har med rätta kallats för upplysningens tidehvarf. På alla vetandets och forskningarnas område har mänskligheten gått framåt med större och snabbare steg än någonsin förut. Detta gäller äfven den sunda bibelforskningen. Sida vid sida med denna gå de arkeologiska forskningarna och upptäckterna i Bibelns länder, Palestina, Egypten, Assyrien och Babylonien, Fenicien och Mindre Asien. Dessa kasta ett nytt ljus öfver många af Bibelns tilldragelser och uttalanden, hvilka ej kunna annat än väcka det största intresse hos dem, hvilka älska ett grundligt bibelstudium. HEMMETS VÄN kommer ock att innehålla en serie af artiklar öfver dessa länder; deras geografiska läge och utseende samt deras seder och bruk; de individuella platserna och de historiska tilldragelserna förknippade därmed; de olika ländernas historia från äldsta tider till våra egna dagar. Dessa artiklar blifva rikligt illustrerade.

Bibelns länder.

Vi lefva i ungdomsrörelsernas tid. Stora möten hållas, föreningar organiseras, och man söker på allt sätt tillgodo-

göra sig allt som kan lända till ungdomens upplysning och förkofran. Äfven inom våra svenska församlingar finnas sådana föreningar. HEMMETS VÄN skall nu och då ägna uppmärksamhet åt dessa, särskildt med att intaga sådant som kan användas vid deras litterära möten.

I ungdomskretsar.

De små barnen äro ej heller bortglömda. Under rubriken "*Korn åt små fåglar*" kommer *Pastor G. A. Hagström*, som i många år har varit känd såsom en god söndagsskolarbetare, att arrangera en särskild afdelning för dem. Hans afsikt är att söka vinna deras hjärtan och genom korta, trefliga berättelser och anekdoter eller små passande poem söka utså den ädla säden i deras unga sinnen. I denna afdelning komma både det svenska och det engelska språket att användas.

Korn åt små fåglar.

Hjältemod är nyckeln som upplåter framåtskridandets portar. I tankens värld, på det praktiska lifvets område, i arbetet för Gudsrikets ankomst är det mannen med den starka öfvertygelsen och det aldrig sviktande modet, mannen med den järnfasta viljan och det rena, osjälfviska hjärtat, som intager främsta rummet bland dem, hvilka bygga på den mänskliga sällhetens tempel. Det är den hjältemodige kämpen för rättfärdighet, kärlek och sanning, hvilkens bemödanden krönas med framgång. Han är i sanning en mänsklighetens välgörare. Ehuru han ej själf törhända får skörda resultaten af sitt energiska arbete, är dock hans bästa belöning ett godt samvete, hans största glädje hoppet om att kunna nedkalla himmelens välsignelser öfver kommande släkten. Det båtar honom föga, om han är danaren af epokgörande tilldragelser i mänsklighetens historia eller om de stora rörelser, hvilka från tid till tid väcka slumrande krafter, hafva gjort honom medveten om en inre kallelse till ett ädelt värf. Det är för honom nog att ha hört den starka öfver-

tygelsens heliga röst. Hunger, köld, fattigdom, kamp för tillvaron, förföljelse, ja, till och med döden själf, må lägga sina hinder i hans väg, men de kunna icke hålla honom tillbaka. Han *måste* lyckas, ty han hyser i sin barm det sanna hjältemodet. I mänsklighetens annaler finna vi en lång rad af sådana hjältar. Bland dessa intaga korsets missionärer en ärofull plats. Rika på resultat hafva i sanning dessa mäktiga rörelser varit, hvilka manat dessa Guds män att öfvergifva hem och land för att sprida evangelii ljus i den hedniska världens mörker. De inspirera oss med nytt hopp och en helig längtan att söka befrämja detta viktiga verk. Ett större arbete "*Ekon från missionsfälten*" kommer att genomlöpa HEMMETS VÄN. Dock är det icke vår mening att i denna afdelning framställa en detaljerad historia af de starka missionsrörelserna, ej heller en fullständig biografi af kyrkans stora hjältar, utan blott att uppfånga några ekon från det förflutna, hvilka kunna komma våra hjärtan att vibrera af tacksamhet och tända i oss en ny inspiration för ett större, mera vidtomfattande missionsarbete. Ekot må väl dö bort, om blott dess röst blifvit hörd. Gifve Gud, att det måtte mana någon till detta ädla värf.

Ekon från missionsfälten.

Med detta motto i vårt sköldmärke "kärlek och frid, sanning och rätt", presentera vi oss sålunda inför den svenskamerikanska läsekretsen, och hoppas att HEMMETS VÄN måtte finna inträde i många svenska hem.

REDAKTIONEN.

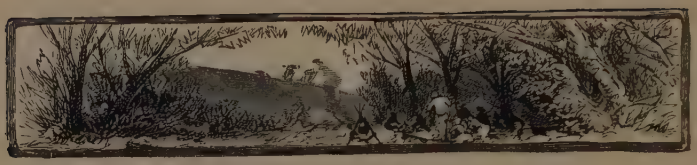

Mitt fosterland.

"Det finns ett land
Långt bortom tidens haf.
Är vinden still,
Och domnar böljan af,
Då ser jag glimten af dess sköna kust."
Att hinna målet är mitt hjärtas lust.
"Hvad kallas detta land?"
"Det evigheten är,
Och Kristus såsom konung härskar där."

"Hvar finnes detta land?"
Så mången gång
Jag frågar, trött vid färden.
"Dagen lång
Jag spanat framåt för att finna land.
Skall jag ej skönja snart dess lugna strand?
Hvar finnes detta land?"
"Dig Kristus leda skall
Till hemmets kust från storm och böljors svall."

"Hvar finnes detta land?
Från stormig våg
Till lugna hamnen
Står mitt hjertas håg."
"Ack, bäst du spanar, dimman undan flyr,
Och nattens twifvel vika, dagen gryr,
Och snart du höra skall:
'Se, evighetens strand!
Se där är kusten af ditt fosterland!'"

Emanuel Schmidt.

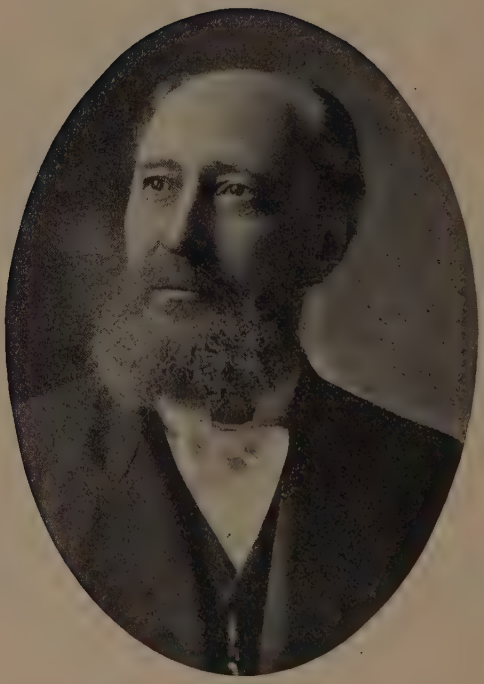

C. G. Lagergren

J. A. Edgren.

Till John Alexis Edgren, D. D.

Vid svenska baptisternas i Amerika femtioårs-jubileum i Chicago 1902.

Af C. G. LAGERGREN.

En hyddans son, en folkets man
Som hafvets vågor plöjt,
Som orädd stått, där striden brann,
Och klingan modigt höjt;
En äkta svensk, en Värmlands son,
Som tidigt gjort sin lärospån,
Jag ägnar denna sång.

Här striden slöt och bojan brast
Och slafven frihet fått,
Ditt val var gjordt, och det med hast,
På Sverge föll din lott.
Du kom till Birgers vackra stad,
Med hjärtat varmt, i hågen glad,
Du kom — en fridens man.

Du kom att tolka lifvets ord
För unga sändebud,
Att sprida ljus på fädrens jord,
Att tjäna Herren Gud.
Det verk du kom att bygga opp
Som blommar slagit ut i knopp.
Du kom i rätta tid.

Du drog till Fyris' gamla stad
Att där förkunna frid.
Du lärde, talte, grät och bad
Bland mycken split och strid.
Till sist du bröt med vrans män
Och lade grund på nytt igen
Guds namn till ära, pris.

Här värfvet ändats, Sveas strand
På nytt du öfvergaf.
Dig hägen drog till Västerland
Bortom ett stormigt haf.
Chicago blef ditt nya hem.
Hit kom du, kalled, säg af hvem,
Om ej af Herren Gud.

En bana ny, med törnen strödd,
Låg öppen för dig här.
Du modigt gick, af Herren stödd,
Och mödan blef dig kär.

Guds hjord i bet du förde an,
Du trogen var, upprikig, sann,
Och lärde rätt Guds väg.

Mot lögnens makt du kraftigt stred
Med ordets skarpa svärd.
På tro och mod du brist ej led
I kamp mot synd och värld.
Att frälsa ufur vanfrons garn,
I förstå rummet Herdens barn,
Ditt hjärtas åtrå var.

En tanke uppgick i din själ —
Den tanken Gud dig gaf —
Att för Guds rikes sanna väl
Och enligt tidens kraf
Ett lärdomstempel bygga upp
Och samla hop en ufvald trupp
Af Kristi sändebud.

Det frö du ufi jorden lagt
Till träd nu vuxit upp.
Om trädet höll du säker vakt
I många års förlopp.
Du trodde, lärde, led och bad.
I Herrens kraft du gick åstad.
Och framgång mödan krönt.

Ditt varma hjärtå omsorg bar
För Nordens trenne folk.
Din skola "skandinavisk" var,
Och du dess vigde tolk.
Dock sannäls än hvad Jakob kvad,
Då han vändt om till Jabboks vad —
Du blef till hopar två.

Nu blicka upp, vår ädle vän,
Och se en skara stor!
En kristnad vikingtrupp af män,
Hos hvilka trohet bor.
Från Morgan Park de dragit ut
Och hunnit bort till världens slut
Med evangelii bud.

Bland Norges fjäll, i Finlands skär,
På moder Sveas jord;
I Danemark, i landet här,
De tala lifvets ord.
Till Afrika och Asien —
Som Kongo, Kina, Indien —
De dragit ut i tro.

Och trälli år, en droppe blott
I tidens djupa haf,
Så hastigt som en dröm förgått,
Se'n skolan lif du gaf.

Dock hvilken möda, kamp och strid,
Hvad arbete och trägen id
I dessa trefli år!

Alexis Edgren, ordets tolk,
Som skolans upphof var,
Du älskad är af hordens folk
Och allas aktning har.
Vi ära dig för hvad du gjort.
Ditt verk vi skatta såsom stort
Och "fader" kalla dig.

Den stora Nattvarden i Immanuel Baptistkyrkan,
söndagen den 28 september, kl. 2 e. m., 1902. Troligen den största nattvard af baptister i detta land, då öfver tre tusen deltogo och betjänades af femton pastorer och femtiofyra diakoner.

Ljuspunkter

från de svenska Baptisternas 50-års jubileum.

Af Dr. J. A. EDGREN.

DET vore många ljuspukter att nämna, ifall vi skulle upptaga särskilda yttranden och alla enskildheter. Detta är dock icke vår närvarande afsikt, utan endast att nämna några få hufvuddrag af det som jubileet företedde.

Hvilken utveckling af vår mission! För femtio år sedan en enda församling af sju medlemmar: nu 318 församlingar med 22,000 medlemmar, ett teologiskt seminarium med tre lärare och fyratio elever, en stor veckotidning jämte flera mindre tidningar, begynnelsen till en egen biblisk, teologisk litteratur, kristlig bokförläggare- och bokhandelsverksamhet, en väl utvecklad betydlig predikantkår, dugliga missionärer, söndagsskollärare, sånglärare m. m. Denna utveckling

har kommit till stånd genom Guds hand för höga ändamål i det närvarande och i det tillkommande. Framåt och uppåt i Herrens namn, vare nu och framgent vår lösen!

Alla de förberedda och upplästa uppsatserna voro förträffliga, vittnande om grundliga insikter, noggrannt ransakade och utvecklade förmågor. De innehöllo mycket, som var lärorikt, och borde, både fördenskull och för den stil, i hvilken de voro affattade, bevaras i tryck. De skulle utgöra en mycket intressant och inspirerande läsning.

Föreningslänken mellan Europa och Amerika gjorde sig synlig och känd, i det vi fingo lyssna till och umgås med de broderliga ombuden från flera europeiska länder. Samma anda, samma mål och liknande intressen binda oss på båda sidor om Atlanten i ett gemensamt brödraband.

En djupt vänskaplig och kärleksfull anda gaf åt jubileet en oförgätlig sant kristlig prägel. Hvilka vänliga anleten man där mötte, hvilka kärleksfulla hälsningar man fick mottaga af vänner, både gamla och nya. En sådan anda borde alltid vara den förhärskande ibland Guds folk, icke anklagande utan öfverskylande och innerlig.

Herren Jesu egen närvaro genom Anden förnams också i detta möte, synnerligen i den heliga stunden omkring nattvardsbordet, där han, som alltid, så nådefullt och kärleksfullt genom de betydelsefulla symbolerna tilltalade oss. Hvilken försmak detta möte var af ett ännu större med hvarandra och med allt Guds återlösta folk inför Lammets tron i den för oss beredda och tillförsäkrade härligheten.

Säkert skola de intryck vi fått vid jubelmötet hjälpa oss att göra återstoden af vårt lif mera helgadt åt Gud och uppmana oss att söka en riklig ingång i vår Herres och Frälsares eviga härlighetsrike.

Daggdroppar.

Arbeta, som skulle du lefva för evigt,
Tillbed, som skulle du dö i dag!

* * *

Allt, som händer oss, kunna vi vända till vår lycka eller olycka. *Benjamin Franklin.*

Varen såsom sandelträdet, hvilket utgjuter balsam öfver yxan, som slår det. Ur *Manus lagar.*

Din visdom vare de gråa hårs visdom!
Ditt hjärta vare det oskyldiga barnets hjärta!
Schiller.

Öfvervinn vreden med mildhet,
Öfvervinn ondskan med godt,
Öfvervinn låghet med gåfvor,
Och lögnen med sanningen blott!
Från "*Dhammapada*" (*Dygdens Väg*).

Du inträdde i lifvet gråtande, medan man smålog rundt omkring dig. Försök att lefva så, att du dör småleende, medan man gråter rundt omkring dig. *E. de Laboulaye.*

Mångårig kärlek, ära, tro och dygd,
Välgörenhet — i öfverflödets skygd —
De trotsa årens lopp och dödens glafven;
De vissna ej — de blomstra än på grafven.
K. A. Nicander.

Socialismen, skärskådad i Skriftens ljus.

Föreläsning vid Svenska Baptisternas Predikantmöte i Englewood 1901.

Af Rev. ERIC SANDELL, D. D.

ATT detta ämne fått ett rum på vårt program, synes gifva vid handen, att den tid kommit, då dyningarna af den storm, som i våra dagar rasar på det sociala lifvets område hunnit fram äfven till vårt kyrkliga läger och väckt oss ur vår slummer. Väl är det sant, att de sociala spörsmål, hvilka för närvarande försätta samhället i jäsning, icke äro oss alldeles obekanta, men det torde det oaktadt icke kunna bestridas, att vi kanske allt för länge sökt insöfva oss i den ljufva föreställningen, att de skulle lämna oss alldeles oberörda. Däruti hafva vi dock bedragit oss. Ty om det ock medgifves, att dessa spörsmål hittills berört oss vida mindre än vissa andra kyrkliga samfund, så är det likväl ett faktum, att många af våra trosbröder, särskildt i de större städerna, redan äro mer eller mindre indragna i de sociala rörelser, som kännetecknа vår tid. Vore dessa rörelser af uteslutande god beskaffenhet, kunde ju därom icke vara mycket att anmärka; men vi veta allt för väl, att detta är långt ifrån fallet. Härtill kommer ock, att många predikanter anse det ligga helt och hållet utom området för sin kallelse att grundligt införsätta sig i dessa brännande samhälls-

frågor. De bedöma dem därför alltför ytligt och begå dessutom rätt ofta det ödesdigra misstaget att fördöma äfven sådant, som de borde erkänna och försvara. Följden häraf blir den, att de förlora sitt inflytande öfver dem, hvilkas ledare de äro kallade att vara. Det är därför af nöden att vi vakna upp i detta afseende och i förhållande till dessa rörelser intaga en ställning, som är oss fullt värdig både som evangelii förkunnare och medborgare.

För en sann kristen måste förhållandet mellan religionen och den sociala utvecklingen alltid te sig som ett innerligt och nödvändigt förhållande, enär båda ju äro företeelser på människolifvets område. Af historien och erfarenheten i förening har han lärt sig inse, att en samhällsutveckling, som ej genomtränges och uppbäres af sann moral är ett oting, en utveckling i orätt riktning, som förr eller senare måste leda till samhällets både timliga och andliga undergång. Det är därför icke underligt, att han finner sig föranlåten att skärskåda hvarje försök till sociala reformer i ljuset af den gudomliga uppenbarelsen, hvilken för honom utgör den ogrumliga källan till all sann moral. Detta är min uppgift med denna afhandling, särskildt med hänsyn till den rörelse, som är känd under namnet socialism. Äfven om min framställning befinnes lida af stora teoretiska brister, synnerligen med hänsyn till socialismen, hoppas jag dock, att den, så långt den går, må vara sann och fri från den partiskhet, som så ofta vill göra sig gällande vid behandlingen af dylika ämnen.

Men innan vi öfvergå till själfva ämnet, skola vi söka närmare bestämma den betydelse, i hvilken vi i denna afhandling ämna taga ordet socialism. För många är detta ord liktydigt med, snart sagdt, allt ondt i världen. Det betraktas ofta som ett kollektivbegrepp, i hvars sköte man kan finna anarkism, kommunism och nihilism m. m. Det är väl sant,

att många, som i grund och botten äro anarkister och kommunister, likväl kalla sig socialister. Men detta låter sig göra endast genom att taga ordet socialist i så vidsträckt bemärkelse, att det i sig innefattar hvarje rörelse, som sysselsätter sig med sociala frågor och förhållanden. I denna vidsträckta mening inrymmer ordet äfven den nu bestående samhällsordningen eller rättare samhällsekonomien, ty äfven den har ju att göra med sociala förhållanden. Dessa trenne riktningars sociala program äro i själfva verket vidt åtskilda och böra ej förblandas. Anarkistens mål är att, om så fordras, med groft våld nedbryta den bestående ordningen och sedan låta ett nytt samhällsskick, fritt och obetvingadt af lagar, framväxa ur det förgångnas ruiner. Den egentliga socialismen däremot är icke *destruktiv* utan *konstruktiv*, icke nedbrytande utan uppbyggande eller kanske rättare "ombyggande". Den söker uppföra en samhällsbyggnad, som, om den en gång komme till stånd, skulle erbjuda stora möjligheter till en kraftig utveckling och en likaledes kraftig styrelseform. Den, enligt det socialistiska programet inrättade styrelseformen, skulle snarare blifva för sträng än för slapp. Det påståendet, att socialismen nödvändigtvis måste leda till uppror och laglöshet, är därför fullt ut lika oberättigadt som att säga, att reformationen fann sitt sannaste uttryck i bondekriget. Från kommunismen skiljer sig socialismen bland annat äfven däruti, att, under det den förra drifver läran om egendomsgemenskap ända därhän, att alla skola äga lika mycket af detta lifvets goda, den senare gifver individen rätt att besitta privat egendom och använda den efter eget godtfinnande, dock icke såsom vinstgifvande kapital. Det socialistiska systemet manar vidare till täflan i energi och skicklighet på alla områden, ty den mest energiske och skicklige är också den, som producerar mest och kan följaktligen tillförsäkra sig bättre anställning och högre aflö-

ning än den late och mindre duglige. Kommunismen däremot, som lär, att den ene samhällsmedlemmen skall äga lika mycket som den andre, och det utan hänsyn till flit och skicklighet, undertrycker just genom denna lära hvarje motiv till täflan och utveckling. Af det redan sagda — och mycket mer kunde sägas i samma riktning — framgår tydligt, att man icke kan rättmätigt förväxla socialismen med anarkismen och kommunismen och än mindre med nihilismen, med hvilken den ej äger den ringaste frändskap.

Med dessa jämförelser ha vi velat visa, att vi med ordet *socialism* i denna afhandling icke mena en samhällsomstörtande rabulism utan ett system, som till sin natur är positivt uppbyggande, och som kräfver ordning och lagbundenhet i sitt samhällsskick. Om detta system någonsin *kan* och *bör* förverkligas, därom skola vi nu ej orda. Vår uppgift för denna gång är endast att skärskåda socialismen i skriftens ljus.

I. *Det måste då, för det första, medgifvas, att mycket i det socialistiska systemet har goda stöd i den heliga skrift.*

1. Detta gäller, först och främst, om socialismens *kritik öfver nu existerande sociala missförhållanden.* Huru lyda då de allmänna dragen af denna kritik? Jo, socialisten utgår från den satsen, att de rika enligt det nu rådande samhällsskicket blifva allt rikare och rikare och de fattiga allt fattigare för hvarje år. Detta anser han vara en följd af, att kapitalet hastigt hopas på några få individer, hvilka sedan efter eget godtfinnande förtrycka och förslafva dem, som oftast mot ringa ersättning framalstrat detsamma. Den så högt beprisade konkurrensen är i hans ögon i grunden ingenting annat än en kamp, som slutar med, att den större kapitalisten slukar den mindre och sedan förtär den, hvars kapital består endast i tankar och muskelkraft, som efterrätt. Det är för socialisten en lätt sak att bekräfta dessa dystra förhållanden med otaliga exempel från affärslifvets område, och han frågar

nu: "Är detta såsom det bör vara?" På denna fråga svarar han ett obetingadt *nej!* Och i detta svar instämma äfven tusentals sanna kristna, hvilka, ehuru de hvarken omfattat eller ens någonsin kunna omfatta det socialistiska samhällsprogramet, likväl — och det t. o. m. klarare och djupare än socialisterna själfva — inse och lida af de missförhållanden, som kännetecknа vårt närvarande samhällsskick. Hvem inser icke, att nästan alla produktionsmedel nu kontrolleras af jämförelsevis ett fåtal kapitalister, hvilka, när de behaga, kunna framkalla en kris inom affärsvärlden, hvars följder kunna blifva ödesdigra för miljoner människor? "Jag känner femtio män i detta land", sade senator Depew för några år sedan här i Chicago, "hvilka, om de gjorde gemensam sak, skulle inom 48 timmar kunna åstadkomma en affärskris, som skulle förnimmas öfver hela världen." I dag kunde han otvifvelaktigt nedpruta detta antal till 25, honom själf inberäknad. Detta visar, att vi äfven i detta fria land hotas af det mest häpnadsväckande af alla välden — penningeväldet.

Att de fattigas antal betänkligt ökas för hvarje år, bekräftas bland annat äfven af det sakförhållandet, att tiggeriet är i hastig tillväxt. Detta gäller icke blott om Europa utan äfven om vårt eget land.

Men det gifves en klass af förtryckta, som äro långt olyckligare än tiggarena — vi mena sådana, som icke ha mod att tigga, sådana, som af sin självständighetskänsla drifvas till kamp med våra sociala missförhållanden för tillvaron. Hit hör en stor armé fabriksarbeterskor, bland hvilka det finns många änkor med ett eller flera barn att försörja, och handelsbiträden af båda könen, hvilka i våra handelshus söka en "hederlig" utkomst. Men hurudan är denna utkomst. Här ha vi en fabriksarbeterska, som syr öfverrockar. Hon erhåller den i sanning nätta summan af 35 cents för en vinteröfverrock och 28 cents för en sommaröfverrock. Där

åter en annan, som syr byxor för från 6—10 cents paret. En annan förfärdigar kalikåklädningar för den rundliga summan af 35 cents dussinet, och där slutligen en annan, som erhåller en dollar och femtio cents i arbetslön för en hel damkostym. Dessa uppgifter ha hämtats ur newyorktidningen "The Examiner och Chronicle", och ehuru nu några är gamla, äro de dock värda att beaktas. För öfrigt hafva förhållandena snarare försämrats än förbättrats, sedan dessa uppgifter sågo dagens ljus.

Och hurudant är väl förhållandet i våra större handelshus, särskildt i de s. k. "department stores"? Vi kunde härvidlag basera vårt utlåtande på egna undersökningar och iakttagelser, men vi kunna nu ej inlåta oss uti en detaljerad framställning af de sorgliga förhållanden, som på detta område möta oss. Blott det vilja vi påpeka, att tusentals små flickor och unga kvinnor arbeta hårdt i dessa butiker från morgon till kväll för en betalning, som ej räcker till kläder, föda, hushyra (i de fall, då de ej kunna bo hos anhöriga) och spårvagnspengar. Öfver de häpnadsväckande följderna af ett sådant system känner man sig helst manad att draga tystnadens slöja.

Lika dyster som den föregående är den tafla, som visar sig i fabriker, grufvor och på andra industriella områden, där tusentals och hundra tusentals män arbeta för att skaffa bröd åt sig själfva och sina familjer.

Huru skärande och i ögonen fallande är icke kontrasten mellan dessa människors lif och deras arbetsgifvares! Det är till stor del genom de förras svett och möda, som det blifvit de senare möjligt att omgifva sig med furstlig glans och prakt. Men när dessa illa aflönade mänskliga maskiner en dag blifva utnötta och odugliga till vidare tjänst, få de icke ens försöka att släcka sin hunger med de smulor, som falla från deras herrars bord.

Det är denna kontrast socialisten ser och tusentals andra med honom. Det är just dessa missförhållanden, som komma honom att yrka på en förändring af det samhällsskick, hvarur en dylik tingens ordning framsprungit; och så länge han på fredlig väg och kristlig grund söker åstadkomma en sådan förändring, är han värd vårt erkännande.

Men hvad har skriften att säga om det förtryck, som utgör föremålet för socialistens kritik och samhällsomdanande sträfvan? Den af Gud genom Moses gifna lagen var, såsom vi alla veta, ägnad att förebygga hopande af rikedomar på bekostnad af andras rättigheter, och när judarna omsider äfven i detta stycke afveko från Guds lag, ropade Esaias: "Ve dem, som lägga hus till hus och foga åker till åker, till dess intet rum mer är, och I blifvit de enda, som bon i landet."[1]) "I herrar, hvad rätt och billigt är, det bevisen edra tjänare, vetande, att ock I hafven en Herre i himmelen."[2]) "Se", säger Jakob, "de arbetares lön, som hafva afmejat edra åkrar, hvilken I hafven undanhållit dem, ropar, och skördemännens rop hafva trängt in i Herren Sebaots öron."[3]) Och en oändligt större personlighet än dessa har sagt: "Ve eder, I rike, ty I hafven fått ut eder hugnad. Ve eder, I mätte, ty I skolen hungra." Och åter: "Och såsom I viljen att människorna skola göra eder, så gören I ock dem." En del af dessa bibelställen uttala domen öfver förtryckaren, under det de öfriga innehålla de grundsatser, som i alla tider och under alla omständigheter böra regulera förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetare. Många flera liknande ställen ur skriften skulle kunna anföras, men de redan citerade må vara nog för att visa, det socialisten ej saknar stöd i Guds ord för sin kritik öfver nu rådande missförhållanden.

2. Men socialisten står ovedersägligen på skriftens grund

1) Es. 5: 8. 2) Kol. 4: 1. 3) Jak. 5: 4.

äfven i fråga om den *grundsats, enligt hvilken han vill omdana det närvarande samhällsskicket.*

Denna grundsats innebär samhällets eller, noggrannare uttryckt, de ekonomiska förhållandenas omdaning i öfverensstämmelse med naturrätt och broderskap. Detta vill m. a. o. säga, att hvarje människa, just emedan hon är människa, och såsom sådan en länk i det mänskliga broderskapets kedja, bör erhålla en rättvis behandling i allt, likhet inför lagen samt möjligheter till hederlig och tillräcklig utkomst för sig och de sina. För att nå detta mål anser socialisten att alla produktionsmedel, af hvad slag de än må vara — med undantag af människans kropps- och själskrafter — skola öfvertagas af staten och därigenom göras till folkets gemensamma egendom. Staten eller nationen blir således den enda kapitallisten och den, som kontrollerar all produktion; den blir också den enda arbetsgifvaren och måste såsom sådan bereda möjlighet till arbetsförtjänst för hvarje medborgare efter hvars och ens förmågor och skicklighet. Den vinst, som genom denna storartade verksamhet kommer till stånd, skall användas till det allmännas välfärd, såsom lägre och högre skolors upprättande och underhåll, välgörenhetsinrättningar och förbättringar på det sociala lifvets alla områden.

Sådan är den grundsats, enligt hvilken socialismen vill omdana nu rådande ekonomiska förhållanden, sådant till sina allmänna drag det samhällsskick, som därigenom skulle komma till stånd. Uti detaljer kunna vi nu ej ingå. Rätt mycket kan med skäl framhållas *mot* detta system, men å andra sidan kan ock mycket sägas *till förmån* för detsamma.

Först och främst våga vi påstå, att socialismens uppfattning om det mänskliga broderskapet och de relationer, som på grund af detta äga rum mellan individerna af vårt släkte, kommer skriften närmare än den nu rådande individualismen, hvars lösen tydligen funnit sitt rätta uttryck i den välbe-

kanta frasen: "Everybody for himself." Individualismen betraktar, eller är åtminstone böjd att betrakta, samhället såsom en adderad summa af inbördes åtskilda enheter, ett mekaniskt aggregat af människor; socialismen däremot betraktar det som en organism, en kropp, i hvilken hvarje individ af vårt släkte är en lem. Ingen i denna samling behöfver något bevis för, att den senare uppfattningen har säkert stöd i skriften. Läran om det mänskliga broderskapet genomtränger den kristliga världsåskådningen till den grad och utsträckning, att vi ej kunna hålla en enda predikan utan att från början till slut bygga på densamma. Ja, vi våga t. o. m. påstå, att vi framhålla denna sanning kraftigare, klarare och i en långt djupare betydelse än socialisterna själfva.

Trots detta erkännande åt socialismen måste vi dock påpeka det sakförhållandet, att den i sin ifver för läran om samhällets organiska enhet och det allmännas välfärd står i fara att underskatta individens betydelse och välfärd. Saken är den, att samhällets både ekonomiska och sedliga förbättring kan komma till stånd endast genom individens förbättring i dessa afseenden.

Det måste vidare erkännas, att detta system, kanske bättre än något annat ännu kändt sådant, är ägnadt att förebygga det för samhället högst farliga hopandet af kapital på några få individer. I den socialistiska staten vore individuella mångmiljonärer helt enkelt en ekonomisk omöjlighet, och detta af det skäl, att ingen individ, huru mycket han än kunde spara af sina förtjänster, hade rättighet att göra detta kapital räntebärande eller på annat sätt vinstgifvande. Denna förmånsrätt tillkomme staten och den ensamt. Det ockrande på bekostnad af andras rättigheter och välfärd, som skriften fördömer, funne uti detta samhällsskick en mager jordmån.

Vi hafva nu betraktat socialismens kritik öfver nu rå-

dande sociala missförhållanden äfvensom den grundsats, den vill göra gällande vid samhällets omdaning. Vi ha äfven funnit, att hvarje rättänkande och för mänskligheten väl sant nitälskande människa måste, med blicken fäst på dessa missförhållanden, erkänna, att en förändring af något slag är nödvändig, och slutligen ha vi sett, att Guds ord å ena sidan bestämdt uttalar sig *emot* den fattiges förtryckande och å den andra *till förmån* för läran om det mänskliga broderskapet. Därmed hoppas vi ock ha ådagalagt, att mycket i det socialistiska systemet har goda stöd i Guds eget ord.

Med det ofvan sagda torde någon känna sig böjd att framkasta den invändningen, att största delen af det lidande, vi här påpekat, är snarare en följd af slöseri än af penningväldets förtryckande makt. Vi medgifva gärna, att denna invändning har skäl för sig. Mycket af den i våra samhällen rådande fattigdomen är verkligen en följd af slöseri och lättsinnigt lif. Men det står likväl fast, att vårt nu rådande sociala system är ägnadt att både skapa förtryckare och främja deras syften. Det kan icke förnekas att tusentals nyktra, sparsamma och ordentliga människor endast med yttersta ansträngning lyckas hålla den grinande nöden från sina dörrar, och om detta är allt de förmå i hälsans dagar, huru skall det då gå, när sjukdom och motgångar drabba dem och när ålderdomen kommer? Det närvarande samhällsskicket har i sanning ringa, om ens någon tröst att erbjuda under sådana omständigheter. (Forts.)

STUDERKAMMAREN

Af Rev. ERIC SANDELL, D. D.

NÅGON har sagt, att plattformen är det slagfält, på hvilket predikanten skall med Andens svärd tillkämpa sig sina härligaste segrar. Häruti ligger otvifvelaktigt en stor sanning, ty hans förnämsta uppgift är ju att vara en förkunnare af Kristi evangelium, hvilket är "en Guds kraft till frälsning för hvar och en, som tror"; och det är detta evangelium, detta Guds ord till människan, som aposteln på ett annat ställe kallar "Andens svärd". Men med plattformen står ett annat "rum" i mycket nära förbindelse — vi mena studerkammaren. Om den förra kan kallas ett slagfält, på hvilket predikanten skall med andliga vapen vinna härliga och oförgängliga segrar, så kan den senare på lika goda grunder kallas den rådsal, där bataljen planlägges, där vapnen fejas och slipas genom grundliga studier och allvarlig bön till Gud om hjälp och ledning. Man måste i studerkammaren segra öfver okunnighet, andlig tröghet och kallsinnighet, innan man kan vänta sig segrar på plattformen eller talarestolen. Guds löfte om sin Andes bistånd, då vi frambära vittnesbördet om honom för våra medmänniskor, befriar oss icke från plikten att sorgfälligt förbereda oss för vår uppgift. Paulus hyste väl intet tvifvel på detta löfte, men säger det oaktadt till Timoteus: "Vinnlägg dig om att bevisa dig själf för Gud såsom bepröfvad, en ostrafflig arbe-

tare, som rätt delar sanningens ord." För att rätt dela sanningens ord måste man rätt känna detsamma, och en sådan kännedom förutsätter grundligt och mångsidigt studium.

Om jag förstått saken rätt, så är det för att främja ett sådant studium af Guds ord, som redaktionen af HEMMETS VÄN lämnat rum i den nya tidskriften med detta namn för en afdelning med ofvanstående rubrik. Man har nödgat mig att ombesörja redigeringen af denna afdelning, men detta innebär dock ej, att allt som skall förekomma i densamma, måste flyta ur min penna. Innehållet kunde då lätt blifva allt för ensidigt. För att undvika detta är det min afsikt att vända mig till mina predikande bröder med begäran om bidrag till afdelningens innehåll. På detta sätt kunna vi alla få tillfälle att mötas i "predikantens studerkammare".

Men hvad vill du då hafva? tycker jag mig höra någon fråga. Se här en liten förteckning på önskvärdt material: korta utläggningar öfver något bibelställe, helst öfver sådana, om hvilkas tolkning tankarna äro delade; homiletiska vinkar eller sammanträngda utkast öfver längre eller kortare texter; öfversikt af böcker, som äga högt homiletiskt och religionsvetenskapligt värde; illustrationer eller belysningar af texter, notiser om upptäckter, som sprida ljus öfver svårtydda ställen i skriften och missionsunderrättelser m. m.

Till en början måste utrymmet för denna afdelning inskränkas till tre eller på sin höjd fyra trycksidor, men med tiden hoppas vi, att redaktionen må kunna utvidga predikantens studerkammare, så att han kan röra sig mera fritt inom dess väggar.

Alla meddelande till denna afdelning sändas till

Rev. ERIC SANDELL,
THE HOME PRESS,
637 Unity Bldg. Chicago, Ill.

Jesus vid Galileiska hafvet.

Från Prof. A. Mellanders bok "Genom Bibelns Länder."

' Glädje utan Gud ej finnes,
Utan Gud ej finnes frid.
Tom den lycka är som vinnes
Om vi glömma Gud därvid."

HEMMETS VÄN tror att detta är sant. Verklig sällhet grundar sig mera på hvad man är än på hvad man har, på det inre lifvet hellre än på yttre omständigheter. Jordisk rikedom har aldrig gjort en människa verkligt lycklig, lika litet som fattigdom. Verklig frid är en en blomma som slagit djupa rötter i det mänskliga hjärtat, djupare till och med än hennes eget medvetande. "Jag i dem och de i mig" må betyda gemenskap med den evige själf, en gemenskap som kan erfaras om ej förklaras. Den som förnekar en sådan gemenskap med Gud bevisar endast att han ej förstår hvad han talar om. Han saknar erfarenhet, och riskerar att få tusentals, för att ej säga millioner, af de bästa män och kvinnor såsom vittnen emot sig. En undervattenfisk utan ögon kunde lika gärna förneka solens tillvaro och värme, som dessa Guds existens och inflytande. De sakna andlig syn och känsloorgan. "Det andliga måste andligen dömas."

HEMMETS VÄN tror sig bäst bevisa sin vänskap och kärlek genom att likna, ej allenast ett träd, utan en trädgård med mångahanda frukter passande för alla stånd och åldrar,

icke blott kunskapens träd utan äfven lifvets. Den önskar genom undervisning befrämja allt godt verk, men samt och synnerligen är målet med denna afdelning att sprida andligt ljus till af synden förmörkade hjärtan samt genom fostran i nåden bereda läsaren för ett trefligare hemlif här, och ett skönare hem därofvan.

FRIDSHYMN.

Af J. M. OMBERG.

Ära vare Gud i höjden!
Himlar, världar nederfalle,
Släkten, hjärtan sjunge alle
Ära vare Gud!

Frid, ack frid på vida jorden!
Rosta skola nötta svärden,
Kärleken regera världen.
Frid, ack frid på jord!

Mänskorna en helig vilja!
Rätt och sanning, dygdens lära
Skola rika skördar bära
Med en vilja god!

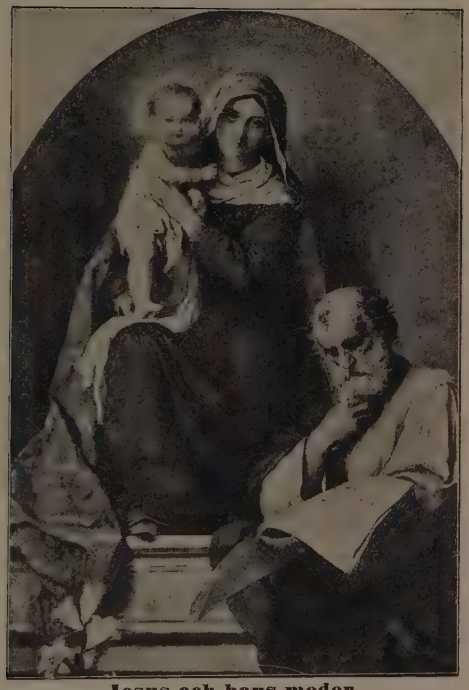

Jesus och hans moder.

By permission of The Biblical World.

Betlehem. Kristi födelses kyrka till vänster (sid. 196)

Från Prof. A. Mellanders bok "Genom Bibelns Länder."

Vandra värdigt Kristi evangelium.

Af Rev. O. P. PETERSON.

"Allenast skicken eder värdigt Kristi evangelium."
Fil. 1: 27.

DEN troendes ställning är utomordentligt hög och ärofull. Vi äro medborgare med de heliga och Guds husfolk. Vi hafva kommit till Zions berg — — — och till de otaliga änglar och till högtidsskaran och församlingen af de förstfödde, som äro uppskrifna i himmelen, och till Gud, som dömer alla, och till de fullkomnade rättfärdigas andar och till det nya förbundets medlare, Jesus, och till stänkelseblodet, som talar bättre än Abels blod (Ebr. 12: 22—24). Ett så högt benådadt folk, med så stora och himmelska förmåner, bör ock i sitt lif visa hvem det tillhör. Det anstår icke konungens barn att lefva och uppföra sig på samma sätt, som de försummade och vanartiga "gatubarnen".

Aposteln uppmanar oss att skicka oss värdigt Kristi evangelium. Denna uppmaning vinner i styrka, då vi besinna:

Hvad Kristi evangelium är.

Evangelium är det glada budskapet om vår Herre och Frälsare Jesus Kristus och allt hvad han varit, är och förblifver, allt hvad han talat, gjort, gör och kommer att göra, till vår frälsning och eviga härlighet. Det förkunnar för oss om Kristus och hans verk från krubban och till tronen, hans förnedring och upphöjelse, hans ankomst i köttet att bära mångas synder, och hans andra tillkommelse utan synd till frälsning för dem, som förbida honom. Evangelium är Guds kraft till frälsning för hvar och en som tror, och är Guds budskap till oss personligen, erbjudande frälsning, helighet,

kraft och evig härlighet genom tron på, och förening med, Jesus Kristus. Med syn på allt detta ligger det en stor uppmuntran uti förmaningen att vandra värdigt Kristi evangelium. Låtom oss nu något betrakta:

Hvad som är värdigt detta härliga evangelium.

Den, som mottagit evangelium och erfarit dess kraft på sitt hjärta, bör vandra i öfverensstämmelse med dess höga och härliga kallelse. För att lefva värdigt Kristi evangelium måste vi öfva ett helgadt familjelif. Det anstår icke kristna makar att lefva i oenighet, kif, gnabb, och trätor med hvarandra. Männen äro ålagda att älska sina hustrur, såsom ock Kristus älskade församlingen, samt att icke vara bittra emot dem. Hustrurna äro af Guds ord befallda, att vara sina män, likasom Herren, undergifna, samt att vörda sina män. Om icke familjelifvet är enligt Guds vilja samt helgas af Guds ord och bönen, är det ett olyckligt lif och till vanära för Kristus och hans evangelium. Det är icke hvad vi synas vara i det offentliga, utan hvad vi äro och göra i den förtroliga familjekretsen, som afgör hvad slags karaktär vi hafva. Det gäller för föräldrarna att uppfostra barnen i Herrens tuktan och förmaning, och för barnen att vara sina föräldrar lydiga i allt, ty detta är välbehagligt för Gud. Äfven ställes detta kraf på troende tjänare, arbetare och husbönder, att den ene är kärleksfull och trogen mot den andre, så att evangelium i allt måtte äras genom dem. Det är högst viktigt att taga hänsyn till hvad som är värdigt Kristi evangelium i det sociala lifvet.

Huru ofta synda icke de troende i detta fall, och bedröfva den Helige Ande. Hvilket ytligt, oandligt och världsligt lif förekommer icke ofta i sociala samkväm. Det är, som ägde man rätt att lefva hur som helst, endast man kan roa andra och själf hafva roligt. Men hvilken tom och värde-

lös glädje man vinner, då man icke lefver värdigt en kristens höga kallelse. De moderna "surprise-parties", synas hjälpa till att skada och fördärfva den kristliga samlefnaden de troende emellan. De tillställas ofta för att man skall få hafva roligt och i många fall söker man befrämja personliga och enskilda intressen på sätt, som skadar enheten och kärleken församlingens medlemmar emellan. Gyckel och skämt blifva vanligen de rådande elementen, och man skiljes med tomma och fridlösa hjärtan, och Guds Ande har bedröfvats, så att gemenskapen med Gud är bruten och störd för långa tider. Det gifves alltid sådana människor i en församling, som älska ett världsligt väsende, men vi hafva ingen rätt att låta sådana behärska oss, utan böra vi i stället taga vår sak på fullt allvar, att de halfandliga, antingen få omvända sig och blifva helt för Kristus, eller ock af vår andliga värma tvingas att lämna den kristliga församlingen. Det kan stundom vara till stor välsignelse, att genom kärleksbevisning gifva erkännande åt en broder eller syster, som tjänar församlingen, eller att hjälpa en behöfvande, men det bör och kan utföras på ett sätt, som är värdigt Kristi evangelium. Mycket af det, som försiggår i de kristna församlingarna, med afseende på att samla in medel för verksamheten är ovärdigt Kristi evangelium. Allt ockrande på världen medelst tillställningar, hvarmed man skall locka människorna att gifva för Guds sak, är icke i enlighet med evangelii anda och föreskrifter. Inga "storslagna konserter, eller halft teatraliska föreställningar", fordrades i apostlarnas dagar för att inbringa medel för missionen. Då ägde de troende nog kärlek till sin Mästare att förmå dem offra öfver förmågan med glädje för hans sak. Frivilligt, frikostigt, självmant; systematiskt och regelbundet gifvande af de timliga gåfvor Gud gifvit oss är det sätt som är värdigt Gud och det folk som tillhör honom.

I umgänget med världen böra vi i allt tänka på att skicka

oss värdigt Kristi evangelium. Vi kunna icke rymma ur världen. Vi tvingas att umgås med världens barn i arbete, affärer etc., men vi äro kallade att vara jordens salt och världens ljus. Det passar icke för en Jesu lärjunge att ingå i världens brödraskap; att med förbundna ögon genomgå en mängd narraktiga ceremonier, att svärja på att man skall hemlighålla allt man får se eller veta, inom en orden, innan man ens vet hvad som där förehafves, att samtycka till och att med fingrarna på Bibeln svärja på att, i händelse man yppar en förenings hemligheter, man skall låta afskära halsen från öra till öra, är allt för mycket stridande mot ett sant kristligt sinne och mot Kristi evangelium, för att det ens skulle behöfva sättas ifråga att en evangelii bekännare skulle kunna göra sig skyldig till något sådant. Vi äro kallade att bestraffa mörkrets ofruktbara verk och att vara afskilda åt Gud. Vår kropp är den Helige Andes tempel, och vi äro icke våre egne, därföre äga vi ingen som helst rätt att under några omständigheter bortsvärja Herrens egendom, eller göra oss till människors trälar.

Det anstår en kristen att i pröfningen ådagalägga ett kristligt lugn, samt ett på Gud förtröstansfullt sinne. Oro, misströstan och knot vanpryda Kristi evangelium. Äfven pryder det en Jesu lärjunge att vara gifmild och uppoffrande för Herrens sak. Vi äro icke till för vårt nöjes skull, eller för att samla rikedomar, utan för att behaga, ära och tjäna Herren. Att bekänna sig till evangelium och på samma gång vara själfvisk och girig i sitt sinne och lif, är en skriande motsägelse, ett vederstyggligt skrymteri.

Det är utomordentligt viktigt att de, som tro på Kristus, äfven lefva evangelium värdigt. Kristus och apostlarna lefde i öfverensstämmelse med det evangelium de förkunnade, och vi äro deras efterföljare och Herrens, då vi så göra.

Vi äro himlens ambassadörer och böra hedra vårt land

och vårt ämbete. Ett sant kristligt sinne längtar efter att kunna lefva värdigt Kristus, och tillfredsställes aldrig med mindre. Den enda vägen för oss att kunna vara världen till hjälp och räddning är, att vårt lif stämmer öfverens med vår bekännelse, i annat fall kunna vi intet uträtta för dem. Mångfaldiga exempel i lifvet bevisa hvilken makt, att vinna de ofrälsta, det ligger i ett sant och helgadt kristligt lif. I förhållande till, som vårt lif varit värdigt eller ovärdigt Kristi evangelium, skola vi göra vinst eller lida förlust vid Jesu Kristi uppenbarelse. Det skall gifvas en del, hvilka skola frälsas såsom genom eld. Själen skall räddas, men lifsverket på jorden skall vara förloradt; lönen skall uteblifva, man skall komma tomhändt in i evigheten. Måtte ingen af oss så försumma de gifna tillfällena, att han skulle behöfva genomgå en sådan erfarenhet.

Om du icke hitintills lefvat evangelium värdigt, så är det hög tid att du börjar nu. Börja på fullt allvar, men börja genast. Tiden går oss ur händerna. De tillfällen vi äga i dag komma aldrig åter. "Såsom den Helige Ande säger i dag." "I dag är välbehaglig tid, i dag är frälsningens dag." Måtte vi alla akta på den dag på hvilken vi sökta varda. "Upp bröder alle, som en man, att sofva nu det går ej an."

GUDS LOF!

Af ANNA MARIA LENNGREN.

Du, som bildat alla väsen,
Fästets glans och jordens skrud,
Herre, cedrarne och gräsen
Lofva dig, all godhets Gud!

Intet blod din nåd förtiger,
Allmakt röjs i löf och knopp;
Fältets friska ånga stiger
Som ett rökverk till dig opp.

Bäckens sorl och fågelns kvitter
Till din ära höja sig;
Blomstrens prakt och daggens glitter —
Allt, o Fader, prisa dig.

Helig skall vår lofsång vara:
"Evigt, evigt god är Gud."
Klipporna och bergen svara:
"Evigt, evigt god är Gud."

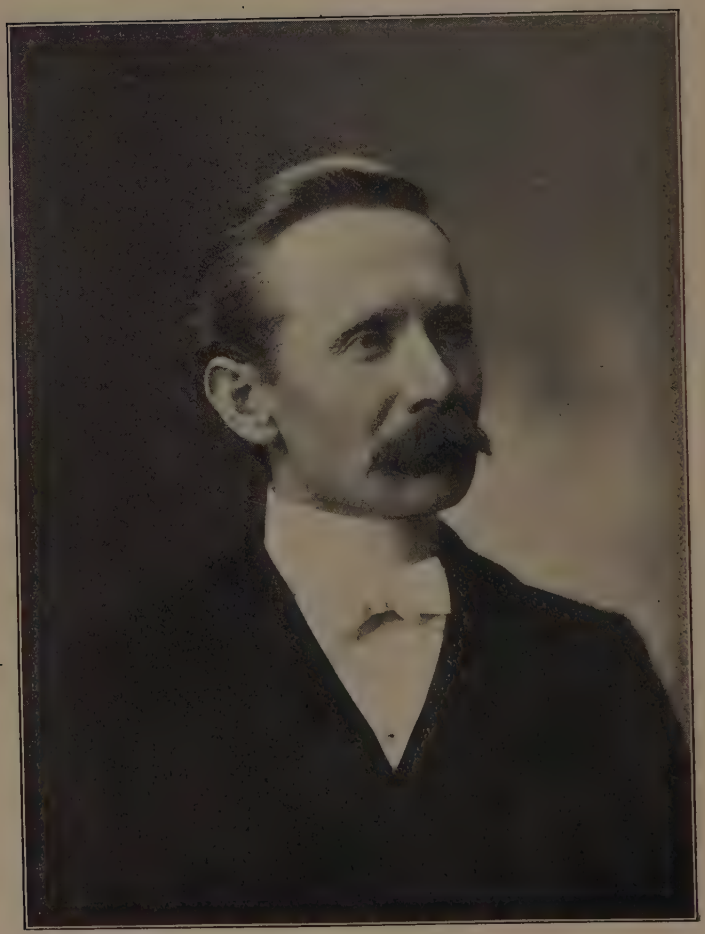

John Rocén

I Ungdomskretsar.

HEMMETS VÄN är synnerligen *ungdomens* vän, och önskar så förblifva. Ungdomstiden är lifvets vår och såningstid. Den svensk-amerikanska ungdomen är ett ypperligt såningsfält på grund af dess öfverlägsna intelligens och kultur. HEMMETS VÄN lofvar att bli en god såningsman. Han kommer att frambringa nytt och gammalt ur, icke allenast hjärtats fatabur, utan äfven ur tvenne världars rika skattkammare: andens och naturens. Det bästa bör vara godt nog för er, mina unga herrar och damer, tänker HEMMETS VÄN, äfven om I ären ättlingar af Nordens Viking, ädel, ärlig och gudfruktig på sitt vis. Er Vän ämnar bringa er de bästa pärlor från tänkandets djup, uppfiskade under seklernas gång, samt de senaste upptäckternas dolda skatter, så värdefulla för den unge och sanningsälskande bibelstudenten. Han vill äfven söka duka er ett rikligt bord af smakliga rätter hämtade från de olika ländernas litterära åkerfält, ej undantagande Ramses och Sargons länder, gent emot den moderna tidens förgiftade lektyr, som vid midnattslampans bleka sken har ingjutit i den unges rena själ ett frö till sjukdom, vansinne och fördärf. Han önskar, och därtill hjälpe honom den Evige, att skapa i ditt unga sinne smak för det ädla och sanna, kärlek till det goda och nyttiga, att vilja det rätta, samt hjälpa dig att utveckla de dolda förmågor den gode Fadren gifvit dig. Ditt kall på jorden är högt, ditt mål är ändå högre, om du är på det godas stig, om ej — halt! Min broder, HEMMETS VÄN önskar ditt väl!

I ungdomskretsar komma senare bland annat att ingå förslag till program för ungdomsmöten, stycken passande för

deklamation, uppbyggelseartiklar af andlig och moralisk natur. Redaktionen önskar äfven inbjuda ungdomen att hjälpa till att göra denna afdelning intressant och nyttig genom att insända underrättelser från ungdomsföreningarna på det att korta notiser må kunna gifvas, samt korta bidrag af godt innehåll.

En Babylonisk botpsalm.

(Från 2300 före Kristus.)

Min gud, som är förtörnad på mig,
Mottag min bön!
Min gudinna, som hyser agg till mig,
Mottag min suckan!
Mottag min åkallan!
Må ditt hjärta lugna sig!
Min herre, nådig och barmhärtig,
Du, som länkar tillsamman lifstiden,
Du, som gifver döden sitt innehåll,
Min gud, mottag min bön!
Min gudinna, blicka nådigt ned till mig,
Mottag min suckan!
Må mina synder varda mig förlåtna,
Mina missgärningar eftergifna!
Må förbannelsen öfver mig varda bruten,
Bojorna lossade!
Må mitt snyftande bäras bort
Af de sju vindarna!
Jag vill slita min uselhet ifrån mig,
Må fåglarna bära den mot himmelen!
Mina trångmål, må fiskarna föra dem bort,
Bära dem bort med strömmen!

Må fältets djur taga dem bort ifrån mig,
Må strömmens bortilande vatten två mig ren!
Gör mig klar
Såsom guldets glans!
Lik en ring af diamant
Må jag vara dyrbar inför dig!
Rena mig från min uselhet,
Rädda min själ!
Säker är din helgedom,
Må jag gripa din räddningslina!
Må jag afstå från min uselhet,
Låt mig vara bevarad hos dig!
Kom till mig,
Låt mig nådigt skåda en dröm,
Den dröm, som jag ser, vare den nådig,
Den dröm, som jag ser, vare den oemotsäglig!
Den dröm, som jag skådar,
Må den vändas i nåde!
Gud, du, drömmarnes gud,
Stå vid min hufvudgärd!
Låt mig få inträde i E-sagil,
Gudarnas tempel, lifvets boning!
Marduk, du barmhärtige, i nåd
Anbefaller jag mig i dina händer.
Så vill jag böja mig inför din storhet,
Vill prisa din gudomlighet.
Må invånarna i min stad
Förhärliga din makt!

Den tysta kraften.

Af FRANS HEDBERG.

En klippa reste djärf och hög
Mot himmelen sin topp,
Ifrån dess branter örnen flög
Med mod mot solen opp.
Hon stod så stolt i dagens shen,
Och tyckte sig i prakt allen,
Fann intet uppå jordens rund,
Så fast som hennes egen grund.

Med högmod talte hon till sig:
"Fritt himlens åskor må
Omkring min hjässa samla sig
För att mig nederslå!
Fritt rase stormens vilda hot,
Min nakna barm tar den emot,
Och utan verkan studsar den
Vingbruten från min shöld igen.

Så shall jag stå mång tusen år
Och lyfta hjässans topp
I sommar, vinter, höst och vår,
Mot himlahvalfvet opp.
Och slähten shåda, ömhansfull',
Medsjunkia uti glömshans mull
Och trona högt på griften se'n
En jätteformad bautasten!"

En liten blygsam hälla flöt
Vid klippans fasta fot,
Så stilla ut ur jorden skött
Och hörde hennes hot,
Men intet stålligt tal hon höll,
Dess droppe endast föll och föll,
Ihärdig, tyst, af ingen hörd,
Hon sådde frö för väldig skörd.

Hon hade ingen brådska hon,
Och hvar minut blott såg,
Hur droppen föll med sakta ton
Och med ihärdig håg,
Men hur den föll och hur den klang
Ett stycke efter annat sprang
Ur klippans fasta höfter ner,
Och då hon yfdes icke mer.

Snart darrande uppå sin grund
Den stolta klippan stod,
Och droppen föll från stund till stund
Med samma tålamod.
En morgon, när af solens glöd
Den klippans hjässa purpurröd
En rysning skakades hon af,
Och föll med dån i djupets graf.

Och klippans minne sjöngs i skog
Af trast och näktergal,

Men droppen, som mot ljuset log,
Sig tyst i mullen stal,
Och obesjungen vattnade
De späda blomsterrötterne,
Och hvar ett hinder mot den slog,
För samma tålamod det dog.

O, tysta kraft, som utan skryt
Och buller målet når,
En väg för ljuset mäktig bryt!
Ty om än tusen år
Den stolta klippan trotsar dig,
Snart likväl böjer hjässan sig
Och faller för din makt till slut,
Fast ohörd du ditt verk fört ut.

Och hvad är världens hela makt,
Hvad är eröfrarns namn
Som segrande från trakt till trakt
Bärs uti ryktets famn?
Hvad är all världens kämpasång,
Höjd under buller, bråk och bång,
Mot tålamodets tysta strid
Hos liten vattendroppe blid?

KORN ÅT SMÅ FÅGLAR

Af BROR ARVID.

Kära små vänner!

Tänk så trefligt! En afdelning i HEMMETS VÄN uteslutande för gossar och flickor! Huru glada äro vi icke däröfver! Detta är just som det bör vara, ty om några kunna räknas bland hemmets vänner, och därföre vara intresserade i HEMMETS VÄN, så är det väl de små vänner, som alltid äro i hemmet och finna all sin glädje och fröjd där, eller hur, gossar och flickor!

Låtom oss nu komma öfverens om att göra denna vår afdelning så nyttig, lärorik, intressant och vinnande som möjligt. Eder vän, som skrifver detta, är villig att göra sitt därtill, men han önskar hafva eder samverkan.

Afdelningen bör vara *nyttig*, ty eljes vore den ej värd en plats i en så präktig tidskrift som denna. Den måste också vara *lärorik*, ty de unga borde alltid söka lära sig så mycket som möjligt. Jag minns en professor som sade en gång: "Man är ung så länge man ej blifvit för gammal till att lära sig något." Lusten att lära bör därför tändas i de unga åren och tilltaga med hvarje år. Då är det som det bör vara.

Om den ej är *intressant*, så är klart att ingen vill se och läsa det som står under "*Korn åt små fåglar*," och det är naturligtvis vår önskan att få så många läsare som möjligt. Då skall den ock blifva *vinnande*, så att den förvärfvar många vänner för HEMMETS VÄN. Detta är just vår önskan, att skaran af hemmets vänner må härigenom ökas, stärkas och uppmuntras. Det finns så många, som icke kunna räknas till hemmets vänner, utan äro tvärtom dess

Rev. G. A. HAGSTRÖM.

fiender och göra allt de förmå för att undergräfva och fördärfva hemmet.

För att bättre kunna nå vårt mål skola vi använda både det engelska och det svenska språket, vårt sköna modersmål, som kallats för "ärans och hjältarnes språk," och som hvarje svensk gosse och flicka borde känna som en heder att lära sig.

* * *

Häromdagen läste jag i en tidning en god bit på engelska, som jag tror kan vara till gagn för våra unga läsare:

HOW TO BE HAPPY.

When you hear of good in people — tell it!
When you hear a tale of evil — quell it!
Let the goodness have the light,
Put the evil out of sight!
Make the world we live in bright,
Like the heaven above!

You must have a work to do — pursue it!
If a failure, try again — renew it!
Failure spurs us to success,
Failures come, but come to bless,
Fitting us for righteousness
In the heaven above.

* * *

Tänk om vi alla lärde oss att blifva så lyckliga, att vi därmed bringade himlen ned till vår jord. Här är en vink om huru detta kan ske. En liten gosse förklarade att han

älskade sin mamma af all sin kraft. När han tillfrågades, hvad han menade därmed, svarade han:

"Vi bo på den fjärde våningen och ha vårt kolrum i källaren, och som vi ej ha någon hiss, är det fyra trappor att bära allting upp och ned. Min mamma har alltid brådtom, och dessutom är hon ej frisk och stark, hvarför jag alltid ser efter, om hon har kol inne, och om hon ej har det, hämtar jag genast upp det. Det är ofta en ganska tung börda och tager alla mina krafter i anspråk. Visar icke detta att jag älskar henne af alla mina krafter."

Om nu alla gossar och flickor funno nöje uti sådan lydnad och tjänstvillighet, blefve det redan nu bättre för dem, och sedan blefvo de bättre män och kvinnor, när de vuxit upp.

* * *

ÖNSKEMÅL.

Barn äro alltid benägna att önska sig det ena eller det andra. Huru ofta har jag ej hört gossarna önska, att de vore president för Förenta Staterna, borgmästare i staden, ledare för musikbandet, kapten vid brandkåren, general i armén, professor i skolan eller något dylikt. Flickorna bruka önska, att de voro så skickliga, stora och goda som mamma, lärarinnan eller någon annan god kvinna, eller att de kunde spela som musiklärarinnan, brodera, virka, måla som artister. Däri är intet ondt. Att i unga åren hafva sådana önskningar, är lika naturligt som att lefva, tänka, tala, äta, leka, sopa m. m.

En gosse, som, enligt sin faders tanke, talade mera än han borde och vid opassande tillfällen, fick såsom gåfva af sin fader en tafla, på hvilken följande ord voro målade:

"Little children should be seen,
But not heard."

Gossen tyckte icke så mycket om gåfvan, men lofvade dock att hänga upp den i sitt rum. Någon tid därefter saknades den och hans fader frågade naturligtvis hvar den var. Gossen svarade, att han gifvit den till barnen i asylen för de döfstumma. Det var nog det klokaste han kunde företaga sig, ty det var naturligt för honom att tala. Lika naturligt är det att önska. Dock finns det en del önskningar, som äro nyttigare än andra.

De unga böra alltid önska, att de må blifva goda. Det är något som människor sätta värde på. Goda gossar och flickor blifva alltid älskade och välbemötta af sina kamrater, såväl som af de äldre. De böra äfven önska, att de måtte blifva nyttiga, ty därmed göra de sig oumbärliga för sina medmänniskor. Då vilja de alltid hafva dem uti sin tjänst.

En annan önskan, som kan höja en gosses och flickas karaktär, är att de må bli trogna i allt, både smått och stort. Trogna, pålitliga gossar och flickor uppskattas högt i hemmet, i skolan och hvardagslifvet.

Då mina unga vänner, är det onödigt att önska sig lycka och framgång, ty de följa i spåren, om man är god, trogen och nyttig. Detta kan bäst ske genom att söka hans hjälp, som varit världens bäste gosse. Kunnen I gissa hvad han heter? Till honom hänsyftar Dr. H. Drummond, som under sitt korta lif var en af de ungas bästa vänner, när han omtalar följande berättelse:

En liten flicka var ovanligt älsklig och på allt sätt tilldragande. Hennes uppförande och lif var sådant att ingen kunde se henne utan att älska och beundra henne. Hon bar en medaljong hängande på en guldkedja omkring halsen. Denna fick ingen af hennes vänner öppna. När hon till sist nedlades på sjukbädden och fick klart för sig, att det var hennes sista, lofvade hon sina vänner, att de skulle få öppna medaljongen, hvilket de gjorde och funno då orden: "Hvil-

ken I älsken, fastän I icke hafven sett honom." Här var orsaken till hennes älskliga och tilldragande väsen. Ett sådant lif önska vi att alla våra unga vänner och läsare af HEMMETS VÄN måtte lefva.

* * *

Till sist vilja vi gifva våra unga vänner något arbete för nästa nummer. Viljen I, i världens bästa bok, uppsöka namnen på följande drömmare:

1. En man som drömde, under det att han var stadd på en resa till sin morbror.
2. En gosse som drömde, så att det förargade hans bröder.
3. Två fångar, hvilkas drömmar oroade dem.
4. En konung, som hade en dröm, hvilken han ej kunde förstå.
5. En man, som i drömmen befalldes att flytta sin familj till annan ort.
6. Några män, hvilka varnades i en dröm, att ej återvända till en viss stad.
7. En domare, hvars hustru hade en dröm om en fånge.

Sänden alla svar och meddelanden för denna afdelning till

"BROR ARVID,"
THE HOME PRESS,
637 Unity Bldg., Chicago, Ill.

Bibelns Länder.

Af EMANUEL SCHMIDT, Ph. D.

Copyright 1902. The Home Press.

Inledning.

DET nittonde århundradet kommer troligen att anses för en af världshistoriens glansperioder. Kanske dess största förtjänst ligger i skingrandet af tviflets och vidskeplighetens dimma. Härtill hafva tvenne krafter bidragit — naturforskningarna, ett bättre förstånd af Guds lagar i naturens rike, och bibelstudium, ett klarare begrepp om Guds lagar i andens värld. Dessa båda makter leda, när de rätt framställas, till ett större ljus i all Guds uppenbarelse. Den ena kraften låg till grund för vår tids underbara, industriella utveckling, den andra för en missionsverksamhet, hvars like världshistorien ej känner till. Och dock ingå båda dessa hufvudströmningar i Guds stora plan.

Alldeles som världen förbereddes för Kristi ankomst, så

att evangelium så lätt som möjligt kunde spridas hardt när på ett sekel till hela den då kända världen, så torde denna förvånansvärda, industriella utveckling och världsmakternas inbördes beroende på hvarandra icke så litet ha bidragit till missionsverksamhetens framgång. Men de storslagna resultat, som härledt sig från uppfinningar och naturforskningar kunde aldrig komma till stånd, förrän vidskepelsen vikit för förnuftets ljus. Så kunde icke heller dessa mäktiga, andliga rörelser, hvilkas inflytande sträckt sig till alla världens länder, äga rum, förrän formväsendets, liknöjdhetens och bokstafsträldomens töcken skingrats af det genom Guds ande helgade förståndets samvetsgranna bibelstudium.

Det har ofta framställts att dessa båda rörelser stå i fejd med hvarandra. Det tillkommer det tjugonde seklet att visa hvilket nära samband råder dem emellan, och att det slutliga målet är ett större begrepp om Gud och hans sköna uppenbarelse. Men härtill fordras ett träget studium af naturen, och ett måhända ännu ifrigare och samvetsgrannare forskande i de heliga skrifterna.

Men vetenskapsmannen kunde föga uträtta, innan han erhöll de erforderliga instrumenten och laboratorierna. Botanisten samlar sitt herbarium, zoologen sin djursamling, geologen sina mineralier, panteologen sina fossilier; kemisten och fysikern måste ha sina känsliga och snillrikt hopsatta instrument och astronomen sina storslagna teloskop. Dessa äro dem nödvändiga, för att de skola kunna inträngа i naturens hemligheter och spåra lagarna i det oändligt stora och det oändligt lilla.

Sålunda måste äfven den sanne bibelforskaren hafva sitt rikt försedda laboratorium, sitt väl valda bibliotek. I denna förrådskammare bör han ha sådana böcker, som kunna göra det möjligt för honom att grundligt studera Bibelns språk, hebreiskan och grekiskan, men äfven de därmed besläktade

arameiskan, syriskan, arabiskan, assyriskan och ethiopiskan. Han bör kunna jämföra de olika manuskripten för att kunna bedöma den bästa och antagligaste läsarten, han bör studera de olika folkens historia och religion, med hvilka Israel under århundradenas lopp kom i beröring, han bör ock systematiskt kunna uppställa de sanningar Bibelns böcker innehålla. För detta ändamål finnas i vår tid förträffliga hjälpkällor, hvilka äro ganska lättåtkomliga.

Men alldeles som kemisten ej är nöjd med att blott arrangera sina olika hopsättningar, utan upplöser dessa uti deras beståndsdelar för att bestämma den lag som råder dem emellan, så borde ej heller bibelforskaren vara tillfredsställd med att endast göra en knapphändig öfversikt af tilldragelsernas följd och lärornas utveckling, utan han bör äfven söka införsätta sig i det utvalda folkets lif och tänkesätt, deras seder och bruk och sociala förhållanden. Detta arbete har betydligt underlättats genom de upptäckter som gjorts i Bibelns länder. Genom dessa hafva museer i Europa och Amerika fyllts med värdefulla fornlämningar, som kasta ett nytt ljus öfver Bibelns berättelser och talesätt. Där kan man se de husgerådssaker och möbler dessa gamla folk användt och därigenom införsätta sig i deras hvardagslif. I de i Egypten och Mesopotamien uppgräfda städerna återfinner man forntida hem och tempelruiner, på hvilkas väggar stå inristade dessa gamla nationers historia, och sålunda kan man förhända bättre kunna införsätta sig i Israels lif i träldomens och fångenskapens länder. Dessa upptäckter fortgå ständigt, och det är nästan omöjligt att veta hvilka nya underrättelser om dessa gamla rikens historia kunna kullkasta länge uppehållna teorier. De historiska data skifta ständigt allteftersom inskriptionernas innehåll blir kändt. Det är därför nödvändigt att ej göra tvärsäkra påståenden, innan man noggrant undersökt förhållandena och vägt alla

argument angående urkundernas äkthet och historiska tillförlitlighet. Detta tager tid och de kompetenta arbetarna i detta fält äro få, och dock äro deras slutresultat af den största vikt.

Och alldeles som vetenskapsmannen, för att kunna lyckas, måste besjälas af en uppriktig åtrå att lära känna de verkliga förhållandena, och måste lägga hela sin själ i sitt arbete, så bör äfven forskaren på detta viktiga område eldas af en ärlig längtan att känna sanningen och af de renaste bevekelsegrunder göra den känd. Man måste ha sanningens ande, som är Guds ande, inneboende i själen. Och har man den kan man icke gå vill, ty ännu har icke den anden ledt någon på villospår, äfven om människorna understundom trott allt forskande vara liktydigt med villfarelse.

"Men," säger någon, "icke kunna väl alla, som älska bibelstudium, gå igenom denna process af argumenter och historiskt forskande, hvilket förutsätter mångåriga språkstudier?" Rätt så, men det behöfs icke heller, ty i vår tid publiceras ganska mycket af de resultat, till hvilka dessa upptäckter ledt. "Men huru kan man vara viss på att dessa af vetenskapens män framställda påståenden äro sanna?" De äro det, om de hålla profvet i den sunda kritikens luttringseld. Tusentals människor åka dagligen på elektriska spårvagnar, tusentals hem och publika lokaler äro upplysta af elektriskt ljus, men huru många förstå väl de lagar, enligt hvilka elektriciteten verkar, eller det invecklade maskineri, som framalstrar kraften? Men icke skulle väl dessa vara dåraktiga nog att förneka elektriciteteus tillvaro, och de göra det ej heller. Men om spårvagnen stannar eller glödlampan slocknar, då veta de, att det är något i olag med maskineriet. Törhända berodde detta på en oskicklig maskinists felsteg, man rapporterar saken och misstaget rättas. Så sker äfven på detta område. Har någon begått ett misstag, finnas nog de,

hvilka snart nog rapportera och skickligare män tillsättas i deras ställe.

Men hvad som ej kan annat än väcka harm och grämelse i en ärlig forskares själ är att märka, huru de sensationella söndagstidningarnas rapportörer, som aldrig i sitt lif gjort en dags forskningsarbete på detta område, insända spalt efter spalt, fördömande utan den ringaste undersökning de böcker som utkomma på detta fält, under det att de själfva uppduka för publiken hopdiktade framställningar — hvilka beklagligt nog upprepas i religiösa tidningar — om upptäckter, som aldrig ägt rum, och om man frågar dem, hvarifrån de fått sina underrättelser, hvilka upptäckarna voro, hvar de upptäckta sakerna förvaras och till hvilken man kan hänvända sig för att få en fotografi eller en afskrift af de upptäckta inskriptionerna, får man till svar, att därom veta de intet och ej heller kunna de ansvara för notisens sanning, det var endast intaget såsom "fyllnadsgods". Och dock orda de vidt och bredt om huru dessa "upptäckter" bekräfta Bibelns äkthet och sanningsenliga påståenden. Min vän, Guds ord står på sin egen grund, dess sanningar kunna aldrig vackla, allra minst behöfva de uppstyltas af lögner. Alla sådana hopdiktade "upptäckter", vare sig de söka att "bekräfta" eller "kullkasta" Bibelns uttalanden, skola förbrännas i luttringens eld, de skola aldrig kvarstå på häfdens blad. Hvad verkligt är består.

För att kunna, om möjligt, vara till någon hjälp i detta stycke för söndagsskolarbetare och andra vänner af bibelstudium, ha vi ämnat publicera fyra serier af artiklar öfver *Bibelns Länder* under följande hufvudafdelningar:

I. Det Heliga Landet.
II. Faraonernas Land — Egypten.
III. Bêth Naharîn — Assyrien och Babylonien.
IV. Syrien och Mindre Asien.

Vi ämna uppdela den första af dessa i fem underafdelningar. Den första kommer att handla om landets naturförhållanden, särskildt dess läge, geologiska förhållanden, topografi, flora, fauna och klimat. Den andra skall försöka visa hvilket inflytande dessa naturförhållanden ha haft på folkets karaktär och religiösa utveckling och på de bibliska författarnas bildspråk och talesätt. Den tredje afdelningen kommer att beröra folkets seder och bruk i de olika perioderna, åkerbruk, industri, konst och vetenskap, familjelif, borgerliga, politiska och religiösa förhållanden. Den fjärde afdelningen blir måhända af större intresse, ett besök till historiskt namnkunniga platser. Denna afdelning blir rikligt illustrerad, och historiska tilldragelser förbundna med hvarje plats komma att förtäljas. I sådana fall där någon viktig upptäckt gjorts eller någon betydelsefull inskription funnits, skall särskild uppmärksamhet fästas därvid, och så långt utrymmet tillåter skola öfversättningar af sådana inskriptioner intagas. Den femte afdelningen kommer att innehålla en skilding af landets historia:

1. Från äldsta tider till Israels invandring.
2. Från Josua till Zedekia.
3. Från Nebukadrezzar till Titus.
4. Från apostlarnas tid till korstågen.
5. Från Mammelukerna till närvarande tid.

Måtte Herrens välsignelse hvila öfver dessa artiklar, att de må lända till hans namns förhärligande! Måtte de bära sanningens rena prägel!

Ekon från Missions-Fälten.

John Rocén, B. D. och Emanuel Schmidt, Ph. D.

Copyright, 1902. The Home Press.

En kort skildring af kristendomens tidigare utveckling.

DE första, sextonde och nittonde århundradena äro de mest lysande perioder i den utländska missionens historia. För att förstå det gångna århundradets underbara företeelser på de utländska missionsfälten, är det nödvändigt att följa utvecklingens gång från apostlarnas dagar.

Efterkommande Mästarens uppmaning predikade apostlarne, och deras närmaste efterträdare, kärlekens och fridens evangelium i Jerusalem, i Judeen, i Samarien och ända till den då kända världens gränser. Genom Jerusalems förstöring, år 70 e. Kr., skingrades judarna i alla riktningar. Många af dessa voro kristna och spridde kristendomen hvarhelst de gingo. Den kristna läran, olik judendomen, var afsedd för alla nationer. Den passade för rik och fattig, hög och låg, för jude och grek, hvarför den spred sig med otrolig snabbhet öfver stad och land. De kristna ansågo det som sin heligaste plikt och sitt högsta mål att förkunna sin Mästares lära. Hvarhelst de voro, på vägar och stigar, bland vänner och ovänner, bland höga och låga, i kojan och palatset, ja, till och med inför kejsaren själf, talade de om Jesus af Nazaret såsom deras personlige Frälsare, berättande med brinnande värme historien om hans underbara lif och hans bittra försoningsdöd.

De kristna, såsom Jesus hade förutsagt, hotades och förföljdes af alla. De plågades och pinades på mångahanda sätt, men deras underbara frimodighet och kristliga hjältemod, parad med deras segerglädje ända in i döden bidrogo till att föra mången in i den kristna församlingens sköte.

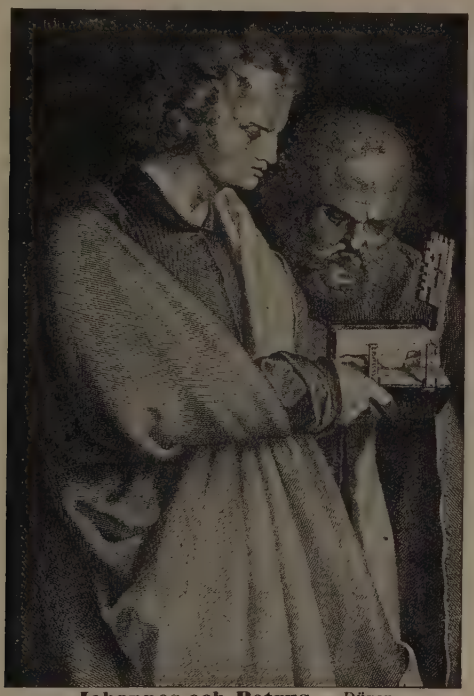

Johannes och Petrus. — Dürer.

By permission of The Biblical World.

Den nya läran banade sig snart väg till Mesopotamien, Persien, Medien, Partien och Baktrien. I början af det tredje århundradet funnos stora, kraftiga församlingar äfven i Arabien, berättar Origenes. I Indien bildades flera församlingar i midten af det fjärde århundradet af den nitiske missionären Teofilus af Diu. Från Alexandria spridde sig kristendomen till Cypern och närgränsande trakter. Från Rom spred den sig öfver Italien, Sicilien och Norra Afrika.

I Galliens djupa urskogar förkunnades kärlekens ljufva budskap bland blodtörstiga druider. I Lyons och Wien funnos blomstrande församlingar vid slutet af det andra seklet. Irenæus, biskop i Lyons, berättar om kristendomens spridning i Tyskland, väster om Rhenfloden, och Tertullianus, biskop i Norra Afrika, talar om kristna församlingar i England.

Missionen på de brittiska öarna.

Kristendomen nådde England långt före engelsmännen, eller rättare anglo-saxerna. Den keltiska rasen, som ännu bebor Wales, Irland och Skotland, innehade hela Storbrittanien, tills det eröfrades af romarna i midten af det första århundradet. Kristendomen infördes mycket tidigt, men huru, veta vi ej. Kanske Paulus predikade där, törhända romerska soldater, eller återvända fångar förde kristendomen med sig. Tertullianus säger dock år 288: "Det finns platser ännu obesökta af romarna, där kristendomen är känd." Det saknas ej bevis för att den kristna läran vunnit ganska godt fotfäste i England vid detta tidigare skede.

I midten af det femte seklet då engelsmännen framträdde på scenen, drefvo de undan det romerskt-keltiska folket med dess bildning och religion, hvarigenom landet försjönk igen i den råa hedendomens mörker. En kvarlefva af britterna drefvos med sin kristendom till Wales.

Scenen skiftar. Det är i Irland eller Scotia, som det då kallades, vi finna det mest briljanta kapitel i den keltiska missionens historia. Det var *Patrik* förbehållet att utföra ett missionsarbete i Irland, som aldrig kommer att förgätas. Ehuru kristendomen förmodligen fanns där före honom, var det dock genom hans arbete en sådan mission utfördes, att det kunde sägas om Irland att det för ett och ett half århundrade "var den grönaste fläck på den kristna missionens

åkerteg." Han började omkring år 400, och för femtio år verkade han outtröttligt, grundläggande ett missionsarbete, som för fyrahundra år utöfvade ett mäktigt inflytande, isynnerhet på Brittanien, men äfven på det europeiska fastlandet, där hedendomen åter florerade.

Det var en gnista från denna härd, som antände Skotland, eller det då varande Caledonia. Det var Columba (521—597), en man af kunglig börd, fostrad i Patriks skola,

Pauli fängelse i Efesus. (I bakgrunden.)

By permission of The Biblical World.

som höjde evangelii fackla i detta land. Visserligen hade Ninian och Kentigern verkat före honom, men det var sedan Columba hade uppslagit sitt högkvarter på ön Ionia, som han och hans medarbetare besegrade landet för Kristus.

Kristendomen, som sålunda spridt sig bland de keltiska folken, var nära nog apostolisk, och hade lika litet att göra med Rom som Patrik själf.

Visserligen utöfvade Columba sitt inflytande öfver Norra England, men det var Augustinus och hans 40 munkar, sända af Gregorius II, som intog England för påfven och hans lära.

Augustinus lyckades vinna Ethelbert, konung i Kent, för den påfliga kyrkan genom dennes gemål Bertha, som var en nitisk katolik. Ethelberts undersåter döptes i stora hopar. Två och två döpte hvarandra, enligt Augustini påbud.

Det sjunde seklet såg påfvekyrkan långsamt men säkert utbreda sig i England. Skotland var svårast att tvinga under Roms ok, men i det tolfte århundradet måste äfven detta land förena sig med den anglo-påfviska kyrkan.

Sålunda var den apostoliska kristendomen verksam i England tills i midten af det femte århundradet, då den bortsopades med de hedniska anglo-saxernas intåg. Irland tog ledningen och var för 800 år centralpunkten för bildning och kristlig mission. Skotland blef ett blomstrande missionsfält, och från Ionia spred sig ett kraftigt, evangeliskt ljus öfver hela landet. Påfven lade beslag på England, och genom list och intriger lyckades han äfven få Irland och Skotland i sitt våld. Hade dessa länder fått vara i fred, hade måhända reformationen varit öfverflödig.

Missionen bland de nordeuropeiska folken.

Bland göterna predikades den kristna läran huvudsakligast af den nitiske Ulfilas (318—388), som gaf dem ett eget skrifspråk, samt öfversatte Bibeln till deras eget tungomål, af hvilken ett exemplar förvaras i Upsala universitet. Verksamheten fortsattes sedan af infödda ynglingar, som studerat vid Krysostomi missionsskola i Konstantinopel. Kristendomen spriddes föröfrigt genom krigare, fångar, landsflyktige och missionerande handelsresande.

Tvenne af Polykarpi lärjungar predikade för frankerna redan i det andra århundradet, men någon vidare mission utfördes ej förr än i det femte seklet, då Martin af Tours, med sina militär-munkar, ströfvade omkring i landet,

förstörde tempel och afgudabilder samt predikade Kristi evangelium. Hvad som torde ha varit mest afgörande var dock när konung Clovis genom sin katolska gemål vanns för kristendomen och med honom de mest framstående af hans undersåter.

I norra och äfven mellersta Tyskland utfördes ett ädelt missionsarbete af keltiska missionärer, utsända från den brit-

Ett klippkloster.

By permission of The Biblical World.

tiska kyrkan. De utöfvade ett så kraftigt inflytande i landet, att det hade så när fått en egen nationell kyrka. Påfven kunde naturligtvis ej tåla sådant, hvarför han sände en mängd missionärer på det tyska fältet. Han lyckades äfven vinna engelske missionären Winfried, eller Bonifacius (680—755), Tysklands apostel kallad, öfver på sin sida. Denne hade ofantlig framgång. Han byggde kloster och organiserade

församlingar i stor mängd, och när Winfried var färdig satt också påfven tämligen stadigt i den kyrkliga sadeln i Tyskland.

Första gången våra fäders land genljöd af evangelii silfverbasun var, när Ansgarius, nordens apostel, höjde sin stämma i Svea skogar, i början af det nionde århundradet.

Detta är endast några ekon från de tidigare missionsfälten, men vi anse detta vara nog för att gifva ett allmänt begrepp om det hela. I första kapitlet ämna vi något närmare betrakta några af de förnämsta missionärerna, som verkade under detta tidskede. Hvarje stor rörelse har haft sina hjältemodiga förelöpare, de senaste seklernas missionsverksamhet är ej något undantag.

I brytningstiden.

Kulturbild från Nordens omvändelsetid.

AF

Rev. J. O. BACKLUND.

DET var för länge, länge sedan. De gamla fäderna, som länge legat i mullen, omtalade sagan för sina barn, då dessa sutto vid de gamles fötter, med vidöppna ögon lyssnande till visdomsord från hedenhös. Och dessa barn blefvo fäder och gamla män, och äfven de berättade den för sina barn och barnbarn. Men slutligen tröt de gamlas minne, eller ock hade de fått nya sagor att berätta för de lyssnande piltarne, och då följde den gamla sagan den gamla stammen i grafven.

Den gamla furan på kullens krön vet ingenting om denna saga, ty träden susade den ej längre, då den gröna plantan först sköt upp, som sedan växte till ett väldigt träd med djupa rötter och långa, kvistiga grenar, och hvilken säges vara en patriark bland sitt släkte. Denna fura anses vara mycket vis, emedan den lefvat mer än ett sekel, och emedan en af dess största grenar varit en älsklingsplats för en vörd-

nadsvärd nattuggla, som hvarje natt uttalade sina förunderliga visdomsord, som hvarken hon själf eller någon annan förstod. Men nämnda visdomsljus omtalade inga barnsagor eller andra sagor. Hon föreföll mig att vara en mjältsjuk metafysiker — kanske en tysk transcendentalist, som under transmigrationens gång tagit sin boning i merbemälda ljushatares och visdomsälskares lekamen.

Men jag drömde en gång, drömde med öppna ögon, och då uppstego de dunkla gestalterna, några från mytens Valhall, andra från den mörka Helas fängsel och åter andra från de kristnas paradis. Dessa berättade mig den gamla sagan, och, som de ej aftvingade mig ett tysthetslöfte, vill jag berätta den för eder.

Det var för länge sedan, men världen var sig nästan lik. Skogen grönskade, då som nu, i sin ungdomsfriskhet, när den nya våren kom, sedan jorden afkastat snötäcket, som, på det sätt vi äro vana, höljt allas vår moder. Då, som nu, kvittrade fåglarna och doftade blommorna och glittrade vågorna i solens sken och speglade sig nattens stjärnor i tjärnens vattenspegel. Då, som nu, höll månen vakt om natten och såg sorger afmålade på bleka kinder och i förgråtna ögon. Han såg längtan, som biktade blott för honom, emedan han bättre än någon annan förstod att tiga med de hemligheter, som han delade med jordens barn; och nöd och brott och brist och skam såg denne åldrarnes väktare äfven då, så att han, såsom han äfven nu plägar, ofta dolde sitt anlete bakom molnens slöja, på det att ingen skulle se, att han rodnade, ty han, som mången annan, ville visa sig världsvan och något okänslig.

Tio sekel hafva sedan dess rullat öfver jorden och lämnat sina spår, väl synliga för den uppmärksamme åskådaren. Tiden för vår berättelse kalla vi nu den grå forntiden. Men då var den tiden ny, och man klagade öfver den, emedan den

ET VIKINGASKEPP.

var ny, och emedan gamla hjältevanor höllo på att försvinna och veklighet insmyga sig i det nya släktet. Den gamla tron brottades med en ny, och den gamle Odin, Nordens Allfader, darrade på sin tron för den store guden, som gjorde honom hans ära stridig, och den bleke Balder blef mera blek, dimhöljd och dunkel, då den hvite Krist intog hans plats. I tordönet hade några börjat förnimma ljudet af den nye gudens röst och Freja blef väl umbärlig, då de kristnes Allfader klädde jorden i vårlig skrud.

Det var från den tiden sagan härledde sig, och därför tyckte jag mig i deras tal, som lärde mig den, höra toner, stundom från Havamal och stundom från Zions sånger; med gjallarhornets krigston blandade sig de dallrande ljuden från Davidsharpans strängar. Det hårda mötte det smekande, och så vaknade stundom harmonien, och stundom skar en disharmonisk ton genom märg och ben.

Vintern höll just på att försvinna vid sunnanvindens fläkt och solstrålarnas lekfulla anfall mot drifvorna, som tornat sig högt upp mot ryggåsstugornas väggar. Sjöstranden var nästan bar, men öfver sjöns böljor glittrade ännu istäcket så vackert mellan vattenpussarna, som samlat sig på dess yta och höllo på att tära sig igenom. En snödroppe hade letat sig fram ur strandvallen, och några späda gräsbroddar stodo blyga och näpna i sin nya vårdräkt, skälfvande och darrande, då någon ovanligt stark vindpust kom öfver sjön. Barrskogen, som nu skakat af sig rimfrost och snöbeklädnad, såg friskare ut än någonsin. Allt syntes så vårlikt, att man ej kunde undgå att känna en djupare sympati med världen och en ljusare förhoppning och en fullkomligare kärlek för den man älskade. Sådan är den tidiga våren i Norden.

Den nedgående solen kastade sina sista strålar öfver fält och skog, då tvenne unga män kommo vandrande på den

EN NORDISK SCEN.

stig, som följde stranden af Fyris å. På sina skuldror buro de bågar, och vid sidorna hängde de långa slidknifvarna, våra förfäders ständiga följeslagare. Den ene af de två, en axelbred, högväxt yngling, bar i sin hand ett vargskinn, under det att den andre, mörk och undersätsig, bar ett knippe skogsfåglar. De unge männens utrustning visade, att de varit stadda på en jaktfärd, som ock lönat deras möda.

Den gamla Upsala-staden, det gamla Manhems metropolis, låg framför dem och utgjorde målet för deras vandring. Dock hade de ännu en dryg halftimmes väg att tillryggalägga, och denna väglängd tycktes de göra allt för att förkorta genom ett lifligt samtal.

Torvald, den undersätsige, den äldre af de två, berättar huru hans fäder lefvat, kämpat och dött i striden. Han kan ej erinra sig, att han hört om någon af dem, som ej varit en krigare, och ej heller att någon af dem varit annat än en tapper krigare. Ingen af dem hade dött på sotsäng, men väl hade några, som sparats af svärd och vågor under sitt vilda lif, ristat gersudd för att ej nödgas dö strådöden och bo hos den bleka Hela i skuggornas hem. De hade sett många länder, dessa, och mött folk, hvars tungomål de ej förstått, och från hvilkas land de medfört röfvade skatter. "Väl minnes jag," fortfor han i sin skildring, under det att hans kinder glödde af hänförelse och ifver, "huru min faders fader talade om sina bragder. Hvar gång drifvan smalt, längtade han bort till strid igen, men i kamp med göta män hade han en gång fått ett yxhugg i sin högra hand, som från den stunden var oförmögen att bära svärd. Den gamle började att känna ålderns tyngd. Nittio år hade han lefvat och kände, huru krafterna sveko honom. Då ristade han en vinterkväll dödsrunor i sitt bröst och gick till Valhall för att deltaga i hjältars kämpalekar på Vigrids vall. Så hafva

mina fäder alla lefvat och dött, och så vill ock jag lefva och dö. Nästa sommar inträder jag i sveakonungens tjänst. Där tjänar min fader som hirdsman, och båldare kämpe finnes ej lätt."

Torvald tystnade här, och hans kamrat, Björn, odalbonden Fridulfs son, började berätta om sina minnen. Om sina fäder hade han föga att säga, ty de hade såsom han sade, i lugn och ro odlat sin jord och inbärgat sina skördar. Så hade det varit med dem i många led ifrån fader till son. Dock hade budkafveln stundom kommit till odalbondens dörr. Då hade det gamla svärdet tagits ifrån väggen, och bonden hade till en tid blifvit krigare, äfven han, och skyddat sitt land, sin kung, sitt hem och sitt lif.

(Forts.)

Among Swedish Authors.

NORRLAND.*

Af *A. A. Grafström.*

He:

I know a land where silent even beaming
Affires the heaven dark in northern sheen,
Where under cloudy helms the cliffs grey gleaming
Guard with ice-cuirasses the low ravine,
Where many a rill from mountains wildly streaming
Its thunder rolls beyond the distant scene,
Where harps of mermen in the waves are tinkling,
And moon its kisses on the wet harps sprinkling.

She:

I know a night as bright as day and tender;
For flowers slumbering the sun shines yet;
And smiling in their youthfulness and splendor,
The Morn and Even are in heaven met;
While waking birds their notes so mournful render,
And all is fragrant as a violet;
There elfins light in swaying circles hover,
Their silver wings the meadow gleaming over.

* Copyright, 1882. Used by permission of Dr. Frederick Peterson.

He:

I know where forest olden, and the land is,
Where we went under the resounding shore;
I know the sea and where the dim green strand is,
Which round blue ocean its high rampart bore;
A fir-tree nodding there upon the sand is,
Whose bowing head is hung the billows o'er;
There lay our fathers house; the bay was by it,
And in this nook the world seemed free and quiet.

She:

I know where are the valley and the island,
In flowers and in songbirds rich of yore;
O stands the olden alder on the highland,
And is our cot still as the cot before,
When in the room I often stood the while, and
Saw golden sink the sun behind the shore?
Come, reach to me thy true, good hand, my brother,
Return we to that land fair as no other!

General View of Ephesus.

By permission of The Biblical World.

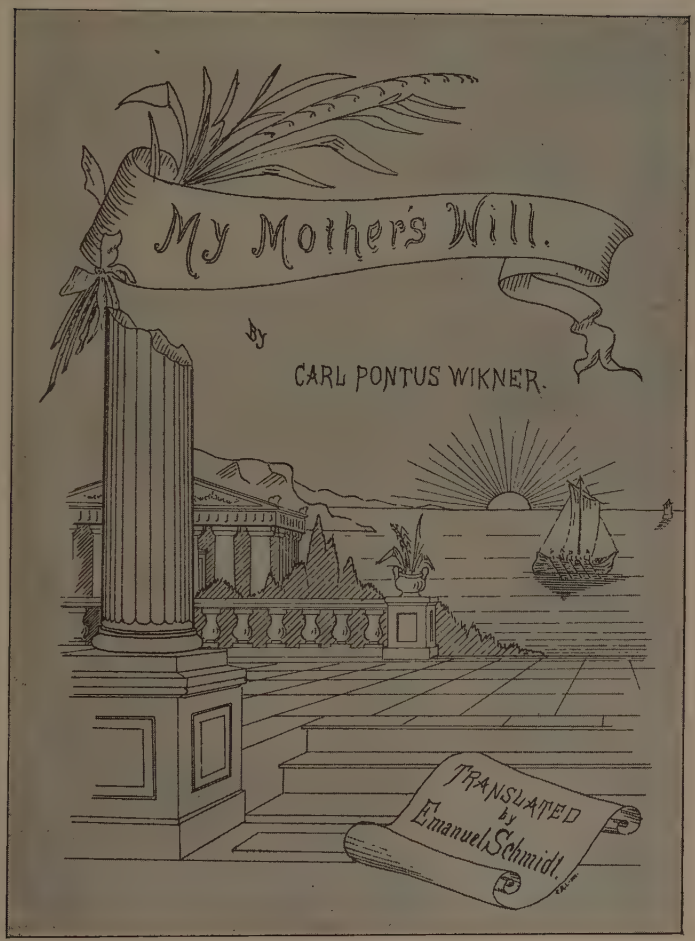
My Mother's Will.
by
CARL PONTUS WIKNER.
TRANSLATED
by
Emanuel Schmidt.

MY MOTHER'S WILL.

Copyrighted, 1902. The Home Press.

E find ourselves in the famous city of Ephesus, in the year eighty five after Christ.

It had been a rainy day towards the close of the summer. The south west wind with great violence had lifted high the waves on the bay of Ephesus, between the Island of Samos and the opposite continent. The wind was now quiet, and the rain had ceased, but still the sea rolled high and heavy, beating against the shore.

In the city a feast in honor of Artemis had that day been celebrated. The people had not allowed themselves to be interrupted, because the divinities of weather and rain had shown an unfavorable countenance. The goddess of

hunting had never been terrified by such things, why then should her votaries be?

There was now, however, perfect silence. The lofty halls of the temple resounded with the hymns of the worshipping multitude. Soon the goddess herself, in the character of Selene, greeted, through the scattering clouds above the top of the dark Messogis, the city below and the famous temple, whose marble columns were illuminated by the magic glitter from her dreamy eye.

It was at this moment that Adeimantos, son of Paralos, approached the temple from that side of the city, which was nearest the sea, and sat down upon the marble stairs. Adeimantos was still a youth, only seventeen, with pure, open features and locks of light hair; but there was a kind of dreamy melancholy in his look, which one scarcely could have expected to

Temple of Diana in Ephesus.

By permission of The Biblical World.

Ruins of the Temple of Diana.

By permission of The Biblical World.

find associated with that slender and harmonious figure of genuine, Hellenic type. Those that had seen his mother, who died in Alexandria eleven years before, used to say, that he had inherited from her that expression in his eye, while in other respects his countenance and figure made him a true copy of his father. This one, Paralos, sprang from an old Athenian family, which in the palmy days of Athens could have shown names of great importance. Especially had there been favorites of Science and Art in this renowned and rich family. One of Paralos' ancestors, of the same name as he, had been intimate with Socrates and Plato. This later Parolos, the father of Adeimantos, was a son of Aristogenes, who moved from Athens to Alexandria the year before the death of Emperor Tiberias. Parolos was then only six years old. He received an exellent education, studied in Alexandria under the best teachers

this illustrious city could offer, and spent some years of his youth in traveling. Among other places he visited his native city, Athens, and Rome, the mistress of the world. In the latter city he had had an opportunity to admire Seneca's high morality and despise the vices of the Roman nobility. In Athens he had made acquaintance and entered into friendship with several philosophers of the younger school, whose many valuable statements concerning the views of the older school he tried to recompence by his own eagerly welcomed reports about the strange, Jewish philosopher Philo, who was at this time attracting the attention of all Alexandria. Parolos spent some time in Ephesus also, the most prominent city of Asia Minor, and brought home from that place as his bride the tender Diotime, the daughter of Epikrates, who during the thirteen years they lived together bore him four sons

and one daughter. Of these children Adeimantos was the youngest, and was the only child that survived the mother. Diotime had died in the seventh year after the destruction of Jerusalem by Titus. Adeimantos was then only six years old. Soon afterward his father left Alexandria and settled in Ephesus, where the motherless boy received a sort of compensation for the loss of his mother in the tender affection of his grandparents, especially his grandmother, the honorable Potone.

Adeimantos had only a meagre recollection of his mother. The only feature of her appearance he could remember for its depth of expression was her beautiful look, which so often rested on the little boy, when he returned from his plays around the fresh fountain in the courtyard of his father's house in Alexandria, to his mother's lap, to show her some beautiful shell he had found, or some glittering insect,

or to complain over the loss of some dainty butterfly, which he thought he had almost succeeded in catching. Then she used to put her hand on his forehead and gaze into his eyes, and there was in her look something so radiant and pure, yet so steadfast and true, that Adeimantos always afterward recalled her face whenever he observed a very brilliant star, or heard of some good and noble deed.

To be continued.

En moder.

HEMMETS VÄN.

KÄRLEK OCH FRID, SANNING OCH RÄTT.

VOL. I. FEBRUARI 1903. NO. 2.

Min moder.

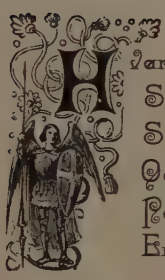

Var finns en kärlek, som intill döden
Står oföränd'rad i alla öden,
Som lik Guds ängel oss öfvervakar
Och fördrar intet, men allt försakar?
På denna jorden finns endast en:
En moders kärlek är det allen'.

Allt band är själfviskt, som hjärtat binder:
Den kyss, som bränner på brudens kinder,
Den hulda famn, som en syster räcker,
Den späda famn, som oss barnet sträcker;
Vår bäste vän har en lön sig dömt;
En moder ensam har det förglömt.

Här minnes hon i de långa åren
Den tunga smärtan, den heta tåren,
Sin ungdoms vår, som ej fås tillbaka,
Och dagens möda och nattens vaka
För dessa barn, som hon älskar mer,
Ju mer hon allt för dess lycka ger?

Och hvem kan gifva, hvad hon oss skänker?
Den första tanke, som barnet tänker,
Den första bön, som dess läppar stamma,

Den första kärlekens rena flamma,
Den första maning för rätt och dygd,
För sanning, frihet och fosterbygd.

Och vi, hvad gifva vi henne åter?
Ack, mången sorg, som hon ömt förlåter,
Vår svala kärlek, åt flera delad,
Vår omsorg, ofta försmådd, förfelad.
Ej ens vår åsyn är hennes tröst.
Hon lämnas ensam i lifvets höst.

Och dock hon följer med sina tankar
Det vilsna barn, som i världen vankar,
Och hennes bön, som en ängels tackla
Går klart framför oss när stegen vackla,
Och lyser vägen med Kristi tro
Och banar stigen och bygger bo.

Välsignad vare en sådan moder.
O, det är sömma i tårefloder.
Det är en hugnad för alla tider
Att i det själfviska lifvets strider
Få röta sig vid en sådan barm
Och af dess kärlek få kyssas varm.

Så löna Gud, hvad ej vi förmådde!
Det var ditt frö hon i tiden sådde,
Det är din kärlek, den evigt höga,
Som speglar sig i en moders öga,
Och därför känns, som en sol gått ner,
När dettå öga ej strålar mer.

Zakarias Topelius.

Ungdomens kristendomsundervisning.

DEN 10, 11 och 12 Februari hölls i Chicago en storslagen konferens, som hade till uppgift att diskutera viktiga frågor rörande undervisningen af barn och ungdom i kristendomens sanningar. Denna konferens sammankallades af "*The Council of Seventy*," en förening, som mestadels består af framstående lärare vid de större universiteten, och som utgör direktionen för *American Institute of Sacred Literature.* I denna konferens voro 20 protestantiska samfund från 27 olika stater representerade genom 375 delegater. Afsikten med konferensen var att bilda en förening, som skall utarbeta förslag till nyare och bättre metoder vid kristendomsundervisningen i detta land.

Bland de många ämnen som behandlades märka vi särskildt: "Ett nyare begrepp om barnens religiösa fostran och dess förhållande till den allmänna skolbildningen såsom grundad på sunda, psykologiska och pedagogiska principer," "befrämjandet af religiös och moralisk utveckling, genom hemmet, genom hvardagsskolan och genom ungdomsföreningar och kristliga sällskap," samt "undervisningen i söndagsskolan, studieplan, textböcker och lärarepersonal."

Dessa äro frågor af den största vikt. I ett land som detta, där staten och kyrkan äro åtskilda, har hela ansvaret

för den religiösa fostran af de unga lagts på hemmets och de kristna samfundens skuldror. Har hemmet uppfyllt sin plikt i detta stycke? Det är sant, att vid hemmets härd många fått mottaga sin första religiösa undervisning, och att där fostrats Gud hängifna män och kvinnor, men dessa äro dock ett försvinnande fåtal i den stora massan af Amerikas befolkning. Under närvarande förhållanden äro ej heller tillfällena för undervisning i hemmet de mest gynnsamma. Fadern är sysselsatt med sitt arbete hela dagen och modern har sitt hem att tillse, och följden har blifvit den, att denna del af barnets fostran har snart sagdt helt och hållet öfverlämnats åt söndagsskolan.

Denna uträttar ock ett ovärderligt arbete, och är i verkligheten den enda plats för tusentals barn, där de kunna erhålla sundt religiösa och moraliska begrepp. Denna nation står i en stor tacksamhetsskuld till dessa ädla män och kvinnor, som utan betalning uppoffra tid och medel för den uppväxande generationens andliga fostran. Gud välsigne dem!

Men är en timma i veckan nog för detta viktiga arbete? Femtio två timmar om året blott att rikta de spädas håg till oförgängliga ting? Hvar och en som har någon erfarenhet af studier vet, huru ytterst litet man hinner med på en timma, och önskligt vore därför, om man sökte förlänga tiden för den kristliga undervisningen. Men viktigare än detta är att söka förbättra undervisningsmetoderna. Under de sista tjugo åren ha metoderna för den allmänna skolundervisningen totalt omdanats. Man söker mer och mer att lämpa ämnena och metoderna efter de olika stadierna i barnets själsutveckling. Så borde äfven ske i söndagsskolundervisningen. Man borde börja med de enklaste berättelserna, som äro för barnet mest lättfattliga, och sedan allteftersom det tillväxer i förstånd låta det inträngа djupare och djupare i de stora gudomliga sanningarna.

Skulle en sådan ändring i undervisningen företagas, blefve det nödvändigt att hafva olika texter för de olika klasserna enligt barnens ålder och utveckling, men detta komme i strid med det internationella textsystemet, enligt hvilket samma text studeras af alla. Det blefve öfverflödigt att ha textböcker i söndagsskolorna, ty det vore mera praktiskt att använda biblar. Det torde nog blifva dyrare till en början när biblar skulle anskaffas, — och dock, huru många föräldrar skulle vägra att gifva sina barn biblar? — men något mera värdt än de dollars som det skulle kosta vore den förmånen, att barnen från tidigaste år blefvo förtrogna med den Heliga Skrift, böckernas ordning och författareskap; och och bäst af allt, att läraren kunde då hänvisa dem till parallellställen och till föregående eller efterföljande kapitel för sammanhangets skull, hvilket är omöjligt, när de ha framför sig endast lösryckta delar af Guds ord.

En annan fördel af det nya systemet vore den, att det skulle sporra lärarna själfva till trägnare bibelstudium än hvad nu är fallet. Väl vore ock om regulära kurser kunde utläggas för lärarna själfva. Pastorn kunde ju själf taga ledningen af undervisningen.

Huruvida den nyligen bildade *Religious Education Association* skall kunna lyckas utföra sina planer får framtiden utvisa, men önskligt vore, om ett större intresse fästes vid denna del af vår religiösa verksamhet och bättre metoder i undervisningen infördes, på det att de bästa resultat måtte erhållas och den kommande generationens väl tillgodoses.

REDAKTIONEN.

JOHAN DAVID VALERIUS.

Förnöjsamhet.

Af JOHAN DAVID VALERIUS.

* * *

Mot mig är lychan snål och vred,
Men jag är rik på fröjd;
Mitt blod är frisht, mitt hjärta med,
Min shatt att vara nöjd,
Och utan hvällsvard mången gång,
Jag sjunger gladt min aftonsång.

Där simmar en i öfverflöd,
Har gull och gods och slott;
Men han på glädje lider nöd
Just för dess öfvermått:
Med huset fullt af rikedom;
Han känner själen evigt tom:

Den värld, som kallas jämmerdal,
Tycks mig ändå så skön:
Ger sällhet dubbelt emot kval;
Ger mödan dubbel lön:
Med denna rätt till glädjens lån;
Jag föddes aldrig sorgens son:

I högtidsdräkt stå skog och äng —
För mig de pryda sig;
Och rosor bädda mig en säng,
Där västan söfver mig.
"God morgon!" säger lärkan se'n;
Och nähtergaln: "God natt, min vän!"

När solen öfver kullen går
Och världen strålar gull
Och blommans kalk försilfrad står;
Allt lyser för min skull:
Då tänker jag: "Så mychet stort;
Så mychet skönt för mig är gjordt."

Och höjer opp ett tacksamt ljud
Från rörd och hänrycht själ
Till denne käre, gode Gud,
Som menar mig så väl:
Att njuta kvar minut af tid
Gaf kan mig hälsa, mod och frid.

Dr. Frank Peterson med fru.

Något om svenskarna i Amerika.

Af Rev. FRANK PETERSON, D. D.

Tal vid ett stort missionsmöte i St. Paul, Minn.

DET som jag kommer att säga må ej tolkas såsom en ursäkt för utländingens ankomst till detta land. Att han anländt till våra stränder är ingen tillfällighet. Ett land utan folk är af föga värde. Gud har sin hand med i folkens vandringar såväl som i nationernas grundläggning och världsrikenas omdaning. Amerikas kosmopolitiska befolkning är endast ett resultat af Guds stora plans verkställande.

Dr. W. G. Puddefoot säger: "En af de största gåfvor Gud har beskärt den nya världen är utländingen." Bland världens nationer skulle Gud hafva åtminstone en, genom hvilken han kunde utföra sin stora plan. En nation som stelnat och hårdnat i en föråldrad styrelseform är alltför oemottaglig för ädlare intryck i mänsklighetens intresse. Amerika var afsedt att fylla denna mission i världen. Men det hade näppeligen varit lämpligt därtill, hade det bebotts af endast ett folk. Hade det befolkats af spanjorer blott, skulle vi ha haft ett nytt Spanien; af fransmän blott, ett nytt Frankrike; af tyskar blott, ett nytt tyskland; af engelsmän blott, ett England. I dess ställe har han, som styrer världens öden, samlat sitt material från jordens alla delar och hopsatt den

amerikanska nationen af en mångfald olikartade element. Denna brokiga massa har sammansmälts till ett enda helt, hvars sinne är öppet för progressiva tänkesätt, och hvars hjärta klappar varmt för mänskligheten väl.

Dessa nation-danande arméer, inmönstrade från världens alla länder, hafva följt ledstjärnan och uppslagit sina tält på Amerikas skattuppfyllda mark, där de hafva gjort sitt förträffliga inlägg med att bringa dess skatter i dagen, där de hafva underkufvat "den vilda västern" och gjort den till ett på rikedom och makt förlofvadt land.

Till denna ofantliga, industriella armé hafva de skandinaviska länderna bidragit på ett förtjänstfullt sätt. De hafva till och med gifvit Amerika omkring en tredjedel af hela sin befolkning. Dessa Nordens söner hafva en storslagen historia, som gör dem förtjänta af ett hjärtligt välkommen till den nya världen. Deras vikingaskepp plöjde Atlantens vågor på väg till denna kontinent, långt innan andra vågade lämna land ur sikte. Deras drakar ankrade vid Cape Cod 500 år innan ett engelskt ord uttalats i detta land.

Förtruppen af denna armé, som kom för att här förblifva, anlände år 1638, således året innan Roger Williams grundlade sin församling i Providence, R. I. De voro redan här för att välkomna William Penn och tjänstgjorde som hans tolkare hos indianerna. Näst till Frankrike var Sverge det första land, som erkände vår unga republik i nationernas syskonkrets. De svenska kolonisterna voro religiöst anlagda och voro därför tidigt i missionsverksamhet. Den första öfversättningen af den Heliga Skrift till indianspråket utfördes af en svensk. Campanus predikade bland indianerna i Delaware tjugotvå år efter Pilgrimernas landstigning vid Plymouth Rock och ett hundra fyra år innan David Brainerd började sitt verk bland kauneemeekerna.

Svenskarnas antal i Amerika har beräknats vara mellan

en och tre miljoner. Någon har sagt: "Siffror ljuga icke." Hvem det än må ha varit, som hittade på den frasen, är det dock säkert att han var en hänsynslös sanningsförvrängare. Jag har funnit att siffrornas tillförlitlighet beror på hvem som gör beräkningen. Den bästa auktoritet är Förenta staternas folkräkningsrapport, och denna anger antalet inflyttade svenskar till 575,000. Dessa jämte deras barn och barnabarn gör deras antal i detta land, hvilka förstå och använda det svenska språket, till omkring två miljoner.

En svensk dröjer ej länge med att taga ut sina medborgarepapper, hvarföre han ock genast börjar känna medborgareskapets ansvar. Därnäst försöker han få sig ett eget hem, ty svensken är en driftig karl. Härigenom har han också ankrat sitt odelade intresse vid sitt nya adoptivland. Han sänder sina barn till folkskolan. Inom sex månader kunna de tala det engelska språket, hvilket utöfvar ett ovärderligt inflytande i hemmet. Föräldrarna bli så småningom förtrogna med några engelska ord och fraser och sålunda har uppstått denna besynnerliga rotvälska, som fordrar kännedom om båda språken, förutom tjogtals provinsdialekter, för att kunna rätt uppfattas.

I det religiösa arbetet spåra vi samma karaktärsdrag. Svenskarna äro en organisk del af våra nationella föreningar. De taga en verksam del i de olika amerikanska missionsgrenarna, både för inländsk och utländsk mission, och söka på allt sätt samarbeta med sina amerikanska bröder. I deras andliga verksamhet börjar det engelska språket intaga ett mera framstående rum än tillförene. I många församlingar äro aftonmötena ledda på engelska för att tillmötesgå den uppväxande generationens kraf.

Men låt mig här inskjuta ett ord att tänka på. Man må ej döma af denna tendens till en hastig öfvergång, att det svenska språket redan fullbordat sitt verk. Det är här för

att ännu en lång tid uträtta en ovärderlig tjänst åt Amerikas religiösa och moraliska lif. Så länge som svenskarna fortsätta att komma till detta land, måste evangelium förkunnas för dem på deras eget språk.

Det bästa och lättaste sätt hvarpå man skall kunna lyckas amerikanisera utländingen är att låta honom komma under evangelii inflytande. Det glada budskapet bör därför predikas för honom på hans eget språk. Ingenting gör ett så djupt och gripande intryck på nykomlingen i ett främmande land, som när han hör lifvets ord förkunnas på hans eget modersmål. Detta är äfven förstådt af våra hemmissionssällskap, och därför lyckas de väl i sin verksamhet. Det är det första steget till en rätt uppfattning och en sann förtrogenhet med den amerikanska nationens ande och till ett odeladt förtroende för dess fria institutioner. "För en republik som denna," säger Dr. Montgomery, "där det finnes medborgerlig och religiös frihet, är det utländska element mest uppskattadt, som lättast sammansmälter med vårt amerikanska lif, och inspireras af våra fria institutioners anda. Det är just detta element vi finna hos svenskarna. De äro en ovanligt bördig jordmån för evangelii ädla säd, och pängar använda för att understödja missionen bland dem äro visligt använda. De kunna ej annat än frambringa den rikligaste skörd."

Diamanter.

En värld utan Gud vore en skugga utan ljus.

J. E. A. Heinroth.

Saliga äro de renhjärtade, ty de skola se Gud.

Jesus Kristus.

I den brunn, ur hvilken du druckit, skall du icke kasta någon sten. *Talmud.*

Filosofin söker Gud, teologien tror sig finna honom, religionen äger honom. *Pico von Mirandola.*

Beklaga dig aldrig öfver, att dåliga människor äro dina fiender — tänk, om de vore dina vänner! * * *

Bättre är den kamp, som förer oss närmare Gud, än den frid, som drager oss fjärran bort ifrån honom.

Johan Gerhard.

Ingen konst eller vetenskap i världen skall någonsin kunna beröfva oss en personlig Gud, den vi kunna älska. Det skulle naturligtvis endast kunna ske därigenom, att vetenskapen bevisade oss, att den fullkomliga personligheten ej finnes. Men hvad blefve följden däraf? Finns ej det fullkomliga, finns ej en inskränkning af det fullkomliga. Alltså: om den fullkomlige personen ej finnes till, så finns ej heller den inskränkte och ändlige. Men då finns icke heller den inskränkte och ändlige person, som vill bevisa oss, att en personlig Gud ej finnes. Och finnes han själf ej till — då är det klent med hans bevis. *Carl Pontus Wikner.*

Prof. O. Hedeen.

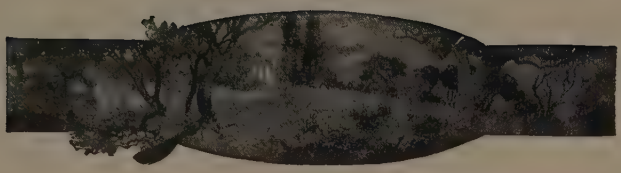

Hemmet och hemlandet.

Vid landets gräns vid hafvets våg
Står väldig fästning trygg.
Hur mången ovän, som den såg,
Ej vände om helt skygg!
För fosterlandet mera värd
Är likväl hemmets härd.

Kanoner, bomber och gevär
I rymlig arsenal
Och hundratusenmannahär
Hvem motstår deras tal?
Ett bättre skydd jag ser ändå
I hemmets stilla vrå.

Ty folk och land ha ofta gått
Tillmötes undergång,
Fastän i blodig strid de stått
Med dessa vapen mång'.
Men folk af ädla, kristna hem,
Hvem kufvade väl dem?

Och äfven om förtryckarns ok
Med våld dem hållit fast,
En tid blott burits sorgens dok,
Ty våldets boja brast,
Där tappre män fått växa opp
I hem med tro och hopp.

Du landets riddarvakt förblif
Och fostra kärlek, dygd,
Och ädla män och kvinnor gif
Åt älskad fosterbygd:
Att frukta Gud *— o, lär du dem*
Du ädla, kristna hem!

O. HEDEEN.

Socialismen, skärskådad i Skriftens ljus.

Föreläsning vid Svenska Baptisternas Predikantmöte i Englewood 1901.

Af Rev. ERIC SANDELL, D. D.

(Forts. från föreg. nummer.)

II. Men trots den i det föregående påpekade öfverensstämmelsen mellan socialismen och skriften gifves det dock *stora och väsentliga olikheter dem emellan.*

1. Först och främst kan detta sägas om socialismens *högsta mål, hvilket, betraktadt i skriftens ljus, visar sig vara allt för inskränkt.*

Detta mål omfattar endast och uteslutande människornas timliga välfärd och sällhet. Någon *högre* lycksalighet vill den egentlige socialisten ej veta om. Hvad skall jag äta, dricka och kläda mig med? är den fråga, som för honom står främst på dagordningen. Och när den frågan genom samhällets omgestaltning i öfverensstämmelse med hans sociala program en gång för alla blifvit tillfredsställande besvarad, då skall, enligt hans mening, det paradistillstånd, som så vältaligt skildras i socialistiska skrifter, genast inträda.

Skriften däremot sätter andlig och evig lycksalighet såsom högsta mål för människans lif och sträfvan — ett mål, som kan uppnås endast genom den lifsgemenskap med Gud, som kommer till stånd genom tron på Kristus. Genom denna innerliga förening med Gud blir den troende medborgare i det rike, om hvilket dess store Konung själf sagt, att det "icke

är af denna världen"[1]) och om hvars natur äfven Paulus gifver oss en både negativ och positiv beskrifning i följande ord: 'Ty Guds rike är icke mat och dryck utan rättfärdighet och frid och fröjd i den Helige Ande."[2]) Och samme apostel säger på ett annat ställe: "Om I nu hafven uppstått med Kristus, så söken det som är ofvan, där Kristus är sittande på Guds högra sida. Trakten efter det som är ofvan, icke efter det som är på jorden; ty I hafven dött, och edert lif är fördolt med Kristus i Gud. När Kristus, vårt lif, varder uppenbarad, då skolen ock I uppenbaras med honom i härlighet."[3])

Uti dessa skriftställen — och många flera af liknande art kunde anföras — finna vi det för människan högsta goda, det mål, för hvars uppnående vi bjudas att försaka alla timliga förmåner, ja t. o. m. slita de ömmaste band, när nämligen dessa ställa sig hindrande i vår väg. Intet i hela världen, vare sig rikedom, ära och anseende eller något annat förgängligt, som människor högst värdera, kan ersätta förlusten af detta andliga goda. Bekräftelse därpå hafva vi i dessa ord af Jesus själf: "Ty hvad skall det hjälpa en människa, om hon vinner hela världen men förlorar sin själ? Eller hvad kan en människa gifva till lösen för sin själ?"[4])

Men den heliga skrift lär vidare, att den andliga och eviga lycksaligheten bör af människan sökas *före* allt annat. Den är icke blott hennes *högsta mål* utan äfven, och just på grund däraf, den *första skatt*, hon bör söka, om hon vill vara och förblifva sant lycklig. Kristus kan icke mena något annat än detta, då han, efter en grundlig varning för öfverdrifven omsorg rörande det timliga, säger: "Men söken först Guds rike och hans rättfärdighet, så skall allt detta (det timliga goda) därjämte tillfalla eder."[5])

Det gifves således en himmelsvid skillnad mellan socialis-

---

[1]) Joh. 18: 36. [2]) Rom. 14: 17. [3]) Kol. 3: 1—4. [4]) Matt. 16: 26. [5]) Matt. 6: 33.

men och skriften i fråga om hvad som utgör högsta målet för människans lif och sträfvan. Den förra tror sig finna detta i timligt välbefinnande, den senare förklarar bestämdt och omutligt, att det är att söka endast uti människans lifsgemenskap med Gud, med allt hvad däraf följer för både tiden och evigheten. Skriften förbiser väl icke människans timliga välfärd. Tvärtom hafva vi sett, att den fördömer allt förtryck och bjuder oss gifva den hungrande och nödställde, hvad han behöfver till lifvets uppehälle. Herren Kristus var själf de fattiges bäste vän. Han varkunnade sig öfver hungrande skaror, i det han genom utöfning af sin gudomliga makt skaffade bröd nog, och mer än nog, till stillande af deras hunger. Bibeln är från början till slut de förtrycktas och lidandes bok, och det är, såsom vi redan sett, ifrån denna bok, socialisterna erhållit *allt* uti deras system, som har värde och som kan blifva mänskligheten till verklig nytta. Det är härpå den förut påpekade öfverensstämmelsen mellan socialismen och skriften grundar sig. Men därtill förblifver ock frändskapen dem emellan begränsad, så länge den förra visar sig liknöjd för eller rent af fientlig mot den senares lära om ett andligt högsta goda, som människan först af allt bör eftersträfva, om hon vill blifva sant lycklig.

Af det redan sagda framgår, i hvilken mening socialismens högsta mål kan sägas vara allt för inskränkt. Det inrymmer nämligen endast människans timliga sällhet, lämnande hennes andliga välfärd utan allt afseende. Men hvarje system, som icke tager hänsyn till människans hela väsen och framför allt till det djupaste i hennes natur — det andliga, måste nödvändigtvis vara otillräckligt för hennes lyckliggörande. Att människoanden ej kan tillfredsställas af något, som denna världen kan erbjuda honom, därom bär erfarenheten ett ojäfaktigt vittnesbörd. Är icke timlig välmåga mer än ofta blott och bart det skimrande omhöljet för en mask, som skonings-

löst gnager på människans andliga lifsrötter? Och huru många af den jordiska lyckans gunstlingar hafva icke hamnat i förtviflans isande sköte och slutligen nedstigit i en självmördares graf, emedan deras timliga välstånd ej mäktat skänka dem sällhet, efter hvilken hjärtat djupast trånat? Det är lika omöjligt att med jordiska ting släcka själens törst efter sällhet som att släcka lekamlig törst med oceanens salta vatten.

Socialisten är värd vårt erkännande för sin sträfvan att förena människorna till inbördes stöd och hjälp uti kampen för den jordiska tillvaron. Men han skall aldrig lyckas bibringa mänskligheten någon sann och varaktig sällhet, så länge han sätter blott jordisk lycka såsom högsta mål för sin sträfvan. Han måste besinna, att människan ej kan stå i ett rätt förhållande till de jordiska tingen, förrän hon kommit i ett rätt förhållande till Gud, att hon aldrig kan finna den glädje, som är henne fullt värdig och som motsvarar hennes djupaste kraf, förrän hon i barnslig förtröstan hvilar vid sin Skapares hjärta.

Vi vilja därför rekommendera till våra socialistiska vänner, att icke längre studera de sociala frågorna i ljuset af evangelium enligt Karl Marx och hans eftersägare i alla ländet utan i det klara skenet af *hans* evangelium, som sade: "Kommen till mig, I alla, som arbeten och ären betungade, och jag skall vederkvicka eder. Tagen på eder mitt ok och lären af mig; ty jag är mild och ödmjuk af hjärtat, och I skolen finna ro till edra själar, ty mitt ok är ljufligt och min börda är lätt." Då, men icke förr, skall socialismens högsta mål befrias från den inskränkthet, hvaraf det nu lider samt erhålla ett för detsamma hittills främmande innehåll, hvarigenom det skall blifva fullt värdigt det väsen, som är ett barn af både tiden och evigheten.

2. Därnäst visar en jämförelse mellan socialismens och

skriftens lära om det till grund för de sociala missförhållandena liggande onda, *att den förras i detta afseende är allt för ytlig.*

Socialismen anser detta onda icke vara af svårare art, än att det låter sig utdrifvas ur mänskligheten medels för detta ändamål afpassade lagar. Människan är af naturen god, ehuru hon till följd af dåliga samhällsinrättningar råkat i mycken förvillelse. Men när man blott en gång hunnit omdana samhällsskicket, skall förvillelsen bortdunsta och människans naturliga godhet åter framträda och stråla i full glans. De förbättrade villkoren för en ärlig och tillräcklig utkomst skola medföra en förvånansvärdt hastig minskning af lagbrottens antal, och den självviskhet, som nu spelar en så betydande roll i handel och vandel, skall undanträngas af ett ständigt stigande intresse för det mänskliga broderskapets välfärd. När allt detta, och mycket mer af liknande art, kommit till stånd, då har socialismens gyllne tidsålder inträdt — en tid, i hvilken frid, endräkt och ekonomiskt välstånd skola öfvertäcka jorden liksom vattnet betäcker hafsbottnen.

Gent emot denna af en glödande fantasi framalstrade *ideella* bild af människans natur ställer skriften en osminkadt *realistisk*. Denna visar oss, att det onda, som i så hög grad gör vårt lif på jorden bittert, har sin djupaste grund icke uti dåliga samhällsinrättningar utan i ett människans affall från Gud, att den rätta benämningen på detta onda är *synd* och *skuld*, att det genomtränger och behärskar hela hennes väsen och är den källa, ur hvilken allt elände i världen frambryter i häpnadsväckande strömmar. Med den så högt beprisade naturliga godheten hos människan kan det ej vara mycket bevändt; ty det heter uttryckligt, att det "finnes icke en som gör godt, det finnes icke en enda." Och vi behöfva blott läsa hela den meritlista,[1]) ur hvilken vi här anfört några ord, för

1) Rom. 3: 9—18.

att öfvertygas om, att det, enligt skriften, måste fordras ett vida kraftigare medel än intellektuell upplysning och mänskliga lagbestämmelser för att bryta det ondas herravälde öfver människan och hos henne frambringa andra karaktärsdrag än de som här tillskrifvas henne. Ett ondt träd kan ej bära god frukt, så länge dess natur är ond. Så icke heller människan, så länge hon är en villig slaf under synd och orättfärdighet.

Men hvarifrån skall då befrielsen ur denna syndens fångenskap komma? Hör, hvad Förlossaren själf svarar: "Om Sonen gör eder fria, så blifven I verkligen fria." [1]) Dessa ord innebära, att det ondas välde öfver människan är så stort, att det fordras ingenting mindre än gudomligt ingripande och gudomlig makt för att krossa detsamma, och detta sker, då människan mottager Jesus Kristus såsom sin personlige frälsare. Då öfvergår hon från ett tillstånd af andligt mörker till ljus i Herren (Efes. 5: 8), från andlig död till lif med Kristus (Efes. 2: 5, Gal. 2: 19, 20 m. fl.), från satans makt till Gud (Apg. 26: 18), och hon blir då en ny skapelse i Kristus Jesus (2 Kor. 5: 17; Efes. 2: 10 m. fl)

Detta är, i all korthet, skriftens lära om såväl det till grund för sociala missförhållanden liggande onda som ock om det sätt, hvarpå människan kan blifva befriad från dess herravälde. Detta onda är alltså en makt, som behärskar människans själslif och sätter sin prägel på hennes tankar, ord och gärningar, med andra ord: hennes yttre lif är ett sant uttryck af det inre, liksom det från en källa utgående vattenflödet är ett sant uttryck af källan själf. Det är från hjärtat,[2]) utur själslifvets djup, det onda väller fram, och detta, emedan det just där har sitt säte. Seger öfver det onda i hjärtat är alltså en nödvändig betingelse för seger öfver dess yttre former.

På skriftens sida i detta afseende ställer sig ock både hi-

1) Joh. 8: 36. 2) Matt. 15: 19.

storien och hvarje sant tänkande människas erfarenhet. När har man väl lyckats åstadkomma en för mänskligheten välsignelserik yttre reformation utan en föregående och genomgripande inre? Den sociala rörelse, som är känd under namnet franska revolutionen, så högst sorglig i åminnelse, är ägnad att visa oss de ödesdigra frukterna af ett reformsträfvande, som icke börjar med själslifvets sedliga omdaning. Bålstora ord om frihet, jämlikhet, laglydnad och broderskap äro och förblifva blott tomma fraser, så länge självviskhetens och gudsfientlighetens välde i hjärtat är obrutet. Hvarje system som underskattat syndens herravälde öfver människan och föraktat det medel, skriften erbjuder till räddning ur detsamma, har under historiens gång visat sig vara odugligt till brygga öfver det svalg, som skiljer henne från det lycksalighetstillstånd, efter hvilket hennes ande mer eller mindre medvetet trånar. Detta våga vi anföra såsom bevis på öfverensstämmelsen mellan historien och skriften rörande det ondas väsen och vägen till räddning från dess välde.

Härmed öfverensstämmer ock, såsom vi redan antydt, hvarje sant och rätt tänkande människas erfarenhet. En hvar, som uti djupet af sitt väsen utkämpat den strid, som föregår och leder till andlig frigörelse och förening med Gud, vet mer än väl, att det onda, som likt en kräfta fräter människolifvet, är af långt förskräckligare art än den fantasibild af detsamma, socialismen uppställer. En sådan människa vet ock, att det är endast genom gudomlig makt, som dess välde kan krossas och en ny själsriktning komma till stånd, en själsriktning, som sträfvar att omdana det yttre lifvet enligt lagarne för det inre — lifvet i Gud. Det är just om dessa lagar Viktor Rydberg uttalat följande beaktansvärda ord: "De moraliska lagarne äro naturlagar äfven de, naturlagar nämligen för de mänskliga samhällena. Man bryter dem icke

ostraffadt. I lydnaden för dem ligga samhällenas styrka och lycka."[1])

Vi erkänna villigt, att icke alla socialister hafva en så ytlig uppfattning om det till grund för sociala missförhållanden liggande onda, som den, vi här granskat. Men undantagen i detta afseende äro helt visst ganska få. Dessutom utmärker sig denna rörelse, öfver hufvud taget, för en starkt utpräglad fiendskap mot bibeln och kristendomen. Detta är särskildt fallet med de s. k. socialdemokraterna, hvilka uti Karl Marx se sin räddande ängel och uti hans skrifter den eld- och molnstod, som ofelbart visar vägen till den jordiska sällhetens förlofvade land. Denna fiendskap är så mycket mera oförnuftig och grundlös, som det är just ifrån bibeln och kristendomen, socialismen erhållit sina ädlaste grundsatser. Nog borde man väl våga hoppas, att sådana gåfvor skulle hos mottagaren kunna framkalla åtminstone en viss grad af aktning för gifvaren. Men för ett sådant hopp finnes här ingen grund. Socialismen anser sig tydligen icke blott vara fri från all tacksamhetsskuld till både bibel och kristendom utan äfven berättigad, ja rent af förpliktigad att skymfa och bespotta dem. Särskildt vinnlägger man sig om att utpeka och kommentera kristendomens brister, och den har, sorgligt nog, ett allt för stort antal sådana. Men det oaktadt våga vi påstå, att den till och med i sina allra mest förvärldsligade och sämsta former tillfört mänskligheten välsignelser, som kristendomsfientliga riktningar aldrig kunnat eller någonsin skola kunna tillföra densamma. Detta är icke ett försök att försvara dålig kristendom utan blott och bart ett erkännande af ett faktum, väl bekräftadt af både historien och erfarenheten.

Månne socialismen någonsin skall komma därhän, att den skulle sätta andlig lycksalighet såsom högsta mål för sin sträf-

1) Varia, sid. 346.

van? Skall den väl en dag komma till insikt om det ytliga i sin uppfattning rörande det onda, den söker bekämpa? Kan man vänta, att den en gång skall utbyta religionsfientlighetens sköldmärke mot kristendomens? Utsikterna för ett sådant omslag i det socialistiska tänkesättet äro nu allt annat än ljusa. Men säkert är, att socialismen måste genomgå en sådan sinnesändring eller också finna sin graf i ruinerna efter sina sociala luftslott, när dessa en gång vackla och ramla. När en sådan katastrof ägt rum och man på nytt griper sig an med samhällsbyggnad, då skall man helt säkert både känna och erkänna sitt behof af hans bistånd, om hvilken det heter: "Om Herren icke bygger huset, så arbeta de fåfängt, som därpå bygga."

Härmed måste vi för denna gång afsluta behandlingen af detta ämne. Det har varit min uppgift att gifva tillbörligt erkännande åt allt i det socialistiska systemet, som är godt och nyttigt. Allt sådant kommer ytterst från Gud, som understundom låter till och med den mest ogudaktige, ehuru kanske mot dennes vilja och önskan, tjäna och främja rättfärdighetens sak. Särskildt tillkommer det predikanten att i denna såväl som i andra viktiga frågor vara opartisk. Endast på den vägen kan han utöfva ett räddande inflytande på sådana som stå i fara att dragas ned i den sociala strömhvirfvel, i hvilken så många finna sin andliga graf. Men å andra sidan bör han icke heller uraktlåta att med Guds ord till vapen anfalla det onda och gudlösa i såväl socialismen som andra rörelser. Det är här han bör utveckla sin förnämsta styrka. Han måste med Andens svärd bana väg för ett bättre samhällsskick — ett, som har sin grund i sanning, rättfärdighet och helighet.

Among Swedish Authors.

*The Laplander's Song.**

F. M. FRANZÉN.

LAPPLANDER.

Fly, my gentle deer,
Plain and mountain o'er!
Soon my maiden's door
Thou mayest paw anear;
Rich the mosses grow
In the drifting snow.

* Copyrighted 1892. Used by permission of Dr. Frederick Peterson.

Short indeed the day;
The road is very long.
Hasten with my song!
Let us fly away!
Here there is no rest;
Here but wolves infest.

Lo, an eagle passed!
Blest with wings is he
Watch yon cloudlet flee!
Were I on it cast
I might see the while
Thee afar to smile.

Thou my heart dost bear,
Captured hastily
As a deer may be
By a kindly snare
O thou lurest me
More than whirling sea!

When I thee have seen
A thousand thoughts delight
Me both day and night —
Thousands though I ween
They are one alone —
To take thee for mine own.

Thou mayest hide thee near
Behind the valley stone,
Or to the woods alone
Fly with thy reindeer —
Away, away shall be
Every stone and tree!

Fly, my gentle deer
Plain and mountains o'ér!
Soon my maiden's door
Thou mayest paw anear;
Rich the mosses grow
In the drifting snow.

Translated by FREDERICK PETERSON, M. D.

MY MOTHER'S WILL.

Copyrighted, 1902. The Home Press.

(CONTINUED)

The clearest recollection Adeimantos had of his mother was that of the last time he saw her. It was a gloomy and rainy day in the beginning of the winter. On the heart flamed a blazing fire, around which Adeimantos played, riding on a wooden horse, thinking that he represented one of the ten heavenly bodies that revolve around the central fire, of which his father shortly before had spoken. Diotime sat at the other end of the room, sewing a new garment for her little boy. This, of course, was

properly the work of some maid servant, but the mother found a great pleasure in putting her hand to the task. Diotime was paler than usual. She had just recovered from a long sickness. Now, when she was alone with her son, she took out from a little box a roll of parchment, from which she read for a while. Adeimantos could still remember very well, how her tender eye was filled with clear and glittering tears, and how, after she had put the little parchment roll on the table at her side, she called him to her, to see how the new garment fitted him. Just at that moment Adeimantos' father entered. Adeimantos could still remember, how his mother quickly stretched out her white hand to take the parchment, but suddenly drew it back again. Parolos, who probably observed this motion, took the book in his hand, read the beginning of it, grew pale, and uttered some harsh

words, which Adeimantos could no longer remember. Then he walked angrily a few times around the fire place, and Adeimantos thought, that he surely wished to represent the planet Poroeis, or perhaps Anticthon. He threw the parchment into the fire, and hastily left the room. Adeimantos observed, that his mother's cheeks had now the color of the blazing fire, and now that of the white linen, which lay on the table. She beckoned the boy to her, and he immediately fell asleep in her lap. He woke up, as his mother was kissing the sleep from his eyelids, while putting him beside her on the soft couch. She then arose from the place, where she had been sitting. What he saw next, he could not clearly recollect or separate from those dreams with which his sleep again came to him. But he thought, that the ten heavenly bodies danced around the fire in the centre of the room, which, of

course, now as before represented the Central Fire. One of the dancing bodies, which probably was the pale moon, had the beautiful features of his lovely mother, and then he thought, that wherever she moved, she had her mild eyes fixed upon him. Finally, all the other heavenly figures disappeared, and she was left alone. The fire was almost gone. Then it seemed to him, as if the white form, which had just been the moon, suddenly left her circular orbit, and went straight to the centre, where she from the cooling ashes picked up something grey and yellow, with burnt edges, brought it slowly to her lips, then approached the table, where the nearly finished garment lay, seized the needle and began to sew, after she for a few moments with a sad smile had turned that yellowish grey piece between her fingers. Adeimantos then thought that all became dazzling white and glittering with purple and gold.

He had his eyes for a long while fixed on a certain point, which was more brilliant than the rest. It gradually widened and finally blazed up in a clear, radiant flame. It was the Central Fire, around which the sun, the moon, and the planets moved again in their fixed orbits. The moon was the palest, but most beautiful figure; her dreamy countenance bore the features of his mother. This was the last of Adeimantos' strange vision.

When he woke up, Cleo, the maid-servant, was sitting at his side, and told him, that his mother had become very sick again, and that two very skillful physicians had been sent for. Adeimantos never saw his mother again, for she died the following day. Cleo told him, that she had been unconscious all the while, and spoke only a few times, uttering mysterious words about a white lamb that had been sacrificed—Cleo thought that she possibly meant

some sacrifice to Asclepios—and that they should see to it, that her little boy be clothed "in the new man." By this she had probably meant the new garment, with which she had been occupied just before she became sick.

Of all this Adeimantos thought, as he sat there on the marble stairs, which led to the temple of Artemis. He looked out towards the sea, which still heaved its shimmering waves in the moonlight; he felt something in his bosom, which responded to the uneasiness of the rushing billows. To deep natures even at seventeen such a feeling is possible. He turned his head and his gaze to the mild Selene and thought again of his mother, of the purity of her eye, of the modesty of the chaste goddess, and of that cleanness of mind and soul, which for some time he had felt was the bounden duty of every man, and especially his own.

It may be, that there came before his

inner eye now and then also another picture, which he had seen for the first time a few weeks ago, and which then seemed to him, if not purer than the picture that his memory retained of his mother, as pure, although in a different way. It was the sweet Arete, Philippos' daughter, now fifteen years of age. He had met her in the house of his uncle, Aristagoras, and he did not know how it was, that her image ever since was blended with his thoughts. To-day she had been one of those young girls, clad in white, who at the festival of Artemis had covered with wreaths of flowers the altar of the goddess, and had sung hymns of praise in her honor. Adeimantos remembered very well how she looked, as she was just coming up near the fourth column, in the neighborhood of which he had now seated himself. It was just then she had thrown a glance over the assembled throng and let it rest a moment on him. Adei-

mantos thought he had observed a slight blush on her forehead, and why should he not believe, that the feeling of her soul, which was mirrored in that blush, was intended just for him? If so, why should not this make him very happy?

To be continued.

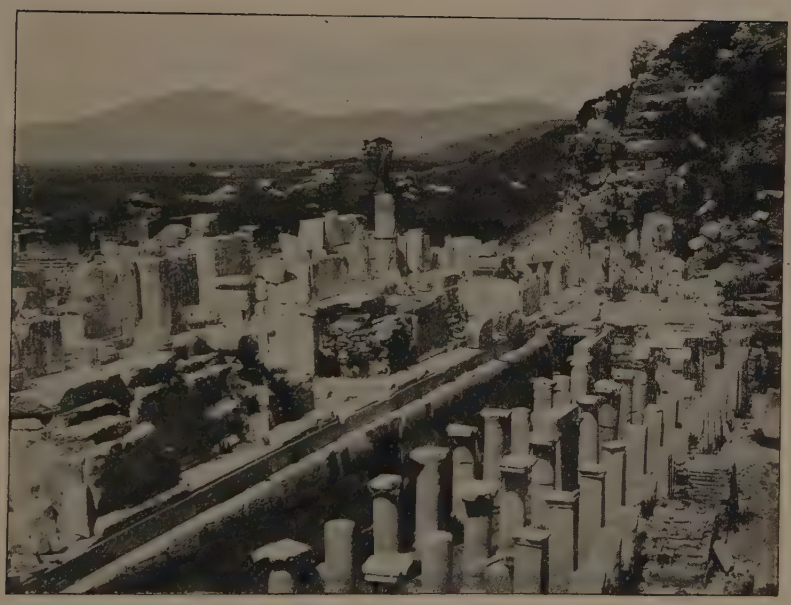

Ruiner af teatern i Efesus (sid. 473).

Från Prof. A. Mellanders bok "Genom Bibelns Länder."

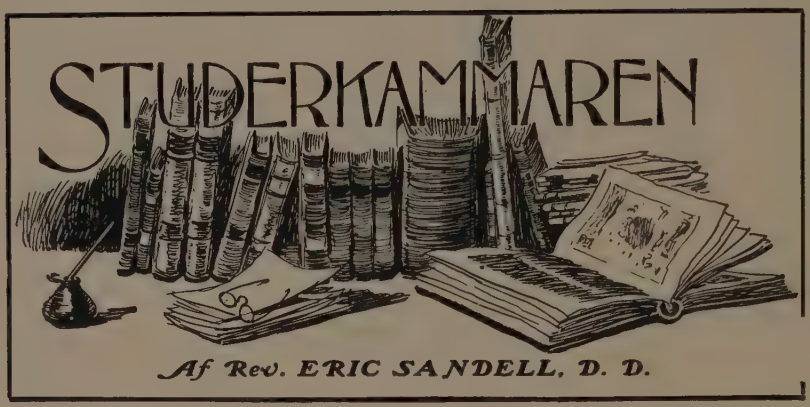

Af Rev. ERIC SANDELL, D. D.

*Metoder för bokliga studier.**)

MAN hör ofta sägas, att de metoder, som särskildt i vår tid bestämma naturforskningens gång, utfört underverk. Äfven om vi af tillbörlig respekt för den *egentliga* betydelsen af ordet "underverk" måste åt detta påstående gifva en mycket bildlig betydelse, så innebär detta likväl ingen ringaktning för dessa metoder. Tvärtom glädjas vi åt de vackra resultat, till hvilka man genom deras användning redan kommit, och vänta få skåda ännu större sådana i framtiden. Men naturforskningen står ej ensam i fråga om metoder. Hvarje vetenskap och konst har sina, och på hvarje område för mänskligt vetande sträfvar man oupphörligt och med stor framgång att afpassa metoderna efter forskningsföremålens art eller beskaffenhet.

Hvad vi här sagt om metoderna för andra vetenskapsgrenar, gäller ock om pedagogiken, vetenskapen om undervis-

*) På särskild begäran därom meddela vi här ett kort utdrag ur ett för någon tid sedan af oss hållet tal öfver detta ämne.

ning och uppfostran eller utveckling af våra själsförmögenheter, till hvilken vetenskap vårt ämne närmast låter hänföra sig. Vare sig sådan undervisning meddelas af därtill lämplig lärare, eller man, såsom fallet är vid självstudium, är sin egen lärare, så är god metod nödvändig, om man skall lyckas uppnå ett tillfredsställande resultat. Det är särskildt i afsikt att befrämja ett framgångsfullt självstudium, som vi här upptaga och granska *ett par metoder för bokliga studier.*

1. Den första af dessa metoder taga vi oss dristigheten att kalla *den mekaniska.*

Vi behöfva blott påminna om den i vår barndom vanliga katekesläsningen för att gifva en hvar, som med densamma är förtrogen, ett klart begrepp om, hvad vi här mena med uttrycket "mekaniska." Det gällde nämligen att i minnet inprägla ord, satser och hela stycken eller paragrafer, vanligen utan något försök å lärarens sida att medels egna förklaringar och den läsandes eget förstånd och tanke söka förbinda allt detta till ett helt af verkligt vetande. Det hela skulle sedan ytterligare inpluggas och bevaras i minnet genom repetitioner, lika maskinmässiga som det ursprungliga inlärandet. Det förhållande mellan lärare och elev, som genom denna metod uppkommer, kan jämföras med förhållandet mellan fonografen och den person, som sköter densamma: båda kunna utföra sin verksamhet på ett tämligen mekaniskt sätt.

Ehuru denna metod numera icke är så allmänt omfattad, som förr i världen varit fallet, lefver den dock ännu och har sina gynnare både inom och utom skolorna. Man "pluggar" in definitioner, regler, ja hela system och tror sig sedan vara sitt kall i lifvet vuxen. Om minnet är godt, kan man väl på denna väg lyckas samla och i dess förrådhus upplägga ett rätt stort förlag af vetenskapliga fakta och rön, hvilka man på gifven anledning sedan må kunna återgifva. Men vetande i

egentlig mening är detta ännu icke; ty därtill fordras, förutom kännedom om fakta och rön, äfven en på den grundliga undersökningens väg vunnen insikt om de relationer eller de ömsesidiga och nödvändiga förhållanden, som mellan dessa äga rum. Till dess en sådan insikt kommer till stånd, förblifver vårt vetande högst osammanhängande, i mångt och mycket likt de förtorkade ben, profeten Hesekiel såg i en af sina syner.

Men meningen är väl, att man först bör enligt denna metod samla ett tillräckligt förråd af fakta och sedan medels en grundligare tankeverksamhet sammanfoga dessa till ett helt af vetande. Därvid möta dock stora svårigheter. Först och främst den, att det fragmentariskt inlärda lätt faller ur minnet, hvadan man snart intet har kvar att sammanfoga. Vidare är denna metod ägnad att i betänklig grad reducera tankens kraft och uthållighet samt dessutom att begränsa den till en enda funktion, till den nämligen som fordras för ett mekaniskt inlärande af ord och fraser.

Men är det då icke nödvändigt att inprägla något i minnet? Det är visserligen sant att detta ej bör underlåtas; men det gifves för detta ändamål en ypperligare väg än den föregående.

2. *Den analytisk-syntetiska metoden.*

Här är förfaringssättet raka motsatsen till det föregående. Enligt det förra skall man först inlära något i minnet och sedan söka förstå, hvad man inlärt. Enligt det senare åter söker man så noggrannt som möjligt begripa, hvad man läser eller studerar och just därigenom fästa det i minnet. Här är således ej fråga om att "nöta" in blotta ordformer i minnet utan fastmer om att med förståndet så klart uppfatta det lästa, att både form och innehåll, både ordet och det begrepp, hvars yttre form ordet är, följas åt in i minnets förvaringsrum.

På hvilka vägar kan man då uppnå en så klar uppfattning af ett gifvet ämne?

Först och främst låter detta sig göra genom att *analysera* eller upplösa det i dess grundbeståndsdelar, hvarpå dessa studeras både hvar för sig och i sitt förhållande till hvarandra. När man på denna väg kommit till klar insikt om kunskapsföremålets innehåll, är tiden inne för *syntesen* eller sammansättningen af delarna eller bestämningarna till ett helt i den ordning, som af det insedda förhållandet dem emellan bestämmes. På detta sätt kommer man till en fullt medvetet uppfattad insikt om ett gifvet kunskapsobjekt. Häraf inses ock, hvarför vi kallat denna metod den analytisk-syntetiska.

Denna metod erbjuder ovedersägligen stora fördelar. En definition t. ex., som på detta sätt studerats, faller ej lätt ur minnet. På den vägen kan man ock jämförelsevis lätt upptäcka fel, som må förekomma i egna och andras definitioner och bevis. Det går väl icke så fort att enligt denna metod genomgå ett vetenskapligt arbete af större omfång, men när man en gång lyckats däruti, har man också något i behåll såsom lön för sin möda. På detta sätt förvärfvade kunskaper äro vidare viljans lydiga tjänare och ligga vid förefallande behof alltid nära till hands — något, som är af stor betydelse för lärare, predikanter, jurister och andra offentliga talare. Slutligen är denna metod ägnad att rädda oss från viljelöst slafveri under de författare, hvilkas arbeten vi studera. Den med analytiskt och syntetiskt kynne utrustade forskaren låter sig ej lockas och än mindre skrämmas att nappa på någon åt honom utkastad teologisk eller filosofisk metkrok. Hans valspråk är: "Pröfven allt och behållen det goda;" och i öfverensstämmelse med denna förträffliga grundsats visar han alltid lust att tillämpa sin omutligt stränga metod på både krok och bete, innan han med dessa ingår i närmare förbindelse.

Denna motod för bokliga studier är enligt vår mening

den, som, om den troget följes, lämnar de bästa resultaten. Man kunde möjligen sätta i fråga, huruvida den är tillämplig vid inlärandet af t. ex. grammatikaliska och matematiska regler, ord i främmande språk, årtal och historiska tilldragelser. Hvad nu de nämda reglerna beträffar, så har dock erfarenheten lärt oss att dessa lättast inläras genom studium af konkreta exempel på deras tillämpning, och detta sätt strider ej mot vår metod. Den är likaledes tillämplig på historiska tilldragelser, ty man skall aldrig lyckas att varaktigt inprägla dessa i minnet, om man underlåter att studera dem ur synpunkten af orsak och verkan. Orden i ett gifvet språk bli lättare minnets egendom, om vi jämföra dem med motsvarande ord i andra af oss mera kända språk. Inpräglandet af årtal och namn är kanske af mera mekanisk art, men det underlättas dock i betydlig grad genom användningen af denna metod i allt öfrigt.

Måtte denna enkla och kortfattliga framställning öfver detta viktiga ämne blifva till nytta för någon, som kanske under ogynnsamma förhållanden sträfvar att utvidga gränserna för sin inre värld.

Genom Bibelns Länder. Allmän beskrifning öfver Palestina jämte reseminnen från det Heliga Landet, Egypten och Medelhafsländerna. Af A. Mellander. Med 102 illustrationer. Utgifvet på Sv. Ev. Missions-Förbundets Bolag, Chicago, Ills. 511 Sidor. Pris: $2.00.

Detta förträffliga arbete borde finnas i hvarje svenskt hem. Särskildt torde söndagsskolarbetare och sådana, som äro intresserade i bibelstudium, finna i detta arbete en värdefull skatt. Bokens innehåll är väl uppdeladt. Den första afdelningen handlar om Palestinas naturförhållanden och historia, den andra innehåller reseminnen från det Heliga Landet, och den tredje tager oss med på en färd genom faraonernas land

och på besök i Mindre Asien, Grekland och Italien. Professor Mellanders beskrifning af Palestina vittnar om grundliga studier och vetenskapligt forskande. Han har på ett mästerligt sätt lyckats framställa resultatet af sina studier af landets historia och geografi i en populär form. Och bäst af allt, boken bär prägeln af en åt Herrens tjänst hängifven lärares själ. Dess gedigna innehåll, dess utomordentligt sköna utstyrsel och dess djupt kristliga anda äro bokens bästa rekommendation. Professor Mellander har satt ett värdigt exempel för våra teologiska professorer. Vi behöfva mera litteratur af detta slag.

Min Resa Jorden Rundt. Af A. Blom. På författarens förlag. Pris: $1.25.

Påskveckan i Jerusalem 1900. Af A. Blom. På författarens förlag. Andra Upplagan. Pris: 25 cents.

Dessa båda böcker äro reseskildringar af den välkände föreläsaren och resenären herr A. Blom. Det torde näppeligen finnas en mera vidt berest föreläsare än herr Blom. Hans utmärkta, illustrerade föreläsningar hafva varit till stort nöje och verklig undervisning för de skaror af vårt folk, som varit hans åhörare. Men det är icke blott de präktiga vyerna som fängsla, utan framför allt herr Bloms personlighet, som ock klart framträder i dessa böcker. Intressanta episoder omväxla med historiska beskrifningar af sevärda platser. Särdeles fängslande och uppbygglig är hans lilla pamflett *Påskveckan i Jerusalem 1900.* Dessa böcker förtjäna en god spridning.

Alla meddelanden till denna afdelning sändas till

REV. ERIC SANDELL,
THE HOME PRESS,
637 Unity Bldg, Chicago, Ill.

Vattenfall på Libanon.

Från Prof. A. Mellanders bok "Genom Bibelns Länder."

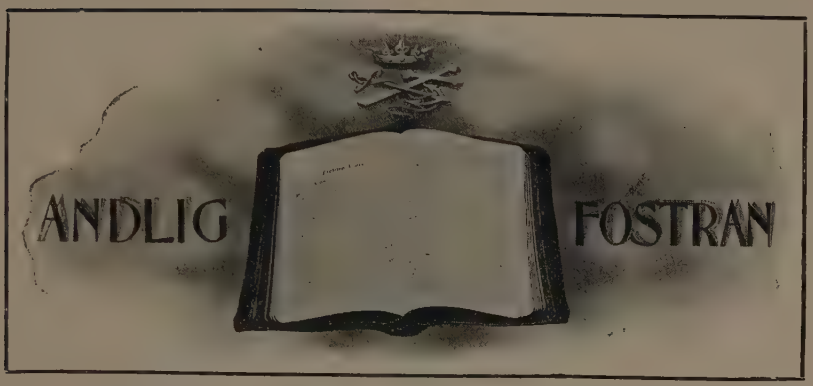

O att få hemma vara
I det underbara
Paradis, där änglar sjunga
Lammets pris med harpeljud!
Att från nöd och ängslan tågen
Och från kval för morgondagen
I oförmörkad klarhet
Evigt bo hos Herren Gud!

O, att få hemma vara!
Morgonstjärna klara,
Skall ej snart ditt sken i öster
Bringa mig det glada bud,
Att den gyllne dagen bräcker,
Som ej afton mera släcker? —
Hur längtar ej mitt hjärta
Att få skåda Herren Gud!

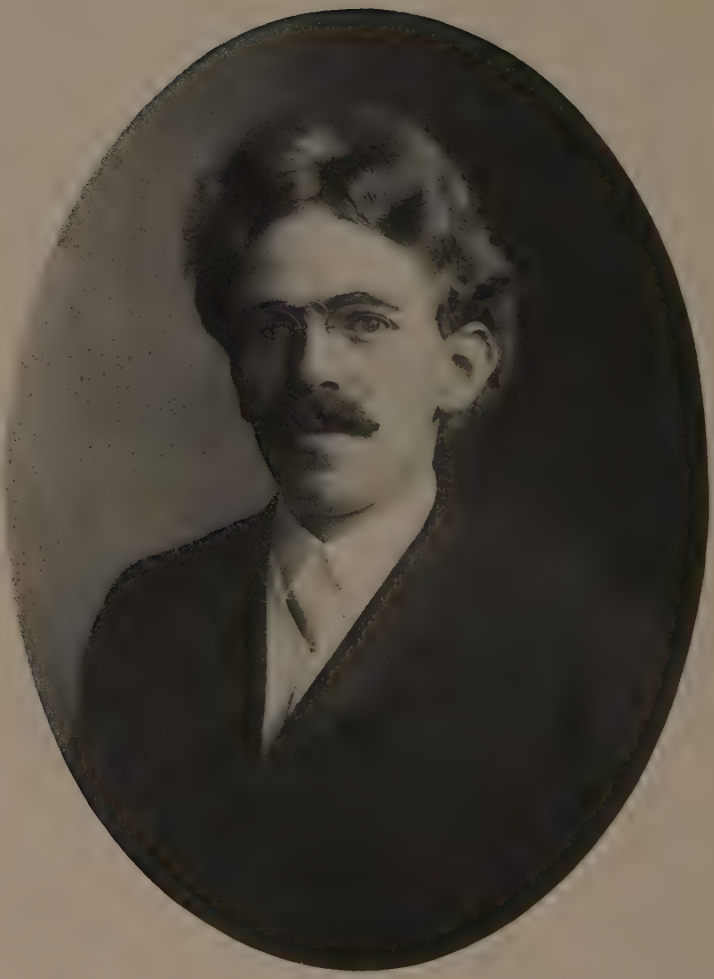

Prof. C. O. Larson.

Har du ej ett ord för Jesus?

Sakta och innerligt. Musik af C. O. Larson.

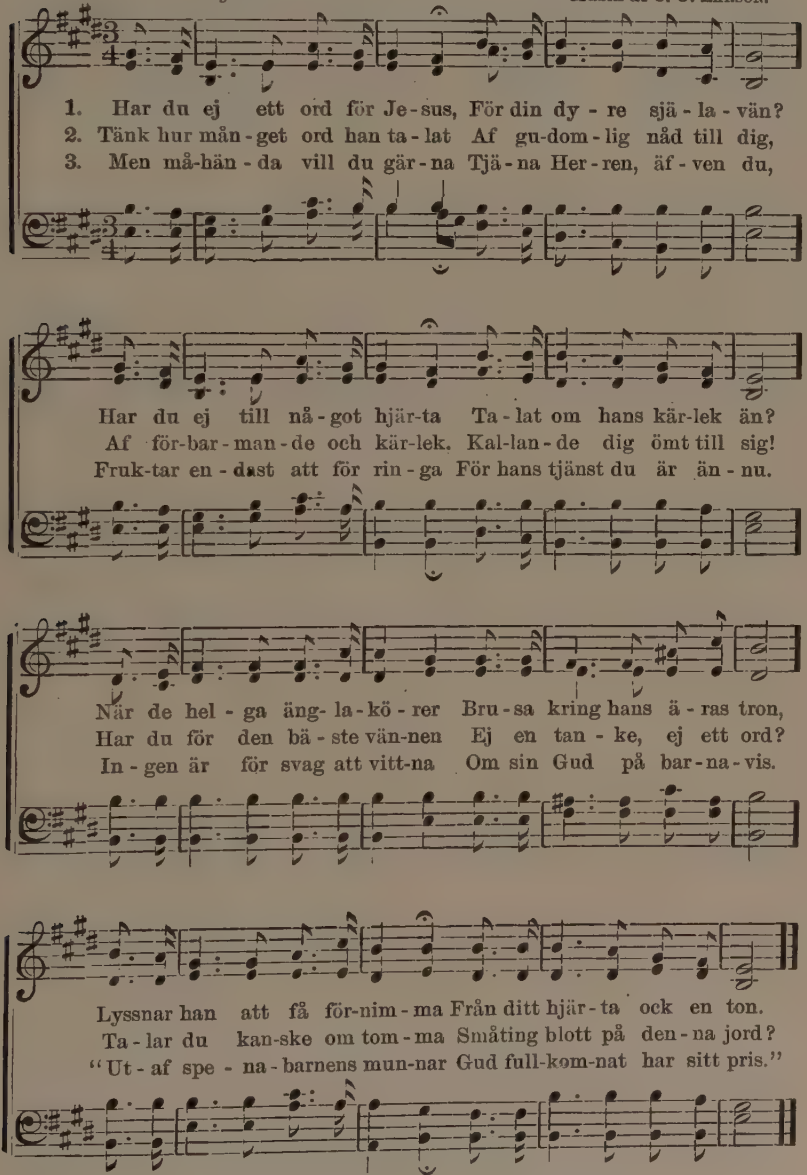

Copyright 1903, by C. O. Larson. Used by per.

I himlarnas medelpunkt.

ALLT hvad vi i ordet höra om himmelen drager våra hjärtan dit. Där står Guds tron i himlarnas medelpunkt. Där sitter ende Sonen vid sin Faders sida i höjden, där stå de fyra lifsväsendena rundt omkring tronen, där äro de tjugofyra tronerna, på hvilka sitta de fyra och tjugo äldsta. Där äro de många änglarna, där äro de fulländade rättfärdigas andar; där är din fridshydda, där är ditt arf förvaradt åt dig, till dess du kommer dit och tillträder det. Där ljuda änglarnas lofsånger, där dåna de väldiga tordönen, som förkunna din Guds makt. Där finns ingen död, ingen gråt, ingen jämmer eller veklagan. Där finns ingen fiende, ingen enda ond varelse. Att ofta läsa och höra om detta ditt rika, ljusa evighetshem, det är din glädje under vandringen, det ger dig styrka under hemfärden. Det gör att du lätt glömmer alla vedervärdigheter, som kunna möta dig under vägen. Tänk, hvilken lycka att äga ett sådant hem!

G. E. Beskow.

Ett saligt hopp.

OM denna världen skulle vara allt för mig, om jag i stället för att gå igenom henne, måste stanna kvar däri; om denna jord vore mitt enda fädernesland och mitt enda arf, då skulle lifvet vara utan mening för mig, det vore och förblefve en lika grym som olöslig gåta, på hvars tröskel man måste skrifva detta apostelns dystra men sanna ord: "Utan Gud, utan hopp." Men öppna för mig i stället evigheten! Säg mig, att lifvet är en resa, ett framåtskridande: Säg mig, att mitt fädernesland väntar mig! Då kan jag börja företaga allt med lust, och den bittra känslan af

fåfänglighet försvinner. Jag kan, om så fordras, handla utan att se något resultat, så uti en otacksam jordmån, under de vidrigaste förhållanden fullfölja det obetydligaste arbete, ty jag vet, att mina förhoppningar, mitt arbete och mina tårar äro lika så många frökorn, som skola gro en dag, då solen går upp för mig i det osynliga riket. Jag kan älska, älska i själfva dödens anblick, ty fastän jag vet, att han skall tillsluta de ögon, som mötte mina, förstelna det hjärta, som slog af samma känslor som mitt, isa den hand, hvars varma tryckning uppmuntrade och understödde mig, så har jag dock evighetens hopp i mitt hjärta. Detta hopp kan för ett ögonblick försvagas, nästan slockna, men en fläkt från himmelen är nog att skingra det stoft, som lagt sig däröfver, och låta det på nytt kasta ifrån sig ett skinande och fröjdefullt ljus. Ja, just därföre att jag ej helt tillhör det närvarande lifvet kan jag verka på jorden; det är ock detta, som gifver mitt korta, eländiga lif en så hög betydelse.

Eugène Bersier.

En solsång ur mörker och snö.

Är vindarna smekande
Susa kring ön
Och solstrålar lekande
Hoppa på sjön,
Jag knäpper på harpan så lycklig och nöjd
Och sjunger Guds ära med jublande fröjd.

Men nu ingen glittrande
Bölja sig rör
Och nu inga kvittrande

Fåglar du hör.
Hur kan du väl sjunga ur mörker och snö
En jublande solsång? Låt tonerna dö.

Hvi skulle besvärliga
Tankar mig bry?
Jag sett många härliga
Dagar bortfly.
Men lycklig jag sjunger om vintern jämväl,
Ty jag hafver solljus och frid i min själ.

Hvad är det för blommande
Glädje du har,
Som ej någon kommande
Nöd från dig tar?
Hvar fick du den fasta och ljufliga frid,
Som härligt består uti mörker och strid?

Min frid har sitt saliga
Upphof i Gud
Och han har otaliga
Gånger sändt bud
Och frågat, om du ej vill öppna också
Ditt hjärta för honom, att frid du må få.

AXEL FREDHOLM.

II Ungdomskretsar.

Bågsången.

Af DAVID.

Din prydnad, Israel, ligger fälld på dina höjder.
Huru hafva hjältarna fallit!

Förtäljen det icke i Gat!
Förkunnen det ej på Askelons gator!
Att ej filisteernas döttrar må fröjda sig.
Att ej de oomskurnas döttrar må triumfera.

I Gilboa berg, på Eder vare ej dagg eller regn,
Ej heller varen I offerframalstrande fält!
Ty på Eder vardt hjälteskölden fläckad,
Saulsskölden blef ej smord med olja.

Från de slagnes blod,
Och de hjältars fett,
Vek ej Jonatans båge tillbaka,
Och Sauls svärd vände ej fruktlöst åter.

Saul och Jonatan, de i lifvet älskade och käre,
Vordo äfven i döden icke åtskilde.
De voro snabbare än örnar,
De voro starkare än lejon.

I, Israels döttrar, gråten öfver Saul,
Som klädde eder i rosenrödt,
I kostbara dräkter,
Och satte gyllne smycken på edra kläder!

Jag sörjer dig, o Jonatan, min broder,
Mycket kär för mig har du varit,

Mycket underbar din kärlek för mig,
Mera värd än kvinnornas kärlek.

Huru hafva hjältarna fallit i striden!
Jonatan vardt slagen på dina höjder.
Huru hafva hjältarna fallit,
Och krigets redskap omkommit!

Ur den frommes bok.

Ungdomen och litteraturen.

Af Rev. CHAS. PALM.

U för tiden gör nästan en hvar skäl för namnet läsare. Gamla och unga, rika och fattiga, lärda och olärda, läsa med ett aldrig svikande intresse. Somliga läsa för att få reda på de senaste nyheterna, andra för att få kännedom om börs- och marknadspriserna, under det att en del läsa för att njuta af det goda och tilltalande i poesi och annan skönhetslitteratur. En och annan läser helt enkelt för att fördrifva tiden. En ganska stor skara, enligt sakkännares påstående, läser bloddrypande romaner. Men det finnes en ständigt växande armé, och till den borde vi kunna räkna den kristna ungdomen, hvilken läser med afsikt att föröka sitt kunskapsmått och hämta inspiration för sina alldagliga och mångsidiga lefnadsvärf.

Det förhåller sig med litteraturen på samma sätt som med de människor med hvilka vi umgås, den utöfvar ett visst inflytande öfver oss. Lord Bacon brukade beteckna studium af olika ämnen på följande sätt: "Att studera historien gör människan vis; poesien estetisk; matematiken skarpsinnig;

Rev. Chas. Palm med familj.

naturvetenskapen djupsinnig; moralfilosofien besinningsfull; logik och retorik kraftfull i debatt."

Att i detta sammanhang gifva en förteckning på böcker, hvilka kunna läsas af ungdom, är ganska svårt; dels emedan de äro så många, dels emedan den står på olika bildningsgrader och är mer eller mindre begränsad af dess lefnadsvillkor. Man tager för gifvet att hvarje svensk ung kristen äger och läser sin egen bibel. Därjämte borde enhvar äga sitt egna väl valda bibliotek, samt någon tidning eller tidskrift.

Vår litteratur bör väljas med urskiljning. Ju mindre tid man har att läsa, dess noggrannare bör man vara, då man väljer lektyr. Att läsa hvad helst man får fatt uti, skadar de flesta och är ej nyttigt för någon. Men äfven då vi sällskapa med de bästa författares alster, är det nödvändigt, om läsningen skall lända till uppbyggelse, samt blifva kunskapsbringande och skänka verklig njutning, att vi följa någon plan. Antag att en ung person, hvilkens skolbildning varit knapphändig, skulle använda en eller en half timmas tid hvarje dag till systematiskt studium af en god bok eller ett särskildt ämne, hvilka resultat skulle ej därigenom vinnas? Det skulle ej dröja synnerligen länge, förrän en sådan person finge förökad läslust, flera böcker och en vidgad blick på lifvets olika förhållanden. Ja, hvem vill väl förneka att han icke skulle blifva en mera nyttig församlingsmedlem och en dugligare medborgare i samhället. Många som användt lediga stunder för systematiskt studium hafva vunnit ett stort mått af kunskap, för att ej säga verklig lärdom.

Är det ära det?

Af J. M. OMBERG.

Är det ära det att tända
Brand i stad och fridsäll bygd?
Är det ära det att skända
Och förtrampa tro och dygd?
Är det ära det att skjuta
Kärlekslöst din broder ned?
Är det ära det att sluta
Lifvet på en bloddränkt hed?

Är det ära det att pröfva
Hvem som är i råhet först?
Är det ära det att röfva
Och att hälsas däri störst?
Är det ära det att sprida
Skräck och fasa hvart man går?
Är det ära det att vrida
Blodig dolk i broderns sår?

Är det ära det att måla
Häfdeböckerna med blod?
Är det ära det att pråla
Med en vildes hjältemod?
Är det ära det att följa
Fäderna på brottslig stråt?
Är det ära det att hölja
Mörka dåd i prål och stråt?

Är det ära det att höja
Jubel på den slagnes graf?
Är det ära det att böja
Frifödd man till usel slaf?
Är det ära det att frassa
Utaf rof och plundring blott?
Är det ära det att krossa
Hvad den svage gjort och fått?

Är det ära det att vinna
Segrar genom — våld och list?
Är det ära det att spinna
Svarta ränker först och sist?
Är det ära det att gifva
Våldet sken af rätt och lag?
Är det ära det att blifva
Störst i denna konst en dag?

Mot Söder.

Ur Fridtjof Nansens "Farthest North."

Fridtjof Nansen

På fredagen den 12 Juni 1896 började vi vår resa igen, klockan fyra på morgonen, med seglen uppspända öfver våra slädar. Det hade varit frost, så att snön var mera gynnsam för vår färd. Det hade ock varit ganska blåsigt under natten, så att vi hyste de bästa förhoppningar om en god dag. Under den föregående dagen hade atmosfären klarnat, så att vi nu ändtligen kunde tydligt öfverskåda det omkringliggande landet. Nu upptäckte vi, att vi måste styra i en mera västlig riktning, än vi hade gjort under de föregående dagarne för att kunna nå det västliga landets södra udde. Landet i öster hade försvunnit redan dagen förut. Nu sågo vi äfven ett bredt sund mellan tvenne stora delar af landet till väster. Den nordligaste af dessa kunde jag knappast urskilja. Under tiden hade vinden betydligt sänkt sig; isen blef mer och mer ojämn — det var klart att vi kommit till driftisen, och vi funno färden mycket svårare än vi hade väntat. Vi kunde märka af luften att det måste vara öppet vat-

ten i söder, och när vi fortsatte hörde vi till vår stora glädje ljudet af bränningar.

Klockan 6 f. m. stannade vi för att hvila något. Vi gingo upp på en hög af uppstapplade isstycken för att observera på hvilken longitud vi befunno oss, och då sågo vi vatten ej långt därifrån. På en högre del af glaciären kunde vi se det bättre. Det sträckte sig mot udden i sydväst. Fastän vinden hade blifvit något västlig nu, hoppades vi dock segla utmed kanten af isen, och beslöto att gå till vattnet på den kortaste väg. Vi voro inom kort vid isens kant och sågo ännu en gång de blå vågorna framför oss. Snart hade vi våra kajaker hopbundna och seglen upphissade och satte till sjös. Ej heller blefvo våra förhoppningar besvikna, vi seglade bra hela dagen. Ibland var vinden så stark, att vi klöfvo vattnet med sådan fart, att vågorna spolade obehagligt öfver våra kajaker, men vi kommo framåt, och fingo lof att nöja oss med att bli genomvåta. Vi färdades snart förbi den udde vi haft i sikte, och här sågo vi att landet krökte sig väster ut och att iskanten sträckte sig i obruten linje i samma riktning, och att vi hade vatten framför oss. Glada till lynnet seglade vi västerut längs isens kant. Så voro vi slutligen söder om det land, där vi så länge hade vandrat, och där vi hade tillbragt en lång vinter. Det föreföll mig som om denna sydkust borde väl öfverensstämma med Leigh Smiths karta öfver Franz Josefs land och landet, som omgaf deras vinterkvarter, men så kom jag ihåg Payers karta och öfvergaf den tanken.

På aftonen lade vi till vid isens kant för att sträcka litet på benen; de voro styfva, emedan vi suttit hela dagen i kajakerna, och vi önskade ha en liten utsikt öfver vattenytan till väster genom att bestiga en hög af uppstaplade isstycken. När vi landade uppstod frågan huru vi skulle kunna förtöja vår dyrbara farkost. "Tag en af brassarna," sade Johansen. Han stod redan på isen. "Men är den stark

nog?" "Ja, det är den," svarade han, "jag har användt den som fall på mitt slädsegel hela tiden." "Nåja, det fordras väl inte så mycket för att hålla dessa lätta kajaker," sade jag, något skamsen öfver att ha varit så rädd, och jag förtöjde dem med fallet som var en rem utskuren ur en rå valrosshud. Vi hade varit på isen en liten stund, marscherande fram och tillbaka i närheten af kajakerna. Vinden hade sänkt sig betydligt, och syntes vara mer västlig, hvarföre det var tvifvel underkastadt om vi längre kunde draga någon nytta däraf. Vi gingo upp på en hög af isstycken i närheten för att kunna se bättre. Som vi stodo där, utropade Johanson plötsligt: "Jag säger, kajaker hafva slitit sig!" Vi sprungo så fort vi kunde. De voro redan ett stycke ute från iskanten och drefvo hastigt bort, fånglinan hade brustit. "Se här, tag min klocka," sade jag åt Johansen och lämnade honom den, och så hastigt som möjligt kastade jag af mig något af min klädsel för att kunna simma så mycket lättare. Jag vågade ej taga af mig allt, ty jag kunde då så lätt få kramp. Jag hoppade i vattnet, men vinden låg ifrån isen och de lätta kajakerna med sin höga rigg voro ett lätt rof för densamma. De voro redan ganska långt ute och drefvo hastigt. Vattnet var iskallt; det var hårdt arbete att simma med kläderna på; och kajakerna drefvo längre och längre bort, och ofta fortare än jag kunde simma. Det syntes mer än tvifvelaktigt, huruvida jag skulle lyckas. Men allt vårt hopp dref därborta; allt vi ägde var ombord — vi hade icke ens en knif med oss; och huruvida jag fick kramp eller sjönk här eller återvände utan kajakerna betydde ungefär detsamma, och därför ansträngde jag mig till det yttersta.

När jag blef trött vände jag mig om och sam på rygg och då kunde jag se Johansen vandra rastlöst upp och ned på isen. Stackars man! Han kunde icke stå still, och tyckte det vara odrägligt att han ej kunde göra något. Han hade ej

mycket hopp om att jag skulle lyckas, men det skulle ej gagna något om han också skulle kasta sig i vattnet. Han sade efteråt att dessa voro de värsta ögonblick han hade genomlefvat. Men när jag åter vände mig och såg att jag var närmare kajakerna, stegrades mitt mod, och jag fördubblade mina ansträngningar. Jag kände dock, att mina ben och armar gradvis började styfna och förlora all känsla, och jag visste att inom kort jag ej skulle vara i stånd att bruka dem. Men det var ej mycket kvar nu, om jag blott kunde hålla på litet längre, skulle jag vara räddad — och sålunda fortsatte jag. Simtagen blefvo allt svagare och svagare, men afståndet blef äfven kortare och kortare, och jag började tänka att jag snart skulle nå kajakerna. Slutligen kunde jag sträcka ut min hand till skidorna som lågo tvärs öfver aktern. Jag fattade tag i dem, ledde mig till kanten af kajaken — och vi voro räddade!

Jag försökte draga mig upp, men hela min kropp var så styf af köld att det syntes alldeles omöjligt. För ett ögonblick tänkte jag, att efter allt det var för sent. Jag skulle komma så långt, men ej vara i stånd att draga mig upp i kajaken. Efter en stund lyckades jag dock svänga mig upp på kanten af släden, som låg på däck, och på så sätt lyckades jag komma upp. Där satt jag, men så stel af köld, att jag hade svårt för att ro. Ej heller var det lätt att ro en dubbelfarkost, där jag först måste taga ett par årtag på den ena sidan, och sedan stiga in i den andra kajaken för att taga några årtag på andra sidan. Om jag kunde ha skilt dem åt och rott i den ena och tagit den andra på släp, skulle det ha varit lätt nog, men jag kunde ej företaga mig ett sådant arbete, ty jag skulle ha varit styf innan det var gjordt. Det enda jag kunde göra var att söka hålla mig varm med att ro så hårdt jag kunde. Kölden hade tagit bort all känsla från min kropp; men när vindpustarne kommo, syntes de tränga rätt igenom mig, där jag stod i min tunna, våta ylleskjorta. Jag skälfde,

så att tänderna skakade, och jag var nästan förstelnad, men jag kunde ännu använda åren, och jag skulle nog bli varm, när jag kom tillbaka på isen igen.

Två alkor lågo tätt invid fören, tanken på att få alka till aftonvard var alltför frestande, och vi voro i stort behof af föda. Jag fattade min bössa, och sköt dem båda i ett skott. Johansen sade efteråt, att han studsade till vid ljudet af skottet, ty han trodde någon olycka hade inträffat, och kunde ej förstå hvad jag gjorde därute, men när han såg mig ro och plocka upp de båda fåglarna, tänkte han, att jag hade förlorat förståndet. Slutligen lyckades jag uppnå isen, men strömmen hade fört mig ett godt stycke från vår landningsplats. Johansen kom längs iskanten, hoppade i kajaken bredvid mig, och snart voro vi tillbaka på vår förra plats. Jag var onekligen åtskilligt uttröttad, och kunde knappast krypa upp på isen. Jag kunde med svårighet stå, och jag skakade och skälfde öfver hela kroppen, medan Johansen drog af mig de våta kläderna, och jag satte på mig torra kläder, som jag hade i reserv. Han spred ut sof-påsen på isen. Jag packade in mig väl i den, och han lade seglet öfver mig, och för öfrigt allt han kunde finna, som kunde hålla den kalla luften ute. Där låg jag skälfvande en lång stund, men så småningom återvände kroppsvärmen. För en lång stund efteråt hade fötterna ej mera känsla i sig än istappar, ty de hade delvis varit blottade i vattnet. Medan Johansen satte upp tältet och gjorde i ordning aftonvarden, som bestod af mina två alkor, somnade jag. Han lät mig sofva lugnt, och när jag vaknade, hade maten varit färdig en lång stund och stod sjudande öfver elden. Alka och het soppa togo snart bort de sista spåren af mitt bad. Under natten hängdes mina kläder ut för torkning, och följande dag voro de nästan torra igen.

AFTONEN.

AF KARL A. NICANDER.

Välkommen, välkommen, du klara
Du stilla och ljufliga kväll!
Du låter jag sorgerna fara,
Du gör mig så trygg och så säll.

En ängel på glänsande vingar
Du sväfvar från himmelen ner.
Du frid åt de lefvande bringar,
Och svalka åt jorden du ger.

Du står mellan dagen och nätten
Och talar försoningens ord;
Och skönt på de speglande vatten
Försmältér du himmel och jord.

Ditt guld öfver ekarnas toppar
Och blånande bergen du sår;
Mildt läskar du blommornas knoppar
Med daggens balsamiska tår.

Och fåglarna, glada och fria,
Dem hoppet än aldrig bedrog,
De sjunga sitt Ave Maria
I dal och på berg och i skog.

Hvad gör det att skymningen breder
Sitt flor? Han är tänkarnas vän.
Hvad gör det att solen går neder?
Hon kommer i morgon igen.

På purprade molnet hon blänker,
Hon liknar den dödliges hopp:
Ty knappt hon i västér sig sänker,
Förrän hon i östér går opp.

Du låtå vi sorgerna fära,
Du hägnar vårt fredliga fjäll.
Välkommen, välkommen, du klara,
Du stilla och ljufliga kväll?

Aftonen.

KORN ÅT SMÅ FÅGLAR

Af BROR ARVID.

Lysmasken.

"Hvad glänser där i gräset, mamma?
Det föll en stjärna nyss ur skyn;
Tänk, mamma, om det är densamma!"
Skrek Fanny med förstorad syn
Och öfver grinden klef och genom hagen lopp
Att plocka henne opp.

"Hvad ser jag? Var det du, som blänkte
— Nå, ingen skam! — så skön och klar?
En liten mask blott! Och jag tänkte
Du en juvel från himlen var.
Jag tar dig hem likväl; du skall få där i ro
Bland mina blommor bo."

Hon smög den i en ros där hemma
Och ropte kring sig alla små.
"Släck ljusen! Gråt ej, lilla Emma!
Du skall en liten lykta få.
Om du blir väckt i natt, så fägnas du af den
Och somnar sött igen.

Hur kan det lilla kräket hysa,
Säg, mamma, sådan eld hos sig?"
"Han, som det böd i stoftet lysa,
En gång förklarar också dig.
Mitt barn, om du blir god." — "O, mamma, då är du
Förklarad redan nu."

Frans Mikael Franzén.

I filisteernas händer.

SMÅ gossar och flickor hafva äfven sina svårigheter att utstå, och det icke alltid af det lättaste slag. Men jag mins en liten flicka, som hade lärt sig konsten att öfvervinna dem på ett förträffligt sätt.

Hon var blott åtta år gammal. I sina lekar hade hon råkat ut för en olyckshändelse så att en läkare måste anlitas för att sy ihop ett sår i hennes hand. Medan läkaren gjorde sina förberedelser, flyttade hon sig fram och tillbaka på ett oroligt och nervöst sätt, hvarföre modren uppmanade henne ömt att hålla sig stilla.

"Det gör detsamma," sade läkaren, "blott hon håller handen stilla," och när han såg hennes lidande utseende, tillade han: "du får gråta så mycket du vill."

"Jag vill hellre sjunga," sade flickan.

"Det är ju ändå bättre," svarade doktorn, "hvad kan du sjunga då?"

"Jag kan sjunga: 'Gif, gif, sade den lilla bäcken,' har doktorn någonsin hört den?"

"Det tror jag knappast att jag har," blef svaret, "låt mig få höra huru den låter."

Den lilla patienten började då sjunga denna sång, som hon lärt sig i söndagsskolan.

"Det var vackert," sade läkaren, när hon sjungit första versen, "jag skulle så gärna vilja höra hela sången."

Sålunda under hela den smärtsamma operationen sjöng den modiga flickan med klar stämma, men moderns ögon tårades. Sången bidrog till att flickan glömde plågorna och gjorde det mycket lättare för läkaren att utföra sin ansvarsfulla plikt.

Har du något svårt att uträtta, så försök då hellre att sjunga än att gråta, se hellre glad ut än ledsen. Det är en förträfflig medicin, som vi kunna rekommendera till alla våra unga läsare.

Be a man.

A youngster stood upon the street
And cried, and cried, and cried;
For it had lost the money and
Had spilled the eggs beside.

"Oh me, oh me!" said Parson Good
And up he stepped to scan
The tearful face and rumpled head,
"There, now! Come, be a man!"

Then something like a very smile
Revealed two rows of pearl.
"Please, sir, how can I be a man
When I's a little girl?"

En beundrare af "Hemmets Vän."

En bokstafsgåta.

ETT *första* finnes i en hatt,
Men aldrig i en enda katt.
Det *andra* du i tid ej ser,
Det dock i evig mot dig ler.
Det *tredje*, *fjärde* mamma har,
Men ej du finner dem hos far.
Det *femte* åt dig månen ger,
I stjärnan det ej lyser mer.
Det *sjätte* finnes ej i *en*.
Men väl i *tio*, starka män.
Det *sjunde* finns hos sommarn glad,
Men ej i vår, i brodd, i blad.
Det *åttonde* i vinter, vår,
Men ej i sommar, höst, du får.

Mitt *nionde* i pärlan skön,
Men finns ej i smaragden grön.
Det *tionde* i skatten bor,
Men ej i rikedom, fast stor.
Nu gissa det hela ; du finner att
Det är i sanning en verklig skatt.

Ett biblisk-matematiskt nykterhetsproblem.

Till antalet af de på pingstdagen omvända, Apg. 2: 41, lägg antalet af de ordspråk, som Salomo skref, 1 Kon. 4: 32.

Dividera summan med antalet stadier mellan Betanien och Jerusalem, Joh. 11: 18.

Addera antalet på männen i Gideons här, Dom. 7: 7.

Addera kvoten, som erhålles, om man dividerar antalet af Metusalas lefnadsår med antalet af Jobs döttrar.

Subtrahera numret på det kapitel i Ordspråksboken, som innehåller de starkaste varningar mot dryckenskapen, och multiplicera med antalet af Belsazars väldige, Dan. 5: 1.

Summan häraf utgör då värdet af den egendom, som på ett år förstöres genom sådana lokomotivförares och spårväxlares försummelse, hvilka äro begifna på starka drycker. Hvad är denna summa?

Till den gosse eller flicka, som insänder det första rätta svaret på dessa båda gåtor, vill THE HOME PRESS gifva en vacker present.

Svar på våra gåtor i Januari-numret:

1. Jakob.
2. Josef.
3. Faraos munskänk och bagare.
4. Nebukadnezar.
5. Josef, som flyttade med Maria och Jesus till Egypten.
6. De vise männen från Österlandet.
7. Pontius Pilatus.

Hannah Peterson, McKeesport, Pa., var den första som insändt rätt lösning på våra gåtor om "Bibelns drömmare" i Januari-numret af HEMMETS VÄN.

Sänd alla skrifvelser för denna afdelning till

"BROR ARVID,"

THE HOME PRESS,

637 Unity Bldg, Chicago, Ill

Berget Hermon (sid. 34).

Från Prof. A. Mellanders bok "Genom Bibelns Länder."

Bibelns Länder.

Af EMANUEL SCHMIDT, Ph. D.

Copyright 1902. The Home Press.

FÖRSTA DELEN.

Det Heliga Landet.

I. DESS GEOGRAFI OCH UTSEENDE.

Kapitlet I.

Landets läge och namn.

VÄRS öfver Norra Afrika sträcker sig världens största öken, Sahara, hvilken sedan fortsätter på andra sidan Röda hafvet utöfver den arabiska halfön och i nordostlig riktning upp mot det inre af Asien. Dessa oerhörda sandöknar afbrytas af tvenne haf — det Röda Hafvet och den Persiska Viken — och af tvenne floder — Nilen och Eufrat-Tigris. De rika floddalarna hafva varit civilisationens hemvist, så långt historien sträcker sig tillbaka. Huruvida den egyptiska eller den assyrio-babyloniska civilisationen är den äldsta är ännu ett omtvistadt problem och torde så förblifva, till dess alla urkunder, fördolda i dessa gamla kulturländer, upptäckts och deras historiska betydelse till fyllest bestämts. Men det veta vi, att från allra äldsta tider konungarna i dessa flod-länder ej voro nöjda med att stanna inom sina egna landamären, utan gingo ut på eröfringståg för att om möjligt göra sina respektiva riken till

Tvenne den antika världens kulturländer.

världsvälden. Sålunda styrde Mesopotamiens härskare sin väg öfver öknens sand mot landet i väster, under det att Egyptens faraoner marscherade med sina härar utefter Medelhafvets strand till Retennu i norr. Den som då lyckades tillvälla sig herraväldet öfver det omtvistade landet blef därigenom den bestämmande världsmakten.

Platsen för epokgörande tilldragelser.

På den jämförelsevis lilla arealen mellan den 28 och 45 graden nordlig latitud och mellan den 12 och 50 graden östlig longitud, räknadt från Greenwich, hafva måhända historiens viktigaste tilldragelser timat. Här torde mänskligheten vagga ha stått; här har ett världsvälde aflöst ett annat; här finna vi den orientaliska civilisationens förnämsta centralpunkter — Thebe och Memfis, Babylon och Nineveh, Jerusalem och Mekka, hvilken rad af heliga städer! Här hafva ock trenne världsreligioner haft sitt upphof — judendomen, kristendomen, islam. Men framför allt inbegriper detta område Bibelns länder, där vi genom historiens utveckling, i de heliga skrifternas ljus, kunna bättre än annorstädes spåra den gudomliga uppenbarelsens under.

Ett rikt byte för eröfrare.

Det af egyptier, heteer, assyrier, babylonier, perser, greker, romare och turkar omtvistade landet, området mellan de fyra hafven, utsträcker sig från Taurusbergen i norr till den sinaitiska halfön i söder, och från Medelhafvets kust till den arabiska öknen i öster. Att det ansågs af forntidens väldige krigare för ett rikt byte är ej att undra på, ty på Libanons bergsluttningar erhöllo de dyrbara träslag och annat byggnadsmaterial, och på slätterna funno de en bördig jordmån. Äfven finna vi på monumenten både i Mesopotamien och i Egypten teckningar, belysande det sätt, hvarpå de hemforslade dessa skatter. Landets ovanliga bördighet härleder sig utan tvifvel från de fuktiga västanvindar, som brytas mot de stora bergsked-

jorna och under vintern åstadkomma ymnigt regn öfver hela landet.

Detta land kallades af grekerna "Syria," en förkortning af "Assyria," och denna benämning har det under århundradenas lopp bibehållit. Dock må man lägga märke till att Gamla Testamentets *Aram*, det ord som har öfversatts med Syria, inbegrep endast en del däraf, norra Mesopotamien, landet väster om Eufrat till Fenicien, men synnerligen trakten omkring Damaskus, samt Arabia Petræa. I de assyriska inskriptionerna förekommer detta namn i form af *Aramu* såväl som *Armâ*. Tiglat-Pileser I (1110 f. K.) kallar strömmarna öster om Eufrat, men väster om Harran, för *mani mat Armâ*, "vattnen i Arameernas land," och Assur-nazir-pal III (885 f. K.) omnämner huru han återvann åt Assyrien vissa städer, som en företrädare på Assyriens tron hade befästat i Nahris land, vid Eufrats och Tigris källor, och hvilka "*Aramu*" hade tagit i besittning. För öfrigt benämna assyrierna invånarne väster om Eufrat med de gemensamma namnen heteer och amoreer. *Namn.*

De olika distrikten i Syrien äro kända under följande namn:

Aram-Naharaim, "de båda flodernas Aram," eller Mesopotamien. Det motsvarar delvis *Nahrima* i de egyptiska inskriptionerna, ehuru detta namn stundom betecknade endast området mellan Eufrat- och Orontes-floderna, men stundom äfven *Mitanni*, riket öster om Eufrat. Den senare beteckningen förekommer särskildt i Tel el-Amarna-taflorna. I Dom. 3: 8—10 läsa vi om en viss *Kusan-Risataim*, som var konung i Aram-Naharaim,*) och som förtryckte Israel i åtta år, tills han besegrades af Otniel, men vi finna intet bevis för att denne konung var regent i Mitanni, som Prof. Sayce påstår. Ej heller att han *Aram-Naharaim.*

*) I svenska Bibeln öfversatt Mesopotamien.

var en af de konungar som deltogo med de nordiska folken i deras anfall mot Egypten under Rameses III:s tid. Men vore man viss på att han verkligen var konung af Mitanni, den östra delen af Aram-Naharaim, och vidare att han deltog i anfallet mot Rameses III, vore det ju möjligt att, alldenstund konungen af Mitanni ej nämnes bland de besegrade furstarna, han kunde ha dragit sig ur spelet i tid och i stället gjort ett infall i Palestina. Och i så fall skulle ett nytt ljus kastas öfver detta bibelställe. Andra teorier och förklaringar öfver denna intressanta episod kunde ju nämnas, men det passar näppeligen i detta sammanhang.

Ett annat namn på norra Mesopotamien var *Paddan-Aram*, "Arams slättland." Se Osea 12: 12. En af konungarna i Babylonien, Agum-kak-rimi, omkr. 1550 f. K., kallar sig "konung af Paddan och Alman."

Paddan-Aram.

Den nordligaste delen kallades *Aram-Zoba*, Tsubitê i de assyriska inskriptionerna, hvilket låg öster om Hamat. Konungarna i Zoba omnämnas under Sauls regering, 1 Sam 14: 47, men något senare, under Davids tid, tillhörde Zoba konung Hadad-Eser, Rehobs son, 2 Sam. 8: 3. David bekämpade honom, men då syrierna af Damaskus undsatte Hadad-Eser, besegrade han äfven den förenade styrkan vid Helam och intog deras städer Betah och Berotai, där han erhöll en "myckenhet af koppar," 2 Sam. 8: 8. Betah kallas Tibhat i 1 Krön. 18: 8, och torde därför måhända vara densamma som Tubikh, som omnämnes i Tel-el-Amarna-taflorna och på Thutmosis III:s geografiska lista i Karnak.

Aram-Zoba.

Näst intill Aram-Zoba låg *Aram-Rehob*, så kalladt efter Hadad-Esers fader. Något söder därom, strax öster om sjöarna Merom och Genesaret låg *Aram Maaka*. Midt emellan Zoba och Maaka

Aram-Rehob
Aram-Maaka
Damaskus.

låg staden Damaskus, som intogs af den egyptiske konungen Thutmosis III och var fortfarande under Egyptens välde vid tiden för Tel-el-Amarna-taflorna, omkring 1400 före Kristus. Det intogs af David efter segern öfver Hadad-Eser, men återvann sitt oberoende under Salomos regering. Sedan växte Damaskus upp till en betydande makt och blef en af det norra rikets, Israels, farligaste grannar, till dess båda föllo för assyriernas öfvermakt.

Det är dock den sydligaste delen af Syrien, som för oss är af särskildt intresse, kuststräckan vid det syd-östra hörnet af Medelhafvet, profeternas och apostlarnas land. Många äro de namn hvarmed detta land under århundradenas lopp betecknats, och det torde ock hända, att somliga af dessa inbegrepo större områden än andra. Till och med samma namn betecknade ej samma område i alla perioder af Israels historia, t. ex. "Israels land" inbegriper hela Palestina under det förenade rikets tid, men endast Efraim eller norra riket, efter delningen.

Profeternas och Apostlarnas land.

Egyptierna kallade detta land Tennu eller Retennu. Detta namn användes särskildt i Thutmosis III:s annaler. I andra egyptiska inskriptioner kallas den norra hälften af Palestina *Khal*, under det den södra delen, särskildt låglandet utmed kusten, kallades *Zahi*. I kuneiform-inskriptionerna benämnes den södra delen med *mat* (*ir*) *Ya-u-du*(*di*), "Judas land." Det norra riket kallas någon gång *mat Sir-lai* men oftare *mat Humri*, "Omris land." Araberna kalla det *Esh-sham*, som betyder "vänster," i motsats till *El-Yemen*, "höger," hvarmed de beteckna den södra delen af Arabien. Bland hebreerna själfva antogs namnet *Judeen* på den södra delen, efter den mäktigaste stammen, under det att den norra delen kallades *Efraim*, och landet öster om Jordanen fick namnet *Gilead*.

Det vanligaste namnet är dock Palestina, hvarmed menades området mellan Libanon bergen och den sinaitiska halfön och mellan Medelhafvet och den arabiska öknen. Landets längd var ungefär 140 engelska mil och dess bredd varierande mellan 70 och 100 mil. Dess ytinnehåll var omkring 11,000 kvadratmil. Namnet Palestina förekommer i dess hebreiska form, Pelesheth, i 2 Mos. 15: 14 och Es. 14: 29, 31, där det är liktydigt med *Filistea*. Så äfven i Ps. 60: 10; 87, 4. Namnet är sålunda härledt från filisteerna, ett folk, som bodde i låglandet utmed hafskusten, troligen afkomlingar af *Pulsta*, en af de nordiska stammarna, som anföllo Egypten under Rameses III:s tid. Palestina torde därför till en början vara liktydigt med det låga kustlandet, men sedermera betecknades därmed hela landet väster om Jordanen, en benämning som ännu användes af många författare, ehuru numera, enligt de bästa auktoriteter, med Palestina menas hela landet mellan hafvet och öknen, och mellan Libanon och Sinai. Grekerna använde namnet *Syria Palaistiné*, hvarefter romarna togo bort substantivet Syria och använde blott adjektivformen Palæstina, hvilket på vårt språk blir Palestina.

Palestina.

Ett annat namn på detta land är *Kanaan*, som ursprungligen var feniciernas land, sedan Jordan-dalen och slutligen hela landet väster om Jordan. Det förekommer i Tel-el-Amarna-taflorna som Kinakhua. Hvad namnets ursprungliga betydelse var är ännu okändt, dock har man trott att det betydde "lågland."

Kanaan.

I Amos 2: 10 kallas det "*Amoreernas land*," dock torde därmed menas endast en del af landet, troligen de sydligare bergsbygderna och höglandet, 5 Mos. 1: 7.

Amoreernas land.

I Jos. 1: 4 finna vi benämningen *Heteernas land*. Heteerna voro ett mäktigt folk, som en längre tid härskade i

Syrien, och hvilka omnämnas både i assyriska och egyptiska inskriptioner. Egyptierna, som kallade dem *Kheta*, kommo i beröring med dem under Seti I:s och Rameses II:s tid. På tempelmurarna i Karnak beskrifvas deras kampanjer emot detta folk i storslagna basrelief, och äfven omtalas det kontrakt som uppdrogs mellan Rameses II och heteernas konung. *Heteernas land.*

Ett af de mest använda namnen är "*det förlofvade landet*" eller "*löftets land*." Detta namn förekommer icke i det Gamla Testamentet, ehuru begreppet naturligtvis är grundadt på löftet till Abraham, men det förekommer en gång i det Nya Testamentet, i Ebr. 11: 9. Nära förknippadt härmed är Oseas uttryck "Yahwehs land," Osea 9: 3, där Israel framställes af profeten såsom varande orent, så att det ej kan förblifva i "Yahwehs land," ty hans land måste vara heligt. Samma idé, nämligen att landet tillhör Yahweh, märka vi i 3 Mos. 25: 23, "landet är mitt." Se äfven Ps. 85: 1; Es. 8: 8; Joel 1: 6; 3: 2; Jer. 16: 18. Landet var Herrens. Han kunde föra dem in i "löftets land," han kunde ock taga dem ut därifrån, om de med sina styggelser ohelgade hans egendom. *Löftets land.* *Yahwehs land.*

"*Israels land*" förekommer äfven, men vi böra noga särskilja detta uttryck, som det återfinnes i 1 Sam. 13: 19, där det syftar på det förenade riket, från konungariket Israel, den norra delen af landet, som afföll från Rehabeam. Men detta uttryck i dess första betydelse förekommer äfven senare i de apokryfiska böckerna (Tobias 1: 4) och i Josefus och kyrkofäderna. "*Zions land*," 2 Esdras 16: 31, och "*det härliga landet*," Dan. 11: 41, brukas ej så ofta. *Israels land.*

Men törhända den vanligaste benämningen är dock "*det heliga landet.*" Det förekommer endast i Sak. 2: 12, men

användes troget af de judiska rabbinerna. I Rameses II:s och Thutmosis III:s inskriptioner förekommer ordet *Te nutr*, "Guds land," eller "det gudomliga landet," hvilket Brugsch tolkar såsom syftande på Palestina, men denna uppfattning har bestridits af De Rougé. Det troliga är att härmed menas Egypten, alldeles som fenicierna medelst ett liknande uttryck syftade på sitt eget land. Justinus Martyr och Tertullianus kalla landet *Terra Sancta*, "det heliga landet," en benämning, som blef allmänt gängse under korstågens tid och har behållits till våra dagar.

Det heliga landet.

Efter att sålunda ha studerat landets olika namn och hvilket område betecknades med hvart och ett, skola vi i nästa kapitel nämna något om det arbete, som gjort det möjligt för oss att på ett vetenskapligt sätt studera landets naturförhållanden, dess seder och bruk.

I brytningstiden.

Kulturbild från Nordens omvändelsetid.

Af Rev. J. O. BACKLUND.

(Fortsättning från föregående nummer.)

MEN Björn talade förnämligast om sina barndomsminnen. Isynnerhet hade ett fäst sig i hans själ. Han berättade, huru i hans faders hus en träl hade bott, en mörk man, som Björns farbroder, en viking, hade fört från Frankland, då trälen ännu var en yngling. Såsom Björn mindes honom, var han gammal och böjd och hans svarta hår var mängdt med hvitt. Han plägade berätta underbara ting om gudar, om hvilka vi hört i vårt land. Han trodde ej på Odin och de andra gudarna, som vi dyrka, men han talade om en gud, som var större och mäktigare än alla dessa. Så talade han ock om denne gudens son, som hade kommit till människorna och blifvit dödad af dem, men blifvit lefvande igen och farit åter till sin fader. Alla människor äro onda, sade han, men de kunna blifva goda, emedan den hvite Krist dog. Desslikes berättade han om gudens moder och många, som syntes mig vara smågudar. Han sade, att man skulle bedja till den store guden, men

själf bad han ofta till ett kors och till smägudar, och detta kunde jag ej förstå. Dock lyssnade jag gärna till hans tal om guden och hans son, den hvite Krist, och om dem talade han oftast. Då glömde han, att han var en träl, och syntes glad, hoppandes, att han ock skulle vara med Krist, då han dog. Stundom samtalade han äfven med min fader om dessa ting, men då blef denne vred och bjöd honom tiga. Några gånger fick han ock hugg och slag, men då syntes han glad, som om han fått en gåfva i stället för slag. En gång sade han, då min fader slagit honom hårdt: "Gud förlåte dig detta, men min Krist skall gifva mig härlighet för allt hvad jag lider. Då blef min fader förundrad, men sade intet mer och höll honom från den dagen i stor aktning. Utan straff fick han sedan dess tala om sina nya gudar."

"Då du talar därom," svarade Torvald, "kommer jag ihåg, huru min morbror Edmund berättade, att han en gång i sin ungdom kom till Birka. Där hörde han främmande män, som kommit med krämare öfver hafven, tala om de gudar, som du säger, att gamle Gorm dyrkade. Många föllo då till och läto vattenösa sig, såsom de främmande männen fordrade. Min morbror frågade dock föga efter dessa ting och dyrkade sedan som förr de gamla gudar."

Under sitt samtal hade de två ynglingarne nått fram till staden, där det sköna templet och konungaborgen utgjorde Manhems stolthet.

Strax sedan de kommit inom stadens område, mötte de en äldre man, som efter slutadt arbete återvände till sitt hem. "Väl mött," hälsade han de unga männen. "Skolen I ej vara med i gamman? I kämpahuset måtte fäst vara, ty jag hörde glam af röster och harpolekares ljud, då jag gick förbi borgens port."

"Törhända," svarade Torvald, "hafva männen rådslagit om krigståg och vilja nu vid mjödet söka de blida gudars

En nordisk borg.

hjälp. Dock må äfven vi lyssna till harpolekarens sång och höra, hvad fröjden gäller."

De båda vännerna inträdde i den rymliga ryggåsstugan. Rummet var upplyst med fackelbloss, instuckna här och där i väggarna, belysande en samling af män, som sutto rundt omkring rummet på de väggfasta bänkarna. Mjödhornen fylldes flitigt af beskäftiga tjänare, och lika flitigt tömdes de af männen. Många talade högljudt om de bragder de utfört, och lika högljudt talade de om bragder, som de ämnade att utföra.

Längst in i salen satt en gammal man, hvars långa skägg, hvitt som drifvans snö, föll ned öfver hans bröst. Vid hans sida stod en harpa, den vandrande bardens ständige följeslagare. Sedan harpolekaren styrkt sig med en dryck ur det fyllda hornet, grep hans hand harpans strängar, framkallande ett ljud, såsom då kämpen slår på skölden med sitt svärd, innan han går att i envigeskamp möta sin motståndare. Genast blef det tyst i salen. Kämparne glömde sina bedrifter, trälarna förgåto att fylla de tömda hornen, och männen tömde ej de redan fyllda. Alla lyssnade till bardens sång.

Och han sjöng. Sången ljöd såsom nordanvindens sång, då han rusar öfver den kala heden och i skogsbrynet möter den mäktiga furan, som trotsar hans makt, och de tjocka gransnåren, som söka att hämma honom i hans framfart. Åter sjönk sången till en klagan, såsom då man från den djupa dalsänkningen lyssnar till suset i trädens kronor. Den vidgade sig åter, och man hörde dånet af Tors vagn, där den lopp öfver klippornas spetsar, och dundret ljöd och genljöd genom de djupa, vida klyftorna i det bergfyllda Jätunland. Han sjöng om hjältebragder, om strider och nederlag men ock om segrar. Han sjöng om åsar och asynjor, om jättar och dvärgar, och bland dessa rörde sig människor, goda och onda, som lefde och dogo enligt nornornas råd.

Strider jag skådat,
faror, fiender
funnit jag har.
Hårdligt de härjat,
härdade männer;
svår var mig striden,
nöden var stor.

Gudarne goda
gåfvo oss seger,
Allfader aldrig
svek oss i strid.
Valfader vise
visste oss värja.
Fienden föga
vann i vårt land.

Lätt' voro lidna
lidandets stunder;
skönt var att skära
skördar på nytt.
Fagra som Freja
härjade fälten
böljande buro
bördor igen.

Frigg var oss gunstig,
gudarnas moder.
Frö på Gullborste
gröda oss gaf.
Tor uppå härståg,
härjare hårde,
fiendens följe
dref från vårt land.

Dock man förgäter
fädernas gudar,
glömmer den goda
urgamla tro.
Välmånde Valhall
varda förgätet,
friden försvinna,
fara sin kos.

Nu man om nya
gudar oss lärer,
fridsgudar, föga
förfarna i strid.
Blöda man glömmer,
blöda man rädes,
ledning man låter
lära ej mer.

Så sjöng den gamle, men han sjöng långt mer om de ting, han pröfvat under en lång lefnad, och om det nya släktet, som förnyat de gudar, på hvilka de gamle trott. Slutligen tystnade han med ett kort slutackord, såsom hade hoppet flytt ur hans bröst och i sin flykt tolkat sin klagan på harpans strängar.

Männen lyssnade, såsom då man lyssnar till orakelsvar. Då barden sjöng om stridens larm, då glödde deras kinder, såsom hade de sett de stridande och hört vapnens skrammel och kämparnes rop. Då sången beskref det återvändande

lugnet, och gudarnes gunst, då sutto de, såsom man sitter i stilla hvila. Då barden åter beskref, huru fädernas gudar förgåtes för de nya gudamakter, om hvilka de uråldriga kämparne ej hört, då drog en dyster sky öfver deras anleten, såsom då ett åskmoln döljer solen innan aftonens tid kommit, ty de visste själfva, att det nya släktet hade lyssnat till förunderliga, nya berättelser, som med kraft hade gripit deras hjärtan.

Sedan harpolekaren slutat sin sång, hörde man snart ett doft mummel aflösa tystnaden, som följt på sången, och mumlet utbyttes mot samtal om de ting, som sången behandlat. Några talade hatfulla ord om dem, som ej ville förblifva vid hvad fäderna trott och blota på deras altaren. Andra menade, att det väl skulle lika dem att höra, hvad de nya lärarne månde hafva att säga, "men," menade de, "de gudar, som följt våra fäder i striden och gifvit dem seger, de torde dock vara goda nog äfven för oss." Några tego och tänkte, ty bland våra fäder hafva alltid funnits män, som ej dömt, förrän de lugnt pröfvat.

Våra båda vänner hade suttit lyssnande under den gamles sång, och tysta lyssnade de sedan till kämparnes samtal, ty i den tiden höfdes det en yngling att tyst lyssna, då gråhårsmännen talade.

Helt nära de två satt en gammal man, en främling, som under allt detta intet sagt, och hvilken ej heller af någon tilltalats. Nu vände han sig till de unga männen och tilltalade dem sålunda:

"Måste ej mörkret försvinna, då solen går upp?"

"Jo, visserligen, gamle man," svarade Björn, förvånad öfver denna fråga.

"Så är ock denna gamla tro lik nattens mörker, där väl stjärnor af ljus lysa fram, men dessa kunna ej upplysa mörkret. När en ny tro kommer och uppgår såsom solen, måste

Bland fjällen i Nord.

den gamla tron såsom mörkret försvinna, och dess ljus, som blandas med dagens klarhet, synes ej mer såsom förr. När man vant sig vid att lefva i mörkret, torde man ej älska ljuset, som skingrar skuggorna, men solen frågar föga efter skuggornas motstånd, då han i kraft går fram på fästet. Visst skall ock eder Odin en gång varda förgäten, och de läror, som I nu ansen nya och föga tillförlitliga, skola af alla tros.''

Torvald och Björn lyssnade häpna till detta tal, men ännu fortfor den gamle: ''Då jag var ung, trodde äfven jag, såsom I nu tron, och var förvissad, att inga bättre gudar än våra väl kunde finnas. Ännu då jag var man och kämpade i många strider, trodde jag på samma sätt samt blotade till Odin för visdom och till Tor för seger. Men en dag kom en skeppsbruten främling till mitt hus. Han var sjuk och svag, men jag tog honom in och gaf honom en plats vid min härd och mat att stärka sig med. Han blef snart frisk och stark, och då följde han mig ofta på mina jaktfärder i skog och mark. En dag, då jag sade honom, att jag hoppades, att gudarne mände vara oss bevågna på vår jaktfärd, svarade han, att de näppeligen så kunde vara, ty de gudar, på hvilkas hjälp jag hoppades, funnes ej. Jag blef då lika förvånad, som I nu ären, men då berättade han mig om en gud, som han kallade Herren. Denne hade ensam skapat allt, som finnes, och regerar det med stor makt. Han hade skapat alla människor goda, men de blefvo olydiga och gingo bort ifrån honom. Då sände Gud sin son att föra dem åter till honom, emedan han ännu hade dem kära. Då nu någon tror på Krist, Guds son, förlåter Gud honom allt hvad han brutit. Ej en gång, men ofta, talade främlingen sedan med mig därom, och jag kunde ej annat än gifva honom rätt, ty jag såg fulleligen, huru fattig min tro var, jämförd med hans. Dessutom kände jag inom mig en djup åstundan att blifva kvitt en oro, som jag

ofta känt, men som jag föga förstått att tyda. Då han talade om, hvad Gud fordrade af människorna, växte min oro, ty jag insåg, att han väl hade anledning att vara vred på mig. Så bad jag en dag till Gud, och min oro försvann, såsom dimmorna försvinna, då morgonvinden vaknar. Jag har sedan dess ej kunnat tro på de gudar, som ej förmådde att göra mig lycklig och god, men i stället har jag trott på den, som I kallen den nye guden, men som dock är äldre än de alla, och som alltid är nära för att hjälpa dem, som hjälp betarfva. Snart for min nye vän sin kos, men den Gud jag funnit, honom bekände jag. Mina forna vänner likade detta föga, och de hotade mig med döden, om jag ej åter blotade, såsom sedvanligt var, och öfverlämnade den nya tron. En kväll kom en skara män till min stuga. Min hustru och mina barn förgjorde de inför mina ögon, under det jag kämpade mot en stor öfvermakt. Snart nödgades jag fly, och de förföljde mig som ett vildt djur inåt skogarna. Dock undkom jag på ett förunderligt sätt. Mitt hem lade de i aska, och från en höjd i fjärran såg jag lågorna däraf slå upp mot himmelen. Sedan har jag vandrat kring land och rike som en biltog, utan hem och vänner."

"Då synes det mig," svarade Björn, "att din gud föga visat sig blid mot dig, då sådana olyckor kunnat komma öfver dig, och mäktigare månde de gudar vara, som hjälpte dina fiender."

"Väl var sorgen hård," genmälde den gamle, "men aldrig har jag dock ångrat, att jag satt min tro till Herren Krist, ty han skall förvisso löna mig för alla mina lidanden. Äfven under dessa tunga sorgeår har jag erfarit hans närvaro och mottagit tröst däraf. Han har ock lofvat, att ingen är, som öfvergifvit något för hans skull, som ej skall få hundrafaldt igen. Därpå tror jag, och det gör mig lycklig. Törhända skall min Gud återförena mig med min maka och mina barn, då fienderna ej mer skola skilja oss åt."

"Säg oss då något mer om denna nya lära," bad Torvald, som nu blifvit verkligt intresserad.

Så fortfor den åldrige troshjälten att tala om de ting, som anginge hans tro, och, under det han talade, växte hans ifver och kraft. Han syntes ej längre svag och böjd, och hans röst klingade, som hade han åter varit ung. Kämparnes samtal tystnade ånyo, och alla samlades omkring främlingen för att höra, hvad han hade att förkunna. Några syntes häpna, andra nickade god mening till åldringens ord, men många voro de vredgade ögonkast, som mötte hans lugna blick, där han stod som en främling bland främlingar, förkunnande främmande läror.

Då han tystnat uppstod ett väldigt gny i salen. Alla hade något att säga, om hvad de hört, men med rösterna blandade sig äfven vapengny, ty i dessa tider var svärdet nära till hands för att gifva ordet kraft.

"Nedgör den gamle nidingen, som förleder ungdomen och smädar våra gudar," ropade en halfrusig vapensven, och andra instämde i hans tal. Det syntes, såsom hade den gamles martyrkrona redan varit virad. Då reste han sig upp, lugn som en klippa bland hafvets böljor, sägande: "Ej fruktar jag döden, och gärna lämnar jag detta lif, som för mig äger föga fröjd, men en skam vore det dock för eder att befläcka edra svärd med en vapenlös gubbes blod. Mina gråa hår skola ej vika för edra svärd, men väl borde edra svärd besparas en slik skam. Dessutom, om edra gudar äro så starka och mäktiga som I sägen, torde de väl försvara sig själfva utan eder hjälp. Edra unga män lära ock vara sina fäder lika, så att de för sig själfva kunna döma, hvad som är rätt och sant."

Den gamle satte sig åter så lugn, som hade han suttit vid sin faders härd, men den fientliga hopen vek ifrån honom, som om den blygts öfver sina mordiska planer. Dock

såg man ännu i några blickar ett doldt hat glimma, och man hörde ord uttalas, som bådade föga godt för främlingen.

Ännu satt gråhårsmannen en stund därinne. Han teg, men man såg stundom hans läppar röra sig. Kanske bad han sin Gud för sina fiender och om kraft att väl sluta sin lefnadsbana. Kanske talade han till sig själf om de ting han pröfvat och det hopp han ägde. Hvad veta vi? Sagan säger oss intet därom.

Slutligen reste han sig upp, tog sin nötta staf i handen och begaf sig ut ur kämpastugan, åter ut på sin väg utan ett jordiskt mål.

Men därinne i salen blef ej samtalet så lifligt, som det varit, och mjödhornen tömdes ej så flitigt som förut. Själfva harpolekarens sånger kunde ej intressera dem som förr, ty kämparne tänkte på gråhårsmannen och den nye guden.

Kvällen led. Facklorna voro nästan utbrunna. En del af kämparne hade somnat; andra samtalade i lågmäld ton. Då begåfvo sig våra vänner Björn och Torvald åter till sina hem. De vandrade tysta, ty nu tänkte de på ting, som aldrig förr vunnit insteg i deras hjärtan.

Vid vägskälet, där de skulle skiljas åt, låg ett mörkt föremål i den halfsmälta drifvan. I månljuset sågo de konturerna af en människa, liggande med ansiktet vändt mot marken. De närmade sig, de vidrörde honom, men han rörde sig ej. De vände hans ansikte mot ljuset, och då igenkände de dragen af den gamle man, som så frimodigt vittnat om sin tro bland männen i kämpastugan. Nu voro hans hvita lockar sammanklibbade af blod, hans anlete var blodigt, och blod färgade drifvan, som utgjorde hans hviloläger. Hans hufvud var krossadt af ett mördande slag — han hade vunnit sin martyrkrona. Hans hopp om att åter förenas med sin maka och sina barn hade uppfyllts, förrän han anat. De unga männen mumlade något om ett rysligt nidingsdåd men

sade för öfrigt föga. Varligt rörde de det kallnade liket, som hade det varit en kär vän, som låtit sitt lif, och allvarliga voro de tankar, som rörde sig i deras bröst, då de åter betraktade dens anlete, som lärt dem den nya läran och själf dött för sin tro.

— — — — — — — — — — — — — — —

Då de frigjorda böljorna åter började sitt muntra lopp mot fjärran stränder, bereddes några af sveakonungens skepp för en påtänkt resa till Östervåg och Miklagård. Resan var af fredlig natur, men den gick genom ett land, fullt af vilda folk, och öfver ett haf, där fientliga fartyg sökte byte, och därför måste goda kämpar sändas. Bland dem som utsetts att medfölja dessa skepp, var äfven hirdsmannen Sigurd och honom skulle hans son Torvald åtfölja för att göra sin lärospån. Man iakttog, att denne ej blotade med de andra kämparne, innan de afseglade. Men till den främmande guden hade han bedit om en lycklig färd, och Björn hade förenat sig med honom i denna bön, ty de två hade ändtligen beslutit att, kosta hvad det ville, omfatta den nya läran, samt hade ock lärt känna den hvite Krist. Äfven några andra med dem hade sökt och funnit den främmande gråhårsmannens Gud. Så hade blodssådden burit frukt till lif.

Torvald for bort, men han kom ej åter. En afton anföllos sveakonungens skepp af vikingar, och då uppstod en kamp på lif och död. Striden var länge oviss och manspillan var stor å ömse sidor, men slutligen segrade konungens män. Men bland de fallna fann man Torvald, som kämpat tappert och visat sig vara en värdig son af sin fader. En af hans medkämpar omtalade, huru han hört Torvald anropa Herren Krist, då han, öfvermäktigad af fienden och mattad af blodförlust, nedsjönk bland de slagna.

När Björn hörde därom, sörjde han sin vän, men han gladdes öfver hans bekännelse.

Björn intog sin faders plats i ryggåsstugans högsäte. Hans håg stod till fredliga idrotter, och han lefde sitt lif i frid och ro, utom då någon af de stridslystna grannkonungarne kom med sina härar för att skövla och plundra i landet. Då drog han sig ej undan utan strid som en Sveas son alltid stridit, då det gällt att försvara sitt fädernesland. I hans hem dyrkade man ej längre de gudar, som fäderna hållit höga. I stället utgjorde det en härd för det nya ljuset, hvars strålar började att allt vidare spridas öfver Nordens länder.

Länge vredgades väl hans grannar däröfver, att han så förrådt fädernetron, men när han blifvit en gammal man, då sutto de unga gärna vid hans fötter och lyssnade till de underbara läror, som han så väl förstod att tolka emedan han länge lefvat dem. Och hans barn i sina led blygdes aldrig för att bära det namn, som deras fader burit med ära, och detta namn var kristen.

Långt mera än detta sade mig de skepnader, som uppenbarade sig för mig. Deras tal var stundom dunkelt och svårförståeligt, såsom då en, som länge varit borta från sitt fädernesland och folk, söker att på sitt modersmål tolka sitt hjärtas känslor. Dunkla voro ock deras ord, emedan de sökte tolka fornnordiska mäns tankar för en ättling, som lyssnat till ljud, de där voro dessa fäder främmande. Men jag fann lösningen till allt, då jag ändtligen förstod att berättelsen var en sann saga om människohjärtats sökande efter frid, om lifvets seger öfver döden och världens sträfvan mot sitt slutliga mål.

Vi hafva någon gång stått tyst vakt, när nattens mörker börjat vika för den vaknande morgonrodnaden. Då hafva vi sett den ljusa strimman vid österns rand framträda, blek och obestämd, stundom skymd af dimma och töcken men åter framträdande med klarare ljus, då vinden bortsopat de nattliga skuggorna. Men äfven morgonrodnaden måste försvinna,

då solen såsom en hjälte i sin kraft framträder i glans på fästet, förkunnande ljusets seger öfver natt och mörker och skuggor.

Sådan var den nya lära, som för mer än ett tusen år sedan började sprida sig i vårt fosterland. Dess början syntes svag som den tidiga morgonrodnaden. Förföljelser och vantro dolde stundom dess ljus liksom dimman morgonrodnadens. Slutligen bröts dock motståndet, och som den klara solens sken framgick den nya läran i världen, spridande ljus och glädje och frid, skapande rättfärdighets frukter i människors lif.

Det lärde jag af den saga, som jag drömde med öppna ögon.

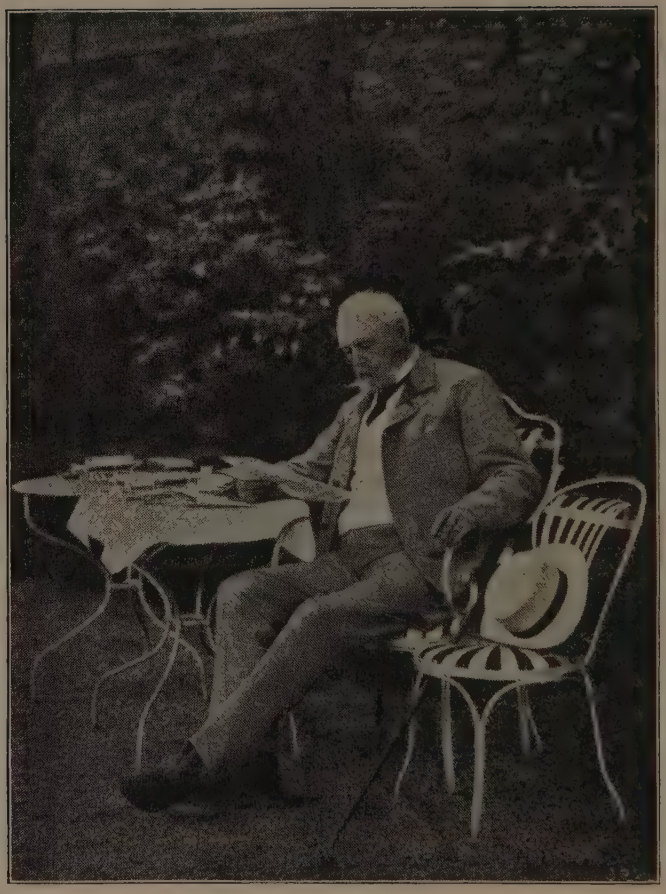

OSKAR II i Paris.

HEMMETS VÄN.

KÄRLEK OCH FRID, SANNING OCH RÄTT.

VOL. I. MARS 1903. NO. 3.

Östersjön.

Du blånande haf, som mång tusende år
Mot Skandiens klippor har slagit,
Som brutit din boja hvar gryende vår
Och frigjord i fjärran har dragit;
Dig ägnas min sång, ty jag längtar dit ut,
När böljorna slå emot skären.

Hur godt är därute, hur svalkande skönt,
Då vårliga vindarne smeka,
Då vågorna skifta i blått och i grönt,
Och strålar kring topparna leka!
Se, bränningens skum är så glänsande hvitt,
När böljorna slå emot skären.

Men skakar orkanen sin vinge med dån,
Blir hafsjungfrun askgrå om kinden,
Och slites mitt segel från bristande rån
I tusende stycken af vinden;
Då klappar mitt hjärta af stolthet än mer
Bland böljor, som ryta mot skären.

Ack, hård är den kamp, som vid stormvågors svall
Af seglaren kämpas på hafven.
Lugn står han dock bakom sin bräckliga vall,
Vid randen af djupblåa grafven,
Och banar sig väg ibland dolda försåt,
När böljorna slå emot skären.

Han brottas med rasande vindarnas tropp,
Med strömmar och bränning och dimma.
Hur ofta, hur ofta är bleknadt hans hopp
I nödens och midnattens timma!
Bland dödliga ingen bevittnar hans strid,
Blott böljor, som slå emot skären.

Dock älskar han hafvet af hela sin håg,
Med farorna är han förtrogen;
Hans längtan står hän till den skummande våg,
Från fredliga hyddan och plogen,
Hvad underlig tjusning där ligger också
I böljor, som slå emot skären!

Se, därför jag kväder, med hjärtat i brand,
Min sång till att vågorna prisa,
Som manande vagga kring Skandiens land
Och vägen till storhet oss visa,
Som tusende sagor från forntida da'r
Framklinga vid slag emot skären.

Du fria, du stolta, du brusande våg,
Du sköna, du glittrande klara,
O, sjung mig de härliga strider du såg
Och lär mig din sång att förklara!
Jag lyssnar med tjusning till sagan så rik,
När böljorna slå emot skären.

Men ser du att våldet vill nalkas vårt land,
Och fiendens flottor sig samla,
Då ljude som gjallarhorn sången mot strand:
"Till vapen, båd' unga och gamla!"
Och icke förgäfves skall höjas ditt rop,
När böljorna slå emot skären.

Ty än är det likt sig, det släkte, som bor
Bland nordiska fjällar och dalar,
Och ännu på Gud och på stålet det tror,
Än fädernas kärnspråk det talar.
Den ovän oss trotsar, skall finna sin graf
I böljor, som slå emot skären!

OSKAR II.

I nödens stund.

⁂

ORRLAND! Härliga fädernebygd! Öfver hafvet höra vi din klagan. Den berör vårt hjärtas strängar. Vi, norrländingar, dragas till dig med en förtrollande tjusningsmakt. Vi längta att se din skönhet ånyo, att andas frihetens friska luft på dina fjäll, att höra forsens vilda brus, att skåda än en gång din sommars ljusa nätter och din vinters norrskensflammor. Men djupare till och med än "norrländingens hemlängtan på främmande kust" är hans allvarliga nit att kunna räcka dig en broders hand — *uti nödens stund.*

Men det är ej blott norrländingen som känner medlidande med de nödställda.

Det är i sanning skönt att skåda huru skyndsamt och frikostigt svenskarne såsom ett folk i detta land besvarat Norrlands rop om hjälp. I olika delar af landet hafva stora insamlingar af pängar gjorts för de nödlidande. Huru mycket detta land kommer att bidraga till hjälpfonderna är ännu för tidigt att med bestämdhet säga, men det som har redan uträttats genom de olika organisationerna i Chicago är i sanning storslaget. Det förnämsta arbetet har utförts genom *Central Komiten*, som består af representanter från svenska kyrkosamfund och olika föreningar och sällskap. Denna komité har anordnat en stor aftonunderhållning

i Coliseum den 25 Mars. Vid detta tillfälle blir det en sångartäflan mellan de olika nationella sångsällskapen. Att verka i samband med denna komité har borgmästare Harrison tillsatt en komité af fem stadsfullmäktige.

De olika kyrkosamfunden ha äfven utfört ett prisvärdt arbete. Det säges att genom President Andrén, en summa på $10.000 sändts från Augustana Synoden. Missionsförbundet har samlat $16.000 och Baptistsamfundet $7.000. Vidare ha de olika sångkörerna i alla Methodist-, Missions-, Fri Missions- och Baptistkyrkorna i Chicago anordnat en storslagen konsert i Auditorium den 4 April för de nödlidande. Redan en månad före tiden voro alla biljetter slutsålda, hvilket visar huru stort intresset för denna sak är i Chicago. Äfven torde denna konsert bli särdeles lyckad i konstnärligt afseende: En blandad kör på öfver 600 röster och en manskör på 250 röster, ledda af sådana framstående förmågor som J. E. Spann och A. L. Hvassman. Sålunda torde från de olika företagen en summa på närmare $100.000 redan ha samlats för dem som lida i — *i nödens stund.*

Med anledning af nöden i Norrland och hjälpsträfvandena i Amerika kunna vi ej undgå att göra några reflektioner. Nazaréens förnämsta syftemål, som var att hjälpa och frälsa de nödlidande, har vunnit en sådan genklang bland vårt folk, att när nöden står vid dörren, sättas skiljaktigheter åsido, och man gör ett samfäldt arbete att bistå de nödställda. Detta är i sanning glädjande.

Men skåda ut öfver den vida världen. Se armodets söner i fjärran hednaländer, hör hungrande barnens jämmer i drinkares hem, betrakta nödens boningar i din egen stad och uselheten i syndens nästen. Och dock, huru mången lägger icke armarna i kors och gör ingenting för att hjälpa de arma, ja, hvad värre är, finner mycken tid för att kifvas med sin broder om blotta bagateller och springa från hus till hus med skvaller och förtal. Huru känna icke dessa människor sig förnöjda, när de kunna lägga tunga stenar på deras bördor, hvilka anse det som sin plikt att

befrämja mänskligheteus högsta och ädlaste intressen. Under helighetens täckmantel dölja de ofta ett hjärta fullt af bitterhet och galla. Deras enda traktan synes vara att nedgöra dem som söka räcka den nödställde en kärleksfull brodershand och sprida ljus i förtviflans mörker. Mot en bister nöd i världen och självviskhetens och kärlekslöshetens fiender borde ej de kristna göra en gemensam sak? Det finnes så mycket ondt, som bör öfvervinnas med godt, det finnes så mycket mörker, som bör skingras med ljus, så mycken jämmer och nöd, som bör afhjälpas med kärlek och barmhärtighet.

Sjung, därför, dina jubelsånger, du kristna ungdomsskara! Sjung ur hjärtats djup! Tusenden skola njuta af din sköna sång. Tusenden åter skola välsigna dig i älskad fosterbygd och prisa ditt minne. Sjung med ett varmt hjärta för att hjälpa de arma — *i nödens stund.*

REDAKTIONEN.

Pilskott.

Dygden kan icke bo i lustarnes rike.

Cicero.

Frukta vällusten! Hon är smärtans moder.

Tales.

Att förebrå en olycklig är att slå en sjuk.

N. Rosenmueller.

Afund är en erkänd underlägsenhet.

Philarete Chasles.

Rosten af den giriges skatter fräter hans själ som ett kräftsår.

M. Tupper.

Döm icke din nästa, förrän du är i samma ställning som han.

Hillel.

Din vän har en vän och din väns vän har en vän — var försiktig i ditt tal! *Talmud.*

Ingå kamratskap med få, var förtrolig med en, handla rätt emot alla, tala illa om ingen. * * *

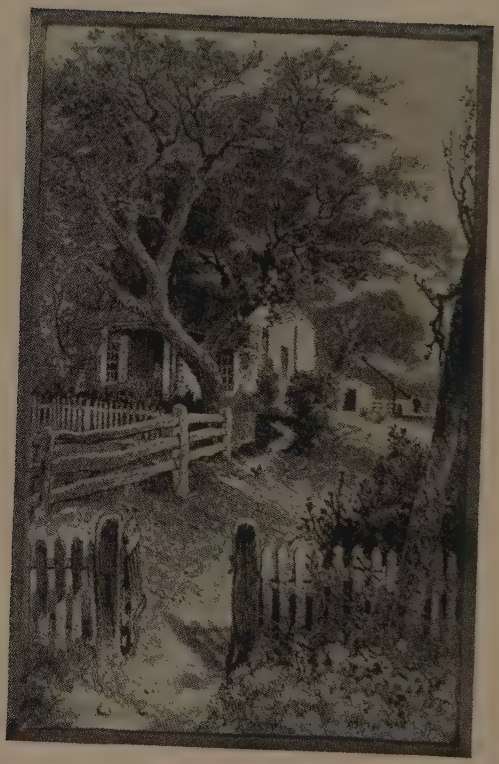

THE OLD HOME.

Minnes du än?

Mel.: Norrländingens hemlängtan.

Säg minnes du ännu den härliga strand
Där ofta vi lekte förtroligt,
Och båten, i hvilken vi rodde ibland
Och hade så roligt, så roligt?
Vi prydde med löf och med blommor dess stam
Och gledo bland vasstrån och näckrosor fram
I barndomens lyckliga dagar.

Och minns du den lummiga hängbjörken än,
Som stod där så ensam vid grinden,
Och namnen vi skuro i barken på den,
Och minns du vår gunga i linden?
Vi swingade högt, och vi sprungo så gladt
Och togo små brokiga fjärilar fatt,
I barndomens lyckliga dagar.

Och minns du vår löfsal vid tallskogens bryn,
Där ofta vi sutto och drömde,
Och sågo hur solen bak purprade sky n
Sitt strålande anlete gömde?
Och minnes du stjärnornas mystiska glans
Och norrskenets höga och praktfulla krans,
I barndomens lyckliga dagar.

Och minnes du än hur vi lekte i snön
Och åkte så kring oss den yrde,
När isen stod speglande klar uppå sjön
Hur dit då vår kosa vi styrde,
Och svängde på stålsko så lätt som en vind,
Och rosor af hälsa, de glödde på kind,
I barndomens lyckliga dagar.

Och minnes du än hur vid flammande härd
Vi sjöngo och läste så gärna
Om forntida hjältar på segrande färd,
Och Betlehems ledande stjärna?
Vi läste om änglar i skinande skrud,
Och mamma oss lärde att bedja till Gud,
I barndomens lyckliga dagar.

AXEL FREDHOLM.

De gamla egyptiernas föreställningar om lifvet efter detta.*)

DE flesta af forntidens folk hafva myter, som söka förklara världens skapelse, men få af dem hafva några definitiva idéer om alltings slut. I de egyptiska inskriptionerna och manuskripterna finna vi ingen myt angående världens slutliga förstöring; endast några korta antydningar på några fåfänga försök å gudarnas sida att förstöra människosläktet. Det finns en hymn, som daterar sig från det tolfte århundradet före Kristus, hvilken berättar om en stor flod:

"Din flod, den höjer sig mot himlarna,
Och din muns rytande vatten är ibland molnen.
Dina schakaler äro bland bergen,
Guden Horus' vatten betäcker de stora vidderna i alla länder,
Vattnets flod betäcker himmelens och hafvets alla delar.
Länderna skulle befinna sig i flodens våld,
Voro de ej under ditt beskärm.
Vattnen flyta nu på den bana som du har utstakat,
De kunna ej öfverstiga den gräns som du har bestämt,
Den väg som du har öppnat för dem."

*) Med anledning af Prof. Wiedemanns nyligen utkomna bok "The Realms of the Egyptian Dead".

Mumie of RAMESES II.
By permission of The Biblical World.

Denna flod framställes, som om den komme, lik Nilen, från underjorden, och drefve solguden mot bergen.

En annan myt har påträffats i inskriptionerna på Seti I:s och Ramses III:s grafmurar, hvilka datera sig från omkring 1400 till 1200 före Kristus. I denna myt framställes solguden Ra såsom vorden gammal och ur stånd att hålla människornas respekt. Gäckande säga de: "Se, guden Ra har blifvit gammal, hans ben hafva förvandlats till silfver, hans lemmar till guld och hans hår till *lapis lazuli*." När solguden hör dessa ord blir han vred och håller råd med de andra gudarna om huru människorna borde bestraffas, och sålunda är det bestämdt att gudinnan Hathor-Sekhet skall utsändas för att fördärfva människosläktet genom en stor brand. Hon färdas fram på sin förstörelseresa, men hela människorasen förgås icke, ty guden ångrar sig och återkallar sin befallning. Han sänder budbärare till Elephantine för att hämta frukter, hvilkas saft, blandad med öl, uttömmes öfver jorden och hejdar branden.

Dessa äro de enda antydningar som finnas på ett försök att omintetgöra mänskligheten såsom ett helt. Angående särskilda individers död och lif efter detta finna vi många referat i inskriptionerna och i bild på monumenten. För egyptierna hade döden ej särdeles stor fasa, den var blott ett afbrott i deras tillvaro. Människans kropp var ett slagfält för goda och onda andar, och i samma mån som man hade god hälsa eller sjukdom, hade den goda eller den onda anden herravälde öfver enom. Genom trolldomsmakt kunde den onda anden utdrifvas och då upphörde sjukdomen. Denna kamp pågick tills dödsstunden kom, men den upphörde icke ens då. Döden var endast en tillfällighet, striden fortsattes i lifvet efter detta. Fientliga andar sökte förorsaka en andra död, och det var emot detta egyptierna sökte värja sig medelst trolldom och besvärjelser. Sådana besvärjelseformula voro därför inristade på grafvens väggar och på sarkofagernas sidor.

Med afseende på de dödas förvaringsrum är det ett virrvarr af idéer och en mängd motsägelser, men angående platsen kunna

ju endast tre möjligheter förekomma, i underjorden, i himlen och på jorden, och vi finna i inskriptionerna referat till hvar och en af dessa såsom de dödas hemvist. Solens uppgång och nedgång var ett under för egyptierna, och dessa fenomen gåfvo upphof till många solmyter. Solguden antages resa i en båt på den himmelska Nilen om dagen och återvända genom mörkrets rike om natten. Midt i båten är en boning, i hvilken guden, omgifven af sin besättning, bor med sitt lysande hof. Somliga myter framställa honom, som hade han tvenne båtar och bytte om plats från den ena till den andra vid middagstiden; andra åter tala om ett sådant ombyte för hvarje timma. Dagsresan slutade i västern och sedan dref båten tillbaka till östern. Solgudens resa var en symbol af människans lif. Solguden föddes på morgonen, blef gammal under sin färd och dog på aftonen, för att uppstå till nytt lif igen följande morgon. Beskrifningen på solgudens resor finnas i Am-Duats Bok och Portarnas Bok i den adertonde till och med tjugonde dynastiens konungagrafvar. Dessa relief-framställningar visa oss huru solbåten färdades genom underjorden. På flodens stränder stå eller ligga dämoner af olika slag, men äfven de döda, som hafva följt med solen från den västra horisonten. De lämnas af guden i olika delar af underjorden, där de måste odla fälten och arbeta hårdt. Detta är de dödas lott, oafsedt deras moraliska karaktär och deras gärningar i detta lifvet. Medvetandet om orättvisan af ett sådant öde gaf upphof till ett inflickadt stycke i domscenen i både De Dödas Bok och Portarnas Bok.

Hur vemodig deras föreställning om lifvet efter detta var, kan man lätt dömma om från en inskription på en stela som daterar sig från 2000 före Kristus, hvari en död hustru säges besvärja sin lefvande make på följande sätt:

"O, min ledsagare, min make! Upphör ej att äta och dricka, att vara drucken och åtnjuta kvinnors kärlek, att hålla högtid! Följ din längtan dag och natt! Gif omsorg intet rum i ditt hjärta! Ty västerlandet*) är ett land af sömn och mörker, en plats, där de,

*) De dödas land.

som äro där, förblifva. De sofva i sina mumier, de vakna aldrig mer för att se sina ledsagare, de se hvarken fader eller moder, deras hjärtan längta ej efter hustru och barn. På jorden dricker hvar och en lifvets vatten, men jag lider af törst. Den erhåller vatten, som vistas på jorden, men jag trånar efter det vatten som är vid min sida. Jag längtar efter att vinden på flodens stränder skall vederkvicka mitt hjärta. Ty gudens namn, hvilken härskar här, är Absolut Död. På hans befallning komma alla till honom, skälfvande af fruktan. Han gör ingen åtskilnad mellan gudar och män, inför honom äro höga och låga jämlika. Han visar ingen ynnest åt den som älskar honom, han för bort barnet från modrens bröst lika väl som den gråhårige gubben. Ingen kommer för att dyrka honom, ty han är ej nådig mot sina tillbedjare, och han fäster intet afseende vid den som bringar honom gåfvor".

En annan serie af taflor framställer de dödas hemvist i himlen. Huru de döda skulle komma dit gjorde sig ej egyptierna mycket omak att förklara. En framställning visar huru skuggorna klättrade upp i solgudens båt, när den sjönk vid den västra horisonten och då måhända de antogo att de följde med solen på hans färd, tills han höjde sig på österns himmel. En mera allmänt gängse idé var den, att den aflidne flög dit i skepnad af en ba-fågel med människohufvud. I himlen togo själarna del i gudarnas fröjd, och besynnerligt nog, började genast uppäta gudarna för att erhålla deras utmärkta egenskaper.

Den tredje plats där de döda hade sin boning var på jorden, platsen för deras uppståndelselif. Man lefde på nytt i växternas och trädens lif. En droppe af blod från en döende människas sår gör att ett träd växer upp, och i det trädet lefver han på nytt. Läran om en sådan odödlighet är nära förbunden med Osiris myten. Osiris, jordgudens och himlagudinnans son, regerade såsom en mänsklig konung i Egyptens land och vann allas kärlek, utom sin broder Sets, som lade sina intriger emot honom, mördade honom, lade hans kropp i en låda och lät den flyta utmed Nilen. Hans kropp blef funnen af hans hustru och syster Isis,

som sjöng en klagosång öfver honom. Anubis begrof honom. Horus, Osiris' son, hämnades sin fader genom att döda Set, och uppsteg på Egyptens tron. På grund af denna Horus' hängifvenhet tilläts han att lefva i nästa värld såsom de dödas konung. Enligt andra myter, blef Osiris, sedan han blef mördad af Set, skuren i stycken, och delarna spridda åt alla håll. Isis vandrade, tills hon hade funnit alla delarna, satte dem tillsamman och begrafde dem. Återigen finna vi andra myter som förklara, att hon begrafde hvarje del, där hon fann den, hvilket ledde till de otaliga anspråk som förekomma med hänsyn till Osiris' begrafningsplats. Idén om sönderskärningen härledde sig troligen från bruket att sönderstycka kroppen efter döden.

Osiris myten ligger äfven till grund för bruket att balsamera de döda. Hoppet om ett lif efter detta beror på huru man lyckas bevara kroppen, och för att nå detta mål att så länge som möjligt bibehålla kroppens form började man balsamera liken. Kroppen behandlades med natron för att beröfva den dess fuktighet, sedan med bergolja för att förstöra förruttnelsebacillerna. Före balsameringen uttogos kroppens förnämsta organ, såsom hjärtat, lungorna, magen, tarmarna och hjärnan. Sålunda var kroppen vederstyggligt sönderstyckad.

Det fanns en tid i det gamla Egypten, när den tanken var gängse att den odödliga delen af människan stod i ett intimt förhållande till hennes kropp, hvarföre det var nödvändigt att bevara kroppen för att kunna ernå odödlighet. Balsameringen tjänade att nå detta mål, men andra försiktighetsmått måste ytterligare iakttagas. Sålunda nedlades mumien i en likkista, som i sin tur nedsattes i en sarkofag. Denna blef således den aflidnas "eviga hem," från hvilket han dock kunde resa sig och gå omkring i grafven. Därför gjordes hans mastebah*) så treflig som möjligt för honom, så att han kunde njuta af det kommande lifvets nöjen. Ka-tron och trolldom lågo till grund för detta bruk, ty det var en-

*) Grafven.

dast genom magi han kunde njuta af de gåfvor som offrades i grafven.

Läran om människans trefaldiga natur: kroppen, ka eller den dubble och ba eller själen, samt hvarje egyptiers hopp om att få mottaga en boning i det tillkommande lifvet i de rättfärdigas hemvist på Aalus härliga fält förtjäna en särskild artikel.

Dessa föreställningar om lifvet efter detta synas oss fantastiska och besynnerliga, men vi må ej förglömma att de äro genljud från mänsklighetens barndomsdagar, innan uppenbarelsens ljusflod kastat sitt skimmer öfver vår tankevärld, innan den kristne kunde instämma med Paulus i hans triumfsång: "Du död, hvar är din udd? Du dödsrike, hvar är din seger?" och skåda med trons blick framåt till förverkligandet af hans skönaste hopp på uppståndelselifvets morgon.

Unas.

One of the Pectorals from the royal jewelry (XIIth dynasty) found at the Dashur Pyramids, '94—'95. It consist of a gold frame work inlaid with blue, green and red crystal.

By permission of The Biblical World.

BRONZE HYPOCEPHALOS showing the Sun- and Moon-boats on the Nile. The text is corrupt.

Oliver Cromwell

betraktad från kristlig synpunkt.

LÄST VID EN PASTORSKONFERENS I CHICAGO.

Af Rev. ERIC SCHERSTRÖM.

SALOMO sade: "Ingenting nytt under solen." Detta kan sägas om historien. Hvad är den annat än en upprepning från början till slut af en strid mellan ljus och mörker, mellan sanning och lögn, en kamp mellan frihet och förtryck?

De former under hvilka dessa företeelser hafva framträdt hafva ständigt växlat. De hafva utkämpats under hedendomens mörker, de hafva varit iklädda filosofiens och visdomens högtidliga skrud, understundom har munkens och prelatens svarta kåpa dolt de hotande moln, hvilkas utbrott hafva skapat ett nytt skede i mänsklighetens lifshistoria.

Vid ödets hjul hafva ständigt nya personligheter varit bundna, för att i sin ordning genomföra det program, som ländt dem själfva, samtid och eftervärld till ve eller väl. Skådeplatsen har ej alltid varit densamma, utan i förbindelse med tidens lagar växlat. De sekelgamla häfderna från det soliga Afrika, från det palmbevuxna Indien, förtälja oss mången väldig strid, äfven Europas berg och dalar, Amerika, de stora världshafven och de öar som ligga inbäddade i dess sköte bära oss vittne om människans strid för en sannare och lyckligare tillvaro på jorden.

Det var på en af hafvets öar, som dens vagga stod, hvilken i dag är föremålet för vår betraktelse. Det var äfven där som hans lifsverk utfördes, och som hans insats i mänsklighetens brännande lifsfrågor har gjort honom till en oundviklig länk i lifvets mångfärgade drama. Att uti vår tid med sin höga bildning och häpnadsväckande utveckling i andligt afseende betrakta Cromwell från kristlig synpunkt, och gifva honom erkännande för att vara värdig det sköna namnet kristen är ingen lätt sak. När vi därför gå att rikta de x-strålar, som utflöda från Jesus af Nazaret fläckfria, osjälfviska och himmelska lif, på denne mans lif för att utröna värdet af dess moraliska och kristliga halt, låt oss träda honom och hans samtid närmare. Om vi tränga tillbaka i tiden omkring trenne sekel skola vi bättre känna och bedömma honom. Det är äfven nödvändigt att taga i betraktande den politiska och religiösa ställning, som vid denna tid var rådande i England. Därigenom kunna vi få kännedom om de vindar, som fyllde hans segel, och förde hans farkost framåt mellan bränningar och skär på lifvets haf.

Tecken på det politiska området visade, att tiden för en världsomfattande revolution var inne. De blodströmmar, som Bartolomeinatten 1572 flödat på Paris gator, ropade på hämnd. De djupa leden, som under århundraden varit klofbundna under aristokrati och despotism, började att vakna till medvetande i Frankrike; men denna våg stannade ej inom dess gränser, den rullade öfver sundet och vann genklang i engelsmännens hjärtan. I England var ställningen helt annat än afundsvärd för medelklassen. En så lättjefull konung som Karl I torde vara svårt att finna. Han ansåg sig ej vara ansvarig inför någon annan än Gud för sina handlingar, och om han gaf folket några rättigheter, som i själfva verket voro deras rättmätiga egendom, ansåg han sig handla i stor nåd. Ofta lät han uppbära orättmätiga skatter för att själf få penningar.

Lägger man därtill ett lysande grefve- och friherreskap, som genom tillhjälp af konungen ständigt sågo på sina egna förmåner,

sittande i parlamentet, stiftande lagar, som voro till deras egen fördel, kan man göra sig en idé om ställningen. Det var ej underligt att stora kvantiteter af krut- och sprängämnen blefvo funna både en och två gånger under parlamentsbyggnaden, och en plan lagd att sända dessa lagstiftande herrar dit pepparn växer, ehuru expeditionen aldrig blef utförd.

Den religiösa ställningen var lika beklagansvärd om ej värre. Religion och samhällsskick äro tvenne tvillingssystrar, som följa hvarandra hand i hand genom tiden, och det har visat sig, att där den ena lidit förtryck har äfven den andra fått dela samma öde. Och där man af de tu sökt göra ett har ställningen blifvit beklagansvärd. Ju större ett lands politiska frihet är, desto större är äfven religionsfriheten eller tvärt om. Genom reformationen hade påfven förlorat mycket af sin makt på fastlandet i Europa och han kastade nu blida blickar på England, hvars högkyrka hade en påfvisk anstrykning, och utvecklades allt mer i den riktningen genom katolska seder och bruk, som af Karl I infördes. Påfvens mål var att alla skola blifva katoliker, ärkebiskop Lands mål, alla för episkopalkyrkan. Uti Irland hade påfven trogna anhängare, som utförde en för denna kyrka betecknande mission, ej mindre än 100,000 protestanter fingo vid ett tillfälle sätta lifvet till. Reformationen hade redan börjat att utöfva ett kännbart inflytande i England. Många hade kommit såsom flyktingar, förföljda för sin tro, andra hade vid skolor i Tyskland m. fl. platser blifvit bekanta med reformationens förkämpar, åtskilliga hade varit med i Frankrike och där kämpat i de ädla hugonotternas led. De kommo hem med sina hjärtan upptända af nit för en mera hjärtevarm gudsdyrkan. Uti Skottland hade John Knox, Kalvins lärjunge, genom sina brinnande böner, djärfva och gripande predikningar skakat lögnens och hyckleriets grundvalar och gifvit allt en trogen anstrykning af Geneva. Genom hans inflytande ägde väldiga omdaningar rum i skolor och kyrkor. Musikinstrument och sång bortskaffades eller ock reducerades till en enkelhet, som skulle ha tillfredsställt Kalvin själf.

Vid ett tillfälle blef en af engelska kyrkans biskopar sänd till Skottland i akt och mening att återföra de vilseförda till moderkyrkan; men detta var ingen lätt sak. När han framträdde för att mässa, skrek folket: "Satan är lös." I samma ögonblick fattade en gumma sin bönpall och kastade den i ansiktet på biskopen. Han måste nu så fort han kunde taga till flykten, förföljd af den uppretade folkmassan. Dessa friare åskådningar vunno allt mera terräng bland folket, och kyrkan påskyndade det vulkaniska utbrott, som länge hotat genom sitt förtryck.

Hvad som under dessa kritiska omständigheter mest behöfdes var en man med kraft, som kunde taga ledning af folkets sak och föra den till seger. Känslans och missnöjets dag gick till ända, och morgonen för en oundviklig handling grydde; då var äfven frihetshjälten färdig. En sann Cincinnatus hade han i stillhet plöjt sina tegar, vallat sina hjordar, och i trohet fruktat sin Gud. Nu måste han lämna hemmets ljufva härd, för att på månget blodigt fält kämpa för sanning, frihet och rätt.

Att denna tid var beredd för Cromwell, eller han för tiden, därom äro inga tvifvel, när vi se på hans lifs egenskaper, grundsatser och mål.

Få personer torde af naturen vara så väl utrustade för sitt kall, som han var. Han hade en viljekraft, som aldrig svek och som aldrig gifvit efter eller varit besegrad. För honom var ej frågan: "Är det mig möjligt att genomföra hvad som föreligger, utan vill jag". Med denna järnhårda vilja parade han ett hjältemod och en djärfhet, som ofta gränsade till det omåttliga. Han var besjälad med ett religiöst allvar, som yttrade sig i svärmiska tal och åtbörder. Bibeln var hans sällskap och trogne rådgifvare. Såsom exeget slöt han sig i likhet med sina trosfränder till det allegoriska tolkningssättet, där gamla testamentet särskildt erbjöd en passande jordmån. Såsom Österlandets vise fordom funno i stjärnorna mänsklighetens öden tecknade, så fann äfven Cromwell sig själf och sin samtids öden tecknade i gamla testamentets profetiska bilder. Han ansåg sig vara en Moses, en David, en Esra

m. fl., af Gud kallad och beredd att lösa hans folk och förhärliga hans namn i England. Statskyrkan och dess målsmän voro i hans ögon filisteer, afgjorda Herrens fiender, hvilkas undergång var oundvikligt tecknad på bibelns blad. Han blef allt mer förvissad om denna sak genom syner och hänryckningar, som han ofta hade. Redan såsom mycket ung brukade han tala om sig själf sägande: "Mitt lif är mycket mörkt, orent och syndigt, men jag hoppas på Guds nåd". Han synes ofta varit sysselsatt med tankar på huruvida han var utkorad till frälsning eller ej. Hans grundsatser voro byggda på bibeln och många af dem voro till sin idé sanna, ehuru han vid deras utförande ej alltid valde de bästa medel. Känslan af att dyrka Gud enligt samvetets kraf är lika gammal som människosläktet och utgör en del af människans andliga natur. Mycket har gjorts för att hämma och kväfva denna eviga lag i människans inre.

Försök hafva gjorts af enskilda denominationer, att inom ramen af sina kyrkliga förordningar inrymma allt Guds rad. Skolor och enskilda personer hafva sökt taga patent på allt hvad till lif och gudaktighet hörer, och väntat att en hel värld skulle se upp till dem efter ljus i eviga lifsfrågor. Detta, huru hämmande det än synts för tillfället, har bidragit till att hålla människan vaken, att med fördubblad kraft slita okunnighetens, vidskepelsens och den själfviska egenkärlekens själsmördande boja.

Knappast torde känslan och omständigheterna för en dylik brytning ha varit starkare än vid denna tid. Bibeln, som förut ej varit tillgänglig och läst bland folket, började att läsas och studeras af alla. Kyrkans hotelser om straff och himmelsk förbannelse öfver dem, som ej lydde och följde henne, hade förlorat sin kraft.

Denna känsla, som varit betecknande för hvarje andligt uppvaknande till lif hade fått öfverhanden, nämligen att förkasta allt, både godt och ondt, om det haft med kyrkan att göra.

Huruvida Cromwell någon gång hade i sinnet att full religiös frihet vore det enda rätta är tvifvel underkastadt. Hans mål var

i första hand att för puritanerna åstadkomma gynnsammare omständigheter. När han sedermera kom till makten vägrade han kväkare, socianer och papister samvetsfrihet, ty de öfverensstämde ej med honom i fråga om bibelns inspiration.

Lik Luther synes han i början ej ha varit mogen för att rent störta och omhvälfva det gamla, utan han umgicks med den tanken, att en del kunde bortrensas, och genom tillsatser af nya principer det hela kunde botas.

Men erfarenheten har visat och äfven nu besannades skriftens ord, att nytt vin bör slås i nya läglar.

Efter stora uppoffringar och misslyckade försök, funno Cromwell och hans likasinnade, att utan en afgörande brytning ingenting kunde utföras. Cromwell vidtog nu mått och steg för att nedbryta adelsmakten och ställa konungen under vederbörlig näpst. Han yttrade vid ett tillfälle: "Det blir aldrig bra i England, förrän vi bli af med herrarna".

Han satte sig nu ett mål före, som var det högsta och ädlaste en engelsman någonsin haft, nämligen att höja England till Kristi rike på jorden. Han fann i sin bibel det i världen föraktade har Gud utvalt o. s. v. Om detta ägde sin tillämpning på någon, så var det först och sist på puritanerna i England. För sina religiösa åsikter voro de ständigt till spe och åtlöje

Om det lyckades en puritan att blifva medlem af parlamentet, så väckte hans uppträdande ej någon som helst aktning eller respekt. Deras eldade, fantastiska tal, späckade med en massa kraftiga bibelspråk, hade ingen bevekande makt öfver den åhörareskaran. Cromwell hade själf gjort denna erfarenhet och han tog det såsom en skymf mot Gud själf. Om nu hela parlamentet, den lagstiftande församlingen, krigsmakten till lands och vatten, jämte kyrkan och lärdomssätena, med ett ord allt som ägde makt att utöfva något nämnvärdt inflytande komme att stå under puritanskt inflytande, så skulle England förvandlas från en röfvarekula till ett tempel heligt Herranom. Det var ingen lätt sak för puritanerna att se sina planer förverkligade, men Cromwell var en

handlingens man och lyckans gunstling, och på honom kunna sångarens ord tillämpas: "Han bringar fram ur dolda schakt allsmäktig hvad han vill".

Vid utförandet af sina planer hade han ej de sköna exempel, som finnas i våra dagar såsom ledning, ty ännu hade ej den vackra och till sin idé om fullkomlighet vittnande fredskongressen i Haag ägt rum, ej heller den kosmopolitiska och på tolerans makalösa religionskongressen i Chicago 1893. Nutidens motto är "Gratitude to God for the Brotherhood of man". Väl hade han sett och hört huru katolska kyrkan med bloddrypande dolk röjt kättare ur vägen och huru dotterkyrkan i detta afseende visade sin stora släktskap. Ja själfva Kalvin var så mycket jesuit, att om det gällde kyrkans försvar, så helgade ändamålet medlen. Reformationstidehvarfvet var svärdets tidehvarf. Allt skulle genomföras och försvaras med svärd. Cromwells förtröstan låg ej blott i den skarpa klingan, utan han uppmanade sina järnsidor att bedja till Gud och hålla krutet torrt. Han trodde på en innerlig samverkan mellan det mänskliga och det gudomliga. Han trodde att hjärtat borde vara lika mycket helgadt i blodig kamp för religionen, som vid dess predikan. Därför samlade han sina soldater bland sina egna trosbröder. Likt Gideons trehundra synas de varit af Herren utvalda. Alla voro frivilliga, jämförelsevis få till antalet och alltid segrande. Inga oordentliga tillvägagåenden fingo förekomma i hans här, utan predikan, bön och sång utgjorde en del af deras dagliga arbete. Därför hälsades de med bifall och mottogos med uppräckta händer hvarhelst de drogo fram. Hans tillvägagående vittnade om att själfva sakens genomförande var det hufvudsakligaste för honom. Han synes ej haft i sikte att skapa sig rykte, ära eller rikedom. Äran gaf han ständigt åt Gud och största delen af sin egendom uppoffrade han. Själf steg han med vördnad tillbaka för den, som ansåg sig vara bättre utrustad att leda reformskarornas sak. Det var omständigheterna och hans öfverlägsna förmågor, som förde honom steg för steg till dess att hela ansvaret hvilade på honom. Han sade ofta: "Herre, du vet

att jag ej sökt efter denna stund och därför må du vara ansvarig för utgången". Nu var det ej längre fråga om konungamaktens bestånd eller puritanernas seger, utan hvem som skulle vara konung, Karl I eller Cromwell. En tradition säger att Karl I som barn varit på besök i Cromwells hem när denne var 4 år gammal; en brottning hade då ägt rum mellan de små hvarvid Cromwell afgått med segern. Många ansågo nu detta vara profetiskt, och tiden för profetians uppfyllelse dröjde ej, ty den 30 jan. 1649 föll Karls hufvud för bilan.

Nu var Cromwell den styrande i landet och hans nästa steg var att företaga en rensning i parlamentet. En dag inträdde han åtföljd af några officerare i parlamentssalen och åhörde förhandlingarna. Soldater hade han uppställt på vakt utanför dörrarna. Efter en stund rusade han upp, och framträdde midt ibland ledamöterna, hvilka han i ett förvirradt larmande språk öfverhopade med förebråelser för högförräderi och snikenhet. Förvånade reste de sig, men innan någon hunnit svara ett ord stampade Cromwell i golfvet, hvarpå 300 soldater med fällda vapen rusade in. Han ropade nu till parlamentsherrarne: "För skams skull gå er väg! I ären ej mera ett parlament! Jag säger eder, I ären ej mera ett parlament. Herren har tillintetgjort eder." En medlem af huset, Harry Vane, ville yttra sig, men Cromwell afbröt honom och skrek: "Harry, Harry Vane! Gud bevare mig från Harry Vane!" Därefter fattade han en af ledamöterna i nacken och utropade: "Du är en bolare," till en annan "du är en drinkare". När han fortfarit så en stund sade han: "Hvad skola vi med sådant pack? I hafven tvingat mig till detta. Dag och natt har jag ropat till Herren att han måtte taga mig hädan hellre än att pålägga mig detta arbete." Sedan dref han ut dem, stängde dörrarna och stoppade nycklarna i sin egen ficka. Han valde nu ett nytt parlament efter egen smak, som bestod mest af handtverkare, alla ifriga independenter, som visade ett larmande nit. De började och slutade med långa böner; deras tal bestodo af osammanhängande utrop, suckar och böner blandade med bibelspråk. De togo

sig förunderliga namn såsom Döda synden, Kämpagodtroneskamp m. m. De hade god bibelkunskap, men föga kännedom om statsangelägenheter. En af dem, som kallade sig Prisa Gud Barebane, en läderhandlare med ett ohyggligt uttal, gjorde sig i detta vidunderliga parlament mest bemärkt; det kallades efter honom det barebanska. Dessa kunde ej uträtta något, hvarför de mera sansade ansågo det visligast att gifva makten helt åt Cromwell. Öfverste White anlände med soldater för att rensa salen. Han frågade dem: "Hvad gören I här?" En reste sig och sade: "Vi söka Herren." Då svarade White: "Gå till en annan plats, ty jag vet med säkerhet att han ej varit här på flera år."

Cromwell hade nu vunnit sitt mål i England. Lärosäten och andra betydande platser stodo under puritansk vård. I Irland var ställningen annorlunda; där fingo alla, som hyllade friare åskådningar, lida förföljelse af kyrkan.

Cromwell fann sig föranlåten att stäfja ofoget och detta gjorde han på ett sätt, som gränsade till grymhet. Han gaf befallning att utan hänsyn döda hvarje motståndare. Hans framfart i Irland har blifvit ett mörkt drag i hans lifshistoria. Efter några smärre strider i Skottland och England och en fördelaktig fred med utländska makter, särskildt med Holland, kunde Cromwell och hans likasinnade tacka Gud för seger öfver alla fiender. Inom landet vidtogos många förbättringar i olika afseenden och England hade återvunnit hvad det under föregående regenter förlorat samt lagt grunden för sitt världsvälde till sjös. Det hade dock ej blifvit ett Kristi rike där han regerade, utan det var svärdet och hären som voro de regerande. Cromwell kände själf, att tiden för en reaktion var inne, hans makt och inflytande hade väckt afundsjuka och missnöje hos många. De puritanska åsikterna pressades till sin ytterlighet och såsom en följd däraf framträdde skepticism och förakt för Guds ord. Hobbes sade om uppenbarelsen: "Att säga Gud talade till en man i drömmen, är ingenting annat än att säga, en man drömde att Gud hade talat till honom; att säga att en man såg en syn eller hörde en röst, är

att säga att man drömde halfvaken." Hans slutsats var, religionen är ingenting annat än fruktan för osynliga makter. Till och med Cromwells egna barn, hvilka han alltid gifvit den ömmaste vård, föraktade honom. Allt bar vittne om att så snart hans järnhårda vilja och kraftiga arm gaf vika skulle en ny omhvälfning inträda.

Men hans verk var dock ej helt förloradt; han hade på dessa 17 år lyckats att väcka England till ett lif, som äfven i dag kan skönjas. Genom hans verk kommo de att bryta med häfdvunna vanor och har allt sedan dess varit främst i ledet, när det gällt utveckling och framåtskridande. Hans lif hade varit stormigt och kritiskt, allt vittnar om att det ej var någon lek, utan rent allvar. På samma gång se vi att Kristi rike ej kan upprättas med svärd. Järnsidornas lösen var: "Låt oss strida." Kristi befallning är: "Gå och predika för hela skapelsen." Hans armé är den tappraste i hela världen. De äro tapprare än järnsidorna, de äro enigare än förbundsbröderna, modigare än hugenotterna och mer nitiska än de holländska tiggarne. De komma med lifvets evangelium bringande hopp åt de i synden förslafvade.

Tre hundra år hafva förflutit sedan Cromwells ande, fri från jordelifvets strider, nådde evighetens strand. Hvilka förändringar hafva ej ägt rum på dessa år. Det mål han verkade för håller på att förverkligas. Då var det endast 100 millioner namn-kristna, nu är det öfver 500 millioner. Allting går framåt mot seger, och när tidens dimmor hafva vikit, skola vi se klarare och kunna bättre glädja oss åt de underbara framsteg, hvilka gjorts för Honom, hvilken vi tjäna, Konungars Konung och Herrars Herre.

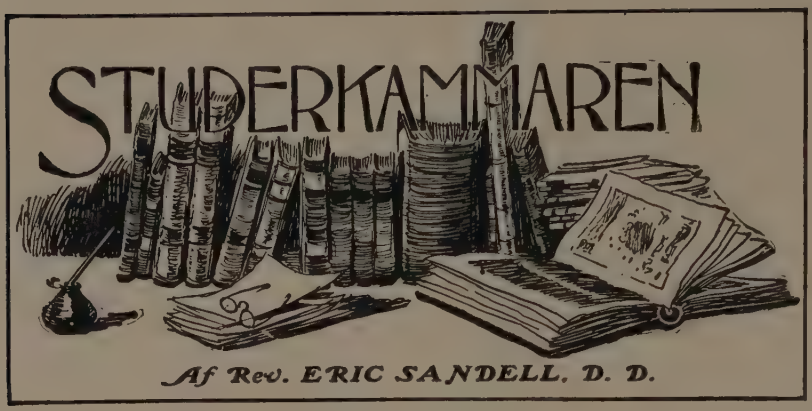

Gifver 1 Kor. 15: 22 stöd för den läran att alla människor förr eller senare skola frälsas?

DETTA skriftställe anföres ofta såsom ett ovederläggligt bevis för ofvannämnda lära. De som ej här i tiden mottaga frälsningen, skola, enligt denna uppfattning, göra det i den tillkommande. Vi skola här söka utröna, om vårt ställe utgör ett sådant bevis eller om man tilläfventyrs i detta afseende misstagit sig.

För att få fram denna lära ur detta bibelställe nödgas man gifva det en allt igenom andlig betydelse. Uttrycket "göres lefvande" måste nämligen då uppfattas såsom en lefvandegörelse, icke ur lekamlig utan ur andlig död. Endast genom en sådan tolkning kan man förmå detta ställe att gifva stöd för läran i fråga.

Men om detta bibelställe fordrar en bokstaflig tolkning, då inser man lätt, att saken blir en helt annan. Då hafva vi tydligen här att göra med lekamlig död och den lefvandegörelse, som innebär kroppens befrielse ur dess våld. Men då finns heller intet i detta skriftställe, som kan användas till stöd för läran om alla människors frälsning. Ty icke kan man väl af den kroppsliga uppståndelsens allmännelighet sluta till läran om en allmän upp-

ståndelse ur andlig död? Den förra innebär ej nödvändigtvis den senare. Skriften lär väl, att *alla* skola uppstå, men därmed har den ej sagt, att *alla* skola frälsas. Tvärtom heter det uttryckligt, att det gifves en lifvets uppståndelse "och en dödens uppståndelse*)"; ett uppvaknande "till evigt lif" och ett sådant "till evig fördömelse och blygd"**).

Frågan blir således, om detta ställe handlar om kroppens lefvandegörelse ur lekamlig död eller om själens ur andlig död.

Vi ansluta oss till den förra åsikten och skola här anföra de skäl, som utgöra vår grund för denna anslutning.

1. *Sammanhanget visar tydligt att här är fråga om kroppens uppståndelse.*

Hela kapitlet utgör ett kraftigt och mångsidigt bevis för denna lära, som af några bland korintierna (v. 12) förnekades. Och i detta bevis framhåller Paulus Kristi uppståndelse såsom både förutsättning och borgen för de dödas uppståndelse. "Ty", säger han i v. 16, "om de döda icke uppstå, så är icke heller Kristus uppstånden" — — — "Men nu", fortsätter han i v. 20, "är Kristus uppstånden från de döda och har blifvit förstling bland de afsomnade". Han kan tydligen ej vara en förstling bland dem som uppstå ur andlig död, ty detta antagande skulle, såsom vi längre fram närmare få se, leda till en högst orimlig, ja rent af hädisk slutsats. Det måste därför vara med hänsyn till våra kroppars uppståndelse, som Kristus är en förstling bland de afsomnade. Detta visar, att aposteln äfven i denna vers sysselsätter sig med läran om kroppens lefvandegörelse.

Detta är också fallet med v. 21. Här uttalas det samband mellan Kristus och oss, på hvilket möjligheten för honom att blifva förstling bland de afsomnade grundar sig. Detta samband är att söka uti hans mänskliga natur. "Ty," säger aposteln, "emedan döden kom genom en människa***) så kom ock genom en människa"***) de dödas uppståndelse. Att Paulus äfven här

*) Joh. 5:28. 29.
**) Dan. 12:2.
***) Tonvikten ligger här i båda fallen på ordet "människa".

talar om kroppens uppståndelse ur naturlig död, kan väl ingen, som uppmärksamt följer hans tankegång i hela detta sammanhang, vilja förneka. Han säger oss här, att såsom den lekamliga döden är af mänskligt ursprung (jämf. Rom. 5:12), så är ock uppståndelsen ur densamma af mänskligt ursprung.

Men huru förhåller det sig då med v. 22? Månne aposteln här gifver orden "dö" och "göras lefvande" en andlig betydelse, ehuru han i föregående vers talat om lekamlig död och uppståndelse? Att jakande besvara denna fråga vore liktydigt med att beskylla honom för ett högst tvetydigt bruk af ord, något, hvartill denne skarpsinnige, lärde och under Guds Andes särskilda ledning stående tänkare helt säkert ej gjort sig skyldig. Denna vers är tydligen afsedd att närmare förklara den föregående, och denna förklaring består däri, att han här angifver namnen på de historiska personligheter, af hvilka den ene, Adam, är dödens och den andre, Kristus, är uppståndelsens ursprung. Båda verserna handla således om lekamlig död och uppståndelse.

Att detta är förhållandet framgår än vidare af vers 23, som utgör en fortsättning af hela tankesammanhanget, och där uppståndelsens ordningsföljd är framställd. Här "kan ej vara fråga om den andliga uppståndelsens ordningsföljd, ty i den kan Kristus icke vara en förstling, utan om den ordning, i hvilken den lekamliga uppståndelsen skall äga rum: "Kristus såsom förstling, sedan de som tillhöra Kristus vid hans tillkommelse"*) o. s. v. Om man nu icke "kan omfatta ett så orimligt antagande, som det att aposteln, ehuru han i både det föregående och efterföljande sammanhanget talar om kroppens uppståndelse, likväl i v. 22 talar om andlig uppståndelse, så återstår endast den slutsatsen, att han äfven i denna vers talar om kroppens uppståndelse. Därmed bortfaller ock det stöd, man i detta ställe menat sig finna för läran om alla människors slutliga frälsning.

*) Jämför 1 Tess. 4:15—17.

2. *Antagandet, att uttrycket "göras lefvande" i vers 22 åsyftar andlig lefvandegörelse, leder till de mest orimliga slutsatser rörande Kristus.*

Om här är fråga om andlig lefvandegörelse, så är ock Kristus enligt vers 23 förstligen af dem som i denna mening uppstå. Men, enär andlig uppståndelse måste förutsätta andlig död, nödgas man då ock tillskrifva Kristus en sådan, och då andlig död förutsätter, att den i denna mening döde är en syndare, så skulle detta äfven innebära, att Kristus var behäftad med synd. En sådan slutsats vore hädisk i högsta mening; men den kan ej undvikas på annat sätt än genom en bokstaflig tolkning af vårt ställe. Man behöfver blott läsa detta kapitel, särskildt verserna 1—23, med uppmärksamhet för att få klart för sig, att här är fråga om kroppens uppståndelse.

Denna hastiga öfverblick af detta bibelställe visar, att man ej här kan finna något ovederläggligt bevis för den läran att alla människor förr eller senare skola blifva delaktiga af frälsningen.

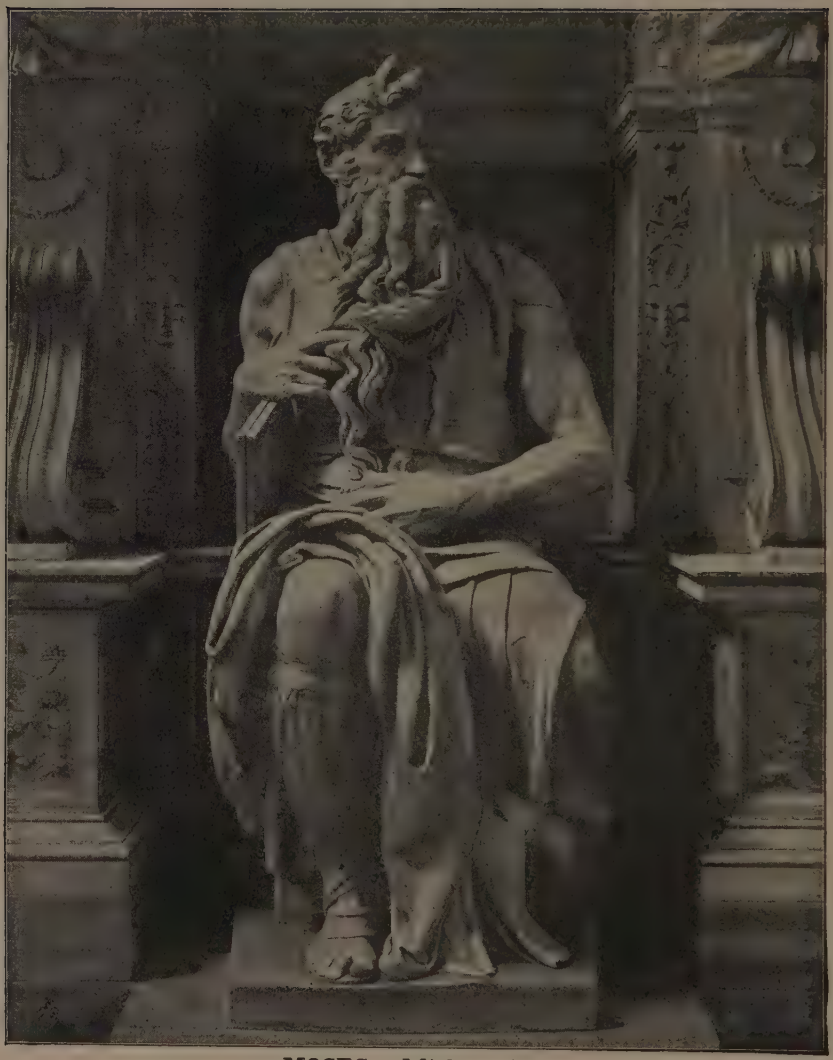

MOSES—*Michael Angelo.*

By permission of The Biblical World.

Moses Sång.

Jag vill lofsjunga Herren, ty han är hög och härlig.
Häst och ryttare har han störtat i hafvet.

I.

Min starkhet och min lofsång är Herren, och han har blifvit min frälsning.
Han är min Gud, och honom vill jag prisa,
Min faders Gud, och honom vill jag upphöja.
Herren är en stridsman, Herren är hans namn.
Faraos vagnar och hans här har han kastat i hafvet,
Hans utvalda kämpar dränktes i Röda hafvet.

Djupen öfvertäckte dem, de sjönko till botten som en sten.
Din högra hand, o Herre, är förhärligad med makt,
Din högra hand, o Herre, nedslog fienden.
Och med din härlighets storhet fällde du dina motståndare.
Du släppte lös din vredes glöd. Den förtärde dem som strå.
Och för stormen af din vrede hopade sig vattenmassorna på hvarandra,
Ställde sig böljorna såsom en vall, stelnade vattnen i hafvets hjärta.

Fienden sade: "Jag vill förfölja, jag vill hinna upp dem,
Jag vill skifta rof, min hämdlust skall mätta sig af dem,
Jag vill draga ut mitt svärd, min hand skall förjaga dem."
Du blåste med din andedräkt, hafvet öfvertäckte dem,
De sjönko som blyet i väldiga vågor.

* * *

II.

Hvem är såsom du, o Herre, ibland gudarna?
Hvem är såsom du, härlig i sin helighet,
Värd att dyrkas med lofsånger, görande under?
Du uträckte din högra hand, jorden uppslukade dem.
Med din nåd du ledsagat det folk, som du har förlossat,
Med din kraft har du fört dem till din helighets boning.

Folken höra det, de bäfva,
Ångest griper dem som bo i Filisteen,
Bestörta blifva Edoms furstar,
Moabs hjältar, dem griper bäfvan,
Försmälta blifva Kanaans innebyggare.
Öfver dem falla förskräckelse och fruktan,
För styrkan af din arm stå de stilla som stenen,
Till dess ditt folk tågat öfver, o Herre,
Till dess ditt folk tågat öfver, som du har förvärfvat.
Du skall föra dem in och plantera dem på din arfvedels berg,
Det rum, som du har gjort till din boning, o Herre,
Den helgedom, som dina händer, o Herre, beredt.

Herren är en konung för tid och evighet.

TRÖST.

Sök ej tröst hos de lyckliga och välbergade; de fatta ej, hvad andra kunna hafva att utstå, och skola trösta dig, så att tårar börja strömma. Sök ej tröst hos de vise och kloke; de duka upp goda råd för dig, som komma tio år för sent. Sök ej tröst hos de glada, för hvilka lifvet är lätt som en fjäder; de kunna ej annat än skratta, medan du förblöder; de tycka blott om att dansa, då du är en krympling. Men vänd dig till de ringa och försmådda, dem himlen hemsöker så väl som dig. — "Se på balsamträdet", säger en diktare, "det bär sin helande saft förborgad, otillgänglig under barken. Blott då det själf såras af det hvassa stålet, ger det balsam, som läker sår." CARL LAPPE.

DEN BRUTNA GRENEN.

Jag såg en gång tidigt en höst ett träd, som väckte min uppmärksamhet därigenom, att medan löfvet på andra dess grenar var grönt, så var där en gren, hvars kvistar hade gulnat. Vid närmare undersökning befanns, att grenen var bräckt just på det ställe, där han satt fast i stammen. Grenen lefde väl, ty så mycket hängde han dock tillsammans med stammen, men den felaktighet eller skada, som var i hans förbindelse med stammen, gjorde, att han icke företedde den sköna grönska som de andra grenarne. Sammalunda kan väl lif finnas i en kristen. Under mycken skröplighet, men o, hvad skilnad det är mellan den helgade umgängelse, hvilken kommer af förtrolighet med herren, samt den saftlösa umgängelse, som har sin rot däruti, att en kristen slarfvar och är vårdslös i umgänget med herren. Den förre är som en uppfriskande fläkt från himmelen till deras uppbyggelse, som omkring äro, den senare är som en kall vind, så att man känner sig tom i anden, när man varit i beröring med en sådan. Där man icke i tid vaknar upp öfver sådant, kan döden lätteligen följa.

P. WALDENSTRÖM.

Professor DAVID NYVALL.

Kristlig och fariseisk fromhet.

För "Hemmets Vän" af D. NYVALL.

I Luk. 13: 10—17 finna vi två slag af fromhet illustrerade, det ena slaget i Kristus själf och hans beteende, det andra slaget i en synagogföreståndare och hans uppförande.

Vi finna Jesus vid detta tillfälle i en synagoga, sannolikt i Kapernaum. Det var hans afskedsbesök icke allenast till Kapernaum utan till hela Galileen. Och det är betecknande för frälsarens fromhet i allmänhet att sålunda begagna alla tillfällen, det första såväl som det sista, i den kärlekens och frälsningens tjänst åt människorna, hvilken Gud gifvit åt hvar och en i mån af hans gåfvor och krafter.

Det är också betecknande, att frälsaren vid detta sista besök i Kapernaums synagoga gör alldeles detsamma som han gjorde vid sitt första besök där: lär och undervisar. Det kunde hafva funnits ett, om vi så må säga, mer dramatiskt sätt att afsluta sin verksamhet, men intet nyttigare. Och den kristliga fromheten ser framför allt på hvad som gagnar. Kristi verksamhet i Kapernaum och i Galileen och i Jerusalem afslutas stilla såsom ljuset som brinner ned. Utan någon explosion eller skräll! Utan förbannelser och hotelser! Det är icke alla predikanter, som stiga ned från sin predikstol så stilla. Icke alla predikanter, som hålla sin afskedspredikan i samma kristliga kärlekssinne som sin ingångspredikan.

Jesus lät sig afbrytas i sin predikan. Det var det vanliga, att han blef afbruten. Och om han varit en talare lik somliga andra, likgiltiga och kalla predikanter, hvilka tala bara för att fylla sin timme och förtjäna sitt bröd, så hade det ibland kunnat vara angenämt att blifva afbruten. Men han var en hänförd och inspirerad talare, som lade hela sin själs tyngd i talet och därför äfven hänförde åhörarne. En sådan talares tal är likt ett iltåg, som brusar fram med full ånga. Att stoppa det för hastigt ger en stöt

som kännes. Och dock lät Jesus sig gärna afbrytas. Sällan fick han afsluta sina tal i ro och fred. I de flesta fall blef han afbruten på ett oangenämt sätt. Än var det en farisé, som frestade honom med att kasta in i talet en kvistig fråga. Eller var det en enfaldig åhörare, som ropade ut sitt oförstånd i något välment rop af förvåning eller beundran. Eller var det en besatt människa, som med sitt ohyggliga tjut bragte hans tal till ett plötsligt halt. Men alltid tog frälsaren dessa afbrott med lugn och intresse, alldeles som om de hört till texten. Och det gjorde de ju. För honom var nämligen ej ord någonsin hufvudsaken. Det var folket som Jesus intresserade sig för. Och hans ord voro medel, aldrig ändamål. Och så är det för all sann kristlig fromhet.

Det är af intresse att från denna synpunkt jämföra berättelserna om Jesu besök i Kapernaums synagoga. Vid alla dessa tillfällen blef han afbruten, vid somliga tillfällen ganska våldsamt, såsom af den besatte mannen vid första besöket. Vid detta tillfälle åter afbröt han sig själf. Det var icke nu en besatt man, som midt i synagogan gaf till ett tjut af undertryckt smärta under inflytandet af de sanningsord, som föllo från Jesu läppar. Det var en kvinna, som satt nedhukad bakom kvinnornas förhänge, tyst och försagd, måhända emellanåt förstulet stjälande sig ett ögonkast från kanten af förhänget på den underbare profeten, hvars hjärtelag för de elända hon hört så mycket om, och hvilkens ord hon nu lyssnade till med en blandning af förfäran och glädje som hon icke förstod. Vid ett af dessa förstulna ögonkast hade, föreställer jag mig, profeten tystnat. Och i nästa ögonblick hörde kvinnan sitt namn nämnas med befallningen att komma fram. Oemotståndligt lydde hon och befann sig snart midt i synagogan bland de förvånade männen. Hon företedde i sanning en bild af ytterligaste hjälplöshet och elände, där hon stod, hopkrumpen till kroppen af långvarig värk och tusenfaldt värre hopkrumpen till själen under bojorna af aderton års namnlösa själskval, ett offer för "jätten förtviflan".

Jesus såg henne. Det var någonting eget för hans andakt,

hans religiösa hänförelse, hans fromhet, att allt detta gjorde honom så mycket skarpsyntare att iakttaga nöden. Det är icke så med all andakt. Det finnes en andakt, som ser bara sig själf, en andakt, som speglar sig i sin egen fromhet och njuter däraf obeskrifligt, försjunken i självbetraktelser, hvilka falskligen utgifvas för att vara betraktelser af Gud och heliga ting. Få äro de predikanter, som se och höra riktigt väl, då de befinna sig på de högsta vågorna af vältalighet. Men ändå, ehuru de hvarken se eller höra, huru märkvärdigt lätt störda äro de ej! Kristus talade med en eldigare hänförelse än någon annan. Men besynnerligt att säga, ju mer hänförd han blef, desto bättre såg och hörde han. Detta drag är mycket betecknande för kristlig fromhet.

Kristus ådagalägger mod. Det var redan djärft att kalla fram den arma kvinnan och därmed bryta med den seden, som gaf kvinnorna deras anspråkslösa plats för sig själfva bakom en gardin i ett hörn af synagogan. Det är djärft, då vi besinna, att enligt hans samtids betraktelsesätt bara det att tala till en kvinna var vanhedrande för en rabbin. Men Jesus frågade litet efter sådan hänsyn. Värre än allt var dock att trotsa den retsamma sinnesstämningen hos hans motståndare rörande sabbatens helgd. Just för den sakens skull var Jesus i verkligheten nu en flykting undan fariséernas hat och blodtörst, så att bara hans uppträdande i Kapernaum vid detta tillfälle var en djärfhet, möjlig endast genom det skydd han vid utomordentliga tillfällen ägde, dels i sitt personliga majestät, för hvilket äfven de blodtörstigaste fienderna föllo till rygga, dels i den rent af förtrollande makten af hans tal, så hänförande och fängslande, att mer än en gång hans fiender hejdades midt i handlingen att stena honom, och plötsligt förvandlades från rasande mördare till intresserade åhörare. Jesus visste dock, att förr eller senare fiendernas hat skulle bringa honom på korset. Men så länge hans tid ej var kommen, vandrade han midt ibland fienderna lika trygg som bland sina vänner.

All kristlig fromhet är utmärkt genom detta mod, som ger sig till spillo i Herrens tjänst utan att akta farorna, vetande att

intet kan skada den, som vågar sitt lif för Herren. Vår feghet uti att bekänna Herren och våga för hans skull är egentligen brist på fromhet. Ett fromt hjärta är ej förfäradt.

Kristus ådagalägger makt. Ja, det synes mig, att han aldrig uttalat ett ord, så majestätiskt i makt som då han till kvinnan i synagogan säger: "Du är fri från din plåga". Och, se, det är som han säger. Det är någonting makalöst storartadt i själfva uttryckssättet. Han säger ej: blif fri! Han påstår, att hon är fri. Han läser in en splitter ny läsart i hennes gamla text af erfarenheter. Och se, till och med fakta ändra sig enligt hans ord.

All kristlig fromhet är makt. Hvad vi skulle förmå i Herrens kraft till de lidandes hjälp, ack, det ana vi föga, emedan vi äro så allt annat än fromma. Andlig makt är renhet. Fullkomlig renhet är allmakt. Och vi hafva i vår vanmakt en termometer, på hvilken vi kunna se, huru många grader öfver fryspunkten vår fromhet är.

Sammanfatta vi från det föregående de spridda dragen af kristlig fromhet till någonting liknande en totalbild, så kunna vi säga: Kristlig fromhet är tålmodig och outtröttlig uti att begagna alla tillfällen att tjäna. Hon är oförändrad af framgång och motgång, densamma i sin ingång och sin utgång. Hennes tal och handlingar äro hjärteärenden till människorna, aldrig deklamationer och skådespel inför dem. Hennes andakt är icke af den arten, att den gör henne blind och döf för omgifningen, på samma gång hon så lätt störes och besväras, utan tvärtom skärper hennes sinnen och värmer hennes hjärta. Hon ådagalägger mod och självuppoffring i sin kärlekstjänst. Hon ådagalägger makt, som nedtystar allt motstånd och utför till och med under af barmhärtighet.

Låtom oss därefter se, hvad som utmärker den fariseiska fromheten i vår text representerad i en synagogföreståndares person och uppförande.

Dennes fromhet yttrar sig först och sist uti missnöje och knot. Det är mycket betecknande. En religion af hat och vrede,

af förbannelser och smädelser, påminnande oss om Esaias ord om de fastande, som "hänga hufvudet som säfven, undanhålla arbetarna deras lön och i vrede slå till med näfven", eller om dessa som enligt frälsarens beskrifning "göra sina ansikten osynliga för att göra sig synliga, då de fasta". Det är en religion i sorgedräkt, en religion af kroniskt missnöje, en religion af hypokondri. Ju frommare, desto elakare. Så att om man har ett ärende att uträtta med dessa helgon, vore det angenämast att träffa dem i deras mindre fromma ögonblick. Deras fromhet sticker som törnen och bränner som nässlor.

Det är vidare en fromhet, som har en obegripligt stor respekt för dagar och stunder och former och ceremonier, alltsammans människobud. En fromhet, som ej har den ringaste svårighet för att tro, att Gud verkligen skapat hela världen, och i synnerhet människorna, för sabbatens skull, eller att iakttagandet af fingerdop, handdop, fotatvagningar, bordsprinklingar och dylika ceremonier utgöra själfva essensen af lagens kraf. En fromhet, för hvilken det var och är oändligt mycket viktigare att väga, sortera och klassificera buden än att hålla dem. En fromhet, för hvilken bönens värde är bönens längd och bönernas antal, hvilket senare enligt rabbinernas föreskrift på Jesu tid ej fick understiga aderton om dagen. En fromhet, för hvilken det är en långt säkrare borgen för bönhörelse att den bedjande vänder ansiktet åt det väderstreck, där Jerusalem anses ligga, än att han vänder sitt hjärta till Gud. En fromhet, som på Kristi tid upphöjde rabbinernas infall till rättesnöre för tolkningen af Guds uppenbarelse och öppet proklamerade den satsen, att det var viktigare att studera och känna rabbinernas utläggning af Guds ord än ordet själft, på den grund att det senare var endast skrinet, men den förra både skrinet och nyckeln till skrinet, öfver hvilken förmätenhet frälsaren dömer, då han tvärtom skyller de lagkloke för att hafva borttagit från folket nyckeln både till skriften och till Guds rike. Hvad skulle han väl då hafva sagt, om den ännu större förmätenheten af dessa skriftlärde gått än längre och påstått, att Gud själf

måste taga råd af vissa store rabbiner angående den rätta meningen af kvistiga och svårförstådda punkter af lagen? Det har aldrig funnits en fromhet, som varit en sådan dyrkan af bokstafven med förakt för anden, en sådan dyrkan af människan, med förakt för Gud, som den rabbinska fromheten på Jesu tid. Och sådan är till arten all fariseisk fromhet i alla tider.

Det är en fromhet, som har ett oändligt litet rum för människorna. Mycket betecknande för all fariseisk fromhet är den bekanta frågan af den lagkloke, som efter lyckligt och väl aflagd examen uti lagens kännedom med förvåning frågar: "hvilken är då min nästa?" Hans fromhet var väl hemmastadd i bokhyllan bland folianter och dam, men hvem nästan var, det visste han ej. För den fariseiska fromheten på Jesu tid och i alla tider är "folket, som icke känner lagen förbannadt." Det var och är en fromhet för de utvalda få. En fromhet, som väsentligen bestod och består i det förakt för andra, som gör sig dygder af andras laster. Det är en fromhet, hvars största nedlåtenhet och barmhärtighet mot de lägre kasterna, hvilka utan deras medlarskap anses utan hjälp prisgifna åt förtappelsen, består uti att mot kontant erkänsla vikariera sin fromhet i deras ställe, "uppätande änkors hus under förebärande af långa böner". Det var på Jesu tid och är ännu en fromhet, som vårdar sig om sin åsna och sin oxe så att dessa vattnas äfven på sabbaten, och om sitt får, så att detta räddas ur gropen, hvari det fallit, äfven på sabbatsdagen. Men för människorna har den ingen sådan känsla af medlidande; åtminstone ej för deras själar. De få dö af hunger och törst och förgås uti de gropar, dit deras blinda herdar ledt dem. Och då deras rätte herde kallar dem vid namn och vill rädda dem, så protestera dessa legoherdar däremot på den grund att sådant är sabbatsbrott.

Det är en fromhet, rik på förbud och fattig på löften. Det är en fromhet, för hvilken det är en speciell njutning att binda tillsammans odrägliga bördor för människornas skuldror. Det är en fromhet, som har skrifvit "förbjuden ingång" på både skriftens och himmelens port. Det är en fromhet, som bara föser folket

från Kristus och hans hjälp och skrifver på hvarje nådetillfälle, som folket erhåller, ett sabbatsförbud.

Det är vidare en fromhet, som är det uslaste skrymteri. Det är en fromhet, som afser att bedraga, som polerar det yttre för att så mycket lättare gömma rofvet, en fromhet, hvars framsida är ett tempel och baksidan ett röfvarenäste, en fromhet att likna vid en graf, hvitmenad och städad utanpå, men innantill full med multnande ben, eller än värre, en graf, som man glömt att hvitmena och som följaktligen orenar och förgiftar hvar och en som kommer nära utan att på förhand gifva den minsta varning, alldeles som skallerormar, som förstått att tysta sina skallror för att säkrare öfverraska sitt byte.

Den fariseiska fromheten är ändtligen en fromhet att blygas för förr eller senare. Intet skrymteri bär sig i längden. Det är sant, skrymtare kunna komma olika långt. Och det omtalas i evangeliet en, som kom ända till Guds rikes bröllopssal, innan han upptäcktes. Men det skedde dock där. Och det hade varit långt bättre, om det skett förr. Det skrymteri, som bär sig sämst, är det som lyckas längst-och upptäckes senast. Ju förr en skrymtare bringas till blygsel öfver sitt skrymteri, desto större är utsikten, att det blir en blygsel till frälsning.

En repetition af det föregående beskrifver den fariseiska fromheten i kort sålunda: Hon består uti missnöje och knot. Hon gör stor affär af småsaker, af yttre former, såsom handknäppande, bibelbärande, vallfärder, kyrkogång, nattvardsgång, kollekter och dylikt och har sin helighet bofast, lokaliserad i "heliga rum," uppmätt i "heliga tider". Hon har litet rum för människorna och vet ej hvad det är att brinna af nitälskan för människors själar. Hon är rik på nej och är fattig på ja. Och hon är slutligen ett skrymteri, som förr eller senare blir blottadt och utskämdt.

Må Herren nådeligen gifva oss hjärtat fullt af kristlig fromhet och med denna förjaga all fariseisk fromhet, som besmittar oss.

Mother's Joy.

Till en liten gosse.

Af EUGENIE BESKOW.

Ack, du drömmer än
Halft ännu i himmelen,
Vet ej jordens fröjd och vc.
Barnaögon blå
In i himlen nå,
Se, hvad ej de vuxna se.

Gosse, också dig
Väntar väl en jordestig —
Drömmen snart till ända är —
Barnafötter små
Måste börja gå
Väg, som genom lifvet bär.

Lilla mänskosjäl,
Växe du till evigt väl,
Växe ej i världen vill!
Uppåt skall du trå
Högt från jordens grå —
Ljusets rike hör du till.

Vintersol 1900.

I Ungdomskretsar.

Tennyson och hans tolkare.

DET är med glädje vi hälsa den värdefulla tillökning den svenska litteraturen erhållit i *Dr. Hjalmar Edgrens* förträffliga öfversättning af *Alfred Tennysons dikter*. Vi kunna med skäl känna oss stolta däröfver. Öfversättaren har med konstnärlig hand plockat och arrangerat de skönaste blommor från den rika blomstergård den store lagerskalden hade under sin långa lefnad framalstrat och så troget vårdat.

Näppeligen kunde ett bättre urval ha gjorts. Af den mängd af lyriska dikter Tennyson författat är det just de sånger, som nu för första gången framträda i svensk dräkt, hvilka vunno för honom hans sköna diktarära. Bland dessa står då *In Memoriam* såsom den store skaldens förnämsta mästerverk, ehuru den är för lång för att i sin helhet kunna intagas i denna volym. Dr. Edgren har dock urvalt de på engelska mest populära delarna af den storslagna minnessången. Samma fina smak ådagalägges äfven vid valet af de episka dikterna. *Enoch Arden* och *Kungsidyllerna* kunna med rätta anses som den engelska litteraturens förnämsta epos, öfverträffade måhända endast af Miltons *Paradise Lost*. Men skönast bland idyllerna äro onekligen *Elaine* och *Guinewere*. Skaldens dramatiska arbeten hafva ej öfversatts. Äfven däri ter sig öfversättarens fina smak, ty såsom dramatist lyckades Tennyson aldrig vinna ett namn. Hos honom funno tragediens djupa känslor uttryck i en för hans diktarkonst säregen episk form.

Men om man beundrar Dr. Edgrens smak vid val af dikter, kan ej denna beundran annat än stegras, när man betraktar öfversättningens halt. "The poet must be born, not made," hade den store skalden själf yttrat; man må gärna tillägga: "Endast en skald kan på ett främmande språk rätt tolka en annan skalds arbeten". Men det fordras icke blott poetens känslolif och konstnärens skönhetssinne, utan äfven språkforskarens förtrogenhet med de båda tungomålen. Genom sin förträffliga "*Blåklint*" har Dr. Edgren längesedan förtjänat en ärad plats bland Sveriges skalder, och såsom

språkforskare har han fyllt ansvarsfulla platser både i Sverige och Amerika. Äfven minnas vi med förtjusning hans sköna tolkning af Longfellows *Evangeline*. Dr. Edgren är därför onekligen den mest lämplige att i vår tid tolka Tennysons dikter för Sveas folk.

Men här mötte öfversättaren ett vida svårare arbete än i *Evangeline*, ty den rimmade formen fordrar större skicklighet än blankversen, men dessutom finna vi hos Tennyson en mycket ovanlig rytm, som vidare försvårar öfversättningsarbetet. Den kompakta stil, som kännetecknar Tennysons poesi, och som består i hans bruk af enstafviga ord, är ett nästan oöfverstigligt hinder, om öfversättaren önskar behålla samma rytm och form, i all synnerhet om det fordras först fyra och sedan tre lika rim å rad i samma strof, som fallet är i *Jungfrun af Challot*.

Men äfven när metern på grund af denna språksvårighet måste ändras något, såsom i *Majdrottningen* och *Dit ut* (Crossing the Bar), har dock öfversättaren gjort dessa förändringar så mästerligt, att man knappast märker det förrän man gjort en jämförelse med originalet; man känner genast igen tonklangen från Tennysons lyra. De bästa öfversättningarna äro onekligen *Locksley Hall*, *Jungfrun af Challot* och nyårssången i *In Memoriam*.

Vi känna oss glada öfver att vårt folk sålunda får ett tillfälle att komma i beröring med den store hofskaldens lif och sköna tankar. Ty hans storhet låg i hans ädla karaktär, hans trosfriska förtröstan på Gud, hans djupa inblick i lifvets hemligheter och dagens brännande frågor, hvilka, äfven om de döljas i ett draperi från sagornas värld, för den tänkande dock framstå i underbar klarhet. Hans sång var förtrollande, hans skönhetssinne skapade de finaste former, den mest melodiska harmoni. Allt var ett uttryck af ett ädelt lif.

Vi önska denna diktsamling den största spridning. Den säljes i detta land af Am. Bapt. Pub. Soc., 177 Wabash Ave. Chicago. Pris $2.00.

Dit ut.

Af TENNYSON.

Aftonsol och dag som dör:
Ett bud på mig till slut!
Ej klage ebben, när ur hamn den för
Mig långt mot hafvet ut!

Nej, som en dröm, så stilla flöde den
— För full för brus och svall —
När till de tysta djup den bär igen
Hvad återbördas skall.

Skymning och klockors ljud,
Och natten förestår!
Ej ljude klagan, när på himmelns bud
Ombord jag går!

Ty fastän ebben bär mig fjärran ut,
Från tidens trängre värld,
Jag får väl se, förklarad då,
Den lots, som styr min färd.

Öfversatt af Dr. Hjalmar Edgren.

ALFRED TENNYSON.

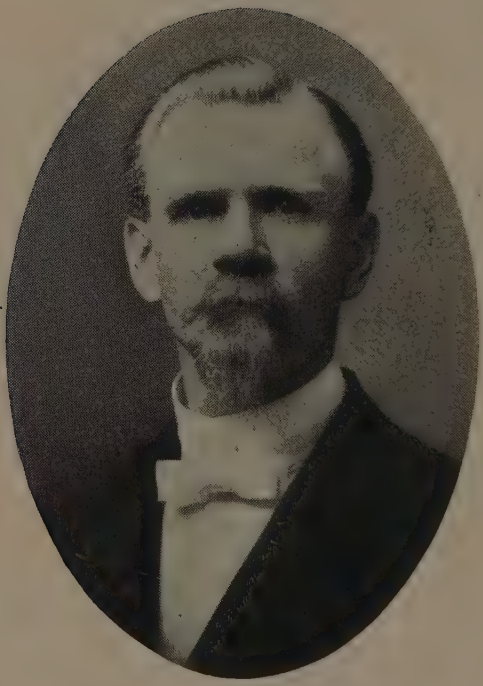

Rev. E. HALLGREN.

Ett blad ur nykterhetens historia.

Af Rev. E. HALLGREN.

"Den som öfvervinner" — detta ord möter oss ofta i de heliga skrifterna, särskildt i Uppenbarelseboken. Hela lifvet är en kamp, där vi vinna eller förlora i striden. Fienderna äro många och olikartade. Striden mellan ljus och mörker, det goda och det onda, måste utkämpas af individen, likaväl som af samhället och nationen. Huru lycklig är icke den, som öfvervinner, vare sig inre eller yttre fiender!

En af de många fiender, som möta oss nästan öfver allt, är supseden. Den är kanhända den farligaste, emedan den af så mycket hederligt folk icke anses som en fiende, utan snarare som en vän och god kamrat, ja, till och med som en hälsobringare. Jag har träffat människor, hvilka nästan påstått att alkohol har räddat deras lif. Dessa påminna mig om gossen, som skref en kria öfver en knappnål.

"En knappnål är en mycket besynnerlig ting. Den har ett rundt hufvud och en hvass spets. Om du sticker den i kroppen så gör det ondt. Fruntimmer använda knappnålar för att nåla fast sina kragar och manchetter. Män använda dem, då de tappat någon knapp. Du kan få ett knappnålsbref för fem cents. Om du sväljer dem, så dör du, — men de ha räddat tusentals människolif".

På tillfrågan hvad han menade med den sista satsen, svarade han:

"Genom att de ej svält dem".

På mina resor i Sverige gästade jag för några dagar en kyrkoherde B:s hem. Han omtalade för mig, huru han vid ett tillfälle var mycket sjuk, kände sig kraftlös och nästan oförmögen till allt

arbete. Han tillkallade d:r K. Denne frågade, om han hållit ordentlig diet. Då han svarade att han gjort så, sade doktorn: "Det är därför du är så mager. Börja och ät, hvad du tycker bäst om, men tag en sup till maten, och du skall blifva bra". Rådet följdes för ett år. B. blef duktig till sin hälsa, blef fet och frodig. Då doktorn kom dit på ett besök, prisade kyrkoherden supens goda inflytande på systemet. Doktorn upplyste honom genast om, att han var misstagen. Det var icke supen, utan den goda maten som återställt hälsa och krafter, men att han ordinerat supen endast för att gifva B. något att tro på. Den inrotade tron på alkohol spelar en stor roll både hos präst och lekman, lärd och olärd. Huru ofta hör man icke talas om en tankeställare. Prof. Huxley blef tillfrågad hvad han tänkte om alkohol som stimulant för hjärnan Svaret lydde:

"Jag kan utan betänkande säga, att jag lika gärna tager en dos arsenik som alkohol för sådant ändamål. Jag tror det vore tryggare. Det är mindre troligt, att detta skulle leda till fysisk och moralisk förnedring. Det är bättre att dö en hastig död, än att långsamt förgiftas af alkohol".

Detta gifts verkan på hjärnan är egendomligt. Människan blir understundom som ett rasande vilddjur, stundom blir hon så löjlig, att man ej kan låta bli att skratta åt hennes lustiga tal och åthäfvor. Då en man i Erie, Penn., föll utför en trappa, trettio fot lång, och blef erbjuden hjälp, sade han: "Gå din väg, jag behöfver icke din hjälp. Detta är det sätt jag vanligtvis kommer ned".

Biskop Clark i Rhode Island berättar: Tvenne mindre nyktra män vandrade hem en natt kl. 2. Som de nu kryssa fram, säger den ene: "Tycker du icke att solen skiner briljant". "Solen", säger den andre, "det är icke solen, det är månen". "Nej," säger den förste, "det är solen." Så fortsatte de en stund sin ordväxling, tills de öfverenskommo, att den förste de mötte skulle afgöra dispyten. Snart mötte de en man, som bedröfligt nog var i samma tillstånd som de själfva.

"Hör nu, gamle kamrat, vi ha en dispyt. Och vi önska ha Er att afgöra den. Se nu ditåt, som jag pekar! Frågan är: Är det där solen eller månen?"

Efter att några minuter ha sett åt det anvisade hållet, säger han: "Är det solen eller är det månen? Väl, mina herrar, Ni må ursäkta mig. Jag är främling i denna del af landet". Derför kunde han ej säga, huruvida det var sol eller måne.

Det sorgliga är, att då en man är berusad är förståndet borta. John B. Gough omtalar, huru en ung, rik man och en ung, rik kvinna firade sitt bröllop. Allt var dyrbart och elegant. Man var glad, dansade, åt och drack. Brudgummen blef drucken och oregerlig. Tvenne timmar efter vigseln slog han med knuten hand sin unga brud i ansiktet. "Tyst, tyst, låt det icke blifva kändt, låt det icke komma ut. Han var drucken. Han visste icke hvad han gjorde". Man nedtystade saken. Sex veckor efter bröllopet, medan de voro på sin bröllopsresa, blef han åter drucken, och under ruset drog han sin pistol emot sin unga maka. Hon såg sitt lif vara hotadt, lämnade honom och återvände till sitt föräldrahem. Han reste till Toronto, Canada, drack sig åter drucken, dödade under ruset en polisman, blef dömd till döden — allt inom loppet af tre månader efter bröllopet. Af nåd förvandlades straffet till lifstidsfängelse. Trenne rus, men hvilket pris! Sin brud, sitt hem, sina vänner och sin frihet! Denne man dukade under för frestelsen.

Andra öfvervinna i striden. En man sade en gång: "O, hvilket lif jag förde innan jag underskref nykterhetslöftet. Jag var en fattig, olycklig drinkare. På många år hade jag icke tänkt med vänlighet på min stackars hustru. Min första tanke, sedan jag afgifvit löftet, var på henne. Jag undrade: Hvad skall Mary tänka, när hon får höra detta. Hon är så svag och vek, så jag fruktar hon svimmar. Jag kom hem. Där satt stackars Mary vid elden och sökte värma sina händer öfver de glödande kolen. Hon såg icke upp, då jag kom. Hon brukade icke se upp. Hennas hjärta var nästan brustet af sorg. Min hälsning brukade

vara ett slag, en spark och i bästa fall en förbannelse. Jag tänkte nu vid mig själf: Hvad skall jag göra? Jag skrapade med fötterna, men hon vände sig icke om. Jag sade: 'Mary! Mary! Jag tänker du arbetar för hårdt. Mary! Jag tycker du är magrare än du brukade vara. Mary! Du arbetar alldeles för mycket!' 'Arbetar', sade hon, 'jag måste arbeta. Hvad skola vi göra? Barnen ha ingen mat.' Och hon böjde sitt hufvud i händerna. 'Mary, du skall icke behöfva arbeta så hårdt. Jag skall hjälpa dig.' '*Du?*' 'Mary, Mary! Jag har underskrifvit nykterhetslöftet.' Hon reste sig nu, men föll afsvimmad i mina armar. Jag skall aldrig förgäta detta ögonblick. O, huru jag grät. Tårarna kändes som kokhett vatten, där de runno nedför mina kinder och föllo på min hustrus kära ansikte. Hennes ögonlock voro så blå. Jag fruktade hon aldrig skulle uppvakna. Men hon lefver ännu och är frisk och kry, och tackar Gud för mitt nykterhetslöfte. Nu bo vi i ett eget hem med ett stycke land omkring. Vi äro nu lyckliga och glada. Mina barn gå i söndagsskolan, och allt är så annorlunda. Gud vare lof för hans nåd!"

Hvilken förbannelse äro icke rusdryckerna för människan! Fly dem, ty "ingen drinkare skall ärfva Guds rike". Men huru lyckliga äro icke de som öfvervinna, lyckliga för tiden och ofta för evigheten!

Historiens vackraste blad.

Af J. M. OMBERG.

Han var på historisk lektion
I skolan och, hänförd och glad,
Han läste med stigande lust
"Historiens vackraste blad."

Där stod det om lysande bragd,
Om hjältar, om faror och mod;
Där stod det om kungar och strid,
Om tapperhet, ära och blod.

Där såg han "de våra" med lust
Förgöra en mångdubbel här
Af fiender, slafvar, ty ett
De voro de båda mest där.

Beständigt med Gud i sin håg
För konung och fädernesland,
Sin rättvisa sak och sin tro
De dogo med svärd uti hand.

De trotsade drifvor och köld,
De trotsade hunger och nöd,

Och aldrig de sveko sin plikt
Och aldrig de fruktade död.

Och aldrig en klagan, ett knot,
Och aldrig en skärande röst
Och aldrig en lidandets suck
Man hörde ur flämtande bröst.

De gingo helt modigt att dö
Och finna i fjärran en graf,
Som reddes de fallne på stepp,
På slätt och i stormande haf.

Och lektorn höll glänsande tal
Och valde så gripande ord.
Han talte om ***minnen*** *och* ***hem***
Och ***offer*** *och* ***fädernejord.***

Han talte om ***ära*** *och* ***mod***
Och ***rykte*** *och* ***hjältebedrift:***
Han talte om ***frihet*** *och* ***död***
Och ***"Klios omutliga stift."***

Den unge, han satt på sin bänk
Så hänförd i lyssnande lag,
Hans kind stod i lågande brand,
Hans hjärta slog hastiga slag.

Han följde de tappre framåt
På bragdrika, lysande tåg.
Han kämpade modigt med dem
I tanken med brinnande håg.

Han tänkte: hur ädel och rik
Var icke den framfarna tid!
Hur själfvisk och krass är ej vår,
Som för blott om penningen strid!

Det läste, det tänkte han då,
Det läste han gång efter gång,
Han lefde bland fäderna blott,
Han lefde i "saga och sång."

Men framsteg och odlingens gång
Och strider med tanke och plog
Och segrar på odlingens fält
Som småsaker endast han tog.

Och folket? — Dess seder och lif? —
Han såg det i striderna blott.
Men konungalängder och slag
Och fälttåg, dem kände han godt.

Från skola och läxa och tvång
Till lifvets uppgifter han gick.
Och pröfva dess allvar och strid
Han också så småningom fick.

Hvad barnet och ynglingen kännt
På bänken i skolan försvann.
Af lifvet han visare blef
Och — nykter han blef, äfven han.

Han såg nu med klarnande blick
Det minsta, det glömda, bli störst,

Nation bli tillfälligt ändå,
Ty nu såg han människan först.

Han såg nu med smärta och sorg
"Historiens vackraste blad"
Blott vara af gräsliga brott
En enda förfärande rad.

Och tog han den bok, som han läst
I skolan, som varit så kär,
Och bläddrade däri, han fann
De voro ock smutsigast där.

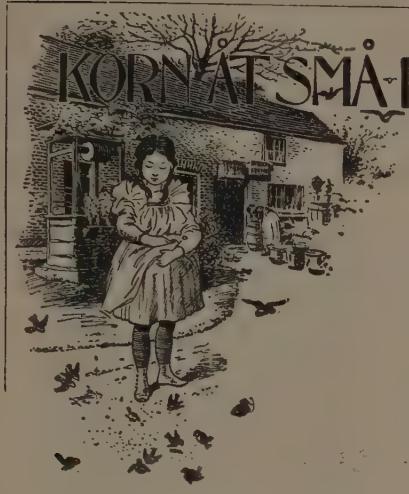

KORN ÅT SMÅ FÅGLAR

Af BROR ARVID.

Var dig själf.

Sök aldrig att spela en annans rol,
Ty sådant är blott ett spel!
Var städse dig själf! Se där ditt mål!
Då blir din lifsgärning hel!

Sök tolka hvad själf du har känt och tänkt!
Var ärlig hvarenda gång!
Hvad själf du har fått, låt det bli skänkt
Åt andra i dikt och sång.

Den ton, som från hjärta till hjärta går,
Väl ypperst af alla är.
Den tonen enhvar i världen förstår:
Till alla ett bud han bär.

Så tänker jag, därför sjunger jag så
Min enkla, konstlösa drill.
Så känner jag, därför tonerna gå;
De klinga som hjärtat vill.

Jakob Bonggren.

I've got pants on.

Luthers bref till sin lille son Hans, sex år gammal.

Nåd och frid i Kristus!

Min käre, lille son!

Jag har hört med stor tillfredsställelse, att du lär dig dina läxor väl och att du beder flitigt. Fortsätt att göra så, min son, och upphör ej därmed. När jag reser hem, skall jag taga med mig en vacker gåfva åt dig från marknaden. Jag känner till en skön trädgård, där det finns en mängd barn i små, vackra rockar, och de gå under träden och samla ihop de skönaste äpplen och päron, körsbär och plommon; de sjunga och springa omkring och äro riktigt lyckliga. Ibland rida de på små vackra hästar med gyllene betsel och sadlar af silfver. Jag frågade mannen, som ägde trädgården: "Hvilka små barn äro dessa?" Och han svarade: "De äro små barn, som tycka om att bedja och lära sig fort och äro goda och snälla". Då sade jag: "Min gode herre, jag har en liten gosse därhemma; hans namn är lille Hans Luther. Skulle Ni tillåta honom komma in i trädgården, och smaka på några af dessa förträffliga äpplen och päron, och rida på dessa vackra, små hästar, och leka tillsammans med dessa små barn?" Mannen sade: "Om han tycker om att bedja och lära sig sina läxor, och är en god gosse, kan han få komma; Lippus*) och Jost**) kunna äfven komma, och när de äro alla tillsammans, kunna de blåsa i pipan och slå på trumman och spela på lutan och på alla sorts musikinstrument, och hoppa omkring och skjuta med sina små bågar". Sedan visade han mig en skön, mossbevuxen plats midt i trädgården, där barnen kunde springa omkring, och äfven många gyllene pipor och trummor och bågar af silfver. Barnen hade ännu ej haft sin middag, och jag kunde ej vänta länge nog för att se dem leka, men jag sade till mannen: "Min gode herre,

*) Melanchthons son.
**) Jonas' son.

jag måste nu gå, men jag skall skrifva och tala om allt detta för min lille son Hans, och säga åt honom, att han bör tycka om att bedja och lära sig sina läxor och vara god, så att han får komma in i denna trädgård; men han har en faster som heter Lehne, som han väl far taga med sig?" "Naturligtvis," sade mannen, "ga och skrif till honom genast!"

Nu, min käre, lille son, lär dig dina läxor väl och bed dina böner, och säg åt Filip och Jodocus att göra sammaledes så att Ni alla må komma in i trädgården. Ma Gud välsigna dig. Hälsa faster Lehne och gif henne en kyss.

Din dyre fader

MARTINUS LUTHER.

År 1530. (Coburg den 19 Juni.)

A TIP.

A tip no boy should forget, is the tip of the hat to a lady or senior. Cultivate courtesy. Be polite to one another in your play. It is just as easy, and it shows you so much more a man. But especially be thoughtful, gentle and respectful to old people. Nothing raises a boy more in the estimation of any one whose good opinion is worth having, than to see him considerate of the feeble, the unfortunate and the aged. I always think such a boy has a heart somewhere about him. He may have a ragged coat, a frickled face, and no shoes at all, but he is a gentleman at heart—and you know, a walnut is all thrown away but the heart. True politeness consists not in forms and bows, but in being considerate of others' feelings and never saying or doing things that would wound the most sensitive.

TWO RIDDLES.

1. What is it that we may show that human eyes have never seen and that after a certain process is undergone, no human eyes will ever see again?

2. Some years ago an English schoolmaster displayed before his scholars a bright five shilling piece between the tips of his finger and thumb, and said: "The first boy or girl that puts a riddle to me that I cannot answer will receive this as a gift". Then one little boy in the farther end of the room sang out:

"Why am I like the Prince of Wales"?

Who can guess it?

SVENSKA GÅTOR.

1. Till hvilken hederskrönika hörde den som på en snövädersdag fällde ett lejon i en brunn och hvad var hans namn?

2. Gömda gossar i den goda boken: 1. Osem. 2. Osja. 3. Vadid. 4. Mosreg. 5. Usesj. 6. Elsmia. 7. Miteotus. 8. Oesjf. 9. Alumes. 10. Elab. 11. Isijo.

Hvilka äro de och hvar omnämnda?

Till den gosse eller flicka som insänder icke blott ett korrekt svar på alla dessa gåtor, utan äfven inlämnar det skrifvet på det snyggaste sätt samt bifogar den bästa originella "essay" ej öfverstigande 150 ord öfver "*Våren*" vill THE HOME PRESS skänka en treflig illustrerad söndagsskol-bibel. Uppsatsen kan skrifvas på engelska eller svenska, som man tycker bäst.

Svar på gåtorna i Februarinumret:

1. "Hemmets Vän".
2. En miljon dollars.

EDITH ERICSON erhöll priset. Vi erhöllo *många* svar men endast 6 voro korrekta.

Alla svar och skrifvelser sändas till

"BROR ARVID",
THE HOME PRESS,
637 Unity Bldg, Chicago, Ill.

NEMESIS—*N. Wiwel.*

Nemesis.

Belåten Pelle har klättrat opp
Och röfvat boet i trädets topp.
Så läckra voro de till att åse
De ägg, som skramla där i hans påse!
Han passat på, när det borta var
Det fjäderklädda föräldrapar,
Nu utför hasar han sig försiktigt,
Så nöjd att pojkstrecket lyckats riktigt. —

Då röres luften af vingeslag,
Och Pelle börjar få obehag.
Topplufvan ryckes ifrån hans hjässa,
Och ångestkvalen hans hjärta pressa,
Ty fågelmamma ger hugg på hugg
Med näbb och klo i hans glesa lugg.
Det hjälper icke, hur Pelle skriker,
Från skyldigt hufvud ej hämnden viker.

"Tillbaka klättra och återlägg
I varma boet hvartenda ägg
Så skall jag lämna dig med detsamma,"
Hon menar, huggande fågelmamma.

Ja, stackars Pelle, du stor skall bli,
Men tro ej därför att du blir fri
Från fågelmamma, hvars kraft du pröfvar
Hvar gång i lifvet du orätt öfvar,
Som nu hon kommer och stör din ro,
Bestraffar dig med båd' näbb och klo!

Och vill du namnet på fågeln veta —
Jag hört, att Samvete lär den heta.

Vintersol 1896. RUNA.

Ekon från Missions-Fälten.

John Rocén, B. D. och Emanuel Schmidt, Ph. D.

Copyright, 1902. The Home Press.

Ulfilas, Göternas Apostel.

318—388

DÅ Alarik, Göternas konung, för tredje gången intog Rom år 410, försökte han på allt sätt skona staden från fullständig förödelse; han gaf befallning att respektera kyrkornas helgd och upplät dem såsom en frikänd tillflyktsort för både hedningar och kristna. Denna hans storsinthet och hans ädelmod beprisas högeligen af Augustinus. Det berättas, att under plundringen af staden, en af Alariks män mötte en kristen flicka, och utan att på något vis skada henne, fordrade han guld och silfver af henne. Hon gaf honom några kärl af ovanlig skönhet, och när han förvånad frågade henne, hvar hon hade funnit dem, och hon svarade att de voro tagna från St. Peterskyrkan, sprang han till sin herre och mästare och omtalade hvad som hade händt. Alarik befallde honom att ögonblickligen föra kärlen tillbaka till deras rätta plats i kyrkan. Dessa nordbor visade äfven den största respekt för barn och kvinnor och till och med själfva ledde dem till de fridlysta platserna. Men huru hade en sådan förändring försiggått i dessa nordiska folks skaplynne sedan den tid, då de voro en fasa för söderns folk? Hvem hade förorsakat en sådan snabb öfvergång i göternas, vandalernas och andra besläktade folks lefnadsvanor och tänkesätt, att deras konungar på själfva slagfältet knäböjde och anbeföllo sig i den Högstes hand, innan de började striden,

att de buro med sig på de obanade stigarna sina tältkyrkor, och togo med sig den Heliga Skrift på sina fälttåg? Mänskligt att tala, var detta en enda mans verk. Han hade öfversatt Bibeln till deras eget tungomål, i fyratio år hade han varit deras trogne herde och sörjt för deras medborgerliga och andliga fostran. Denne man var Ulfilas, eller som de kallade honom Wulfila.

Huru kristendomen först nådde göterna är ej fullkomligt kändt, men att den genom dem spred sig till gepiderna, herulerna, vandalerna, longobarderna och burgunderna är väl bekräftadt. Dock är det troligt att den infördes af kristna fångar som hade tagits af göterna i deras infall i Gallien och Kappadokien under kejsarna Valerianus' och Galerius' tid år 258. Bland dessa fångar från det kappadokiska Sadagoltina voro troligen Ulfilas förfäder. Enligt ett bref från biskop Auxentius, dog Ulfilas i sitt sjuttionde år 388. Han var sålunda född år 318, ett halft århundrade efter det hans förfäder fått sin plats bland göterna.

Redan vid trettio års ålder, år 348, finna vi att han en längre tid hade varit lärare och föreläsare för sitt folk. Konstantius, Konstantin den stores son och efterträdare, utnämnde honom till göternas biskop. Han slog sig ned bland visigöterna, hvilkas ledare hette Fritigern. Denne hade en bitter fiende i konungen i en af grannstammarna, Atanarik, som så grymt förföljde de kristna, att en del af dem under Ulfilas ledning sökte ett nytt hem på romerskt område. Här vistades han såsom deras biskop och pastor i trettiotre år.

Under tiden fortsattes fientligheterna mellan Atanarik och Fritigern. Den förre förföljde de kristna bland visigöterna och skingrade dem, så att några till och med kommo så långt bort som Eufrat-floden. Han förstörde deras tältkyrkor. Presbytärerna Batwin och Vereka och fyratio unga flickor brändes på bål i Berea. Sansala dränktes i en flod och

led martyrdöden med glädje. Atanarik fordrade att de skulle äta kött, som offrats åt afgudar, och att de skulle bedja till de hedniska gudarna, och om de då vägrade att göra detta, brändes de i sina tältkyrkor.

Men plötsligt hände något oväntadt. Hunnerna kommo öfver Volga och anföllo Alanerna. Dessa i sin tur trängde sig in på östgöternas område. Och när dessa åter drogo västerut måste Atanarik och hans visigöter taga sin tillflykt i otillgängliga bergsbygder. På tillåtelse af kejsar Valens ledde Fritigern större delen af visigöterna öfver Donau in i Trakien och Dakien, där de fingo i frid bygga sina hem. Ulfilas följde med dem.

Äfven här kunde de ej få vara i fred. De romerska ståthållarna förtryckte dem till den grad, att de uppretade gjorde åtskilliga plundringståg, hvilket förorsakade att kejsar Valens själf måste ingripa. När han hastade till slagfältet vid Adrianopolis mötte han Fritigerns ambassadör, som ingen annan var än biskop Ulfilas, som kom för att bedja om rättighet för visigöterna att erhålla permanenta hem och ett fast fredskontrakt. Valens mottog Ulfilas vänligt, men vägrade att gifva göterna denna rättighet. Striden utbröt därför följande morgon, den 9 Augusti 378, och den varade hela dagen. I skymningen träffades kejsaren af en pil och bars in i sitt tält. Där uppbrändes han och hans följe af de götiska kämparna. Efter denna seger plundrade göterna hela det grekiska riket allt intill Konstantinopels murar.

Ulfilas och hans göter tillhörde den gren af kristenheten som hyllade Arius' läror, och han var vid denna tid deras förnämsta målsman. Teodosius efterträdde Valens, omfattade kristendomen och hyllade särskildt den niceanska trosbekännelsen. Han gaf befallning att arierna skulle öfverlämna alla de kyrkor de hade, och vid ett allmänt koncilium, år 381, proklamerade han den ortodoxa tron. Detta ledde till en så-

dan bitter fejd att ytterligare ett möte måste kallas tillsammman 383. Äfven då blefvo arierna besegrade.

Då begaf sig göternas gråhårige biskop, åtföljd af sina lärjungar Auxentius, Palladius och andra, till Konstantinopel för att anhålla om ett tredje möte. Han misslyckades häri och af sorg brast hans hjärta. Han dog på sommaren år 388 i det grekiska rikets hufvudstad.

Ulfilas har efterlämnat sin trosbekännelse, hvilken är af stort intresse för den som önskar studera detta trosstridernas tidehvarf. Den är upptecknad i ett bref som hans lärjunge Auxentius, sedermera biskop i Dorostrorum, har bevarat — och lyder sålunda:

"Jag, biskop Wulfila, har alltid trott sålunda och inför min Gud och Herre bekänner denna sanna och enda tro.

Jag tror på en enda ofödd och osynlig Gud, Fadren, och på hans enfödde son, en Herre och Gud, alla varelsers skapare, hvilken ingen är lik, men han är Gud öfver alla och öfver de våra; och på den Helige Ande, den makt som upplyser och helgar (Lukas 24: 49. Apg. 1: 8), som själf är hvarken Gud eller Herre, men Kristi tjänare, undergifven och lydig Sonen i allt, såsom Sonen är undergifven och lydig i allt Fadren, den evigt Välsignade.'

Ulfilas mästerverk var dock hans bibelöfversättning. År 1563 finna vi ett rykte om en kopia af Ulfilas öfversättning af de fyra evangelierna till det götiska språket. Det sades nämligen att i Werden skulle förvaras ett sådant manuskript med bokstäfver af guld och silfver. Men när Hradschin i Prag stormades af svenskarna år 1648, strax före Trettioåriga krigets slut, fanns ett sådant manuskript bland käjsar Rudolfs skatter och medtogs som ett rikt byte till Stockholm. År 1669 skänktes det af drottning Kristina till Upsala universitet, där det ännu förvaras. Det är skrifvet med stor omsorg med silfverbokstäfver alltigenom på purpurpergament, och

paragrafernas begynnelsebokstäfver äro af guld.

Huru villfarande Ulfilas' teologiska uppfattningar än må ha varit, kan man ej annat än beundra denna storslagna karaktär. Hans bild lyser fram med sällspord skönhet ur folkvandringarnas stormar. Under sin sjuttiåriga lefnad hade han endast ett mål i sikte. Han predikade frälsningens evangelium bland ett krigiskt folk. Han var äfven en fridsstiftare i jordiska ting, underhandlande med den käjserliga fienden till deras förmån på själfva aftonen före en blodig kamp. Han blef ock så uppskattad af de tacksamma götarna, att de brukade säga om sin biskop: "Hvad Ulfilas gör är godt, det måste afse vår frälsning; Ulfilas kan ej göra något ondt." Till och med deras grymme fiende, käjsaren Valens själf värderade honom så högt, att han kallade honom sitt folks Moses, som hade ledt dem undan förföljelsernas stormar till Hæmus lugna skogar, där han kunde fostra dem till ett nytt folk åt Herren.

Ulfilas erhöll en storslagen begrafning. Konstantinopels biskopar och en stor folkskara följde den allmänt värderade gudsmannens kvarlefvor till deras sista hvilorum. De uppreste intet monument till hans minne. Han hade själf beredt ett härligare än något jordiskt under sin egen lifstid. Ett omskapadt sinnelag i ett hedniskt och krigiskt folk genom förkunnandet af fridens och kärlekens evangelium och en öfversättning af Bibeln till deras eget tungomål är ett monument som motstår århundradenas förödelse.

Bonifacius, Tysklands Apostel.

680 (?)—755.

Nära tre århundraden hade flytt sedan Ulfilas dog i Konstantinopel. Sedan dess hade äganderätten till mellersta

Europa skiftat från folk till folk. Dock synas kristendomens kärnsanningar ha gått i arf från sekel till sekel och i någon mån tyglat germanernas hårda lynne och förmildrat deras seder. Likväl hängde hedendomens vidskeplighet fast hos folket. Kyrkan, som nominelt härskade öfver södra Tyskland, frågade mindre efter folkets sanna väl än efter de skatter hon lyckades tillvälla sig, till och med dess prästerskap som borde vara exemplariska lärare, hade försjunkit i en andlig försoffning. Det tarfvades en bättre organisation och en ny framställning af kristendomens lifgifvande sanningsljus. Därför sände ock Gud ett lämpligt redskap för detta verk, Tyskland apostel, Bonifacius, eller Winfrid, som han kallades af Anglo-Saxerna.

Winfrid, som var af ädel börd, föddes i Kyrton i Devonshire, Wessex, omkring 680. Redan som gosse kände han sin håg riktad åt den mission som sedan blef hans lifsverk. Hans fader satte sig på det skarpaste emot hans val af lefnadskall, men då intet förmådde ändra ynglingens håg att ingå i kyrkans tjänst, gaf han honom slutligen sitt samtycke. Han studerade i klostren i Exeter och Nutschalling, och år 710 ingick han helt i prästeståndet.

Han beslöt att resa öfver till kontinenten och upptaga arbetet bland de friesländska stammarna i norra Holland. Han anlände dit 715, men efter fruktlösa försök att planta kristendomens banér ibland dem, återvände han till England år 717. Följande år finna vi honom i Gallien på väg till Rom, där han af påfven Gregorius II anvisades sitt arbete öster om Rhenfloden. Han grundlade år 723 klostret Amöneburg såsom den tyska missionens centrum, och utnämndes samma år till biskop öfver dessa trakter.

Det grämde honom att se huru envist hedendomens vidskeplighet var kvar hos folket. Fastän de hade öfvergått till kristendomen, dyrkade de dock i hemlighet sina fäders gudar

vid de heliga ekarna. Bonifacius tog då ett djärft steg. I folkets åsyn nedhög han en af de förnämsta ekarna. Hans lärjungar följde hans exempel. Och när folket såg att ingen hämdens ande bodde i eken, vek deras vidskepliga inbillning undan, och de blefvo mera tillgängliga för den sanna tron.

Under Bonifacius' ledning omorganiserades kyrkan i södra Tyskland. Han afsatte ovärdiga präster och tillsatte i deras ställe gudhängifna män, som kommo från hans egen fädernebygd. Han bestämde ärkebiskoparnas och biskoparnas åligganden, och han grundlade här och där i landet goda kloster, af hvilka Fulda i Hessens bokskogar var det förnämsta och utöfvade en sundt inflytande på folket. "Denna plats," skref Winfrid om Fulda år 751, "har jag lagligen erhållit af Gud hängifna män och helgadt åt min frälsare. Här, efter några år, hoppas jag få stanna och taga vara på min af ålder skröpliga kropp, och här önskar jag blifva begrafven." Men hans längtan efter hvila var ej starkare än önskan att kunna förverkliga sin ungdoms dröm, att vinna Friesland för Kristus. Därför återvände han dit efter fyratio års frånvaro.

I sällskap med sin lärjunge Eoban, biskop i Utrecht, satte han ut på sin sista missionsresa. De predikade evangelium med framgång till en början. Men när han den 5 Juni 755 var på väg till Dokkum och stannade vid en liten flod för att konfirmera ett sällskap nyomvända, anfölls hans tält af en fientlig stam. Han gaf befallning åt de närvarande lekmännen att ej använda sina svärd till hans försvar, och sålunda nedhöggos han och hans präster af fienderna. Den 75-årige missionärens kropp fördes efteråt af munkar till Fulda.

Bibelns Länder

AF EMANUEL SCHMIDT, Ph. D.

Copyright 1902. The Home Press.

Kapitlet II.

"The Palestine Exploration Fund".

KORSTÅGENS tid är länge sedan förbi, men deras förnämsta idé är ännu kvar, att vinna för kristendomen det heliga landet. Rörande i sanning voro de scener man kunde skåda, när dessa skaror af män, kvinnor och barn, utsatta för otaliga faror och svårigheter, men besjälade af ett okufligt nit, en förvånansvärd ståndaktighet och ett osvikligt mod, lämnade sina hem och sitt land för att rycka det heliga landet ur muhammedanernas händer och lägga det under kyrkans välde. Dessa korsfarares uppsåt och syftemål var, från deras synpunkt sedt, ädelt, men deras handlingssätt var långt ifrån det bästa. Kristendomens principer kunna ej inrotas hos ett folk genom svärd och våld, utan det måste ske genom individens omdaning till själ och hjärta.

Medeltidens Korsfarare.

Men nu söker den kristna världen fullfölja korsfararnas idé. Men dess arbetssätt är dock af en annan art. De olika kristna samfunden sända äfven nu sina representanter till Kanaans land. Men de komma ej med svärd och spjut, utan med lifvets och frälsningens glada budskap. De komma ej för att öfverträffa muhammedanen i grymhet och blodsutgjutelse, utan för att hjälpa honom upp och skänka hans hjärta sällhet och frid. De komma ej för att röfva hans land och lägga det under en världslig eller kyrklig makt, utan för att

Nutidens Korsfarare.

så grundligt som möjligt lära känna detta land, dess utseende, naturförhållanden och fornlämningar. De komma för att eröfra det för ljusets och kunskapens rike.

Det skall bli oss ett stort nöje att längre fram i detta arbete behandla missionärernas verksamhet i Palestina och Syrien. Nu måste vi hålla oss till vetenskapsmännens arbete. De gamle korsfararna visste väl att de ej såsom enskilde män kunde uträtta mycket, hvarföre de samlade omkring sig väldiga skaror af kämpar. Så ock i den vetenskapliga undersökningens intresse måste man organisera sig till sällskap för bedrifvandet af detta arbete. Sålunda finna vi de tyska och amerikanska sällskapen för befrämjande af upptäckter i Palestina. Men större och viktigare än dessa är "*The Palestine Exploration Fund*" i England.

Vikten af organisation.

Detta sällskap bildades Fredagen den 22 Juni 1865. Ärkebiskopen af York var ordförande. Grundläggarnas enda motiv för sällskapets bildande var att utföra "systematisk och vetenskaplig undersökning af det heliga landet för att därigenom söka erhålla större ljus vid bibelstudium".

Grundläggarnas syftemål.

Från själfva början nedlade de trenne principer, enligt hvilka de ämnade uträtta sitt verk.

1. Att deras arbete skulle utföras enligt vetenskapliga principer.
2. Att sällskapet såsom sådant skulle afstå från all polemik i omtvistade frågor.
3. Att de skulle börja och fortgå oberoende af alla religiösa sällskap eller samfund.

Enligt den första principen erhöll sällskapet de skickligaste vetenskapsmäns understöd och tjänst. De kungliga ingeniörerna ha utfört allt mätningsarbete enligt de bästa metoder och med de finaste instrument, hvilket har gjort slut på forna tiders tvister angående mått på höjder och afstånd och platsers läge. Mycket har därigenom vunnits.

Sällskapets principer.

Man har fått en säker auktoritet. Afsikten med den andra principen var att gifva publiken endast nakna fakta, resultaten af upptäcktsarbetet. Sällskapet har äfven såsom sådant vidhållit denna princip, ehuru dock dess arbetare någon gång uttalat sina personliga idéer, hvilket ledt till större intresse i sällskapets publikationer. Den tredje principen gaf sällskapet oberoende, så att det ej behöfde taga hänsyn till någon särskild kyrkas eller trosbekännelses intressen. Därföre har det ock åtnjutit understöd från de flesta samfunds anhängare. Kristna och judar, protestanter och katoliker, anglikaner, greker och romare, non-konfirmister och unitarier hafva bidragit till denna fond. Inga lärofrågor hafva behandlats i sällskapets publikationer, ej heller något om de bibliska böckernas äkthet och auktoritet. Dess enda uppgift har varit och är att framdraga fakta. Deras tolkning och betydelse ha lämnats åt teologer och bibelforskare.

Öfver trettio år har flytt sedan sällskapet började sitt verk. Man hade stora förhoppningar då, men resultaten ha dock öfverstigit alla förväntningar. Sir Austin Layard och Count de Vogüé hade då återvändt från sina upptäcktsresor i Mesopotamien och Egypten och voro ifriga att företaga liknande resor i Palestina. I sin ifver att börja gräfningar, utropade Vogüé: "Det finnes ingenting ofvan marken att upptäcka i Palestina". Sedan dess ha dock påträffats Moabiter stenen, inskriptionen vid Siloams damm, stenen i Herodes tempel, Hadrianstatyens hufvud, Betfagestenen, Soheletstenen (1 K. 1: 9), Gesers gränsinskriptionen (Jos. 16: 3—10), Sassanianska monumentet i Amman, Maschita palatset, många gamla synagogor och hundratals ruiner efter städer.

Förhoppningar förverkligade.

Sällskapets arbete är uppdeladt i fem särskilda departement:

I. Arkæologi.
II. Seder och bruk.
III. Topografi.
IV. Geologi.
V. Naturvetenskaper: Botanik, zoologi och meteorologi.

Såsom ett resultat af detta trettioåriga arbete har sällskapet publicerat ett större verk, "*Survey of Western Palestine*", redigeradt af Walter Besant. Detta verk är det viktigaste arbete öfver det heliga landet som någonsin gifvits åt världen och näst öfversättningarna af Bibeln till de olika tungomålen det värdefullaste såsom belysning för ett troget bibelstudium. Det innehåller:

Sällskapets publikationer.

1. *Memoirer*, med alla möjliga teckningar, planritningar, skizzer och anteckningar, hvilka gjorts af sällskapets tjänstemän under arbetets gång. Dessa tre volymer utfördes af Major Conder och General Kitchener.

2. *Namnlistor*, innehållande öfver 10,000 namn, samlade under landtmätningsarbetet. 172 bibliska platser ha upptäckts. Af 622 bibliska platser äro 434 identifierade väster om Jordan.

3. *Särskilda Uppsatser* öfver arkæologiska frågor af Maj.-Gen. Wilson, Maj.-Gen. Warren, Major Conder, Prof. Ganneau med flera.

4. *Flora and Fauna of Palestine* med handmålningar och illustrationer af Rev. Canon Tristram.

5. *Jerusalem.* En öfversikt af alla gräfningar och undersökningar i staden från 1865 till 1882 af Maj.-Gen. Warren och Major Conder, jämte en portfolio af 50 ark af planritningar och teckningar.

6. *Geology of Palestine* af Prof. Hull.

7. *Den stora kartan af västra Palestina*, som innehåller 26 ark. Den utvisar resultaten af sällskapets upptäcktsarbete och anses som den bästa auktoritet. Landets naturliga utseende har nedtecknats i den minsta detalj på en skala af en tum på milen och lika noggrannt som på *Ordinance Map of England.* Flodernas, bäckarnas och vägarnas riktningar äro noga nedsatta, berg och kullar väl markerade och skuggade, hvarje betydelsefullt föremål, hvarje vingård, hvarje lund och vattenkälla äro noga antecknade på sina rätta platser jämte tusentals namn, som aldrig förut förekommit på en karta af Palestina.

Kartor.

Mätningar af östra Palestina började af "*The American Exploration Fund*" under ledning af Dr. Selah Merrill, men har endast delvis fullbordats af "*The Palestine Exploration Fund*". Tillräckligt har dock uträttats för att tillförsäkra oss om en trogen karta. Denna har publicerats i samband med en reducerad karta af västra Palestina under titel "*Old and New Testament Map of Palestine*". **Östra Palestina.**

En reliefkarta har konstruerats af George Armstrong, biträdande sekreterare för *The Palestine Exploration Fund*, hvilken visar på ett ögonblick landets höjder och dalsänkningar från Baalbek till Kades Barnea. *En färglagd reliefkarta* för bibelklasser har haf, sjöar, träsk och strömmar tecknade i blått, gamla och nya testamentliga platser i rödt, slätterna i grönt, höglandet, kullarna och bergen i varierande färger, olivlundar och skogland i gröna skiftningar, och de viktigaste vägarna tecknade med en tunn, svart linje. **Reliefkarta.**

En Sommarnatt.

Among Swedish Authors.

*The Stars.**)

By F. M. FRANZÉN.

Little Fanny looked so glad
At the shining stars and said,
"With how many eyes I see
God look down on me!"

"God is also still more near,
Fanny! see the flowers here.
Just as God's eyes, flowers thus
Friendly look on us."

"Mother! now first clear and fair
Do I see Him. Know you where?
There from out your eyes I see
God smile down on me!"

Translated by Frederick Peterson, M. D.

*) Copyrighted 1882. Used by permission of Dr. Frederick Peterson.

MY MOTHER'S WILL.

Copyrighted, 1902. The Home Press.

(CONTINUED.)

For a full hour, the dreaming youth had been sitting there in oft changing moods of thought, when he heard approaching footsteps and saw his father coming. In a moment Paralos was at his side. He had a partly serious, partly anxious expression on his face. Adeimantos arose.

"My son," said Paralos, "I have for some time been very anxious about you."

"How so, my father?"

"You are too dreamy and serious. Certainly it behooves a young man to think and direct his path of development inward as well as outward, but it is one thing to see with an open eye, and quite another to dream."

"Is it, then, so dangerous to dream?

Have not dreams sometimes revealed what the waking eye could not behold?"

"Certainly, but a dream-life that is carried too far has often caused one, while in his sleep, to go and hurt himself. I have seen to what sad end a dreamy mind has power to bring one."

Paralos looked, as if a painful memory had passed through his soul with these words. Adeimantos was suddenly filled with a suspicion.

"You mean my mother," he asked quickly.

"Your mother? Hush boy, your mother is dead."

"Yes, doubly dead."

"What do you mean?"

"I mean, that person is doubly dead, whose shade dwells in the night of Hades, and whose memory on earth is a mere shadow. My father, why has it been denied me to speak with you and others about my mother? Why must her memory remain to me a mere shadow, creeping

stealthily along the bank of the river of oblivion?"

"Because it would be best for you and us both, if she had already crossed that river. Do you not know, that the shades are longing to get across?"

"It seems to me, as if this shade wished rather to become a being of fulness and life. Yes, it seems to me, as if she desired to possess lips of flesh and blood and a human voice to speak to me. Tell me, my father, you who know the thoughts of wise men, is there no wessel, on which one may journey from the land of the shades to that of reality, and is there nowhere a river, from which one may drink not forgetfulness, but life?"

Paralos smiled bitterly at this question of his son.

"I know," he said after a while, "I know one person, who thought he had drunk from such a river."

"Was it a human being?"

EPHESUS.

By permission of The Biblical World.

"Yes, a human being, it was a woman, whom I saw long ago."

"And did she really become immortal?"

"Her words about the life-giving water were her last. Death stood then already at her bedside."

"Deceived, then?"

"Yes, deceived."

"Poor woman! And yet I almost wish that I were like her; for it was a beautiful thought, that one about drinking from the river of life."

"You will probably take back this wish, when you hear, that the woman was a Christian."

"Woe to the Christians, these shadowy mockers of everything that is holy! Do you know, my father, I heard to-day, during the feast, some wretches of this cursed race pronounce abusive words against Artemis, and call the pure, heavenly virgin a harlot."

"Curse them not, my son, they are ignorant, deceived and fanatic persons, who

rather need our sympathy. But even if they deserved our curses for all the evil they have brought into the world, *you* and *I* must not curse them."

Again a suspicion passed through the young man's soul, this time a dark, terrible one. The strange accent and emphasis, the father had laid on "you" and "I" had not escaped him.

"Do you mean my mother?" he said with a trembling voice.

Paralos stood leaning against one of the lofty Ionic columns. His face was in a deep shadow. Adeimantos could not observe clearly its expression.

"Could *my* wife, who was dearer to me than life, and could *your* mother, Adeimantos, have been a Christian, an atheist, turning away from the beautiful faith of our fathers, blasphemer of the holy? Do you consider that possible?"

There was in Parolos' voice something of violated greatness, which misled the youth.

26 *MY MOTHER'S WILL.*

"No, you are right, my father," said he, "it is impossible. It is well, that the billows of Lethe flow between my mother and me, so that she does not know my thoughts. But tell me, my father, was my mother very pure and righteous?"

"Pure and righteous? Why do you ask that? Yes, she was pure as the noble goddess herself, whose brilliant eye rests upon us at this moment."

To be continued.

Vårens ängel.

HEMMETS VÄN.

KÄRLEK OCH FRID, SANNING OCH RÄTT.

VOL. I. APRIL 1903. NO. 4.

Trenne änglar.

Plato bildade sig en skön föreställning om idealstaten. Sir Thomas More drömde sig ett ideelt samhälle i *Utopia*. Detta var lycksalighetens ö, där arbete är ett nöje, där fattigdom ej finnes, där alla äro bröder. I Utopia skulle den sannaste frihet finnas, samhället skulle hvila på sunda, moraliska och religiösa principer. Rättfärdighet och frid skulle råda. Kan Utopia blifva en verklighet? Förvisso. Men ej genom de sociala förhållandenas omdaning blott och bart, utan framför allt genom karaktärens förädling, som är ett verk af *trenne änglar*, Tron, Hoppet och Kärleken.

* * *

Våren är kommen. I rodnande öster
Dimmorna vika för solgudens makt.
Fåglarna vakna, och tusende röster
Lofsjunga skapelsens skönhet och prakt.
Ängarna prydas af blommornas kransar,
Lika på grönska för betande lam.
Skogsbäcken sorlar, och lifligt den dansar
Hän mellan bergen bland ängarna fram.
Skön är den milda, den lekfulla våren,
Fridfull och glad i Utopias land.
Lyckliga land, där ej nöden, ej tåren
Skifta med glädje och frid allt ibland!

Härligt genljuder i morgonens timma
Underbart tjusande Elias sång.
Dallrande toner på vindarna simma,
Lyssna, o lyssna, den är icke lång!

"Det · är · lif, · det · är · sång
Uti · vårbäckens · språng
Uti · hindarnäs · glädtiga · lopp.
Det · är · frid, · det · är · fröjd
Uti · dal, · uppå · höjd,
Det · är · glädje · och · sällhet · och · hopp.

Nyss · försvann · för · min · syn
Från · den · mörkblåa · skyn
De · små · glittrande · stjärnornas · trupp.
Och · vid · synkretsens · rand
Syntes · allting · i · brand
Af · den · sol, · som · i · östér · rann · upp.

Se · på · daggen · så · ren
Med · sitt · gnistrande · sken
Hur · den · glänser · på · blommorna · små!
Hör! · I · morgonens · stund
I · den · grönskande · lund
De · små · fåglarna · drillarna · slå.

Hvarför · porlar · du, · bäck?
Hvarför · sjunger · så · käck,
Lilla · fågel, · bland · blommorna, · du?

Det är lif, det är sång
Uti vårbäckens språng,
Uti hindarnas glädtiga lopp.

Och · du · blomma, · så · skön,
Och · du—tufva, · så · grön,
Hvarför · tjusen · med · fägring · I · nu?

Hvad · den · våren · är · skön!
Men, · ack · snart — så · mitt · rön —
Kommer · höstén · så · kulen · och · kall.
Då · syns · dagen · så · lång
Och · ej · fåglarnas · sång
Längre · höres · i · björk · och · i—fjäll."

Ilia sjunger. Från skuggan af linden
Träder en man. Det är Ilias far.
Honom till mötes så yr såsom vinden
Sångerskan ilar. En vana hon har:
Innan sig fadren till arbetet hastar,
Kraftig och frisk uti kropp och i själ,
Uti hans vidöppna famn hon sig kastar,
Kyss efter kyss honom ger till farväl.
"Fader," hon sade, "kom, sätt dig vid bäcken!
Något jag måste berätta för dig,
Något som hände mig där invid häcken,
När jag med sipporna roade mig.
Sjungande muntert jag binda försökte
Några små kransar af blommor och blad,
Då för min syn, hvarest vägen sig krökte,
Trädde tre jungfrur. Och liflig och glad
Tycktes mig hvar och en vara, och sköna
Voro de trenne lik' gryende dag.

Ljuf som violernas doft i det gröna
En af dem var, i sin ungdoms behag.
Fast såsom kraftiga furan i skogen
Likväl så mild som den vårliga fläkt
Syntes den andra, allvarlig och trogen,
Enkel och flärdfri i skick och i dräkt.
Likväl den tredje mig tycktes den bästa,
I hennes blick brann en kärlekens glöd,
Ömhet som säger, "Enhvar är min nästa,
Därför hvar lidande dele mitt bröd".
När på sin vandring de kommit helt nära
Hörde jag jungfrurnas frågor och svar,
Ord utaf vishet och skönhet och ära.
Än deras tal uti minnet är kvar."

"Ja, du i sanning har rätt, vårt verk har välsignelse bringat
Till detta härliga land, sänkt som det var uti synd.
Ännu jag minnes den dag, då du, som man kallade Hoppet,
Gjorde mig sällskap hit ned, följd af vår trognaste vän,
Följd af vår syster så mild, den älskliga ängelen Kärlek,
Huldaste väsen som än vandrat bland människors barn.
Ännu jag minnes den dag, när mörker var bredt öfver djupet.
Människans själ var ej fri, fjättrad i lögnfurstens band.
Klar som en strålande sol då steg ur det andliga kaos,
Härlig, en lysande värld, spridande sanningens ljus,
Upp genom seklernas mängd, till alla nationer och folkslag.
Gifvet det blef då åt oss sanningens heliga ord
Skänka en döende värld. Vårt verk har välsignelse bringat,
Ty, under seklernas lopp, danade vi detta land,
Som uti siarens dröm framskimrade långt bort i fjärran,
Sköna Utopias land, ljufva lycksalighets ö.

Skön är den milda, den lekfulla våren,
Fridfull och glad i Utopias land.

Nu uppå jorden är frid, bland människors barn en god vilja,
Ära ske himlarnas Gud, världsalltets mäktige far!
Likväl med vemod jag fyll's, och ängslan griper mitt hjärta,
När jag ibland skådar ut, hän öfver skogar och berg,
Ty det mig tyckes som allt förgängelsens järnhårda lagar
Är underkastadt, och så mig understundom det syns
Som om vårt härliga verk helt snart skulle vackla och falla.
Så likt ett hotande moln detta står fram för min syn."
"Tröttna icke ännu," så tröstade ljufliga Hoppet,
"Ännu en kort liten tid, och vi emottaga vår lön.
Kasta ifrån dig nu, Tro, sådana sorgliga tankar,
Skåda den leende sol, väckande allting till lif.
Se, hur från ringaste frö uppspirar ett träd, som snart växer
Upp mot den blånande sky, skänkande skugga och skydd,
Så skall ock, hvad vi ha gjort, utvidgas och hastigt tillväxa,
Så var från början bestämdt, så var den Eviges plan."
"Ja, syster, Hoppet har rätt," så vänligt då Kärlek tillade,
"Ej någon orsak du har vara bedröfvad så där,
Skön är Guds fria natur, och om vi dess under förstode,
Skulle törhända för oss det som är dunkelt bli klart.
Sannt är att skapelsens verk måst' lyda förgängelsens lagar.
Dock synes detta för mig vittna om sällare da'r,
Ty efter vinter och köld där följer den härliga våren,
Så efter sorgernas köld kommer lycksalighets vår.
Blomman sin kalk slår ihop till nattliga timmarnas hvila,
Morgonen randas, och då öppnas den åter en gång.
Vinden den susar så doft i furornas högresta toppar,
Ilar så hastigt sin kos, stannar — ja, hvem vet väl hvar?
Skogsbäcken porlar så klar och kantas af löfrika alar,
Låtom oss följa hans färd hän mot det svallande haf.
Högt från det aflägsna berg han styrer städs nedåt sin kosa,
Än genom skogiga land, än genom bördiga fält,
Slutligen slingrar den fram och vattnar den smyckade grafplats,
Går mellan grafvarna hän, gästar de aflidnas bo.

Sedan med dånande brus i hafvet den frigjord sig kastar,
Där han sig bäddar en graf, där blir för alltid hans hem.
Så ock med människans själ, från skaparen själf den framsprungit,
Som uti himlarnas höjd, evigt sin boning har haft.
Genom den syndiga värld den måste först styra sin kosa,
Än genom sorgernas skog, än genom medgångens fält,
Men innan färden tar slut, den dödsrikets boningar gästar,
Se'n den med jublande fröjd famnas af evighets haf,
Där hos sin Fader den får i himlarnas rike förblifva,
Gången från döden till lif blifva den Evige lik."

Talande detta de fortsatte vägen,
Men bakom busken de upptäckte mig.
Nalkandes mig, som var blyg och förlägen,
Hoppet en lilja från grönskande stig
Bröt och mig skänkte, mig smekte på kinden,
Följande vänliga råd hon mig gaf:

"Lef glad som den lifliga, porlande bäck,
Som dansar i leende dalar!
Ja, ännu mer glad — snart hos Rana så bäck,
Den hvilar i hafsdjupets salar."

Tron denna önskan mig gaf under linden,
Och som ett minne violen bröt af:

"Lef fri liksom stjärnan på mörkblå grund,
Som gungar på rymdernas vågor!
Ja, ännu mer fri, — ty i kvällens stund
Den bindes med tusende frågor."

Kärleken brinnande kyssarna tryckte
Uppå min kind. Ah, huru hastigt sin kos
Tlade lyckliga stunden! Den lyckte
Lik hennes gåfva, den doftande ros:

"Lef · lycklig · lik · blomman · som · ler · i · April,
Se'n isiga · bojor · hon · brutit!
Ja, · ännu · mer · lycklig, – ty · stormarnas · il
Kan · krossa · de · knoppar · hon · knutit."

"Säg mig, o fader," nu Tlia sade,
"Känner du dem, hvilka äro väl de?"
Sakta på Tlias hufvud han lade
Faderligt handen och sade: "De tre
Äga ett lif, som är värdigt att höra
Troget förtäljas, kom, lyssna, mitt barn!
Förr sökte människorna aldrig att göra
Hvad som var rätt, ty i lustarnas garn
Snärjda de voro. Då kom ifrån höjden
Världsgudens son till den syndiga jord,
Och i hans spår följde sällheten, fröjden,
Och ibland människor Guds vilja blef gjord.
Då ut han sände de systrar du skådat,
Änglarna Tron, Ödmjuk Kärlek och Hopp
Till alla folk, och för dem de bebådat,
Att öfver jorden en ny dag gått opp.
Nu dessa änglarna kraftigt försöka
Vidga sitt rike, Utopias land,
Och deras mål är att ständigt föröka
Dem, som sig böja för rättvisans hand,

*Naturens frid af intet missljud störd*es.

Dem, som ej älska de svage förtrycka,
Dem, som ej alltid först tänka på sig,
Utan med villighet brödkakan stycka
Med sina bröder på armodets stig.
När jag var liten, min älskade moder
Brukade hålla mig uti sitt knä
Och då berätta för mig om min broder,
Hvilkens farkost redan hunnit i lä,
Ty nu hans själ återvändt till sin Fader,
Fjärran från jordlifvets många besvär.
Ynglingens död i sonetternas rader
Hon då omtalte för mig se så här:

"Det var en egen dröm. En ljusets ängel
Från saligheten land, från himlens salar,
Med tvänne systrar kom till jordens dalar.
Så skön hon var som vårens liljestängel,
Så mild som stjärneljus i vinterkvällen.
De styrde stegen till Armodets boning
Att uti bittra hjärtan gjuta huld försoning,
I hjärtan, hårda såsom klippohällen;
De kommo hit för att de arma skydda,
Att gifva tröst till den, som lider smälek,
Att styrka den, som vacklar uti loppet,
Att skänka frid i furstens sal, i herdens hydda.
Den ljufva ängelns namn var Ödmjuk Kärlek,
Och hennes systrar voro Tron och Hoppet.

Men omedvetet jag i drömmen fördes
I hyddan in. Det var i aftonstunden.
Re'n stjärnors dans begynt på himlarunden,
Naturens frid af intet missljud störtes.

På bädden låg en yngling. Anletsdragen
Med dödens bleka stämpel blifvit tryckta,
Hans lif var kort, ty snart det skulle lyckta,
Och själen ifrån jordens grus bli tagen.
Dock fruktade han icke döden, —
De trenne änglar bodde i hans hjärta.
Men i hans själ steg lik ett moln på fästet
En tviflets tanke. — Varma kärleksglöden
Då styrkte honom, och från bitter smärta
De buro honom till det lugna nästet.

De buro honom genom myriader
Af sköna stjärnevärldar. Ständigt uppåt
De styrde färden, likväl ständigt framåt
Mot lugna fästet, upp till alltets Fader.
Tron blef åskådning — under utan like! —
Uti förvissning byttes ljufva Hoppet;
Men Ödmjuk Kärlek styrde städse loppet
Helt oförändrad genom himlens rike.
I hela alltet genljöd segersången,
Ty nu till evighetens rike återvände,
Från timlighetens värld, för oss omärklig
En frigjord själ, ej längre fången
Vid jordens stoft. Min dröm tog ände.
En egen dröm! Den hvar minut är verklig."

Skatta dig lycklig, o Ilia, kära,
Att du har mött dessa himmelska bud,
Och såsom minne af dem skall du bära
Evighetsblommor, den skönaste skrud.

Emanuel Schmidt.

Vårfläktar.

STATT upp min älskade, min sköna, och kom!
Si! Vintern är förliden,
Regnets tid är förbi
Den har flytt sin kos.

Blomstren visa sig på marken,
Sångens tid är kommen,
Turturdufvans röst höres i vårt land.

På fikonträden mogna bären,
Vinstockarna stå i knopp
Och sprida sin vällukt.
Statt upp min älskade, min sköna, och kom!

Höga Visan.

Hade än hjärtat, likasom Thebe, hundrade portar, så släpp glädjen in genom dem alla! *K. Weber.*

Bevara ditt hjärtas skönhet och du skall förblifva evigt ung.

Österländskt ordspråk.

Munterhet är kraft, berusning är svaghet.

A. Bournonville.

Med några blommor och en tufva har barndomen snart färdig en lycksalighets ö, hela sitt sagospel med sina brokiga äfventyr.

J. H. Thomander.

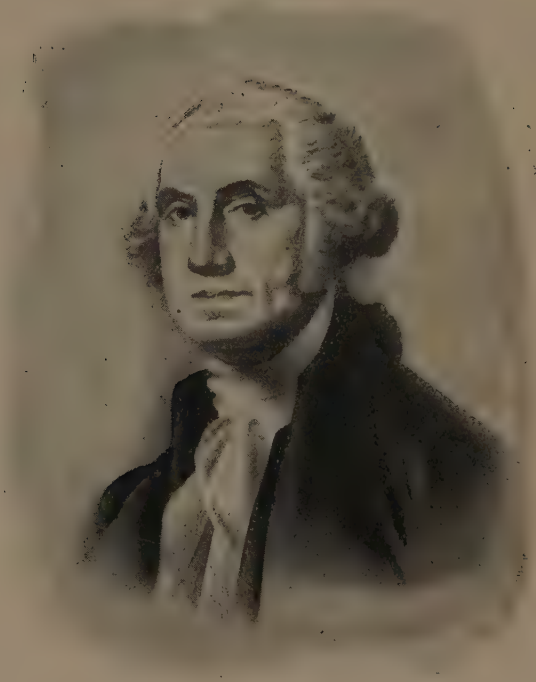

George Washington.

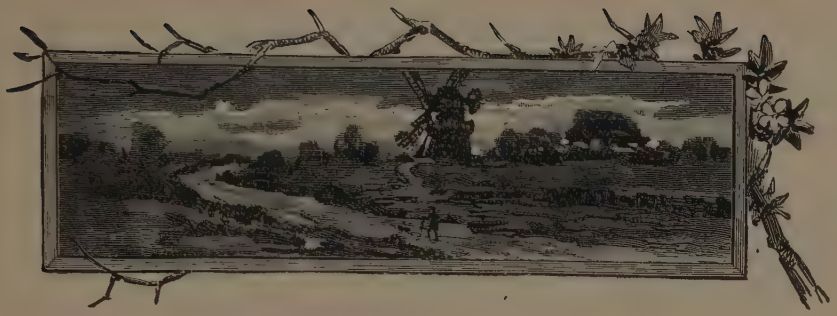

Amerikanska revolutionskriget

betraktadt från en filosofisk synpunkt.

MEDAN mänskligheten stora drama utfördes på historiens skådebana med ständigt växlande scener, medan riken höjde sig i ungdomlig styrka för en tid, sedan sjönko genom inre ruttenhet och brott, medan i världens stora skola mänskligheten lärde sig den svåra, men nyttiga läxan af inbördes kärlek, sympati och framåtskridande — var hälften af vår jord fördold för den civiliserade världens ögon. Det var en stor egendom undangömd såsom ett arf för en yngre son. Denna egendom skulle delvis åtminstone blifva en fridlyst plats för släktets förföljda barn, hvilkas kärlek till religiös och politisk frihet gjorde dem förhatliga för tyrannerna i stat och kyrka.

Lärdomens ängel hade med sin renässangstrumpet väckt mänskligheten ur dess sekellånga slummer och synkretsen började vidgas i den mänskliga frihetens, verksamhetslustens och tankens värld. Man riktade blicken västerut öfver de ensliga vattnen. Var orsaken härtill en dunkel aning, förestafvad af en

högre makt? Eller hade man törhända en knapphändig kunskap om någonting bortom Västerhafvets vågor?

Ett land upptäcktes, en nation föddes, hvars bestämmelse synes vara lika enastående som Israels fordom. Israel var världens lärare i religionens, Amerika i den politiska och religiösa frihetens, principer. Nej, ändå mer. Amerika skulle blifva en jätte, som skulle absorbera det bästa och det sämsta bland jordens nationer, smälta det och så utveckla benen, senorna och musklerna hos en stor republik, inför hvilken jordens stolta monarker lära sig att bäfva.

Det är ej denna nya nations historia som nu särskildt intresserar oss, utan snarare den stora kris den måste genomgå i sin födelsestund.

Många problem måste oundvikligen uppstå i samband härmed, angående republikens folk, angående de orsaker som föranledde denna betydelsefulla händelse, resultaten häraf och den nya nationens plats i världshistorien.

I. *Folket.* Hvilka voro skådespelarna på denna scen, hvarifrån kommo de, hvilka egenskaper hade de? Sedan Columbus hemförde nyheten om det nyuppfunna landet, sändes flera upptäckare ut, hvilka intogo landet och byggde sina hem där. Spanjorerna upptäckte Väst Indien och den närliggande delen af kontinenten i Florida och Mexico. Fransmännen bosatte sig i Acadia och Canada. Engelsmännen upptäckte den atlantiska kusten på olika ställen och lade anspråk på det oerhörda området, som de kallade Virginia. Jamestown var det första samhället. Holländarna upprättade Nya Nederländerna.

Följande äro de första permanenta nybyggena:

Af fransmän i Port Royal, Nova Scotia	1605.
Af engelsmän i Jamestown	1607.
Af fransmän i Quebec	1608.
Af holländare i New York	1613.
Af engelsmän i Plymouth	1620.
Af svenskar i Delaware	1637.

Detta var början till den blifvande nationen. Dessa voro de "folk, som lade grunden till civilisationen i den Nya Världen. De voro nästan alla landsflyktige, vandringsmän och pilgrimer." De hade drifvits hitut, ibland genom kyrkans, ibland genom statens och ibland genom societetens förtryck. "I emigrantskeppets kölvatten följde alltid tyranni." Deras teutoniska förfäder hade länge ammats i frihetens sköte, uthärdande förtryck endast när detta var oundvikligt, men deras frihetskärlek aftog aldrig. De djärfvaste bland deras söner utsatte sig för hafsdjupets faror, trängde sig genom enșliga skogar, byggde sina kojor vid New Englands stormiga kuster och på Jamesflodens sumpiga stränder, där mången mötte endast hunger och död. De färdades uppför Hudson, de upptäckte New Jersey, de funno ett skydd invid Chesapeake, de kastades af stormar omkring kapen, de kämpade med indianer och stredo för lif och frihet på ett sätt som var värdigt de tappraste spartaner.

Män, som erhållit en sådan fostran och ägde sådana karaktärsdrag, skulle väl ej så lätt vaggas till ro genom dåraktiga monarkers stolta anspråk på gudomlig härskarerätt eller tomma hotelser af en lärd dåre, glänsande på det aflägsna Englands tron.

Det var ej ett godt tecken för Englands kung och kyrka, när puritanerna marscherade till den enkla gudstjänsten i det lilla bönehuset på kullen med bibel och bössa i hand och sålunda lärde sig att använda båda i samvetets och frihetens intresse.

Sådana voro de ursprungliga nybyggarna och sådana voro i allmänhet de som ökade deras antal tid efter annan, "sådant var det folk, som, ehuru ungt och fåtaligt, utsattes för krigets stormar. Detta folk, hvars förfäder hade drifvits i landsflykt genom europeïska regenters förtryck och ecklisiastiska makters blinda ifver, hade blifvit den Nya Världens rättmätiga ägare. De hade eröfrat det från ett vildt folk och en vild natur. De hade underkufvat landet och däri byggt hem och stater. De ägde det på grund af alla anspråk till verklig äganderätt, genom möda och arbete, genom lidande och försakelse, genom sorg och blod. Intet under

En äfventyrlig färd.

att patriotism föddes af sådant lidande och sådan disciplin! Intet under att män, som från berg och dal, från skog och slätt, från himmel och haf, från det förflutnas minnen, det närvarandes sträfvanden, det tillkommandes förhoppningar, hade insupit frihetens okufliga ande, tills deras själar genomträngts af dess sköna väsen — voro nu redo, när förtryckets järnspira höjdes och deras käraste rättigheter stodo på spel, att draga hämndens svärd till försvar, äfven om det gällde en sådan vördnadsvärd monarki som England."

II. *Politiska förhållanden mellan England och de Amerikanska kolonierna.* Sedan Stuartarnas fall var förhållandet mellan England och kolonierna fredligt i trots af moderlandets behandling af kolonierna. Alltsedan 1675 var koloniernas styrelse i händerna på ett privat sällskap, kändt under namn af "*The Lords of Trade*". Till dessa herrar rapporterade guvernörerna och till dem inlämnades alla klagomål, hvilka voro många och högljudda.

Utom i Pennsylvania och Maryland, som liknade arfsmonarkier, och i Connecticut och Rhode Island, där guvernörerna valdes af folket, voro koloniernas guvernörer alltid tillsatta af engelska regeringen.

Såsom en regel förstodo ej guvernörerna kolonisternas politiska ställning till England. De voro stolta öfver att kallas engelsmän, men just emedan de voro engelsmän vägrade de att uppoffra sin fäderneärfda frihet. De kungliga guvernörerna försökte ständigt göra hvad folket ej tillät dem. De voro i en ständig fejd med sina lagstiftande församlingar, och outtröttliga i sina klagomål till *The Lords of Trade.*

Dessa herrar och några af guvernörerna önskade förena kolonierna under en vice konung för att erhålla militärisk styrka, men kanske mest för att försvaga de lokala legislaturernas makt. En sådan förening önskades äfven af de flesta af de liberala statsmännen i kolonierna — men på helt andra grunder. De kände också behofvet af en militärisk styrka, men på samma gång vidhöllo de hvarje kolonis lokala själfstyrelse. Folket var emellertid

ej redo för en sådan ändring. Afundsjuka, lokala och sociala skiljaktigheter, tvister angående gränserna m. m. höllo dem länge tillbaka. År 1754 sammankallades en kongress i Albany, där sju af de tretton staterna voro representerade. Franklin drog upp en beundransvärd plan för en union, hvilken dock förkastades, när den pröfvades af folket, och i England väckte den endast löje.

En serie af krig gjorde kanske mer än något annat för befrämjandet af koloniernas enhet och oberoende, men på samma gång uttömdes deras resurser.

Under Fransk-Indianska kriget (1754—1765) som var det sista, uppoffrade kolonisterna $16,000,000, hvaraf England återbetalade $5,000,000. Amerikanerna förlorade trettio tusen män och fingo uthärda de förskräckligaste grymheter från indianerna. "Skatterna belöpte sig ibland till en tredjedel af den betalandes inkomst, men de voro utfärdade af deras egna representanter och därför gjordes ingen anmärkning däremot. Män af olika kolonier och skilda idéer kämpade sida vid sida, hvarigenom mycken småaktighet och afund försvunno. De lärde sig att tänka och handla oberoende af moderlandet, och lärde sig sålunda att känna sin styrka. Demokratiska idéer hade rotfästats, lagstiftande församlingar sammankallats, trupper inmönstrats och förnödenheter anskaffats, icke af England utan af dem själfva. De hade lärt sig att älska frihet. De kände till sina rättigheter och vågade vidhålla dem. När det blef fråga om skatter, höllo de plånboken i sina egna händer.

De engelska officerarnas behandling af kolonisterna bidrog att förena dem. Dessa gjorde sig löjliga på "de klumpiga" provinsial-soldaternas bekostnad. De bästa amerikanska officerare voro ofta åsidosatta för unga brittiska spolingar. Men i trots af förakt erhöllo Washington, Gates, Montgomery, Stark, Arnold, Morgan, Putnam sin fostran och lärde sig att när tiden kom ingifva engelsmännen tillbörlig respekt.

III. *Orsakerna till kriget mellan kolonierna och England. De indirekta orsakerna.* England behandlade nybyggarna som

om de vore ett underlägset släkte. Afsikten därmed var att hålla dem beroende af moderlandet.

Lagarna voro affattade till förmån för de engelska affärsmännen gent emot kolonisterna.

Navigationskontrakten tvingade de amerikanska landtbrukarna att sända sina produkter öfver oceanen till England och att köpa sina varor i den brittiska marknaden. Amerikanska varors tillverkning förbjöds. Järnbruken kallades "Cannon nuisances". Till och med William Pitt, som var vänligt stämd mot Amerika, förklarade att hon ägde ingen rättighet att tillverka ens en spik utan parlamentets tillåtelse.

De mera direkta orsakerna. England försökte att beskatta kolonierna för att erhålla pängar till betalning af omkostnaderna för kriget. Kolonisterna protesterade på den grund att "skattbeläggning utan representation är tyranni". Men engelsmännen tillämpade de förhatliga lagarna.

Smuggling var mycket vanlig och de engelska officerarne voro tillerkända "*Writs of Assistance*", hvarigenom de ägde rättighet att söka efter insmuggladt gods. Under denna förevändning kunde tulltjänstemännen tränga in och undersöka privata hem och handelsbutiker efter eget för godtfinnande. Emot detta opponerade sig kolonisterna. Saken bragtes inför en allmän domstol, som hölls i Boston, där James Otis, general-advokaten, utropade: "Ända till min dödsdag skall jag med all den kraft och de förmågor Gud har gifvit mig protestera emot sådana slafveriets handtlangare å ena sidan och skurkstreck å den andra".

"*The stamps act 1765,*" som förordnade att frimärken köpta af det brittiska guvernmentet skulle sättas på alla lagliga dokument, tidningar och pamfletter etc. Detta mötte stort motstånd. De brittiska officerarnas hus plundrades. Framstående loyalister hängdes i "effigies". Frimärken togos. Agenterna tvingades att resignerå. Folket kom öfverens om att ej använda några brittiska varor.

Föreningar, som kallade sig "Frihetens Söner" bildades för att motstå lagen.

Delegater från nio provinser möttes i New York och uppsatte "*Declaration of Rights*," samt sände en petition till konungen och parlamentet.

Den första November, när lagen skulle börja tillämpas, firades som en sorgedag. Klockor ringdes, flaggor höjdes på half stång och affärerna stängdes. Samuel och John Adams, Patrik Henry och John Otis väckte upp folket öfver hela landet genom sina kraftiga och patriotiska tal.

England förskräcktes och återkallade "The Stamp Act" 1766, men vidhöll fortfarande sin rätt att beskatta kolonierna.

Snart lades nya skatter på te, glas och andra saker och en börs upprättades i Boston, att handla oberoende af koloniernas legislaturer.

Trupper sändes för att tillämpa lagarna. *The Mutiny Act*, som det kallades, påböd att kolonierna skulle tillförse dessa soldater med kvarter och nödvändiga förnödenheter. Detta väckte en brinnande förtrytelse. Att bli beskattad var svårt nog, men att skydda och föda sina förtryckare var outhärdligt.

New Yorks lagstiftande församling, som vägrat att göra detta, förbjöds att stifta lagar. Massachusetts legislatur sände ett cirkulär till de andra kolonierna, uppmanande dem att bilda en förening för tillbakavisande af förtrycket. Parlamentet befallde legislaturen att i konungens namn återtaga detta beslut, men den vägrade enhälligt att så göra. Under tiden hade nästan alla kolonierna förklarat, att parlamentet ej hade någon rättighet att beskatta dem utan deras samtycke. De blefvo dock strängt varnade, att ej efterhärma Massachusetts.

Boston Massacre. Enär Boston ansågs som rebellernas hufvudsäte kommenderades general Gage att ditsända två regimenten af trupper. De marscherade genom staden med flygande flaggor under trummornas dunder. Kvarter vägrades dem, men *Frihetens Söner* tillåto somliga att sofva i Faneuil Hall, under det

På Nya Englands kust.

de öfriga slogo upp sitt läger på Boston "Commons." Kanoner uppsattes, vakter utställdes och medborgarne utmanades. Ofta grälade folket och soldaterna, och den 5 Mars 1770 utbröt en strid, i hvilken tre medborgare dödades och åtta sårades. Klockorna ljödo, landtfolket rusade in för att hjälpa stadsborna, och det var med den största svårighet som lugn återställdes.

Boston Tea Party, Dec. 16th, 1773. Guvernmentet blef förfäradt och återtogo skatterna utom på te, som behölls endast för att vidhålla principen. En plan lades, hvarigenom te såldes billigare i Amerika än i England, skatten inberäknad. Detta uppeggade kolonisterna, de kämpade för en stor princip, ej emot en usel te-skatt. I Charleston förvarades te i fuktiga källare, där det snart fördärfvades. Teskeppen i New York och Philadelphia sändes hem. De brittiska auktoriteterna vägrade att låta teskeppen i Boston återvända. Ett oerhördt massmöte hölls i Faneuil Hall, och det beslöts, att teet skulle aldrig föras i land. Ett sällskap af män förklädda till indianer, gingo ombord på fartyget och tömde 342 lådor af te i hamnen.

Höjdpunkten var nu uppnådd, och krig var oundvikligt. England rufvade på hämd. Bostons hamn stängdes och affärerna afstannade. Legislaturen i Virginia protesterade och upplöstes. "Give me liberty or give me death", genljöd öfverallt. "*Minute men,*" en försvarsförening bildades, partilinier uppdrogos skarpt mellan "whigs" och "tories." Idén om en kontinental union blef mer och mer populär. Den första kongressen hölls i Philadelphia den 5 Sept. 1774. Genom omröstning bestämdes att ej vidare underkasta sig engelska parlamentets förordningar att bistå Massachusetts, samt att ej ha något mera samband med England.

IV. *Krisen.* En flyktig öfverblick torde ej vara ur vägen. Kolonisterna voro få till antal, blott 1,695,000, hvaraf 310,000 voro negrer. De skilde sig mycket från hvarandra i religion och nationalitet, de saknade goda kommunikationer, de skilde sig betydligt i känsla och sympati. Hvarje stat hade utvecklats till

The American Eagle.

Monument on Bunker Hill.

Faneuil Hall.

Boston in 1790.

en liten självständig republik. Men oakttadt detta växte den amerikanska frihetens anda och folket smälte mer och mer tillsamman.

Nio kolonial högskolor och en god folkskolbildning gaf kraft och inspiration åt detta för öfrigt så rikt begåfvade folk, hvarför vi finna män lik Thomas Jefferson, Franklin, Livingston, Adams, män, med hög lärdom, djärfva tankar, skarpa pennor, starka argument, idoga, humoristiska, vältaliga, hvilka, biträdda af Patrik Henry och John Otis, påverkade folket, skapade den allmänna opinionen, uppsatte lagar och gaf oss konstitutionen, kort sagdt, danade en republik.

En jämförelse. Å ena sidan pilgrimmernas söner, republikaner och dissenter, trogna Mayflower-förbundet; å andra sidan royalisterna och de högkyrklige, hvilka förringade kolonisterna för deras politik och föraktade, för att ej säga hatade dem för deras religion, missuppfattande deras ställning, misstydande deras motiv. Å ena sidan en nation föryngrad och spänstig genom tillsatsen af nytt blod, män, inspirerade af höga, moraliska och religiösa ideal, fostrade i sina religiösa och politiska möten att styra sig själfva, män, som aldrig sett en kung, men väl voro öfvade i den konungsliga konsten att behärska och underkufva sina egna passioner, såväl som den vilda natur och de vilda människor, som omgåfvo dem; å andra sidan står en högst kristlig nation, med ett underbart elastiskt samvete, och en förvånande människokärlek, och en ännu större kärlek till människornas ägodelar, som ej sparade lif och energi att få dem i sina klor, med en hemmagjord religion, en gåfva af den mest okristlige konung, Henrik VIII, en kyrka och ett prästerskap, som utförde allt tänkande för folket, sparande individen allt besvär, som möjligen kunde utveckla hans andliga och intellektuella själsförmögenheter; med en konung, om hvilken Ridpath säger, "att han var en af de värsta monarker i den nyare tiden. Hans idéer om guvernmentet voro alltigenom despotiska. Han var envis, dum, tjockskallig, en man, hos hvilken idén om alla mänskliga

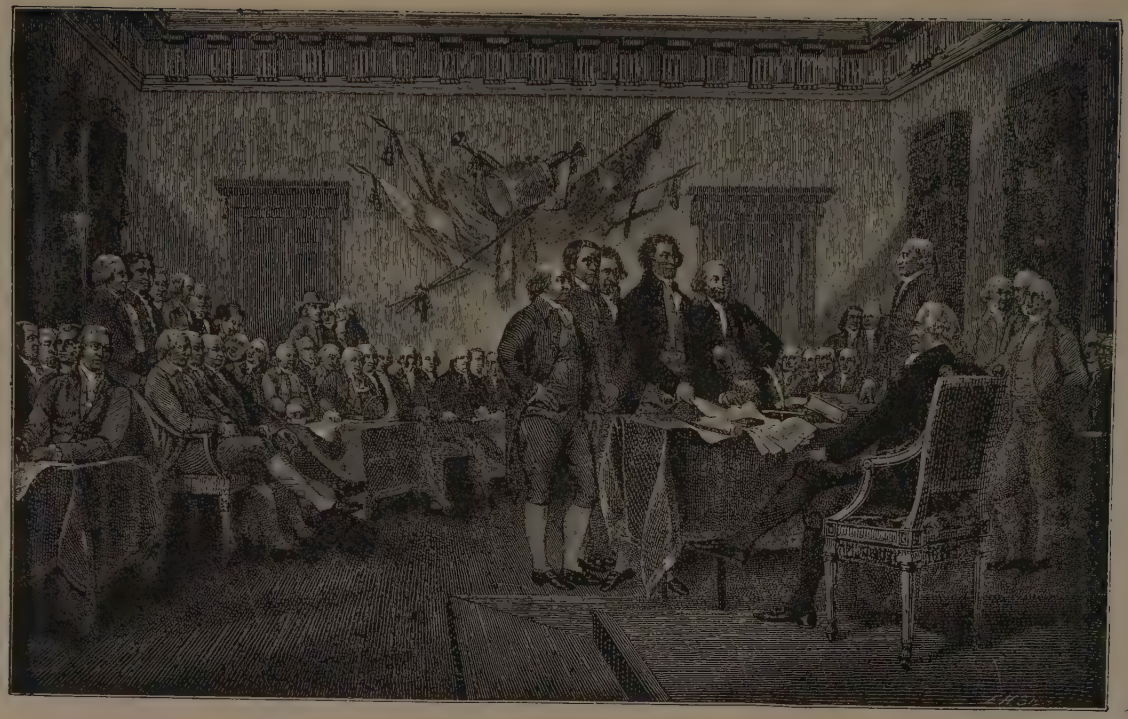

The Signing of the Declaration of Independence.

rättigheter saknades totalt. Det var omöjligt för honom att tänka något stort eller uppskatta värdet af medborgerlig frihet. Hans sextioåriga regering var lika förhatlig som den var lång. Då det gällde brittiska rikets styrelse förstod han att samla omkring sig endast dem, hvilka voro i favör af hans trångbröstade och partiska politik. Hans ministrar voro mestadels lika odugliga och bigotta som han själf. Med en sådan konung och en sådan ministär var det ej troligt att pilgrimmernas söner skulle stå i ett synnerligt godt vänskapsförhållande."

The Declaration of Independence den 4 July 1776. Sakta men säkert fortskred den process, som ledde till detta betydelsefulla steg. Den blodiga kampen fortsatte mycket öfver ett år innan allt hopp om förlikning öfvergafs. Slagen vid Lexington och Bunker Hill, stormningen af Ticanderoga och framgången i utdrifvandet af engelsmännen från Boston, inspirerade patrioterna storligen. Detta gaf sig tydligt tillkänna vid den andra kontinentala kongressen, som hölls i Philadelphia den 10 Maj 1775, där man beslöt att anskaffa en armé på 20,000 man, samt utnämnde general Washington till högste befälhafvare. En petition sändes till konung George, men han vägrade mottaga den. Detta var det sista tecknet. Frihetsklockan ljöd öfver land och stad, de tappre patrioterna inspirerades, förtroende och mod ingjöts hos de förenade staterna, väckande konungens harm och förtrytelse. "*The Declaration of Independence*" undertecknades med blod och beseglades med seger.

V. *Resultaten.* Revolutionskrigets resultat utöfvade ett oerhördt inflytande på kolonierna själfva och på världen i sin helhet. Det omedelbara inflytandet på kolonierna var ödesdigert. Myntväsendet var värdelöst, handel, industri och åkerbruk voro försummade. Byar och städer voro brända, skeppen voro förstörda och skördarna voro otillräckliga. Freden var fördröjd och armén obetald. Men friheten hade segrat öfver tyranni och förtryck. Oafhängighetsförklaringen hade beseglats för alltid och och en ny nation höjde sig ur krigets hemska blodbad. Frihetens

ädla princip, som finner en genklang i hvarje människobröst, hade vunnit en ärofull seger. Den fann uttryck i den konstitution, som de Förenade Staterna antog. Den var ett värdigt arf till kommande generationer, till hvarje ädel själ, som sätter sin fot på den jord dessa frihetens martyrer helgat med sitt eget blod. Alla verksamhetsgrenar erhöllo en ny inspiration. Män framträdde, hvilkas minne aldrig kan utplånas så länge som historiens ängel lefver. Hvem kan förgäta en man lik Washington, hvilkens gärningar hafva dubbat honom till "landets fader"? Hvem kan förgäta de män, som gifvit oss Amerikas konstitution och som framkallat de sköna idéer, som där möta vårt öga? Aldrig, så länge som minnets ljus strålar i den frigjorda människoandens helgedom. Skam öfver den, som kallar sig amerikan och för lumpen vinnings skull åsidosätter dessa ädla principer och säljer rättvisa för pängar. Må han aldrig sjunga "Amerika" eller göra anspråk på de välsignelser, som kommit världen till del genom fädrens bragder under revolutionskrigets dagar.

John Rocén.

Jakob Bonggren.

Våren är här!

Välkomna, ljufliga, ljumma droppar!
Välkommen, vårliga, varma vind!
På träd och buskar där brista knoppar,
och rosor blomma på bleknad kind.
Mot norden svanorna återvända,
och siskor små, som från södern flytt,
förkunna: "Vintern har gått till ända!"
Den ljufva våren är här på nytt!

Och drifvor smälta och isar bräckas
och marken grönskar ännu en gång.
Naturens krafter nu åter väckas,
och allt är kärlek och sol och sång.
I vinterkalla och stumma hjärtan
är hoppets vårliga värme röjd;
när undan drifvits den tröga smärtan,
de jubla, fulla af frid och fröjd.

Och himlen klarnar, så fin och fager,
och blickar neder, så blid och blå;
en ljuflig doft öfver ängen drager,
när vårens vindar i gräset gå.
Och strålar stilla med bladen leka
och dansa ringdans i ystert lopp.
Små knoppar sakta de kärligt smeka,
och blommor blicka emot dem opp.

Välkomna, ljufliga, ljumma droppar!
Välkommen, vårliga, varma vind!
På träd och buskar där brista knoppar,
och rosor blomma på bleknad kind.
Mot norden svanorna återvända,
och siskor små, som från södern flytt,
förkunna: "Vintern har gått till ända!
Den ljufva våren är här på nytt!"

Jakob Bonggren.

ANDLIG FOSTRAN.

Det yppersta i världen.

OM jag talade med människors och änglars tungor men icke hade kärlek, så vore jag en klingande malm eller en ljudande cymbal. Och om jag hade profetia och visste alla hemligheter och all kunskap, och om jag hade all tro, så att jag kunde förflytta berg, men icke hade kärlek, så vore jag intet. Och om jag utskiftade alla mina ägodelar och gåfve min kropp att brännas, men icke hade kärlek, så vore det mig till intet nyttigt. Kärleken är långmodig och mild, kärleken afundas icke, kärleken förhäfver sig icke, han uppblåses icke, han skickar sig icke ohöfviskt, han söker icke sitt, han förtörnas icke, han tillräknar icke det onda. Han gläder sig icke öfver orättfärdigheten, men han gläder sig med sanningen. Han fördrager allting, han hoppas allting, han tål allting. Kärleken upphör aldrig; men profetiorna, de skola försvinna; talandet med tungor, det skall taga slut; kunskapen, han skall försvinna. Ty vi förstå endels och profetera endels, men när det kommer, som är fullkomligt, då skall det försvinna, som är endels. Då jag var barn talade jag som ett barn, hade sinne som ett barn och tänkte som ett barn, men sedan jag har blifvit man har jag lagt bort det barnsliga. Ty nu se vi genom en spegel på ett dunkelt sätt, men då ansikte mot ansikte; nu känner jag endels, men då skall jag känna fullkomligt, såsom jag ock blifvit känd. Men nu förblifva tro, hopp, kärlek, dessa tre; men störst ibland dem är kärleken. — *Paulus.*

Magdalena.

Det är dagens gryningstimma,
Örtagårdens blommor glimma,
Darrande för daggens tårar;
Sus i oljoträden far.
Lutad vid hans graf, allena
Sitter sorgsen Magdalena,
För det kval, som barmen sårar,
Jorden ingen lindring har.
"Hvi gråter du kvinna?" Så änglarne sade.
"Jag vet ej," hon svarar, "hvar Mästarn de lade".

Hvem är han, som syns i dimman?
Kommer re'n i gryningstimman
Blomstermästarn hit att njuta
Unga rosors morgondoft?
"O, hvart bar du," så hon säger,
"Herren till hans hviloläger?
O, hvar är han? Jag vill sluta
I min famn hans trötta stoft."
Han talar. O röst, som kan hjärtan befria!
Den stämman hon känner. Den ljudar: "Maria!"

Genom lunden far en rysning,
Sol går upp. I röd belysning,
Som kring berg och dal sig breder,

Flamma örtagårdens trän,
Och en kvinnosjäl, som rädes,
Klarnar upp i frid och glädes,
Och Maria sjunker neder
Och vill famna Herrens knän.
Ej mäktar hon tala, af lycka hon bäfvar,
"Rabbuni" blott sakta på läpparne sväfvar.

"Kom ej vid mig," hörs han svara.
"Till min Fader skall jag fara,
Till mitt rikes dolda under,
Till min Gud och eder Gud."
Han försvann, som eko bringar
Åter tonen som förklingar,
Som ett brus ur fjärran lunder
Höres än hans stämmas ljud,
"Maria, Maria" i rymden det tonar
Med röst, som ett lidande hjärta försonar.

Själ! Om du en salig timma,
Vill, som hon, en gång förnimma
Denna stämma, som hugsvalar
Och försonar evigt dig —
Vet, från lättsint yras löjen,
Vet, från flärdens tomma nöjen
Skall du gå i skumma dalar
Luttringens och kvalets stig,
Från Magdalas by, från Genesarets bölja
Till kors och till graf skall du Mästaren följa.

C. D. af Wirsén.

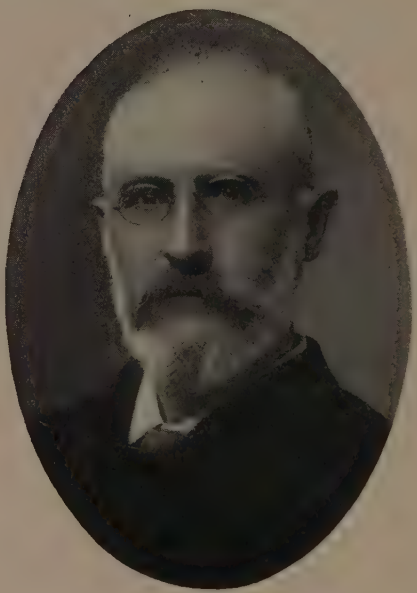

Rev. E. Wingren.

Hvarom samtalen I?

Af Rev. E. WINGREN.

Hvad är detta för tal, som I hafven eder emellan, där I gån och ären bedröfvade . . . Var icke vårt hjärta brinnande i oss, då han talade med oss på vägen och uttydde för oss skrifterna? Luk. 24: 13—34.

DEN berättelse ur hvilken de anförda verserna äro tagna, handlar om två män, som gjorde en underbar erfarenhet, genom hvilken deras hjärtan blefvo brinnande i dem. Hvad var det för en erfarenhet, som hade ett sådant inflytande öfver dem? Vi torde veta hvad som gör våra egna hjärtan brinnande. Stundom är det glädje och stundom sorg. Hårda ord och falska beskyllningar kunna göra vårt hjärta brinnande, likaså goda vittnesbörd, beröm och andra glädjeämnen. Men alldenstund sådana rörelser äro självviska och afse blott oss själfva, tro vi ej att det som gjorde de två lärjungarnas hjärtan brinnande var af denna beskaffenhet. Hvad var det då som hade en sådan makt öfver dessa mäns hjärtan — hjärtan, som i flera dagar varit krossade genom svikna förhoppningar och lidit af dödens och grafvens kyla? Något underbart måste det hafva varit, som kunde utöfva en sådan inflytelse öfver dem den där aftonen för nära nitton hundra år sedan under deras vandring på vägen till Emmaus.

Skrifterna voro för dessa män icke alls någonting främmande, icke heller nytt, ty de hade ofta både hört dem föreläsas och själfva läst dem. Nu törstade dock deras hjärtan så efter den

himmelska sanningen, att den ljöd som musik i deras öron, när Frälsaren förklarade skriftens läror om sig själf för dem, och det var dessa lärdomar, som gjorde deras hjärtan brinnande. — Trängta vi efter sanningen och bedja på fullt allvar om ljus och insikt i densamma, så blir det äfven för oss af samma intresse, att studera Guds ord, som det var för dessa lärjungar. Kristus lefver ännu och är lika villig att utgjuta öfver oss välsignelserna af sin kärlek och kunskap. Bedja vi honom därom, så skall han gå med äfven oss på vägen och ej lämna oss förr, än våra hjärtan äro brinnande af samma saliga trosförvissning, hopp och glädje.

Det synes mig, att dessa mäns sinnesbeskaffenhet framträder allra tydligast i deras val af samtalsämne. Hvad hörde Jesus dem tala om, när han nalkades dem? Märk, de talade om Jesus, just om honom, som kom till dem. De hade dyra minnen och djupa intryck från umgänget med honom, oeh han behärskade ännu deras djupaste känslor, oaktadt de höllo före att han var död.

Det är möjligt att dessa män hade haft förmånen äfven af fromma mödrar och gudfruktiga hem, hvilket ofta har ett godt och kraftigt inflytande på en man. Minnet af en gudfruktig moder, hennes förmaningar, böner och tårar hafva varit medlet att hämma männen, och icke blott män, utan äfven kvinnor, i deras syndalopp och blifvit dem till frälsning, till och med sedan de nått mogen ålder. Just då de stått vid randen af lustarnas dy, färdiga att störta ned däruti eller stått i begrepp att föröfva någon särskild öfverträdelse af Guds bud, har minnet af det gamla hemmet, af fadren och modren, minnet af de dagliga bönerna, af den gudsfruktan, den frid och kristliga anda, som rådde i barndomshemmet, hållit dem tillbaka. De hafva känt det vara omöjligt att trotsa alla dessa gamla minnen, och förr eller senare hafva de nödgats böja sig för deras kraft. Det är möjligt, säga vi, att desse män hade haft sådana hem, i hvilka Gud och det som tillhör frälsningen ofta utgjort ämnet för samtalen, och om så var torde denna omständighet äfven nu vara en medverkande orsak till, att de såsom samtalsämne under vandringen valde

Jesus, emedan han var det största, det mest betydelsefulla ämne de visste om och det som låg deras hjärtan närmast. Vi antaga detta som en möjlighet, men må vi, i hvilket fall som helst, betänka det stora inflytande våra hem hafva på våra barn till att bestämma deras kommande lif, och må vi se till att en kristlig anda råder i våra hem, att de äro kristliga.

Hvarom rör sig i allmänhet våra samtal? Om Kristus skulle komma till oss under det vi gå och samtala, hvad månne han skulle få höra? Månne han skulle höra oss nämna sitt namn med kärlek och vördnad? Vi sade, om han komme till oss, men han kommer verkligen till oss eller rättare, han är alltid när oss, så att ehvad vi gå, stå eller sitta och samtala hörer han allt hvad vi säga. Hörer han oss då tala om sig? Om så, huru ofta? Men om vi i stället föra lättsinnigt och fåfängt tal på våra läppar, häckla på våra grannar och vänner samt lämna fritt lopp åt till och med hat, och ondskefulla ord, månne Kristus då kunde sluta sig till oss? Skall han kunna blifva kvar i vårt sällskap, om vi samtala öfver sådant, som är honom misshagligt?

Vårt ämne gifver anledning till en mycket allvarlig tanke. Önskar du lära känna ditt hjärtas rätta tillstånd, så undersök hvad som vanligen utgör ämne för dina samtal. Vi samtala nämligen just om sådant, som mest intresserar oss. Nämna vi aldrig med kärlek och aktning Jesu namn, och röra sig aldrig våra samtal om Gud och det honom tillhörer, så låtom oss då icke bedraga oss med något falskt hopp; Guds kärlek är då säkerligen icke i vårt hjärta; ty däraf hjärtat är fullt, däraf talar munnen.

Låtom oss besinna, hvilken stor gåfva talförmågan är och huru allvarligt Frälsaren varnar för onyttiga ord. Må vi se till att vi bruka denna ädla gåfva i vår Mästares tjänst, i det att vi undervisa våra barn i Guds ord och tala därom, då vi gå på vägen, då vi sitta i vårt hus, då vi lägga oss ned och då vi uppstå! Må vi förmana hvarandra inbördes! Låtom oss tala om Jesus och sjunga om honom i kretsen af våra små; låtom oss tala om honom med våra kamrater under vårt arbete; låtom oss

tala om honom då vi vandra vägen framåt under den blå skyn omgifna af skogen och dess sångare, dem Herren skapat!

Älska vi Jesus och tala ofta om honom, så få vi ock hoppas, att följande ord af profeten Malakia äga på oss sin tillämpning: "Då talade med hvarandra de som fruktade Herren; och Herren gaf akt därpå och hörde, och en minnesbok vardt skrifven inför hans ansikte för dem, som fruktade Herren och som tänkte på hans namn. Och på den dagen, som jag skall göra, skola de vara min egendom, säger Herren Zebaot, och jag skall skona dem såsom en man skonar sin son, som tjänar honom."

Bibelns Länder

AF EMANUEL SCHMIDT, Ph. D.

Copyright 1902. The Home Press.

Kapitlet III.

Berg och lågland.

FRÅN de höga Taurusbergen utskjuta i sydlig riktning tvenne majestätiska bergskedjor, Libanon och Anti-Libanon. På deras hjässor hvilar en evig snö och på deras skuldror en ständig grönska. På sluttningarna af dessa väldiga bergåsar växa de dyrbaraste träd, i synnerhet cedrar, hvilka utgjorde ett rikt byte för forntidens eröfrare. I El-Bika, den sköna dalsänkningen mellan dessa båda åsar upprinna ej långt från hvarandra tvenne floder. Den ena, Leontes, slingrar sig fram mellan bergen, tills den slutligen utfaller i Medelhafvet något norr om Tyrus. Den andra, Orontes, flyter i nordlig riktning och efter en lång omväg bland bergen rinner ut i närheten af Antiokia. På Anti-Libanon uppspringa trenne strömmar, som bilda insjöar, Baradá, Awaj och Jordan. De båda bergskedjorna löpa parallelt i norr och söder. Anti-Libanon slutar med det majestätiska Mt. Hermon, som är 9,383 fot högt. Libanon slutar nära Beirut och Tripoli med Jebal Makmal, 10,016 fot högt och Dahr-el-Kadib, 10,052 fot.

Libanon och Anti-Libanon.

Söder om Libanon-distriktet finna vi det egentliga Palestina, där Libanon och Anti-Libanon fortsätta i de båda parallella västra och östra bergskedjorna. Dessa bestå liksom Libanonbergen af kalkstensformationer. Men i stället för att själfva hufvudåsen å

Libanon löper i solid massa i norr och söder, finna vi i den västra bergskedjan mera omväxling: i Öfre Galileen en hög platå med branta sluttningar och bergväggar; i Lägre Galileen en serie af smärre berg i öst och väst aftagande gradvis mot den bördiga Esdrælonslätten; söder om denna höja sig bergen ånyo och utsända en utgrening mot hafvet, slutande i det branta Karmel; efter åtskilliga grupper i Samarien blir bergmassan mera kompakt och bildar i närheten af Betel Judeens höga platå, 2,400 fot öfver hafvet, fortsätter sedan i mindre kedjor söder om Hebron, tills kedjan så småningom brytes upp och afslutar i den högländta Vandringsöknen nedemot Suezkanalen. Den östra sidan af denna kedja består mestadels af branta klippväggar, men på den västra finna vi sköna sluttningar. Denna kedja kallades fordom Amoreernas berg.

Västra bergskedjan.

Den östra kedjan utgår från Mt. Hermon, där den sänker sig till 2,000 fot öfver hafvet, bildar Hauran-platån, afbrytes af Yarmuks flod-dal, fortsätter genom Gilead, men afskäres af många dalsänkningar, samt afslutas med Moabs högland, som så småningom försvinner i den Arabiska öknen. På den västra sidan af Hauran-platån, utmed kanten af Jordan-dalen, höjer sig en rad af utbrunna vulkaner, hvilka i en aflägsen forntid utkastat ett slags depositum, som betäcker kalkstensbergen. Denna kedja betecknades af de gamle med tre namn, Bashan, norr om Yarmuk, Mt. Gilead, den mellersta delen, och Ha-Mishor, den sydligaste.

Östra bergskedjan.

Mellan de båda bergskedjorna finna vi Jordan-dalen. Den är endast en fortsättning af det förut omnämnda El-Bika. Vid sjön Huleh är denna dal endast sju fot öfver hafsytan, vid Genesaret, tio mil därifrån, är den 680 fot och vid Döda Hafvet 1,290 fot under hafsytan. Söder om Döda Hafvet höjer sig landet till 300 fot öfver hafvet, hvarefter det gradvis sänker sig mot Akabah-viken. Norr om Döda Hafvet kallas detta lågland Jordan-dalen, samt äfven Ghor, och söder därom Arabah-dalen.

Jordan-dalen.

PHYSICAL SKETCH MAP

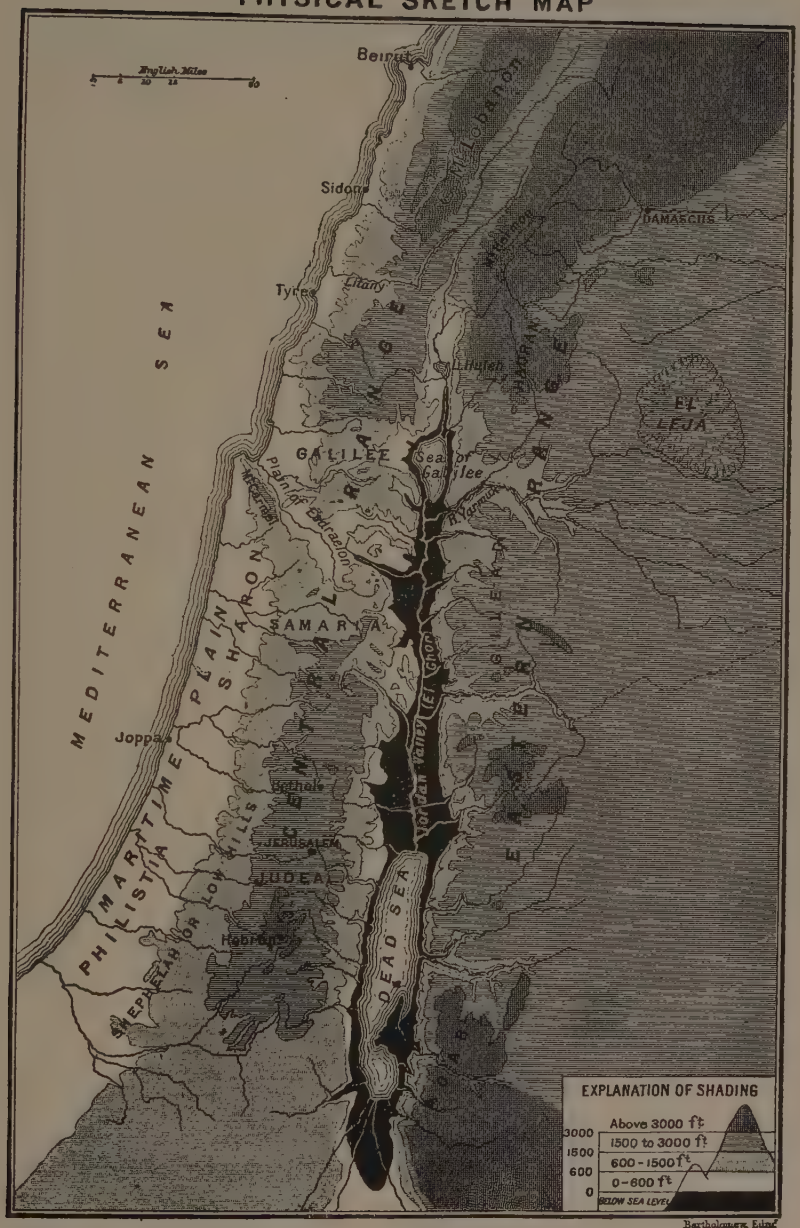

Mellan Libanon och den västra bergskedjan sträcker sig den triangelformade Esdrælon-slätten, hvaraf en flik når fram till hafvet vid Karmel. Den västra delen kallades i forna tider Megiddo-slätten, och den östra ned till Jordanen hette Jisreel. Här har mången drabbning ägt rum. Från äldsta tider var Megiddo-slätten den valplats på hvilken herraväldet öfver Palestina afgjordes.

Esdraelon-slätten.

Från Karmel i norr till Joppa i söder, utmed Medelhafvets kust, sträcker sig ett bördigt lågland, som i Bibeln kallas för *Saron-slätten*. Söder om Joppa kallades låglandet för *Pelesheth* eller Filisteernas land. Emellan kustlåglandet och Västra bergskedjan höja sig en serie af mindre berg eller kullar af kalksten, ehuru afskilda genom särskilda dalar. Dessa kallas i Bibeln *Sefela*. Den sydligaste delen af landet kallades för *Negeb*, eller Sydlandet.

Kustlandet.

Landet kan sålunda uppdelas i följande distrikt:

Libanon-distriktet.

Hafvet.	Kustlandet, Saron och Pelesheth.	Sefela.	Västra bergskedjan.	Jordan-dalen.	Östra bergskedjan.	Öknen.

Negeb eller Sydlandet.

Fridsbudbäraren.

Medeltidsskizz af J. O. Backlund.

I.

DÅ den hvite Krist kom till Norden, kom han tyst och stilla. Inga härar stredo för honom, inga stridsrop åtföljde honom, inga praktfulla standar gåfvo hans framtåg tillkänna. Men budbärare hade han, budbärare, som bebådade hans ankomst, och själf gjorde han, hvad inga arméer eller stridsrop eller prunkande standar kunnat göra för honom: han segrade. Dock var ej detta ett verk, som kunde hastigt utföras. En sådan som nordbon, vare sig han är hedning eller kristen, hastar ej att lämna sin tro för nya gudar, förrän de nya gudarne visat sig vara mera värda än de gamla. Ty för honom var religionen alltid mer än ett tomt ord: gudarna följde honom städse. I regn och solsken, i gröda och missväxt, i seger och nederlag, i lif och död — i hvad som än mötte honom såg han blida eller onda gudamakters verk. Och då denna tro under årtusenden djupt inrotat sig i ett folks medvetande, som var obändigt som den nordiska furan och trofast intill döden, då tarfvades mer än blotta ord att göra det folket kristet. Kristendomen måste lefvas in i folkmedvetandet, innan den förmådde att utträngа tron på de gamla gudarna och det uråldriga Valhall.

Men tiden gick, och då tvenne sekler redan förgått sedan Nordens förste apostel landstigit på Svithiods jord, finna vi landet till större delen kristet. Blott i de aflägsna obygderna lefde ännu den gamla tron med dé gamla namnen. Om den gamla tron lefde annorstädes, hade den vattenöst sina gamla gudar och ansågs i kraft af denna omvändelseakt som god kristendom.

Men under dessa sekel fortgick det sanna omvändelseverket oafbrutet. Tid efter annan kommo nitälskande män från fjärran länder för att kungöra budskapet om Kristus. De lefde för sin tro, och för sin tro dogo de, och, såsom alltid varit fallet, växte en härlig skörd ur blodssådden, då blod göts, och, då som alltid, tjänade hvarje sant lif för Kristus som ett exempel för andra, som ock lärde att lefva för honom.

Den bild, som här nedan tecknas, daterar sig från den tiden, då större delen af vårt fosterland omfattat den nya läran, ehuru kristendomen ännu var mycket vanställd af de hedniska föreställningar, som af många sattes i förbindelse med densamma. Men det var en tid, då ädelt lif syntes dubbelt skönt, då det afstack mot en bakgrund af hednisk råhet, som ej försvunnit med de hedniska gudarna, en tid, då ett sådant lif utan gensägelse förkunnade den nya lärans öfverlägsenhet öfver den gamla.

Vid en af de djupa vikar, som Österhafvet inskurit i de gamla östgötarnas land, låg en liten by, bestående af ett dussin ryggåsstugor, omgifna af små åkertegar, som gåfvo de självständiga odalbönderna en torftig, men säker bärgning, som något förbättrades genom täta fiskefärder på den blå hafsviken och genom jakt med pil och båge i de täta skogarna. Och långt behöfde de ej vandra för att söka sina jaktmarker, ty urskogen sträckte sig så nära byn, att de höga furorna hvarje afton kastade sin skugga öfver de anspråkslösa stugorna, och ofta nog vände sig bladet, när vintern var hård och bister, så att skogens vilda djur anställde sina jaktfärder ibland människoboningarna och med gälla tjut bortsläpade än en trogen gårdvar, som ställt sig till motvärn, än en oförsiktig nattvandrare, som för sent påskyndat sina steg.

Den öfvergifna kraften.

Nära stranden låg kyrkan, låg och trång, med en ansats till torn, så ofullgånget och stympadt, som om det vid något djärft försök att sträcka sig upp mot skyn plötsligt förlorat modet och stannat i växten. Trappan bestod af ohuggna stenhällar och ledde upp till en bastant ekport, på hvilken något outveckladt snille insnidet bilden af en ängel med oblida drag, som i brottning med Tor fått öfvertaget och nu var i färd med att med gudens egen hammare förpassa denne till hans rum.

Längst upp mot skogsbrynet stod en stuga, lägre och anspråkslösare än de öfriga. Dit begifva vi oss en vinterkväll, då månens sken visar oss den smala stig, som leder upp till stugans dörr. Då vi inträda, finna vi en åldrig man sittande vid härden. En enkel, grå kåpa utgör hans dräkt. Hans hjässa är kal och hans ansikte fåradt. Hela hans gestalt bär vittne om kroppslig svaghet, men, då vi något närmare betraktat hans anlete och blickat in i hans öga, se vi ett drag af fast beslutsamhet, paradt med godhet och mildhet, som man ej är van att finna hos nordbon i dessa tider. Midt emot honom sitter en yngling, knappt tjuguårig, men med en mans drag och gestalt. Hans friska ansikte, kraftiga lemmar och ljusa, blixtrande ögon stå i skarp kontrast mot den äldre mannens utseende. Ynglingens dräkt är den i dessa tider vanliga bland den allmänna landtbefolkningen. Den till knäna räckande långrocken och de tätt åtsittande benkläderna äro förfärdigade af hemmaväfda tyger, och garnet till dessa tyger hafva af flitiga kvinnohänder spunnits vid brasans sken under de långa vinterkvällarna.

De två hade en lång stund tysta följt hvar sina tankar, då ynglingen plötsligt riktade sina ögon på den gamle med orden: "Fader Johannes, I hafven ofta lofvat att någon gång berätta om eder ungdom, men hittills hafven I intet omtalat. Jag har ofta undrat därpå, att I ären så olik alla andra män jag känner, och att I ej sysselsätten eder såsom de göra. Nu lyster det mig att veta, om ej berättelsen om eder ungdom kan tälja mig lösningen på denna gåta."

Den gamle satt en stund försjunken i sina tankar, synbarligen begrundande hvad ynglingen sagt, men slutligen rätade han sin böjda rygg och mötte ynglingens frågande blick. "Väl torde du däri hafva gissat rätt, Gunnar. Jag har ock med afsikt dröjt med att berätta hvad jag genomlefvat. Ej att jag blyges därför, ej heller är berättelsen så underbar, att du ej skulle kunna tro den, ty den skall måhända synas dig föga förunderlig, men jag har dröjt, emedan jag tänkt, att den kunde vara till lärdom, då du nått den åldern, att du kan förstå den. Men nu är du ej längre ett barn, och kvällen är lång, och det lyster mig att göra dig till viljes och förtälja dig om min ungdom."

"Berätta, fader," genmälte Gunnar, "och aldrig hafven I haft en mera uppmärksam åhörare, då I hållit mässa, än I skolen finna mig, medan I berätten."

"Jag är ej född i detta land," började Johannes. "I Bremen, på andra sidan om Österhafvet är jag född och uppfostrad. Där var min fader en köpman och högt aktad, såsom ock hans förfäder i många led varit. Han ville gifva mig en bättre uppfostran än han själf fått, hvarför han satte mig i klosterskolan, där jag fick lära skrifkunnighet och främmande tungomål, så att jag ock snart kunde förstå klosterbröderna, då de sjöngo sina heliga sånger och läste sina böner.

"Då jag tillbragt flera år i denna skola, menade min fader, att jag lärt nog och borde blifva honom till hjälp i hans handel. Men därtill hade jag föga håg, ty jag hade ofta drömt om sällheten af ett lif, skildt från världen, då jag kunde helt umgås med Gud och forska i de underbara skrifter, som jag ofta sett i klostrets bibliotek, men hvilka ej voro tillgängliga för mig. Det sades mig, att dessa böcker innehöllo berättelser om de heliga mäns lif, hvilkas bilder prydde den kyrka, dit jag hvarje morgon gick att tillbedja, och där jag hvarje söndag lyssnade till mässan. Min fader ville dock icke lyssna till något sådant, och jag kände mig mycket bedröfvad samt gick till klostrets förman och delgaf honom mina känslor och önskningar. Han bjöd mig att förbida

Hyddan i skogen.

himmelens ledning, 'ty,' sade han, 'den Gud kallar till dessa värf, dem leder han ock, som de böra vandra.'

"En natt drömde jag, att jag såg en stor skara af män och kvinnor, som i sköna, hvita kläder, befunno sig i en härlig gästabudssal, där allt var glädje och gamman. Jag gick då fram till porten och sporde dörrvaktaren om ej äfven jag fick inkomma till dem. 'Nej,' sade han, 'du har ej en sådan klädnad som dessa, därför kan du ej inkomma." 'Hvilka äro då dessa,' sporde jag, 'och huru hafva de fått sina sköna kläder?' 'Dessa äro de,' gaf han till svar, 'som hafva skilt sig ifrån världens besmittelse och som lön fått de härliga dräkter, som du ser dem bära. Och härligast ibland dem äro de, som trots fader och moder hafva helgat sig åt Gud.' Tre gånger återkom denna dröm, och den syntes mig så märklig, att jag genast begaf mig till klostrets abbot och berättade honom hvad jag drömt. 'Visst är detta,' sade han, 'det tecken från himmelen, hvarom du bedit. Och väl gör du, om du lyder den himmelska rösten. Vår Herre sade ock själf: Den som älskar sin fader och moder mer än mig, han är mig icke värd.'

"Jag gick åter till min fader för att bedja honom ändra sitt beslut, men han var oböjlig. Då frågade jag ej längre efter kött och blod utan fattade under bön till Gud och alla de heliga förebedjarne mitt beslut och lät inskrifva mig ibland klosterbröderna. Min fader bad och hotade och förbannade mig slutligen, men, huru mycket detta än bedröfvade mig, kände jag fullt väl, att bäst var för mig att vara min Gud trogen.

"Min fader förlät mig aldrig att jag helgat mitt lif åt Herren Krist, och jag såg honom aldrig mer. En kort tid därefter dog han, och ej ens på sin dödsbädd tillät han att jag eftersändes. Jag visste ej förrän allt var öfver hvem sorgklämtningen gällt. Dock bad jag hvarje dag för hans själaro och gladde mig i hoppet, att mina böner skulle blifva honom till hugnad, där han var.

"Men åren gingo, och jag började att längta till andra värf än böner och läsandet af helgonens lif och tiggarefärder i bygderna. Jag

bad då åter Gud, att han skulle visa mig sin vilja i dessa stycken. Ofta tänkte jag på de helgon, som låtit sina lif för sanningen, och jag längtade efter att, äfven jag, få del af denna ära.

"En dag, då jag länge bedit och begrundat och fällt tårar, emedan det syntes mig, att jag illa fyllde min plats i världen, då kom i skymningen en stilla frid öfver mig, och jag tyckte mig höra en röst kalla mig, sägande: 'Äfven för dig är en ärekrans beredd'. 'Hvar då?' sporde jag. 'Bortom hafven,' blef svaret. Intet såg jag, och intet mer hörde jag, men jag var viss om, att Guds röst talat till mig.

"Jag dröjde ej med att gå till abboten och berätta honom, hvad jag hört, och huru det syntes mig vara ett svar på mina böner. Han var en man, som nitälskade för hedningarnas väl, och han bjöd mig att med tålamod bida, ty den dagen skulle väl snart komma, då en väg skulle öppnas för mig att gå dit Guds röst kallade.

"En kort tid därefter kom bud, att hedningarne i östgötarnes land hade dödat en af de bröder, som sändts till dem för att vittna om Herren Krist. Då bad jag abboten att sända mig för att intaga dens plats som ljutit döden, på det att äfven jag måtte få martyrkronan såsom denne, om så var Guds vilja, samt i mitt lif bära vittne om vår Herre. Jag fick min begäran uppfylld och sändes öfver på ett krämareskepp, som med nöd frälstes från att förlisa under en svår storm. Sedan skeppet kommit så nära ett vildt ref, att vi hvarje ögonblick väntade på att förgås, vände sig dock vinden, ty jag hade alltjämt bedit till Guds moder och Herren Krist om räddning, och skeppet inlöpte i hamnen utan skada.

"Så landsteg jag då ensam och fann mig i ett land, hvars tungomål jag föga förstod, och hvars folk syntes mig vildt och hårdt. Hotfulla blickar fick jag många, och ofta hörde jag vapengny och doft mummel, då jag kom in i männens kretsar, när de samlats till rådslag eller festliga samkväm. Dock fann jag mäktigt skydd hos dem, som förut blifvit kristendomen tillgifna, och ingen skada nådde mig. Deras tungomål lärde jag snart, och

kyrkan, som efter broder Mattias', min föregångares, död blifvit vanhelgad, renade och vigde jag samt började att där tillbedja och hålla mässa.

"Många rådde mig att ej dröja i denna bygd samt berättade mig, huru hedningar en natt kommit till broder Mattias' stuga och tändt eld därpå samt mött honom med ett yxhugg, då han sökte frälsa sitt lif ifrån lågorna. Dock lät jag mig ej förfära utan förblef på min post och byggde en ny hydda på den brända grunden samt visade vänlighet mot dem, som dödat broder Mattias och visade hot mot mig. Småningom blefvo de mig blidare, då jag hjälpt dem i tider af sjukdom och lärt dem många nyttiga konster, som blifvit mig lärda i mitt fosterland. Och nu har den nåden blifvit mig gifven att se mina bittraste ovänner blifva mina bästa vänner, de där i storm och våda ej längre åkalla sina forna gudar utan troget tillbedja vår Krist. Nu äro de alla döpta, och stor lär den skara vara, som i dessa nejder af Gud blifvit förda till den sanna tron."

Här tystnade broder Johannes och satt försjunken i djupa betraktelser, ur hvilka han dock snart väcktes af Gunnar, som med spänd uppmärksamhet åhört hans berättelse.

"Märkliga ting hafven I genomlefvat, menar jag, och visst är edert lif lika skiftesrikt och värdt att lära känna som många af de heliga mäns lif, om hvilka I ofta hafven förtäljt mig. Men, då I nu hafven berättat om eder själf, ville jag ock gärna höra, huruledes jag kommit till eder, och hvarför I hafven uppfostrat mig, som om jag vore eder son."

"Lätt berättadt är detta," svarade Johannes, "och det skall ej töfva förrän jag däri gjort dig till viljes. Din rätte fader var, som jag ofta sagt dig, tignarmannen Brynjulf, som var en båld kämpe i konung Olafs här. Då han kommit till mogen ålder, äktade han den kvinna, som blef din moder, en friboren bondes dotter. Men så kom olyckan. Din fader föll i en kamp med vender, som gjort strandhugg på våra kuster. I samma strid föll ock din morfader, och hans gård sköflades, så att föga blef

öfrigt. Då din moder fick veta därom, följde hon snart sin make efter, och väl månde hennes hjärta hafva brustit af sorg, såsom sagdt blef, ty förlusten var stor och sorgen svår. Men innan hon dog kom jag till henne för att gifva henne den sista trösten. Då ängslades hon mycket för sin lille son, som knappt var årsgammal och ville för hans skull med nöd lämna världen. Då lofvade jag henne att sörja för honom, och hon dog lugnt med lit till mitt ord. Då hon var död, begrof jag henne såsom tillbörligt var, och sedan tog jag dig till mig och har från den dagen hållit dig som min son och har ofta gladt mig, då det synts mig, att du hållit mig som din fader."

Här slutade samtalet. Kvällen var långt liden. Genom rökfånget i taket kunde man se himmelens stjärnor, hvilka lyste och tindrade som ädelstenar på himlapellet. Långt bort i skogen hörde man ufvens dofva hu-hu, och den skärande ulfvalåten ljöd så hemskt ur klyftorna. Dessa voro disharmoniska toner i den stilla vinternatten. Inne i stugan hade brasan hunnit till glöd, och då den unge och den gamle blickade därin, sågo de hvar sitt lif måladt i fantastiska bilder på härden. Den unge drömde om stridsrop och vapenskrammel och blod; den äldre såg kanske åter den martyrkrona, hans ungdomsideal burit. Han frammumlade sakta ett Pater noster, och med denna bön gick han till hvila. Gunnar följde hans exempel, och snart härskade sömnens frid öfver hyddan vid skogsbrynet.

Det våras.

Och kvällen nalkas, och dagen flyr —
Jag sitter vid flammande brasa
Och ser hur snön kring min hydda yr,
Och hör hur stormarna rasa.
Och väl har vintern sin glädje ock,
Och väl är det varmt i hyddan — dock
Jag älskar mer,
Att himlen ler
Och att på jorden det våras.

Hur gladt när han kommer, den leende vår,
Som ljuset och lifvet förnyar,
Då sippan bland smältande drifvor står
Och solen bland glesnande skyar,
Då böljan sliter sitt silfverband —
Men än ser jag snö på äng och strand,
På fjäll och skär,
Och hvem vet när
I kalla norden det våras.

Hur nordan ryter! Han lärt sin sång
Af de björnar, vid polen brumma.
Han slog på min ruta vintern lång,
Men aldrig zefiren den ljumma.
Se, elden slocknar på dunkel härd —
Och mörkt och kallt är i hjärtats värld:
Det snöar än
Därinne, — men
Snön smälter om blott det våras.

Lyss! Hörde jag rätt? Hvad susar där?
Från taket det droppar och droppar,
Säg, smälter ej snön? — Då är våren här
Med glädje och lärkor och knoppar!
Han dröjer. Han sände sitt budskap blott,
De vårliga vindar, — men lika godt:
Ej länge han
Då dröja kan;
Han kommer, och då — det våras.

Välkomna, I fläktar, jag hälsar er!
Kring höjder och dalar flygen
Och smälten hurtigt drifvorna ner
Och se'n — till min hydda smygen!
O, lånen mig silfrade vingarnas par,
Att glad kring knoppande lunder jag far,
Kring björk och fur
Och sjunger hur
I höga norden det våras!

Och natten flyr, och morgonen gryr —
Ej mer vid härden jag sitter:
Dit ut, dit ut min färd jag styr,

Att lyssna till lärkans kvitter.
Se, vågen sin blänkande boja bröt,
Och tårar välla ur jordens sköt
Af glädie blott
Att vintern nått
Sitt slut och i norden det våras!

Gråt glädjetårar, min fosterjord!
Fritt snön från furorna droppe!
Hvad mer, om våren är sen i Nord?
Han är dock gladast häroppe.
Här kväder han sånger i skaldens bröst
Där hjärtats ånger, där himlens tröst
Och hoppets bön
Försmälta snön —
Ty där, som på jorden — det våras.

Ernst Björk.

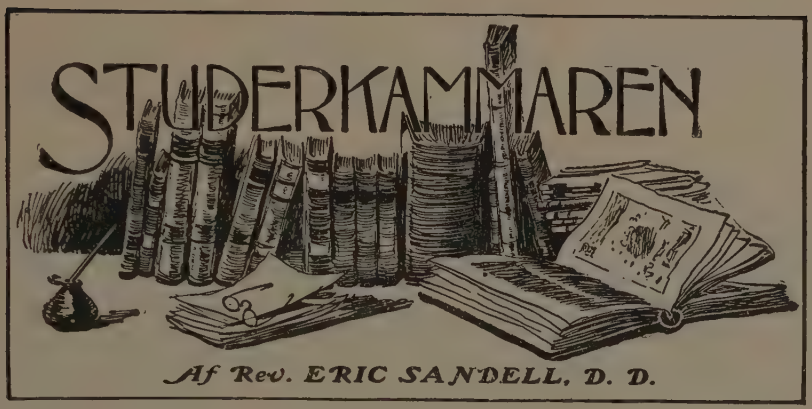

Af Rev. ERIC SANDELL, D. D.

Några ord

om grunderna för Pauli höga anspråk, sådana dessa framträda i Gal. 1: 6—9.

PAULUS talar här med en myndighet, som måste ha varit allt annat än angenäm för de judaiserande lärare, hvilka sökte leda galaterna bort ifrån Kristus till träldom under lagen. Han framträder här, liksom på andra ställen i sina skrifter, med anspråk på att kunna afgöra, hvad som *är* och *icke är* Kristi evangelium utan endast en förvrängning af detsamma, hvilken han ironiskt benämner "ett annat slags evangelium". Och så viss är han om sin förmåga och sin befogenhet att fälla ett afgörande omdöme i denna sak, att han till och med vågar uttala domen öfver dem som förvända Kristi evangelium. Han säger: "Men om ock vi eller en ängel från himmelen annorlunda predikade evangelium för eder, än vi hafva predikat för eder, han vare förbannad!"

Hvarpå grunda sig dessa höga anspråk och den auktoritet, som kännetecknar apostelns ord? Denna fråga är af stor vikt särskildt i våra dagar, då icke så få af den teologiska vetenskapens målsmän ådagalägga en viss benägenhet att så mycket som möj-

Dr. Eric Sandell med familj.

ligt skjuta den väldige teologen från Tarsus åt sidan för att därpå — såsom somliga pläga uttrycka sig — "förbi Paulus återvända till Kristus." Skulle det emellertid visa sig, att Paulus har god grund för sina anspråk och sin auktoritet, då måste man ock vid återvändandet till Kristus låta sig ledas af apostelns hand, i annat fall torde man vid framkomsten ej rätt förstå Mästaren. Då skall det ock helt säkert visa sig, att liksom man af Paulus ledes till Kristus, så ledes man ock af Kristus åter till Paulus.

Men vi måste nu med ledning af apostelns egna skrifter söka ett kortfattligt svar på vår fråga.

1. *Vi finna då först och främst, att den auktoritet, som utmärker Pauli ord, har sin grund i hans visshet om gudomlig kallelse till apostel.*

Han var "apostel icke från människor eller genom någon människa, utan genom Jesus Kristus och Gud Fader, som uppväckt honom från de döda" (v. 1). Och i flera af de öfriga bref-ven säger han sig vara kallad till Jesu Kristi apostel genom Guds vilja.

När vi jämföra dessa Pauli ord med hans egen berättelse*) om sin omvändelse och kallelse till apostel, så kunna vi alls icke förvånas öfver hans orubbliga visshet om att han erhållit denna kallelse direkt från Gud. Icke heller bör det förefalla oss underligt, att han uti en sådan kallelse såg ett gudomligt bemyndigande att i bestämda ordalag uttala sig i sådant, som hörde till hans uppdrag i världen. Han var medveten om, att han var Guds eget sändebud och att han alltså ägde rätt att tala å Guds vägnar. Därför vågade han ock framträda med de höga anspråk, som möta oss i dessa verser.

2. *Den har vidare sin grund i apostelns medvetande om att han fått sitt budskap från Gud.*

"Men jag gör eder kunnigt, mina bröder," säger han i v. 11, "att det evangelium, som af mig blifvit predikadt, icke är något mänskligt, ty icke heller har jag undfått det af någon människa

*) Apg. 26: 13—18.

utan genom uppenbarelse af Jesus Kristus". Se vidare 1 Kor. 2: 13; Efes. 3: 3 m. fl.

Dessa bibelställen kunde väl gifva oss anledning att beröra läran om inspirationen, men utrymmet tillåter det ej. Icke heller är det nödvändigt för det mål, vi hafva i sikte med dessa rader. Hvad som här bör betonas är, att Paulus var fullt viss om att han hade ett gudomligt budskap att förkunna, och att han fått detta genom Guds Andes ledning och undervisning. Icke underligt därför, om han kände sig berättigad att intaga en bestämd hållning gent emot sådana, som förvände det evangelium, han förkunnade.

3. *Den har slutligen sin grund i apostelns visshet om att han troget förkunnat det evangelium som blifvit honom ombetrodt.*

Se t. ex. Apg. 19: 27; 1 Kor. 11: 23 m. fl. Han hade icke blott mottagit evangelium utan äfven förkunnat det, sådant han fått det. Medvetandet härom gjorde honom frimodig och stark, när det gällde att möta sanningens motståndare ansikte mot ansikte. Han visste, hvad han mottagit af sin mästare, han visste ock, att han vid förkunnandet af sitt budskap hvarken tagit något ifrån eller lagt något till detsamma. Han kunde därför utan fruktan för öfverdrift uttala det allvarliga innehållet i dessa verser.

Pauli höga anspråk och den myndighet, som karaktäriserar hans ord, ha alltså sin grund i dessa trenne förhållanden: En gudomlig kallelse till apostel, vissheten om att hafva mottagit ett gudomligt budskap och troget förkunnat detta i världen. Rätten till dessa anspråk skall också tillhöra honom, till dess man lyckas bevisa att han varit antingen en bedragare eller ock en fantast. Men säkert är dock att, medan man ännu håller på att gripa i luften efter bevis för ettdera af dessa antaganden, skola vi få se Pauli auktoritet bekräftad i ett ljus utan mörker och skuggor.

KORN AT SMÅ-FÅGLAR

Af BROR ARVID.

Söndagsskolan.

En skola känner jag, som trifs,
hur ock må bli de andras öden,
där växelundervisning drifs,
men — mellan lifvet blott och döden.

En himlens monitör är där,
hvars röst bland barnen ypperst gäller.
Från Zion sångarskolan är
och ifrån Sinai hans tabeller.

Huru skönt att stafva däruppå
och göra läraren till viljes,
och lägga hop, hvad vi förmå,
tills det blir jul-lof och man skiljes.

Man går ej ur den skolan ut
i världen, men i andra världen;
ty lärarns varning tar ej slut
på denna sidan himmelsfärden.

Hans lära är för höst som vår
och stundom varnar, stundom lockar.
Han andas varmt på silfverhår
och kyler dina gyllne lockar.

Det ges ej högre lära spord
inunder eller öfver solen.
Lyss därför till hans fadersord,
du söndagsbarn i söndagsskolan!

Esaias Tegnér.

Congenial · Bedfellows.

GOSSEN OCH SÖNDAGSSKOLAN.

LÅNGT ute på en af Dakotas prärier lefde för några år sedan en familj alldeles ensam, skild ifrån alla civilisationens bekvämligheter. Omsider flyttade dit i närheten några familjer och dessa, isynnerhet barnen, kände behofvet af en skola och en söndagsskola.

Det fanns ett gammalt förfallet skolhus som på långliga tider icke hade användts. En missionär med sin familj slog sig ned i närheten af detta skolhus och försökte börja en söndagsskola för barnen. Det var på senhösten och vintern var i annalkande. De behöfde därför uppvärma det gamla skolhuset, men det var ondt om bränsle. Det enda familjerna där använde var hö eller stra och äfven det fanns icke till öfverlopp hos någon utaf dem. Robert, en son till den första familjen, blef från början mycket intresserad uti söndagsskolan, och som en frukt af dess undervisning och verk blef han frälst och var en lycklig kristen. Såsom sådan ville han naturligtvis icke se att söndagsskolan skulle upphöra, hvarför han tog en korg och gick flera mil längs järnvägen och plockade upp stenkol, som fallit från tågen. Då detta kom till Roberts faders öron, blef han mycket ond, ty han var en fritänkare och älskade hvarken missionären eller söndagsskolan. Han hotade att hårdt tukta Robert om han fortsatte med denna dårskap, som han kallade det.

Då nästa gång Robert hade en ledig stund att samla bränsle till söndagsskolan, besinnade han sig en stund och bad Gud om kraft och sedan beslöt han att gå åstad äfven om det skulle vankas aga. Härmed fortsatte han några veckor, då fadern, som noga vaktat honom, gaf med sig och sade: "Det måste vara något mer än vanligt i den söndagsskolans undervisning, som kan förmå en gosse att handla på ett sådant sätt".

Må alla unga läsare af Hemmets Vän vara verkliga söndagsskolvänner.

MR. Eugene F. Ware, U. S. Pension Commissioner, has sent the following lines to a friend in Topeka:

"If the wages of sin is death
I do not want to begin;
If I can't get living wages,
I will not work for sin.
Then, again, if I went to work,
And the work I didn't like,
After I'd passed a payday
I would find I couldn't strike.'

Riddles.

What the days and months tell us.

The first is in the seventh day but not in the sixth.
The second is in the fifth day but not in the fourth.
The third is in the last month but not in the first.
The fourth is in the third month but not in the second.
The fifth is in the second day but not in the third.
The sixth is in the eleventh month but not in the sixth.
The seventh is in the sixth month but not in the seventh.
The eighth is in the ninth month but not in the eleventh.
The ninth is in the fourth month but not in the eight.
The tenth is in the tenth month but not in the third.
The eleventh is in the first day but not in the sixth.
The twelfth is in the eight month but not in the seventh.
The whole is a well known depot of twentieth century enlightenment.

Hidden names of flowers.

1. A girl's name and the color of her hair.
2. Opposite from sour, and a boy's name.
3. Frozen water which falls in winter, and a round object.
4. A woman and an article to wear on the feet.
5. A month and a small fruit.
6. A quadruped and a nut.
7. A boy's name and what he writes it with.
8. Opposite from sour and small vegetables.
9. A number and a part of the face.
10. A small animal and what some houses are made of.
11. Pertaining to gold, and a long cane.
12. An unmarried man and things used to fasten clothes with.

Uppsök i bibeln två bekanta verser, hvilka beskrifva den årstid vi nu hafva. De utgöras af trettio ord som följer:

1. Orden 29 och 30 äro början till en välkänd sång.
2. Orden 4, 8 och 22 hvart och ett betyda motsatsen af "är icke".

3. Orden 25 och 27 äro en fågel och hvad som kan sägas om hans sång.
4. Orden 7 och 21 äro lika och utgöra det som tager slut med evighetens början.
5. Orden 10, 11, 12, 13 och 14 kunna nu uttryckas om vintern.
6. Ordet 20 är det hvarmed vi prisa Herren.
7. Orden 16, 17, 18 och 19 utgöra hvad man säger om blomstren om våren.
8. Orden 3 och 9 äro hvad som uttryckes vid våren om den kalla årstiden.
9. Ordet 5 är benämningen på veckan före denna.
10. Orden 6, 15 och 20 äro tre Guds gåfvor, den ena från höjden, den andra från jorden och den tredje ur människans inre.
11. Ordet 23 är ett mycket vanligt inbjudningsord.
12. I, och, Ty och si äro orden 28, 24, 1 och 2.

☞ Sänd alla svar och meddelanden för denna afdelning till

"BROR ARVID",

THE HOME PRESS,

637 Unity Bldg, Chicago, Ill.

☞ När detta nummer gick i tryck, hade endast en besvarat gåtorna i förra numret, hvarför vi låta pristäflingen fortgå en månad till. Utom till den som erhåller priset, skola vi skänka en present till alla som gifva ett korrekt svar på gåtorna. I No. 11 i den andra svenska gåtan hade ett tryckfel insmugit sig, hvarför den kan lämnas utan afseende. Alla de som insända korrekt svar på alla gåtorna i detta nummer skola erhålla en liten present. Och den som dessutom insänder den bästa "essay" på 150 ord öfver "Sommaren" erhåller ett särskildt pris. Denna pristäflan står öppen till den 1 Juni.

En orientalisk kvinna.

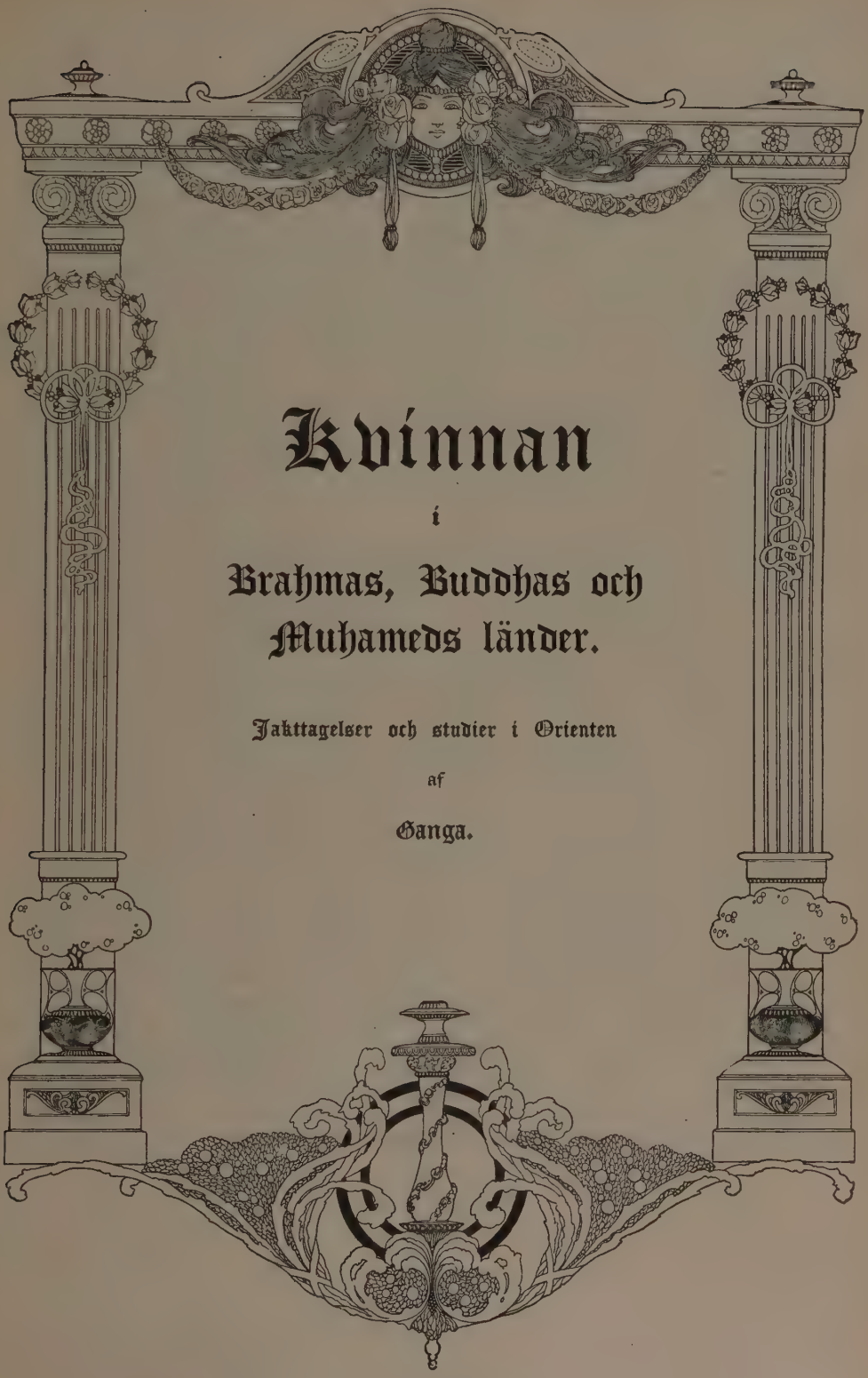

Kvinnan

i

Brahmas, Buddhas och Muhameds länder.

Jakttagelser och studier i Orienten

af

Ganga.

"Kvinnan, skapelsens krona — — — — hvilken roll har ej varit hennes — — — —."

Kvinnan

i Brahmas, Buddhas och Muhameds länder.

* * *

Iakttagelser och studier i Orienten af *Ganga*.

INLEDNING.

KVINNAN, skapelsens krona och människosläktets moder — hvilken roll har ej varit hennes trots allt förtryck och lidande hon under årtusenden varit föremål för! Alltjämt fortgår hennes viktiga, aldrig ändade värf, alltjämt gör hon sitt inflytande kändt öfver världen.

Liksom kvinnan blef det ondas moder och kom fallet åstad, så måste hon ock vara med om återupprättelsen.

Denna tanke är för de kristna gemensam med Österns hednafolk. I hinduernas heliga skrifter beklagar sig mannen öfver Menaka och säger: "Se, alltsammans har på en gång blifvit till intet för en kvinnas skull." I kinesernas heliga böcker läsa vi "Våra olyckor härleda sig ej från himlen, utan från kvinnan." Enligt grekernas mytologi var Pandora upphofvet till de mänskliga olyckorna.

Men uråldriga bilder på egyptiska tempelmurar, å kinesiska altaren, i druidiska lunder gifva vid handen idén om kvinliga högre väsen, såsom kontraster till de onda. Och det är ej allenast i kristna katolska kyrkor man blir erinrad om en helig jungfru Maria, utan jämväl flere andra religioner nämna med vördnad och dyrkan sin stiftares moder.

Och förvisso ligger en skön tanke däri talande i tysthet om att kvinnans befriare skulle födas af en kvinna och att därmed en ny tid för henne skulle inträda.

Kvinnan är människosläktets moder. Omkring modersnamnet koncentrera sig mänsklighetens ömmaste känslor. Moderskärleken är gemensam för alla nationers kvinnor. Polarregionernas köld har ej lagt isband öfver ömhetens källsprång i kvinnans bröst, ej heller har den tropiska solen förtorkat detsamma.

Så långt äro alla kvinnor lika: samma känslor och samma ömhet, samma fröjd och samma smärta. Men i andra hänseenden huru olika äro de ej. Hvilket svalg skiljer ej den europeiska och den asiatiska kvinnan åt. Ja, olikheten är så stor, att man ibland kan undra, om icke de stackars haremskvinnorna i Indien äro något slags lägre varelser i naturordningen.

Det har ofta blifvit sagdt, att den säkraste måttstocken på ett lands civilisation, dess moraliska och politiska tillstånd är kvinnans ställning där. Riktigheten af denna sats bekräftas också af historien. Hos alla folk i deras ociviliserade tillstånd var kvinnan endast mannens slafvinna. Icke ens den gamla grekiska och romerska kulturen förmådde skänka kvinnan frihet. Man talade om henne som en lägre varelse, som af giftomannen alldeles godtyckligt bortgafs i äktenskap eller såldes till slafveri. Hon lefde som någon sagt, ett slags larv-lif, medan männen diskuterade frågan, om kvinnan hade någon själ.

Dock framträdde ju ibland äfven ur kvinnornas djupa led en och annan, som var mäktig stora dåd, vittnande om ädelt hjärta och om väldig kraft till det goda eller det onda. En regentinna svingade sig upp och föreskref folken lagar; en amazon drog ut mot männen i krig, och prästinnor afskildes för att inviga sig till lifslång tempeltjänst. Men på det hela taget var kvinnan bland greker och romare mycket hjälplös. Det var ingen religion som skyddade henne.

Många århundraden hafva sedan dess förflutit, men då vi nu se oss omkring i världen, skola vi tyvärr finna, att kvinnan i våra dagar mångenstädes står på en ännu mycket mer beklagansvärd ståndpunkt. Bland barbariska och ociviliserade folk är ännu i dag kvinnan en träl.

Familjens uppehälle beror på henne. Männen jaga, dricka, röka och sofva, medan allt arbete utföres af kvinnorna. Ute på resor är kvinnan lastdjuret, under det hennes man bredvid henne, rider sin häst eller spatserar lätt och ledigt utan minsta börda.

Den förnämsta drifkraften såväl för individernas som för nationernas utveckling har emellertid religionen varit. Sedan urgamla tider är denna civilisationens ursprung. Religionen är städse uttrycket för människans trängtan efter idealet. För jordens alla folk, för alla länder allt från solens uppgång intill dess nedgång är *en* sträfvan gemensam, nämligen att nå fram till något bättre. Öfverallt inser man, att människorna icke äro, hvad de borde vara; öfverallt spörjes efter orsaken till det onda och befrielse därifrån; öfverallt söker jorden himlen, dess ljus och frid, men ack, på så olika sätt.

Bland alla världens religioner står dock ovedersägligen vår kristna troslära främst som civilisationens bärare. Af de tre större religioner, hvilka nu jämte kristendomen behärska världen, brahmanismen, buddhaismen och muhamedanismen, har ingen visat sig utöfva ett så förädlande inflytande på folken som kristendomen och ingen såsom denna mäktat höja kvinnan till hennes rätta plats i familjen och samhället.

Kristendomen ensam har inom sig burit fröet till frihet och jämlikhet, icke blott för mannen, utan äfven för kvinnan. I Orienten, i Brahmas, Buddhas och Muhameds länder suckar ännu kvinnosläktet under ett mångtusenårigt ok.

FÖRSTA KAPITLET.

Asien — människosläktets, civilisationens och religionens vagga. — Förfädrens gemensamma religionsbegrepp. — Huru dessa urartat sig. — Brahma-religionen. — Världens religiösaste folk.

"Ljusare förhoppningar finnas för de nationer, som äro lifvade af en uppriktig religiös känsla, hurudan än deras politiska historia må hafva varit, än för de folk, som hängifva sig åt en själfvisk sträfvan efter materiella fördelar och som hafva förlorat all tro på ett tillkommande lif."

J. W. Draper.

FÖR att uppsöka Brahmas, Buddhas och Muhameds anhängare måste vi vända våra blickar mot Österland, människosläktets moderland, ljusets och civilisationens vagga, paradisets, religioner-

nas och folkens urhem — det mäktiga Asien. — I denna den största världsdelen som upptager en tredjedel af hela jordens landyta och äger halfva dess innevånareantal, ägde mången betydelsefull historisk tilldragelse rum, långt innan en Alexander framträdde eller Rom grundlades. Här hafva stora mäktiga riken stått, men ramlat. Här byggdes majestätiska tempel och anlades härliga palatser; här kände man till vetenskap och konst; här rådde en storartad civilisation, medan ännu blott barbari och råaste okunnighet härskade i Europa.

Denna stora kontinent hyser inom sina gränser flera länder af utomordentligt stor betydelse. Här ligger Persien, en gång världsrike, Tibet, jordens högsta land, hvars dalar befinna sig på samma nivå som andra länders berg och högre; Arabien, det torraste och minst bevattnade, samt Sibirien, det kallaste af alla länder på jorden; Kina, "Midtens rike" och Japan, "Soluppgångens land," för att ej tala om asiatiska Turkiet med dess besittning, det en gång så heliga Palestina. Men i främsta rummet märkes här det stora intressanta landet Indien.

Från Asien hafva ej blott ljuset och kulturen utgått samt folken utvandrat. Där hafva ock nästan alla religioner sitt ursprung. På asiatisk mark uppspirade Zoroasters, Brahmas, Buddhas och Confucii gamla religioner, judendomen och kristendomen, samt slutligen muhamedanismen.

Brahmanism.

Buddhism.

Muhamedanism.

I uräldsta tider tillbådo säkerligen alla ariska folk ett gemensamt högre väsende. Den högsta gudomligheten betecknas nämligen i ariska språken med ett och samma namn. Dyaus pitar på sanskrit, Zeus-pater i grekiskan och latinets Jupiter är samma

ord, som betyder den himmelske fadren och motsvarar det semitiska El, den starke i himmelen. Sedermera under tidernas lopp uppstodo bland de olika ariska folken hvarjehanda religionsformer. Den första afvikelse från den ursprungliga religionsuppfattningen bestod däri, att man begynte tillbedja himlakropparne. Sedermera dyrkades naturkrafterna såsom de gudar, hvilka regerade världen. Och så sjönko dessa arier så småningom ned till rena afgudadyrkare, tillbedjande bilder af allahanda slag.

Än i dag förekommer afgudadyrkan mångenstädes i Asien och framför allt i Indien, där afguderiet bedrifves i så oerhörd skala att hela Indien blifvit kalladt "Afgudarnes land."

I Indien, som kommer att först beröras i efterföljande skildringar, härskar brahmanismen eller hinduismen, Asiens äldsta religion. Dess anhängare tro på en oräknelig skara gudar, enligt somliga 333 millioner, och anse Brahma som sin religions öfverhufvud, större och högre än alla andra gudar. Däraf kommer ordet brahmaner, hvilket dock ej får förväxlas med brahminer, prästkasten i Indien.

Para Brahm anses för det majestätiska, outgrundliga, förskräckliga gudomsväsendet däruppe någonstädes i världsrymderna, som ingen känner, ingen skådat eller kan skåda, som ingen vågar bedja till och hvars namn knappt får nämnas. Brahma är skaparen, och den gamla indiska mytologien förtäljer, att då allt skapadt utgick från Brahma, kommo brahminerna, prästerna, från hans mun, Kshatriya (krigarne) från hans armar, vaisya (köpmännen) från hans länder och sudra (arbetarne eller tjänarne) från hans fötter.

Brahmas närmaste gudomligheter, som tillika med honom utgöra treenigheten i brahmanismen äro Vishnu, uppehållaren, och Siva, förstöraren. Under dem trona, som sagdt, millioner andra gudar och halfgudar, af hvilka somliga varit inkarnerade, andra icke. Till många af dem offra och bedja hinduerna dagligen.

Att frambära de största och dyrbaraste offer, att späka och plåga sig, att iakttaga sin kasts alla föreskrifter, det är hufvudtemat i brahmanernas, d. v. s. hinduernas, lif och religion.

Hinduismen är ej hvad den ursprungligen var, utan mycket sämre. Fordom trodde man ej på en sådan mängd gudar, ej heller var kvinnan så föraktad ibland dem som hon sedan blifvit. Äfven kastväsendet har blott under senaste årtusendet blifvit så småningom utprägladt till hvad det nu är. Högkasterna betrakta *sudra* med den största afsky och tro en sådan persons skugga kunna ohelga dem. Likaså har hinduerna under årtusendens lopp sjunkit ned därhän att man med sanning kan säga om dem att de tillbedja allt utom den *ende* sanne guden. De tillbedja ej bara sina händers verk, afgudar de gjordt sig utan äfven en mängd s. k. heliga djur, träd och blommor, solen, månen och stjärnorna; de anropa aflidna personers andar; ja, de äro i verkligheten och djupast af allt — demondyrkare. De tro på ett oundvikligt öde, på själavandringen och att de endast genom att iakttaga sin kasts och religions alla föreskrifter, om tvagningar, försakelser och umbäranden, om att fly och afsky lågkasten, om dyrbara offer till templen och prästerna, kunna undvika att födas hit igen annat än som brahminer. Förfela de sig däremot uti sina religionsöfningar och bryta sin kast äro de hjälplöst förlorade och komma att födas hit som djur eller parias (utkast). Högsta form af hindureligionen är att blifva en asket. De indiska asketerna eller fakirerna sky ej att underkasta sig de otroligaste lidanden för att vinna själafrid här på jorden och sällhet i en annan värld. Många äro de lidanden dessa arma fakirer utstå, såsom att afsäga sig hvarje lifvets njutning och komfort, gående omkring nästan nakna, klädda blott i aska och ett stycke säck; tiggande sitt bröd; uthärdande den starkaste hetta, med flera eldar ytterligare omkring sig, eller den skarpaste köld vid Ganges källor vintertiden; ej unnande sig hvila eller ro; företagande pilgrimsfärder, långa och besvärliga, klädda i hvassa järnband omkring lifvet och halsen, eller med spikar i sina sandaler; boende i grottor dekore-

rade med dödskallar, där deras säng utgöres af en hvass stenbädd, och tusende andra sätt.

Den ömkligaste fakir jag dock någonsin sett var en som gått med sina händer uppåträckta i åtta långa år, utan att någonsin hafva tagit ned dem under så lång tid, lika lite som han någonsin mer skulle kunna taga ned dem. Hans fingernaglar liknade ett rofdjurs klor, och tumnaglarne hade nästan genomträngt händerna. Han var i sanning beklagansvärd, men ändock mycket frimodig och hoppades vinna stor lycka i en annan värld genom dessa marter.

Ja, hinduerna i allmänhet taga sin religion på fullaste allvar, och med allt skäl har det blifvit sagt, att de äro världens mest religiösa folk. Men när man betänker att alla deras späkningar och fåfänga gudstjänstöfningar ändock ej förmå skänka dem hvad de så ifrigt åtrå, samvetsfrid och själaro, — då kan man ej annat än innerligt önska, att asketismens och hopplöshetens dystra läror måtte vika för det glada budskapet som bjuder fatalismen försvinna, befriar parias, renar sederna och förkunnar verklig frid och frihet.

Det är vårt hopp och vår bön, att den dag ånyo skall gry, då världens alla folk bedja samma bön till den Evige Allfadren, fröjdande sig öfver samma evangelium, omskapade, frigjorda och lyckliga, då alla släkter och folk i sann mening blifva en enda stor familj på jorden.

Among Swedish Authors.

*Necken.**)

By E. J. STAGNELIUS.

Golden · clouds · at · eve · are · glancing;
Elves · upon · the · heath · are · dancing,
And · the · leaf · crowned · Necken · ever
Rings · his · harp · in · the · silver · river.

Lo! · A · lad · where · trees · are · sighing,
In · the · violets' · vapor · lying,
Hears · the · sound · the · waters · weave · in
Night, · and · calls · through · quiet · even:

"Poor · old · minstrel, · wherfore · chanting?
Will · not · sorrows · cease · their · haunting?
Though · thou · field · and · wood · enliven
Still · by · God · thou · art · not · forgiven.

Paradise's · moonlit · shadows,
Eden's · flower-crowned · meadows,
Angels · high, · whose · lights · enfold · them—
Will · thine · eyes · no · more · behold · them?"

Tears · the · old · man's · face · are · laving;
Down · he · dives · in · the · waters · waving,
While · his · harp · grows · still · and · never
Sings · again · in · the · silver-river.

*) Copyrighted 1882. Used by permission of Dr. Frederick Peterson.

MY MOTHER'S WILL.

Copyrighted, 1902. The Home Press.

(CONTINUED.)

"Yes, just so I have imagined her," said the youth eagerly, "did she not look somewhat like Arete,—yes, I mean," he added blushing, "had she not light hair and dark blue eyes?"

"Hush, boy, your mother is dead."

These were the words with which Paralos used to cut off all his son's inquiries concerning his deceased mother. Adeimantos, who hoped to have moved his father's heart to draw aside the veil which spread a deep shadow over his mother's memory, felt sadly grieved. He had been thus disappointed a thousand times before.

His father, his grandfather, his grandmother, all had the same way of cutting short his questions. Potone had yielded most to his wishes, but there was always a certain point, at which even her information ceased. She used to describe Diotime's childhood, her beauty, her affection for her mother, her generosity. She used to kiss Adeimantos' eyes and say, that through them she could see the farewell greeting of her departed daughter. But about Diotime's last days she never uttered a word. And the old Cleo was dead long ago; otherwise she might have told him more concerning the last days in Alexandria besides the little Adeimantos remembered she had told him in his childhood.

The sharpness, with which Paralos had uttered the last words of refusal, was soon exchanged for a sad expression on his face, and Adeimantos almost regretted that he had touched this subject, upon which his father spoke with him so unwillingly.

"My father," he said after a moment's

silence, "you mentioned, a little while ago, the high Artemis. Do you know, she seems to me the most beautiful of all the gods and goddesses? To her most of all I would devote the worship of my soul."

"Why so?"

"Because of her purity."

"It is true that this is a beautiful quality."

"It seems to me the most excellent of all. At least, it is this quality I would especially wish to have."

"You need not wish for what you already possess. The gods be praised, that my son has kept his mind pure and spotless, and will ever keep it so."

"My father, I do not think, that I am so pure. It is true, my life is blameless, for you have led me in the paths of the strict Dike; but," the youth added, blushing, "my thoughts are not always so pure as I could wish."

"My son, you are human, and in you, as well as in others, the divine thought is

bound by the fetters of the dust, whose pressing weight it must perceive, in order to be capable of longing for its source. You must direct your thoughts upward towards the world of eternal ideas."

"I have tried, and then it always happens, that the youthful Artemis stands before my soul. I have loved to think the purity of lofty thoughts revealed in her serene features. I have thought, that Purity and Innocence are just the same as she, and that they would reveal themselves among men as Artemis. And so, I have thought, —but you must not laugh at me, my father."

"Continue, Adeimantos."

"I have thought, that just as Artemis is the daughter of Zeus, who is the father of gods and men, and the wise ruler of all, so is also Purity the offspring of the highest Reason, the eternal Idea, which prevades, moves and ordains all. And as Artemis' mother is Leto, the goddess of the silent, mysterious, starry night, so must also

30 *MY MOTHER'S WILL.*

Purity be born in a mind, free from all the changing pictures of the finite, a thoughtful, meditating mind, in which the heavenly world has already drawn the shining contours of its glorious figures. And just as Leto wandered upon land and sea to find a place, where she could in peace bring forth the heavenly child, just as the starry sky unceasingly revolves about the earth, so is the human soul, on whose mysterious background eternal powers have written their brilliant inscriptions, ever longing to find the answer to the riddle of that writing,—to give a perfect and living form to those shining figures. And as—but, my father, you must find me very foolish?"

"Continue, Adeimantos."

"It is said, that Leto in vain sought a place of rest, until she found the little island of Delos willing to receive her and those children, to whom she was about to give birth. Delos had before been an island, floating hither and thither, and now found a firm foundation, when the goddess

Artemis and her brother Apollo on its soil first saw the light of day. Then there arose from the sea four columns and on those the island stood fast. So also is the human heart an island ever floating astray upon the river of life, until the silent night of meditation and self-examination overshadows it, and so on this sacred ground is born the thought of Purity and Holiness. Then the heart receives a firm foundation in the boundless deep, and the four columns on which it ever after can rest in peace and quietude, in spite of storms and billows, are they not the four cardinal virtues, which you have told me were accepted by the ancients, and which are only different sides of that perfection, which belongs to the purified soul?"

"You are certainly right, Adeimantos. Continue!"

"Apollo was born at the same time as Artemis. He was the god of poetry and prophesy, and it was the arrow from his bow and that of Artemis which gave in-

stant death, thus releasing the victim from the long tortures of a tedious illness. So it is only in the pure and holy soul, that the charming light of poetry falls o'er the present and the past: only for such a soul is the veil pushed aside, which conceals the future, and well may even the purified heart be hit by the arrows of death, but not smitten by its terrors, for not even death can harm him who is pure in mind."

To be continued.

Under ferierna

HEMMETS VÄN.

KÄRLEK OCH FRID, SANNING OCH RÄTT.

VOL. I. MAJ 1903. NO. 5.

Vårt Skolnummer.

I ETT föregående nummer af *Hemmets Vän* hade vi nöjet yttra oss något angående ungdomens religionsundervisning och nödvändigheten af att använda de bästa metoder för dess bedrifvande. Vid denna tid, då de olika läroverken hafva sin skolafslutning för året, hafva vi den stora förmånen att gifva våra läsare en inblick i skolbildningens historia bland vårt folk i Amerika. Alla våra svenska läroverk hafva vuxit upp i de olika kyrkosamfundens sköte och voro sålunda först och främst afsedda att utbilda församlingslärare. Men allt efter som invandrarnas barn växte upp, insåg man vikten af att utvidga de bestående seminariernas kurser, så att äfven de som kände sig manade till andra lefnadskall kunde där erhålla lämplig förberedelse. Man nödsakades att till och med upprätta särskilda "academies" och "colleges" för högre skolbildning. I detta skolnummer presentera vi en serie af korta historiska skildringar, skrifna af de respektiva skolornas egna representanter, arrangerade i kronologisk ordning enligt skolornas grundläggningsår. Vi införa äfven en beaktansvärd revy öfver hela situationen af den välkände skolmannen Dr. C. A. Swensson.

Men äfven utanför lärdomens salar finnes ett stort fält som borde kraftigt bearbetas. Det är ej blott de små barnen i våra folkskolor eller de kunskapssökande ungdomsskarorna vid hög-

skolorna och universiteten som behöfva ledning och vård. En ansenlig skara af intelligenta män och kvinnor måste, på grund af ogynsamma omständigheter, nöja sig med en mycket knapphändig skolundervisning, ehuru dessa torde törsta efter kunskap och utveckling lika mycket som någon af deras bättre lottade medmänniskor. Här föreligger ett verkligt problem och frågan blir hur att lösa det.

I sin artikel "De högre läroverkens inflytande på folkbildningen" behandlar Dr E. Sandell detta ämne på ett mästerligt sätt, och hoppas vi att de antydningar och vinkar han där framställt, ej allenast måtte väcka allvarliga tankar, utan äfven leda till ett praktiskt resultat i ord och handling.

Böra eller kunna vi med likgiltighet åse huru skaror af unga, starka och intelligenta svenska män, då arbetstiden är slut, antingen stå sysslolösa på gathörnen bland låga sällar eller ock, hvad värre är, tillbringa tiden i glam och spel i usla kroghålor? Skola vi kanske ursäkta oss med att ingenting kan göras för dem. Ha de ej smak för något annat, eller hur? Smaken låter fostra sig, och böra ej vi göra vårt till för att fostra smak för något bättre och sedan få i stånd någonting som tillfredsställer den. Kunde ej en organisation komma till stånd, som skulle ha till uppgift att upprätta och underhålla läsrum i våra svenska distrikt? En sådan förening kunde anordna i samband med dessa läsrum serier af föreläsningar, samt utlägga läsplaner med handledning vid ett systematiskt användande af biblioteken. Borde ej i all synnerhet sådana som haft förmånen af en högre skolbildning vara villiga att bistå ett sådant företag med sitt personliga intresse och sina kunskaper? Läkare, lagmän, religionslärare och tidningsmän borde med glädje sammansluta sig för en sådan verksamhet som komme att höja vårt folk och vara till stor välsignelse för tusenden som törsta efter mera vetande.

REDAKTIONEN.

Svensk-Amerikanska läroverk.

Af President CARL SWENSSON, Ph. D.

DET äldsta svensk-amerikanska läroverket är Augustana College and Theological Seminary i Rock Island. Dess början finner man egentligen i den skandinaviska professuren i Springfield, Illinois. Själfva verksamheten såsom självständigt läroverk såg dock dagens ljus aldra först i Chicago. Därefter etablerades läroverket i Paxton. Från Paxton flyttades det 1875 till Rock Island, där det nu har slagit djupa rötter och skaffat sig egendom, som torde vara värd minst $300.000.

Den första tanken var att skaffa prästmän och skollärare för våra svensk-lutherska församlingar. Man ville icke att Delawarekoloniens historia skulle upprepas. Från Sverige väntade man sig föga hjälp i fråga om lämpliga personliga krafter.

Om några år vidgades planen, så att läroverket erhöll fullständig Academy- och College-afdelningar vid sidan af det teologiska Seminariet. Om ännu några år vidgades det än mer genom tillägget af affärs-, musik- och skollärareafdelningar. Presidentens, dr Andreen, ambition är att göra det till ett verkligt universitet.

Gustavus Adolphus College kommer därnäst. Det var först en liten folkhögskola. Den började i Red Wing, växte till i Carin och blef ett stort, allmänt läroverk i St. Peter. Det är nu fråga om att flytta det till Minneapolis-St. Paul. G. A. hesiterade länge, innan det beslutade blifva ett fullständigt College. Många ansågo att ett College, det i Rock Island, var nog för hela vår

Synod. Andra tvekade för utgifternas skull. Men ändtligen togs steget fullt ut. Läroverket äger äfven affärs-, musik- och skollärareafdelningar. Egendomsvärdet torde belöpa sig till $100.000.

Bethany College i Lindsborg kom därnäst. Det blef till i Bethaniakyrkans skolrum den 15 Oktober 1881. Första dagens erfarenheter: 2 lärare, ingen elev, icke en dollar i egendom. Tanken gälde blott en liten Academy. Men snart vidgades den. En affärsafdelning lades till. Så en musikafdelning. Vidare en skollärareafdelning. Ändtligen en fullständig Collegekurs. En konstafdelning, slöjdafdelning, en skola i lagerfarenhet, i elocution o. s. v. höra nu till läroverket, som artar sig hän mot idealet i ett folkuniversitet. Egendomsvärdet är omkring $200.000.

Elevantalet i dessa våra trenne svensk-amerikanska, fullständiga elementarläroverk var läsåret 1901—1902 som följer: Augustana 507, Gustavus Adolphus 339, Bethany 865.

Luther Academy i Wahoo grundades 1883. Det är en Academy med affärs- och musikafdelningar tillagda. Elevantalel var 1901—1902 111.

Upsala College i New Orange, U. J. grundades 1893. Det är en Academy med affärs- och musikafdelningar tillagda. Elevantalet 1901—1902 var 50.

Northwestern College i Fergus Falls, Minnesota grundades 1900. Det äges af en korporation af 15 personer. Är som de andra lutherskt. Det är en Academy med skollärare-, affärs- och musikafdelningar. Elevantalet 1901—1902 var 130.

Elevantalet i samtliga Augustana Synodens läroverk var under läsåret 1901—1902 2,002. Bethany College är sedan tvänne år störst i fråga om elevantalet.

Augustana Synoden har offrat stora summor på sina läroverk. Den drifvande kraften har varit själfbevarelsedriften, insikten i den kristliga högre bildningens betydelse, icke blott i allmänhet, utan särskildt i ett land som detta, samt den kärlek till ljus och bildning, hvilken af ålder utmärkt det svenska folket såsom sådant.

Ladies' Hall, Bethany College.

The Auditorium, Bethany College.

De svenska metodisterna, baptisterna och missionsvännerna hafva ock lifligt intresserat sig för högre skolbildning, isynnerhet på den senare tiden.

De svenska metodisterna utöfva denna verksamhet i sammanhang med det stora läroverket i Evanston, Ill. De svenska baptisterna i sammanhang med olika afdelningar af det världsberyktade University of Chicago.

Missionsvännerna äga ett löftesrikt läroverk i North Park College, Chicago. Det har "Academy, Normal, Music and Business Departments" samt innefattar dessutom en predikantskola. I Minneapolis äga de ännu en skola, de hafva dessutom en svensk afdelning vid kongregationalisternas läroverk i Chicago.

Tyvärr saknar jag statistiska uppgifter från alla dessa senast nämnda läroverk och afdelningar, men helt visst är elevantalet ganska stort.

Då man besinnar, att det närvarande Svensk-Amerika började blifva till för endast ett femtiotal af år sedan, och att den starkaste immigrationen ligger endast ett trettiotal af år bakom oss, samt dessutom att minst 90 procent af de svenska immigranterna utgjordes af fattigt arbetsfolk och mindre bemedlade jordbrukare, så väckes ens beundran öfver det som redan blifvit uträttadt i denna lifsviktiga angelägenhet.

Då vi svensk-amerikaner numera börja äga bättre tillgångar än förr, så må det hoppet uttalas, att vårt intresse för våra svensk-amerikanska läroverk må allt mera tillväxa, ty därigenom skola vi ära Gud, göra moder Svea heder samt bringa välsignejse öfver våra barn och efterkommande.

"Kunskap är makt". Svensk-Amerika tål godt att bittida och sent ihågkomma dessa hvardagsord, som aldrig i något annat land ägt en så rik, allsidig betydelse som just i nya världen.

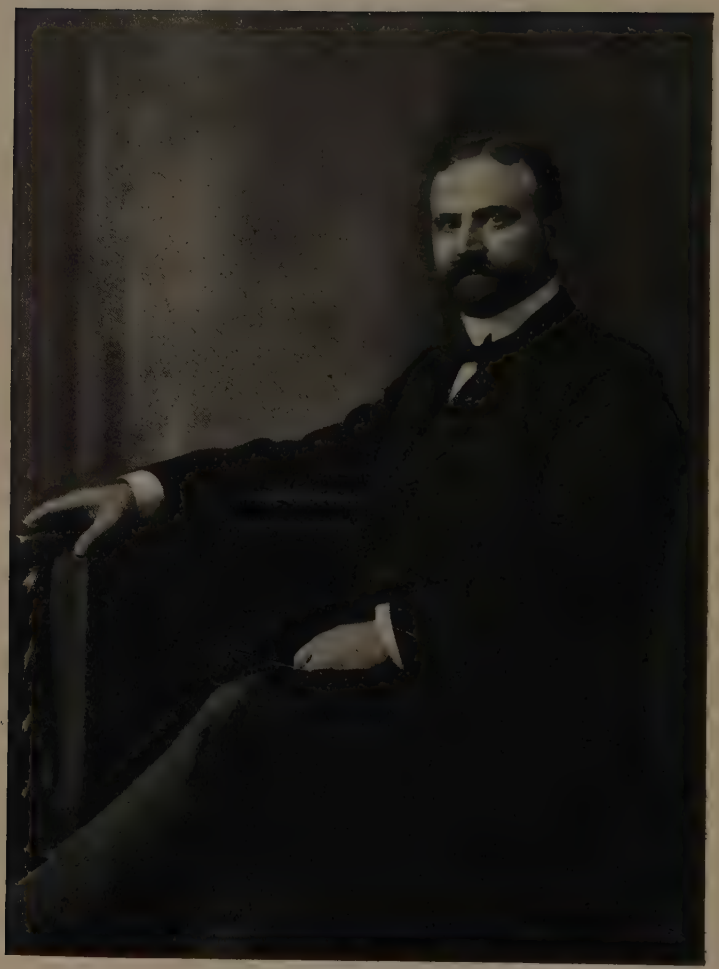

President Gustav Andreen, Ph. D.

Augustana College and Theological Seminary.

By Professor S. G. YOUNGERT, Ph. D.

THIS is the oldest institution of learning among the Swedish-Americans. Forty-three years have now passed since it was founded and for twenty-eight years it has been located at Rock Island, Ill. Its history is so well known that we need not dwell upon that here. It contains all the departments usually connected with the leading denominational colleges of the west and is owned and governed by the Augustana Synod of the Lutheran Churh in this country. The institution as a whole is now and has always been open to students of good moral character without regard to language, race, nationality, and creed. A good number of the students are young women, but though lady-students were always allowed to attend the instruction in the various classes they were not matriculated until 1886. Of the students in the Theological Seminary 546 have been ordained to the holy ministry for service at home and in heathen lands. A few of these ministers are now members of the clergy of the Lutheran Church of Sweden. All applicants for admission to the Theological Seminary must be college graduates and must be able to furnish the proper authorities with satisfactory testimonials and recommendations as to their Christian character and practical ability. This year 22 students graduate from *The Theological Department*, where they have been pursuing theological studies for three years or more. The courses in the Seminary are easily comparable with the courses in Sweden leading to the holy ministry and consequently at par with any such corriculum in this country. In the *Collegiate Department* 328 have graduated, among these 14 this year. *The Business College* has been very successful and now numbers several hundred graduates. *The Conservatory of Music* has met with great success in its work. *The Normal School* is designed to prepare teachers for our public schools. *The School of Art* has become a powerful means of culture and is constantly developing on the lines mapped out by its efficient leader, the wellknown artist, professor Olof Grafström from the Royal Academy of Art, Stockholm, Sweden. From the beginning the whole institution has been very

Augustana College.

Dr. O. Olsson.

carefully guided by able men, who have been progressive not less than conservative. Among these we consider as the foremost Prof. L. P. Esbjörn, Dr. T. N. Hasselquist, Dr. O. Olsson, Dr. C. W. Foss and Dr. Gustav Andreen of Yale University who was elected to the presidency in the summer of 1901. Lately a deep and growing interest in our educational work has manifested itself everywhere. In Sweden an effort is now being made to found a professorship at the Augustana College as a recognition of the excellent work accomplished by the founders of the institution. The noble king of Sweden, Oscar II, has kindly consented to lend his name to this professorship.

Augustana College and Theological Seminary has been a power for good throughout its history and it is our sincere hope that the future may see it develop in strength and efficiency. God, in whose name we have raised the standard, will most certainly bless all our efforts in the line of sound Christian education.

Gustavus Adolphus College.

By Professor M. Wahlström, Ph. D.

IN MAY, 1862, the Swedish Lutheran church at Red Wing appproprіated $20.00 toward fitting up the old parochial schoolhouse as an academy. This was the first specific donation by any of our churches toward establishing an institution of learning within the boundaries of the Minnesota conference. In October, 1862, this body by a resolution adopted at its convention in East Union, requested Dr. E. Norelius, then pastor at Red Wing, to receive and instruct such persons as were willing to devote their lives and talents to teaching. He consented and began the work. Eleven persons attended during the first term. Three of these afterwards became pastors, several of the others labored long and successfully as teachers both in public and parochial schools. The work thus begun called for an answer to the question: where shall the school be permanently located? St. Paul, East Union, and Vasa were proposed. A vote was taken in the congregations. East Union received 409 votes, St. Paul 278, Vasa 242. East Union was thus chosen. A bonus of $300.00 should be paid by the successfull competitor. Already in the fall of 1863 the school was opened in the old Swedish church of East Union. This church was afterwards purchased for a sum of $300.00 and moved to a plat of five acres that had been bought as schoolgrounds and paid for by a number of soldiers of Company H, 9 Regiment, Minnesota Volunteers. A constitution had been framed in the meantime, a board of eight directors chosen, and Rev. A. Jackson, who had been compelled to flee from his field of labor in Kandiyohi county, because of the Sioux Indian outbreak, was chosen principal and teacher. The name of the school was to be "Minnesota Elementar Skola." In 1865 the institution was incorporated according to the laws of the state of Minnesota under the name of St. Ansgar's Academy, in memory of the one thousanth anniversary of the death of Ansgar, "the Apostle of the North."

Rev. A. Jackson served as principal and teacher from the fall of 1863 to the spring of 1872, and again from the autumn of 1874 to the spring of 1876. Great credit is due him for his able management and efficient teaching. He was a strict disciplinarian and a severe master, but he took special interest in every one of his studens, so that he was loved and respected as much as he was feared. Rev. J J. Frodeen served as principal from 1872 to 1874. The school continued in East Union from 1863 to 1876, or 13 years; with a total enrollment of 700 for the whole time, or on the average, 54 each year. As the academy was located in the country, three and a half mil from the nearest

railroad, and no strong local support could be expected from the immediate vicinity beyond what had already been received, and as the development had been exceedingly slow, it was decided in 1873 after many and hot debates to change the location. An opening presented itself in Minneapolis. It was proposed to make the academy an adjunct of the State University. The academy should provide board and lodging for its students, they should be under the direct discipline and supervision of the academy; it should carry on general preparatory work for the University, and give a full course in Swedish and theology. The collegiate and post-graduate work in languages, science, philosophy, etc., was to be left to the university. Several of the leading men of the Conference as well as the authorities of the University favored the plan. As a building site near the University a whole block was offered for $2.000.00, part of which sum was pledged. A bonus of $10.000.00 for building purposes was reported to be within easy reach. The new name should be: *Gustavus Adolphus Literary Theological Institute.* A resolution was actually adopted by the Conference to accept the offer from Minneapolis, a new board of directors was elected and instructed to incorporate, secure the property, collect funds, and draw up plans and specifications for the necessary buildings. Unforeseen difficulties about incorporation and control arose, hard times set in, the advisability of the measure was strongly questioned, the board hesitated to carry out its instruction, and so the great plan fell through.

In the meantime efforts were made by other localities to secure the institution. With Mr. A. Thorson, Register of Deeds for Nicollet County, at the head, St. Peter and vicinity had raised by private subscriptions the stipulated bonus $10.000 which accordingly was offered. This bonus was finally accepted with the proviso: that suitable ground must also be donated besides the bonus, that the $10.000 should be used for building, but that the Conference does not bind itself to build beyond the receipts, and that necessary measures be taken to carry out the promises. A new corporation was formed in 1874 under the name: *The Swedish Lutheran Board of Education,* consisting of all the pastors of Minnesota conference, and under its auspices *Gustavus Adolphus College* sprang into existence. The duties and privileges of this board were afterwards in legal form transferred to the Minnesota conference. The main building was erected in 1875 at a cost of about $26.000, and dedicated October 31, 1876. The institution commenced work immediately. Prof. J. P. Nyquist of Chicago was chosen the first president which position he held till the spring of 1881, when the present incumbent assumed control.

The School of Commerce and the Conservatory of Music were organized in 1887; the Normal School in 1893; the Academy is coeval with the beginning of the institution.

The enrollment during the twenty-five years in St. Peter is as follows:

Years.	Enrollment.	Years.	Enrollment.	Years.	Enrollment.
'76-'77	69	'85-'86	166	'94-'95	266
'77-'78	68	'86-'87	200	'95-'96	238
'78-'79	65	'87-'88	245	'96-'97	227
'79-'80	100	'88-'89	272	'97-'98	256
'80-'81	114	'89-'90	274	'98-'99	314
'81-'82	123	'90-'91	289	'99-'00	318
'82-'83	172	'91-'92	298	'00-'01	351
'83-'84	182	'92-'93	270	'01-'02	339
'84-'85	151	'93-'94	275	'02-'03	357

The first college class was organized in 1885, the first senior class in 1889, the first graduation took place in 1890. Since that time the number of graduates in respective departments are as follows:

	Gentlemen.	Ladies.	Total.
College, degree A. B. and B. L.	136	10	146
School of Commerce, Bach. of Commerce	213	53	266
School of Music, Bach. of Music	13	40	53
Total	362	103	565

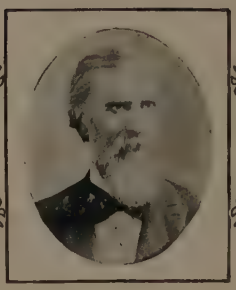

Det Svenska Teologiska Seminariet

i Evanston, Illinois.

Af Prof. ALBERT ERICSON, D. D.

* * *

REDAN år 1866, då metodistsamfundet firade sin sekulärfest till minne af dess början i detta land, vidtog man allvarliga åtgärder för upprättandet af en predikantskola. I oktober månad nämnda år afhölls nämligen ett allmänt konvent af alla då i verksamhet varande skandinaviska predikanter i landet jämte åtskilliga lekmannadelegater från församlingarna, hvarvid det beslöts, att ett skandinaviskt teologiskt läroverk skulle inrättas med görligaste första. Finansagenter tillsattes för insamlande af medel, lärare utnämndes och andra mått och steg vidtogos för beslutets verkställande. Öfverallt omfattades frågan med lifligt intresse både af svenska och norsk-danska metodister, och en betydlig summa tecknades, hvaraf dock mer än hälften förlorades genom försummelse vid kollekteringen.

Det visade sig dock snart vara opraktiskt att genomföra den ursprungliga planen — att upprätta ett för alla *skandinaviska* metodister gemensamt läroverk, och följden blef, att svenskar och norrmän skildes åt för att hvar för sig verka för skolfrågan, sedan de samlade medlen blifvit lika fördelade dem emellan. På grund häraf fördröjdes den svenska skolans början till år 1870, då i mars månad den öppnades i Galesburg, Illinois, med tre lärjungar och pastor N. O. Westergreen till lärare. Och från den tiden har skolan oafbrutet fortgått, visserligen i ringa skala och bristfällig i mångt och mycket, men till oberäknelig nytta för Herrens rikssak. Efter Westergreen fungerade C. A. Wirén som lärare, sedan skolan år 1872 flyttats till Galva, Ill. År 1875 förlades skolan till Evanston, Ill., och Fil. dr William

Henschen utnämndes till hufvudlärare, hvilken befattning han innehade till läsårets slut 1883. Under tiden hade första klassen varit förlagd dels i Galva, Ill, och dels i St. Paul och Minneapolis, Minn. I förra platsen tjänade Fr. Åhgren som lärare 1877—1879, och i de senare J. O. Nelson 1879—1882. Sedan den tiden hafva alla klasserna varit förlagda i Evanston med Albert Ericson till föreståndare och lärare. Verksamheten från år 1883 fortgick med en enda lärare till januari 1889, då C. G. Wallenius invaldes till biträdande lärare, hvilken befattning han innehade till läsårets slut 1896, då han resignerade, hvarefter N. O. Westergreen tog hans plats för ett år. Tre år därefter återkom C. G. Wallenius till skolan och har sedan dess förblifvit i fakulteten. Förutom undervisningen af dessa lärare hafva flera af skolans lärjungar, sedan skolan förlades i Evanston, begagnat sig af de ypperliga tillfällen de haft att idka speciella studier vid någon af det amerikanska universitetets afdelningar, och åtskilliga hafva, efter genomgången fullständig kurs, graduerat från dess "College". Därjämte har Seminariet sedan år 1886 haft tillfälliga lärare i engelska språket. För närvarande innehar Henry Swan denna befattning.

Svenska Teologiska Seminariet i Evanston.

C. G. Wallenius.

Läroverket har under hela sin tillvaro haft förmånen att förvaltas af dugliga och nitiska direktörer, af hvilka flera burit ansvaret i mer än tjugu år. För närvarande utgöres styrelsen af tolf medlemmar, fördelade på de fyra årskonferenserna som följer: Centralkonferensen: Ålfr. Anderson, ordförande, W. Swenson, sekr., J. L. Alstirn, kassör, Aug. Carlson och A. N. Sörlin; Västra konferensen: P. Munson, C. A. Anderson och J. W. Israelson; Norra konferensen: C. G. Nelson, Andr. Farrell och John Widén; Östra konferensen: Olin Swanson.

Att skolans vänner icke tröttnat att omhulda läroverket framgår nogsamt af det sakförhållandet, att dess grundfond, som vid skolans början var under 4,000 dollars, har sedan dess mer än sexdubblats och utgör för närvarande något öfver 26,000 dollars. Häri är dock icke inberäknadt värdet

(omkring 8,000 dollars) af den skolbyggnad, som uppfördes år 1883 på af Nordvästra Universitetet upplåten tomt vid sjön Michigans strand i Evànston. När härtill lägges, att utgifterna för undervisningen, reparationer m. m. varit mycket drygare under den senare hälften af skolans verksamhet än förut, så förtjäna dess många vänner det rättvisa erkännandet, att de städse omfattat denna samfundets viktigaste inrättning med varmt deltagande och kraftigt understöd.

Så har läroverket fortgått med växlande framgång i 32 år, och mer än två tredjedelar af de tjänstgörande predikanterna inom svenska metodistkyrkan i Förenta Staterna hafva under längre eller kortare tid där åtnjutit undervisning.

Jesus, Lover of my Soul.

Jesus, lover of my soul,
Let me to thy bosom fly,
While the nearer waters roll,
While the tempest still is high.
Hide me. O, my Savior, hide,
Till the storm of life is past;
Safe into the haven guide;
Oh receive my soul at last.

Other refuge have I none,
Hangs my helpless soul on thee.
Leave, oh, leave me not alone,
Still support and comfort me.
All my trust on thee is stayed,
All my help from thee I bring;
Cover my defenceless head
With the shadow of thy wing.

Wesley.

Theological Seminary of Morgan Park förvandlades till The Divinity School of the University of Chicago eller blef det nybildade universitetets teologiska fakultet.

The Swedish Theological Seminary är alltså, från och med den gjorda förändringen, såsom det officielt heter, en "organic part" af sagda Divinity School eller af The University of Chicago, en af baptister grundad läroanstalt, som synes hafva goda förutsättningar för ett varaktigt bestånd och en långvarig verksamhet.

The Swedish Theological Seminary och The Dano-Norwegian Seminary arbeta sida vid sida, men hvar för sig och af hvarandra oberoende på de respektiva modersmålen, i Walker Hall, Morgan Park, en läroverksbyggnad, som tillhör The University of Chicago. I hvardera seminariet äro tre lärare, en föreståndare och två medlärare. De svenska lärarne utgöra en fakultet för sig, hvilken har hand om den svenska skolans angelägenheter, och på samma sätt lärarne i den dansk-norska skolan. Sådana ärenden, som äro gemensamma för båda skolorna, behandlas å sammansatta fakultetsmöten, hvilka föreståndarne leda turvis hvar sitt år.

Två af lärarne i det svenska seminariet aflönas af universitetet; den tredje af de svenska baptistförsamlingarne i landet genom Allmänna konferensens förvaltningskomité. Svenska konferensen aflönar ock en extra lärare i sång och musik.

Elevantalet var under hösten detta skolår 37, vintern och våren 34. Kursen är fyraårig. Två år för förberedande studier och två år för teologiska. Till universitetets Akademi, som ock är förlagd till Morgan Park, hafva de skandinaviska studenterna kostnadsfritt tillträde med rätt till en timmes lektion dagligen under alla 4 åren. Engelska språket och andra akademiska ämnen upptagas där. I vår egen förberedande afdelning studeras svenska språket: grammatik, syntax, stilistik och litteraturhistoria i förening med kriaskrifning, allmän historia och geografi, elementär grekiska, psykologi, logik och filosofiens historia. I den teologiska kursen ingå: Inledningsvetenskap, biblisk fornkunskap, nytestamentlig litteratur, hermenevtik, exegetik, systematisk teologi, etik, församlingslära, pastoralteologi, homiletik och kyrkohistoria.

Vårt Seminarium innehar en framstående plats i de svenska Baptisternas verksamhet i detta land. Men äfven till andra länder sträcker sig dess inflytande. En af våra forna elever verkar i Finland, några få i Sverige, två i Indien och en i Kina.

Morgan Park, Ill., April 23, 1903.

Main Hall, Bethany College.

Bethany College.

Af President CARL SWENSSON, Ph. D.

ÅREN 1869—72 kom ett stort antal kristna från Vermland och från Chicago till Sindky Hilldalen i McPherson County, Kansas. De bosatte sig i Lindsborgstrakten. Deras mening var att stifta ett Utopien, där alla skulle vara ett, tänka ett och i allt hålla tillsammans. Deras andlige och lekamlige ledare var den nitälskande, hänförde, lärde och begåfvade prästmannen från Vermland, Olof Olson, död för ett par år sedan som president för Augustana College and Theological Seminary i Rock Island.

Dr. Carl Swensson.

Dr Olsson ägde ett lärverk med såsom en väsentlig del af detta svenskkristna paradis i den "Stora Amerikanska öknen". Men "allt kött är hö", och sedan vid P. W:s prodelades den lilla kolonien. Nu finnes i Lindsborg en stor Sv.-luthersk Augustana-församling, en stor missionsoch en svensk baptistsamling samt metodistförfrie", som inbehöfva. Rundt omkring Lindsborg ligger en skara "frisyskonkrets af andra svenska kolonier och församlingar. — Dr Olson behöfdes i Rock Island. Undertecknad korades till dr Olsons efterträdare redan på hösten 1877. I juli 1879 tillträdde jag platsen som ordinerad prästman.

Jag ville aldrig västerut. Min håg låg i motsatt riktning. Genom Guds ledning befann jag mig dock härute bland ett ambitiöst, nitälskande och dådkraftigt folk.

Prof. Birger Sandzen. Dean of Art Dep.

Snart stod jag framför den allvarliga frågan: hvad skall blifva af detta folk och dess efterkommande?

Svaret syntes mig klart nog: få vi icke ett eget kristligt och högre läroverk, så skola vi spårlöst försvinna. Jag kom ihåg Delawarekolonien.

Af tanken blef handling. Jag frågade ämbetsbröderna. De sade: gäller det intet finansielt ansvar för oss, så gå på.

Det lystes på i kyrkorna om en Academy. Tidningarna innehöllo äfven pålysningarna. Så kom den 15 oktober 1881. En lärare var engagerad. Jag var den andra. Vi skulle börja i Bethaniakyrkans skolrum. Första dagens historia blef: två lärare, ingen elev.

Första årets elevantal blef 27.

Så småningom kom tillväxten. Vår Academy erhöll en skollärare-

afdelning. Därnäst en musik- och affärsafdelning. Därnäst en fullständig Collegeafdelning. Så en konstafdelning, en Model Schoolafdelning, en slöjdafdelning, en elocutionafdelning, en lagfarenhetsafdelning m. m.

Läroverket äger i dag 12 afdelningar, 50 personer i lärarekåren och 870 elever. Det äger fem byggnader, 25 acres land, och egendomsvärdet är $200,000.

Collegeseniorklassen räknar i år 22 medlemmar och hela antalet graduates för i vår är 103, en rätt ansenlig siffra för ett läroverk som ännu är så ungt och nytt.

Den genomgående tanken vid Bethany är dels den, att ett kristet och fritt folks framtid beror på den fostran de unga erhålla; dels den, att hvarje ung person bör erhålla det slags fostran, som hans begåfning

Prof. Hogbard Brase. Organist.

Bethany Church, Lindsborg, Kans.

Rev. Dr. Floreen, President of the Board of Bethany College.

Prof. Samuel Thorstenberg.

och lust kräfva; dels den, att ju mera de unga, som beredas för olika värf i lifvet, kunna få vara kamrater och blifva bekanta och vänner under skoltiden, desto bättre är det för samhället som ett helt. Vi tycka därför om namnet folkuniversitet, och Bethany bör efter sin idé växa, till dess det har afdelningar för hvarje nyttig och behöflig kunskapsgren.

Bethany eger den största svenska musikskola i världen. Det tror på musikens bildande och förädlande inflytande i allmänhet. De stora musikveckorna, "Messias"veckorna, äro numera kända öfver hela landet. Vi hafva utfört Händels "Messias" 46 gånger. I år räknade kören 542 inskrifna medlemmar. Orkestern bestod af 50 instrument. Därtill äga vi en större, tremanualus piporgel i den stora hörsalen, som äger 2,800 numererade sittplatser, körens inberäknade.

Behållningen för musikveckan uppgick i år till $1,863.00. Lägges vinsten på vår matförsäljning därtill, så blir siffran $2,200.00, något ganska enastående i sitt slag.

Vår Collegeafdelning är pålitlig, gedigen, modern och praktisk. Vi äga allraförst den klassiska och den reala linien. Men den reala delas i den fysiko-matematiska och den naturalhistoriska. I junior- och senior-klasserna äga vi "Electives".

Regelbundna College-elever erhålla fri undervisning i musik, i maskinskrift och i snabbskrift, något som intet annat College, oss veterligt, erbjuder. Därtill fri undervisning i sång och välläsning. Musikeleverna måste studera harmoni, musikens historia och "Musical Psychology" samt äga därtill fri undervisning i tvenne af de vanliga skolämnena.

Alla dessa anordningar gå ut på att göra fostran så verklig och så praktisk som möjligt.

Våra Collegediplom erkännas utan examen i Upsala, Lund, vid Yale och vid Chicago.

Vid Yale äga vi en "Bethany Club", likaledes vid Augustana College, i Chicago, i Kansas City och Scandia.

Pengar, pengar, pengar.

Ja, det behöfva vi bittida och sent. Vi arbeta, planlägga, och bedja Gud och människor, för att få de erforderliga medlen för verksamhetens bedrifvande och utveckling. Bethany ligger midt i Förenta Staterna, blott några engelska mil från landets geografiska centrum. Det ligger i en utmärkt bördig svensk-amerikansk trakt. Det har en stor, lysande och permanent framtid, bara vi kunna erhålla medel.

Hvem vill vara med?

Nej, vi fråga i stället: hvem vill hålla sig undan? Hålla sig undan, då både nutid och framtid lofva så riklig återbetalning?

President C. J. Johnson, B. D.

Luther Academy.

Af Professor SAMUEL M. HILL, L. H. D.

ETT folk når aldrig högre i själslyftning, kultur och religion än dess ädlaste andar gå. Om folket som ett helt intager en hög bildningsnivå kunna dessa lyfta sig så mycket högre. Därför är en allmän hög bildningsgrad nödvändig såsom grund för en högre lyftning. Bland ett okunnigt folk kunna visserligen enskilda uppstå såsom verkliga jättar, men de kunna dock sällan uppnå den höjd de ädlare andarna bland ett bildadt folk uppnå. Sierra Nevadas bergspetsar synas högre än Klippbergens, likväl äro de senare högre emedan bergkedjan i sin helhet är högre.

De hit till landet invandrande svenskarne hafva som ett helt kommit från Sveriges lägsta samhällsklass. De hafva därför ej kunnat vara så starka bärare af svenskheten, som de högre klasserna blifvit, ifall de invandrat hit. Ja, många hade fattat hat till Sverige och allt hvad svenskt heter på grund af den behandling de af öfverklasserna därhemma fått röna. Likväl fanns i djupet en känsla kvar, som band de flesta kanske omedvetet vid det gamla fäderneslandet, dess traditioner, kultur och språk. Denna känsla gaf sig uttryck uti organiserandet af svensktalande församlingar, uppkomsten af en svensk tidningspress och uppförandet af särskilda läroverk, hvarest invandrarnas ungdom finge tillfälle att förskaffa sig en högre bildning än deras fäder kunnat förvärfva sig. För den skull hafva vi ock som ett invandradt folk betydligt höjt oss öfver den ståndpunkt våra fäder i Sverige intogo.

Luther Academy, Wahoo, Nebraska, är den härd, hvarifrån en stor del af detta bildningsarbete utgått bland landsmännen där i staten. Detta läroverk underhålles af Nebraskakonferensen, en afdelning af den lutherska Augustanasynoden i Norra Amerika. Hörnstenen till den första läroverksbyggnaden lades den 23 Juli 1883. Första terminen började den 18 Okt. samma år, och voro vid första lektionen fem elever och en lärare närvarande. Denne var dr Martin Noyd, för närvarande pastor i Englewood, Chicago, hvilken var läroverkets förste president. Dåvarande Utahmissionären S. M. Hill hade valts till andre lärare. Han tillträdde sin befattning den 28 nästföljande mars. Följande år valdes två andra lärare, Miss Augusta C. Stenholm för engelska språket och litteraturen och Mr. A. P. Rydberg för matematiken och naturvetenskapen.

Redan nyåret 1887 resignerade dr Noyd från presidentsysslan, hvilken då tillfälligt öfvertogs af hans närmaste man, dr Hill. En affärsafdelning

Luther Academy, Wahoo, Neb.

hade öppnats föregående höst, för hvilken Prof. Rydberg var föreståndare. En musikafdelning öppnades hösten 1893 med Prof. Chas. Purdy som föreståndare.

Elevantalet har varierat från 37 första året till 120 1892 och 68 panikåret till 130 detta år. Kurserna hafva utvecklats och förökats och flera lärare anskaffats, så att läroverket nu har fyra klasser i "Academic Department" samt en extra klass för nybörjare; två klasser i "School of Business" samt tio fullständiga "grades" i "School of Music".

Den först uppförda läroverksbyggnaden befanns för trång redan första året, så att en träbyggnad uppfördes sommaren 1885. I denna inreddes boningsrum för kvinliga elever i andra våningen och bostad åt föreståndaren i första. Dessa båda byggnader visade sig dock snart otillräckliga så att en ny byggnad måste uppföras sommaren 1893. I denna inreddes matsal och kök samt boningsrum för hushållsföreståndaren i första våningen och boningsrum för kvinliga elever i andra och tredje våningarna.

Då dessa trenne byggnader i alla fall ej kunnat fylla behofvet, beslöt konferensen förlidet år att göra en insamling på $25,000, och för denna summa uppföra en större läroverksbyggnad, uteslutande afsedd för lärosalar samt kapell. Hörnstenen för denna byggnad invigdes under öfliga ceremonier på eftermiddagen förliden påskdag. Då denna just nu håller på att uppföras, kunna vi ej visa våra läsare någon bild däraf. Den införda vyen visar de tre andra byggnaderna. Fakulteten utgöres för närvarande af följande medlemmar:

Rev. Oscar John Johnson, B. D., President.
Samuel Magnus Hill, A. M., L. H. D.
Augusta Christina Stenholm.
Julius H. Flodman, A. M.
Joseph Mauritz Ohslund, M. Accts.
Linus Bonander, A. M.
Albin O. Peterson, B. Mus.
Esther Monteen.
Frank Tornholm, A. B., M. D.

Fastän Luther Academy ledes och underhålles af det lutherska samfundet ibland oss, inbjudas alla samfundsmedlemmar och alla nationaliteter till dess lärosalar. Flera utaf dess elever hafva kommit från baptistförsamlingar, ännu flera från missionsförsamlingar och många stående utom all kyrkogemenskap. Svenskar, norrmän, danskar, tyskar, irländare, böhmare och amerikaner finnas uppförda å läroverkets matrikel. All undervisning meddelas naturligtvis på engelska språket, utom i svenska språket och litteraturen samt ett par klasser i religionsundervisning.

Prof. Fridolf Risberg.

Den svenska afdelningen af Chicago Theological Seminary.

Af Professor FRIDOLF RISBERG.

CHICAGO Theological Seminary tillhör kongregationalisterna, som utom detta har sex andra seminarier, där unga män utbildas till pastorer och missionärer. Seminariet i Chicago var grundadt år 1854 och har nu vanligen något öfver 100 studenter. Seminariet är öppet för unga män af alla evangeliska samfund och alla nationer. En tysk afdelning inrättades år 1882 och en skandinavisk år 1884, hvilken delades året därpå i en dansk-norsk och en svensk.

Till lärare och föreståndare för den svenska afdelningen kallades undertecknad från Sverige år 1885 och var ensam lärare i tre år, då professor D. Nyvall kallades till medlärare, och när han efter två års arbete lämnade oss, kallades predikanten M. E. Peterson i Stromsburg, Neb., till medlärare, hvilken befattning han ännu innehar.

De sex första åren stod denna afdelning i förbindelse med Svenska Evangeliska Missionsförbundet i Amerika, som kallade och till större del aflönade de biträdande lärarena under tre år.

De svenska eleverna äro nu 18, men innan Missionsförbundet började sin predikantskola, voro de vanligen dubbelt så många.

Undervisningen är för eleverna kostnadsfri. Utmärkt goda och billiga boningsrum finnas i seminariets byggnader, i synnerhet i den nya hufvudbyggnaden Fisk Hall. Hvarje student har antingen ett eller två rum, eller äro två studenter förenade om tre rum. Bad och tillträde till svenskt och engelskt bibliotek erbjudas fritt. En god gymnastiksal finnes, där studenterna få motion och kroppsrörelser. Behöfvande och dugliga sven-

Fisk Hall.

ska elever få pänningehjälp eller stipendier från 40 till 75 dollars hvar för år. Tolf sådana stipendier erhållas af den svenska afdelningens elever.

De svenska eleverna idka dels vanliga förberedande studier, såsom svenska och engelska språken, historia m. fl. ämnen, dels teologiska såsom gamla och nya testamentet, kyrkohistoria, dogmatik, pastoralteologi m. m.

Ofta hafva de tillfälle att höra framstående pastorer eller missionärer tala på engelska öfver för blifvande predikanter nyttiga och intressanta ämnen. Oafsedt predikoöfningarna på lärorummet få de också ofta förkunna Guds ord för svenskar både i staden och utom densamma. I närheten af seminariet har den svenska Betlehemsförsamlingen, som tillkommit genom den svenska afdelningen och nu utgör dess kyrkliga hem, sin predikolokal. Där uppehålles predikoverksamheten af den svenska afdelningens lärare och elever. Under ferierna fara de ut till många och aflägsna ställen för att predika evangelium och föreståförsamlingar.

Två hundra studenter hafva studerat i den svenska afdelningen, af hvilka 132 hafva genomgått hela den treåriga kursen. Sjutton hafva gått ut som hednamissionärer till Alaska, Japan, Mongoliet, Kina, Indien, Väst- och Sydafrika. Tre af dem mördades i Mongoliet och Kina år 1900. Nära 150 hafva kristlig verksamhet i Amerika, Sverige och Norge.

Upsala College.

Af Professor A. R. WALLIN.

* * *

UPSALA College äges och kontrolleras af New York-konferensen, tillhörande lutherska Augustana Synoden. Skolans styrelse består af prästmän och lekmän, tillhörande konferensen. Upsala är ännu helt ungt; det har i dagarna firat sitt tio-års jubileum. Fastän skolans tillvaro ej räknar många år, har den dock haft större framgång än man kunnat vänta. Den har under de gångna tio åren visat, att dess existens är berättigad.

Redan 1638 kommo svenskar till de östra staterna. En ny ström af invandrare anlände omkring år 1845. År 1856 organiserades New York-konferensens första lutherska församling i Hesselvalley, Pa. Antalet af församlingar ökades med en otrolig hastighet. Redan tidigt kändes behofvet af en lärdomsanstalt för utbildandet af prästmän. Likaså fanns ett behof af en skola, som bibringade allmän undervisning till det alltjämt ökade antal af landsmän i de östra staterna. År 1887 valdes en komité för att anskaffa medel för att grundlägga en skola, men för olika orsaker kunde då intet göras. År 1892 utsågs en annan komité, som gjorde förberedande arbete. En ny komité mötte följande år, den 14 juni, i Rock Island, Ill. Där blef det beslutadt att en skola skulle grundläggas och att dess namn skulle blifva Upsala College. Rev. L. H. Beck, Ph. D., kallades för att taga arbetet om hand. Den 3 oktober 1893 började arbetet i den gamla Betlehemskyrkan i Brooklyn, N Y. Sexton elever inskrefvos den första dagen och innan första skolårets slut räknades 75 elever. Flera lärare måste anställas. Dessa voro Phil. A. Andreen, J R. Brown, O. T. Westlin och Miss Alma Booth. En akademisk och en musikafdelning organiserades år 1894 och kort efter äfven en affärsskola. Från höstterminen 1894 till slutet af vårterminen 1898 hade skolan sitt kvarter på 392 McDonough St., Brooklyn, N. Y. På hösten 1897 lofvade The New Orange Industrial Asso-

ciation att skänka 14 tunnland land samt flera tusen dollars, om skolan flyttades till New Orange, N. J. Detta liberala anbud antogs, och skolan öppnades i New Orange hösten 1898. Följande år började byggandet af den nya skolbyggnaden. Förutom denna egendom äger skolan 40 acres land i Fruithurst, Alabama.

Under den tid skolan existerat, ha 18 lärare längre eller kortare tid tjänstgjort. Nära ett tusen unga män och kvinnor hafva bevistat skolan. Bland dem, som studerat vid Upsala, finnas nu flera pastorer, lärare, doktorer, lagmän och affärsmän. Skolan har hitintills varit fyra-klassig, men i en snar framtid kommer den att utvecklas till ett fullständigt College. Antalet af studerande ökas år för år, och, vi hoppas det, kommer att förökas ännu mer under de kommande åren.

Prof. J. H. Lindblade.

Prof. A. Mellander. *Prof. C. J. Nilson.*

Pres. D. Nyvall.

Prof. A W. Fredrickson. *Prof. Alfred Ahnfeldt.*

North Park College,

Svenska Evangeliska Missionsförbundets skola i Chicago.

Af President D. NYVALL.

TANKEN på en skola inom Förbundet är lika gammal som Förbundet själft, såsom framgår af Förbundets inkorporationshandlingar, i hvilka angifvas såsom Förbundets ändamål att bedrifva mission, öfva barmhärtighet och bygga skolor Första utsikten att få en skola till stånd visade sig samma år Förbundet organiserades i förbindelse med de amerikanska kongregationalisternas teologiska seminarium i Chicago, där en svensk predikantskola delvis på Förbundets initiativ och under dess kontroll kom till stånd. Emellertid visade sig denna anordning icke tillfredsställande, särskildt därför att Förbundet icke kunde utöfva någon verksam bestämningsrätt öfver de intagna elevernas karaktär, än mindre öfver deras befordran från skolan ut på fältet. Tanken på en egen själfständig predikantskola lämnades därför aldrig.

Den egentliga begynnelsen till vår närvarande skola skedde 1891, då årsmötet i Phelps, Neb., beslöt att antaga ett erbjudande att öfvertaga Skogsberghs och Nyvalls skola i Minneapolis. Så skedde. Och den skola, som således öfvertogs, var icke blott en predikantskola, utan också en allmänt engelsk samt en affärsskola. I två år bedref Förbundet sin skolverksamhet i Minneapolis. Och dessa år voro i flera afseenden uppmuntrande och framgångsrika. Då vi 1894 afslutade vårt andra skolår därstädes, hade vi 31 elever i predikantskolan, det största antal vi någonsin haft, 46 elever i den allmänt engelska afdelningen och 48 elever i affärsskolan, tillsammans 125. Äfven i finansielt afseende var vår ställning stark. Vi hade nämligen ett rätt ansenligt öfverskott i kassan, något som aldrig sedan dess händt oss.

Hvad som föranledde oss att till trots af dessa lofvande utsikter flytta skolan till Chicago var framför allt svårigheten att i Minneapolis erhålla lämpliga skolbyggnader. Våra skolvänner i Chicago voro finansiellt de starkare och drogo skolan dit. Det måste också erkännas att det stora antalet elever icke i alla afseenden utgjorde en säker måttstock på skolans styrka och värde. En stor del af eleverna, i synnerhet i den engelska afdelningen, besökte skolan endast för en kortare tid. Och vår engelska afdelning var endast till namnet en "academy".

Presidentens bostad. *Dormitory.* *Skolbyggnaden.*

Våra erfarenheter i North Park, Chicago, voro att börja med allt annat än uppmuntrande. Elevantalet sjönk år efter år, tills det 1899 hade nått sin ebb af endast 51 elever i skolans alla afdelningar, af dessa endast 14 i predikantskolan. Sedermera hafva vi emellertid haft att glädja oss åt ett stadigt stigande, med 62 elever 1900, 83 elever 1901, 107 elever 1902. Och detta år afsluta vi vårt skolår med som nogast 150 elever i samtliga afdelningar. Vi hafva hunnit öfver vårt Minneapolismärke i alla afdelningar utom predikantskolan, som fortfarande är en eller två elever svagare än vid tiden för vår flyttning från Minneapolis.

I andra afseenden har emellertid vår skola ansenligt vuxit förbi våra djärfvaste förhoppningar, då vi flyttade hit. Vår engelska högskola är en "academy" i ordets bästa mening. Och vi hafva utlagt en fullständig kurs för "college", med den föresatsen att erbjuda en klass i sänder af denna kurs, allt efter som behofven påkalla. Vi ämna växa till ett "college", med betoningen framför allt på ordet växa. Vår lärarekår, som vid flyttningen till North Park räknade sex medlemmar, är i dag fjorton. Vi hafva under tiden samlat ett visserligen ej stort men aktningsvärdt bibliotek och ett museum, som i vissa fall är komplett och i alla afseenden af stort värde. Vi hafva ett kemiskt laboratorium, som fullt motsvarar sitt ändamål, och ett biologiskt och fysiskt laboratorium, hvilket icke saknar någonting, som är oundgängligt nödvändigt för att tjäna sitt ändamål. Vi äro således i alla afseenden väl beredda att göra ett bättre arbete än någonsin.

Vår närvarande stora brist är utrymme i våra byggnader för ett större antal elever än det vi nu äga. Vi behöfva ett nytt hus för elever jämte det, som byggdes förra året. Vi behöfva också en gymnastiksal och en större samlingssal. Vi äga icke heller några fonder såsom en säkerhet för våra lärarelöner. Inkomsterna från eleverna äro naturligtvis otillräckliga att förekomma att vi råka i en liten balans med årets räkenskaper. Omedelbara bidrag till skolan från den stora allmänheten lägga vi ej an på att erhålla. Men vi hafva i en skolhjälpförening sökt samla skolans vänner för ändamålet att i finansiellt afseende stödja skolan. Det har lyckats mycket bra med ganska liten möda. Och verkligheten är den, att vi hittills långt mindre än vi kunnat gjort oss bruk af de hjälpkällor, som stå vår skola till buds. Vi hafva all anledning att vara tacksamma för det resultat vi vunnit och äro hoppfulla med hänsyn till framtiden.

Prof. P. J. Elmgvist.

Den Svenska fria Missionens i Amerika Skola i Chicago, Ill.

DET yngsta af de svenska läroverken i detta land tillhör den Svenska Fria Missionen. Äfven denna kom till för att utbilda evangelii förkunnare. Nödvändigheten häraf har gjort sig mera känd under de senare åren. Längre och kortare bibelkurser ha under många år hållits i olika delar af landet, men sedan 1897 förnämligast i Chicago. Afsikten härmed var att i någon mån bistå de bröder, som kände sig kallade af Gud att upptaga evangelisk verksamhet i detta land och i hednavärlden. Undervisningen de första två åren i Chicago förestods af Dr. E. G. Princell med biträde af Rev. P. J. Elmqvist och Rev. Axel Nordin.

År 1902 togs ett viktigt steg framåt, när skolan inkorporerades under namn af *The Swedish Bible Institute of Chicago.* Den har sedan dess haft sin verksamhetslokal i Oak Street Missionens byggnad. Rev. P. J. Elmquist är föreståndare och lärare, samt har tillfällig hjälp med undervisningen i engelska, musik och sång. Under sista året har 19 elever varit inskrifna.

Skolan har hitintills understödts genom privata donationer. En broder har gifvit ensam ett tusen dollars, och hopp finnes att inom en kort tid en donation på 5 eller 6 tusen dollars kommer att stå till skolans förfogande. Mått och steg skola snart tagas för en större och kraftigare skolverksamhet.

Pontus Wikner

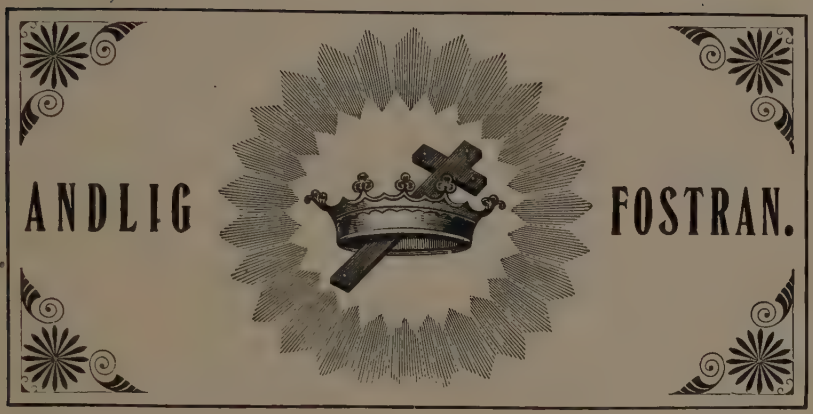

Mig törstar!

Fåfängt, fåfängt! Jorden äger
Intet som kan släcka branden
Af de kraf, dem evigheten
Ristat i mitt bröst med eldskrift.
Om en krona och jag satte
På min hjässa och i purpur
Klädde guldomstrålad skuldra,
Brann dock elden under purpurn,
Kyldes ej af kalla guldet.
Och om fattigdomens koja
I sin trånga famn mig slöte,
Blef den mäktig dock att rymma
Alla evighetens fasor.
Och om hän till söderns dalar,
Där i zenith solen glöder,
Mina steg sin bana ledde;

Om Saharas bleka sandfält,
Där ett grönklädt strå ej trifves
Brände foten på min vandring:
O, så brändes nog mitt hjärta,
Såsom förr, men blef dock icke,
Såsom gräset brändt till aska.
Och om söderns vindar förde
Mig till höga nordens fjällar;
Om i snö och is jag kläddes:
O, så smälte kanske bojan
För den eld mitt bröst förtärde,
Och i tårar löstes isen,
Som mitt hjärta där omslöte,
Kunde dock ej släcka branden,
Som på djupet ständigt närdes.

Och om åter hem jag vände
Till den jord, som sett mig födas;
Och om där jag sökte lindring
I den kraft, som mannen adlar;
Om min hand i lifvets strängar
Grepe underbart och mäktigt;
Och om tusen sina blickar
Fäste på min vink, och tusen
Nämnde mig den vise, starke:
O, jag blefve dock en främling
På min egen grund, och aldrig
Lärde mig min egen visshet
Att mitt väsens gåta lösa,

Hulpe mig min egen styrka
Att det höga målet hinna,
Dit min ande tränar ständigt.

Men om så ett annat hjärta
Droges nära till mitt eget,
Klappade mot mitt och ville
Klappa så för mig allena;
O, då kände jag, hur kärlek
Är det enda, som åt anden
Lofvar mätthet i dess trängtan;
Då förnam jag huru kärlek
Är ett barn af evigheten,
Starkare än allt, än döden!

Var jag lycklig då? — Jag ägde
Ju ett öga, i hvars spegel
Jag mitt eget väsen skönjde;
Och jag ägde ju ett hjärta,
Som på egna hjärtats frågor
Gaf mig svaret. — Ja, jag ägde
Ju en själ, som med min egen
Blef för evigt sammangjuten! — —

Dock — hur var det? — Gick ej svärdet
Än en gång igenom själen?
Och det band, som nämndes evigt,
Slets det icke då, när hjärtat
Blödde dessa heta droppar;

Då, när ögat inga tårar
Ägde mer att svalka dessa?
Var det dödens lie eller
Var det kanske någon annans,
Som gaf djupa banesåret
Åt min kärlek, åt min enda? —

O, så var det icke heller
Denna kärlek, som åt anden
Skulle bringa evig mättnad!
O, så var det icke heller
Detta öga, i hvars blickar
Evig sanning skulle läsas!
O, så var det icke heller
Detta hjärta, som mitt eget
Skulle evigt saliggöra!

Säg, hvart flyr jag, store Fader,
Som mitt lif ur stoftet väckte?
Säg, hvar finner jag den sanning,
Som mig löser tviflets gåta?
Säg, hvar finner jag den kärlek,
Hvilken evig är som hjärtat,
Ur hvars djup den heligt väller?
Var det du, som denna trånad,
Outsäglig, obetvinglig,
I mitt bröst en gång upptände;
O, så har Du väl, min Fader,
Sett förut dess enda mättnad! — —

Jesus och den rike ynglingen.

Men när dessa frågor brände
På min själ, och filosofen
Stod med skalden stum och ingen
Kunde te mig rätta vägen;
Kanske kom jag då att stanna
Vid den gamla goda boken,
Boken framför andra böcker;
Och jag läste nötta skriften,
Som i sekler sargat hjärtan,
Och i sekler hjärtan hugnat;
Och med hvarje ord, som lästes,
Sprang en stjärna opp i natten;
— Dock låg mörker än på djupet,
Som det låg vid tidens morgon,
Då ur kaos framgick jorden —:
Tills omsider — o, jag glömmer
Ej den synen! — tills omsider
Med en glans som solens mäktig,
Och som månens dock så stilla
Bröt i öster fram en stjärna:
Morgonstjärnan och sig ställde
Öfver Betlehem, där fordom
Hon för Österns vise teddes.
Och jag följde hennes maning,
Och jag såg ett barn i krubban.
Ur dess öga, rena, milda,
Lyste evighet och gudom;
I dess armar — ack så späda —
Slöts på en gång jord och himmel;

I dess hjärta — ack så mänskligt! —
Bodde kärlek, nåd, försoning
För den fallna mänskligheten.

Och jag såg en älsklig yngling,
Hur han stod i templets salar,
Hur gudomlig vishet rörde
Redan då hans späda tunga.

Och jag såg en man, profeten
Ifrån Nazaret, och hörde,
Huru ljuft hans bjudning lydde:
"Kommen alle," så han sade,
"Som arbeten och betungens;
Jag vill vederkvicka eder".
Och för mänskoandens hunger
Bar han fram det första brödet,
Lifvets evigt friska manna.
Han bar fram det, ej i formen
Af en stelnad lagens bokstaf,
Ej i trånga dogmers hölje,
Ej i nya bud och stadgar:
Han bar fram det i ett hjärta,
Där hvar droppe blod var sanning,
Och hvartenda pulsslag kärlek;
Som för storhet kunde vidgas
Och för mänsklig svaghet ömma
Och af idel kärlek brista.
Detta hjärta var hans eget!

Och han lärde mig i honom
Känna Fadrens sanna afbild,
Mänskligheten skönа urbild,
För min sträfvan — idealet.

Så behöfver ej min ande
Mer med Tomas ängsligt spörja:
"Hvar är vägen?" — så behöfver
Ej min tanke rådvill leta
Efter sanningen i grusет
Af de ramlade systemer.
Så behöfver ej mitt hjärta
Tvina bort i ändlös trånad
Efter lifvet, som det lefves
I osäglig, helig kärlek:
Allt jag finner, allt jag vinner
I den ende, som är Vägen,
Som är Sanningen och Lifvet!

Carl Pontus Wikner

De högre läroverkens inflytande på folkbildningen.

Af Rev. ERIC SANDELL, D. D.

EN hvar som under de senaste femton eller tjuga åren med öppna ögon följt händelsernas gång i vårt land, har helt säkert icke kunnat undgå att märka, hurusom intresset för den högre skolbildningens utveckling och utbredning under denna tid växt med förvånande hastighet. Äldre läroverk ha utvidgats och försetts med oerhörda fonder och nästan fabulösa summor användts för att anlägga och enligt tidens kraf utrusta nya sådana. Fortgår man på detta sätt ännu några tiotal af år, torde Förenta staterna äfven i fråga om högre skolbildning komma att öfverflygla hela den gamla världen.

Äfven hos svensk-amerikanarne har detta intresse för vetenskaplig odling slagit djupa rötter. Lutheranerna ha i detta afseende redan hunnit ganska långt. Och det länder dem till evärdlig heder, att de grundlade sitt första läroverk, medan de ännu voro fattiga nybyggare och få till antalet. Lifvade af deras vackra exempel, hafva äfven andra svenska kyrkosamfund antingen redan börjat eller ock stå i begrepp att börja en liknande verksamhet i upplysningens intresse. Det är alls icke otroligt att vi i en icke aflägsen framtid få bevittna uppkomsten af ett fullständigt svensk-amerikanskt universitet, som från krönet af någon vacker kulle vinkar den kunskapssökande ungdomen till sina lärosalar.

Hvad som särskildt gläder hvarje sann vän af bildning och

upplysning är, att de högre läroverken, mera direkt än förr varit fallet, börja befrämja folkbildningen. Förr stodo dessa den högre bildningens härdar så högt öfver folket, att det endast med stor ansträngning kunde se dem och använde dessutom ett språk, som för mängden var till en stor del obegripligt. Ville någon ur de djupa lederna förskaffa sig något af deras kunskapsförråd, måste han bestiga lärdomens höjder eller m. a. o. söka upp lärosätet för att på vederbörligt sätt blifva invigd i dess mysterier. För dem som af en eller annan orsak icke kunde komma så långt, var vägen till kunskapens träd stängd. Det bör därför icke förvåna oss, att folket saknade intresse för en inrättning, som ställt sig så högt, att endast ett försvinnande fåtal kunde draga någon direkt nytta af densamma. Nu däremot börja högskolorna stiga ned till eller uppsöka folket och räcka den efter kunskap törstande, som dock ej kan "gå den lärda vägen", sin hand, förhjälpande honom till den bildning, som motsvarar de kraf, som ställas på honom såsom medborgare. Heder åt de läroverk, som i denna reformation gått i spetsen! Heder äfven åt dem som utan tvekan träda i dessa föregångares fotspår!

Hvad vi här sagt om det svalg, som förr åtskilt högskolorna och folket, bör likväl ej uppfattas som en anklagelse mot dessa skolor för uraktlåtenhet att befordra folkbildningen. En sådan anklagelse skulle innebära en uppenbar orättvisa. Vi stå nämligen i stor tacksamhetsskuld till våra protestantiska skolmän för det energiska sätt, hvarpå de i ord och handling bemött katolicismens hätska anfall på vår folkbildnings utan gensägelse viktigaste härd — folkskolan. Vi kunna icke heller nog högt uppskatta värdet af det hälsosamma inflytande, dessa läroverk utöfvat på folket genom från dem utgångna lärjungar, på hvilket område i lifvet dessa än må ha verkat. Men detta inflytande har varit ett mera indirekt sådant. Den tid synes nu ha kommit, då man börjar inse nödvändigheten af att leda högskolornas andliga lifsström direkt in uti folkets lif. Men genom hvilka kanaler skall då denna ström ledas dit? Svaret blir: genom professorerna, som för detta ändamål

måste blifva folkets lärare och vägledare. Därigenom skall öfver det svalg, om hvilket vi talat, slås en brygga, på hvilken de högre lärdomsanstalterna och folket skola mötas, omfamna hvarandra och bistå hvarandra i kampen för upplysning, rätt och sanning.

Den allra bästa metoden för en sådan verksamhet torde ännu hvila i framtidens sköte. Redan gjorda försök ha emellertid framkallat den plan, som både i England, dess hemland, om minnet ej sviker mig, och här i landet är känd under benämningen "University Extension." Enligt denna plan söker ett universitet eller en högskola att meddela undervisning i allmännyttiga ämnen äfven utom sitt eget omedelbara område. Detta kan ske 1) genom föreläsningar, 2) genom aftonskolor, då sådana kunna anordnas i närheten af läroverket, och 3) medelst korrespondens. All undervisning utföres af läroverkets egna lärare. En del af dessa kurser äro strängt vetenskapliga, andra åter af en mera allmänfattlig beskaffenhet. De studerande få naturligtvis betala ett efter kursernas längd och art varierande undervisningsarfvode. Planen är förträfflig och har på vissa platser vunnit stark anslutning.

Månne icke något liknande kunde komma till stånd äfven bland oss svensk-amerikaner? Behofvet däraf bland vårt folk kan icke förnekas. Ett allt för stort antal barn bland oss måste af en eller annan orsak afbryta sin skolgång, innan de ens hunnit igenom folkskolan. Och äfven de som kunna genomgå densamma hafva stort behof af att få sitt vetande ytterligare ordnadt och förökadt. Folkskolan utför väl ett berömvärdt arbete, men den undervisning, som i den meddelas, är dock med nödvändighet elementär. Dessutom afbrytes skolgången — äfven i de fall då barnen genomgå hela den föreskrifna kursen — just vid den tid, då de hunnit så långt i utveckling, att de med större framgång än förr skulle kunna bedrifva sina studier. Visserligen finns det sådana, som genom självstudier kunna uppföra en rätt respektabel kunskapsbyggnad på den grund, folkskolan lagt. Ja, de finnas ock, som på den vägen t. o. m. hunnit upp på lärdomens höjder. Men så rikt utrustade hufvuden förekomma mycket sparsamt. De

flesta af vårt släkte äro medelmåttor, som behöfva all den hjälp, de kunna erhålla af mera begåfvade andar.

Det vore på grund af allt detta, och ännu mycket mer, som kunde nämnas, en god sak, om våra svenska läroverk här i landet kunde bereda möjlighet för sådana, som efter mer eller mindre fullständigt genomgången folkskolekurs ville på fristunder öka sitt kunskapsmått, ehuru detta måste ske utom skolan. Kanske många af dessa elever kunde efter någon tid öfvervinna de hinder, som legat i deras väg för inträde vid högre läroverk och således liksom kämpa sig fram till dess portar. Om ej, hade man dock hjälpt dem, så långt man kunnat, i deras kamp mot okunnigheten.

De ämnen, som borde ingå i en sådan kurs vore, enligt min mening, historia, litteraturhistorien inberäknad; engelska språket, kanske äfven svenskan; de enklaste grunderna af statsläran borde också genomgås, ty i ett land, där hvarje man, som uppnått en ålder af 21 år har sin rösträtt att förvalta, där borde också detta ämne ingå såsom ett moment i folkbildningen. Det vore ock en god sak, om någon uppmärksamhet kunde fästas vid psykologien. Detta studium skulle utan tvifvel till någon del motverka den krassa materialism, som möter oss öfverallt i hvardagslifvet och som mer än en gång frestat många af oss att blifva boströmianer med ens. Icke heller behöfde man utesluta ur denna kurs den gamla logiken. Väl ser den bister ut i sin skolastiska dräkt, men i en enklare skrud umgås denne omutlige tankeregulator ganska fritt äfven med yngre bekantskaper. Hvad för öfrigt borde tagas med, komme att bero på tid och omständigheter.

Men vi måste nu fästa någon uppmärksamhet vid några af de hinder, som stå i vägen för en sådan verksamhet. Här möter oss då först frågan, om de unga, som måste arbeta hårdt för sitt dagliga bröd, sedan ha någon tid öfrig till studier. Låt dem blott använda den tid, många af dem förspilla på nöjen och romaner, så hafva de nog. Det är ock min fulla öfvertygelse, att många skulle genom sådana lärokurser befrias ur romanläsningens bojor. De unga vilja läsa och de skola göra det trots alla förbud; om de

ej våga göra det öppet, så sker det i hemlighet. De flesta ha ej mod nog att på egen hand taga itu med vetenskapliga ämnen, och då de ej af andra kunna erhålla hjälp därtill, vända de sig till den lättlästa romanlitteraturen.

Frågan om medel för en sådan verksamhet är kanske den mest brännande. Läroverken skulle för detta ändamål nödgas öka sina lärarekrafter och därtill fordras pängar. Om blott våra svensk-amerikanska läroverkspresidenter, liksom några af deras amerikanska ämbetsbröder, finge ett bastant tag uti en miljonärs plånbok, då vore saken snart hjälpt. Men den dagen har ännu ej kommit, kanske den icke heller kommer i vår tid; men därför behöfver ingen uppgifva hoppet. Män med små plånböcker men varma hjärtan kunna också åstadkomma stora ting. Den dag är icke långt aflägsen då vårt svenska folk skall gifva med större glädje och frambära rikare gåfvor än någonsin förr. Och om de som icke vågat vänta något af de rätter, som stå uppdukade på lärdomens bord, ändå genom en verksamhet som den, vi här antydt, finge några smulor däraf, så skulle de helt säkert en dag, då lyckan gynnade dem, icke förgäta att betala sin skuld till den moder, som en gång närt dem med sitt bröd.

Vi ha härmed velat lämna några antydningar om det sätt, hvarpå vi anse, att de högre läroverken både kunna och böra mera direkt ingripa till folkbildningens befrämjande. Om vi därvid sagt något, som kan blifva till nytta, skall det glädja oss.

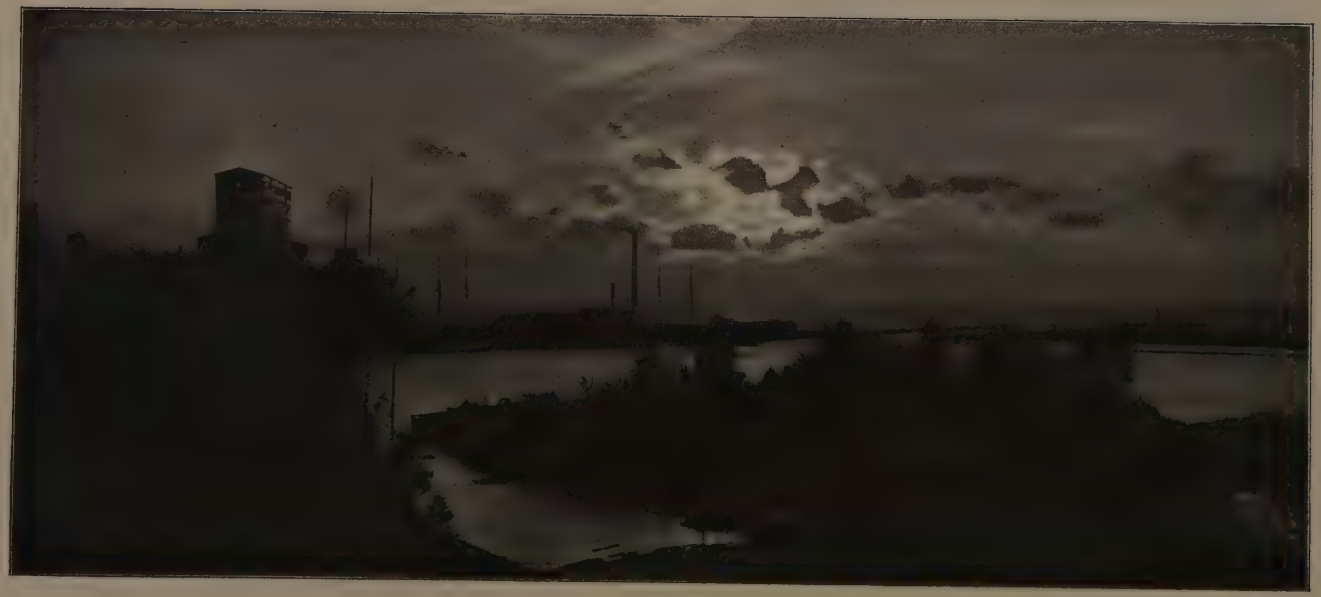

Vid hamnen.

Ungdomskretsar.

En ung Kristen

såsom amerikansk medborgare.

För Hemmets vän

af

Rev. CHAS. PALM.

DE UNGA äro nationens framtida hopp, förutsatt att de i unga år få en god fostran och ledning. De unga hafva uträttat stora ting i världen och de äldre ännu större, men detta beror på att de gamla begynte såsom unga. Den enda fullkomliga person som någonsin trampat vår jord, gudamänniskan Jesus Kristus, utförde sin lifsgärning och fullbordade sitt verk såsom ung. En flyktig blick på historien visar oss hvad ungdomen har uträttat. Josef genomgick många svårigheter, bestod profvet och blef i unga år andre mannen i riket. David, en brunlett yngling, besegrade Goliat och besteg konungatronen. Apostlarna voro unga män och deras verk är oss alla väl bekant. Alexander den store hade utfört sina många och lysande bragder före 33 års ålder. Cæsar var helt ung, då han vann romarnes anseende och beundran. Gustaf II Adolf tillträdde regeringen vid 17 års ålder och dog jämförelsevis ung. Napoleon hade redan vid sitt 27 år gjort sitt ryktbara tåg öfver Alperna, samt skingrat de österrikiska härarna och tillvunnit sig rykte såsom Europas mäktigaste monark och störste härförare. Den store naturforskaren Newton hade före sitt 24 år upptäckt gravitationslagen. Benjamin Franklin vann namn och

rykte före sitt 22dra år. Raphael var knappast fullväxt, då han förvånade Italien med sina konstmålningar. Mozart höll hela Europa i spänd uppmärksamhet med sina tonskapelser, då han var blott en yngling. Luther var jämförelsevis ung, då han anföll påfvedömet, så att katolska kyrkan skakade på sina grundvalar. Den ryktbare Calvin skref sina "Institut" vid endast 26 års ålder. Wesley började likaledes i unga år sin ryktbara verksamhet. En af världens största predikanter, Spurgeon, var pastor af en församling vid 18 års ålder.

Dessa exempel skulle blifva ofullständiga och ensidiga om vi afbröte här. Den unga *kvinnan* har ända sedan Evas dagar intill nu varit en underbar makt i världen. Historiens blad glittra af kvinliga juveler hvilka spelat en framstående roll i världshändelsernas gång. Om än hennes plats ej alltid varit så bemärkt som mannens, har dock hennes inflytande ofta vägt tyngre i vågskålen. Förutom i hemmet har den unga kvinnan utmärkt sig i filantropiska företag, i reformer, på den litterära banan, såsom artister och läkare. Kanske mest af allt har hon utmärkt sig som lärarinna och missionärinna. I vårt land finnas 421,288 lärare i de publika skolorna. Utaf dessa äro 127,529 män och 293,759 kvinnor. I detta land har kvinnan större fri- och rättigheter än i något annat land på jorden, hvadan hon är och kommer att förblifva en makt i borgerligt hänseende. Hvilken har väl ej hört talas om Hanna More, Francis Willard, Clara Barton, Mary G. Burdette och Anna Gordon, hvilka alla redan i ungdomen utöfvat ett mäktigt inflytande på sin samtid. Men hvarför anföra flera exempel? Vi hafva ju en hel här i vår egen krets och vi veta hvad de uträttat. Den unga kvinnan i hemmet, församlingen och samhället kan liknas vid den skottska ungmön, hvilken på morgonen efter en stormig natt stod på hafsstranden och betraktade vraket af ett skottskt fartyg, som förlist nära Longstone fyrtorn. Vid åsynen af det förolyckade fartyget utropade hon: "Fader, vi måste rädda de skeppsbrutna". Männen ansågo försöket omöjligt, men hon sade: "Vi måste göra det". De trotsade de vilda vågorna och

lyckades rädda nio män. Denna hjältemodiga handling gjorde att både rika och fattiga gräto glädjetårar öfver Grace Darlings ädelmod. Dessa exempel vittna om hvad de unga uträttat samt är en borgen för att äfven *unga kristna* medborgare kunna göra stora ting.

Amerika är ett underbart land med hänsyn till storlek, läge, resurser, klimat, historia och styrelseform. Tänk på en areal af mer än 3 miljoner kvadratmil, floder och sjöar ej inberäknade. Lägges därtill Alaska blir det ytterligare 500,000 kvadratmil. Minnesota och Michigan har en större areal än Storbritanien och Irland tillsammans och likväl hafva de förra föga mer än 3 miljoner människor under det att de senare hafva 35 miljoner. Staten Texas är större än hela Tyska riket jämte Holland, Belgien, Schweitz och Danmark. Det oaktadt har Texas endast något öfver 2 miljoner invånare, då Tyskland har 42 miljoner. Hela landet från Alleghany till Rocky Mountains är hvad fruktbarhet beträffar en riktig Herrens lustgård. Ofvan gjorda jämförelser visa att ännu finnes rum för tillökning i invånareantal. Vid folkräkningen 1900 var invånareantalet 76,303,387. Auktoriteterna försäkra oss att 300 miljoner skulle kunna spisa vid vårt nationella bord, och ändå skulle vi vara i stånd att dela med oss åt andra jordens nationer. Man har beräknat, att om detta land skulle blifva lika tätt befolkadt som Europa, skulle invånareantalet stiga till en biljon.

Vårt land har också ett utmärkt läge. I öster sköljas dess stränder af Atlantens vågor och i väster smekas dess kuster af Stilla hafvets vindar. Hela landet ligger inom den tempererade zonen eller mellan 30 och 48 breddgraden. Den tropiska hettan i söder med sina obehag, och den outhärdligt kalla kylan i norden, ligga utom vår latitud. Mellan dessa ytterligheter hafva vi det mest omväxlande och behagliga klimat. Detta land har också stora resurser. Utom den bördiga jordmånen, som frambringar alla tänkbara växter, finnas i jordens innandöme oerhörda skatter.

Liksom hvarje annat land på jorden har Förenta Staterna sin historia. Den går visserligen ej så långt tillbaka i tiden som Greklands och Roms eller andra europeiska makters historia, men likväl är den rik på hjältedåd och epokgörande tilldragelser. Vårt lands utveckling, skådadt i historiens ljus, är helt enkelt makalös. Tänk på äfventyren i förening med Amerikas upptäckt och den tid som närmast följde. Gif akt på pilgrimernas erfarenheter efter de lämnat Mayflower den 21 december 1620! Följ med utvecklingen från den ringa begynnelsens dagar, och du skall finna en oafbruten kedja af framgång! Vi få likväl ej fatta det så, att deras segelled var stormfri och framgången vanns utan kamp och strid. Nybyggarens lott i allmänhet är full af trångmål och umbäranden, men i vanliga fall kan hans bättre lottade grannar hjälpa honom fram. Pilgrimerna hade inga andra grannar att börja med än indianerna. Indianoroligheter och andra svårigheter aflöste hvarandra. Invandringen pågick det oaktadt, kampen för tillvaron likaså. Tvisten mellan kolonisterna och moderlandet ledde till befrielsekriget. Den 4 juli 1776 antogs af kongressen oafhängighetsförklaringen. Den 3 september slöts freden och Storbritanien erkände Förenta Staterna för "fria, suveräna och oberoende". Landets inre angelägenheter blefvo ordnade; handel och sjöfart upplifvades; hemindustrien började blomstra. Ett nytt krig utbröt 1812, ur hvilket amerikanarne afgingo med seger. Utom striderna med indianer och mexikanare, hade landet ro till 1860, då inbördes kriget utbröt. Detta krig kostade oerhörda pänningesummor och flera hundra tusen dyrbara människolif, samt hotade Unionen med upplösning. Efter en hårdnackad kamp besegrades de upproriske, slafvarne befriades och Unionen räddades. På nytt började utvecklingen som af kriget hämmats. Framåtskridande i andens värld började hålla jämna steg med den materiella utvecklingen. Vi påträffa här en makalös utveckling på alla områden. Förenta Staternas konstitution har blifvit kallad frihetens bålverk. Regeringen utföres enligt dess bestämmelse af kongressen, som stiftar lagarna, den dömmande myndigheten, som tolkar

dessa lagar, och den verkställande myndigheten, som tillser lagarnas efterlefnad. Vårt lands regering är enligt Abraham Lincolns välkända yttrande "en styrelse genom folket, af folket och för folket". Med denna hastiga öfverblick öfver vårt adoptiv- eller fosterland gå vi att betrakta *våra förmåner och vårt ansvar*.

Det är ärorikt att vara amerikansk medborgare. Här är han medborgare, icke undersåte. Här har han rätt och makt att med röst och inflytande bestämma hvilka skola styra kommunen, staten och nationen. Det är väl sant att den unga kvinnan ej ännu är röstberättigad, men det är endast en tidsfråga, när hon kommer att blifva det. För hvarje år vinner den idén allt mera anslutning och i några stater är rösträtt redan beviljad. Då dagen randas när kvinnan erhåller rösträtt skola vi förvånas öfver, att hon ej fick det förr. Dessutom äger kvinnan ett nästan obegränsadt inflytande, och om det kommer att utöfvas i denna riktning, skall det säkerligen väga tungt i den politiska vågskålen. Den unge medborgaren har icke allenast rätt att med röst och inflytande deltaga i nationens välfärd, utan han kan, om han så önskar och är kvalificerad, bekläda ämbeten. Landet ligger honom öppet. Alla fri- och rättigheter, såsom samvetsfrihet, yttrandefrihet och tryckfrihet, stå hvarje medborgare till buds.

Tydligt är, att hand i hand med dessa förmåner och rättigheter gå ansvar och plikter. Den som endast vill åtnjuta förmåner och lämnar ansvaret åt andra kan liknas vid en parasit på samhällskroppen, ja i viss mening en förrädare. Den unge kristne medborgaren bör skaffa sig all den kännedom han kan få med hänsyn till sina medborgerliga plikter och sedan tillse att han fullgör dem. Man har skäl att vänta af en kristen att han skall vara en mönstergill medborgare. Kristendomen bör tagas med i politiken, fast man bör akta sig för att föra politiken in i kristendomen. Ofta lämnas ledningen af samhällets angelägenheter åt ökände politiker och krögare och sedan klagas öfver den politiska oredan, under det att den klagande ofta nog hvarken begagnat röst eller inflytande för att få en bättre tingens ordning till stånd.

Det sistnämnda sakförhållandet har framkallat den på senare tiden, i tal och skrift, uttalade åsikten att demokratisk styrelseform är misslyckad samt att monarki vore att föredraga. Endast i ett land med demokratisk styrelseform är den högsta utveckling möjlig, för såvidt medborgarne fullgöra sina plikter. Men skulle medborgarne försumma att fullgöra sina åligganden eller visa sig oförmögna att styra sig själfva, då vore monarki verkligen att föredraga. Om till exempel Ryssland i sitt nuvarande skick skulle få en regeringsform liknande Förenta Staternas skulle det säkerligen dröja åtminstone en generation, innan en sådan styrelse skulle blifva till nytta för massorna. (Jag vill dock i förbigående säga att i många år har min bön och önskan varit att frihetens dag måtte randas för Rysslands förtryckta miljoner). Folkstyrelse är möjlig endast i länder där upplysningen och den allmänna bildningen stå på en hög nivå. Där endast 25 eller 30 procent af befolkningen kunna läsa skulle demokratisk styrelseform åtföljas af kaos och förvirring. Om en nation skall hafva frihet, måste den förstå huru den bör användas.

Såsom medborgare måste vi vara på vår vakt mot de faror, som hota våra fria institutioner. Rusdryckshandteringen är detta lands största och farligaste fiende. Denna infernaliska hydra kräfver årligen 70,000 offer, under det många hundra tusen marschera tätt i deras spår mot samma hemska afgrund. Denna handtering är icke allenast ett moraliskt kräftsår på samhällskroppen, utan också en politisk makt, som hotar vårt land med ruin. För ett år sedan förekom ett vulkaniskt utbrott på en af de västindiska öarne, hvilket med sin heta lava och giftiga ånga dödade omkring 40,000 människor. Denna tilldragelse tilldrog sig hela den civiliserade världens uppmärksamhet och sympati i form af undsättning åt de öfverlefvande. Men rusdryckshandteringens hemska lavaström, som med sina giftiga ångor ruinerar karaktärer, sköflar hem, fyller fängelser, fattighus och dårhus, medför dryga skattebördor, en oerhörd skam och obeskrifliga lidanden, väcker en jämförelsevis liten minoritet till eftertanke. Unga

kristna medborgare, kan du åse denna fara och vara likgiltig? Nej, och åter nej. Jag ser de unga skarorna komma i långa, djupa led, trupp efter trupp, för att med förenade krafter bekämpa ärkefienden. En het strid stundar. Den skall nog blifva både bitter och lång, men segern är viss. Lincoln, mannen med siareblicken, yttrade en gang, då han jämförde slafveriet och dryckenskapen: "I den revolution, hvilken nykterhetens sanna vänner skola åstadkomma, skola starkare fjättrar slitas, ett ohyggligare slafveri utplånas och en större tyrann tillintetgöras". Låt oss rösta, arbeta, agitera, tala, skrifva och begagna allt vårt inflytande mot krogen. Denna handtering har sin djupaste rot i vinstbegäret. Icke så, att alla mammonsdyrkare äro bryggare eller krögare, men alla bryggare och krögare äro mammonsdyrkare.

Mammonsdyrkan, eller pänningars och ägodelars missbruk, är en annan fiende, mot hvilken vi måste vara på vår vakt. Det är ingen synd att vara rik i och för sig. Det orätta ligger i förhållande till och användande af rikedomen. En affärsman i Liverpool fann, då han afslutade dagens räkenskaper, en 5-punds-sedel, på hvars ena sida var skrifvet med rödt bläck: "Den som finner denna sedel torde vara god och underrätta min broder John Dean, nära Carlisle, att jag är en slaf i Bey of Algiers". Denne påträffades och hans broder upptäcktes och befriades. Om vi kunde läsa en enda dollars historia för ett år, hvilka underbara saker skulle den ej förtälja. Guldkalfven har alltid haft sina ifriga tillbedjare. Någon har skildrat de guldsökande på följande sätt: Den fåfänglige säger, "skaffa guld och kläd dig därmed;" den girige, "samla guld och göm det;" den nöjesökande, "sök mycket guld och slösa bort det;" spelaren, "vinn guld och förlora det;" den godhjärtade, "förtjäna guld och dela med dig". Shakespeare hade tvifvelsutan rätt, då han yttrade: "Guld gör svart till hvitt, vederstyggligt till skönt, orätt till rätt, det oädla till ädelt, gammal till ung, den fege till hjälte". En domare i staten Missouri sade för några år sedan på tal om brottmålsannalerna: "Till dess att vår nation lär sig

inse att det finnes andra saker af större värde än materiella rikedomar, skola last och brott fortfara att förökas med en förvånande hastighet". Så länge elden är under kontroll är den oss till stor nytta, men ve oss, om den blifver vår herre. Så länge pänningar erhållas och användas rätt äro de en välsignelse, men oärligt åtkomna och orätt använda äro de en förbannelse. En ung kvinna frågade sin förlofvade: "Är det verkligen sant att du älskar mig?" "Huru kan du göra en så dåraktig fråga," genmälde den unge mannen. "Ja, men älskar du mig verkligen, Georg?" "Amanda, din fader *är värd* åtminstone en miljon dollars." "Ja, det är sant," sade Amanda. "Du är," återtog han, "enda barnet, huru kan du då betvifla min kärlek".

Hand i hand med mammonsdyrkan följer sociala missförhållanden, hvilka vi måste söka rätta. Det förvända begreppet, att rikedom är grunden till lycka och trefnad, skapar olycka och missbelåtenhet. Då Spurgeon predikade i Surrey Gardens Music Hall, ropade illasinnade personer: "Elden är lös!" Alarmen var falsk, men det oaktadt dödades några och många blefvo allvarligt skadade. Så har den falska föreställningen inplantats hos människobarnen att rikedom förmår allt och människomassorna, rika och fattiga, lärda och olärda, unga och gamla, män och kvinnor, rusa åstad att skaffa sig det förgängliga guldet och under denna vanvettiga täflingskamp tillfoga de hvarandra många och stundom oläkliga sår. Någon har sagt, att den som inga pänningar har är fattig, men den som ingenting annat har än pänningar är fattigare. Det ädlaste och dyrbaraste en människa har kan ej köpas för pänningar. Karaktär är mer än materiel rikedom och kan ej köpas. Kärlek, kunskap, hälsa och samvetsfrid kunna ej köpas för guld, men väl förloras därigenom. Beecher sade en gång att han hade i sin medaljong en liten hårkrans, ett minne af sin moder, hvilket han ej ville sälja för något pris. Hvarje hårstrå hviskade hugsvalelse och tröst till hans hjärta. En afton tidigare än vanligt kom en affärsman från New York till sitt hem i Brooklyn. Förtviflan stod skrifven på hans panna. Han kastade sig ned på

soffan och utbrast: "Vi äro ruinerade, allt är gånget!" "Hvad menar du?" frågade hustrun. "Hvarenda cent är gången." Hans lilla dotter såg på den förtviflade fadren och sade: "Pappa, du har mig kvar, allt är ej gånget". Den förståndiga hustrun sade: "Jag har varit din trogna hjälparinna i medgången, och jag skall blifva lika trogen i motgången". Hans gamla moder tog bort glasögonen och utbrast: "Min son, du har ännu alla Guds löften kvar". Mannen reste sig och utbrast: "Jag är ännu en miljonär, fast i en högre mening". Sant yttrade lord Collingwood: "Jag är rik, fast utan pänningar". Det förnöjsamma sinnelaget är ingalunda lika allmänt som den allmänna välmågan. I denna tid, när man önskar att få mycket för ingenting och blifva rik i en hast, är det väl att begrunda Pauli ord: "Ty intet hafva vi fört in i världen; det är klart, att vi icke heller kunna föra något därutur. Men då vi hafva föda och kläder, så böra vi därmed låta oss nöja. Men de som vilja blifva rika falla i frestelse och snara och i många dåraktiga och skadliga begärelser, hvilka sänka människorna i fördärf och förtappelse. Ty girigheten är en rot till allt ondt, till hvilken somliga hafva lust och därigenom farit vilse från tron och tillfogat sig många kval."

Till våra plikter kommer också den att skydda våra publika skolor. Många äro de fiender, som hota denna fria, ädla och för landets bestånd nödvändiga institution. Katolikerna yrkade på bibelns borttagande ur skolorna, emedan den ansågs vara sekterisk. Då detta skett sökte de visa att de publika skolorna voro gudlösa. Oaktadt de ej vilja tillåta sina barn blifva delaktiga af de publika skolornas undervisning, söka de likväl få in sina anhängare såsom lärarinnor. Det synes oss vara logiskt rätt, att de som ej tro på de publika skolorna, äro alls icke kvalificerade att undervisa i dem. Katolikerna äro mera ett politiskt parti än ett religiöst samfund, och visst är att många faror hota från detta läger. Lafayette, född och fostrad inom katolska kyrkans sköte och väl förtrogen med Roms tänkesätt yttrade: "Om det ameri-

kanska folkets frihet någonsin kommer att förloras, skola de katolska prästerna vara orsaken därtill".

Patriotism eller fosterlandskärlek. Ingen medborgare kan tjäna sitt land såsom han bör utan att vara en patriot, och ingen kan vara en patriot utan att känna sina förfäders och sitt lands historia. Någon har sagt, att Faraos halsstarrighet och hans hjärtas hårdhet berodde på att han var okunnig om sitt lands historia. En författare tror att om Förenta Staternas historia varit bättre känd i alla delar af landet hade troligtvis aldrig inbördeskriget förekommit.

Den sanna friheten har alltid varit dyrköpt. Flydda seklers historia vittnar om slagfält där frihetens förkämpar vågat sina lif, den utpekar fängelser, där de försmäktat för sina principer, den talar om huru frihetens vänner i landsflykt fått arbeta för sitt måls uppnående. Kännedom om hvad Amerikas frihet kostat skall öka vår fosterlandskärlek. Många af kolonisterna hade lämnat sitt gamla fosterland för att undkomma politiskt och religiöst förtryck och vinna den frihet de förgäfves sökte i moderlandet. De funno hvad de sökte, fast ej utan umbäranden och lidanden. Frihetskampens många strider medförde slutligen Amerikas självständighet. På den tiden kostade det något att blifva medborgare i Förenta Staterna. Kanske skulle vi värdera vårt medborgarskap högre, om det kostat oss litet mer. Vi behöfva blott nämna Concord och Lexington, Bunker Hill, Valley Forge, Saratoga, Princeton, Fort Sumter, Bull Run, Fort Donelson, Gettysburg, Vicksburg, Shermans marsch genom Georgia, Chickamooga, Chattonooga, Hampton Roads och Mobile Bay för att påminnas om att vår frihet kostat många heta drabbningar och hundratusentals dyrbara människolif. På oss kan tillämpas, att vi äro dyrt köpta. Ända från den dag pilgrimerna landstego på Plymouth Rock intill dess Wm. McKinley kröntes med martyrkronan, skola vi finna en nästan oräknelig här af patrioter, hvilka vågat allt för ädla principer och landets välfärd. Större delen af dessa äro icke nämnda eller kända, men åtskilliga utaf ledarne

hafva vunnit världsrykte för sitt hjältemod och sin osjälfviskhet. Vi anföra exempelvis en Rodger Williams, Wm. Penn, Washington, Lafayette, Ben. Franklin, Tomas Jefferson, Hamilton, Webster, Adams, Lincoln och Garfield.

Men icke allenast på krigsskådeplatsen och statsmannabanan finna vi de stora. De påträffas äfven på vetenskapens, litteraturens och de sköna konsternas områden. Hvarhelst vi blicka möta oss hjältar och hjältinnor. Det är därför klart att ju mera förtrogna vi blifva med frihetens och framåtskridandets historia, ju mera bekanta vi blifva med dessa ädla och högsinta karaktärer, hvilka haft en ledande del i den underbara utvecklingen, desto mera skola vi älska vårt land och känna oss manade att med trohet fullgöra våra plikter såsom medborgare.

Det har tydligen ingått i den Eviges plan att göra Amerika till jordens mäktigaste nation. Amerika kommer att intaga en ledande ställning i världspolitiken. Det är visserligen sant hvad som redan påpekats, att allt är ej på långt när hvad det borde vara med hänsyn till vårt lands politiska och sociala förhållanden. Dock jämfördt med andra länder är Amerikas tillvägagående enastående i historien. När hörde man t. ex. att en mäktig nation tog en mindre nation i försvar, utan att på samma gång lägga den under sin spira. Vårt land befriade Kuba från det spanska oket, och sedan allting blifvit ordnadt, så att det ansågs möjligt för den unga republiken att styra sig själf, fingo kubanerna öfvertaga styrelsen. Samma princip följdes i Kina. Då de europeiska makterna helt och hållet ville uppdela Midtens rike sinsemellan satte Amerika sig med sitt inflytande och exempel däremot. Vårt förhållande till Filippinöarne har blifvit klandradt, men framtiden skall visa att en högre hand ledt händelsernas gång i det fjärran Östern. Dessa öar voro genom spanskt, katolskt förtryck alldeles demoraliserade. Amerika kommer genom sitt inflytande att gradvis höja detta folk i moraliskt, borgerligt och kommersielt hänseende.

Amerika utöfvar ett underbart inflytande på världen. Alla jordens länder rikta sina blickar mot detta land och komma hit

för att lära. Själfva England erkänner vårt lands öfverhöghet. Amerikas bestämmande inflytande på världshändelsernas gång är ägnadt att dana oss till fosterlandsälskande medborgare och patrioter i ordets vackraste mening. På den amerikanske medborgaren kommer att bero, huruvida nationens nästan obegränsade inflytande kommer att blifva förädlande och välsignelsebringande för världen.

Bibeln i Amerikas historia. I detta land äro stat och kyrka fullkomligt åtskilda. Ingen bestämd religiös åskådning är nödvändig för att vinna medborgarskap. Detta bör dock icke fattas så, som om nationens grundläggare voro gudlösa. Tvärtom var det de, som voro mest gudfruktiga och blefvo förföljda för sin tro och öfvertygelse, hvilka påyrkade att kyrka och stat borde vara åtskilda. Det är bevisadt genom historien att stat och kyrka gagna hvarandra bäst där de äro åtskilda. Då staten skall styra kyrkan, kommer vanligen kyrkan att styra staten och följden blir formkristendom och skrymteri.

Bibeln är den källa från hvilken frihetshjältarne hämtat sin inspiration. Då Garibaldi befriat Italien från påfvens världsliga makt yttrade han: "Det är icke jag utan Bibeln som befriat Italien". Då drottning Victoria tillfrågades om orsaken till den anglosaxiska rasens öfverlägsenhet svarade hon genom att i sin hand hålla upp en bibel. Washington yttrade: "I ingen nations öden kan den osynliges hand tydligare spåras än i Förenta Staternas. Bland de förnämsta förutsättningar för en nations framgång äro religion och moral absolut nödvändiga. Fåfängt skall den man göra anspråk på patriotism som föraktar dessa grundvalar för mänsklig lycka och ädlaste medborgarskap." Ben. Franklin har stundom blifvit framställd såsom en tviflare, och dock var det han som föreslog att den konvention, som skulle forma konstitutionen, borde dagligen öppnas med bön om gudomlig ledning på grund af att ingen, som varit med i revolutionen, kunde undgå att se Guds underbara ledning. Tomas Jefferson påstod att ingen kan älska Bibeln utan att på samma gång blifva

en bättre medborgare. "Denna bok," sade Andrew Jackson pekande på Bibeln, "är republikens grundval". Då Lincoln var färdig att resa till Washington höll han i Springfield ett rörande afskedstal genomträngdt af bibliska uttryck. Samma penna som skref frihetsförklaringen tecknade dessa ord: "Bibeln är den bästa gåfva Gud gifvit till människors barn". General Howard yttrade en gång att "Bibeln var den bästa skatt som kunde sättas i händerna på en ung man". "Så stor är min beundran för Bibeln att jag har den öfvertygelsen, att ju tidigare mina barn begynna att läsa densamma, desto bättre medborgare skola de blifva," sade John Irving Adams, och Horace Greely yttrade: "Ett bibelläsande folk kan aldrig blifva ett intellektuelt eller socialt försvagadt folk".

Bland mycket annat af intresse som finnes i Independence Hall, Philadelphia, är Liberty Bell, den klocka genom hvars ringning antagandet af frihetsförklaringen först kungjordes. Följande Bibelns ord voro anförda: "Förkunnen frihet för hela landet, för alla dess invånare". Våra förfäder kämpade för frihetens ädla sak med Bibeln vid sin barm, och dessa nötta och väl använda biblar voro lika betydelsefulla i bestämmandet af revolutionens utgång som kruthornen. De studerade Mose fältherresnille vid lägereldens sken under natten. Då utsikterna voro mörka och allas hjärtan beklämda, då kassan var tom och undergång stod för dörren, beviljade kongressen icke allenast pänningar till krut, utan också medel till 20,000 biblar.

Bibelns framstående rum i den amerikanska historiens tidigare del förklarar hemligheten till förfädernas hjältemod och ädla tänkesätt. Man undrar ibland huru dessa män på den tiden kunde skrifva en konstitution som alltsedan betraktats såsom ett mästerverk, men vid närmare eftersinning förstå vi att de hämtat sina idéer från urkällan själf. Bibelns höga begrepp om människovärde har satt sin prägel på konstitutionen; dess ande genomtränger den tidigare litteraturen och fosterlandssångerna; dess inflytande på den unga nationen kan tydligt spåras.

Vid betraktelsen hafva vi kommit till den slutsatsen, att vårt land i alla hänseenden är stort. Vi hafva ock sett hvilka förmåner och ansvar tillkomma medborgaren i detta land. Såsom en källa till sann patriotism hafva vi flyktigt betraktat historiens ledande män och tilldragelser, samt erinrat om Amerikas ledande inflytande i världspolitiken. Vi hafva ock sett Bibelns förädlande inflytande återspeglas i ädla karaktärers upphöjda tänkesätt, i uppoffrande lif, i tal och skrift. Allt detta och mycket mer är det arf vi fått att förvalta. Skola vi blifva trogna förvaltare? Vi hoppas det. Vi hafva all anledning tro att Nordens blonda söner och döttrar skola häfda det rykte de och deras förfäder vunnit. Och då en dag historien om vår samtid kommer att tecknas, skall vår trohet, vår osjälfviskhet och vår fosterlandskärlek vittna om, att vi ej förgäfves studerat våra ädla föregångares lif, samt att vi liksom de hämtat vår visdom och kraft från den Gud, hvars ledning så tydligt spåras i den amerikanska nationens uppkomst och makalösa utveckling.

KVINNAN
i Brahmas, Buddhas och Muhameds länder.

Iakttagelser och studier i Orienten af *Ganga*.

ANDRA KAPITLET.

"Sagornas land" — Veddaerna — Utdrag ur hinduernas religiösa skrifter angående kvinnan — "Endast en flicka" — Barngiftermål.

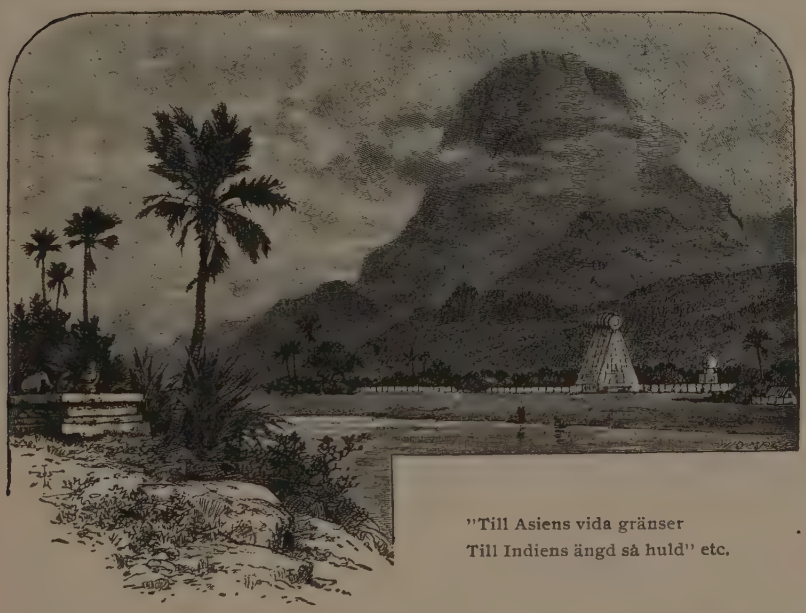

"Till Asiens vida gränser
Till Indiens ängd så huld" etc.

INDIEN, "Sagornas land," Brahmas land, är så skönt och rikt och fullt af alla skaparens under, att beskrifningen däraf skulle kräfva volymer.

Indien är ett Orientens Italien, det universalhistoriska ursprungslandet. Åter till människosläktets urhem dragas med oemotståndlig makt folkens vandringslystne. Indien är målet för

världseröfrarne; det är världsomseglarnes hägrande paradis, hela jordens skattkammare. I alla tider hafva alla folk därifrån hämtat guld och äkta pärlor, ädla stenar, välluktande trädslag och kostbara kryddor.

Indien, med sina många nationer, tillsammans talande 117 olika språk och dialekter samt uppgående till det oerhörda antalet af cirka 300 millioner människor; deras ursprung, seder och bruk, konst och industri samt många egendomliga religiösa sedvänjor; detta lands många under från Kap Komorin vid Indiska oceanen i söder till Himalayas väldiga bergskedjor i norr, är ett studium som man behöfde en lifstid att bara tillstymmelsevis sätta sig in uti. En uttömmande behandling af ensamt det föreliggande ämnet: kvinnan i Indien, skulle kräfva hela denna boks utrymme och mycket mera till. Jag vill dock så godt jag kan, söka i korthet sammanfatta mina egna iakttagelser därute, jämförda med andras, för att i någon mån göra ämnet rättvisa.

Att bland Indiens cirka trettiosex olika nationer kvinnans ställning skall vara helt olika, faller af sig själf. — Först få vi då på ön Ceylon — jordens paradis kallad — göra bekantskap med bland andra veddaerna.

Detta släkte står på en så låg ståndpunkt, att upptäcktsresande, som trängt in uti Ceylons urskogar sagt, att intet folk står aporna, isynnerhet chimpanserna, närmare än dessa. De äro också mycket små. Tänkom oss dessa kvinnor blott cirka etthundrafyrtiosju centimeter höga. De lefva i urskogen alldeles nakna, utan att göra sig besvär med att ens uppföra en hydda. Likt aporna hvila de, hvar det bäst passar, under ett träd eller på dess grenar.

Något sådant som att laga mat hafva dessa kvinnor aldrig hittat på eller ens hört talas om. Allting ätes rått utom kött, som halstras öfver öppen eld. Till och med stenredskap äro för dem okända. Trävirke är det enda de känna till. Af hårda träslag äro båge, pil, ja, till och med yxa och borr tillverkade, med hvilket sistnämnda de åstadkomma eld genom att borra i annan träbit. Trots dessa primitiva lefnadsvilkor, hvem vet, om icke dessa vildar framlefva ett ganska lyckligt lif, där i den härliga tropiska urskogen. Deras medfödda godhet och hjälpsamhet mot hvarandra, deras sanningskärlek och mod, för hvilket de blifvit kända, förenadt med ärlighet och rättskänsla, måste alstra lycka. Strängt engifte lär förekomma. Laster af alla slag äro sällsynta.

På Indiens stora fastland, hälften så stort som Europa, är kvinnan långt olyckligare än bland dessa nyssnämnda vildar. Hennes ställning angifves af följande ordspråk: "Det är bättre att vara en jordkocka än en kvinna," och "Han ser så olycklig ut, som om en flicka blifvit född i huset."

Man har sagt om den hinduiska kvinnan, att hon står liksom halfvägs emellan de tvänne ytterligheterna: Kvinnan som slaf och kvinnan på civilisationens höjdpunkt.

Redan i hinduernas heliga "Shastras" (lagböcker), i alla utom de äldsta Vedas, förekomma mycket betecknande uttalanden angående kvinnan. Så säger till exempel Sita till sin make Rama uti boken Ramayana: "En hustru måste dela sin mans öde. Skild från dig, blefve icke ens himlen himmel, utan jag skulle önska lämna densamma. Öfvergifven af sin herre, är hustrun blott ett uselt lik. Han är själen, hon är kroppen. Du är min konung, ledare, tillflykt och gud. Dig vill jag följa genom törniga, villande skogar. Jag vill gå först, för att undanrödja törnena för din fot och för din skull skola de synas mig likt silkesnören. Ditt stöd är mig bättre än ståtliga palatser och paradiset självt."

Mahabharata — en annan af Shastras — är rätt foglig gent emot kvinnan, medan Manu säger: "Kvinnan bör alltid hållas

under uppsikt. Fadern regerar öfver henne i barndomen, mannen i ungdomen och sonen i ålderdomen." IX: 2, 3.

"En man bör aldrig äta tillsammans med sin hustru eller se på henne, när hon äter, nyser eller gäspar." IV: 43.

"En hustru, son, slaf och lärjunge eller broder, böra då de förgått sig, agas med en bambukäpp." XIII: 299, 300.

"En man må vara huru som helst, han måste ändock anses och dyrkas som en gud af sin hustru." IX: 154.

"En kvinna behöfver icke utföra några religionsöfningar. Af henne kräfver man ingen försakelse, fasta eller några späkningar. Om hon lyder sin man, vinner hon himlen."

Skanda Purana säger:

"Må en hustru, som önskar utföra några religiösa ceremonier, tvätta sin mans fötter och dricka tvättvattnet; ty en man är för hustrun större än Siva eller Vishnu. Mannen är hennes gud, präst och religion. Därför lämnande allt annat, bör hon framför allt tillbedja sin man." IV: 35.

Kvinnans förnedring börjar med hennes födelsestund. Fordom brukade man kasta nyfödda flickebarn i Gangesfloden eller på annat sätt offra dem till gudarne, dels emedan föräldrarne ville bespara sig den kostnad, som flickans uppfostran skulle ådraga dem: dels emedan de af idelt medlidande ville rädda henne från en kvinnas bittra lott.

Kastande flickebarn i Gangesfloden.

Medan födelsen af en son gifver anledning till allmän glädje och fröjd i släkten, och vänners lyckönskningar, så förorsakar en dotters födelse allas sorg, och bekanta komma för att beklaga och trösta föräldrarne. Fadern säger: "Hvad ondt har jag gjort, att mig skulle födas ännu en dotter".

Flickor räknas ej med när barnens antal uppgifves i en familj. W. J. Wilkins berättar i sin bok, "Daily Life and Work in India": Besökande en infödd herre, frågade jag honom hur stor familj han hade. "Jag har två barn," sade han. Om en stund såg jag dessutom en liten flicka komma in, och jag anmärkte då: "Hvems är denna lilla flicka?"

"Det är min dotter," sade han. "Men," svarade jag, "Ni sade nyss, att Ni hade bara två barn, detta blir tre."

Härtill genmälte min värd: "Jag sade, att jag hade två barn; här äro de." — "Detta," i det han visade på sin dotter, "ja, detta är endast en flicka."

..... "detta är endast en flicka."

För gossarne utföras många religiösa ceremonier strax efter födelsen, medan allt sådant uraktlåtes för en flicka. Man tviflar nämligen på att hon har en själ. Många säga: "wo ek janwar hai," d. v. s. hon är ett djur. De enda religiösa ceremonier hon får utföra, är att offra till Siva och bedja om en god make, att bönfalla Krishna om söner och att till andra gudomligheter framställa begäran om att ej få någon rival.

Medan gossarne af de högsta och medelkasterna numera sändas till skolorna, får den lilla flickan i de flesta fall ej alls någon undervisning. Ja, ännu för femtio år sedan ansågs det syndigt

Siva.

att undervisa en flicka i läsning och skrifning. Så stor var antipatien mot läskunniga flickor, att ingen ville gifta sig med en sådan, enär det ansågs förkorta mannens lif.

En missionär frågade en gång en brahmin, hvad han tyckte en flicka borde lära. Brahminen svarade: "Hon måste lära sig två saker: först vägen till torget för att där uppköpa det nödvändigaste och sedan för det andra närmaste vägen hem därifrån."

Men bildning och upplysning vinner allt mera insteg i Indien, och för närvarande är det cirka 10 procent af Indiens kvinnor, som kunna läsa, tack vare engelska regeringens och missionärernas arbete. Också hafva de bildade hinduerna mer och mer vaknat upp öfver den ställning, hvari deras kvinnor befinna sig. En lärd hindu skref för några år sedan: "Vi äro dömda till evigt änklingsstånd, emedan vi ej kunna meddela oss med våra kvinnor. De förstå ej oss, och vi ej dem."

Indien är ryktbart för sina barngiftermål, barnmödrar och barnänkor. Det har dock ej alltid varit så. Först sedan Indien anfölls af främmande makter, perser och muhamedaner m. fl., eller under de sista 2,000 åren, har det urartat därhän. Som desse eröfrare brukade bortröfva sköna kvinnor, blef det sed att snarast möjligt skaffa döttrarne en beskyddare genom att gifta bort dem. Så kommo lagstiftarne, d. v. s. brahminerna, att fastställa detta

bruk såsom en för alla tider gällande gudomlig lag. Enligt Manu är äktenskapet ett sakrament, ett bland de tolf sanskara eller reningsprocesser, genom hvilka en människa blir befriad från sina arfsynder.

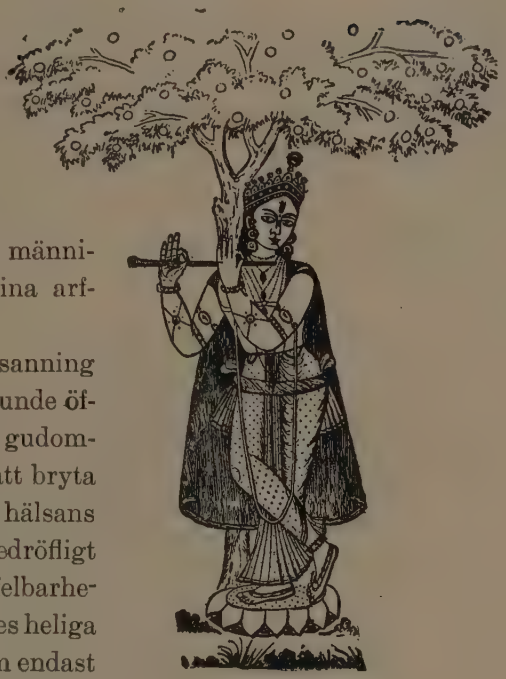

Krishna.

Lyckligt vore det i sanning för hinduerna, om de kunde öfvertygas om att ej något gudomligt bud befaller dem att bryta med alla förnuftets och hälsans lagar. Men detta går bedröfligt nog ej lätt för sig. Ofelbarheten i de gamle författarnes heliga skrifter är en dogm, som endast ett försvinnande litet fåtal tviflar på. Och ännu färre våga att i handling bryta med gamla inrotade seder och fördomar.

"Andra gudomligheter."

Alltså ännu medan det lilla flickebarnet ligger vid moderns bröst eller innan det fyllt ett år, hafva föräldrarne gjort sig stora bekymmer och besvär att för hennes räkning planera ett giftermål.

Föräldrarne kunna understundom sammanföra tvenne små barn af

olika kön och där besluta heligt och allvarligt, att de små skola blifva man och hustru. Hvilket ödesdigert lotteri! Dock det synes dem den mest naturliga sak i världen, och fullkomligt på sin plats.

Man kommer nu öfverens om priset på flickan. Detta varierar från 70 à 100 upp till tusentals rupier. Presenter växlas och öfverenskommelsen mellan barnens föräldrar anses lika bindande

"Föräldrarne besluta heligt och allvarligt att de små skola blifva man och hustru."

som ett giftermål hos oss. Vid det tillfälle vare sig förr eller senare, som flickan bortlofvas, bestämmes också hur stor morgongåfva flickan skall hafva i form af juveler och ibland pängar. Prästerna utskrifva äktenskapskontraktet hvilket blott genom laglig procedur kan brytas. Det hela är en viktig religiös akt. I vissa fall, dock endast bland de förnäma lämnas en dotter utan betalning, ehuru alla svärföräldrar vänta presenter i gengäld.

Men det kan ock hända, att det ej lyckas föräldrarne att bortgifta sin dotter som barn. Skulle hon vara ogift vid 12 år, något som anses som en förfärlig skandal, söker man truga bort henne till en gammal gubbe, som då till och med betalas, och som kanske haft 40 hustrur förut, allt hellre, än att hon skulle förblifva ogift.

Among Swedish Authors.

*The Little Collier-Boy.**)

By E. G. GEIJER.

"By the kiln in the wood father sits;
Mother at home sits spinning.
Wait, I also shall soon be a man
And have a sweetheart for the winning.
It is so dark far, far in the forest.

Early I started from home with the sun —
Quicker be, while it does glimmer!
Unto my father I bring food and drink
Soon will the twilight be dimmer.
It is so dark far, far in the forest.

I do not fear on the little green path,
Though I alone in the forest must wander,
But fir-trees are looking so darkly at me,
And mountains are casting such long shadows yonder.
It is so dark far, far in the forest.

*) Copyrighted 1832. Used by permission of Dr. Frederick Peterson.

"—far in the forest".

Tra-la-la! quick as a bird in its flight,
Now shall I hurry while humming —
Oh! from the mountains it answers so fierce,
So heavy the words that are coming.
It is so dark far, far in the forest.

O, were I only with father down there!
A bear I hear growling and tearing,
And the bear he is the strongest of men,
Neither the young nor the old ones sparing!
It is so dark far, far in the forest.

The shadow is falling so thick, so thick,
On the lonely road like a cover.
It creeps and it rustles on stone and on stick,
And trolls in the heather run over!
It is so dark far, far in the forest.

O God! There is one—there are two—in their net
They will take me—ah, see them, how merry!
They beckon! God pity me, poor little child
Now, now for my life I must hurry!
It is so dark far, far in the forest."

And night it descended, the hour grew late,
And wilder and wilder the shadow;
It crept and it rustled on stone and on stick;
The little one ran to the meadow.
It is so dark far, far in the forest.

With beating heart and with rose-blossom cheek,
By the kiln near his father he fell.
"Be welcome, be welcome, thou dear son of mine!"
"O, I've seen the trolls and much more as well!
It is so dark far, far in the forest!"

"My son, I have sat here so many years,
And ever God guarded from evil;
Whoever rightly the 'Lords Prayer' doth read
Fears neither troll nor the devil,
Though it be dark far, far in the forest."

MY MOTHER'S WILL.

Copyrighted, 1902. The Home Press.

(CONTINUED.)

"True, Adeimantos."

"I have also thought of the life of the lofty goddess. She did not love the cities, but preferred the country, where hunting was her proper occupation. Thus the pure mind finds its greatest pleasure in the simplicity of nature and shuns an artificial, stiff and stormy life. Thus the pure mind also is ever chasing, that she may destroy all these impure lusts and thoughts which rush by like the swift-footed beasts of the forests. I think also of the story of Actæon, who once surprised the chaste goddess in her bath, and as a

punishment was changed into a deer and torn to pieces by his own hounds. The same fatewill befall him who violates the idea of Purity and Holiness. With his purity he sacrifices his humanity, he becomes a beast, hunted, and by and by torn to pieces by his own passions."

"I presume, you have thought of the story of Endymion, too?"

"Yes, my father. You must hear what I have thought. That, in which Actæon failed, was something, in which Endymion succeeded: to be loved by the goddess, or love her unpunished. But the goddess was then no longer Artemis, who wandered in the hunting places of the earth; she was the mild Selene, who had her place in the lofty firmament. It is said, that Selene kissed the beautiful youth, but this happened only, when he was asleep, wearied with the strain of hunting. I have thus thought concerning this. To approach the pure and the holy, clothed in the forms of the finite, as Actæon did, and to become enamoured

with these forms brings inevitable punishment; the pure and holy wish to be loved for their own sake, not for the sake of the finite forms in which they reveal themselves. The ideal can be sought and gained without punishment, only when it has its place in the heavenly regions, and thus is raised above all intermingling of earthly forms. And as Endymion slept after the toils of hunting, when Selene's kiss touched his lips, so is the love of purity and holiness given only to him, who, after honest and victorious fight against the low, earthly and animal passions, withdraws from the outside world and in quiet meditation opens his soul to celestial influences. Thus I have thought, my father, and I have prayed to the lofty goddess, that she might make me pure as Endymion; but I fear that I more resemble Actæon, for I surely love the pure and beautiful, but I cannot separate them from their earthly forms. *My* Selene," the youth continued after a moment's silence,

"my Selene has too many human features. She is very much like my mother, such as my poor memory of her paints her, but she resembles also another,—my father, she is like Arete."

The face of Adeimantos blushed red, as after this confession he hid his face on his father's breast.

To be continued.

PROFIT

Having planted and watched several hundred thousand trees for the past four years and a half I am more than satisfied with the growth and prospects of my own enterprise. I sent to London sample of rubber from three-year-old trees, which was valued by Messrs. Lewis & Peat of London at 3s-9p, or 93c.

WILLIAM CULLEN PEARSON.

Mexico City, January 4, 1903.

PERMANENCE

An Investment Surrounded by Safeguards

Indigenous Rubber Tree on Chacamas Plantation.

The Chacamas Plantation Company

owns 5,000 acres of the most fertile and productive land in the tropical belt of Mexico. This Plantation is directly on the navigable River Chacamas, which affords us unexcelled transportation facilities.

"Uncle Sam in the Tropics"

is the name of our book, which fully explains our broad and equitable policy, the life insurance protection afforded by our contract, and the great profits to be derived from Scientific Tropical Agriculture.

Large Profits.

Rubber will be the principal product of this Plantation, a Profit-Making Industry equaled by no other.

Sugar cane, corn, beans, pineapples and bananas will be grown for quick returns, all of which are splendid paying crops. This will enable us to pay good dividends while our huge orchard of rubber trees comes to maturity.

Low Price.

The company is offering a limited issue of stock at the low price of $5 per share, par value $10. These terms will only prevail for a short time. The issue is being rapidly subscribed and is subject to withdrawal at any time.

Our company possesses the three requirements of success:

1. Experienced Management.
2. Unexcelled Location and Transportation.
3. The finest land in the entire Republic.

Our Book,

"Uncle Sam in the Tropics," will be sent you free of charge on receipt of your name and address.

OFFICERS AND DIRECTORS.

F. M. LUCE, Auditor Car Mileage Chicago and Northwestern Railway.

CHARLES M. ROE, Bookseller, Chicago.

FRANK R. McKINSTRY, General Manager.

RICHARD WALSH, President Walsh, Boyle and Co. Wholesale Grocers.

ALFRED E. PHILLIPS, Professor Civil Engineering Armour Institute.

CHARLES B. CATLIN, Department Manager Marshall Field and Co.

EDWARD P. SKENE, Land Commissioner Illinois Central Railroad.

CHARLES H. SCHOOLEY, Western Manager Atlantic Varnish and Dryer Co.

W. W. BURSON, President W. W. Burson Mfg. Co.

GEORGE W. SPEICH, American Trust and Savings Bank.

C. J. GUNDLACH, Western Manager Mississippi Wire Glass Co., New York.

For further information write to

CHACAMAS PLANTATION COMPANY

or MONS S. NORD, our representative

Branch Offices: New York, Minneapolis.

1009 TRUDE BUILDING
CHICAGO

Branch Offices: Philadelphia, Omaha.

INSURANCE

Uncle Sam's demand for rubber was $25,000,000 worth last year and still clamors for more. This ought to make money for the rubber planters for several centuries.—Editorial "Mexican Herald", March 15, 1903.

SECURITY

Hon. G. Bernhard Anderson.

HEMMETS VÄN.

KÄRLEK OCH FRID, SANNING OCH RÄTT.

VOL. I. JUNI 1903. NO. 6.

Humbug.

UNDERTECKNAD påminner sig ett uttryck, som fälldes af en svensk herre under en middag i den amerikanske ministern W. W. Thomas' hem i Stockholm för omkring tio år sedan, hvilket också öfverensstämde med den nästan allmänna tanken i Sverige, nämligen att Amerika är alla humbugsmakares förlofvade land. Ministerns svar lydde: "The Swedes are the chief victims." Amerikanerna låta ej lura sig så lätt.

Efter en tioårig erfarenhet som praktiserande lagkarl i Chicago har undertecknad ofta haft tillfälle att göra iakttagelser, som gjort att detta svar, gifvet till hälften på skämt, synts innebära en nära nog bokstaflig sanning. Därmed är ej sagdt, att svenskarne äro enfaldigare än amerikaner, tyskar, irländare och andra folkslag, ty orsaken till detta sorgliga förhållande torde ligga till stor del däri, att vi svenskar ej äro uppfödda bland humbugsmakare, utan äro vana att umgås med ärligt folk och kunna ej lätt sätta oss in uti förhållanden, där man måste hvarje ögonblick vara på sin vakt för att ej blifva offer för samvetslösa bedragare. Denna förklaring af saken är dock endast delvis sann, ty om man ser på mormonernas proselytmakeri i Sverige och tänker på det stora

antal svenskar, som låtit sig lockas till Utah, kan man ej undgå att tro, att det finnes mycken lättrogenhet ibland vårt folk.

Humbugsmakare kunna indelas i särskilda klasser enligt de speciella områden på hvilka de verka: 1) medicinska humbugsmakare; 2) landförsäljningshumbugsmakare; 3) humbugsmakare i allmänhet.

De medicinska humbugsmakarne bestå delvis af kvacksalfvare, delvis af dem, som tillverka s. k patentmediciner.

Kvacksalfvare äro i allmänhet alla s. k. läkare, som annonsera i tidningarna och uppduka historier om sina stora förmågor att kunna åstadkomma kurer, som äro omöjliga för de skickligaste läkare. De påstå sig kunna bota lungsot, öppna de blindas ögon, borttaga kräfta; med ett ord, det finnes ingen sjukdom, med eller utan namn, som de ej med fräck skrytsamhet påstå måste vika för deras skicklighet. I de flesta fall får man äfven se deras ansikten afbildade i tidningarna, något hvartill ingenting annat än deras fåfänga kan hafva förledt dem, ty i nästan alla fall visa ansiktsdragen endast illmarighet och rå okunnighet. I de bästa fall utvisa de endast en stor hår- och skäggväxt, i hopp att folket skall tro att deras förmågor äro i proportion till skäggväxten, eller att deras styrka liksom Simpsons ligger i eller symboliseras af det långa håret. En del af dessa humbugsmakare hafva ej ens tagit vanlig läkare-examen och våga ej bära titeln doktor, utan äro endast affärsmän, d. v. s. de operera plånboken och taga stora växter ur densamma, men de betala någon ung läkare att examinera patienten. Deras hufvudsakliga medicin är "bluff", och deras ändamål är att lura folk

Författaren påminner sig en svensk, som en längre tid haft bröstlidande. På hans vänners inrådan gick han till en verklig specialist, och denne sade honom att han hade svaga lungor och borde bege sig till ett annat klimat. Medan vår landsman gick och grubblade häröfver fick han se en annons af en kvacksalfvare som kunde bota hvad som helst. Det bar naturligtvis af till hans finfina våning; patienten undersöktes (först angående hans in-

komster) och det förklarades snart att lungorna voro fullkomligt friska, men att han behöfde en längre behandling. Denna behandling kostade en betydlig summa och resultatet var att mannen snart blef sängliggande med tuberkulos.

En kvinna af mina bekanta förklarades ha en vårta på hjärtat.

En annan svensk i Chicago blef ledd af en dylik annons till ett institut för att få sin näsa rätad för att göra andningen lättare. Den första delen af kuren bestod uti att utbetala $75.00; den nästa bestod däri att en s. k. framstående professor från New York, hvilken arbetade för institutet, med en knif gjorde tre eller fyra rispor i näsan och stoppade den sedan full af bomull. Då vår landsman kom tillbaka några gånger för att förklara att operationen gjorde honom värre i stället för bättre, befalldes han att lämna kontoret, och tillsades att han var frisk, fastän han ej visste det. Mannen gick på min inrådan därpå till en verklig specialist, som förklarade, att näsan blifvit nästan totalt ruinerad. Lyckligtvis blef detta "institut" stämdt för tio tusen dollars skadeersättning.

Jag känner äfven ett fall, där en svensk kvinna gick till en viss "professor" på nordvästsidan i Chicago, och blef misshandlad på ett vederstyggligt sätt, men vågade ej stämma på grund af att hon ej kunde offentligt afgifva sitt vittnesmål. Dessa äro endast några enstaka fall, hvaraf tusenden äga rum hvarje dag. Naturligtvis äro svenskarne ej de enda offren för dessa rofdjur, men de utgöra en sorgligt stor procent af dem.

Komna från ett land, där läkarekonsten står högt, och där dylikt humbugsmakeri ej kan så rått bedrifvas, kunna de ej tro att det är möjligt för någon att ljuga och bedraga så fräckt och för vinnings skull ruinera sina medmänniskors kropp och hälsa. Amerika har skickliga läkare, som hafva ägnat sina lif åt sitt kall, och som äro både samvetsgranna och dugliga. Men dessa annonsera ej, påstå sig ej kunna bota det obotliga.

Författaren känner en landsman i Chicago, som för några år sedan knappt kunde förtjäna sitt uppehälle. Han kunde ingen-

ting och trodde sig vara för god att göra kroppsarbete. Han började annonsera under falskt namn i tidningarna och berättade, att han hade lidit af en viss sjukdom och sökt specialister i flera af Europas hufvudstäder och slutligen fått ett recept på medicin, som fullkomligt botat honom. Han ville nu af tacksamhet för sin återvunna hälsa delgifva andra landsmän detta utmärkta recept kostnadsfritt. Han gjorde detta genom att sända till den, som tillskref honom, ett recept så illa skrifvet, att ingen människa kunde läsa detsamma, med den upplysningen, att om ej apotekaren i hans hemtrakt kunde fylla detsamma, så skulle han låta fylla det i Chicago, och detta skulle kosta $3.00. Sedan personen således låtit tillsända sig några flaskor fick han ett bref af en läkare, som skref, att genom en gemensam vän, hvars namn han af grannlagenhet ej ville uppge, hade det kommit till hans kännedom, att den tillskrifne råkat i händerna på farliga kvacksalfvare. Han utmålade med bjärta färger den fara den sjuke stod i och bad honom att genast hänvända sig till en specialist, samt nämnde äfven att på uppmaning af den gemensamme vännen han själf skulle gärna åtaga sig saken för ett visst arfvode. Resultaten af behandlingarna äro ej kända, men annonsören är nu välbergad och behöfver hvarken tigga eller arbeta.

Tillverkaren och försäljaren af patent-mediciner har ett ännu tacksammare och större verkningsfält. Se på hans annonser i våra stora tidningar!

Detta onda griper omkring sig och växer med häpnadsväckande fart. Äfven dessa humbugsmakare låta utmåla sina fagra ansikten, med och utan skägg, i tidningarna.

En del af dem utgifva tidningar själfva. Författaren påminner sig ha sett en dylik annons af en person, hvilken påstod sig ha uppfunnit en medicin, som åstadkommit så mycket godt, att han själf måste betraktas som en af mänsklighetens välgörare. Han sammanförde sitt namn på ett äckligt sätt med Washingtons och Abraham Lincolns. Hans mediciner finnas i tusentals svenska hem och han själf är miljonär. Hans mediciner torde ej vara

skadliga, (i synnerhet för dem som lida af förstoppning), men priset är oskäligt högt och det botar intet ondt.

Dessa annonser äro skrifna med verkligt geni. Om jag vågade, skulle jag anföra några prof, men det behöfs ju ej, alldenstund en hvar kan taga den första tidning han får fatt i och läsa dem för sig själf.

En af mina bekanta, som trodde sig vara i behof af en blodrenande medicin under våren, köpte en flaska af ett fluidum för hvilket miljoner dollars påkostats i annonsering. Han sade att det piggade upp honom något. Vid undersökning befanns medicinen bestå hufvudsakligen af mycket dåligt brännvin.

Hvad kan man säga härom, utom att be våra landsmän och i synnerhet våra landsmaninnor att låta bli att slösa sina pängar på dylika humbugsvaror. Våra läkare borde varna folket, men det torde ej hjälpa saken, ty då skulle det endast heta, att läkarne vore rädda för att dessa patentmediciners verkan var så välgörande att läkarne fruktade att under deras användande alla sjukdomar skulle försvinna och lämna läkarne sysslolösa. Om vi lekmän höja en varnande röst, så säges att vi ej förstå oss på saken. Nej, endast tillverkaren och försäljaren af detta hälsoförderfvande slask skall tala. Men vi få i alla fall fråga, hur det kommer sig, att då så många män, som aldrig studerat medicin och icke alls känna till människokroppen, kunna hitta på medikamenter som kunna bota nästan allting, hvarför hitta aldrig våra skickliga läkare på dem, sådana män som Pasteur och Koch, hvilka ägnat sitt lif åt sin profession, och äro färdiga att offra sina egna kroppar för farliga experiment, ja, till och med sina lif, endast för att uppfinna nya botemedel?

Vi våga påstå, och det utan att gå till öfverdrift, att om de pängar, som våra landsmän bortkasta på kvacksalfvare, patentmediciner, elektriska bälten m. m. dylikt, skulle samlas, kunde däraf underhållas högre läroverk, lasarett, barnhem, ålderdomshem och andra välgörande inrättningar, mera storartade än vi någonsin vågat drömma om.

En annan klass af humbugsmakare äro vissa landförsäljare. Härmed åsyftas ej alla fastighetsmäklare. Långt därifrån, ty dessa drifva för det mesta en laglig affär och en god sådan är vanligen värd mera än han får för sitt arbete. Om undertecknad skulle köpa en egendom, skulle han hänvända sig till en sådan och be honom uppsöka en egendom i den trakt och för det pris han önskade och belöna honom bra för sitt arbete. Han är specialist i sitt fack och kan troligen finna en egendom och få den till så godt pris som någon.

Med denna andra klass af humbugsmakare åsyftas hufvudsakligen dem som vilja sälja land långt nere i södern eller i fjärran västern. De utmåla dessa trakter i lysande färger, påstå att klimatet är där så hälsosamt att hvarken läkare eller medicin behöfvas, att växtligheten är sällspordt rik och att skördar växa nästan utan hjälp af människohand. Landet flyter af mjölk, honung och vin. Det egendomliga är att det finns så många miljoner acres af detta land, som står öde och ouppodladt och kan köpas för en spottstyfver. Jag har hört af kännare att vissa s. k. agenter köpt tusental acres af detta land så billigt som 50 cents och en dollar per acre. Om de då lyckas sälja det för tio eller tjugu dollars per acre blir vinsten naturligtvis ganska stor. Om dessa trakter äro så hälsosamma och vinstbringande, hvarför gå ej agenterna dit och bosätta sig där. Är det därför att de äro mera vana att arbeta med munnen än med händerna, eller tro de ej själfva hvad de säga. Om våra svenskar vilja bosätta sig i södern eller i fjärran västern, då kunna de ju själfva resa dit ned eller ditut och bese landet, och om det behagar dem så, kunna de själfva köpa på platsen af ägaren själf samt få sina gravationsbevis granskade af på orten boende lagmän, så att de kunna vara förvissade om, att de få klara papper på hvad de köpa, något som ej alltid är fallet. Om köparen förstår sig på landet kan han se hvad han får. Förstår han sig ej på landtbruk är det bättre han stannar hemma.

Sättet som en del af dessa landagenter använde en tid sedan var följande: Agenten talade med ett antal svenskar boende i en viss trakt, och efter att ha samtalat med dem enskildt, sammankallades ett möte. Vid detta möte beskrefs landet af en eller flera agenter och för att ge hela affären sken af rättvisa uppmanades de sammankallade att utse tre män att resa ut och bese landet och det lofvades att dessas reseomkostnader skulle betalas af agenterna. Dessa tre utsågos, fingo fribiljetter och kanske betalning för tiden som åtgick för resan, så att det blef i verkligheten en lustresa för dem. Då de kommo dit ner var allting väl beredt, de trakterades med åtskilligt godt att äta och dricka, fingo åka omkring i fint ekipage och under tiden utpekades traktens förmåner. Dessa män voro i allmänhet redbara män, men för det mesta voro de handtverkare, som ej förstodo sig på saken. Och ofta blefvo de lofvade en viss procent på allt land som såldes genom deras förmedlande. Hur deras rapport skulle blifva kan en hvar föreställa sig. Undertecknad påminner sig, hur en af dessa som rest ut till södern kom tillbaka med glödande beskrifningar på landet, klimatet och växtligheten. Men själf, ehuru han var ägare af omkring $8,000.00 köpte ej en enda acre af detta härliga land. Då han tillfrågades, hvarför han ej själf reste dit, blef svaret: "Det kan ju hända att jag gör så någon gång." Men fem år har nu förflutit och ännu har han ej rest.

Hvarför skola våra landsmän köpa land som de aldrig sett och ej känna till utom genom beskrifning af dem, som ha stor förtjänst genom försäljningen. Ibland är detta land i det soliga södern, där drufvan kysses fram af solstrålarne; ibland i västerns skogar; ibland i Ohio, där rika oljekällor darsa fram under jorden. Det enda de hafva gemensamt är att de leda till rikedom, mycket snar och stor rikedom. Men de som själfva sälja, resa sällan dit och blifva aldrig rika, såvida det ej blir genom att sälja landet till andra. Af dem som rest dit och försökt sig på lifvet där ha de flesta kommit tillbaka utfattiga, med tunga hjärtan och rika en-

dast på erfarenhet. Den är klok, som låter lära sig af sin erfarenhet, men den är klokare, som lär sig af andras erfarenhet.

Humbugsmakare i allmänhet äro sådana som ej vilja eller orka arbeta, men tro att världen är skyldig att ge dem sitt uppehälle, och de måste få det på något sätt. Jag har allaredan tagit så mycket utrymme i anspråk att jag vågar ej inlåta mig på att beskrifva denna stora klass. Bland dessa kan dock i korthet utpekas sådana som sälja ett visst slags tomter, oftast till fattiga män och tjänsteflickor. Dessa tomter äro behäftade med inteckningar, eller ock äga dessa män ej rättigheten att sälja dem. Äfven sådana som bilda föreningar för att köpa hem medelst månatliga afbetalningar. De senare äro ej alla humbugsföretag, men ett stort antal af dem är det.

Författaren påminner sig en svensk kvinna, hvilkens man låg sjuk af en tärande sjukdom. Hon hade ingått uti en dylik förening, men den gick snart i kras utan en cent i kassan, och föreståndaren sattes inom lås och bom. Genom en lycklig slump lyckades hon rädda sitt hem, som hon lofvat att sälja till föreningen; men hur nära var hon ej att förlora allt, och hur många tårar måste hon ej fälla för sin godtrogenhet! Det ser ut som om en del personer tro att om flera förena sig och lägga ihop sina pängar, kunna vissa personer trolla med dem så att de gå längre än om hvar och en behölle sitt och använde det själf. Om någon vill ha ett hem, låt honom själf köpa det och själf betala för det och se till att äganderättsförhandlingarne äro klara.

Det gamla ordspråket att en fågel i handen är bättre än tio i skogen, gäller ännu i dag. Hellre än att bortkasta våra pängar för humbug och köpa endast sorglig erfarenhet, låt oss behålla hvad vi ha. Man säger att tiderna äro så goda nu, att enhvar har pängar. Begäret att blifva rik så snart som möjligt är en feber, som tilltager i dessa dagar och härjar så vildt ibland oss, att det är tid att ropa halt.

G. Bernhard Anderson.

"Humbug".

— klockorna ringa till ottesång.

Ottesångsklockan.

Hör, klockorna ringa till ottesång
Den första, den andra, den tredje gång,
Ty sabbatsmorgonen bräcker;
Men ljudet, som barnets öra har nått,
Det blandar sig in i dess drömmar blott
Och ej leende slumraren väcker.

Likväl han ej längre i lugn får le:
En underlig tafla han visst lär se
Vid klockornas ljud i blunden,
Ty som en hägring ur dunkla skyn
Gå lifvets gåtor fram för hans syn,
Där han drömmer i morgonstunden.

Och första gången då klockan hörs
Af helig bäfvan hans hjärta rörs,
I templet han tycker sig vara,
Ack, ej som en pilt vid mammas hand:
I högtidsdräkten vid altarets rand
Han står bland de ungas skara.

Och psalmerna ljuda och klockorna gå,
Bland nattvardsbarnen, som darrande stå,
De höga lärorna ljunga;
Och löftet gifva de unga väl
Att älska sin Gud af allt hjärta och själ,
Men — det följes af suckar, tunga.

Dock det klingar så skönt, "det låter så bra,"
Då med gråtande stämma de ropa sitt "ja!"
Så att hvalfvet därofvan tycks skallra.
Men lyss! Från klockorna tränger ett ljud.
Kanhända de tonerna sväfva till Gud
Om de aftvungna eder att skvallra.

Eldtungor falla från himmelen ned,
Är det hämndens låga, som flammar vred?
Allt nog: Guds tempel förbrinner.
Man ringer ej mer, man klämtar, och
Man skyndar att släcka branden — dock
I detsamma drömmen försvinner.

Och andra gången vid klockornas ljud
I templet han tror sig möta sin brud,
Den myrtenbekransade unga.
Själf är han en man i sin bästa tid,
Frid bor i hans bröst, och om himlens frid
Från orgeln körerna sjunga.

Och hon, som står vid hans sida där,
Med jungfruns fägring ett barn hon är,
Ett barn till hjärtat och hågen;
Så vacker som systers myrtenträd,
Som rosen så frisk och som sippan så späd
Och glad som den dansande vågen.

Hur grönskar ej nu den älskades krans,
Då trogna handen hon lägger i hans,
Som lofvar att henne tillhöra!
Dock — bruden vacklar, hon dignar ner,
Och kinden bleknar, fast munnen ler,
Och kransen brister, den sköra.

Och psalmerna ljuda och klockan går,
Och brudgummens öga ej fäller en tår,
Sin bleknande brud han fattar;
Men då — som en blixt försvunnen hon var,
Nu begråter man den, som står ensam kvar,
Dock — hvem där? I hvalfvet det skrattar.

Klockljudet byts till ett fasans skri,
Och då — ja, då är drömmen förbi.
Men åter klockorna ringa.
Det är den tredje och sista gång,
Som, kallande samman till ottesång,
De dallrande tonerna klinga

Och för tredje gången mana de fram
För barnet en dröm: Vid en pelarestam
I koret det tyst sig döljer;
Och psalmer ljuda och klockan går,
Vid altarranden en kista står:
Till grafven en död man följer.

Men vårsol speglas i kistans plåt;
En vän står stum under stilla gråt,
En annan står med prestaven,
En annan vid liket predikar och ber,
Och åter en annan — hvad är det mer?
En död man följer till grafven.

Den lilla ej mer bak' pelaren låg,
Framåt han steg och på plåten såg,
Men ryste vid första steget,
Och vaknade upp — i sin moders famn,
Och kunde ej glömma den dödes namn,
Ty namnet — det var hans eget.

Och skön går sabbatsmorgonen in,
Och pilten sitter hos moder sin,
Där gärna han sute:
"Och hvarför är du så blek om kind?"
"Jo, i världen det blåser så mången vind.
Nu jag känt hur det stormar därute.

Ack, hur skall det gå när jag snart blir stor,
När en gång jag skall lämna båd' far och mor
Och ensam vandra i världen?
Men hör hur det ringer! Säg, hvarför
Min moder, hvem är det nu som gör
Den sista, ensliga färden?"

"Och hvarför frågar du så, min vän?
Var trygg, ty Gud oss beskyddar än,
Om Han ock sig döljer för mången.
Hans klockor kalla till templet nu,
Till grafven ej — det är söndag ju,
Det ringer till ottesången."

Men fram går sabbatsdagen så skön.
Den lille beder sin morgonbön;
Så — sägs det — han bad den gången:
"Gud! Gör till en sabbat min lefnad lång,
Att jag minnes med frid vid dess aftonsång,
Hur det ringde till ottesången!"

Ernst Björck.

Några drag ur Napoleons fångenskap på St. Helena.

UTE på det böljande och oroliga hafvet, tusen mil från land, med möjlighet för olycka och skeppsbrott alltid tillhanda, kan man ej undvika att spekulera på hvad som skulle hända ifall man skulle nödgas taga sin tillflykt i lifräddningsbåtarna, som se så små ut i förhållande till skeppet och de stora vågorna. Snart har man i inbillningen hamnat på en öde klippa i hafvet och berättelsen om Robinson Crusoe, gömd i minnets fatabur sedan barndomens dagar, står mycket lifligt fram. Icke heller kan man undvika att tänka på nutidens mest underbara personlighet och det sätt han nödgades tillbringa de sista sex åren af sitt lif. Det är jämförelsevis ett kort steg mellan sjömannens lif på skeppet och hans lif på en öde ö; men stort är det svalg som skiljer Napoleon på St. Helena från hans förra lif. Han hade Frankrikes krona på sitt hufvud och Europa i sina händer och drömde om ett stort Indiskt kejsardöme, men fann sig till sist på en klippa i hafvet, omringad af fiender och beroende på dem för sitt dagliga bröd. Intet under att han dog efter sex års fångenskap, endast 52 år gammal.

Tillfället producerar ofta ovanliga handlingar af medelmåttiga förmågor, men oftare måste tillfället och en särskild förmåga mötas för att frambringa storartade resultat. Hade Lincoln lefvat antingen femtio år före eller lika länge efter sin tid, torde han nog ha varit bemärkt för sina förmågor och gjort ett intryck på landets politik, men ej på samma sätt som han gjorde. Det samma

Rev. C. A. Salquist med fru, missionär i Kina.

kan sägas om Grant och Dewey. Man kan ej tänka sig en Carl XII, en Victoria eller Oscar II, med betydelsen af deras lifsgärning, i något annat tidehvarf än det i hvilket de lefde. På samma sätt med Napoleon. Man kan säga, att han var en produkt af revolutionen. Som en helt ung man såg han dess fasor och oreda och dessa beredde hans tillfälle. Detta förklarar dock icke helt Napoleons verk, ty tusentals unga män hade samma tillfälle, men endast en blef, hvad hela nationen kallade honom under hans storhets tid, "Mannen" (l'homme). "Mannen" med järnvilja och outtröttliga själsförmågor. "Mannen" med ett ofantligt minne och hufvud för detaljer; med ett ord, icke generalen, eller käjsaren, eller Napoleon, utan helt enkelt "Mannen". Men äfven han mötte, hvad vi numera, på grund af hans öde, hafva gjort liktydigt med nederlag, sitt Waterloo.

Efter Napoleons återkomst från Elba och under de nu så välkända "hundra dagarna" af hans andra käjsardöme började Europa inse, att ett stort misstag begicks, då Napoleon tilläts stanna så nära dess kust. Lika gärna kunde man släppa ett lejon i en bur med öppen dörr och vänta, att det skulle af artighet stanna där, som att vänta, att Napoleon skulle stanna på Elba, då en möjlighet fanns för honom att komma därifrån. Hellre än att upprepa sitt förra misstag och få honom tillbaka, kanske de intresserade makterna gingo till öfverdrift i sin försiktighet.

Efter Napoleons nederlag vid Waterloo uppstod frågan om hans behandling. De ledande männen i England uttalade sin önskan, att franska regeringen skulle skjuta eller hänga honom. Visligt nog afstodo de ledande männen i Frankrike ifrån en sådan handling, väl vetande att hans anhängare skulle i så fall ha ansett honom som en martyr. Slutligen fattades öfverenskommelsen, att han skulle öfverlämnas åt England för att af dem bevaras på ön St. Helena i södra Atlantiska hafvet. Näppeligen kunde en säkrare plats finnas. Hela ön är föga mer än en klippa i hafvet och lika aflägsen som oåtkomlig för fartyg. Endast en hamn finnes på hela ön och den långt ifrån god. I värsta fall hade Napo-

leon föreställt sig, att han skulle komma att blifva inspärrad i Dumbarton slott eller London-tornet. Man kan därför lätt tänka sig hans öfverraskning, då han blef tagen ombord på det engelska fartyget Bellerophon den 15 juli 1815 och forslad till ön St. Helena.

Man måste i någon mån förstå den panik som rådde i Europa på grund af denna underbara personlighet, om man skall till någon del förstå de synbarligen öfverflödiga försiktighetsmått, som vidtogos för Napoleons förvarande. Den engelske guvernören för ön, Sir Hudson Lowe, synes ha varit i alla afseenden en opassande person för sin plats. Naturligen okunnig och inskränkt samt retlig och misstänksam till lynnet, förvärrades hellre än förbättrades dessa drag hos honom med tiden. Napoleon säger, efter sitt första möte med honom, att "hans ögon äro lika en hyenas fångad i en sax". Då råttan, under kattens klor, ser upp i hans ögon, är det icke förvånande, att hon ingen skönhet ser där, men andra hafva gifvit sitt omdöme om honom i föga mildare ordalag.

På öns högsta punkt, hvarifrån ett fartyg kunde ses sextio mil ut i hafvet, i hvilken riktning som helst, hölls alltid vakt, som inom några minuter kunde meddela sig med guvernören. Flera engelska fregatter voro alltid färdiga att undersöka okända fartygs uppsåt. Den del af ön, som var afskild för Napoleons bostad, kallades Longwood och var skild från den öfriga delen af ön genom ett bråddjup och omringad med vatten. Endast en landtunga, tjugu fot bred, lämnade tillträde till den samma. Guvernören själf erkänner, att om tio tusen man höllo den öfriga delen af ön kunde femtio förhindra dem ifrån att nå Longwood. Det oaktadt fann han det nödvändigt att stationera icke mindre än ett helt regemente och ett extra kompani af infanteri samt en afdelning artilleri vid denna gångstig. Dessutom var hela Longwood omringad af beväpnad vakt, så nära tillsammans att de nästan kunde vidröra hvarandra. För att göra det ännu säkrare var en engelsk officer alltid tillhands för att följa Napoleon ifall det skulle falla honom in att taga en rid- eller spatsertur. Att allt detta var tröttande för Napoleon faller af sig själft.

Det sorgliga och det löjliga äro sällan långt skilda åt i denna växlingarnas värld. Till det senare höra ombuden ifrån de olika makterna, som enligt öfverenskommelsen den 2 aug. 1815 skulle representera sina länder i Napoleons fängelse för att, som det heter, "med egna ögon försäkra sig om hans närvaro". På så sätt voro, utom England, äfven Preussen, Österrike, Ryssland och Frankrike representerade, och en af dessa fängelsekommissionärer hade t. o. m. en sekreterare. Napoleon vägrade att mottaga eller visa sig för dessa herrar. Ryssen trodde sig en dag se honom stå på trappan till sitt hus och österrikaren, gömd i ett dike, såg en dag genom en kikare en man i en trehörnig hatt, som han trodde vara Napoleon. Fransmannen var bättre lottad, ty han såg honom efter hans död. Detta var resultatet af dessa mäns försök att med "egna ögon försäkra sig om hans närvaro".

Hurudan var hans omedelbara omgifning och huru tillbringade den fångne käjsaren sin tid?

Longwood var endast en samling kreatursskjul, hvilka något förbättrats, men som efter Napolaons död åter användes för sitt ursprungliga ändamål. Napoleon själf hade endast två rum af samma storlek, fjorton fot långt och tolf fot bredt hvardera. Till detta pass hade Europas eröfrare kommit. En blandning af reliker från olika perioder af hans lif funnos i dessa rum. En säng, hvari han sof i Marengo och Austerlitz, användes här också. En tafla af Maria Lovisa och en annan af hans son hängde på väggen. Bland minnen från eröfringarnas dagar var en klocka, tagen från Potsdams palats, som tillhört Fredrik den store.

Man skulle nästan vänta, att under dessa förhållanden äfven en så stolt ande som Napoleons skulle ha förglömt sin storhetstid och ej försökt uppehålla sin käjserliga värdighet, men så var ej förhållandet. Guvernören och de engelska officerarna voro befallda af regeringen, att anse och behandla honom som en engelsk general ur tjänstgöring. De tilltalade och tillskrefvo honom såsom General Bonaparte. Bref så adresserade besvarades aldrig. Hans tjänare och omedelbara omgifning talade och skrefvo om

Napolcon tages ombord på Bellerophon.

Napoleon ombord på Bellerophon.

honom såsom "Käjsaren". Följden blef att fransmännen påstodo, att ingen general Bonaparte fanns i Longwood och Sir Hudson Lowe var fullkomligt okunnig om, att det fanns någon "Käjsare" på ön. Det hela ter sig tämligen barnsligt för våra ögon.

Napoleons käjsardöme bestod uti ett femtiotal tjänare och intima vänner, som frivilligt följt honom i hans fångenskap. Det må nämnas i förbigående, att hans gemål, den österrikiska prinsessan Maria Lovisa, var icke ibland dessa. Hon lefde ett lösaktigt lif med en viss Neipberg i Parma. Napoleon var af den öfvertygelsen, att Josefina skulle ha behandlat honom annorlunda. Innan döden gjorde slut på fångenskapen är det troligt att de flesta, som frivilligt följt fången till St. Helena, önskade sig därifrån. I synnerhet torde det vara sant om de två damerna, M:me Montholon och M:me Bertrand, som jämte sina män tillbringade dessa långa år på ön. Emot slutet blef Napoleon mycket svår att umgås med. Understundom lät han sin doktor och andra stå i timtal i hans rum, tills de nästan svimmade, helt enkelt emedan det föll honom in att så göra.

Napoleons hufvudsakliga sysselsättning var läsning. Han synes alltid hafva haft en ovanlig förmåga att på en kort stund läsa igenom en bok. Det berättas om honom, då han var käjsare, och åkte något längre afstånd i droska, att böckerna kommo ut genom fönstret efter som han läst igenom dem. Här hade han intet annat att göra än att läsa, och historien berättar att få böcker undkommo hans uppmärksamhet. Helt naturligt tänkte han mycket på det förflutna och njöt mycket i tanken på sin förflutna storhet och makt samt de segrar han vunnit. Själf anser han glanspunkten i sitt lif vara då han var i Dresden 1812 och hade alla Europas regenter under sin fot med undantag af turkiske sultanen, ryske käjsaren och engelske konungen. Han ångrar, att han ej dog efter sitt intåg i Moskwa, Dresden eller på Waterloo. Han ångrar, att han någonsin lämnade Egypten, ty detta land anser han vara nyckeln till Indien. Till sin död kunde han aldrig fatta huru han förlorade slaget vid Waterloo. Enligt all mänsklig

Napoleon på St. Helena

Napoleons bostad på St. Helena.

beräkning borde han ha varit segraren, men Wellington visste ej när han var besegrad, utan fortsatte likväl, tills Napoleons trupper skingrades.

Såsom kristna fråga vi, om Napoleon dog som en kristen. Det finnes ingenting i berättelsen om hans sista dagar som tyder därpå. Han var en stor beundrare af Muhamed och hans religion och som orsak därför gifver han det förhållandet, att muhamedanismen spriddes mera på ett århundrade än kristendomen på tre. Var han en god, en moralisk man? Alla Napoleons gärningar voro på en så mycket större skala än andra människors, att äfven hans laster, jämförda med andras, äro stora. Hans skilsmässa från Josefina och giftermål med Maria Lovisa på den mycket kinesiska grunden, att den förra inga barn hade, kanske han ångrade under sin fångenskapstid. Att han icke hade några fina skrupler med afseende på rätt och orätt, hvarken i sitt privata eller offentliga lif, är tämligen väl bekant.

Slutet kom oförmodadt. Endast en vecka före Napoleons död anade hans läkare att sjukdomen var till döds. De sista dagarna var han sanslös. Den 5:te maj 1821 befriades Napoleon från sin fångenskap, och hans kropp, som ej fick föras till Frankrike, nedmyllades i St. Helenas jord för att 19 år senare föras till Frankrike. Småaktigheterna i fråga om titel fortsattes till efter hans död. Fransmännen ville fästa en plåt på kistlocket med den enkla inskriften "Napoleon", men Sir Hudson Lowe tillät det icke med mindre "Bonaparte" också var där. Resultatet blef att intet namn fanns på kistan.

Intet annat namn står så fram i historien för makt, glans och nederlag som hans. Han höjde sig genom bruket och ruinerade sig genom missbruket af öfvernaturliga krafter. Lik mången mindre personlighet blefvo stora naturliga anlag och envåldsmakt hans ruin.

Stilla Hafvet, Feb. 1903.

C. A. Salquist.

Min moder.

Af Erik D—lm.

Vill jag veta ett hjärta, som slår
endast af kärlek och omsorg för mig,
som mig följer, hvarhän jag än går
bortå på villande, nattomhöljd stig,
bedjande, spanande,
längtande, manande,
gladt af min glädje, tryckt af min smärta,
det är min älskande moders hjärta.

Hennes hjärta, så länge det slår
minns det är alltid som fordom det var,
läker hvart svidande hjärtesår,
har på hvar bäfvande bön åt mig svar,
kämpande, stridande,
älskande, lidande,
leder hon mig på den tunga färden
Genom den tryckande, onda världen.

Napoleons graf på St. Helena.

Mrs. Sarah B. Judsons död på St. Helena.

I EN föregående artikel i detta nummer af *Hemmets Vän* finna vi en utförlig skildring af Napoleon den stores sista dagar på St. Helena. Han var onekligen ett af världens störste fältherresnillen. Han lade stora planer, och förstod äfven konsten att sätta dem i verket. Men hans förnämsta drifkraft var självviskhet. Han sökte endast sitt eget jags upphöjelse och ära. Men hvilken rad af sköflade människolif ligga strödda på hans väg och hvilket förfeladt lif hans eget blef. På samma ö, där den store krigaren fick sluta sina dagar, ligger ock en annan person begrafven, hvars lefnadsbana strålar skönt i mänskligheten häfder. Ett enkelt, flärdlöst lif, men hennes lifsgärning var inspirerad af det skönaste ädelmod. Följderna af Napoleons verksamhet varade endast en tid, men resultaten af hennes ädla, självuppoffrande lif kunna aldrig försvinna. Kontrasten är slående, hvarför vi intaga ett utdrag ur Dr. Edward Judsons bok öfver sin fader Adoniram Judsons lif, där denna episod förekommer.

"Medan Mr. Judson outtröttligt arbetade på sitt jätteverk att skrifva ett Burmanskt lexikon, fann han det nödvändigt att företaga en resa till sitt fädernesland. Trettiotvå år hade flytt sedan den minnesvärda dagen, den 19 Feb. 1812, då han och Mrs. Judson hade gått ombord på briggen Caravan och stodo och betraktade Nya Englands klippiga skär, huru de försvunno ur sikte. Den tjugofyraårige ynglingen hade nu förvandlats till en femtiosjuårig veteran. Gång på gång hade han blifvit uppmanad af Mis-

sions-Sällskapet att komma på besök till sitt älskade fädernesland och återvinna styrka och krafter, men han hade ständigt afslagit dessa anbud. Slutligen måste han dock återvända till Amerika, emedan det gällde Mrs. Judsons lif. Efter Charles' och Edwards födelse hade hennes hälsa betydligt aftagit.

Den 20 April gingo Mr. och Mrs. Judson, samt de tre äldsta barnen, Abby, Adoniram och Elnathan, ombord på *Paragon* för att segla till London. De åtföljdes af två Burmanska tjänare, ty det var Mr. Judsons afsikt att använda någon stund hvarje dag till att arbeta på sitt lexikon. De tre yngre barnen, Henry, Charles och Edward, lämnades kvar i Maulmain under missionärernas ömma vård. Första delen af resan var så svår, att skeppet skadades och måste lägga till vid *Isle of France*. Mrs. Judson hade dock blifvit så återställd till hälsan att de båda missionärerna beslöto att skiljas, ty de ansågo att Mrs. Judson skulle nu kunna ensam fortsätta resan till Amerika, och Mr. Judson kunde då återvända och fortsätta sitt arbete i Maulmain. Det är svårt att finna ett motstycke till sådan hjältemodig självuppoffring. Af dessa båda återvändande missionärer var den ena en stackars utarmad invalid, som var villig att uppoffra sin älskade makes sällskap och företaga den långa västliga färden ensam och allena; den andre uppoffrande utsikten att ännu en gång få skåda sitt fädernesland efter en trettiotreårig bortavaro och lämnande sin sjuka hustrus sida i det ögonblick, när hans närvaro var alldeles oumbärlig, blott för att återupptaga sitt arbete bland de döende Burmanerna. Det var under dessa omständigheter som Mrs. Judson skref dessa patetiska rader, hvilka skola fortlefva som ett värdigt minne efter henne hvarhelst i hela världen evangelium skall predikas:

"We part on this green islet, love,—
Thou for the eastern main,
I for the setting sun, love,
O, when to meet again!

My heart is sad for thee, love,
For lone thy way will be;

And oft thy tears will fall, love,
For thy children and for me.

The music of thy daughter's voice
Thou'lt miss for many a year;
And the merry shout of thine elder boys
Thou'lt list in vain to hear.

When we knelt to see our Henry die,
And heard his last, faint moan,
Each wiped the tears from other's eye;
Now each must weep alone.

My tears fall fast for thee, love;
How can I say, Farewell!
But go; thy God be with thee, love,
Thy heart's deep grief to quell.

Yet my spirit clings to thine, love;
Thy soul remains with me,
And oft we'll hold communion sweet
O'er the dark and distant sea.

And who can paint our mutual joy,
When, all our wanderings o'er,
We both shall clasp our infants three
At home, on Burmah's shore!

But higher shall our raptures glow,
On yon celestial plain,
When the loved and parted here below
Meet, ne'er to part again.

Then gird thine armor on, love,
Nor faint thou by the way,
Till Buddh shall fall, and Burmah's sons
Shall own Messiah's sway."

De båda tjänarne sändes därför tillbaka till Maulmain, och Mr. Judson ämnade följa efter så snart han sett Mrs. Judson gå ombord på skeppet som skulle föra henne till Amerika. Men hon

blef nu sämre och sämre, och Mr Judson blef snart öfvertygad om att det var omöjligt för honom att lämna henne, och ehuru han bittert saknade sina tjänare, nödgades han tillbringa tre veckor på *Isle of France* och sedan medfölja Mrs. Judson ombord. De gingo med såsom passagerare på skeppet *Sophia Walker*, som skulle segla direkt till Förenta Staterna. Den 25 Juli seglade de ut från Port Louis, och efter en tid tycktes Mrs. Judson återigen blifva något bättre. Men det kom ännu ett hårdt anfall af sjukdomen, och denna gång slutade det med döden.

Angående hennes sista stunder skref Mr. Judson till en vän i Port Louis:

"På väg från St. Helena, Sept. 2, 1845.

Min kære vän!

Jag har intet tillfälle att sända detta förrän jag anländt till Förenta Staterna, så att du har nog hört om Mrs. Judsons död innan du mottager detta bref. Jag var så djupt berörd af min sorg, medan jag var på St. Helena, att jag ej kom att ens tänka på att skrifva en rad till någon af mina vänner. Min kära hustru blef allt sämre och sämre, sedan vi lämnade *Isle of France*. Hvarken den bästa medicinska hjälp, eller min mest omsorgsfulla vård, eller förändring af klimat syntes hafva någon helande verkan. När vi kommo till St. Helena hade jag gifvit upp allt hopp om hennes vederfående. Det var den 26 Augusti. Fartyget stannade där några dagar. Hon höll sig vid lif till den första, det vill säga i går, då klockan tre på morgonen hennes ande gjorde sin slutliga flykt. Liket bars i land på eftermiddagen och begrafdes på den allmänna grafgården, vid sidan om Mrs. Chater, som en längre tid varit missionärinna på Ceylon, och som dött på vägen hem. Begrafningen bevistades af en stor skara vänner, ehuru vi voro främlingar på platsen. Vi blefvo förvånade att finna flera fromma personer under Rev. Mr. Bertrams pastorsvård. De togo mig och barnen till sina hem och öppnade ett rum för oss i sina hjärtan, och deras trösterika samtal och sympatiska böner under

dessa sorgens timmar voro mig till mycken hugnad. Skulle du kunna tro att dessa snälla människor och kaptenen på vårt skepp betalade alla omkostnaderna för begrafningen. De läto till och med förfärdiga sorgdräkter åt barnen och sände ned till skeppet. Men jag nödgades lämna dem alla samma afton; och i dag på morgonen var klippan i oceanen längesedan ur sikte, där allt hvilar, som är dödligt af min kära, kära hustru. Och o, hvad öfvergifven min kajuta synes, och huru sorglig tyckes ej resan för mig! Men jag har den stora trösten, att hon dog i frid, längtande att få skiljas hädan och vara när Kristus. Hon uttalade en önskan på vägen hem att få se sina föräldrar och sina släktingar och vänner, efter en tjugoårig bortavaro, men Kristi kärlek uppehöll henne till det sista. När döden nalkades gratulerade jag henne öfver hennes utsikt att snart få skåda Frälsaren i all hans härlighet; och hon svarade ifrigt: "Hvad kan jag önska mer?" — Måtte vi som äro kvar få nåd att följa dem som genom tron tagit löftena i arf."

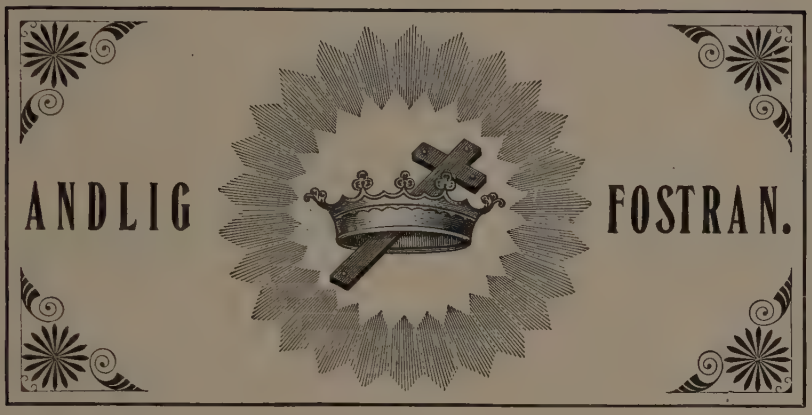

Jesus mitt allt.

Andante. Af A. Francke.

p

1. Jag har den säll - het fun - nit, som ro åt hjär-tat ger..... Se
Je - sus dig jag ä - ger, jag mer än nog då har..... Du

f *mf*

nat - ten har för - svun - nit och so - len å - ter ler..... Vid
är min kraft, min se - ger, mitt ljus och mitt för - svar..... Du

ff

hvar - je bit - ter ma - - ra ett häl - so-träd sprang opp.... Och
är min tröst i nö - den och all min säll-hets höjd..... Du

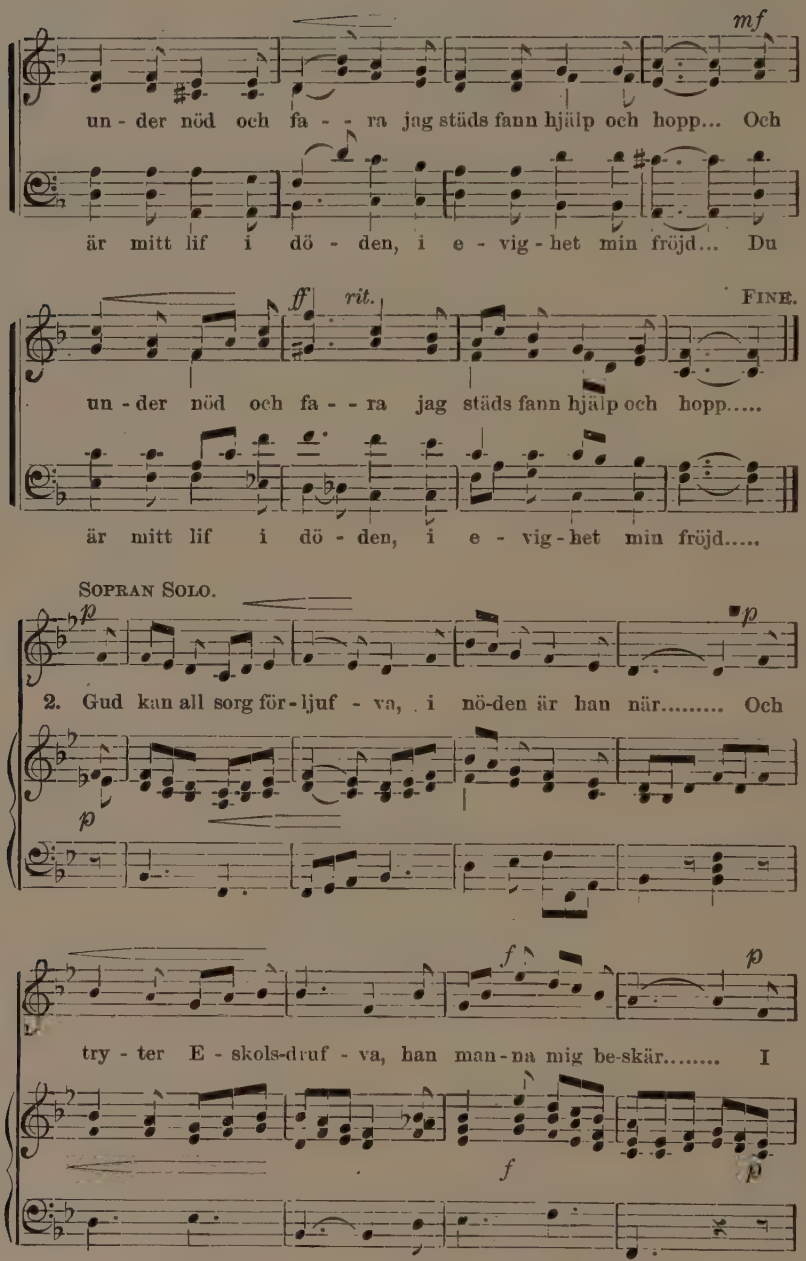
mf
un - der nöd och fa - - ra jag städs fann hjälp och hopp... Och
är mitt lif i dö - den, i e - vig - het min fröjd... Du
ff
rit.
FINE.
un - der nöd och fa - - ra jag städs fann hjälp och hopp.....
är mitt lif i dö - den, i e - vig - het min fröjd.....
SOPRAN SOLO.
p
p
2. Gud kan all sorg för - ljuf - va, i nö-den är han när..... Och
p
f
p
try - ter E - skols-druf - va, han man - na mig be-skär..... I
f
p

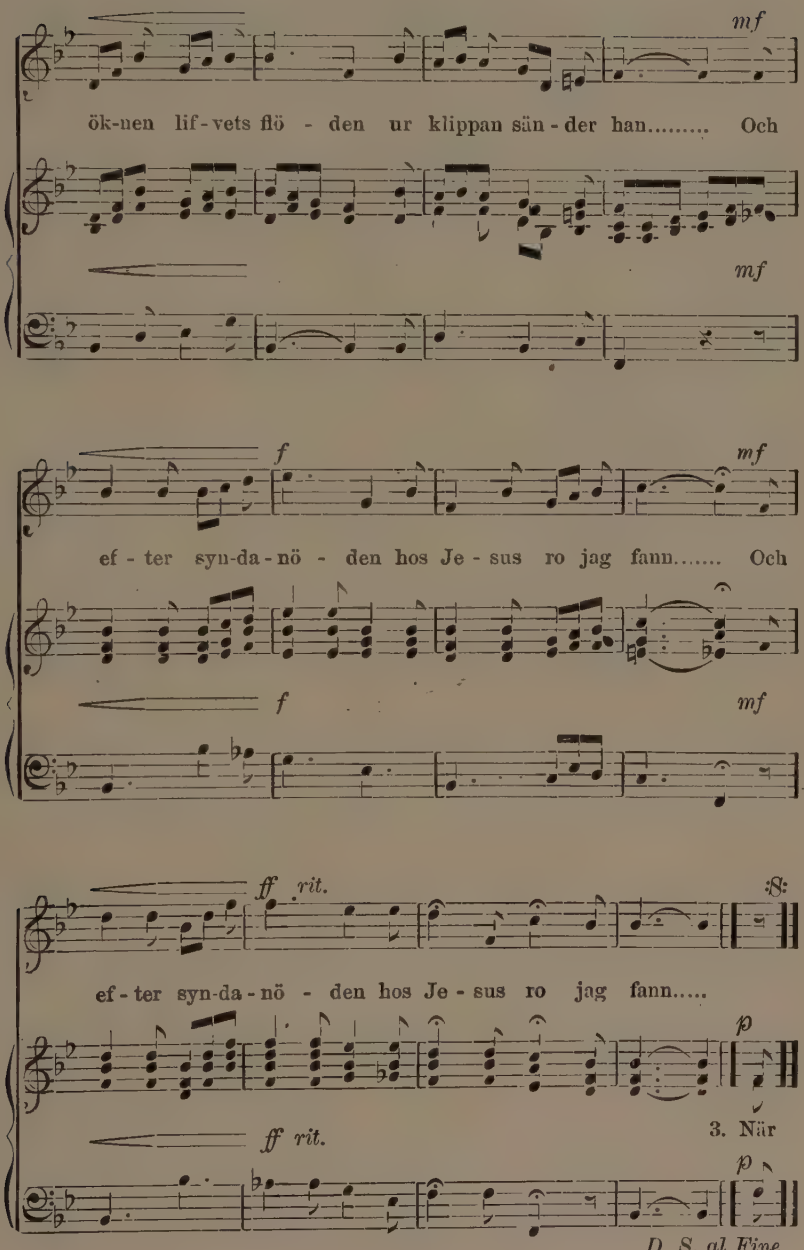
mf
ök-nen lif-vets flö - den ur klippan sän-der han..... Och
mf
f
mf
ef - ter syn-da-nö - den hos Je - sus ro jag fann..... Och
f
mf
ff rit.
:S:
ef - ter syn-da-nö - den hos Je - sus ro jag fann.....
p
ff rit.
3. När
p
D. S. al Fine.

Odödlighet.)

Af ZACHARIAS TOPELIUS.

OM vi bakom oss hade intet och framför oss endast döden, grafven och åter intet, hvarför skulle vi då lefva? Hvarför skulle vi älska, strida, längta, lida, försaka, arbeta, tro, tänka?

Ja, hvarför? Allt vore ju endast en försvinnande dröm, så litet värd alla de omsorger vi nedlägga på detta lif, att vi hellre kunde förblifva sofvande i vår första sorgfria barndoms vagga, inväntande döden, än göra oss så många onödiga bekymmer för en tillvaro utan hopp. Dagsländan vore lyckligare än vi, hennes väntetid är kortare, hon föds och hon dör med dagens sol, hon hinner ej fråga, för hvad hon är till. Men vi hafva vår rastlösa tanke, som lämnar oss ingen ro, vår osläckliga törst efter sällhet, våra lystna sinnen, vår forskande ande, som aldrig tröttnar att fråga. Hvad återstår för den döde, när allt bakom honom och framför honom är för alltid förbi? Mörkret, tystnaden, ensligheten, kölden, glömskan, dvalan, tillintetgörelsen. Hvilket perspektiv, sedt från de ljusa höjderna af ett varmt människolif!

Därför äro de, som icke tro på ett tillkommande lif, tvungna att söka hopp, lycka, lön och mål inom de trånga gränserna af det nuvarande, inom jordisk ära, makt, njutning och tillfredsställda passioner. Det lyckas dem måhända i unga år, så länge en lång framtid lofvar dem allt, men för den gamle, den obotligt sjuke, den på lifvet bedragne, finnes ej mera en morgondag. Och i själfva njutningen spökar redan dess hopplösa snara ände. Utan odödligheten intrasslar sig lifvets gåta i olösliga knutar.

*) Ur min tänkebok.

De åter, som söka lönen i ädel verksamhet för folk och mänsklighet, kunna ej dölja för sig, att de arbeta för glömskan. Hvad återstår af deras verk, när de ej mera äro till? Ett försvinnande namn, nu okända behof och en af likgiltiga trampad graf. Utan tro på ett lif efter detta kunna vi ej hängifva oss ens åt de ädlaste lefnadsmål, emedan allt blir ändlöst, försvinnande, otillfredsställande, en fråga utan svar och en tillvaro utan spår.

Hvad är ett lif, som dör? Grafven svarar: ett hopplöst, förgånget hopp! Nej, säger Kristus: ett lif, som dör, är sädeskornet i jorden! Det sås i förgänglighet och uppstår i oförgänglighet; det sås i vanmakt och uppstår i kraft. "Jag är uppståndelsen och lifvet. Den, som tror på mig, skall lefva, om han än död blefve."

Hvilka ord midt i förgängelsen! Jag föreställer mig, att vid dessa ord darrade bergen, natten ljusnade och en djup suck af lättnad genomilade hela skapelsen. Dödens skugga är endast lifvets morgongryning. Förskräckelsens konung tillber lifvets Herre och fullkomnar hans verk. Utan odödligt lif vore Guds skapelse en självmotsägelse. Naturvetenskaperna säga oss, att ej ett grand af det timliga förgås, utan endast byter form. Och den gudaborna, allt behärskande anden skulle ensam vara underkastad förgängelsens lag! Hur mycket omkring oss vissnar i förtid, dör i sin vagga, slutar ofullbordadt och vet ej ens, att det lefvat! Odödligheten ensam besvarar alla frågor, löser alla skenbart olösliga gåtor och öppnar en ändlös, fri utsikt bortom den mörka förlåt, där vårt kortsynta, jordiska öga ser endast dimmor och natt. Odödligheten är rättvisa, dom och barmhärtighet. Utan den vore Gud icke kärleken, han vore det nyckfulla, tyranniska ödet. Du, som i lätta tankar leker med jordelifvets korta minuter, såsom vore de outslitliga, minns du att du flyter med strömmen bort mot ett ändlöst haf? Och du, som bedrogs på lifvets inbillade lycka, du, som tröttnar, förtviflar, sjunker och icke mer förmår resa dig upp, lyft din tårade blick mot det oändliga bortom det, som vi kalla slutet, men som endast är början, och du skall genom tårarna se gryningen af en ny morgon, hvars sol aldrig går ned!

Solen gått neder, full af mystik
Kvällen sig breder öfver min vik.

Fiskaregossen.

Tiden sig svingar
Från oss så fort,
Som om på vingar
Flöge den bort.
Nu åter en dag är förliden.

Solen gått neder,
Full af mystik
Kvällen sig breder
Öfver min vik
Och allt är så fridfullt och stilla.

Månen strör glitter
Uppå min stråt.
Ensam jag sitter
Uti min båt
Och årorna låter jag hvila.

Skönt är att gunga
Här hvarje kväll.
Drömma och sjunga
Ostörd och säll.
Jag älskar den glittrande viken.

Axel Fredholm.

PALESTINE
Engraved for "Hemmets Vän."
MEDITERRANEAN SEA
Litany
Hasbany
Leddan
Banias
L. HULEH
R. Jordan
L. OF GENNESARET
Kishon
N. Yarmuk
Nahr ez Zerka
Nahr el Mefjir
Jordan
Jabbok
Nahr el Auja
River
N. Rubin
N. Sukereir
Kidron
W. el Hesy
DEAD SEA
Arnon
Wady Ghuzzeh
El Lisan
Zered

Bibelns Länder

AF EMANUEL SCHMIDT, Ph. D.

Kapitlet IV.

*Floder och Sjöar.**)

PALESTINAS floder kunna indelas i tvenne system. De som ha sina källor på den västra bergskedjan och utmynna i Medelhafvet och de som upprinna på Libanon eller Anti-libanon eller på den västra eller östra bergskedjan och utmynna i Döda hafvet. De flesta af dessa, isynnerhet de som utfalla i Medelhafvet, torka upp under sommaren, så att man kan gå torrskodd på flodbottnen, men under regntiden fyllas de upp med vatten, så att det öfversvämmar flodbräddarna. Så är till exempel Nahr Aujeh, Palestinas kortaste flod, under regntiden näst till Jordan den mest vattenrika. De floder, som flyta västerut till Medelhafvet, äro af föga betydelse i landets historia, så att de endast behöfva flyktigt omnämnas här. Vi hafva redan nämnt Orontes och Litany, som nu kallas Nahr el Kasimiyeh.

Tvenne system af floder.

Vid foten af Carmel utfaller i Haifa viken Kishon floden. Dess närvarande namn är Nahr el Mukatta. Det var vid denna flod Israel vann sin lysande seger öfver Sisera och hans här. Det var äfven här profeten Elias gjorde sin stora slaktning af Baals profeter. De öfriga floderna äro mest namnkunniga från korstågens dagar. De förnämsta äro Nahr el Zerka ("Krokodilfloden"), Nahr el Mefjir ("De dödas flod"), Nahr Iskanderuneh ("Den salta floden"), Nahr Rubin, Nahr Sukerier, Wady el Hesy, Wady Guzzeh.

Kishon.

*) Vid transliterationen af de österländska namnen har engelska stafningssättet följts

Af de floder och bäckar, som utfalla i Döda hafvet äro Kidron på den västra, Zered på den södra, Arnon på den östra och Jordan på den norra sidan mest omtalade i den Heliga Skrift. Kidron bäcken hade sin källa något nordväst om Jerusalem, flöt rakt fram mot staden, men krökte sedan åt öster och fortsatte sitt lopp mot Döda hafvet. Dess öfre lopp är nu upptorkadt och flodbrädden uppfylld med afskräde från staden. Under regntiden är dess östra del ganska väl fylld med vatten. Bäcken Kidron omnämnes i 2 Sam. 15: 23 såsom den plats där David stod och såg allt folket tåga förbi, samt i Joh. 18: 1 där det heter att Jesus och hans lärjungar gingo öfver bäcken Kidron, där det fanns en örtagård.

Kidron.

Zereds flod-dal är troligen densamma som Wady el Ahsy, hvaraf en del kallas Wady Siddeh, och utgjorde gränslinjen mellan Moab och Edom. "Denna Wady," säger Dr. Robinson, "bildar en naturlig gräns mellan landet norr och söder därom. Denna dalsänkning börjar vid slottet El Ahsy på vägen till det Syriska Hajj på det östra höglandet, och den bryter sig genom hela bergskedjan till det sydöstra hörnet af Döda hafvet."

Zered.

Det var här Israeliterna hade lägrat sig när de erhöllo befallningen: "Stån upp och gån öfver bäcken Zered!" Sålunda utmärkte öfvergången af denna flod början till östlandets intagande liksom öfvergången af Jordan blef början till västlandets underkufvande.

Någon tid före Israels tåg öfver Zered, hade Sihon, en amoreisk konung, färdats öfver Jordan, drifvit Moab söderut öfver Arnon och Ammon österut till Jabboks källor, och sålunda grundlagt ett eget rike mellan Arnon och Jabbok. Det var denne Sihon som Israel mötte på väg till det förlofvade landet. Israel begärde att i frid få vandra genom hans land. Sihon vägrade. Då utbröt fientligheterna och vid Johaz besegrades Sihon och vägen stod öppen för Israel. Härom sjöngo deras skalder:

"Kommen till Heshbon!
Återuppbyggen och befästen Sihons stad!

Ty en eld hade utgått från Heshbon,
En låga från Sihons fästning,
Som förtärt Ar i Moab,
Och uppslukat Arnons höjder.

Ve dig, Moab! Förloradt är du, Kemosh folk!
Han har låtit sina söner fly
Och sina döttrar föras i fångenskap
Till Sihon, amoreernas konung!

Och vi sköto ned dem.
Ödelagdt blef Heshbon ända till Dibon,
Och vårt härjningståg sträckte sig ända till Nopohah,
Hvars område går fram till Medeba."

Arnondalen är det moderna Wady Mojib, en oerhörd urhålkning tvärs öfver Moabs högland, omkring 1700 fot djup och två mil bred. I denna dalsänkning flyter Arnonfloden, som är endast 120 fot bred. Tretton mil från Döda hafvet är föreningspunkten af de båda stora floder som bilda Arnon. Dessa floder, en ifrån norr och en ifrån söder, äro uppkomna genom en mängd smärre bäckars tillflöden. Hela detta flodsystem gick troligen under namnet Arnon i forna tider, som det synes af den israelitiska sången i "Boken om Herrens krig:" *Arnon.*

"Waheb i Sufah (vi gingo öfver)
Och Arnon bäckarna,
Och de bäckars flöde,
Som sträcka sig till Ars område,
Och ligga utmed Moabs gräns."

Den största af det Heliga Landets floder är Jordan. Den är uppkommen genom föreningen af trenne floder och äger åtskilliga bifloder, hvaraf de förnämsta äro Jabbok och Yarmuk. Vi finna tre särskilda afsatser i Jordandalen, och hvar och en af dem innesluter en sjö. Floden flyter genom två af dem *Jordan.*

Från Prof. A. Mellanders bok "Genom Bibelns Länder".

Floden Jordan.

och utfaller i den tredje. Den första sjön är Huleh, som äfven kallas Meroms vatten. Den är på jämnhöjd med Medelhafvet. Den andra, Gennesaret ligger 680 fot under hafvet, och den tredje, Döda hafvet ligger 1300 fot under hafsytan. Emellan Huleh och Galileiska hafvet är en serie af sköna vattenfall. Afståndet mellan Gennesaret och Döda hafvet kallas El Ghor.

Jordanflodens egentliga källa är den ymniga snön på Mt. Hermons hjässa, hvilken när den smälter ger upphof till de otaliga bäckar som sluta sig tillsamman till strömmar och sedan på Huleh platån förenas till den väldiga Jordan. Bland dessa källströmmar märka vi särskildt tre: Hasbany, Leddan och Banias.

Hasbany har sin källa vid foten af en klippa i närheten af byn Hasbeiya på den västra sluttningen af Mt. Hermon. Den är den längst aflägsna af Jordans källor och ligger 1700 fot öfver hafvet och 115 mil från Jordans utlopp i Döda hafvet. Sålunda märka vi på detta afstånd ett fall af 3,000 fot eller nära 28 fot på milen. ***Hasbany.***

Leddan har sin källa i Tell el Kady, där fordom staden Dan var belägen. Den bildar en djup och klar damm, hvarifrån floden utströmmar i ganska stor volym. Denna är den största källa i hela Israels land och en af de största i världen. Leddan anses därför för den förnämsta källfloden till Jordan. Dess källa ligger 500 fot öfver hafsytan. ***Leddan.***

Banias flyter fram från foten af Mt. Hermon på den södra sidan. Professor Stewart beskrifver den trakt, där Banias har sitt ursprung, på följande sätt: "Det mest anslående på denna plats är en bred terrass, klädd med en rik och lysande växtlighet, 'full af lifliga vattenströmmar och kaskader,' en brant klippa vid bergets fot något öfver hundra fot hög, ruinerna efter förfallna tempel, och vid foten af klippan en grotta, hvars öppning är delvis fylld med lösa stenar, som fallit från taket eller från klippan. Utur denna massa af klippor och stenar och synbarligen från sprickor i klippans sida, brusar en bullrande ström fram. Ett litet stycke från denna källa samlas detta sju- ***Banias.***

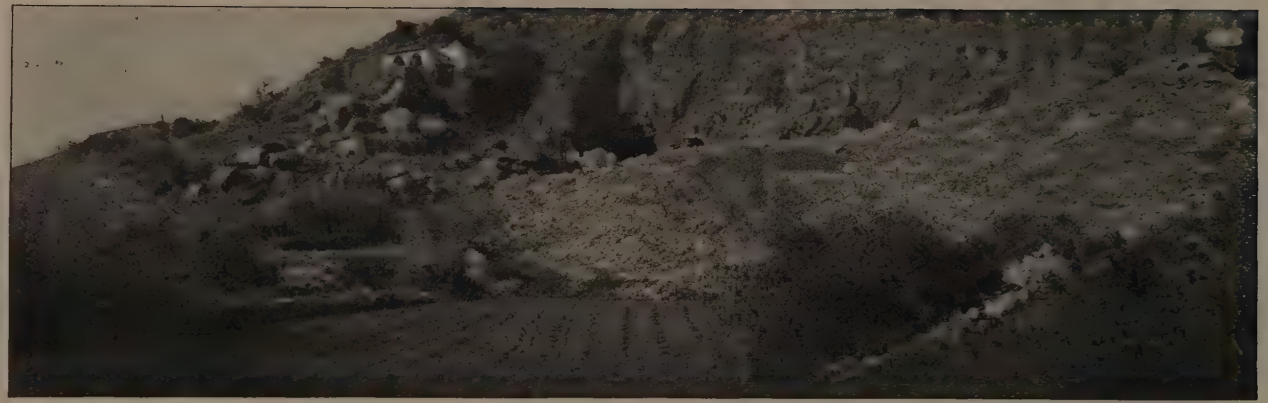

Pans grotta vid Jordans källa.

Vid Jordans inlopp i Galileiska hafvet.

Från Prof. A. Mellanders bok "Genom Bibelns Länder".

dande vatten till en damm och därifrån flödar det ut som en stark, forsande ström, som hoppar öfver klipporna och glider mellan tjocka snår af oleander och hagtornsbuskar, tills den stupar ned i en mörk ravin." Dean Stanley kallar denna nejd "ett Syriens Tivoli;" Dr. Smith, "ett vattnens allra heligaste;" Dr. Thomson, "ett af naturens härligaste tempel, där eklundar och glada bäckar, lyckliga fåglar och skuttande lam, deltaga i gudsdyrkan," och Dr. Schaff, "det mest förtjusande landskap i hela Palestina, prydt med tropisk växtlighet, blommor och träd, och melodiskt skönt med brus af bäckar och kaskader."

Huleh.

Huleh är triangelformad till sitt utseende och är omkring 4½ mil lång och 3 mil bred. De tre floderna förena sig och bilda Jordan, innan de nå Huleh sjön. Men afståndet mellan sjön och flodernas föreningspunkt, består till större delen af ett otillgängligt träsk, uppfylldt af papyrus rör. John MacGregor är den ende som någonsin genomträngt detta träskland. Han började sin färd i kanot på Hasbany floden vid dess källa, flöt med strömmen, tills han nådde låglandet och genom skicklig handtering af kanoten lyckades han komma igenom och färdades sålunda utefter hela floden från början till dess utlopp i Döda hafvet. Afståndet mellan Huleh och Gennesaret är endast 11 mil. Omkring två mil nedanför Huleh är en gammal bro öfver floden, hvilken Araberna kalla Jisr Benat Yacub (Jakobs döttrars bro).

Gennesaret.

Det Galileiska hafvet är tretton mil långt och åtta mil bredt. Dess form är lik en harpa. Vattnet är mörkblått, och denna sjö är lika berömd nu, som förr, för sin myckenhet och mångfald af fisk. På Gamla Testamentets tid kallades denna sjö Chinnereth (4 Moseb. 34: 11, Jos. 11: 2, 1 K. 15: 20). På den romerska tiden hette den Tiberias haf och äfven Gennesaret.

På sin väg från Gennesarét till Döda hafvet flyter Jordan genom en trakt som numera kallas El Ghor. Flodens fall på detta afstånd är 600 fot. Den är snabb och full af vattenfall, bil-

dar holmar här och där samt gör många krökningar, och ibland är den nästan alldeles undanskymd af den rika grönskan på dess stränder. Flodens vidd är omkring 100 fot. I mars och april öfverflödar floden sina bräddar och drifver djuren bort från sina gömslen i småskogen.

El Ghor.

Det finnes många vadställen öfver floden. Men de förnämsta äro de följande: 1. Vadstället från Galileen till Bashan strax nedanför det ställe där Jordan lämnar Gennesaret. Där påträffas äfven ruinerna af en antik bro. 2. Karavanvägen från Galileen till Gadara vid Yarmuk, där den flyter in i Jordan. 3. Öfvergången från Jezreel på väg till Pella och österut. 4. Damiehvadet strax nedanför Jabboks förening med Jordan på vägen från Gilead till Shechem. 5. Nimrimvadet midt emot Jericho. Detta kallas "det öfre" för att särskilja det från "det lägre" ett stycke därifrån, pilgrimernas badplats.

Vadställen.

Sålunda uttömma alla dessa floder och bäckar sin oerhörda vattenmassa i Döda hafvet, hvilket dock ej synes utöfva någon verkan på detta egendomliga inlandshaf — men Döda hafvet förtjänar ett eget kapitel.

Memories of Galilee.

Each coving dove and sighing bough,
That makes the eve so blest to me,
Has something for diviner now,
It bears me back to Galilee.
O Galilee, sweet Galilee,
Where Jesus loved so much to be,
O Galilee, blue Galilee,
Come, sing thy song again to me.

Each flowry glen and mossy dell,
Where happy birds in song agree,
Through sunny morn the praises tell,
Of sights and sounds in Galilee.
O Galilee, sweet Galilee,
Where Jesus loved so much to be,
O Galilee, blue Galilee,
Come, sing thy song again to me.

And when I read the thrilling love
Of Him who walked upon the sea,
I long, O how I long once more,
To follow him in Galilee.
O Galilee, sweet Galilee,
Where Jesus loved so much to be,
O Galilee, blue Galilee,
Come, sing thy song again to me.

Robert Morris.

På väg till kyrkan.

Fridsbudbäraren.

Medeltidsskizz af J. O. Backlund.

II.

DET är sabbat. Vinden är stilla som ett slumrande barn. Luften är kall och klar, och snön knarrar under vandrarnes fötter, då de, sin tro likenligt, begifva sig till helgedomen. Öfver den frusna viken komma de gående, på skidor löpa de genom skogarna, unga och gamla, "män och kvinnor alla," och alla styra de sin kosa mot den gråa kyrkan, och många af det yngre släktet stanna för ett ögonblick att med undran betrakta de besynnerliga snidverken på porten. Med vördnad inträda de och göra det heliga korstecknet, såsom deras fäder plägat göra hammartecknet för att vinna Tors bevågenhet; men då nu Tor är väl nedgjord, kan ej tecknet gälla någon annan än den hvite Kristus eller Guds moder eller något af de många helgon, hvilkas rang och värdighet dessa enkla människor ej rätt lärt att förstå.

Nu är kyrkan fylld och öfverfylld af människor, och ännu ser man flera komma, som ej kunna få rum inom ekporten utan nödgas förrätta sin andakt, stående utanför i kölden, eller ock återvända med oförrättadt ärende.

Nu inträder broder Johannes, klädd i sin vanliga, enkla dräkt. Men hans anlete bär ett drag af lugn värdighet och högtidligt allvar, som gör honom mera vördad, än om han bure mitra och kräckla och alla andra den kyrkliga maktens vedertecken. Han

beder, och alla äro stilla, då han på ett för dem främmande tungomål uttalar dessa ord, som sagts dem vara heliga. Han sjunger en sång om den Krist, som han förkunnar, och nu hänföras de af de milda tonerna, som äro så olika de vilda, hårda sånger, deras egna barder sjungit.

Men han talar ock till dem, och då använder han det tungomål, som de förstå. Hans ansikte bär ett faderligt uttryck, då han målar den fara, hvari hedendomen lämnat dem, samt det verk, som af Guds Son utförts att frälsa dem därifrån. Han förmanar dem att ej förneka sin Mästare, såsom den helige Petrus en gång gjorde. Han förklarar, huru Gud kan bevara dem i faror till lands och vatten, i krig och fred. Den helige Johannes, hans välsignade namne, hade en gång af Guds fiender kastats i en kittel med kokande olja, hvarur han dock af Guds nåd frälstes och lefde till en sen ålder, krönt med ära. Så vårdade sig Gud om honom, och så kan han än i dag bevara dem, som förlita sig på honom. Så lät han i det konstlösa men hjärtefromma talet den ena bilden aflösa den andra, och alla voro de afsedda att öfvertyga hans åhörare om att den Gud han tjänade var värd att dyrkas.

Med spänd uppmärksamhet lyssnade de församlade till hans ord. Väl var det ej första gången de hört dessa händelser berättas och dessa varningar framställas, men de ord de hört ägde dock alltid samma kraft, då de kommo från dens läppar, som nu uttalade dem. Ej allt hvad han sade kunde de förstå, men de mottogo äfven detta med vördnad. De kunde ej förstå den stora kraft, som tillskrefs de heliga sakramenten, ej heller hade Johannes kunnat göra det rätt klart, hvarför det behöfdes att anropa den gode milde Guden genom de medlande helgonen och Guds moder, då det ändock sades, att Gud gärna hörde människornas böner. Men dessa ting hade Johannes själf lärt ifrån barndomen, och ett tvifvel på deras sanning hade aldrig kastat sin skugga i hans själ; därför kunde han med sin egen fullvissa öfvertygelse draga sina åhörares hjärtan med sig till tro på hvad han själf höll fast och visst.

Rev. J. O. Backlund.

Han slutade sitt tal och uttalade välsignelsen. Folket dröjde ännu en minut i vördnadsfull tystnad. Stilla lämnade de helgedomen, och snart var den allvarlige bleke munken ensam därinne.

De församlade skingrade sig sakta och gingo i grupper mot sina hem, ifrigt samtalande om hvad som låg dem om hjärtat. Några af de äldre sökte att styrka sin tro genom att tala om den nya lärans förträfflighet. Andra rådslogo om sina fiskefärder, och några lade planer för en björnjakt, som lifligt intresserade dem. De unga talade om de ting, som mest togo deras uppmärksamhet i anspråk, och hvem har varit ung och vet ej, hvad som hägrar för fantasien i lifvets morgon? Människonaturen har ej mycket förändrats på några sekler, de mänskliga intressena äro ej särdeles olika mot hvad de voro, och de yttra sig i det stora hela, som de i alla tider plägat.

Afsides från de öfriga gingo tvänne medelålders män, som styrde sina steg inåt skogarna, följande en smal gångstig genom den djupa snön. De voro båda högresta män, men den ene var rak och prydd med ett yfvigt hår och skägg, samt försedd med ögonbryn, som stundom dolde hans skarpa ögon, under det att den andre gick lindrigt framåtlutad och utmärkte sig för ett dystert uttryck, som aldrig fullkomligt lämnade hans skägglösa ansikte. De två underhöllo ett lifligt samtal, som dock försvårades af vägens beskaffenhet.

"Jag menar," sade den mörklagde, "att Johannes i dag talade goda ord, och att hvad han sade, månde vara ett godt budskap för oss alla. Eller hvad synes dig, Botvid? Jag vet väl, att du ej plägar se dessa ting såsom jag, men ej kan du dock neka, att de förunderliga händelser, han berättade, äro värda att taga i akt. Större ting än dessa hafva väl ej Asgårds gudar gjort?"

"Ej kan jag neka, Brynte, att mycken sanning ligger i hvad Johannes talade, och omöjligt är väl ej, att hans gudar äro lika mäktiga, och mäktigare, än dem mina fäder hafva dyrkat; dock kan jag ej öfvergifva den lära, jag ärft från min fader."

"Dock är du ju kristnad, Botvid, såsom jag och alla våra fränder och grannar nu äro."

"Sant nog. Döpt är jag, kristen kallen i mig, men jag är dock ännu densamme som jag varit. Väl hotar jag ej nu de kristna, som jag gjorde, då jag för många år sedan var med dem som dräpte Mattias. Johannes värderar jag, ty jag menar, att han är en god man, men min gamla tro har jag dock för mig."

"Då du blef kristnad, tänkte du väl ändock annorlunda?"

"Du gissar ej rätt, Brynte. Jag blef kristnad, emedan alla mina fränder blefvo det, och emedan jag ej ville visa mig olik dem. Du vet att många, så snart de blifvit kristnade, blefvo hårda mot dem, som ännu blotade på sina altaren. Mer än en gång mötte jag mina forna vänner, som visade mig en bitter uppsyn och kallade mig en hednahund, ehuru jag väl visste, att de själfva sågo föga skillnad mellan den gamla läran och den nya. Så lät jag då vattenösa mig, och de kallade mig en kristen, samt lämnade mig i fred med min tro. När de göra tecken på sin panna gör jag det ock och vet väl, hvad jag menar därmed, och då de andäktigt lyssna till mässan, lyssnar jag med och menar, att hvad jag ej förstår så väl kan angå Odin som någon annan."

"Dock torde du inse, huru stor och härlig den nya läran är, då du jämför den med din torftiga tro. Dina gudar lära väl ej heller kunna jämföras med den, om hvilken Johannes predikar."

"Jag vet ej, om jag rätt förstår vare sig den gamla eller den nya tron. Dock har det synts mig, att äfven Odin och Tor äro mäktiga och visa. Ej lätt blir någon visare än Odin, ty om honom berätta de gamla, att han sålde sitt ena öga för att få en dryck ur Mimers källa, och den drycken gaf honom vishet. Själf har han ock genomforskat världsdelarna, och föga lär väl finnas, som ej han känner. Vänsäll är han ock, ty gamla kämpar hafva förtalt, huru de själfva sett honom i Svea mäns strider, gifvande dem seger. Och talar du om makt hos eder gud, så menar jag att äfven Tor är mäktig, ty jag har själf många gånger hört honom på hans färder, då det mullrat och dånat, som om Ragnarök varit

Kyrkan i dalen.

för handen. Och vill du tala till mig om Krist, som blef dödad, så tror ock jag med mina likar på en dödad gud, och den hvite Balder synes mig lika värdig som eder hvite Krist."

"Du talar väl för dina gudar, Botvid, men bättre kunde du väl tala. Om dessa, som du säger, vore gudar, vore de dock svaga mot *vår* Gud. Odin, som dyrt måste köpa sin visdom, kan ej väl förliknas vid den, som i sig själf är vis, och Tor, som ständigt förnöter sin tid i kamp med jättar, är väl ändock ej så stark, som du menar, då han ej förmår att utrota sina fiender. Och då du jämför Balder med Krist, bör du ej förgäta, att Balder dog och förblef död, men Krist dog och fick lif igen. Om dessa ting hafva vi ju dessutom ofta talat, och jag har ej behof att nu säga mer därom. Dock vet du förvisso, att Kristi lära innehåller mycket mer än hvad du nu nämnt."

"Om du menar himmelen, om hvilken Johannes ofta talar, så hafva ock vi vårt Valhall, och menar du helvetet, så lär väl Hels mörker och Ginungagapet stå det föga efter. Det har ock synts mig, att djäfvulen, som I synens frukta öfver höfvan, väl är att förlikna vid Gulmeig och Lokes söner. Säg mig nu, Brynte, hvad synes dig därom?"

"Jag har ofta tänkt," svarade den tilltalade, "att kristendomen är något långt mer än en lära om gudar och andemakter. Väl sägas många underbara ting om vår Gud, och mycket däraf är svårt att förstå, men mycket har ock sagts om de ting, som angå oss, och de lära oss, huru vi skola behaga Gud och lefva som sig bör. Dessa ting äro ej svåra att fatta, och jag menar, att Kristi lära blifvit oss gifven för de tings skull, som vi kunna förstå. Jag har ock tänkt, att om alla lefde, såsom dessa läror bjuda, så skulle vi förmå att hoppas på något bättre för ett lif efter döden än strid på Vigrids Vall; ty föga fröjd blefve det väl att alltid lefva, blott för att strida. Och om denna lära kan förmå sådana män som broder Johannes och Mattias före honom att lämna sina hem för att ibland hatfulla hedningar, såsom vi voro, predika evangelium, så måste en stor kraft finnas däri, Ty jag förstår, att den

kristna tron är god ej blott för döden utan ock för lifvet, och godt skulle lifvet blifva, om alla lefde såsom Kristi lära bjuder. Och att våra fäder nöjde sig med den tro de hade, bör ej förvåna oss, emedan de ej visste af annat. Mig synes det en dårskap att fasthålla den hedna tron för deras skull."

Nu hade de två männen nått fram till Botvids stuga. Där skildes de. Brynte fortsatte sin vandring, under det att hans kamrat betänksamt sköt upp dörren till den låga, mörka stuga, som han ensam bebodde. Han inträdde, letade fram några eldkol ur askan, och snart flammade en munter brasa på härden. Botvid satte sig på en bänk framför eldstaden och försjönk i djupa tankar. Hans ansikte var om möjligt mera dystert än någonsin. Men hvad han tänkte, det vet ingen. Kanske var det på de nya gudarna och de gamla.

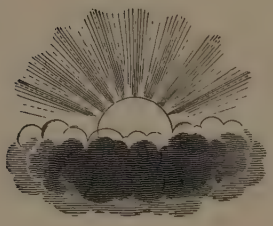

Korn åt små fåglar.

Af BROR ARVID.

The Barefoot Boy.

Blessings on thee, little man,
Barefoot boy, with cheek of tan!
With thy short cut pantaloons,
And thy merry whistled tunes;
With thy red lip, redder still

Kissed by strawberries on the hill;
With the sunshine on thy face,
Through thy torn brim's jaunty grace:
From my heart I give thee joy, —
I was once a barefoot boy!

Prince thou art—the grown-up man
Only is republican,
Let the million-dollared ride!
Barefoot, trudging at his side,
Thou hast more than he can buy
In the reach of ear and eye,—
Outward sunshine, inward joy:
Blessings on thee, barefoot boy.

* *

Cheerily, then, my little man,
Live and laugh, as boyhood can!
Though the flinty slopes be hard,
Stubble speared the new mown sward,
Every morn shall lead thee through
Fresh baptisms of the dew;
Every evening from thy feet
Shall the cool wind kiss the heat:
All too soon these feet must hide
In the prison cells of pride,
Lose the freedom of the sod,
Like a colt's for work be shod,
Made to tread the mills of toil,
Up and down in ceaseless moil:
Happy if their track be found
Never on forbidden ground;
Happy if they sink not in
Quick and treacherous sands of sin.
Ah! that thou couldst know thy joy,
Ere it passes, barefoot boy.

John G. Whittier.

Dividing the pie.

Till Gertrud Ekvall, Kina.

Här en hoppfull liten blomsterkrans
Onkel vill för barnen presentera:
Lilla Gertrud först, som i sin glans
Vill de svenska barnen surprenera ...
Emma Ekvall heter hennes mor —
Henne känner barnen, som jag tror.

Alla, födda under Kinas sol,
Alla äro de så näpna, rara:
Lilla Gertrud lyser på sin stol
Som en lilja ibland rosor bara.

Och vi hoppas, alla njuta vård
Uti Jesu egen örtagård.

Tänk, hur stort att äfven dessa små
Höra få om barnavännen kära,
Och att I, små svenska barn, också
Dessa små i bön till Gud få bära,
Bedjande om frälsning och om ljus
För små plantor uti Kinas grus!

Kanske än från Peking blåsa skall
Mången stormvind och oss göra hinder
Och ännu en mördarhand, så kall,
Skörda rosorna på barnens kinder,
Men vi tro, för hvarje bruten knopp
Tio andra skola växa opp.

Kära barn, o, glömmen icke då
Att i bönen knäppa edra händer,
Bedjande: "O, Jesus, fräls de små
Uti alla mörka hednaländer,
Och oss göm i frälsarfamnen din,
Tills du flyttar oss i himlen in!

Eric.

Scripture Enigma.

FIVE hundred begins it; five hundred ends it;
And five in the middle is seen;
The first of all letters, the first of all numbers
Have taken their stations between;
And if you correctly this medley can spell,
The name of an ancient king then it will tell.

EN söndagsskollärare tillfrågades huru många elever han hade i sin klass och svarade: Multiplicera antalet af Jakobs söner med antalet gånger Israels barn vandrade omkring Jeriko; addera antalet mått korn Rut erhöll af Boas; dividera med antalet af Hamans söner; subtrahera antalet af rena djur af hvart slag, som ingingo i arken; multiplicera med antalet män, som sökte Elia efter han vardt upptagen; subtrahera Josefs ålder då han stod inför Farao; dividera med antalet stenar som David tog för att fälla Goliat; subtrahera antalet stadier från Betanien till Jerusalem; multiplicera med antalet ankare utkastade på Pauli resa till Rom; subtrahera antalet personer frälsta i arken, och då haf-ven I antalet elever i klassen. Huru många voro de?

Till alla barn som insända korrekt lösning på dessa gåtor före den första Juli 1903 vill *The Home Press* gifva en liten present.

Till den som dessutom insänder den bästa "essay" på 150 ord öfver "Den fjärde Juli" skola vi skänka ett extra värdefullt pris.

Svar på gåtorna i föregående nummer komma in i nästa.

* * *

Adressera Edra skrifvelser till

"BROR ARVID",
637 Unity Bldg.,
Chicago, Ill.

En gåta löst.

Skönhet och konst parad.

KVINNAN
i Brahmas, Buddhas och Muhameds länder.

Iakttagelser och studier i Orienten af *Ganga*.

TREDJE KAPITLET.

Lustiga episoder. — Indiska bröllopsceremonier. — Rik utstyrsel. — Juveler kvinnans enda arf.

"En hvar," — men hindukvinnan mest — "är som dogen, som förmäler sig med Adriatiska hafvet. Han vet icke, hvad som finnes i det han äktar: skatter och pärlor eller odjur och okända stormar."

H. HEINE.

VID sju à åtta års ålder försiggår första bröllopsceremonien — en mycket vidlyftig sådan, den andra och sista ett par, tre eller fyra år därefter. — Vid det första s. k. bröllopet kan ibland utspelas mången sorglustig scen. Så t. ex. omtalade en bengalisk tidning, att en liten gosse på sin bröllopsdag grät efter sin mamma, i hvilken klagolåt bruden instämde, och gråten blef högljudd. Någon bland gästerna framtog då en käpp och gjorde min af att låta dem få smaka den, hvarpå de tystnade. Men i bröllopskammaren skrek gossen sig hes, ropande: "hvar är mamma".

Att det är äfventyrligt för kontrahenterna att så där få bortlotta sig, utan att alls känna hvarandra, visas af följande lilla episod, berättad af Mr. Pandian från Madras: En ung man, som hade endast ett ben, skulle gifta sig, men det var svårt för honom att få en hustru på grund af sitt kroppslyte. Så reste farmodern till en aflägset belägen by, och där träffade hon en flicka, som hon tyckte skulle passa den unge mannen därhemma. Hon omnämnde naturligtvis ej med ett ord för flickan, att hennes tillämnade make hade endast ett ben. Så kom bröllopsdagen, och efter ceremoniens slut bad den unge mannen sin hustru om förlåtelse för att han ej förut låtit henne veta, att han blott hade ett ben. Till sin stora häpnad fick han då till svar: "Och jag får bedja dig om ursäkt, att jag dolt för dig, att jag har endast ett öra".

"Hvar är mamma?"

Den unga bruden stannar hos sina föräldrar till den andra bröllopsceremonien äger rum, hvilket sker vid nio, tio à tolf års ålder. Engelska regeringen förbjöd ingående af äktenskap före tolf år, men då hade så när uppror ånyo utbrutit i Indien, så förbittrade blefvo hinduerna däröfver.

*Ett bröllop i Indien.**) För en sådan dag har man planerat, tänkt, öfverlagt, sparat och gladt sig i åratal och under månader rustat sig för densamma. Det förefaller, som vore det en glädjedag, hvilket det dock alls icke är, och den lilla flickan, bruden, ser lycklig ut. Hon anar ju så föga hvad som möter henne. Hitintills har hennes lif varit ganska drägligt, men det har dock egentligen ej tagit sin början förrän nu.

Vid en bröllopsceremoni i Indien får man ej alltid se ett par små jämnåriga gifta sig, utan det kan vara lika ofta en medelålders

*) Det som i det följande säges om kvinnan som brud, hustru, moder och änka i Indien, gäller förnämligast de högre kasternas kvinnor.

man som är brudgummen. Som hvarje flicka måste vara gift efter tolf års ålder, samt enligt Manu bör gifta sig så tidigt eller så fort som omständigheterna göra möjligt och emedan ingen änka får gifta om sig, finnes det följaktligen i Indien intet annat att välja på än unga flickor.

När nu alla förberedande ceremonier äro undanstökade och horoskopet har utvisat rätta dagen m. m. d., inbryter den morgon, då brudgummen lämnar sitt hem för att hämta sin brud. Modern frågar honom då: "hvart går du, min son?" "Jag går för att föra hit din tjänarinna." Öfver den elegant klädde brudgummen, som står färdig att gå öfver tröskeln, kastar hans far en karott med rykande risgryn samt en skål cinoberfärg, hvilket alltsammans hans mor uppfångar i sin slöja.

En medelålders man som är brudgummen.

Den långa bröllopsprocessionen börjar med musikanter och fackelbärare i spetsen. Brudgummen kommer antingen i en grannt utstyrd droska eller i en palankin. Tåget anländer till brudens föräldrahem, och där ute på borggården är en slags plattform uppställd under en brokig tronhimmel. Här tager brudgummen plats med gästerna omkring sig, de senare sittande på den stenlagda marken.

De båda familjernas anor uppläsas nu. Därpå utföres den lilla bruden djupt beslöjad och placeras vid sidan af sin brudgum. En präst tager kusagräs och binder om brudgummens fingrar. Sedan häller han litet Gangesvatten uti brudgummens högra hand.

Mantra (mystiska trolldomsord) upprepas. Ris och blommor gifvas honom, hvilket han lägger bredvid skålen med det heliga Gangesvattnet. Brud och brudgum doppa sina högra händer uti skålen med Gangesvattnet, eller rättare brudgummen gör det, medan bruden håller sin hand öfver hans, och prästen binder dem tillsammans medelst guirlander af blommor.

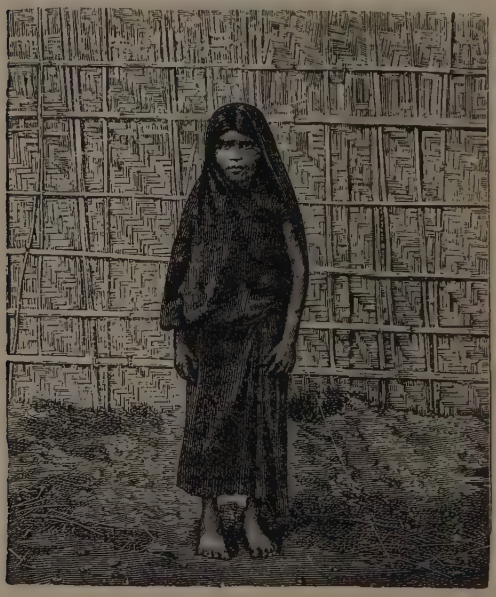

Därpå säger brudgummens fader: "Jag — — gifver dig — — min dotter — —". Brudgummen svarar: "Jag emottager henne". Fadern stänker nu heligt vatten öfver dem och välsignar dem. Prästen tillägger åtskilligt om huru bruden beder sin brudgum att ej älska andra kvinnor, att alltid tala sanning till henne, att älska och förlåta henne m. m. d. Brudgummen svarar, att han väntar af bruden lydnad och att hon aldrig ser på andra män eller går till sin faders hus, utan hon blir ombedd af honom o. s. v. Bruden försäkrar att hon vill lyda, och tillägger: "Vishnu, elden och brahminerna vare vittne mellan oss".

Brudgummen stänker nu heligt vatten på brudens hufvud och båda knäböja, vända mot solen. Så reser sig brudgummen, lägger handen på brudens hjärta, tar litet cinoberfärg och stryker på hennes panna och hjässa, samt trampar henne helt hastigt på fötterna. Sedan kastas ett stycke sidentyg öfver bådas hufvud, och brudgummen drager slöjan från sin hustrus ansikte, som han nu ser för första gången.

Nu måste bruden såsom tecken på sitt ansvar som husmoder tre gånger vidröra en "muller", d. v. s. en mortel, uti hvilken man rengör risgryn och skräder hvete.

Prästerna föra fram ljus och eld, symbol af kärlek, och med ett bloss i handen går brudgummen tre gånger omkring sin brud. Sedan offrar han till gudarna olja och rökelse. Äfven bruden får denna enda dag offra en hand full af ris och litet olja åt gudarna. Slutligen sammanbindas kontrahenternas slöjor, och de intåga i Zenána-khana, kvinnornas afdelning.

En indisk bröllopsmåltid.

Nu fästas det. Man äter, dricker, trummar, språkar och skrattar, men brudgummen har, långt innan måltiden började, gått tillbaka till männen ute på borggården, medan bruden stannar hos kvinnorna.

Att ej bord och stolar förekomma, lika litet som knifvar, gafflar eller skedar, torde vara allmänt bekant.

För männen serveras ute i trädgården, och de slå sig ned helt gemytligt i gröngräset, där de inmundiga rurry och ris i stora kvantiteter och en myckenhet sötsaker. Fästen fortfar i minst

två dygn allt efter råd och lägenhet, och det händer ofta, att brudens föräldrar då kalasa bort så mycket, att de få lida följderna däraf till lifvets slut.

Den unga bruden är rikt utstyrd i ett långt rödt sidentyg, draperadt omkring kroppen på det för hindukvinnan vanliga sättet med chadder (en slöja öfver hufvudet) samt ringar och smycken af alla slag från hjässan till fotabjället. Smycken i håret och på pannan; halskedjor och armband hela armen uppför, näs- och öronringar i mängd; ringar på hvarje finger och ringar om hvarje tå, samt spännen och fotringar m. m. Men ingen kan hafva hjärta att missunna henne allt detta då man vet, att det är allt, hvad hon äger i denna värld, hennes arf från sina föräldrar och hela hennes förmögenhet. I Indien har nämligen kvinnan ingen arfsrätt. Sönerna ärfva allt i en familj, och döttrarna få ingenting. Då de gifta sig få de således ut hela sin arfvedel i smycken, vare sig dessa äro af mässing, silfver eller guld. Men utom dem har den indiska kvinnan intet af värde.

Indisk kvinna från Travaucore.

Huru stråla ej hennes ögon, när hon talar om sina prydna-

der. Och dessa äro ej bara hennes ögons lust och hjärtas åtrå utan också hennes enda ålderdomströst, "ty," säger hon, "om fattigdom kommer på, har jag dem att äta".

Men såsom vi senare skola se, ve hindukvinnan den dag hennes smycken måste tagas af. Då vore, som hon själf säger, döden henne bättre.

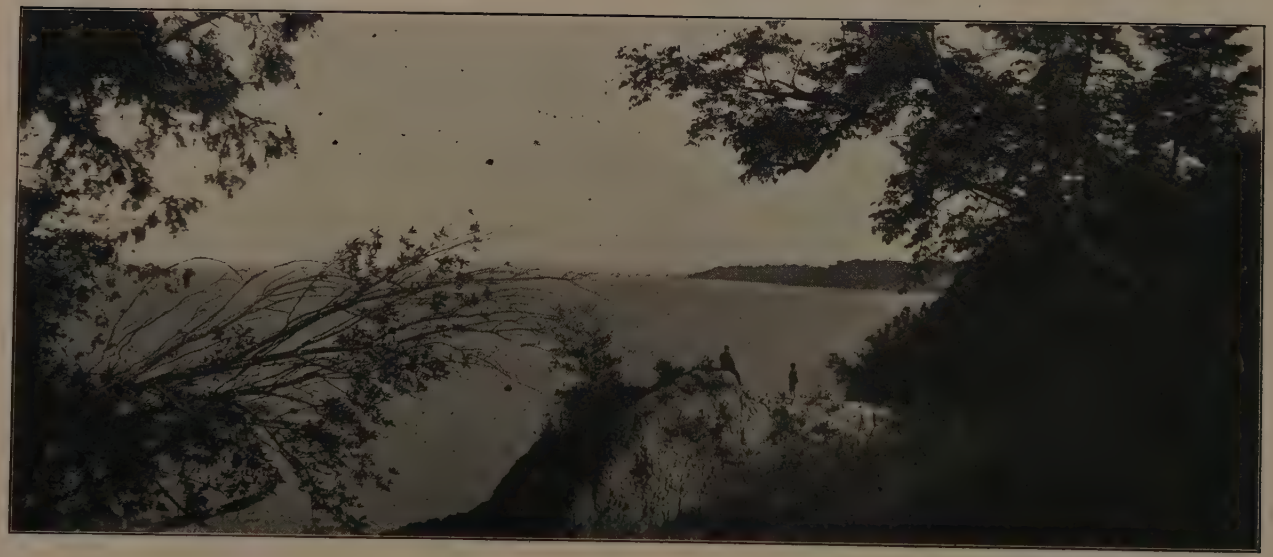

Vid hafvets strand.

AMONG SWEDISH AUTHORS.

MY MOTHER'S WILL.

(CONTINUED.)

"My son," said Paralos, kissing him on the forehead, "this moment has made me both happy and anxious. It has made me happy, because I find, that what Damis of Niniveh, the companion of the great Apollonius, told me the other day is true, that the gods have bestowed upon you the gifts of philosophy."

"Has Damis really said this?"

"Yes, your thoughts about Artemis, I presume, were not uttered to-day for the first time."

"Pardon me, my father, I have, indeed, written them before and showed them to Damis."

"And he afterwards to Apollonius."

36 *MY MOTHER'S WILL.*

"What do you say? It is not possible."

"Damis has told me so. The great seer has told Damis, that you certainly some day would become a great philosopher."

"My father, my good father!"

"Control yourself, Adeimantos! I am glad in your behalf, but I am also anxious. Your thoughts are beautiful, but they are not those of a fresh and harmonious youth of seventeen. There is in your being and conduct something exaggerated. The string that is stretched too much may soon break."

"That would, perhaps, be best too."

"One does not usually speak in this way at the age of seventeen. May Zeus protect you, my son! One thing more makes me anxious."

"What then, my father?"

"The way in which you mentioned Arete makes me think that you love her."

"Perhaps—yes, I think I do."

"It pains me, for she is not fit for you. She is said to be just as dreamy as you, and this never can lead to happiness. Be-

sides, have you not observed, that another girl loves you?"

"Do you mean Ismene?"

"Yes, your cousin Ismene. I thought on account of the intimacy which has always existed between you, that she, too, would be something to you, and that in time, perhaps, she would be still more. I cannot deny, that I was glad to think so, especially as I know, that it is a favorite thought of your grandparents and your uncle, Aristagoras himself."

"I do not know, perhaps, exactly what love is, but I love Ismene as I think I would love a sister, if I had one. Arete I love in another way, I do not know how; yes, as Endymion would have loved Selene, if he could have seen her in his sleep, when she kissed him, and had she revealed herself in the shape of a girl of fifteen and come down to him on earth."

"Then she would have become earthly, would she not?"

"Alas, my father, that is my misfortune."

38 *MY MOTHER'S WILL.*

"You dream, my boy. These are, perhaps, only hovering dreams, that will pass away when you have reached your manhood. You must be manly, my Adeimantos."

"Yes, my father, I must be a man."

"Promise me this!"

"Yes, I promise."

"We must go home now. It is very late. Come!"

"Let me linger here yet, a little while, until the moon has cast her light even on the place between me and the fourth column."

"Why so?"

"May I conceal the reason, please?"

"Certainly, only promise me, that you will come then."

"I promise. But before you leave, may I ask you a question?"

"I am listening."

"What author is it, that speaks of "clothing oneself in the new man, which

is by God created in the righteousness and holiness of truth?"

I do not know these expressions. They are not from Plato. Perhaps they are from Philo. Why do you ask this?"

"I have read it somewhere. But I delay you with my questions. I shall soon come home."

"Farewell, Adeimantos!"

"Farewell, my father!"

Paralos departed. Adeimantos sent a long glance after him.

"Oh, my father," he said half aloud, "why do I not venture to speak to you and ask you all I wish, when it concerns my mother? Why did I not dare to show you this strange thing that would, perhaps, become a clew in this darkness, which rests about my mother's memory?"

Adeimantos brought forth a little yellow piece of parchment with burnt edges, held it towards the clear moonlight, and read once more those words, which already had become so familiar to him.

40 *MY MOTHER'S WILL.*

"Be ye clothed in the new man, which is by God created in the righteousness and holiness of truth."

"Oh, my mother, my mother, it was your hand, that sewed this piece into the girdle of my garment. This, at least, I have not dreamed. But what did you wish? What did you mean? That I should become pure and holy? Yes, certainly. And that I should become a new man? Yes, certainly,—but how?"

Adeimantos sank again into deep thought. The yellow parchment fell from his hand and lay on the marble stairs.

He had come into possession of it in a strange way. A poor woman, to whose little boy the coat had been given some years before, had approached Adeimantos in the street the day previous to this conversation and asked to be permitted to restore something which she had found sewed inside the girdle. She had discovered it some time before, but having in the meanwhile dwelt elsewhere, she

had not been able to restore it sooner. When returning it, she said something about having experienced a blessed effect from the words on the bit of parchment, and uttered the wish, that Adeimantos also might experience such a blessing.

A short time passed. The moon now stood high in the heavens and cast a stream of light across the place at the fourth column, which Adeimantos had pointed out to his father. Adeimantos slowly picked up the parchment, kissed it and concealed it in his girdle. His eye rested dreamily on the spot, where Arete had stood in the forenoon at the festival, when her eyes had met his. Then he bent his knees and prayed:

"Holy Artemis, mild Selene, make me pure and holy as thou wilt have me, make me a new man! Thou surely must have known my mother and loved her because of her purity. Make me like her. Pardon me, if I in this place think also of Arete. It must be, that thou lovest her, too, for

she resembles thee. Why shouldst thou not permit me, too, to love her? Canst thou not grant me this? Dost thou demand, that I like Endymion shall close my eyes to the charm of this world, to the beauty of Arete? Then thy will be done; but if so, send me one of thy mild arrows, to bring my stormy heart sweet peace. For whatsoever may happen, this I have determined, that thy purity shall ever be the ideal of my life, my thoughts. To thee, holy, pure one, now Adeimantos swears eternal confidence and trust!"

Ten years have passed since that evening in Ephesus. We now find ourselves on board one of those vessels, which, heavily laden with precious merchandise, at this time were wont to plough the waves between Ephesus and Alexandria. The ship, which at this moment attracts our attention, is on its way from the latter city

to the former. It bears the proud name of Titaneia, and carries as a figure-head an image of Artemis, probably to signify that it belonged to the rich city of the august goddess.

We are now in the latitude of Halicarnassos. It is a warm and sultry day, and the sea is almost perfectly quiet. The horizon is bounded on the east by the shores of Kalymnos with their vineyards and olive-orchards, between which can be seen the white, attractive villas. In the west, the fantastic outlines of Mount Lebinthos stand out against the glowing sky. In the north, we can with difficulty trace the shores of the rocky Leros with the smaller, surrounding islands. In the south is the widespread sea, at times glittering in blue and green, and again in purple and gold.

The captain of the ship, an old, weather-beaten sailor, a native of Kydonia on Crete, walks impatiently to and fro on the deck, and swears by the trident of Poseidon,

that he ought already two days ago to have arrived at the great city on the other side of Samos. The crew, doing nothing, think only of their own comfort. One of them lies outstretched on a patched sail and sings sleepily one of those songs, which he had lately learned in the city of the Ptolemies, and a few of his comrades listen with half-closed eyes, while two others are throwing dice on an upturned barrel.

"I bet you the double stake," says the one to the other, "and the grey cat to boot, which I stole last month in Heliopolis, and which now serves as ship-cat, although it is said to have been a kind of god before, I bet you, that I have seen him before strolling about in the streets of Ephesus."

"Who, the cat?"

"No, that gentleman, you know, who was the last that went below deck."

"I believe so, too. It is the son of Paralos, that noble gentleman, you know, who was neighbor to Theodoros."

"Ah, don't mention that name, you tear open the old wound, which is now about to heal up."

"Oh yes, Prokne.—Yes, she served at Theodoros' house."

"Silence, I say, that's gone by. Then was then, and now is now, the philosophers say."

"Yes, there is wisdom in that saying. He is said to be a great philosopher."

"Who?"

"He, whom you spoke of a moment ago, Adeimantos, the son of Paralos."

"Indeed! I presume he can work miracles, too; for that Apollonius can do, and he is said to be the smartest philosopher in the world."

"Yes, I might well know that, I who saw my aunt rise from the dead alive. I saw her go, sound and well, to the market the day after she died, and that was the work of Apollonius of Tyana."

"I, for my part, think that is only gossip."

46 *MY MOTHER'S WILL.*

"If you wish to charge my aunt, Atossa, with gossip, you may, but it is I, who say, that Apollonius raised her from the dead."

"I wish, that this philosopher we have on board would put a little life into the wind. It seems to have drawn its last sigh."

"Yes, if only the old Titaneia got half as much air in her lungs as my aunt had of late, then we should be home to-morrow by this time. Now it is not worth thinking of.—Ah, look there, that means misfortune, for it comes from the right."

To be continued.

Professor Nathaniel Schmidt.
Cornell University.

HEMMETS VÄN.

KÄRLEK OCH FRID, SANNING OCH RÄTT.

VOL. I. JULI 1903. NO. 7.

Hemmets vän.

* * *

Kärlek, himmelsk gudaflamma,
Tänd af lifvets välbehag;
Ifrån evighet densamma,
Fri från växlingarnas lag.
Kärlek kännes väl igen
Såsom sälla **hemmets vän.**

Frid är harmoni och lycka,
Sinneslugn och ljuflig ro.
Människor, som våldsmän trycka,
Längta att i frid få bo.
Sänd från himlen, dit igen
Leder denna **hemmets vän.**

Sanning, himlens klara spegel,
Visande hvad verkligt är
Utan någon högre regel,
Än dess väsen i sig bär.

Män'skors heder vårdas än
Utaf denna ***hemmets vän.***

Rätt *är lagen, som reglerar*
Män'skors verk och världens gång,
Den Rättfärdige regerar
Fria väsen utan tvång.
Valet tillhör fria män,
Rätt är därför ***hemmets vän.***

Erik Sjöstrand.

På Wartburg.*)

Af Ppof. Nathaniel Schmidt,

Cornell University.

TIDEN ilar. Gradvis och oförmärkt blekna minnena bort. Världsscenerіet skiftar beständigt. Endast här och där står bland lämningarna af förgångna sinnesintryck en bild kvar, som i formernas tydlighet och färgernas prakt om än svagt påminner om ursprungets skönhet: ett landskap, ett konstverk, ett människoanlete.

Kraftigare lefva i själens djup de tankar, som födts i ingifvelsens stund. Från dag till dag växa de i styrka och klarhet. Som doften sluter sig till blommans kalk, så fästa de sig gärna vid former, dem naturens eller konstens hand förtrollat. Men äfven i minnets rosengård varar vällukten längre än blomstringens friska fägring.

Åren ha flytt. Det är nu länge sedan. Jag låg vid universitetet i Berlin och studerade forntidens språk och nutidens tankar. Då grep mig en dag en aldrig rätt kufvad vandringslust. Världsstadens buller blef outhärdligt. Det moderna kulturlifvets rastlösa id, dess djupa, allvarliga spörsmål, dess bittra löjen, dess pin-

*) Ur Vintersol 1897. Med tillåtelse af herr Gustaf Palmquist.

samma självmedvetande vordo till tunga, anden förlamande bördor. Jag längtade hän att i frihet få andas ut i någon undangömd vrå af världen, där som självskrifne tolkare af naturens hemlighet stodo sagans sinnrika gestalter och viktiga skedens väldiga personligheter. Mina steg förde mig till Wartburg, minnessångarnes, troshjältens, de frihetssvärmande studentskarornas frejdade borg. Där fann jag hvad jag sökte.

* * *

Tyst och majestätisk ligger Thüringerskogen för mina fötter. Branta bergstigar leda upp till det åldriga slottet. Därnere i dälden är Eisenach. Ej långt därifrån reser sig Hörselberget. Inne i sångarsalen är allting stilla. Lyssnar man noga, kan man höra röster från långt förflutna dar. Äro de där figurerna verkligen mästerstycken af von Schwirds och Hofmanns konst? De äro ju lefvande. De sprida sig i salen. Högborna jungfrur i rikt broderade dräkter; artiga ungersvenner bära deras släp; riddersmän med förnäma later; furstliga personer i allsköns pomp och ståt. I högsätet sitter landtgrefven, och vid hans sida hans ädla gemål. Nu tågar in i salen ett sångarled. Hvem känner ej de härliga gestalterna? Där äro Walther von der Vogelweide, Wolfram von Eschenbach, Reinmar von Zweter, Heinrich von Ofterdingen. Skönt klingar sången. Walther sjunger Hermanns af Thüringen förtjänster, hans vapenbragder och hans gästfrihet, hans stolthet och hans ära. Heinrich tolkar Leopolds af Österrike storhet, hans ädla hug, hans krigsbedrifter, hans lysande hof, hans ojämförliga ridderlighet. Thüringens förkämpe tillfaller priset, men Heinrich vinner landtgrefvinnans nåd och frälsar lifvet. Nya idrottsmän träda fram. Klingspor från Ungern, den boklärde, drager mot Wolfram i gåtostrid. Han blir väl besegrad, men endast efter en väldig kamp. Därför hviskas det i salen, att Heinrich ingen annan är än Tannhäuser, som dårats af fru Venus' skönhet i Hörselberget, och att Klingspor lärt sin vishet af djäfvulen Nasion. Så ändas striden. Tystnad råder öfver skog och riddarborg. Här är

man ändtligen ute ur världen, uppe öfver tiden, i diktens förtrollade rike.

Därnere rulla seklerna sin kos, och vid lärosätena säges det, att intet sångarkrig fördes på Wartburg år 1207, att ett enda släktled var nog för att knyta denna vackra saga till minnet af Hermann den förstes för sångare gästfria hof, att Tannhäuser, likt vår Bellman, kunde dikta både botpsalmer och lustiga visor, men aldrig hade något att göra med Heinrich von Ofterdingen eller Wartburg, att ingen Venus bor i Hörselberget, och ingen djäfvul lär ut svartkonst ens till bokmalar, och att historisk sanning måste aktas högre än dikt.

Rätt är det väl ock att vilja veta, så noga som sig göra låter, hvad som verkligen timat i förgångna åldrar. Dock glömme man ej de stora, på djupet liggande tankarna, som dikten kan bära lika troget som historien.

Tre skatter vårdades för mänskligheten i medeltidens slott och borgar: självständighetskänsla, skönhetsträngtan och ridderligt sinne. Man behöfver blott läsa Tacitus och Cæsar för att se, huru frihetskärt och ädelt våra hedniska förfäders kynne var. Kristendomen ändrade ej germanens natur. Nasarenens bergspredikan var ej den stolte borgherrens ideal. Den självförsakande godhetens, det oskyldiga lidandets allt besegrande kraft kände han ej. Att med mannamod värja hus och härd, kräfva hämnd för liden oförrätt, skydda de värnlösa, bjuda trots mot maktens öfvergrepp, lefva utan fruktan, dö med obefläckad sköld, det var riddarens hederslag. Korsets väg förstod han ej. Dock var han i manligt ädel hållning befryndad med honom, som oförskräckt slungade sitt ve mot jordens mäktige, som protesterade mot oförrätten, ändock han gäldade den, som med skärpa klandrade sin landsherres regering, ändock han gaf åt kejsaren hvad honom tillkom. Broderskapets tanke fann föga uttryck i feodalsystemet; men dess nödvändiga förutsättningar voro där: troheten, som binder man och vif, barn och föräldrar, ledare och följe, och självständigheten, som värnar individens egendomlighet och utveckling. När en gång

folkens självbestämmelserätt har blifvit erkänd och deras öden hvila i hvarje mans och kvinnas hand, då kommer samhällslifvets hälsa och bestånd att bero på det mått af trohet, hänsynsfullhet och ansvarighetskänsla det maktägande flertalet förvärfvat sig, och på det djärfva sanningsmod, den okufliga frihetskärlek det tillfälligtvis besegrade mindre talet besitter.

"Utan skönhetslif är det rikaste samhälle ett fattighus", säger Rydberg i Faustöfversättningens kommentarie. För gudomen själf tycks det vara behof och hugnad att hvart ögonblick kläda tingen i ny högtidsskrud. Hvad under då, om i människohjärtat bor en evig trånad efter formers och färgers harmoni, toners samklang och lifssagans tolkning i stämningsfullt, tankerikt skådespel? Men kraften att skapa är ej hvar mans, och äfven förmågan att njuta konstens verk kommer ej utan tid, tillfälle och fostrans vård. Det germanen säregna svärmiska skaplynne, ur hvilket konstnärsdrömmar stiga upp, tarfvar ledighet från tärande brödbekymmer och en viss sättets och sedernas förfining. Innan folklifvet i Atén så genomträngts af trånad efter sköna former och klara, tingens väsen träffande tankar, att oförlikneliga skapelser dagligen sågo ljuset, hade genom långa åldrar konstfrön, törhända komna ifrån Österland, i en ännu helt rå omgifning måst vårdas inom Mykenes, Tiryns' och Trojas kungaborgar. Roms fall var blott den antika konstens solnedgång. Så länge naturen förblifver skön och kärleken vingar andens flykt, kan konsten själf ej dö. I sång och harpolek, i gotiskt bygge, i målning, virkning, smide, snideri fortlefde den och spred från adelsborgen sitt skimmer öfver kyrkan, skolan, klostret. När inga fattighus längre finnas till och inga på skönhetslif blottade samhällen, då kommer konsten att härligast pryda folkets gemensamma egendom och i enkel värdighet enskildt bo, då varda dess ädlaste njutningar lätt tillgängliga att fröjda barnets sinne, lätta mödan, lisa smärtan och förljufva lifvets sista stunder.

Riddareväsendets största förtjänst är möjligtvis hvad det uträttat för att höja kvinnans ställning i världen. Hon upphörde

väl ej med ens att säljas eller att gifvas i giftermål. Österlandets högsta vishet bjöd, att hon lefde i underdånighet. Men den typiske riddaren försmådde att äkta en brud, hvilkens ynnest han ej först vunnit genom hjältebedrift, förtrollande sång eller ädelt, uppoffrande, hugstort sinne. Därför gick snart på giljarefärd hvar sven, och hvar ungmö gaf själf sin hand. Så vardt kärleken äktenskapets grundval, ej som förr en önskvärd biomständighet. Att ridderligheten ofta var ytlig nog, som heliga Elisabets historia visar, betyder härvid litet. Blodets försvagning i adelskretsarna genom valrättens inskränkning var ett oundvikligt öde. De första varda de sista. Valfriheteus utsträckning, den sociala likställigheten, den oförytterliga självbestämmelserätten följa med nödvändighet, om än långsamt, från den en gång erkända grundprincipen. Mer än arfvet från forngermanska tider, mer än korsfararnas beröring med Orienten, verkar här kristendomen, som äfven i Mariakultens förirring bevarar sin ömma vård om det svaga, sin vördnad för det tåligt bidande och lidande, det gudalika, sin kyska åtrå för det evigt kvinnliga.

Frihetslängtan, skönhetssinne, kärlekssvärmeri, förfiningslust. Är det verkligen Thüringerskogens mystiska skuggor, Wartburgs stolta riddarsalar, sagovärldens sväfvande gestalter, som lockat fram för tanken dessa människosjälens evigt verksamma driffjädrar? Eller är det ändock till sist Richard Wagner, tondiktaren utan like, århundradets son, som gripit och håller fast flyktingen från sin samtid?

* * *

Vid midnattstid den fjärde maj 1521 kom "den nye ryttaren" till Wartburg. I denna trånga kammare inkastades han som fånge, kvarstannade han som gäst. Här forskade, tänkte och drömde han; här kämpade han sina strider, tvang Israels siare och skalder att tala tyskt tungomål, anfäktades af djäfvulen, rotfäste sig i den rätta tron.

Luther var på en gång munkväsendets störste representant och dess baneman. Hvad helst i tänkesätt, utläggningskonst,

undervisningsmetod och fromt sinnelag var mest kännetecknande för medeltidens kyrkliga lif fann här fulltonigt uttryck. Hvilka skatter denna kyrka slutit i sitt sköte! Hennes underbart sammanfogade lärosatser hade bevarat från glömska och förfall urkristendomens stora tankar. Hennes ridderlige försvarare, skolmännen, hade i tankeskärpa gifvit föga efter för Judalandets rabbiner eller ens Greklands vise. Helgonkalendern bär vittne om de ädla, stålstarka karaktärer, som fostrats af hennes stränga tukt. Sånger, som ännu lefva på kristendomens läppar, betyga den religiösa känslans djup och sanning. Huru samvetets åskor dundra i *Dies Irae*, domsbebådelsens dystra kväde! Hvilken gripande patos i *Stabat mater*, som af en grusad kärlekens och hoppets värld! Hvad jublande fröjd, hvad triumferande segervisshet i *Urbs Syon aurea*, "O, gyllene Jerusalem!"

För munken Luther var det knappast möjligt att kasta från sig detta arf. Riktiga djäflar med horn och klöfvar störde hans nätters ro. Med tron, en andlig princip, snärjde han magiskt verkande sinnebilders kraft. Under skriftens naturliga mening såg han lager efter lager af djupare betydelser. Den nya läran blef hvad den gamla varit, uttolkningens härskare, och tankespråk från skilda tider och utvecklingsskeden i Israels lif ställdes upp som slafvar att lyda mästarens vink. Det rätta ordet vardt en nyckel, som tron sköt in i himmelsporten. Men fromheten förblef sig lik. "Vår Gud är oss en väldig borg" andas samma gudhängifna sinne, som Bernhards af Clairvaux *salve, caput cruentatum!*

Dock hade af reformatorerna Luther måhända minst af munkens art. Ett visst allmänmänskligt kynne ställer honom främst i ledet bland de nya idéernas bärare. Calvin må ha varit honom öfverlägsen som bibeltolk och tänkare, Zwingli i praktiskt förstånd och handlingskraft; Melanchton må ha ägt en grundligare bildning och Œcolampadius ett fogligare sinnelag; Erasmus må ha varit lärdare; Sturm en visare pedagog; Carstadt mera kritiskt anlagd; Hubmaier följdrikare och Denck en mera klarsynt, fjärr-

Medeltidsborgar

skådande ande. Luthers uppriktighet och djärfva mod, hans sanningstörst och frihetskärlek, hans barnatro och mannakraft, hans rättframma och naturliga väsen, hans stämningsfulla lynne, hans självbehärskning, hans hänförelse, hans stora varma hjärta komma hans värde sasom människa att synas större. Hans namn rör flera strängar i vårt inre än något annat i denna på minnen rika pånyttfödelsetid.

På riksdagen i Worms ställde Luther upp skriften och förnuftet som auktoriteter gent emot kyrkan, vare sig hon yttrade sig genom påfven eller i ekumeniskt möte, och vidhöll samvetsfrihetens rätt, den personliga öfvertygelsens plikt. Andra röster ropade i tiden, att skriften och förnuftet icke vore nog, att gudomsanden, som ingifvit skriften och i förnuftet söker återspegla sina tankar, är högsta auktoriteten och i alla tider omedelbart berör för högre intryck känsliga sinnen. Endast småningom klarnar det för världen, att den i naturen, människoväsendet, historien, skriften inneboende sanningen varder själens egendom i samma mån, som dess krafter stärkas för eröfringen genom en på det gudomliga, det evigt verkliga, syftande sinnesriktning. För individens öga lyftes blott en flik af slöjan. Mänskligheten vinner genom släkte efter släkte en allt vidare synkrets. Hvad hvarje tid behöfver bäst att skåda, kan endast tidens egen ande se.

Allt i skriften hade ej för Luther samma värde. Jakobsbrefvet kallade han "en stråepistel". Höga Visan fann ringa ynnest i hans ögon. Han skönjde tydligt nog, att mera näring fanns för själens hunger i evangelierna och de paulinska brefven, än i ouppbyggliga namnregister, i en gång för alla upphäfda offerstadgar och i svårförståeliga förutsägelser. Mer eller mindre medvetet lade han som måttstock öfver bibelböckerna läran om rättfärdiggörelsen genom tron. Häri följde han sin store förebild. På den katolska kyrkans religionsurkund och frälsningsväg tillämpade han hedningeapostelns kritik af lagens värde. Grundsatsen är viktig. Det är den själen frigörande sanningen i skriften, som är af förblifvande betydelse. Låt den fria forskningen i ärligt arbete så

nogsamt som möjligt finna bibelskrifternas upphof, författareskap och historiska trovärdighet. Hvad evigt är kan ej af tiden härjas. Hvarför skulle ej bladen få gulna och falla af, om mognadens stund bringar gyllene frukt? Hjärtat af evangeliets och reformationens glädjebudskap är vittnesbördet om, att tron, den barnsliga tillförsikten och kärleken till en himmelsk Fader, rättfärdiggör själen i verklig lifserfarenhet och fyller henne med frid.

* * *

Det stundar till en ny världsepok. Århundraden ha skridit hän. Därute ha åskorna dånat. Massorna ha rest sig. Cæsar har rullat sin vagn i triumf öfver jorden. Tankens barn ha lupit obefarna, lockande banor. Ett öfveråldradt statsskick kämpar sin sista kamp. Här uppe har allt varit tyst. Men hvem nalkas där vid bergets fot? En riddare så bäld att täfla om sångens pris, en reformator att slipa andens vapen? Nej, endast en stormande ungdomsskara. Hur blodet sjuder, hjärtat sväller, kinderna glöda, ögonen blixtra, tankarna ila från tid till tid! Härligt brusar sången ur öfverfyllda bröst. Lågorna flamma. Där brännas å båle skrifter, som mana till återgång. Framåt är lösensordet, till frihet, enhet, broderlighet, till trots mot förtrycket, till skydd för de svaga, till fridfullt, skönhetsrikt, kraftigt samfundslif. Hell, unga sångarhop, som ännu äger friskhet nog i själen att inför släktets verkligt store fyllas af vördnad och beundran, medkänsla och efterföljelselust. Hvad mer om seklets afton skymmer, och hoppet ännu ej förverkligats, och dyster aning stiger upp om ännu en bitter fejd på forskningens, kulturens, samhällsskickets fält? Så länge ungdomssinnet lefver, som skådar sköna syner, drömmer frihetsdrömmar och längtar hän till friska källors porl och klättrar djärft mot bergets hjässa, skall världen aldrig sakna sångens söner och framåtskridandets förkämpar.

Den, som vill fly från en af stormen piskad samtid till sagans värld, som ingen tid vet af, och till idéernas, som höra alla tider till, på det han vederkvickt må gripa in på nytt i lifvets gång, kan göra sämre val än följa stigen, som genom dunkel skog för vandraren till Wartburg.

E Tegner

Fridsröster.

När de mäktige på jorden
Trampa en föraktad ätt,
Och i södern och i norden
Styrkan öfver allt har rätt;
När den svagare, förtryckte
Svekets dolk i gördeln bär,
I din egen barm du flykte
Och slut frid med världen där!

Stiger dagen på det höga,
Blickar glad och fridsäll ner,
Hata ej! Hans rena öga
Djupet af ditt hjärta ser.
Kommer kvällen med sin stjärna, —
Kvällen är med friden släkt —
Stäng ditt bröst för hat, så gärna
Som din dörr för nattens fläkt!

Döm ej strax den vilseförda,
Stolte broder med förakt!
Icke vägde du den börda
Ödet på hans skuldra lagt.

Icke talde du de strider,
Som han stridde för sin dygd;
Icke vet du hvad han lider
Af sin ånger, af sin blygd.

Du som hämnd och hat förkunnar
I din egen himmels namn,
Ser du icke, himlen unnar
Rum åt alla i sin famn.
Om den slutna evighetens
Dolda rådslag hvad vet du?
Hvem har mätt barmhärtighetens
Bottenlösa djup ännu?

Ack, hvad gör det, hur vi kalla
Denne far, som dock är vår?
Hvad tillfälligt är må falla,
Det väsentliga består.
Månn' den vise med sin lära,
Än så djup, så konstigt byggd,
Kommer världens Gud mer nära,
Än den vilde med sin dygd?

Hör mig, hör mig, gode fader,
Väsen bakom världen gömdt!
Ibland jordens myriader
Lys de många, som dig glömt!
Tyd för dem instinktnings-orden
Till hvad ädlast jorden såg:
"Gudi ära, frid på jorden,
Mänskorna en helig håg!"

Medan än bekymret tiger,
Drick ur kärlekens pokal,
Drick dig varm, förrän du stiger
Ner i årens kalla dal!

Du som re'n med fulla händer
Uppå lifvets höjder står,
Gör det goda, förr'n du vänder
Åter med förblekta hår!
Bygg med svettig flit din boning,
Bygg den uti fridens land,
Bjud hvar ovän till försoning
Och hvar vän till stöd din hand!

Du, som släpar sista stenen
Opp till lifvets pyramid,
Vill du från dess höjd se scenen
Utan fasa, så äg frid!
Ack, du vet ej, hvar du landar
Ifrån dödens stilla haf,
Därför mana goda andar,
Endast goda till din graf!

Innan än din plats är öde
Bland de lefvande, gör godt!
Dö, och hoppas bland de döde
Ingen hämnd, försoning blott!
Ingen ånger, ingen vrede
Till din sotsäng tränge sig!
Stilla saligheter brede
Sina vingar öfver dig!

Esaias Tegnér.

Esaias Tegnérs föräldrahem.

Mänska, någon himmelsk flamma
Lefver i dig, vårda den;
Frid och kärlek måste stamma
Från den faderlige vän.
Vet du på din lefnadsgåta
Något tröstligare svar,
Än att älska och förlåta
Sönerna af samme far?

Är du lycklig, väl, så gläd dig
Åt din lycka med enhvar,
Och ju mer du delar med dig,
Desto mera har du kvar.
Räck öss handen, vägra ingen,
Låt hvar glädje som du njöt,
Flyga genom brödraringen
Liksom en elektrisk stöt!

Om du lider, om du faller
Misskänd utan tröst och hopp,
Genom lifvets fängselgaller
Se i öppna himlen opp,
Där hvar hatfull själ, hvar bitter
Svartnar som en slocknad brand,
Och försonligheten sitter
På den högstes högra hand.

Yngling, du, hvars stjärna rullar
Öfver lifvets paradis,
Sola dig på dina kullar,
Hata ej, var glad och vis!

Don Porfirio Diaz, President of Mexico.

Chapultepec — Official home of President Diaz.

*En löftets minnesstod.**)

Af Dr. Hjalmar Edgren.

MEXIKOS breda och präktiga avenue *El Paseo de la Reforma* ("Reformpromenaden"), som med skuggrika alléer, prunkande blomrabatter och anslående minnesstoder leder ut till det beryktade presidentpalatset Chapultepec, är hufvudstadens stolthet. Och detta med rätta. Knappt finnes väl en offentlig promenad, som i högre grad än denna förenar skönhet med historiskt intresse. Också dröjer ej främlingen att besöka den. Som sådan strödvade äfven jag en vacker afton strax efter min ankomst till Mexiko bland "paseons" skuggor. Allt var ägnadt att framkalla en angenäm sinnesstämning. Luften vårlikt frisk, som nästan alltid i detta härliga klimat. Himlen ren och klarblå, som vanligt här uppe på höglandsfjällen. Blomdoft och fågelkvitter bland de ståtliga eucalyptus-trädens grenar. Toner af regementsmusik från en af avenyens rundlar (dessa blom- och statybekrönta utvidgningar, som så väl benämnas med det oöfversättbara *glorietta*s). En brokig blandning af det främmande landets typer och dräkter. Och slutligen, som en ram kring den tjusande taflan, höglandets mäktiga bergskedjor.

Jag vandrade framåt, betraktade flyktigt de längs sidoalléerna anbragta bronsbilderna af Mexikos stormän; dröjde längre framför den imponerande Columbusstatyn, hvilken ur prunkande blommor höjer sig öfver sin röda marmorsockel, drack begärligt den friska luften och påskyndade mina steg mot den glorietta, hvarifrån musiken kom. Då jag nådde platsen möttes min blick af en syn, som ej kunde undgå att på mig göra ett lifligt intryck. Mot en bakgrund af snöbekrönta bergmassor höjde sig på en kraftigt skulpterad sockel öfver den blomsterhöljda rundeln Guatemotzins krigiska bild med örnfjädrar och lyftad lans. Guatemotzin, aztekernas

*) Ur "Sommarferier i Montezumas Land". Am. Bapt. Pub. Soc. Chicago, Ill.

siste kung, den ädle, men olycklige försvararen af sin fädernestads frihet, nu ärad på den plats, där han dukat under! Och sockelns reliefer, förhärligande minnet af den kufvade indianens fosterlandskärlek, när han, tillfångatagen, bad Cortes ända ett lif, som ej mera kunde tjäna fosterjorden; och när han, sträckt på pinbänken, fåfängt manades att för de fikne plundrarne uppdaga sin fädernestads dolda skatter!

Ödets ironi! Den hårde segrarn, som på det med våld och list störtade rikets ruiner upprättade sitt "Nya Spanien", han äger där ingen enda minnesstod, medan nu de kufvades ättlingar vid ljudet af lifvande nationalhymner vandra kring detta stolta monument, hvilket en bland dem, den store Juarez, uppsatt till ett pånyttfödelsens tecken.

Mot fjällens bakgrund höj din bild,
Allvarlig, djärf och krigiskt vild,
Med örneplym och lyftad lans,
Beströlad utaf solens glans!

Ur seklens skuggor på den mark,
Där förr du kampen ledde stark,

Höj dig, en ädel frihetstolk,
Inför ditt pånyttfödda folk!

Säg dem: "Långt hellre blodig strid
Än den förtrycktes fega frid!
Långt hellre nederlag och död
Än en förkolnad frihetsglöd!

Långt hellre fosterlandets skatt,
Begrafven djupt i glömskans natt,
Än plundrad bort med sniken lust
Af röfvare från fjärran kust!

Ja, hellre långt tortyrens kval
Med hjältens oförsagda val
Än denna skatt i deras hand,
Som störtat ha ditt fosterland!" —

Och hör ditt folk din stämma rätt,
Mot seklens kväll en frigjord ätt
Skall vandra fram i mognadt hopp
Och se till dig med vördnad opp.

Men, ideal och verklighet! Hur mången dissonans dem emellan! Då jag trädde närmare statyn och, gripen af dess betydelse, lade min hand på en indians axel med det spontana utropet: "En härlig staty! — Ett ideal för er att se upp till!" kom från en af pulque ångande mun det likgiltiga svaret "Si, señor", hvarvid han strök af hatten och tiggde om en allmosa. Och så trädde därtill en i vämjeliga trasor höljd smutsig och ärrig kvinna fram med ett barn vid bröstet och ett vid handen och tiggde jämmerligen samt med oafvislig enträgenhet om en "centavo".

Arma Mexiko! Den hel- eller half-indianska folkmassa, hvars lyftning ligger den sanne patrioten så varmt om hjärtat, står ännu öfver hufvud på en så låg utvecklingsgrad, att äfven mången infödd ser misstroendefullt mot framtiden. Men hur kunde väl denna massa, under århundraden förslafvad, utplundrad och förfäad af hårda herrar och en roflysten kyrka, med ett par generationers växlande och krampaktig sträfvan för upplyst frihet höja sig i jämnbredd med andra, mera gynnade folk? Hvad under, om ännu råhet, okunnighet och andligt mörker fortlefva från gångna tider? Om brott, dryckenskap och lösaktighet ännu äro vidt rådande? Och ändock, hvem kan undgå att tillika med uppriktig sympati bemärka allt det goda och gedigna i detta folks karaktär och den medfödda härdighet och intelligens, som utmärka detsamma? Och hvem kan förneka, att reformbetet liksom en djup ström sakta framskridit mot sitt mål under parti-

stridernas och revolutionernas rasande hvirflar och motströmmar? Ha dessa snart hundraåriga strider närt laglösheten, utarmat folket och dränkt landet med blod, stå likväl framåtskridandets stora råmärken kvar: frigörelsen från Spanien; den liberala författningen; slafveriets afskaffande; religionsfrihetens upprättande; indragningen och försäljningen af klostren och kyrkans ofantliga gods; störtandet af det påtvingade kejsardömet; statens och kyrkans fullkomliga åtskiljande och jesuiternas förvisning; anläggandet af järnvägar och telegraflinier, som fastare förena den stora samhällskroppens delar; samt lugnets och ordningens upprätthållande under republikens nuvarande regering.

Och en väsentlig del af detta reformarbete, helst det jämförelsevis nyare, har beredts och utförts af tvänne män utaf rent eller blandadt indianskt ursprung: af Juarez, republikens störste och ädlaste son, hvilken till sin börd var en fattig indian, som genom kraft och kunskaper arbetade sig upp till rikets högsta värdighet och blef sitt folks räddare i nödens stund; samt af Diaz, republikens nuvarande faste och statskloke ledare, som äfven han har indianskt blod i sina ådror

Under dessa och liknande betraktelser tillbragte jag vid regementsmusikens toner en njutningsrik stund i den vackra rundeln. Själfva paseon, som på aftonen är Mexikos mest fashionabla promenad, dess Champs-Elysées, antog ett allt lifligare utseende. Det förnäma, det spanska Mexiko började fylla densamma: eleganta, behandskade fotvandrare; vagnar med mången skön inamorita, hvars mörka ögon blixtrade under mantiljens smakfulla veck; ryttare på eleganta hästar med granna sadlar, lasso och lariat. Västersolen silade mellan trädens löf sitt guld öfver blommor och folkgrupper samt belyste med sin fulla glans Guatemotzin därofvan, där han hög och trotsig stod med blicken vänd mot öster, hvarifrån hans folks förtryckare kommit.

Min lilla vrå bland bergen.

* * *

Jag vet en vrå emellan bergen,
En liten vrå, som tillhör mig,
Där ingen flärd innästlat sig,
Där ingen oskuld skiftat färgen.
Hvart än mig ödet kasta må,
Jag längtar åter till min vrå,
Min lilla vrå bland bergen.

En koja, högröd som skarlakan
Och lugnare än ett palats,
Ger åt mitt läger skygd och plats —
En rosenhäck är mitt sparlakan.
Hvart jag af ödet jagas må,
Jag längtar åter till min vrå,
Min lilla vrå bland bergen.

Där har jag stängt en fånge inne,
Som måste gifva sig tillfreds
Inom den lilla trånga krets,
Ty jag har bländat håg och minne.
Hvart än mig ödet drifva må,
Jag längtar åter till min vrå,
Min lilla vrå bland bergen.

Min lilla Hildur heter fången,
Och kärleken med blomsterband
Fäst hennes hjärta, fot och hand
Vid kojans sångare och sången.
Hvart jag af ödet jagas må,
Jag längtar åter till min vrå,
Min lilla vrå bland bergen.

Hon är befäst, min lugna hydda,
Så otillgängelig som säll,
Ty mörka skogar, höga fjäll
Mot världens stormar henne skydda.
Hvart jag af ödet jagas må,
Jag längtar åter till min vrå,
Min lilla vrå bland bergen.

Jag har sett ramla flera troner
Som fåvitskt barnalek till grus,
Men ännu står mitt trygga hus
Och vet ej af revolutioner.
Hur högt mig lyckan gynna må,
Jag längtar åter till min vrå,
Min lilla vrå bland bergen.

Jag jagade i ungdomsåren
En brokig fjäril, prydd med gull.
Jag vilse gick, jag föll omkull,
Jag stötte mig — än svida såren.
Men jag var lycklig nog ändå
Att åter hitta till min vrå,
Min lilla vrå bland bergen.

Att lyckans yra fjäril fånga,
Jag löper aldrig mer omkring;
Ty jag har lärt, att ingenting
Man vinner så med mödor många.
Nej, jag har lycka nog ändå:
Min sköna fånge i min vrå,
Min lilla vrå bland bergen.

Johan Anders Wadman.

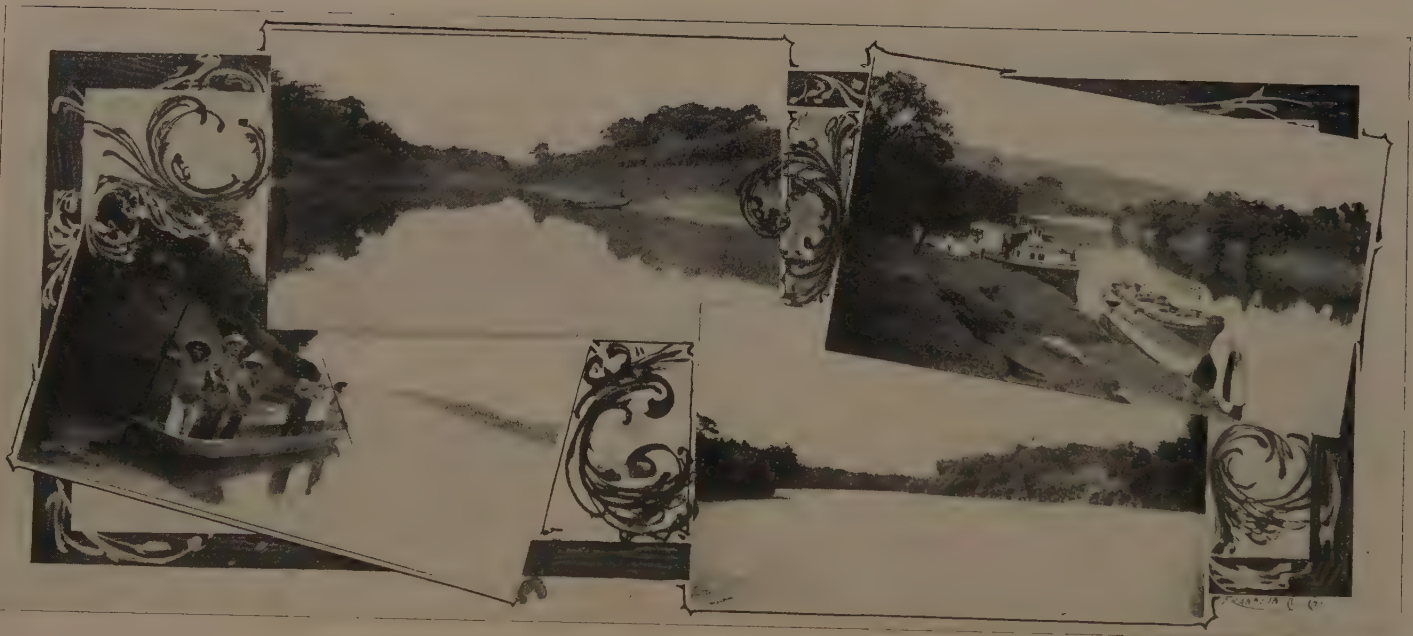

Vyer från Chacamas floden.

I Manyánas land.

Af C. M. Roe.

Alltsedan mina gosseår, när jag af min vänliga, omtänksamma mormoder erhöll Lucian Biarts "En ung naturalists äfventyr", som jag med det största intresse studerade, har jag längtat efter att någon gång kunna besöka det tropiska Mexiko. Tillfället kom. Norden låg fjättrad i vinterns isbojor, men det var just därför så mycket mera välkommet. En tripp till Mexiko kan företagas på tåg och tar då fyra dagar och fem nätter. Vi valde emellertid den längre, men mindre tröttsamma och mera intressanta, såväl som billigare vägen på båt från New York. Världens största handelscentrum var klädt i snö och is, då vi en torsdag i januari styrde vår seglats mot sydligare regioner. Inom två dagar hade vi lämnat alla tecken till vinter bakom oss, och seglade utmed Floridas kust. *Indian River*-landets half-tropiska grönska var en angenäm syn för nordiska ögon. Under dagen färdades vi förbi *Palm Beach* med dess storslagna hotell; *Miami*, en framåtskridande liten stad långt ned emot

södern; sedan *Cape Florida*, med sin fyrbåk; *Florida Keys* med sina bojar och fyrbåksskepp, och slutligen *Dry Tortugas*, en smal linje af kringströdda holmar i väster, och sent på eftermiddagen satte vi ut på en natts resa till Havana.

På morgonen befunno vi oss ankrade i den klara, sköna hamnen, ej särdeles långt från den olyckliga "Maines" rostiga master och spant. Dagen tillbragtes med att bese staden och den stora klippomgifna fästningen, *Moro Castle*. Sällan har naturen försett en så fullkomlig hamn med ett så oemotståndligt försvar. Så måste äfven den store upptäckaren ha tänkt, när han först fick syn på denna förstäfslika udde. Det är klart att de svarte äro den härskande klassen i den nya kubanska republiken. De spanska invånarne afsky detta förhållande, och såsom följd däraf finnas två om makten täflande partier. Den nästan oundvikliga sammandrabbningen af dessa stridande partier kommer med all sannolikhet att bringa å färde Förenta Staternas ingripande och slutliga herravälde.

Följande morgon befunno vi oss ett godt stycke på väg mot *Progresso*, Yukatans förnämsta hamn. Detta var en dags seglats på ett tropiskt haf, hvilken aldrig kan förgätas. Skyn, luften och hafvet påminde oss om att vi nu befunno oss inom tropikernas förtrollande cirkel. Den genomträngande, saltbemängda lukten af den hastigt afdunstande oceanen var så stark att den till en början var nästan obehaglig. Liksom de flesta dofter berörde denna salthaltiga afdunstning vårt sinne på ett mystiskt sätt, och framtrollade i vårt minne många historier och sagor om hafvet. *Robinson Crusoe* och kannibalöarna, *De västindiska sjöröfvarna*, Coopers hafsberättelser, "*Omoo and Typee*", "*Ebbtide*" och "*Treasure Island*" samt Louis Beckes realistiska berättelser. Det var en dag som kommer att dröja länge kvar i mitt minne. Himlen var klar, den smekande passadvinden blåste uppfriskande in under tälttaket på skeppets skuggsida, tumlare kappsummo i stora flockar, hoppande högt öfver vågornas kammar, flygfiskar, störda af skeppets för, skyndade bort i alla riktningar, och den oansenliga nautilus spred ut sitt lilla segel för en vänlig bris.

Vi landstego i *Progresso* och besökte de stora Henequen hamnmagasinen. Denna kaktusfiber är använd för bindningsgarn. Den är landets förnämsta exportvara. Förlidet års försäljning af denna underbara produkt belöpte sig till ett värde af $37,000,000 i mexikanskt mynt. Vi hastade igenom den smutsiga staden, och togo tåget till *Merida*, halföns hufvudstad, tjugofem mil upp i landet. Denna gamla stad var af okänd ålder, när spanjorerna första gången besökte landet år 1542. Det är en rik plats och räknar bland sina innevånare många miljonärer. Gatorna sakna stenläggning

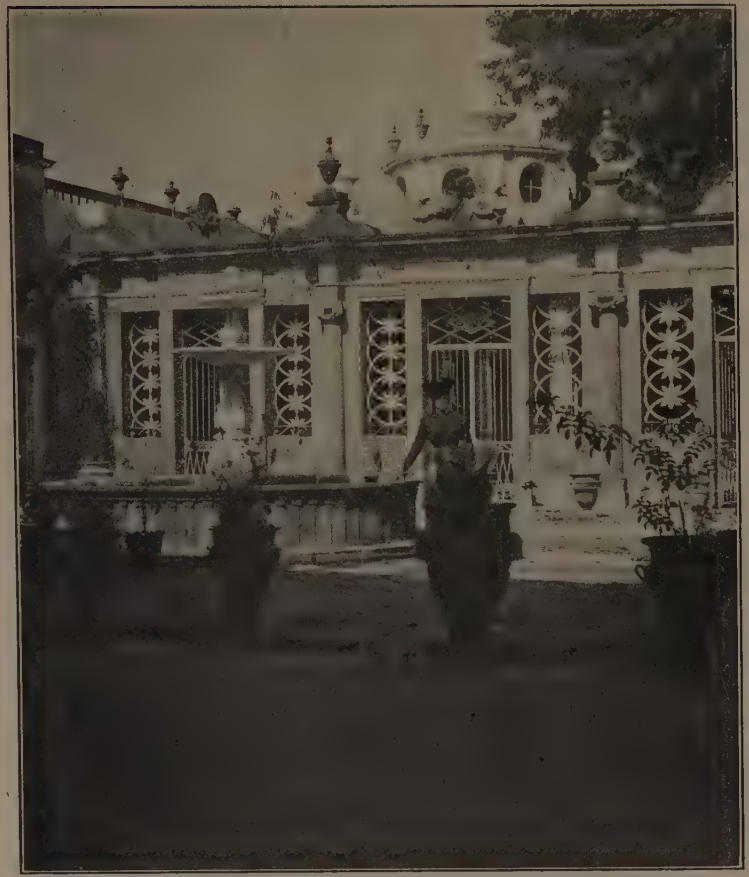

City home of a wealthy Mexican.

A "Bronze Beauty" at Navidad.

och äro mycket smutsiga. Gula febern är vanlig. Handeln är mycket liflig. Ett stort antal amerikanska affärsmän finnas här. En amerikansk okulist säljer glasögon till alla, emedan de äro på modet i New York. En amerikansk handelsresande sålde de båda första väderkvarnarna, som infördes i landet, för $20,000 och upphörde med att resa. Yukatan är öfversålladt med intressanta ruiner, lika gamla om ej äldre än Egyptens pyramider. Egendomliga hieroglyf-inskriptioner dekorera väggarna. Ingen har ännu lyckats tolka detta besynnerliga språk. De närvarande innebyggarne äga inga traditioner angående dem, och göra icke ens ett försök att gissa inskriptionernas ursprung.

På morgonen den andra dagen sedan vi lämnat *Progresso* fingo vi de stora bergen i sikte, hvilka höja sig i trakten af *Vera Cruz*. Resande sig högt upp i det molnfria blå, 150 mil aflägset, en jätte bland jättar, stod det lätt igenkänliga Mount Orizaba, dess snöhvita topp tornande 18,500 fot öfver hafsytan, den skönaste och mest vördnadsbjudande syn i detta land af skönhet och under. Vår kapten berättade oss att han hade sett morgonsolen förgylla denna konlika topp på hundra mils afstånd.

Vera Cruz, kändt som en af världens uslaste pesthålor, företer dock en behaglig syn ifrån sjösidan. Den äger en präktig vågbrytare, byggd af Pearsons. På en holme i hamnen ligger den mexikanska arsenalen. Ankrad omkring den låg republikens leksaksflotta. Stadens gator voro uppbrutna, ty man höll på att lägga ned moderna kloakledningar, som komma att betydligt reducera den nu ansenliga dödsprocenten. Amerikanare göra väl i att, när de besöka Vera Cruz, taga in på *Hotel de Mexico*. *Hotel Universal* är på allt sätt dåligt. Och dock, trots all denna smuts, är Vera Cruz en rik stad. En affärsman, boende i ett ytterst enkelt hus, säges äga $20,000,000. En neger tog hand om vårt baggage. Han var en viktig personlighet, med sin hvita kostym och gnistrande juveler, var berest och var mycket mån om att uttala sina egna åsikter. Han kom från Beliza i British Honduras, och var synnerligt hågad att diskutera världspolitiken. Han slöt sin afhandling öfver den närvarande situationen med den betydelsefulla anmärkningen "we Anglo-Saxons can lick the earth".

Kustfartygen, som ägas af Romano kompaniet, en spansk firma, äro små, öfverlastade med frakt och passagerare, och äro ytterst illaluktande. Efter att en civiliserad människa på en af dessa båtar kastats fram och tillbaka af en bister nordan under ett par dagars tid är hon villig att underkasta sig hvilka svårigheter och faror som helst på land.

Usumacinta-floden, som vid sin mynning kallas *Grijalva*, är en skön, tropisk ström, uttömmande i den Mexikanska viken en oerhörd vattenmassa

Chacamas-floden.

som hopats genom ett halft dussin floder och ett stort antal smärre bäckar. Vi färdades upp genom denna flod, observerande med förtjusning det tropiska landskapets härliga scener och egendomliga föremål. De högresta kakaopalmerna, de snattrande och skrikande papegojorna, de besynnerliga, briljant befjädrade fåglarnas flykt, infödingarnas halmtäckta kojor, de mörkhyade invånarna, som visade sig här och där i den tropiska småskogen, gjorde att vi erforo en viss känsla af tillfredsställelse vid tanken på att nu voro vi säkert i "den heta zonen".

La Perle Water Falls.

Frontera, fem mil uppåt floden, är en framåtskridande stad på 3,500 invånare. Belägen på flodens östra sida är den ej mycket ofvan hafsytan, men utan att kunna nås af öfversvämningarna. Det är en hälsosam plats. Vi funno endast en doktor, och han hade ej mycket att göra. Staden har en liflig handel. För fyra år sedan lade endast tre ångbåtar till vid denna plats, nu ligga tjugotre vid dess bryggor. Amerikanska varor importeras och utsändas till de stora plantagerna. På denna ehuru litet kända plats funno vi ett amerikanskt skeppsvarf och en brädgård, hvilka ägas af Chicago-kompanier. *Frontera* är en vacker liten stad med gröna gräsmattor; briljanta, tropiska blommor; hvisslande koltrastar; stora, spanska lagrar, oerhördt höga kakaopalmer, och mera tilldragande än allt annat, den stora,

Infödingarnas hyddor.

vida, mystiska strömmen, som glider oupphörligt förbi på sin väg mot Mexikanska viken.

Resan uppåt den stora floden i den heta zonen erbjuder alltid skiftande scener, som fröjda ögat hos en icke van vid ekvatorialregionernas flora och fauna. Förtjusande utsikter med rikligt varierande löfverk framträda vid hvarje krökning af floden. Man märker särskildt de stora, symmetriska ceiba-träden. Vatten- och landfåglar mötas vid flodens kant. Stora sköldpaddor, nu och då en krokodil, och på stranden jätteödlan, den gröna leguanen, äro föremål för jägarens kula. Vi färdades ofta förbi infödingarnas landtgårdar med sina sockerrörsodlingar och bananlundar, sina palmetthyddor, öfverskuggade af kakaopalmer, och sina "cayukas", uppdragna på

Chacamas River at Chacamas Plantation.

stranden. Dessa "cayukas" eller kanoter, gjorda af en enda mahogny- eller bari-trädstam, äro ofta fyratio fot långa och kunna bära tunga laster. Vi mötte många sådana, hvilka kommo utför floden, lastade med majs, bönor, bananer och sockerrör.

Nu och då passera oss infödda jägare i sina jaktbåtar. Dessa äro ute för att skjuta de försiktiga och numera något sällsynta krokodilerna, eller gárza, en svart och hvit trana, hvilkens plymer ha ett högre värde än till och med strutsfjädrar. Längre upp på floden sågo vi stora flockar af denna fågelsort och förnummo att de värderades ända upp till $17 pundet. Floden kröker sig oupphörligen, så att vi, för att komma 75 mil rakt in i landet, måste tillryggalägga 187 mil på floden. Allteftersom vi trängde längre in i landet blef skogen allt tätare och tätare och djurvärlden blef mera mångfaldig. Apor och babianer snattrade och tjöto. Babianen med hundansikte

In the interior of Mexico.

Corridor of Mexican farmhouse (Hacienda de Ateguiza).

är mycket allmän. Hans skällande, både dag och natt, är ett fasaväckande oljud. Den lurfviga apan är mycket lik en människa i sina åtbörder. En amerikansk plantageägare omtalade sin erfarenhet, då han försökte döda en sådan. När babianen blef skjuten stod han upprätt på en horisontal gren. Kulan hade gått igenom hans kropp, men han plockade löf och stoppade i såret för att hämma blodflödet. Jägaren häpnade. Han kände som hade han begått mord.

Vi tillbragte en natt på floden och fingo där genomgå en ny erfarenhet. Klockan två på morgonen väcktes vi med att båten törnade emot ett jätteträd som hängde ut ifrån stranden. Vår lots, en inföding, hade slumrat af.

Ancient Church at Palenque.

Vi lågo och lyssnade till ångmaskinens stönande, när båten backade några slag, till de förskräckta infödingarnas utrop, de mystiska ljuden som kommo från den djupa skogen, och under det hela den stora strömmens ständiga sorl. Vi landade tryggt påföljande dag i den lilla staden *Monte Cristo*. Här mötte vi ett af de första dröjsmålen på vår färd och började inse att *manyana* (i morgon) förekommer på infödingarnas läppar oftare än något annat ord, om icke *posti-manyana* (i öfvermorgon). Dessa båda ord tillsammans med uttrycken *poco tempo* (om en liten stund), som kan betyda om en timma, sex timmar, tolf timmar, eller en vecka, och *poco*, *poco* (sakta, sakta) användas ständigt.

Nutidens driftige amerikanare, med sin ständiga brådska, är raka motsatsen till dessa infödingar, och det fordras allt det tålamod han äger att

I Monte Cristo.

utan svårare följder taga sig fram på en resa i detta land. Snart kommer dock hans frustande järnhäst att förändra allt detta, som den redan gjort i den nordliga delen af Mexiko.

Efter åtskilliga dröjsmål befunno vi oss slutligen i sadeln, färdiga för vår första ridtur genom den tropiska skogen. Vägen förde oss en stund upp genom Usumacinta-dalen. Här och där sågo vi glimtar af floden, som krökte sig genom de gröna labyrinterna. Morgonen var molnfri. Solens hetta förmildrades något af en sakta sydvind. Luften var parfyrmerad med balsamiska skogsdofter lika ljufva som de hvilka Nordens furu- och granskogar bjuda på. Snart inträdde vi i de djupa urskogarna. Vägen var föga

A Street Scene in Frontera.

bredare än en indiansk gångstig, slingrande sig mellan höga grönskande väggar. Träden sträckte sina jättelika kronor mot skyn, bärande på sina stammar och grenar parasitiska massor af vinrankor, kaktus och orkidéer, nedanför voro täta snår af palmer, törnen, ormbunkar, slingerväxter och mera dylikt, som var alldeles ogenomträngligt utan tillhjälp af en faskinknif. Hvarje krök af vägen öppnade nya vyer af dessa förvillande växtmassor. Mahogny, bari och zapote träd af stort omfång, med sina massiva rötter af alla möjliga former, hållas fångna i ofantliga vinrankors dödliga och ormlika famntag. Några af träden voro strypta till döds af ett slags kaktus, som till formen liknar en grön boa constrictor.

När vi brutit oss fram genom dessa skogsväggar började vi färden öfver ett fält af pampasgräs. Uppkomna på en kulle på denna stepp, hade vi en god utsikt mot bergen i sydvest. Deras oregelbundna konturer, framskymtande mellan de gröna snåren nedanför och himmelens blå därofvan.

Väg på Chacamas-plantagen.

bildade en tafla, som var skön och inspirerande. Den kom oss för tillfället att glömma den värk vi erhöllo af våra små mexikanska hästars stötande. Nu och då redo vi förbi mahognybjälkar, nedhuggna och färdiga att dragas ned till närmaste ström. Mycket mahogny timmer utskeppas fortfarande ehuru det pågått i öfver sjuttiofem år. Vi störde åtskilliga hjordar vildsvin i skogen. Fåglar funnos i mängd och vår ornitologiska kunskap var alldeles otillräcklig att kunna tolka de många mystiska ljud, såväl som de ljufva toner, hvilka kommo från skogarnas djup. Vi önskade att några

På Chacamas-floden.

af våra småfågelälskande vänner hade varit med oss, så kunde de ha fått se den stora hägern, den sax-stjärtade svalan, så stor som en liten hök, den lysande, blå kolibri, den stora mexikanska skrikan, de mångfärgade papegojorna med många andra intressanta fåglar. Ett slags små rådjur är mycket talrikt i dessa trakter. Babianen med hundansikte är mycket vanlig. Vi hörde ofta hans besynnerliga skällande. Skogens herre är jaguaren, eller tigern, som infödingarna kalla honom. För att bli sedd, måste den jagas, och han är alls icke sällsynt. Jag är förvissad att President Roosevelt skulle här fått ett mycket bättre byte än då han gick på sin björnjakt i Mississippi-dalen. Den vilda kalkonen och fasanen jämte boa constrictor

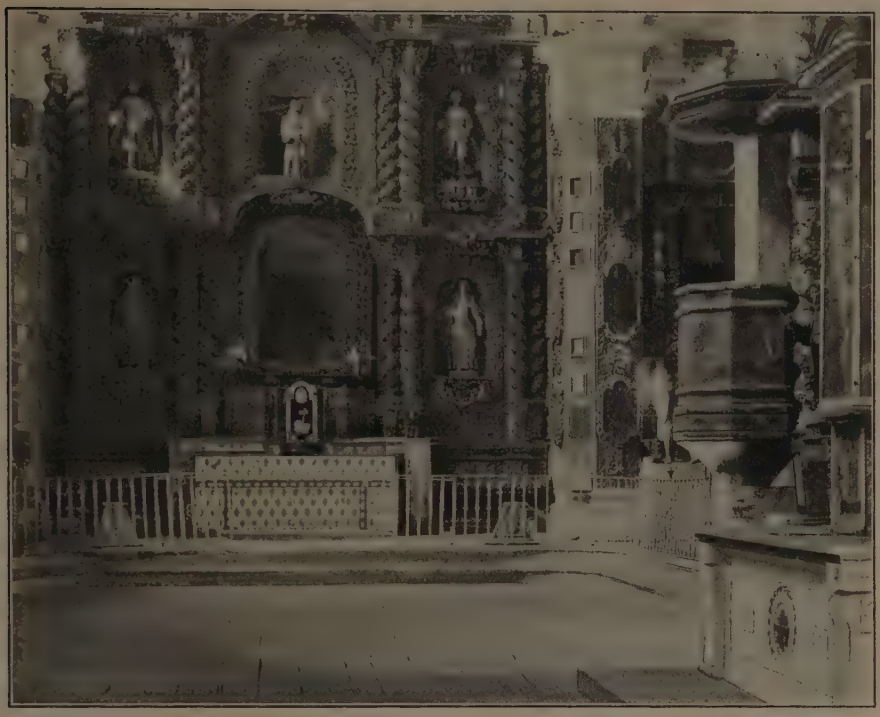

Interior of oldest church in the Western Hemisphere. Erected by the Spaniards shortly after the conquest of Cortez.

Catacombs of Guanajuato, Mexico, containing thousands of mummified bodies, many of which were prepared for burial in the manner of the Egyptians. History and date of Catacombs unknown.

och ett dussin olika slags ormar voro värdiga föremål för sådana författares pennor som Kiplings, Thompson-Setons eller Longs.

Den isolerade staden Palenque och de föga kända ruinerna i dess närhet äro värda en resa på många mil för att skåda. Byggd på en jämn platå vid foten af bergen, är byn omgifven af oerhörda skogar och ligger nästan under skuggan af det gamla Don Juan. Detta berg, 3,000 fot högt, bildar en del af Sierra Madre Rouge, hvilken bergskedja löper i norr och söder genom Chiapas. Vid foten af dessa berg och strödda längs med deras med täta skogar beklädda sluttningar på ett afstånd af sextio mil, ligga ruiner af hög ålder och ansenlig storlek. Liksom Yukatan templen äga dessa hieroglyfinskriptioner, som ännu ej kunnat tolkas. De ligga här i tyst storslagenhet, djupt öfvertäckta med tropisk grönska, väntande på någon Rawlinson eller Condor, som skall uftvinga dem deras hemligheter genom tålig och ihärdig forskning.

Jag skall ej försöka gifva en beskrifning af dessa tempel efter en förlorad människoras, utan hellre hänvisa eder till den högst intressanta skildring som Stephens skref efter sin resa genom dessa vildmarker år 1839. Hans båda volymer öfver sina resor i Central Amerika och Södra Mexiko förtjäna en plats i hvarje bibliotek.

En cayuka- eller kanot-tripp nedför den härliga *Rio Chacamas* var en af de trefligaste erfarenheter under hela vår resa. Denna undersköna ström, ty vi sågo ingen som kunde öfverträffa den, hade sin upprinnelse bland bergen söder om Palenque, följer foten af förkullarna, genomtränger ett land, som beträffande markens bördighet och produkternas mångfald är oöfverträffligt i hvilken del af världen som helst. Vi stannade i La Perla, en *finca* eller plantage, tio mil öster om *Palenque*. Huset låg på själfva den branta stranden af *Chacamas*. Här, midt i hjärtat af denna sydliga vildmark, var en lustgård af oöfverträfflig skönhet och bördighet, hvilken endast några år förut varit en urskog liksom det omkringliggande landet. Musseldjurens skri väckte oss klockan fem. Strax därefter voro vi i den fyratio fot långa cayukan, redo för vår färd nedför floden. Morgonen var klar och sval, med en friskhet i luften som man antager kan finnas endast i ett nordiskt klimat. Djurvärlden sökte draga den största nytta af denna morgonens svalka. Floden *Chacamas*, eller som indianerna uttalade namnet *Chacamax*, motsvarar fullkomligt ens föreställning om en tropisk flod. Vi frågade vår båtsman hvad flodens namn betydde. Han kunde endast svara: "*Quien sabe?*" ("Hvem kan säga det?") Detta namn, liksom Palenque och dess ruiner, är blott en kvarlefva af en bortglömd forntid. Strömmen var medelmåttigt stark och vattnet klart. Stränderna voro branta och

"In the home of his father"—Ruins of an ancient temple at Mitla, Mexico, built by unknown hands.

Exterior of an ancient temple at Mitla, Mexico, built by an unknown civilization.

Hauling ore in the mountains of Mexico.

Mining in Mexico.

skogbeklädda. På vissa ställen sträckte skogens jättar sina armar tvärs öfver floden. Fisken hoppade ständigt och stora sköldpaddor funnos i öfverflöd. Vi hindrades från att taga ett morgonbad genom vår båtsmans underrättelse att krokodiler påträffades ofta. Vi öfverraskade en hvit egretthäger, en art som nästan utrotats af plymjägare, och voro lyckliga nog att komma öfver en stor kondor, Andernas konung, som hade vandrat ett stycke bort från sitt vanliga hemvist. Indianerna kallade honom zopalotes eller vråkarnas konung. Sedan vi öfverskådat långa sträckor utmed denna undersköna flod, återvände vi mot hemmet när vi fullföljt målet med vår 3.000 mil långa resa. Utrymmet medgifver icke en detaljerad beskrifning af de olika stadierna på vår resa hem från dessa Eden-lika nejder. Tilldragelser under resan till häst genom skogarna, eller med kanot nedför floderna Rio Michol, Rio Tulija, Rio Grijilva, under en tropisk sol om dagen, under ett det skönaste månljus om natten; djur, ormar och insekter vi mötte; Lacandone indianerna, som ännu lefva i stenåldern; albino, den briljanta lysflugan, af hvilka sex gifva ett sken lika starkt som en god lampa — och slutligen de många manyana, innan vi kommo åter till Vera Cruz — en beskrifning af allt detta vore tillräckligt att fylla en stor bok.

När Ni reser från Vera Cruz upp mot *Mexico City*, se till att Ni far på dagen, ty Ni höjer eder 8,000 fot på tolf timmar, och färdas genom ett tropiskt och semi-tropiskt landskap af ovanligt storslagna bergsscenerier och underbart sköna skogar. Åsynen af de tre jättebergens snökrönta hjässor, *Orizaba*, *Popocatapetl* och *Ixtaccilhuatl*, skall komma eder att glömma både hetta och damm.

Till sist — *Mexico City* med sina usla kojor af soltorkadt tegel i utkanterna och sina asfaltbelagda gator och stålbyggnader i handelscentern. Här möta oss nya scener som ej kunna i detalj beskrifvas, och dock måste vi nämna den stora domkyrkan, vördnadsbjudande och storartad, med sin sköna, men egendomliga arkitektur, spansk, moorisk och saracensk på samma gång. Strödda öfver hela Mexiko, till och med i de tropiska vildmarkernas aflägsnaste byar, finnas små kyrkor af förvånande skönhet till det yttre med sina dômer och torn, men ganska hvardagliga till det inre. De äro fyllda med en mängd bilder och altaren, tillstyrda med silkesdraperier och tofsar, som vittna om folkets nästan otroliga och beklagansvärda vidskeplighet. Kyrkornas klockor ringa ständigt natt och dag, ett ljud som resenären ej lätt kan glömma. Stora och små, mossbelupna och gröna af ålder, med spruckna och oharmoniska toner tala de om en föga ärorik forntid, om en olycklig, usel nutid och en oviss framtid för den kyrka de representera.

En Pullman palatsvagn — hvilket välkommet utbyte mot mulåsnor och cayukor, hängmattor och hårda ångbåtsdäck. En hotellmåltid är ett verkligt kalas efter "tortillas", "frijolles" och "posole". Det tog tjugotvå dagar att färdas från *Chacamas River dalen* till *Mexico City*. Hela vägen, ett afstånd af omkring 600 mil, ledde genom en nejd af paradisisk härlighet, en trakt, som skulle väcka häpnad och beundran till och med hos dem, som äro förtrogna med Södra Californiens storslagna skönhet och prakt.

Denna resa genom det tropiska Mexiko bildade en skarp kontrast mot färden från *Mexico City* norrut till *El Paso*, Texas, ett afstånd på 1,300 mil. Tvenne dagars färd öfver ett af torka förbrändt högland gjorde det klart för oss hvarför våra vänner, som ej hade varit längre än till *Mexico City*, funno det svårt att tro rapporterna om de heta regionernas underbara bördighet, hvilka ligga nedanför och söder om detta oerhörda högland, som upptager de norra två tredjedelarna af landet. Men äfven detta torra högland äger ett visst värde och intresse. Utefter hela vägen har man bergstopparna i sikte. Mot gränsen i norr färdades vi igenom de största boskapsfarmar i världen — 5,000,000 acres är ju en ansenlig farm — hvilka underhålla tusentals nötkreatur, hästar, åsnor och mulåsnor. Ägaren, ex-guvernören Terrasas, är utan tvifvel en af världens rikaste män. Mexiko är kändt för sina höga berg, väldiga skogar, rika grufvor och stora plantager. Det äger inom sina torra och tropiska regioner oerhörda rikedomar för företagsamma "*yankees*". Den amerikanska pänningens och affärsskicklighetens magiska makt kommer att i en nära framtid förvandla dess oerhörda resurser till några af de största förmögenheter världen någonsin skådat.

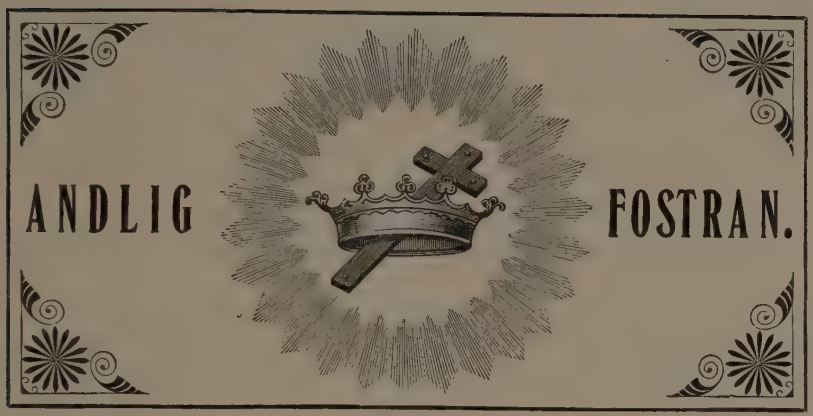

Emaus.

* *

För hvarje själ, som än ur jordens dimma
Mot höjden ser i sorgens skymningstimma,
För en och hvar, som vandrar än framåt
I himlatankar på en jordisk stråt,
Det finns en stilla by, en vänlig hamn,
Ett Emaus, som sträcker huldt sin famn.
Där sitter Mästarn än i aftonglöden
Till bords i stilla krets och bryter bröden,
Och huldt förklaras lifvets dunkla öden.

Fast honom strax vår matta syn ej känner,
Han går på vägen än med sina vänner,
Och hur bedröfvadt än vårt hjärta var,
Det lugnas snart af denne främlings svar,

Och medan solen släcks och dagen dör,
Vår ande gläds, vi veta knappt hvarför;
Vi hviska blott: o, dröj den korta tiden,
O dröj i kväll! I morgon börjar striden!
Blif när oss än, ty dagen nu är liden!

O stilla vrå, där fridens blomma spirar
Och mildt han nattvard med de trogna firar!
O enkla hydda, ljuft förtrogna bo,
Där fågeln vingen hvila får i ro!
Hvad helgdagslugn, som sänks på aftonsky!
Hvad blida stunder, som så hastigt fly!
Men att det Mästarn var vår syn ej finner
Förr'n i den stund, då plötsligt han försvinner,
Först då vi känna, hur vårt hjärta brinner.

O gläd dig själ! När lätt af fröjd du bäfvar,
Och något heligt genom anden sväfvar,
När något evigt mål dig fyller opp
Med himmelsk tro, med tålamod och hopp,
När hjärtat slår så högt som slå det kan
För mänskligheten sak: då är det han,
Då sitter Mästarn än i aftongloden
Med dig i Emaus och bryter bröden,
Och huldt förklaras lifvets dunkla öden.

C. D. af Wirsén.

Älskar du mig?

VET du hvad det är för en fråga, som går genom himmel och jord, genom lif och död? Vet du hvad det är för ett ord, som börjar vid vaggan och icke slutar ens vid grafven, utan fortsätter att ljuda långt in i den ändlösa evigheten? Det är blott tre små ord, men de innesluta i sig lif: Älskar du mig?

— Älskar du mig? så sporde en gång din mor, då hon satt lutad öfver din vagga och såg på dig med strålande blickar, fulla af ömhet. Du kunde icke svara, ty du kunde icke tala, men du sträckte leende dina små armar emot henne och blickade in i hennes ögon, och hon behöfde icke mer, hon förstod ditt svar: "Ja, visst älskar jag dig". Lyckliga moder, lyckliga barn! Om hon icke läst svaret i din blick, skulle hennes kinder hafva bleknat och hennes hjärta frusit till is och hon skulle gått bort för att dö af sorg. Men nu visste hon, hvad hon ville veta, nu visste hon allt och bar med tålamod alla svårigheter. Hon hade sin son, och hvad ville hon väl mer?

Då du blifvit större och hade växt ifrån din vagga, kom samma fråga till dig från ditt hem och dina vänner: "Älskar du oss?"

Om du icke älskar dem, är ditt hem ej mera ditt hem, dina vänner gå bort och det blir tomt omkring dig, tomt i ditt hjärta. Men älskar du dem, då är allting godt och gladt, då förlåtas dig alla dina fel för din kärleks skull, och då vill du icke heller göra dig skyldig till fel.

Så är det alltid och öfverallt. Vet du hvarför vårt land är så grönt om sommaren, och hvarför det gifver oss hem, kläder och föda? Det är allt gåfvor af Gud, men vårt land grönskar och bär frukt genom vår kärlek. Om vi skulle förakta det och öfvergifva det för dess fattigdoms skull, så blefve det aldrig mera grönt som förut. Det skulle blifva som den stora ön Novaja Zembla där uppe i Ishafvet, där det en tid af året är oaflåtligt, beständigt sol-

sken, men likväl växer hvarken träd eller gräs, utan landet ligger begrafvet i evig snö. Eller det skulle blifva likt öknen Sahara långt bort i Afrika, där det aldrig är vinter eller snö, men likväl finnas hvarken träd eller blomster, endast brännande sand och heta ökenvindar.

Men samma spörsmål stiger allt högre och högre och stannar icke förrän framför den allsmäktige Gudens tron. "Älskar du mig?" säger världen till Gud och allt skapadt — människor, djur, plantor, stenar, stjärnor och skyar — upphöjer sin stämma och frågar: "Herre, älskar du mig?" Då svarar Gud med sitt heliga ord och med alla sina välgärningar: "Veten I icke, att jag har älskat eder sedan världens grundval blef lagd, och att hela skapelsen är ett verk af min kärlek? Har jag icke beskyddat, bevarat och uppehållit eder från tidens begynnelse? I ha'n fallit i synd och bedröfvat eder Fader i himmelen och dock har eder Fader gifvit eder en frälsare, som lidit och dött för edra synder, och dock har Gud gifvit eder löfte om evigt lif, om I tron på hans ord och i all nöd vänden eder till honom. Hvarför skulle jag icke älska eder, mina stackars barn?"

"Ja, ja," ropa alla världens röster tillbaka, "vår Herre Gud är full af kärlek och barmhärtighet. Ingen älskar såsom han."

Men då kommer till oss Guds röst i åskans dunder och i vindens sakta sus och i vårt eget samvete och det tränger till vår själs innersta med samma fråga: "Älskar du mig?"

Hvad skola vi svara. Vi må slå våra ögon ned till jorden och falla på våra knän och säga: "Herre, visst borde vi älska dig öfver allting och i hela vårt lif lyda din vilja; men du vet att vi äro svaga, syndiga barn och glömma ofta din kärlek. Förbarma dig öfver oss för Jesu skull och gif oss din helige Ande, att vi dagligen må lära att mera älska dig, att tjäna och prisa dig i allt hvad vi göra."

"Välan," säger Herren, "ären I mina barn och ha'n i mig af hjärtat kär, så älsken hvarandra inbördes för min skull".

Huru är det möjligt att älska Gud och hata sin broder?

Z. Topelius.

Aftonbön.

Gode Fader i det höga
Uti aftonstunden sen
Lyfter jag till dig mitt öga,
Ty du mäktig är allen.

Jag dig tackar och tillbeder,
Ty du vårdar mig hvar dag.
Du mig signar och mig leder
Med din vilja, med din lag.

Du mig tröstar och hugsvalar,
När min själ af sorg är fylld,
Du mitt hjärta ömt tilltalar
Med din nåd, så oförskyld.

Du mitt hjärtas trånad hugnar,
Då det längtar efter dig.
Om jag fruktar, du mig lugnar,
I min sorg du tröstar mig

Gode Fader, du mig kläder,
Du mig gifver dagligt bröd!

Uti framgång du mig gläder,
Är mitt värn i hvarje nöd.

Därför, Fader, jag dig prisar
Uti kvällens timma sen,
Jag dig täcker, att du visar
Mig din nåd, din kärlek ren.

Sänd, o Herre, till mitt läger
Dina änglars trygga vakt.
Dubbelt säll är den som äger
Till sitt skydd en sådan makt.

Och när morgonrodnan bräcker,
Och din klara sol går opp,
Här till lif naturn du väcker,
Må ock jag stå upp med hopp!

Med det hopp, att du mig leder
Genom lifvet vid din hand,
Och till sist ett hem bereder
Åt ditt barn i ljusets land.

Emanuel Schmidt.

Korn åt små fåglar.

Af BROR ARVID.

God wants the happy-hearted girls,
The loving girls, the best of girls,
The worst of girls;
God wants to make the girls his pearls,

And so reflect His holy face
And bring to mind His wondrous grace,
That beautiful
The world may be
And filled with love
And purity.
God wants the girls.

SKOLAN är nu slut och sommarens härliga fritid är kommen, en tid, som de flesta gossar och flickor hälsa med glädje. Efter flera månaders hårdt arbete i skolan och i hemmet är det alldeles som sig bör att ha en liten hvilotid. Lekar och nöjen i Guds fria och sköna natur skola utan tvifvel vara särdeles välgörande för barnens hälsa och krafter. Glömmen dock ej att äfven under lekarna tänka på andras lycka och trefnad.

Lek och allvar.

Af J. M. Omberg.

Gossen tennsoldater har,
Som han fått utaf sin far.
Liten bössa äfvenså,
Som han pröfvar då och då.

Fadern känner krigets sed,
Ställer upp dem led vid led.
Gossen ler och snart han kan
Ställa upp dem äfven han.

Sedan tar han bössan snällt,
Skjuter med den som i fält.
Fadern sitter och ser på,
Låter lilla trumman gå.

The man behind the gun.

Lilla syster dockor har,
Som vår gosse modigt tar,
Hugger hufvudet af dem,
Sliter hjärtlöst lem från lem.

Systern kväfs af bitter gråt,
Gossen skrattar blott däråt.
Att hon däråt gråta kan!
Huru duktig är ej han!

Re'n det skönjes i hans sätt,
Hur han aktar andras rätt.
Är hans hjärta vekt förut,
Blir det hårdt och grymt till slut.

Uti skolans snöbollskrig
Får han sedan lära sig,
Huru "fiender" man slår
Och beröm för bragden får.

På sin bänk han därpå lär,
Huru stort och skönt det är
Att med vapen i sin hand
Slåss för "kung och fosterland".

Att därvid sker våld och mord
Därom säges ej ett ord,
Och att kriget är ett brott,
Har han aldrig lära fått.

Du, som fostrar! Du, som lär!
Se, hvad detta innebär:
Det är mer än tidsfördrif,
Det är lek med mänskolif.

Våld mot simpel tennsoldat,
Liten docka, lek-kamrat,
Gossen snart skall hafva lärt,
Att ett lif är föga värdt.

Allvar uti leken bor
Mycket mera än man tror.
Vill du barnets sanna väl,
Grumla ej dess unga själ!

Riddles.

Three parts of a cross and a circle complete,
Two semi-circles, a perpendicular meet,
A triangle standing on two feet,
Two semi-circles and a circle complete.
To use it is not pleasant, nor manly, nor neat.

Scripture Enigma.

These *initials* and *finals* two cousins declare,
Who wandered with Israel many a year:
The latter was chosen the priesthood to share,
The former the sanctuary's vessels to bear.

1. An Eastern province often named.
2. A rocky mount for curses famed.
3. A city with an empire wide.
4. A city on a mountain side.
5. A nephew of a patriarch.
6. A spy sent Canaan's land to mark.
7. A homeless prince's generous host,
   True to his king, whose throne was lost.

Svar på gåtorna i Marsnumret.

Riddles.

1. The kernal of a peanut when eaten.
2. Because I am waiting for the crown.

De svenska gåtorna.

1. Benaiah, Davids hederskrönika.
2. Mose, Joas, David, Gersom, Jesus, Ismael, Timoteus, Josef, Samuel, Abel.

Svar på gåtorna i Aprilnumret.

Riddles.

1. The Home Press.
2. Marigold, Sweet William, Snowball, Lady Slipper, Juneberry, Horse-chestnut, Jonquil, Sweet pea, Tulips, Dogwood, Golden Rod, Bachelor's Button.

Bibelgåtan.

Höga Visan 2: 11, 12.

Miss Lydia Lindquist insände korrekt svar på gåtorna i Aprilnumret.

Samma villkor för pristäflingen kvarstå äfven för gåtorna i detta nummer.

Sänd alla skrifvelser till

"Bror Arvid",
637 Unity Bldg.,
Chicago, Ill.

I Ungdomskretsar.

Hymn till Aten.

Af AMENHOTEP IV omkring 1400 före Kristus.

OMKRING 1400 före Kristus härskade i Egyptens land en af forntidens mest beaktansvärda konungar. Han är måhända den förste reformator historien känner till, det Nya Rikets intressantaste karaktär, en regent som i sig förenade snille med ett okufligt mod, utomordentlig tankeskärpa, men med skaldens tjusande mildhet. Han var en idéens, men också en handlingens man. Denne konungslige, reformatoriske skaldenatur, Amenhotep IV, hade sitt residens i Thebes. Här hade sedan urminnes tider Amen-gudens prästerskap tillvällat sig all makt. Till och med konungen måste buga sig för dessa ecklesiastiske härskare. Ränker och intriger tillhörde ordningen för dagen. Oerhörda rikedomar stodo ock till dessa prästers förfogande, så att för dem behöfde ingen önskan vara ouppfylld, och ve den, som satte någon annan gud öfver Amen. Men Amenhotep var djärf nog att utvälja Aten eller Iten, solguden, såsom föremålet för sin dyrkan. Han afskydde Amen-kulten och gjorde därför allt i sin förmåga att utrota alla tecken däraf. Hvarhelst en inskription fanns, där namnet Amen i en eller annan form förekom, fördärfvade han det. Han gick till och med så långt, att han ändrade sitt eget namn från Amenhotep, "Amen hvilar", till Khu-en-Aten, "Atens strålglans". En liknande förändring gjorde han med sin hustrus namn.

HEAD OF AMENHOTEP IV.

Artist's study on limestone block; original in Hackell Museum, found by Dr. J. H. Breasted at El Amarna, '95.

By perm. of the Biblical World.

Khu-en-Aten flyttade sitt residens från Thebes till Tel-el-Amarna, där han byggde en ny stad och ett tempel. Orsaken härtill är ej fullt känd, ehuru Amenprästernas intriger torde ha spelat en ej så ringa roll häruti. Hans reformer sträckte sig icke blott till Amen-kulten, utan helt plötsligt satte han åsido alla sitt lands mångfaldiga gudomligheter, i himmel, på jord och i underjorden, och ägnade hela sin energi åt upprättandet af monoteism i Egypten. Han trodde på en enda gud, alltings skapare och uppehållare. Hans motto var att "lefva i sanningen", och enligt det ljus han hade följde han denna princip troget. När vi betänka vid hvilken tid och i hvilket land han lefde, minst två hundra år före Moses, kan man ej annat än beundra denne man, hvilkens idéer voro hundratals år före sin tid och fullt värdiga en nutidens tänkare. Bland grafvarna i Tel-el-Amarna kan man läsa —

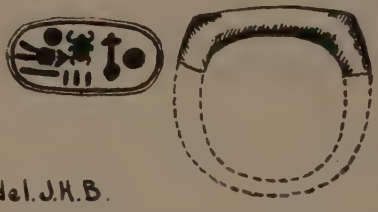

POTTERY RING WITH NAME OF AMENHOTEP IV.

From Haskell Oriental Museum.

By Perm. of the Biblical World.

ehuru numera texten är mycket ofullkomlig — hymner till solen af denne konung, hvarvid hela hans teologi lägges i dagen. Han blef dock till slut ett den fanatiska ortodoxiens rof och föll för lönnmördarens dolk.

Solens härlighet.

Skön är din strålande gryning vid himmelens synkrets,
O lefvande Aten, du, som är lifvets begynnelse!
När du uppstiger vid den östra horisonten,
Fyller du hvarje land med din skönhet.
Du är mycket god, lysande, höjd öfver jorden.
Dina strålar, de omcirkla landen, allt som du har skapat,
Du är solen, du har räknat dem alla,
Du har fjättrat dem med din kärlek.
Fastän du är långt borta, äro dock dina strålar på jorden,
Fastän du är i himlen, följer dagen dina fotspår.

Natten.

När du går ned vid den västra horisonten,
Ligger landet i mörker liksom i döden.
De sofva i sina kammare.
Deras hufvuden äro insvepta,
Deras näsor äro tilltäppta,
Det ena ögat ser ej det andra.
Alla deras saker, som äro under deras hufvuden,
Stjälas bort, och de veta det ej.
Hvarje lejon kommer fram från sin håla.
Jorden är tyst, ty dess skapare hvilar vid sin horisont.

Dagen.

I dagbräckningen reser du dig vid horisonten,
Och skiner som solen på dagen.
Mörkret flyr; du sänder ut dina strålar,
De båda länderna hålla högtid dag efter dag.

THE RECENTLY DISCOVERED TOMB OF AMENHOTEP IV
In a lonely wady twelve miles back of Tel-el-Amarna.
By permission of the Biblical World.

Människorna vakna och stå på sina fötter,
Ty du har rest dem upp.
De bada sina kroppar,
De taga på sig sina kläder,
De lyfta sina händer till pris vid din uppgång,
De gå alla till sina göromål.

Djur och växter.

Hjordarna hvila på sina betesmarker,
Träden och växterna grönska,
Fåglarna flyga ut ur sina nästen,
Deras vingar prisa din ande.
Alla djur hoppa upp på sina ben,

KARNAK, PYLON OF HOR-EM-HEB.

Southern Pylons at Karnak; the one in the distance is constructed of blocks taken from some demolished building of Amenhotep IV.

By permission of the Biblical World.

Alla flygande, alla sväfvande varelser
Lefva, när du höjer dig öfver dem.

Vattnen.

Skeppen flyta ned- och uppför strömmen,
Hvarje väg sig öppnar vid din uppgång.
Fiskarna i floden hoppa upp emot dig,
Dina strålar äro på de stora vattnen.

Solen, lifvets källa.

A. Människan.

Du skapar kvinnors fruktbarhet och männens säd.
Du styrker barnet i dess moders lif,

Du lugnar det, så att det icke klagar,
Du närer det i moderlifvet,
Du ger det andedräkt, så att det lefva må.
När på dagen af dess börd det födes,
Öppnar du dess mun, att det må tala,
Du tillförser det alla dess behof.

B. Djuren.

Finnes det en kyckling i sitt ägg,
Ger du den andedräkt däri,
Så att ditt verk må lefva.
Du ger den föda,
När den bryter sig ur skalet.
Den kommer fram ur ägget,
För att kackla efter föda.
Den springer på sina båda fötter,
När den kommer ut ur skalet.

Världsordningen.

Huru mångfaldiga äro icke dina verk,
Du ende Gud, som icke har din like!
Du skapade jorden enligt ditt behag,
När du var ensam,
Dess folk, dess hjordar och alla kreatur,
Allt som är på jorden, som går på fötter,
Allt som är i luften och flyger med sina vingar.
Högländerna, Syrien, Kus, Egypten,
Du sätter hvar och en uppå sin plats,
Du tillförser alla deras behof,
Hvar och en hans föda och hans dagars längd.
Deras tungomål genom ord du särskiljer,
Deras art genom hudens färg,
O åtskiljare, som delar släktets raser!

Människans lifnäring.

Du gör en Nil i underjorden,
Du leder den enligt ditt behag,
Att den må hålla människorna vid lif,
Såsom du ock skapat dem åt dig själf,
O allas herre, som förblifver hos dem!
O jordens herre, som höjer dig för dem!
O dagens sol, som verkar i alla fjärran land!
Du skapade äfven deras lif,
Du satte en Nil i himlen,
Att den måtte falla ned på dem,
Att den måtte göra vågor på bergen liksom hafvet,
Vattnande deras fält invid deras städer.
Huru utomordentliga äro icke dina vägar,
O evighetens herre!
En Nil i himlen är du för folken
Och för alla djur, som gå på sina fötter,
En Nil som kommer fram ur underjorden
För Egyptens land.
Dina strålar gifva näring åt alla fält,
Du lyser, och därför lefva de.

Solen verksam i skyn.

Du kommer årstiderna att framalstra
Allt som du har skapat,
Vintern för att göra dem kalla,
Sommarn för att göra dem varma.
Du gjorde himlen långt aflägsen,
Så att du kunde höja dig däri,
Så att du kunde skåda allt som du frambragte,
När du var ensam,
När du höjde dig i din skepnad som den lefvande Aten.
Du lyste, du strålade, du var långt borta, du återvände.

Du skapade allting för din skepnad,
När du var ensam.
Städer, byar, tempelläger, vägarna och floden,
Hvarje öga skådade dig framför sig,
Du är dagens Aten öfver jorden.

Epilog.

Du är i mitt hjärta,
Det finns ingen som känner dig såsom din son,
Nefer-khaperu-Ra, Wa-en-Ra.
Du gör honom vis i dina planer, i din styrka,
Hela jorden är i din hand, som du har skapat den,
Vid din uppgång lefva alla, vid din nedgång dö de.

UNAS.

THE PYRAMID OF UNAS.

By perm. of the Biblical World.

Luxor i Egypten.

På samhällets höjder.

KVINNAN
i Braḥmas, Buddḥas och Muḥameds länder.

Iakttagelser och studier i Orienten af *Ganga*.

FJÄRDE KAPITLET.

En blick bakom kulisserna: lifvet i indiska harem. — Ett europeiskt zenána-offer. — "Vi hafva inga hem". — Barnhustruns fysiska lidanden.

Fråga: "Hvad är hufvudporten till helvetet?"
Svar: "Kvinnan."

Fråga: "Hvad förtrollar likt vin?"
Svar: "Kvinnan."

Fråga: "Hvad är mannens kedjor?"
Svar: "Kvinnan."

Fråga: "Hvad kan man aldrig lita på?"
Svar: "Kvinnan."

Fråga: "Hvilket gift är det, som synes likt nektar?"
Svar: "Kvinnan."

Fråga: "Hvem är den visaste af de visa?"
Svar: "Den som undflyr kvinnan."

Utdrag ur en indisk katekes.

DET är icke i Indien som hos oss, att en ung man gifter sig först när han kan sätta eget bo, utan här bor en hel släkt tillsammans. Det är den åldrige Noak med sin hustru och deras söner med sina hustrur och dessas barn och barnbarn.

Här träder man in uti ett stort envåningshus med loggier och egendomliga små fönster, genom hvilka ljuset blott sparsamt insläppes. När två våningar förekomma, brukar den öfre vara om-

gifven af en stor veranda. Huset är byggdt i den äkta österländska stilen med borggårdar. Den, som vetter mot framsidan, är treflig och ljus. Det är männens borggård. Här hafva de det ytterst angenämt dagen lång. Här mottagas manliga vänner; här är frihet, lif och glädje.

Men beslöjad ser den lilla flick-bruden intet af allt detta. Genom ännu en port föres hon in på zenána-khanah, kvinnornas borggård, trång, smutsig och otreflig. Här är deras värld; här,

och här allena, lefva, bo och röras de. Det är ovisst, huru många otrefliga kvinnor, som mottaga den unga hustrun, då hon kommer, hurudant mottagande hon får, huru många hustrur mannen har förut m. m. d. Men ett är visst, nämligen att hon, den sist anlända uti familjen, är den ringaste af dem alla. Hon måste från detta ögonblick vara allas tjänarinna. Sin man ser hon ej oftare, än då han kommer in uti zenána-khanah för att intaga sina måltider. Då passar hon upp på honom på ödmjukaste sätt. Att det skulle komma i fråga, att hon skulle få spisa tillsammans

med honom, det kan aldrig falla henne in. Tåligt fördrager hon också de barn, som redan finnas i familjen, och rent af vördnadsfullt betjänar hon dem.

Det anses opassande, att man och hustru under dagens lopp skulle tilltala hvarandra. Hustrun tillåtes aldrig tala med någon annan man, och hon får ej visa sitt ansikte för någon, ej ens sin mans bröder. Då hon talar om sin man, nämner hon aldrig hans namn — det vore alltför opassande — utan säger: "min herre", och om sina svågrar: "min herres bröder". Ej heller tala andra om henne med det namn hon fått af sin fader, ty det förlorade hon helt vid giftermålet. Man säger blott, t. ex.: "Gadjus kvinna". Men blir hon moder till en son, säger man: "Motees moder". Hustrun kallar då sin man: "min älskade Motees fader". Icke ens de mera bildade, kristna kvinnorna, kunna förmås att kalla sina män vid namn.

I mannens närvaro sitter aldrig hustrun, och vid hans inträde reser hon sig likt en tjänarinna. Dessa kvinnor gå sällan ut, och när det sker, endast i en täckt palankin. De anses ej så pålitliga, att de kunna få gå ut ensamma. Ibland kan man få höra dem utbrista, under det de bortom sina gallerstängsel å taken skåda ut öf-

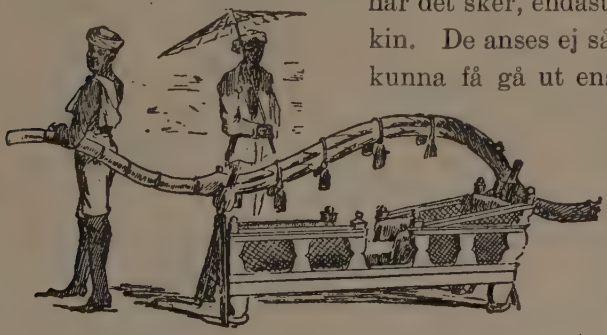

ver Guds sköna natur: men är da allt detta icke till för oss? Nej, de bästa af dem tro icke, att det är till för dem, och endast detta gör, att de kunna ganska tåligt bära sitt öde.

Om längre resor nagon gang skola företagas, behöfvas särdeles vidlyftiga anordningar för att hålla kvinnorna dolda på ett passande sätt. Äfven för att gå ut en eftermiddag måste de bedja sina män om lof. En indisk dam inbjöds till tre engelska fruar, och då hon bad sin man att få ga, svarade han: "ja, du kan taga en eftermiddag till alla tre besöken, men så mycket du vet, att du får inte vara ute efter kl. 6". Så fick hon då, djupt beslöjad och buren i en palankin, komma ut från sitt fängelse, om ock blott för en liten stund.

I Aligarh var jag vittne till en sorglustig episod. Ett zenänaoffer hade på inbjudan kommit till det hus, där jag gästade. Hon var nästan blind och visste därför ej, att flera engelska herrar sago henne. Då en af dem tilltalade henne, fragade hon en sin väninna: "Han ser mig väl ej?" Da hon hörde manliga röster i rummet, sade hon: "De se mig väl icke?" Anmärkas bör, att denna kvinna var född engelska och röfvad under upprorets dagar af någon högkast-hindu. Hon hade sedan under cirka fyrtio år bott i harem, tills hon blifvit såsom en af dem, rädd för allt och alla.

Sannt sade den indiske fursten Raghoonath Rao: "Vi hafva inga hem". Hinduspråket äger ej något ord motsvarande "hem", och några verkliga hem finnas ej heller i Indien. Ty hem kan

man ej kalla det hus, där kvinnorna hållas innestängda, strängt afskilda från männen, där man, hustru och barn ej arbeta, äta och språka tillsammans, och där döttrar och flickänkor växa upp i största okunnighet. Nej, hem är icke detta. I sanning, Indiens familjer sakna hem och familjealtare. Hög och låg känner det djupt, från fursten, som bygger sitt särskilda palats för sig själf, där han ensam intager sina måltider och dit hans gemåler aldrig

sätta sin fot, till den fattige parian, som med förakt ser ned på sin stackars hustru.

Det finnes en enda religiös ceremoni, som är tillåten för kvinnan, och det är att i den tidiga morgonstunden gå ned, djupt beslöjad eller i palankin, till den heliga floden för att bada och sålunda aftvå sina synder. Jag minnes lifligt från Delhi, huru de massvis strömmade ned till Gangesfloden före solens uppgång. — Kvinnorna äro förbjudna att läsa de heliga hinduskrifterna, eller att ens uttala en stafvelse ur desamma.

I Indien är kvinnan mannens leksak eller slaf, hvilket han behagar; föremålet för hans vildaste passioner; ett viljelöst ting som han tror sig få behandla alldeles efter behag. Han hyser i sitt hjärta djupt förakt för "the females", som den engelsktalande hinduen kallar kvinnorna. Därtill kommer den omständigheten, att i hinduernas religiösa böcker inga sederegler finnas om huru mannen skall behandla sin hustru, utan hon är lämnad åt mannens, hennes "guds", godtycke.

Men värre än allt öfrigt är barnhustruns fysiska lidanden. Oafsedt all skada för samhället barnaäktenskapen åstadkomma, hvilket svagt släkte, som uppväxer, huru dessa äktenskap måste leda till fattigdom, okunnighet och degeneration; oafsedt allt detta, är och blir ett dylikt äktenskap värst för offret själft, för den arma barnhustrun. För några år sedan inlämnade femtiofem kvinliga, engelska läkare i Indien en lång petition till vicekonungen därstädes, afslöjande barnhustrurnas namnlösa lidanden. Här ådagalades, hvad européerna så föga visste, huru många af dessa arma flickor ej öfverlefva första månaden af sitt äktenskap, huru många genom den brutalaste behandling blifvit krymplingar för lifvet och sedan fått försmäkta uti sina harem. Arma varelser, ingen har hört deras ångestskri mer än dessa stenhårda män, som i detta hänseende äro fullständigt samvetslösa. Det är omöj-

ligt för någon i dessa kristna länder att fatta, huru hårresande lidandet är för dessa flickor, förenade med fullvuxna, liderliga män.

Den som skulle önska närmare kännedom om hvad här måste förbigås, och att få för sig fullständigt afslöjade barnhustrurnas fasansfulla lidanden, hänvisar jag till den lilla broschyren "Early Marriage its Evils and Suggested Reforms", utgifven af The Christian Literature Society, Madras, E. India. I denna broschyr återgifves bland annat de femtiofem doktorernas rapport. Jag önskar många ville skaffa sig den. Den skildrar aldrig anade djup af mänskliga lidanden.

Among Swedish Authors.

Roses on the grave.*)

By W. von Braun.

Down among the marbles of the churchyard
Thekla went one even with fresh roses
To be laid upon her brother's headstone
As an offering of silent sorrow.
When she slowly came unto the green mound
Where the dear departed lay low-hidden,
Fell she on her knees in sad devotion,
While her prayers flew upward unto Heaven
And her tears fell downward on the velvet.
Then descended Consolation, mild-eyed angel
To the sisterly and faithful bosom.—
Suddenly disturbed by heavy sighing
Near she saw a low, smooth grave made newly,
And upon that grave a pallid maiden,
Bowed and withered like a frozen lily.
Souls by grief and sadness overburdened
Find in others sweet, enduring friendship,
And her own affliction now forgetting,
Thekla falteringly approached the mourner;
Threw her arms around her softly saying:
"Poor, poor sister, tell me whom thou griev'st for!"
The maid was mute but to her heart she pointed.
"Poor, poor sister, why art thou so tearless?"
The maid was mute but to her brow she pointed.
"On the grave thou hast not any roses;
Wilt thou not have half of these my flowers?"
Sadly smiling to her cheeks she pointed,
To those cheeks so whitely wan and wasted,
And she spoke then in a broken whisper:
"Have I not upon the grave laid roses?"
Then fell Thekla on the poor one's bosom,
And she wept but questioned not thereafter.

*) Copyrighted 1882. Used by permission of Dr. Frederick Peterson.

MY MOTHER'S WILL.

By Carl Pontus Wikner.

(CONTINUED.)

"The raven? Oh, that is not strange, that he comes from the right, when we have the land to star-board."

"It means bad luck, anyway. Do you see, he carries something red in his beak, that means blood or fire."

"Those things are abundant nowadays, thanks to the Christians. Why do you sigh so deeply? Do you intend to become a Christian?"

"I did not sigh, but I, too, heard something of that kind."

"Then it must have been in the air. It is Pan himself who sighs. Something must be wrong. Look, there he is again, and one more, and still another, they now come forth, those land-crabs."

The last words had reference to three among the passengers of the ship, who now stood on the open deck.

One of these was a young man about twenty-seven years of age with noble, Hellenic features, but with a somewhat sad expression resting like a twilight over his eyes. It was he, of whom the sailors had spoken, Adeimantos, Paralos' son.

He had in his company a woman of about the same age. Her dress was that of a noble Greek lady. Her face was concealed by a veil, which was penetrated, however, by the flashing glances of her dark eyes.

The third person was a man above fifty. His hair was quite grey, and his figure

stooping, but on his forehead and around his lips there lay an expression of unsubdued power, somewhat softened by the honest openness of his friendly look.

"Our journey seems to be long," said the young man. "There is still the same inertia in those powers of the air that should bear us forward on our way. Look, Ismene, there is Kalymnos and this, right before us is Leros, and when we have gone a little further, we shall be able to see, in the west, the rough rocks of Patmos."

"I dont long very much for the end of this journey," answered Ismene. "I like sea-voyages, and my home is wherever you are, Adeimantos."

"Flatterer," answered Adeimantos smiling, "both I and my wife," he added turning towards the old man, "have reason to praise this visit to Crete, which brought us your company, Kallias."

"Flatterer," this one answered smiling, "on my part, I must confess that I am longing for the end of the journey on ac-

count of my niece. She will hardly be able to endure a sea-voyage many days more."

"Is she really so feeble?" asked Ismene, sympathetically. "I had hoped at least to-day to have the pleasure of her company, since it was denied me yesterday and the day before."

"It is almost impossible. She is really very feeble."

A little brown girl, Ismene's servant, came at this moment and whispered a few words in the ear of her mistress. Ismene went away.

At this moment a light wind struck the vessel and filled her sails. The captain stopped in his measured walk to and fro, and holding his hand above his eyes, looked steadily towards the western horizon. The wind died away again, and the captain resumed his walk, murmuring something between his teeth.

"Now, at length, we are alone," said Adeimantos grasping Kallias' arm. "Let

us take our place over there, where none can hear us. I can live no longer in this uncertainty."

The two men sat down in the place Adeimantos had pointed out.

"My soul glows, as if with fire," Adeimantos continued, "tell me, Kallias, is it she or not?"

"Be calm, Adeimantos," answered the old man, and took his hands in his own, "it is really she, Arete, Fillippos daughter. My sister Eunike was her mother."

"Celestial powers! Deeply veiled as she was, when she was brought on board in the harbour, I still recognized her. I have seen Arete. This vision, which once was my highest happiness, is now to me the most terrible of all, for I know, that she is dearer to me than life."

"Young man, every such thought in you is now a crime. Arete could once have been yours. It was you that yourself rejected her. Now you must bear as a man what can in no way be changed."

"As a man,—what is a man?"

"He who without bending carries the heaviest load of duty."

"But if the burden becomes too heavy?"

"Then his back may break, but it must not be bent. Are you not a philosopher?"

"They say so."

"And a great philosopher?"

"Perhaps, that is said, too."

"He who as philosopher can hold his head so high, that he can breathe with ease the air of pure ideas ought to endure, even if the burden becomes too heavy for his shoulders."

"Yes, you are right, Kallias, if his heart is pure. But tell me, how has Arete come hither? How is it, that she is alive? Does Hades give back its dead?"

"And do you ask this, you, the disciple of Apollonius, and if I am correctly informed, the heir of his sceptre?"

"This sceptre does not rule in Hades, though the powers of living nature obey its slightest motion. Besides, who speaks

now of Apollonius? My question was concerning Arete."

"Well, I will tell you her story. It is not long. Her first memorable event was that she loved Adeimantos."

"Oh yes, and was loved by him as no one else in the world."

"I scarcely believe it. Adeimantos abandoned her."

"It is not true. Adeimantos sacrificed her."

"Yes, to his unsteadiness and his dreamy thoughtlessness."

"Has Arete said that?"

"No, but others have said so."

"Not all."

"No, Adeimantos himself might have thought otherwise."

"Yes, his conscience, Kallias. Do you consider an oath sacred?"

"Yes."

"Very well, I swore ten years ago an oath before high Artemis, the heavenly virgin, that her purity should be the ideal

of my life, my thoughts. Arete became a sacrifice to Artemis."

"This I do not understand."

"At present I scarcely understand it myself, but I am sure, that I understood it *then*. Artemis was for me purity and holiness, within the boundaries of will and life the pure, unmixed light, in which no changes of the finite and of earthly lusts could mingle."

"Was not Aretè pure, then?"

"A thousandfold purer than I, but for that very reason, she would have become impure by her connection with me, and the image of the lofty goddess in her would have been dimmed. This seemed to me to be a crime against them both, which I by my oath was bound to avoid. Therefore I sacrificed Arete, and was proud for some time in the happy feeling, that I had done an heroic deed. But I am speaking about myself, and it was about Arete, that—

"Yes, just so, Adeimantos. Do you know what I think?"

54 *MY MOTHER'S WILL.*

"Tell me."

"That just as you have now turned the conversation to yourself at a moment, when you are burning with impatience to hear Arete's history, so it has always been yourself, your own greatness, or, if you please, your own greatness in the form of "purity of soul", that has stood foremost in your thoughts, and you have never loved either Arete or the high goddess for their own sake."

To be continued.

Den gamla John Ericsson-statyn.

HEMMETS VÄN.

KÄRLEK OCH FRID, SANNING OCH RÄTT.

VOL. I. AUGUSTI 1903. No. 8.

Vid aftäckandet af
John Ericssons Staty
i Battery Park, New York,
den 26 April 1893.

Fjärran ifrån fosterjorden,
Svenska hjärtan stolta slå;
Och ifrån den höga norden
Gensvar våra känslor få!
Då "Columbia" till hans minne
Minnesstod att smycka går,
Som då nödens tid var inne,
Gaf oss värn med "Monitor"!

Hör! Vid dånet af kanoner
Faller täckelset till slut!
Och i välbekanta toner
Sångarskaran ger tribut!
Jubelropen kraftigt skalla
Uppå gammalt nordiskt vis,
Och standar och fanor alla
Svaja för den friska bris!

Härligt ter sig minnesstoden
Af en son af vikingstam,
När på breda Hudsonfloden
Världens flottor glida fram
Genom fostret af hans snille,
Som propellerns tjänster såg,
Och som folken föra ville
Närmare i hastigt tåg!

Borta invid Castlegarden
Reser sig nu stolt hans byst,
Där den bästa platsen har den,
Här den talar fritt, men tyst,
Om en främling, som till sinne
Blef en sann amerikan,
Men som höll i vördadt minne
Landet bortom ocean!

Svensk! Då blicken här du riktar
Med beundran på hans stod!
Bed om kraften, som ej sviktar,
Bed om lifvets sanna mod!
Sök att likna arbetshjälten
Ifrån egennyttan skild!
Bryt ned hindren, odla fälten,
Haf John Ericsson till bild!

Gideon Carlström.

Det svenska snillet.

"Den svenska äran bröt sig nya banor
I tankens obesökta land."

Tegnér.

NÄR dessa rader skrefvos, var de svenska vapnens storhetstid länge sedan svunnen. Den svenska diktarkonsten stod på sin middagshöjd, med Tegnér själf som dess förnämste målsman. På de ädla konsternas fält hade svenska förmågor skurit sköna lagrar. I fredliga idrotter hade Sverige, liksom det öfriga Europa, tagit stora steg framåt. Och dock — huru få hade väl då kunnat ens drömma om de lysande segrar som sedan dess hafva vunnits på den industriella utvecklingens område Men redan då ägde likväl Europa det svenska snille, "som bröt sig nya banor i tankens obesökta land," och hvilkens storslagna verk så högt bidragit till vår tids förvånansvärda framåtskridande och utveckling.

* * *

Det är ju på sin plats att vi i år fira den hundrade årsdagen af Kapten John Ericssons, "det svenska snillets," födelse. I Chicago har "The Scandinavian Technical Society" anordnat en storslagen bankett, där framstående män bland svenskar och amerikaner skola hålla tal till den store vetenskapsmannens och ingeniörens minne. Väl hade varit, om en större nationalfest hade anordnats, ty vårt folk som ett helt borde lära sig uppskatta vår nations verkligt store.

I New York, där Kapten Ericsson hade sitt hem och där han utförde många af sina underbara uppfinningar, firas hans minne hvarje år vid hans förträffliga staty i Battery Park. Men i år göras särskilda förberedelser för storslagna festligheter. Den välkända statyn aftäcktes den 26 April 1893, men Mr. Hartley, dess skulptör, har ej varit tillfredsställd med densamma, hvarföre han förfärdigat en ny staty, som vida öfverträffar den förra i skönhet. Den aftäckes den 1 Augusti.

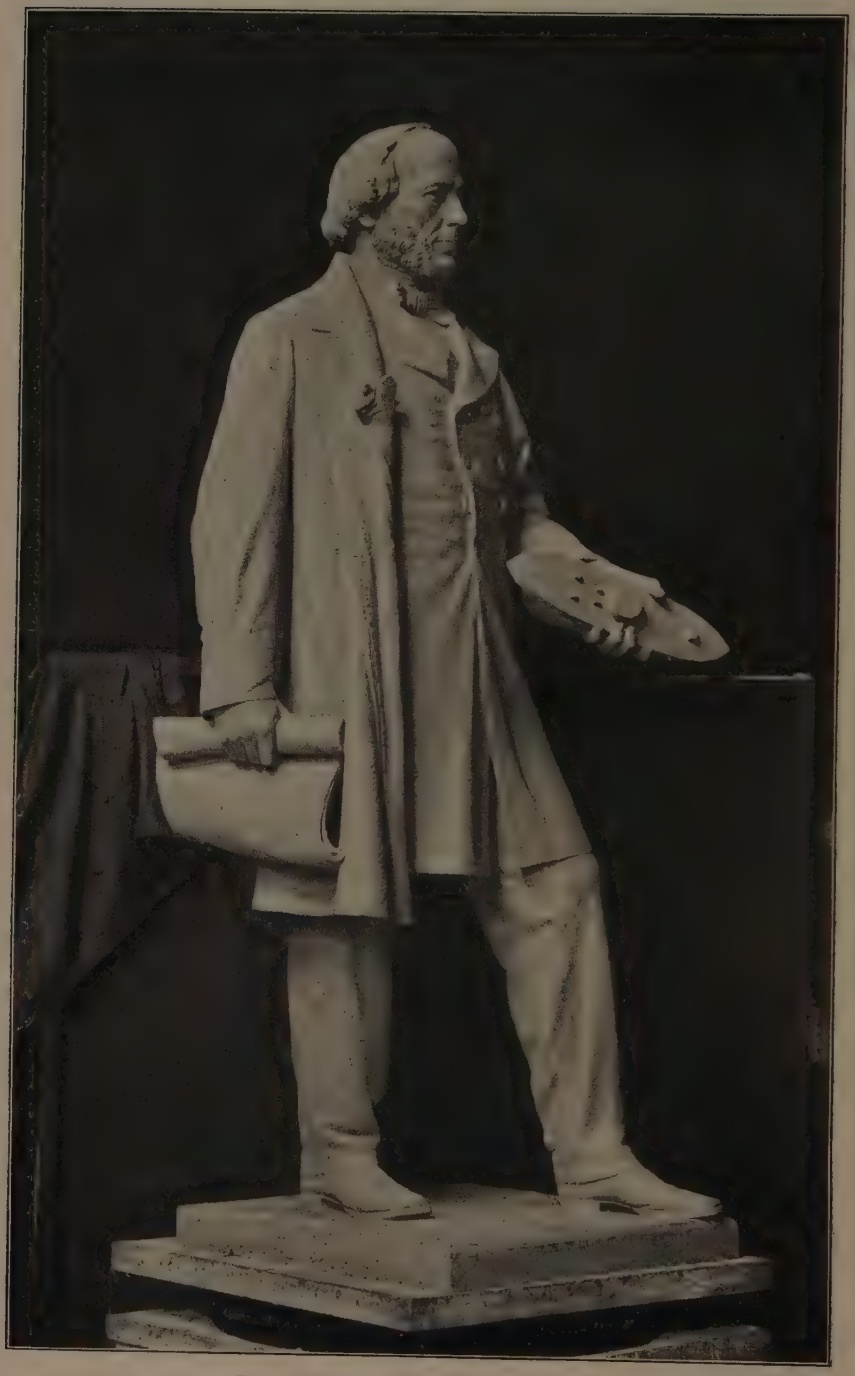

Den nya statyn af Kapten Ericsson.

John Ericsson.

BLAND de många framstående och beryktade män på vetenskapens, industriens och andra områden, som vårt gamla Sverige har frambringat, intager kapten John Ericsson en vida bemärkt plats. Född den 31 Juli 1803 i Vermland, Sverige, fira vi således i år hans hundrade födelseår, och såsom en ringa gärd åt minnet af den store mannen och snillet må det tillåtas att framställa några erinringar om de många bedrifter hvarmed han i betydlig grad bidragit till civilisationens höjande och till mänsklighetens framåtskridande och välfärd.

Redan i unga år visade sig hos Ericsson de medfödda anlagen till den blifvande store uppfinnaren och genom ett ytterst reguljärt och ordentligt lefnadssätt, hvarigenom hans själsförmögenheter alltid voro i bästa skick, var han i stånd att frambringa storslagna resultat.

Bärande på fattigdomens börda, började den unge gossen sin bana med att arbeta i järngrufvorna i sin hemlandsbygd. Sina mekaniska anlag visade han likväl tidigt, då han redan vid tio års ålder konstruerade en sågkvarn som förklarades hafva stora förtjänster. Likaså en pumpmaskin konstruerad att befria grufvorna, i hvilka han arbetade, från vatten. Drifkraften försågs medelst en väderkvarn. Dessa konstruktioner, hvilka af Ericsson planlades och utfördes medelst de mest primitiva verktyg och

materialier, tilldrog sig grefve von Platens uppmärksamhet och genom denne, Göta Kanals fader, sattes den unge Ericsson, ännu knappast tolf år gammal, i tillfälle att börja en bana, till hvilken han från födseln af naturen blifvit danad. Han antogs nämligen såsom medlem af den fältmätnings-corps, som hade utstakandet af den ofvannämnda kanalen sig ålagd.

En af de många soldater, som arbetade på konstruktionen af denna kanal, följde den unge ingeniören med en stol, på hvilken han måste stå vid handterandet af sina fältmätnings-instrument.

Senare antogs John Ericsson såsom officer i den svenska armén, hvarifrån härleder sig hans titel af kapten.

I en kort artikel som denna är det icke möjligt att följa den store ingeniörens lefnadsbana steg för steg, utan må det tillåtas oss att endast något vidröra de viktigaste punkterna af hans lif.

Efter att år 1826 hafva bosatt sig i England, dit han begifvit sig för att introducera sin förut uppfunna gasmaskin, började hans egentliga lif såsom uppfinnare.

En ny pumpmaskin med kondensorer, en hydrostatisk vägningsmaskin och en massa andra uppfinningar datera sig från denna tid.

Ericssons nya lokomotiv, hvilket sattes i täflan med Stephensons "Rocket", är oss alla väl bekant. Att Ericsson denna gång icke vann första priset, fråntager honom icke äran att hafva frambragt det snabbaste och mest eleganta och sinnrikt konstruerade lokomotivet.

Hans solmaskin är en enkel och sinnrik uppfinning, hvilken, ehuru ännu icke vidare använd, likväl gifver ökad glans till den illustre mannens gloria.

Hans studier och förbättringar af propellerns användande för båtars framdrifvande var af sådan art, att propellern, såsom den nu är använd, kan anses såsom helt och hållet en Ericssons uppfinning. Englands kortsynthet med afseende på denna märkliga uppfinning dref Ericsson till det "stora landet i väster", där han sedan fulländade sitt verksamma lif.

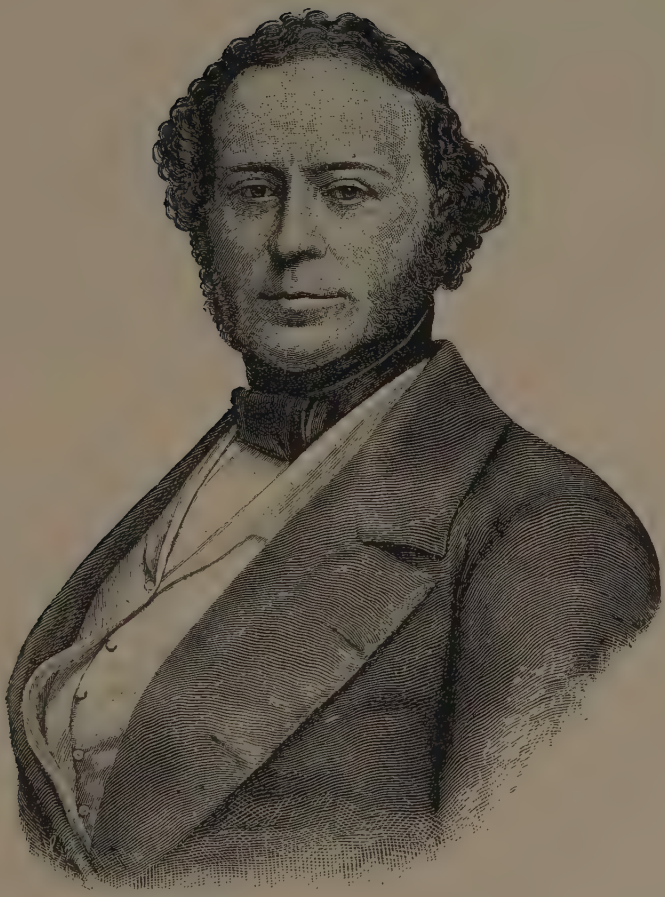

John Ericsson.

Miss Esselinda Anderson.

Hvilken svensk har icke med stolthet hört eller läst om John Ericssons "Monitor", hvilken, då under det amerikanska inbördeskriget den skräckinjagande "Merrimac" i "Hampton Roads", efter att hafva sänkt Nordstaternas förnämsta krigsskepp "Cumberland", hotade hela Unionens flotta med undergång, såsom en räddande ängel i nödens stund framträdde på krigsskådeplatsen och jagade den pansarbeklädda motståndaren på flykten?

Miss Anderson, aftäckande den gamla John Ericsson-statyn.

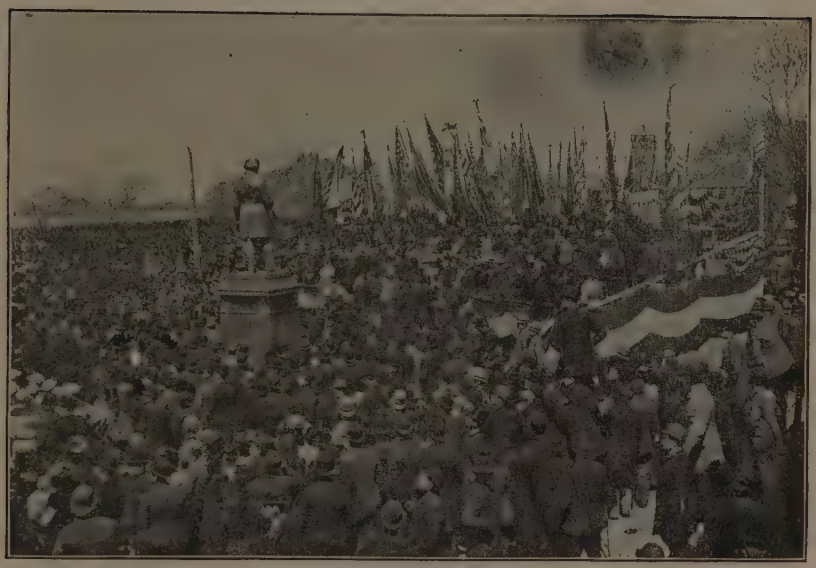

Aftäckande af Ericsson-statyn.

Idéen för denna lilla flytande fästning var enastående och hade för länge sedan utarbetats i John Ericssons hjärna, och planerna därför hade obemärkta hvilat bland hans ritningar. På otroligt kort tid voro dessa hans planer utförda och det adopterade fosterlandet, hvilket han älskade såsom endast en man sådan som han kan älska, var räddadt. Följderna af denna bedrift i rätta stunden voro oberäkneliga och kortsynt måste den vara som icke i denne man ser ett viktigt verktyg i försynens hand till utförandet af en storartad och epokgörande handling. Oaktadt dessa oberäkneliga tjänster, hvilka han bevisade

Mr. Hartley, skulptören.

Striden mellan "Monitor" och "Merrimac".

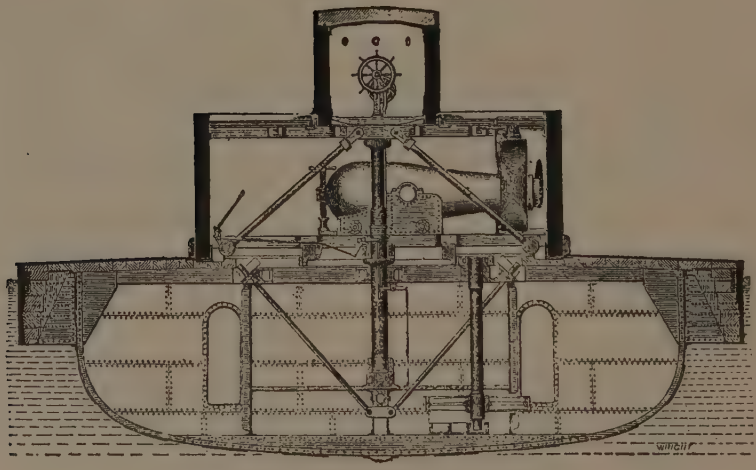

Sectional View of Monitor through Turret and Pilot-House.

detta land, vann han, åtminstone under sin lifstid, blott ett otillräckligt erkännande och det är endast efter hans död som den fulla glansen af hans förtjänstfulla lif och verksamhet tränger sig till den stora allmänheten.

Liksom hos alla verkligt store män, var hans hjärta ädelt. Otillgänglig, som han var, åtminstone på de senare åren af sin lefnad, ömmade han dock mycket för de fattiga. Kärleken till hans gamla fosterland var djupt inristad i hans hjärta. För societeten hade han hvarken tid eller lust och notoritet afskydde han. Regelbundenhet var för honom en lag, hvilken han hvarken kunde eller ville bryta. Upp klockan sju på morgonen, ett kallt bad, något gymnastik, frukost klockan nio, omkring tio timmars dagligt arbete, en lång promenad innan han gick till hvila, se där en allmän beskrifning på hans dagliga lif, hvilket dag för dag med blott ringa variation var det samma under de sista trettio åren af hans lif.

Lyckligt och stolt kan det land skatta sig, som frambringat en man sådan som John Ericsson, och äradt det land som förunnats att räkna honom bland sina fosterbarn.

JOHN ERICSON.

Hon. John E. Ericson.

Vice President of the Board of Local Improvements, Chicago.

John E. Ericson.

AMNET Ericson är äkta svenskt. Mången med detta namn har utmärkt sig både i Sverige och i detta land, men utanför svenska kretsar är det endast tvenne Ericsöner, som tillvunnit sig en störrre ryktbarhet. Det säregna är att de båda tillhört samma verksamhetsfält — civil-ingeniörsbanan.

Då vi i detta nummer af Hemmets Vän önskade gifva den store Ericssons minne en särskild hyllning, hade vi den stora förmånen att få en artikel öfver hans betydelsefulla lefnadsbana, skrifven af en yngre John Ericson, högste stadsingeniören i Chicago. Det är därför med det största nöje vi införa en kort skizz öfver denne John Ericsons glänsande bana, ty såsom svenskar känna vi oss stolta öfver alla landsmän, som lyckas väl, och anse det som en förmån att kunna göra det kändt bland vårt folk.

John E. Ericson var född i Uppland den 21 Oktober 1858. Hans föräldrar voro Anders och Sofia Ericson. Sin första utmärkelse vann han vid det polytekniska institutet i Stockholm, hvarifrån han vid 22 års ålder graduerades med så höga betyg, att han blef genast anställd som biträdande ingeniör, när Vasabron i Stockholm skulle byggas.

År 1881 kom han till Amerika och fick vid ankomsten anställning vid Toledo-Cincinnati & St. Louis-banan. Följande år inträdde han i tjänst hos den välkända St. Louis-firman Hopkins

& Co. såsom bro-ritare. Men som han ej var nöjd därmed sökte han en annan plats, och blef sålunda biträdande ingeniör vid Illinois & Mississippi-kanalen.

År 1884 kom han till Chicago och anställdes i stadens tjänst såsom ritare, men promoverades 1886 till biträdande ingeniör och 1893 till förste ingeniör.

Den 6 Juli 1897 utnämndes han af Borgmästar Carter H. Harrison till högste stadsingeniör, hvilken befattning han innehaft till detta år. Helt nyligen har Mr. Ericson ytterligare promoverats, i det han blifvit utnämnd till "Member of the Board of Local Improvements", tjänstgörande såsom dess vice president. Vi uttrycka vår hjärtligaste lyckönskan!

Under sin långa bana har Mr. Ericson ådagalagt den största skicklighet och på det mest förtjänstfulla sätt skött sina ansvarsfulla åligganden. Under hans ledning uppfördes Fifth Ave. viadukten och många andra publika verk i Chicago. Han har äfven haft uppsikt öfver Lake View, North Shore och Sextio-åttonde gatans tunlar.

Han är onekligen en af landets förnämste ingeniörer och påkallas ofta såsom rådgifvare vid anläggandet af vattenverk i andra städer. Sålunda utförde han ett storartadt arbete vid uppsättandet af vattenverket i Seattle, Wash.

Det länder Mr. Ericson till stor heder, att hans lysande bana är grundad på ärbart och dugligt arbete, och ej på politiska intriger. Han är ett värdigt exempel för unge män. Hans namn kommer att intaga ett ärorikt rum i svensk-amerikanernas historia. Vi känna oss stolta öfver att han är vår.

Försynen.

Af Karl Gustaf af Leopold.

Skall jag det enda hopp förlora,
Som än förljufvade min lott?
Försynen vakar för det stora,
Välan — men för det stora blott?
Är hon för hög att sig besvära
Med mina lägre ödens lag?
Och all dess omsorg, all dess ära,
Att denna klump af jord må bära
En följd af suckande som jag?

Och dock, hvad är mot jord och himlar
En enda dödlig? Ack, ett grand,
Som, evigt bortgömdt, vräks och vimlar
I öknars ocean af sand!
Han, som likt bölja, trängd af bölja,
Ser släkt på släkt i evigt skick
Med hvarje timslag jorden hölja
Och svämmas bort af dem, som följa —
Hvad är en enda för hans blick?

Hvad flärd af höghet! Hvilka frågor!
En gud för varelsernas hop,
Hvad ser han, om ej deras plågor?
Hvad hör han, om ej deras rop?
Han, som ur djup af rymd och tider
Klädt blommans blad i silfrets dag,
Han har ej — snillet det bestrider —
Det öga för ett bröst, som lider,
Som för en blommas penseldrag?

Låt ej ett stoft hans blickar draga,
Hvars klagan ensam höjer sig!
Men alla lida, alla klaga;
Han hör då ingen eller mig.
Kan han förvillas af att dela
Sin vård till hvarje väsens lott?
Kan viljans godhet honom fela?
Och klumpen af det stora hela,
Förtjänar den hans omsorg blott?

Hur kort vår svaga tanke hinner!
Af sinnlighetens dimma skymd,
Hon i atomen ringhet finner
Och storhet blott i tal och rymd.
Men du, som rymdens haf ej tömmer
På alstringskraft i seklers längd,
Du ej med jordisk blindhet dömmer,
Du ej det stoft du lifvat glömmer
För massan af systemers mängd.

För oss, ej för naturens herre,
Är detta smått, ett annat stort;
Af delar, dem vi kalla smärre,
Har han det s t o r a h e l a gjort,

Scenerier från Oregonfloden, Ill.

Som, självt en prick, i rymden flyter,
Du hör ej detta bladets ljud,
Som faller; men när stormen ryter,
När blixtens eld ur molnet bryter,
Då tror du se och höra — Gud!

Och han — insekt, fall ned och bäfva!—
Och han, när ur de banors lopp,
Hvari planeterna sig häfva
Och solarna gå ner och opp,
Han världar hör på världar falla
Och tusen himlar och än fler
Af deras krossning återskalla,
Då tycker han, som skapt dem alla,
Sig höra — bladen falla ner.

Säg, hvar hans makt sig ädlast röjer,
Hvar lyser den mest underrik?
I denna suck ditt hjärta höjer?
I himla-sfärernas musik?
I denna jämvikts djupa lagar,
Som bär i tomma rymden opp
Det stora bloss naturen dagar?
I detta ömma bröst, som klagar
Sitt kval och tröstas af sitt hopp?

För hvem består det hela? Svara!
För Gud? Det dyrkar honom ej.
Ja, himlarna hans makt förklara,
Men känna de hans godhet? Nej!
Än för sig självt? Månn' jorden njuter
Det lif, som solens låga ger,
Den frukt hon i sitt sköte sluter,
Den svalka middagsregnet gjuter?
I lefvande, allt är för er.

Systemet ej till sällhet traktar,
Det har ej kval och ej begär.
Den mask med känsla, du föraktar,
I värde öfver solen är.
Hvart enda lif, som har förmåga
Att njuta, att beklaga sig,
Har rätt att sucka vid sin plåga,
Har rätt sin skapare att fråga:
Är det den lott du lofvat mig?

Och dock, tillfreds med den han gifver,
Begär ej i hans plan att se,
Hvad kraft det första hjulet drifver
Och hvilken kraft det tusende!
Följ blind, men viss, när han ledsagar
— Fast du hans vägar ej förstår —,
Att dessa vägar hafva lagar
Och att du trampar, när du klagar,
Lycksalighetens gömda spår!

Ryck ej ur högsta rättens händer
Dess viktskål, dess regeringsglaf!
Spörj ej: hvi blodas dessa länder?
Spörj ej: hvi flödar detta haf?
Högst ur din krets sin irrgång gömmer
Den kedjan af en ordnings bud,
Hvars del du ser, hvars vidd du dömmer,
Ditt vett vill mäta den och glömmer,
Att sista länken hålls — af Gud.

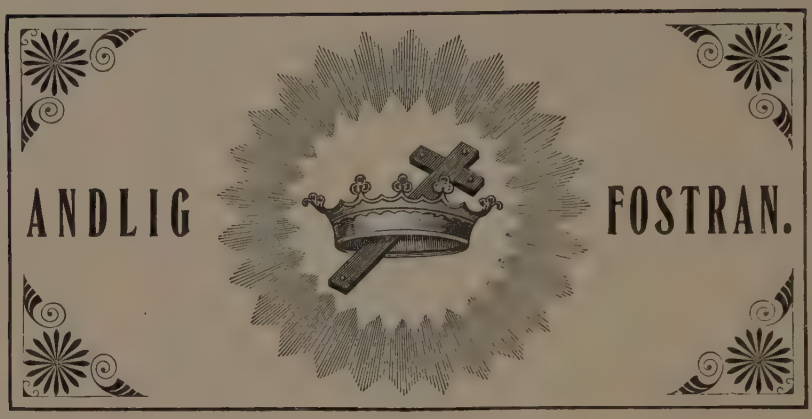

"Om Gud så vill."

C. W. Böttiger. Musik af Adolph Anderson.

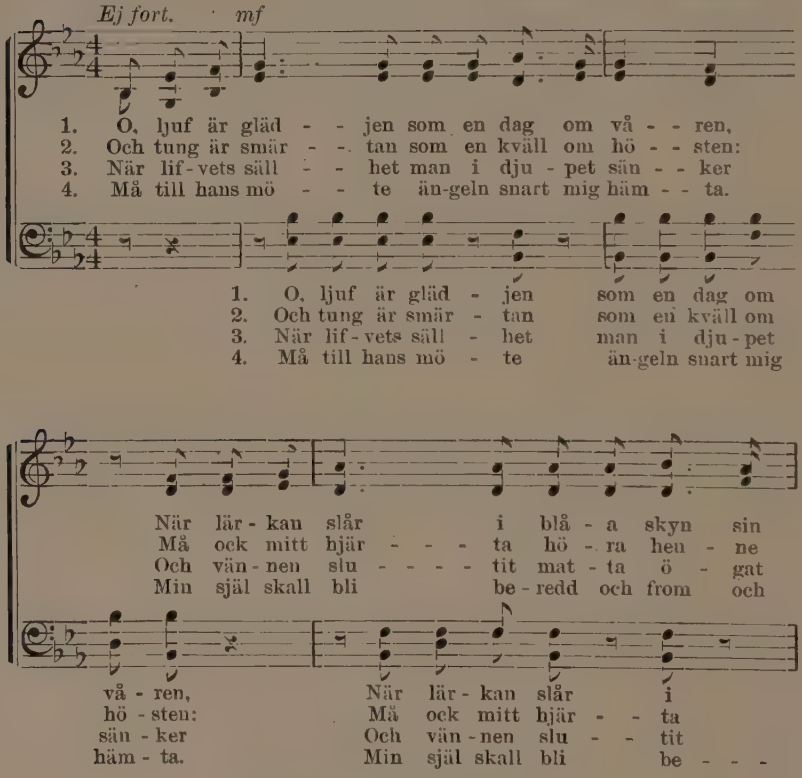

Copyright 1903, by Adolph Anderson.

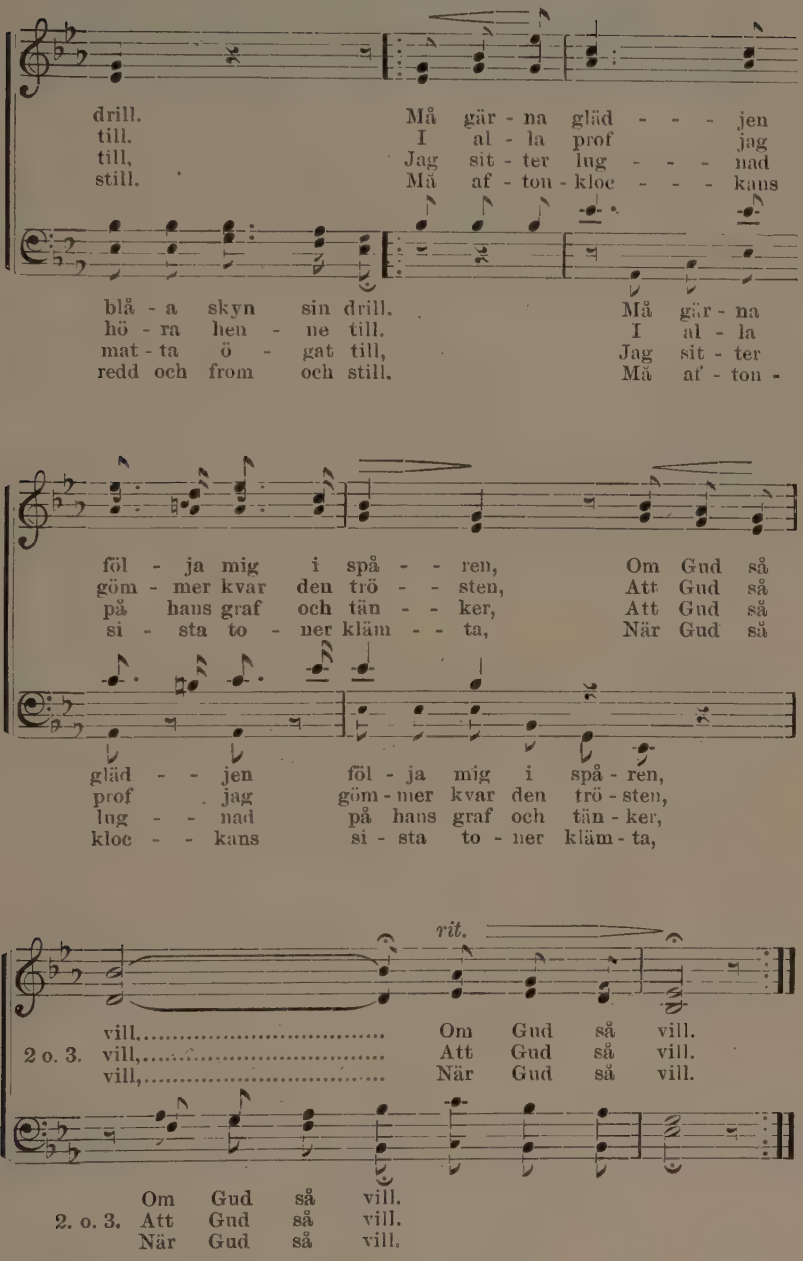
drill. Må gär - na gläd - - - jen
till. I al - la prof jag
till, Jag sit - ter lug - - - nad
still. Må af - ton - kloc - - - kans
blå - a skyn sin drill. Må gär - na
hö - ra hen - ne till. I al - la
mat - ta ö - gat till, Jag sit - ter
redd och from och still. Må af - ton -
föl - ja mig i spå - - ren, Om Gud så
göm - mer kvar den trö - - sten, Att Gud så
på hans graf och tän - - ker, Att Gud så
si - sta to - ner kläm - - ta, När Gud så
gläd - - jen föl - ja mig i spå - ren,
prof jag göm - mer kvar den trö - sten,
lug - - nad på hans graf och tän - ker,
kloc - - kans si - sta to - ner kläm - ta,
rit.
vill..... Om Gud så vill.
2 o. 3. vill,..... Att Gud så vill.
vill,..... När Gud så vill.
Om Gud så vill.
2. o. 3. Att Gud så vill.
När Gud så vill.

Ett ljus på stigen.

DITT ord är en lykta för min fot, ett ljus på min vandringsstig. Ps. 119: 105.

Under vinterns långa nätter hvilar mörker öfver jorden. Med lampor, ljus och bloss söka vi att drifva ut mörkret ur våra boningar, kyrkor, affärslokaler och salubodar. Men den natt af synd, lidande och skam, som är utbredd öfver jorden, fordrar ett annat slag af upplysning. "Gif oss ljus!" så ljuder det från månget hjärta. Och från Guds, den evige konungens tron, skickade han ned i syndens och lidandets djupa och mörka fängelse vår dyrbara, älskade bibel, ett budskap om förlåtelse, om kärlek, om deltagande, om hugsvalelse, om evigt lif. Likt ett fyrton på en hög klippa, välsignad af sjöfarande, som resa där förbi i mörker och storm, så flammar från Guds tron ett ljus utöfver den mänskliga ondskans vida haf, och i dess sken hafva milliarder frälsta syndare ropat: "Ditt ord är en lykta för min fot, ett ljus på min vandringsstig".

Somliga af oss hafva flere biblar i sina hem och värdera dem icke mycket; de kunna fås så lätt. Om det funnes endast en bibel och den kostade nu som förr i tiden ett tusen kronor, skulle du kanske värdera den mer. Jag träffade en gång en helt gammal gumma och frågade henne, om jag skulle få gifva henne en bibel. "Ack", sade hon, "jag skulle icke hafva någon nytta däraf; jag har icke på många år kunnat läsa". Jag visade henne då ett nytt testamente och, öppnande boken, utropade hon: "Jag kan läsa den! Herren vare lof! Han har hört min bön. Jag kan åter läsa

den älskade boken". Jag önskar, att Guds dyrbara ord måtte för oss alla vara lika kärt, som det var för denna gamla kvinna.

1. Jag önskar att först få visa er, att vår bibel är ett ljus i hemmet.

I hem, som äro klart och rikt upplysta af lampor och ljus, kan det råda egyptiskt mörker, under det att i månget torftigt hem, upplyst af en enda liten lampa, är solljus. Vi behöfva Jesus och hans ord i våra hem. Vi behöfva honom för att helga vår inbördes umgängelse; vi behöfva honom, då vi lära våra barn bedja och vid våra gemensamma andaktsstunder. Men ack, från hur många hem är han icke utestängd med sitt heliga ord! Man talar där om alla andra ting, om vädret, om dagens händelser, om årsväxten och sådant mer. Men om Gud, om frälsningen i Kristus, om himmelen talar man icke. Hvad vi i denna tid allra mest behöfva i våra hem är bibelns ljus till undervisning och ledning i lifvets frågor, till kraft att vandra Guds viljas väg, till hjälp i nödens tider, till hugsvalelse i lidandet.

2. Bibeln är äfven ett ljus på våra gator. När natten kommer ned öfver våra städer, går brottslingen ut för att utföra sina illgärningar. Vi tända därför öfver hela staden våra lampor icke blott för att visa ärliga medborgare vägen, som de hafva att gå, utan äfven för att hindra brottslingen att fullborda sina illdåd. Men det gifves dock endast en lampa, som kan rätt tränga igenom det nattliga mörkret, tränga ned i fängelset, där de fångna sucka, i armodets boningar, där tiggaren kvider, i de nästen, där drinkaren och vällustingen dväljas. Må vi, som äro troende, med all flit tända denna lykta på våra gator. Må vi skicka bibeln in i fängelserna, i dryckenskapens och otuktens hålor, i all den förruttnelse och okunnighet, som råder rundt omkring oss. Bibeln kan och vill skingra det nattliga mörkret. O, du troende man, du troende kvinna, sprid bibeln med all flit, på det att evangelii klara gatulampa må upplysa våra städer!

3. Bibeln är äfven ett ljus i våra affärs- och arbetslokaler. Lycklig den handlande, som i dess ljus sköter sin affär. Det är godt

att hafva klart skinande lampor i din lokal; men om du icke har där den eviga lampan att lysa dig på rättfärdighetens väg, vore det dig bättre, om du lämnade affären. Tag din bibel med dig hvarje morgon till lokalen. Skäms icke, om någon skulle finna dig sysselsatt med dess läsning. Det enda, som gifver dig full trygghet är, att i alla företag följa den undervisning bibeln gifver.

4. Bibeln är äfven det rätta ljuset i våra kyrkor och bönehus. Det betyder intet, huru vältaliga de predikningar äro, hvilka där höras. Om de gamla bibelsanningarna där icke framhallas utan beslöjas och förtigas, om Jesus Kristus, död för våra synder och uppstånden till vår rättfärdighet, där icke framsättes såsom världens ljus, hvartill tjänar då allt annat! Må detta klara ljus brinna i alla våra kyrkor öfver hela jorden!

5. Bibeln är äfven ett ljus vid grafven. O, du, som står där med ett krossadt hjärta vid en öppnad graf, kom och tag i din hand evangelii klara lampa! Den skall gifva dig tröst och hugsvalelse i din sorg. En man reste på en kort tid från sitt hem, där han lämnade sin hustru och två små gossar. Angripen af en smittosam sjukdom dogo de små inom några dagar. Fadern kom hem, men visste ingenting om, hvad som händt. Hans troende hustru mötte honom i dörren och sade: "Min vän, jag har haft till låns två sköna ädelstenar; jag hade dem en liten tid, mig till glädje. Men vet du, att när du hade rest, kom ägaren och ville hafva dem tillbaka. Skulle jag icke gifva honom dem?" "Visst skulle du det, då du endast hade dem till låns", sade mannen. Hon tog då sin man vid handen och förde honom in i det rum, där deras båda små gossar lågo i sina kistor. "O, nu förstår jag hvad du menade med de lånade ädelstenarne", ropade den bestörte fadren. "Herren gaf och Herren tog, välsignadt vare Herrens namn!" Och så fick fadern hugsvalelse. Låt detta ljus skina öfver alla dina käras grafvar! O, må det lysa öfverallt, i våra hem, på våra gator, i alla affärslokaler, i alla kyrkor, vid alla grafvar!

Och nu en fråga till dig. Är bibeln en lykta för din fot, ett ljus på din vandringsstig? Har den fått lysa upp ditt hjärtas mörker, så att du sett, att du är en syndare? Har den för dig fått lysa upp din frälsares person, korsfäst för dig, så att du af hjärtat kan säga: "Min frälsare! Min Jesus! Min Herre och min Gud!"

TALMAGE.

Sorgerna.

För Hemmets Vän.

Och öfver stilla nejden bredde kvällen
Sin mattа skymning full utaf mystik.
I öster, långt bak skogarna och fjällen,
Sågs månen höja sig och glimma lik
En fjärran skogseld, och af stjärnor klara
På fästet trädde fram en praktfull skara.

Jag satt i lunden, ingenting mig störde.
På lyrans strängar knäppte jag så glad.
Men plötsligt något ovant ljud jag hörde
Och då jag vände mig, jag såg en rad
Af bleka sorger närma sig på vägen.
Jag förr ej sorger sett och blef förlägen.

Jag ropade: "I fån mig icke störa!
Gån bort, gån bort långt härifrån, jag ber!
Jag vill ej något ha med er att göra.
Gån bort och kommen aldrig åter mer!

Hvem har till mig väl vägen visat eder?
Det är ett misstag, — viken bort, jag beder!"

Då lyfte en af dem sin hand mot höjden
Och sade, fästande sin blick på mig:
"Den Gud, som gaf båd' ljuset, sången, fröjden,
Har bjudit oss att skynda hit till dig.
Därför befall oss ej att fjärran draga.
På oss den vise aldrig höres klaga."

De dröjde kvar och sedan många gånger
Jag haft besök af sorger i mitt fjäll.
De blandat in sin röst i mina sånger
Och stannat kvar från morgon och till kväll.
Men de mig fostrat, de mig hållit stilla,
Och de mig räddat från så mången villa.

Min Gud och fader vet hvad jag behöfver,
Och han mig gifver hvad som nyttigt är.
Hvi skulle jag väl klaga då däröfver
Att stundom sorg budbärarinnan är?
Det är mitt eget sanna väl som menas.
I ugnens hetta måste guldet renas.

Axel Fredholm.

Pontus Wikner.

Lefnadsteckning af J. O. Backlund.

DEN 19 Maj 1837 föddes Karl Pontus Wikner å egendomen Kirkerud, Ryr socken i Dalsland. Hans fader var gårdens inspektor Petrus Wikner. Bland fem syskon var Karl Pontus den yngste. Fadern var en man med godt hufvud och stor studiehåg. Han besatt en ej obetydlig bildning, men på grund af en under ungdomsåren inträffad olyckshändelse hade han nödgats afbryta sina studier för att som landtbrukare söka sin bärgning. Denna bärgning tyckes emellertid hafva varit mer än skäligt knapp, så att bitter nöd ofta rådde i den låga koja, som han vid tiden för den yngste sonens födelse bebodde. Pontus Wikner omtalar själf om sin barndomstid, att "i fattigdomens, brödlöshetens koja storm och regn och snö nådde ända till den lille i vaggan".

En kort tid efter hans födelse flyttade föräldrarna till Kaserna i Bohuslän. Därigenom förbättrades deras ekonomiska ställning i någon mån, enär fadern här erhöll anställning som bruksinspektor hos kronobefallningsman H. J. Nordberg. Dock var den bostad, som till en tid bestods dem, så usel, att den späde gossen därigenom ådrog sig ett kroppsligt lidande, som följde honom hela lifvet igenom.

Det var på denna plats, Pontus Wikner fick sina första intryck för lifvet. Faderns ända till hårdhet gränsande fasthet och moderns veka mildhet voro kontraster, som dock hvar för sig satte sin stämpel på honom redan såsom gosse. Den underbara naturen i den trakt, där deras hem nu stod, denna natur med sina vilda bergsklyftor och hällar, som om sommaren höljdes af en präktig löfskrud, fjärdens glittrande vågor och de branta klippstränderna, som däri speglade sig, gjorde sitt till för att åstadkomma djupa intryck i den med en öppen blick begåfvade gossens sinne. Redan

här erhöll han impulser att begrunda tid och evighet, det ändliga och det oändliga. Guds kraf på fullkomlig helighet stodo klart för hans själ och ledde honom att af hela sitt hjärta söka fylla desamma.

Och hvarför skulle ej dylika intryck göra sig gällande hos ett barn, som besatt sådana naturgåfvor som Pontus Wikner? Vid tre och ett halft års ålder hade han redan lärt sig läsa genom att åhöra sin äldre broders undervisning, vid sex års ålder hade han förmått inrymma katekesen i sitt barnahufvud, vid samma ålder hade han på egen hand börjat lära tyska, och vid tolf års ålder hade han, likaledes på egen hand, börjat studera engelska, latin och grekiska.

Vid tolf års ålder sändes han till Göteborgs trivialskola. Där och i det förenade läroverket lyckades han dels genom den hjälp, som kunde erhållas från hemmet, och dels genom vänners understöd, fortsätta sina studier, tilldess han år 1856 aflade studentexamen i Upsala.

Under konfirmationsundervisningen, som försiggick i schartauansk anda, utöfvade denna läroriktning ett kraftigt inflytande öfver hans själ, men sedermera kom hans religiösa känsla att djupare beröras af den nyevangeliska riktningen. Under inflytandet af dess läror fann han sin själs frid. Det var tanken på Guds kärlek och tron därpå, som gaf honom den ro, som han under sin schartauanska träldomstid saknat. Denna kärlek hos världsförsonaren väckte hos honom en genkärlek, som ej kände några gränser.

Nu mötte honom det problem, som sedermera behärskade hans tankeriktning under större delen af hans lif. Det var detta: "Huru kan jag gränslöst älska Kristus och därjämte älska en jordisk vän?" Om Gud har rätt att af mig fordra all kärlek, hvad rätt har jag då att skänka denna kärlek till en annan? Om Gud är allt, är enheten, huru går det då med mångfalden? Här spåra vi alltså begynnelsen till individualitetens stora spörsmål, som sedermera genomgick alla hans filosofiska utvecklingsskeden.

Intill denna tidpunkt hade Pontus Wikner varit en ortodox troende i detta ords vanliga bemärkelse, men ur den nyss framställda frågan framtvungo sig spörsmål, som baserade sig utom hans antagna trosgrunder. Den troende ynglingen gaf vika för den tänkande mannen. Själf säger han om denna period, att den utmärkte sig genom ett fullständigt affall från hans religiösa troslif och förening med Kristus.

Efter aflagd studentexamen bereddes honom af kronobefallningsman Nordberg tillfälle att fortsätta sina studier i Upsala, hvarest han under de första åren hufvudsakligen ägnade sig åt klassiska språkstudier, görande den filosofiska graden till sitt närmaste mål.

År 1858 öfvertog han en informatorsbefattning i akademifogden Ankarswärds hus. Därigenom skildes han för ett par års tid från universitetet, men visst icke från sina studier. Ankarswärds hem var beläget i en i fråga om kommunikationer särdeles vanlottad del af Vestmanland. I den enslighet, som där omgaf honom, hänvisades han mer än någonsin till sig själf, och som en naturlig följd vände sig hans sinne inåt, och förbereddes hans håg för ett mera systematiskt studium af filosofi, än hvad förut varit fallet.

Därför, då han år 1860 återkom till Upsala, började han att ägna sig åt studiet af filosofi i allmänhet och den boströmska filosofien i synnerhet. Denna riktning var nu den rådande. Äfven Wikner tog rätt djupt intryck af de boströmianska lärorna, ehuru han, såsom han själf försäkrar, aldrig blef en rättrogen boströmian.

Det var den mänskliga personlighetens eviga existens, som djupt tilltalade honom och kom honom att med hela styrkan af sin ungdomliga entusiasm kasta sig in i studiet af detta system. Här såg han allt i fenomenvärlden såsom blott skenbart, och verkligheten såsom ett varande i Gud. — "Vara är att förnimmas." — Synden och det onda är blott ett sken, som med tidsexistensen upphör, ty intet sådant kan finnas hos Gud. Allt verkligt är godt; allt är godt.

Här fann han idealmänniskan i Guds tanke, och i Kristus såg han en naturlig människa, som mer än någon annan i tiden närmat sig idémänniskan. Det var människan, som här blef hans stora föremål för beundran, och "med denna", skrifver han, "bedref jag nu ett verkligt afguderi". Här såg Narkissos sin bild i källan och ville omfamna den.

Medan hans filosofiska åskådning stadfästades, fortsatte han emellertid oafbrutet sina studier med det resultat, att han år 1862 aflade filosofiekandidat-examen och på våren följande år afgaf utmärkta och lofordade disputationsprof för filosofie doktorsgraden, öfver ämnet "Enhet och mångfald". Den 30 Maj promoverades han och anställdes en kort tid därefter som docent i teoretisk filosofi.

Under dennna tid utvecklade Wikner ej så liten skönlitterär verksamhet, och hans populärt filosofiska skizzer och berättelser, som framträdde vid detta såväl som vid andra tidsskeden, lästes och läsas ännu med stort nöje. En rastlös verksamhet utåt gaf sig dessutom uttryck i hans värdefulla kollegier i filosofiens historia, hvarmed han under en lång följd af år fortsatte. Vidare skref han en hel del populärt filosofiska uppsatser och filosofiska bref, hvilka sistnämnda ej blifvit publicerade men säkerligen kostat honom ej så ringa möda.

Under det att han så outtröttligt ägnade sig åt sitt kall, fortgick hans filosofiska utveckling. Det var naturligt, att en så bottenärlig och sanningsälskande man som Wikner ej skulle kunna stanna förr, än han utdragit alla konsekvenserna ur det system som han gjort till sitt, och då må vi ej förvåna oss, om Narkissos' bild förstördes vid Narkissos' omfamning. — På en kort tid utvecklades Wikner från idealist till panteist.

"Vara," säger han, "är förnimmas, förnimmas är förnimma". Allt förnimmes, allt förnimmer; allt är Gud. Mångfalden försvinner för enheten i Gud; allt är enhet. Då Boström förklarar det absoluta vara ett system, förnekar Wikner detta, ty system skulle innebära enhet och mångfald.

Gud är absolut individualitet och personlighet. Allt personligt är Gud.

I ett bref till en vän skrifver han bl. a. sålunda:

"Blif ej förskräckt! *En* människa har förut vågat uttala den sanningen, som dock är en evig sanning. Honom kostade denna bekännelse lifvet. det timliga lifvet. Det gjorde ingenting, ty döden dödar ej det personliga: genom denna bekännelse, som kanske ännu ingen dödlig *förstått*, ehuru många *känt* den, har den människan förlossat världen. Och sedan den tiden har, så vidt jag vet, ingen dödlig vågat återupprepa de tre orden: *"jag är Gud"* — ord, som dock äro kristendomens lösen. Jag vågar detta återupprepande."

Blott en kort tid kunde den panteistiska ståndpunkten fasthållas. Tanken på människornas individuella behof förde honom ut ur panteismen; dock ej förrän han i sin egen själ haft sådana erfarenheter, att han kunde säga sig hafva "lidit sin panteism ihjäl".

Hans åsikt blef nu, att självständighet är självmeddelelse. Gud är för sitt varande såsom självständig och individuell beroende af det relativa, som utgår af honom. Wikner är åter inne på idealismens mark; men han finner nu i fenomenvärlden något mer än ett blott sken, han finner väsenden, hvilka tillkommit såsom en nödvändighet, emedan Guds kärlek om dessa bjudit: "Jag vill ej vara eder förutan". De äro Guds eviga tanke- och kärleksakter.

Såsom syndig kan ej människan komma i ett rätt förhållande till Gud direkt, och därför var det af nöden, att en medlare skulle framträda, och en sådan kom i Kristus — en blott medlare, ej försonare, högre än människor i allmänhet, direkt härflytande från Gud, men ej själf Gud.

Harmoni, fortsätter han, är världsalltets mål. Det goda är en handling i öfverensstämmelse med öfvertygelsen, om hvad som hör till sann harmoni; det onda är dess motsats.

Sådan var i korthet hans filosofiska öfvertygelse sedan han lämnat det panteistiska öfvergångsstadiet. Men ännu hade han ej funnit den hamn, där hans själ kunde kasta ankar, och outtröttligt se vi honom fortgå i sitt tänkande, tilldess han slutligen ser sin ungdoms dunkla trosvyer framträda för sin själ i en klarare dager. Efter sin långa filosofiska forskningsfärd inlöper han ändtligen i teismens hamn. Här ser han ej längre tingen såsom eviga, utan allt förlägges i tiden. Han ser det tänkta objektet oberoende af det tänkande subjektet. Han ser det absoluta såsom en personlig Gud, som genom en evig verksamhet gör all evighet till tid.

Mer vore att säga om hans filosofiska utveckling, men dels har han ej själf fullt utvecklat sin sista ståndpunkt, dels hindrar oss utrymmet från att närmare taga den i betraktande. I stället vilja vi åter kasta en blick på filosofens yttre historia, under de senare åren af hans lif.

Vi möta honom då åter omkring år 1870 i full mannakraft, då hans namn började göra sig kändt öfver hela Sveriges rike. År 1871 förenades han i äktenskap med fröken Wienberg, med hvilken han i nära 20 år varit bekant och i 11 år förlofvad. Genom de förändrade förhållanden, som därigenom inträdde, nödgades han söka sig ett kall, i hvilket han bättre kunde fylla sina ekonomiska behof, än som var möjligt såsom docent utan fast lön.

Åtskilliga försök gjordes från vissa håll att förmå honom att ägna sig åt den prästerliga banan, men på grund af sitt förhållande till statskyrkans läror ansåg han sig ej kunna för sitt samvetes skull gifva efter för dessa försök.

I stället sökte och erhöll han år 1873 lektorsbefattningen i kristendom och hebreiska vid Upsala allmänna läroverk, och detta ämbete tillträdde han på hösten samma år.

Såsom en ungdomens synnerlige vän hängaf han sig med hela sin själ åt sitt kall, och detta på ett sådant sätt, att en hans filosofiske motståndare därom säger, att han var mera en faderlig vän och rådgifvare än lärare.

År 1880 utkom hans uppseendeväckande föredrag "Kulturens offerväsen", som väl var hans mest missförstådda verk. En storm af ovilja utbröt mot honom från vissa håll, men å andra sidan skördade han äfven mycket beröm af dem, som förstått föredragets anda. För den, som rätt studerat Wikners personlighet och karaktär, blir omöjligt att tro, att han, såsom hans motståndare påstodo, däri ville göra sig till riddare för en sinnlig libertinism, och själf förnekar han med kraft, att något sådant fanns i föredraget. Strax därefter utkom hans filosofiska verk "Om egenskapen", i hvilket han fullkomligt bröt med boströmianismen, hvilket förhållande kanske i någon mån kan förklara de händelser, som följde, ehuru detta af boströmianerna förnekas.

Till en tid kände sig Wikner fullkomligt tillfredsställd med den plats han innehade, men efterhand vaknade hos honom en önskan att erhålla en anställning som bättre kunde lämpa sig efter hans bildning och förmågor. Den man, som innehade ordinarie professorsstolen i filosofi var pensionsmässig, men lämnade ej sin befattning. Många hade ansett Wikner såsom självskrifven att fylla hans plats, men däraf blef då naturligtvis intet. I stället verkställde hans vänner ett upprop för insamlande af medel genom nationalsubskription för att åt Wikner bereda en personell professur.

Under det denna insamling försiggick, blef emellertid en professur i Fredriks-universitetet i Kristiania ledig. Wikner uppmanades på enskild väg att söka denna befattning. Han efterkom uppmaningen och utnämndes till ämbetet på hösten 1884. Det var en tid af bittra partistrider och djupgående politisk oro bland de nordiska brödrafolken, men Wikner tog ingen del i striden. — Bäst torde hans förhållande till det norska folket i allmänhet och den norska ungdomen isynnerhet förklaras genom följande ord, som bl. a. sades vid hans graf: "Han gick som en fredens ängel mellan oss."

År 1885 anmälde sig Wikner såsom sökande till den nu ledigvordna professuren i teoretisk filosofi i Upsala. Af sakkunniga uppsattes han i andra förslagsrummet, af sektion och konsistorium i första. De högre myndigheternas beslut i frågan fattades ej, ty döden förekom dem och gjorde slut på meningsskiljaktigheterna. Den 15 Mars 1888 afslutade Pontus Wikner sitt skiftesrika lif, och vårt folk hade förlorat en af sina ädlaste söner och kraftigaste tänkare.

Att han varit Sverige kär, blef klart, då dödsbudet gått igenom landet. Det gick såsom en suck af sorg och saknad ur det svenska folkets bröst. Hans graf reddes honom i Upsala, och, fast hans sista blick ej fått uppfånga en skymt af fosterjorden, fick dock hans stoft hvila i det land, som sett honom födas och sett hans lefnads stora slag utkämpas.

Hvad man än må säga om Pontus Wikner, visst är, att en ärligare tänkare ej ofta framträdt bland något folk. Han fasthöll ej en idé, emedan den var hans egen, eller emedan den fått auktoritetens insegel. Då hans tanke uppfattade sannare och klarare vyer bortom hans förra synkrets, strax skyndade han att uppgifva sina förutfattade meningar för hvad han ansåg vara sanning. Däraf dessa växlingar, som så frappera och möjligen på mången göra ett intryck af ovisshet.

Månne han ej funnit den sanning, han under hela sitt lif sökte? Månne ej lifvets gåta lösts för honom, sedan evighetens förhängen dragits undan för att låta honom skåda sin ungdoms och ålders ideal ansikte mot ansikte?

Bibelns Länder

AF EMANUEL SCHMIDT, Ph. D.

Kapitlet V.

Döda hafvet.

Vi ha följt med Jordan från dess källa till dess utlopp. Vi ha sänkt oss från Hermons snökrönta höjder ned till dalen, som sluter i sitt sköte ett haf djupt under Medelhafvets yta. Vi ha lämnat ett landskap af underbar skönhet och lif och fägring, vi ha anländt till en trakt, hvars hetta är mera tryckande än tropikernas — en dödens symbol. Det kännes tungt och dystert. Det är svårt att tänka. Vi längta åter till höjdernas friare luft. Alltså styra vi våra steg utmed hafvets västra strand. Fem mil söder om Engedi finna vi en hög klippa. Det är Masada. Låt oss begifva oss till dess spets.

Sedd ifrån norr står denna oerhörda klippa djärft framskjutande, isolerad, brant och otillgänglig. Den är en half mil lång och en åttondedels mil bred. På västra sidan är den 400 fot hög, men på de andra sidorna 1,300 och på sjösidan 1,700 fot. En smal gångstig slingrar sig upp till dess topp. Vi följa Wady Safsaf upp mot den bergmassa, som undanskymmer hafvet för våra blickar. Där börjar klättringen uppför det kala Masada. Komna halfvägs upp, följa vi den branta klippväggen något till höger, sedan slingrar sig stigen åter till vänster, och vi befinna oss vid en portgång med spetsig båge. Några steg till, och vi äro uppe på själfva platån, som utgör klippans topp. Här kunna vi ändtligen andas fritt. Här kunna vi försjunka i betraktelser. Den allra härligaste ut-

Klippan Masada.

sikt möter vårt öga. Minnen från gångna tidsåldrar skymta förbi. Historiska tilldragelser blanda sig med profetiska drömmar. Vi befinna oss på scenen för en af historiens hemskaste tragedier. Vi kunna lämna tankarna fria tyglar.

Utsikt från Masada.

Hvilken skön utsikt! Långt bortom hafvet i öster sträcka sig Moabs och Ammons bergland. Strax nedanför märka vi El Lishan, den egendomliga, hvita halfön, som sträcker sig norrut i hafvet. I norr spåra vi tydligt Jordan-dalen och flodens utlopp. Vi skåda hafvet i hela dess längd, Engedi i norr, Jebel Usdum i söder. Endast i väster skymmes vår blick af Jeshimons spetsiga klippor.

Hafvets namn.

Mest af allt intresserar oss dock detta underbara haf. Det kallades af hebreerna "det salta hafvet", af profeterna understundom "det östra hafvet". Greker och romare kallade det "asfalthafvet", och araberna benämnde det Bahr Lût, Lots sjö, emedan Muhamed införde berättelsen om Lot i Koran. Det vanligaste namnet är dock det Döda hafvet, på grund af att intet lefvande finnes i dess vatten. Ingen fisk finnes där, och om man släpper lefvande fiskar i dess vatten, dö de ögonblickligen. Dr. George Adam Smith berättar, att han vid sitt första besök till Döda hafvet fann några fiskar simma omkring i en liten pöl, som var afstängd från hafvet af en grusvall två fot bred. Vattnet i pölen hade nästan samma smak som hafsvattnet. Det oaktadt dogo fiskarna genast, när han släppte dem i hafvet.

Dess utsträckning.

Döda hafvet är 47 mil långt och dess största bredd är 9½ mil. Dess yta ligger 1,292 fot under Medelhafsytan. Dess största djup är 1,310 fot, sålunda ligger dess botten på den lägsta punkten 2,602 fot under Medelhafsytan. Detta oerhörda djup förekommer vid den nordliga änden af hafvet, ej långt från Jordanflodens mynning. Därifrån höjer sig bottnen från platå till platå, tills vid den södra delen af hafvet djupet ej är mer än från 8 till 14 fot.

Döda hafvet

Fästningsruiner på Masada.

This and the following cuts in this article are used by the permission of the Biblical World.

Moabstranden af Döda hafvet.

Norra stranden af Döda hafvet.

Vi ha märkt förut, huru flera större floder och ett stort antal smärre bäckar uttömma sina oerhörda vattenmassor i Döda hafvet. Det har beräknats att 6½ miljoner "tons" af godt, friskt vatten utfalla i hafvet hvarje dag, och ehuru hafvet ej äger något utlopp, utöfvar dock ej denna tillsats af vatten något märkligt inflytande på vattenståndet. Dess yta synes icke höja sig. Allt detta inflytande vatten måste därför ständigt afdunsta. Denna afdunstning stegras betydligt genom den ofantliga hettan i den djupa dalsänkningen. Fuktigheten i luften bildar en tät dimma, tunga moln stiga upp och häftiga åskstormar rasa. De sönderslitna stränderna bära vittne om dessa stormars våldsamhet.

Dess vattenstånd.

Vattnets bittert salta smak är väl bekant. Alla de floder, som utmynna i detta haf, innehålla mer eller mindre salthaltiga ämnen, och efter den ständiga afdunstningen förblifva dessa kvar. Dessutom innehåller vattnet många kemikalier, som ej förekomma i dessa floder, utan hafva troligen sitt ursprung i heta källor på hafvets botten. Vid den sydöstra änden af hafvet sträcker sig en saltmassa, 300 fot hög och fem mil lång. Oceanens vatten innehåller endast 4 till 6 procent af solida substanser, under det att Döda hafvet har 24 till 26 procent. 7 procent är vanligt salt. Asfalt säges finnas i stor myckenhet på hafvets botten, men kommer ej till ytan, annat än när det lösryckes under våldsamma stormar eller jordbäfningar.

Dess salta vatten.

En mera slående beskrifning af dessa nejders ödslighet kan man näppeligen finna än följande teckning af George Adam Smith:

"Tvenne gånger på den västra sidan sträcka sig bergsklyftorna ned till vattenbrynet, och på den östra stranden finna vi en egendomlig halfö, som kallas El Lishan, Tungan. Denna är bildad af branta grusbankar från fyratio till sextio fot höga, hvilka glänsa öfver de blå böljorna liksom de långa, hvita väggarna af ett isberg. Men gruset krönes nästan ständigt med hopar af drifved, hvaraf hvarje minsta bit beröfvats sin bark och betäckts med glittrande saltkristaller. Man

Dess ödslighet.

kan ej tänka sig en mera passande krona för Döden. Där bortom, ända till de omgifvande kullarnas aflägsna höjder, härskar endast ödslighet. Är stranden jämn, finner man ej något annat än salt eller saltbemängda sumphålor. Är den terrassformig, är det en gulaktig, ojämn landsträcka med några få törnbuskar och tarfligt ogräs. Gamla märken efter hafvet synas här och där, branta grusbankar från fem till femtio fot höga, med hopar af skräp vid deras fötter och med sina kala, sönderfallande hjässor sträckta mot höjden. Det finnes ej i naturen en mera dyster symbol af förgätenhet och ödslighet. Omkring det hela lägra sig som en dödsvakt de hemska bergen."

Dess historia.

Men är denna natur hemsk och dyster, är dock detta hafs historia ändå förskräckligare. Det är skådeplatsen för Guds strängaste dom öfver mänsklig synd. Sodom, Gomorrah, Admah, Zeboim och Zoar! Deras öde står som ett varnande exempel för alla tider. Berättelsen omtalas i 1 Moseb. 19: 24, den tillämpas i 5 Moseb. 29: 23. Sodom och Gomorrah inflikas i profeternas varningsrop. Amos, Esaias, Jeremias, Zefanja och Hesekiel upprepa det.*) Mästaren själf använder dessa namn såsom domens symbol.**) Paulus, Petrus och Judas nämna dem ock.***) I Uppenbarelseboken framställes syndens stora stad under namnet Sodom.

Men lyssna vi rätt, skola vi ock höra andra förkastelsedomar. Vid Bethel står Amos såsom en olycksbebådelsens dundergud:

"För Edoms tre missgärningar, ja, för fyra,
Skall jag icke taga det tillbaka."

"För Ammons barns tre missgärningar, ja, för fyra,
Skall jag icke taga det tillbaka."

"För Moabs tre missgärningar, ja, för fyra,
Skall jag icke taga det tillbaka."

---

*) Amos 4: 11. Es. 1: 9; 3: 9. Jer. 23: 14; 49: 18; 50: 40. Zef. 2: 9. Lam. 4: 6. Hes. 16: 46, 53; 48: 49, 55.

**) Matt. 10: 15, 24. Mark. 6: 11. Lucas 17: 29.

***) Rom 9: 29. 2 Pet. 2: 6. Judas 7.

Träd på Döda hafvets strand.

Ännu en vy af Moabstranden.

Callirrhoe-flodens utlopp i Döda hafvet.

Västra stranden af Döda hafvet.

"För Judas tre missgärningar, ja, för fyra,
Skall jag icke taga det tillbaka."

Lyssnen till den kraftige Esaias:

"På en natt varder Ar-Moab plundradt,
På en natt varder Kir-Moab förstördt!"

Och åter:

"Ty mitt svärd skall dricka sig rusigt i himmelen.
Si, det skall sänkas öfver Edom,
Och öfver det folk, jag gifvit till spillo, till bestraffning."

Så uttala ock Jeremias och Obadja Herrens straffdomar öfver dessa folk, som lägrat sig kring Döda hafvets stränder. Det synes som skulle detta vara ett förbannelsens haf och Guds förkastelsedom hvila öfver dess nejder.

Ja, till och med denna isolerade klippa, där vi hvilat en stund, har sin egen saga att förtälja. Denna portingång och dessa kringströdda ruiner vittna om en svunnen storhet. Här stod en gång ett af Österlandets starkaste fästen. Här finna vi ruiner efter cisterner och grafvar, kvarlämningar efter ett stort palats, en väldig borg, och ett kapell med egendomliga mosaikinläggningar på väggarna. *Masadas ruiner.*

Jonathan Maccabeus var den förste, som byggde en fästning på denna klippa. Herodes flydde hit med sin brud Mariamne år 42 f. K., när Partierna intogo Jerusalem. Åtta år därefter började han sina vidsträckta byggnadsföretag, anlade murar och torn, uppförde palats och kapell, högg ut stora förrådskällare och reservoirer, samt kultiverade den bördiga marken på den höga platån.

År 70 e. K., när Jerusalem föll i Titus händer, flydde ett sällskap af omkring tusen personer under Eleazars ledning till fästningen på Masada. Här trodde de sig vara trygga. Men däri hade de bedragit sig. Romarna under Flavius Silva förföljde dem och började belägra fästningen. Silva uppförde på klippan väster om slottet en förskansning 200 alnar hög, på hvilken han sedan satte upp sina be- *Masadas öde.*

lägringsmaskiner. De belägrade byggde en inre mur af bjälkar och fyllde tomrummet mellan de båda murarna med jord. Romarna lyckades sätta eld på den inre muren. Då timade en af historiens hemskaste tilldragelser. Hellre än att falla i romarnas

Masada, den judiska fästningen, på Döda hafvets västra kust.

händer, beslöto de belägrade att falla för eget svärd. Det beslöts — och utfördes äfven — att hvarje husfader skulle döda sin hustru och sina barn, tio utvalda män skulle döda de öfriga männen, en af de tio skulle döda de öfriga nio och sedan falla på sitt eget svärd. När romarna intogo fästet, funno de endast tvenne kvinnor och

Moabs högland vid Döda hafvet.

Arnon-flodens utlopp i Döda hafvet.

Jordan-dalen.

Klippan Ziz.

fem gossar, hvilka hade gömt sig — de enda öfverblifna efter detta förfärliga blodbad. Hemska, dystra Masada! Så är då din saga ock endast en upprepning af Sodoms och Gomorrahs öde! Så vittnar då detta haf endast om död! Så bekräftar då detta Masada ännu, att syndens lön är döden!

Men vi förnimma ock en stråle af hopp. Från dessa dystra minnen, nedtecknade på historiens gulnade blad, ila våra tankar bort genom profeternas värld. Vi lyssna till mannen på Kebars strand. I fångenskapens land målar han återställelsens härliga tider. Då har Guds straffdomar öfvergått hans folk, då skola de fångar återvända till sina fäders land, då skall detta land varda heligt, då skall Jerusalems tempel uppbyggas igen och välsignelsen tillflöda landets alla delar. Ja, till och med detta förbannelsens haf skall förvandlas. Från helgedomens tröskel skall en flod framströmma, hvars flöden skola tilltaga, så att man kan mäta ett tusen alnar, och vattnet skall nå öfver fotknölarna, ett tusen alnar till, och vattnet skall nå till knäna, ytterligare ett tusen alnar, och det skall nå till länderna och ännu ett tusen alnar, och det är en oöfverstiglig flod. "Detta vatten går ut till den östra sträckan af landet, och flyter ned öfver heden, och faller ut i hafvet. Då det har kommit ut i hafvet, blifver dess vatten sundt. — Och allt som lefver och rörer sig, hvarhelst den dubbla bäcken kommer, skall blifva vid lif, och där skall blifva fisk i stor myckenhet, ty när detta vattnet kommer till hafvet, så blir dess vatten sundt, och allt blifver vid lif, dit bäcken kommer. Och fiskare skola stanna där; ifrån Engedi ända till En-Eglaim skola fisknät utläggas. Fiskar af alla slag, likasom fiskarna i det stora hafvet, skola där finnas i ganska stor myckenhet. Dess sumpiga stränder och dess gölar skola dock icke blifva sunda; de skola behålla sin sälta. Och utmed bäcken skola vid dess strand på båda sidor uppskjuta allehanda fruktträd, hvilkas löf icke skola vissna, och hvilkas frukt icke skall gå ut men för hvar månad växa ny, emedan deras vatten kommer från helgedomen, och deras frukt skall tjäna till

En välsignelsens flod.

föda, och deras löf till läkemedel." Så skall då en välsignelsens nådeflod förvandla detta förbannelsens haf.

Profetens blick trängde djupare än hvad hans åhörare på Kebars strand kunde fatta. Den riktas på en flod hvars flöden äga ett djupare inflytande än förvandlingen af detta Döda haf. Vi skåda ett annat "förbannelsens haf", vi känna liklukten af förruttnade samhällen, vi märka miljoner försänkta i hedendomens mörker, vi se förtviflan, hat och mord, och mången profet har suckat: "Ack, Herre, huru länge!" Men se, ur den enda rätta helgedomen, ur Guds ömmande fadershjärta, framväller kärlekens rika källa, som sänder ut sina välsignelseflöden, lifvets och ljusets underbara dubbelflod, för att förvandla mänskligheten haf. Genom seklernas mängd har den flödat, och ho kan nu mäta dess djup? Så må då vårt hjärta glädjas!

Och så ryckas vi tillbaka från flydda tiders hemska skeden, från profeternas mystiska värld och våra egna reflektioner, och känna oss lyckliga, att vi kunna stiga ned från detta förfallna Masada och lämna detta Dödens haf.

Af BROR ARVID.

Lily.

Af FRANCES LOW.

"KOM, Wally, skynda dig, eljest komma vi för sent," sade Lily Malcolm en söndagsmorgon, där hon stod och väntade vid trappan och höll sin lilla Bibel i handen.

"Jag är färdig, Lily, jag kommer strax," och en femårs gosse kom springande ut från sängkammaren, under det han satte på sig mössan, medan han yttrade dessa ord.

"Adjö, mamma," ropade båda barnen, i det de hand i hand gingo utför trappan, och knackade sakta på dörren, som skilde deras hem från den krog som deras fader ägde.

Såsom svar på deras knackning tittade John Malcolm ut genom glasdörren, och som han såg hvilka de voro kom han ut.

"Nåväl, mina småttingar," sade han vänligt, "jag antar, att ni kommer för att få några slantar till kyrkan," och han stack sin hand i fickan och tog fram litet växelpängar. "Nu, det där är för kyrkan, och det här är för er själfva," tillade han, i det han gaf till hvar och en två blanka femcentar.

"Kyss mig farväl och skynda er iväg, min affär går bra denna morgon, så att jag kan ej stanna här längre, ju fler femcentar jag får in, desto flera skall ni få för kyrkan."

"Vill du ej höra mig läsa upp minnesversen, pappa, du brukar alltid tycka om det, och kommer du ej ihåg, att i julas sade

du, att om jag kunde den hvarje söndag, skulle du lägga tio cents i min missionssparbössa," sade Lily och strök sin lena kind mot faderns hand.

"Nåväl, det kommer jag ihåg, låt mig få höra den," sade John Malcolm, och fäste sina blickar med stolthet på den lilla gestalten framför sig.

"Vinet är en skalk, en stark dryck gör en rasande, och hvar och en som bedrages däraf är icke vis," upprepade Lily vördsamt.

"Mycket sannt," mumlade fadern, skakande på hufvudet, "men lyckligtvis, Lily, äro icke alla visa, och om de voro, skulle du ej hafva en sådan vacker klädning på dig."

"Inte jag heller, pappa," gnällde Wallys barnsliga stämma.

"Nej, inte du heller, unge man, det är dryckerna som ge oss pängarna, och gifva eder alla vackra saker."

Alla sade, att John Malcolm var ett mönster som make och fader. Hans hem, som var ofvanför krogen, var fint möbleradt och utstyrdt med alla bekvämligheter, och själf brukade han säga, att "intet barn på Fifth Avenue hade finare kläder än hans lilla Lily". John Malcolm älskade sin hustru och sin gosse, men Lily var hans afgud. Hon var i verkligheten ett vackert barn med djupa, allvarliga, blå ögon och ett ansikte så skönt att det tycktes reflektera hennes själs renhet. Han stod vid fönstret och betraktade barnen, medan de gingo gatan utföre, och hans hjärta svällde i honom.

Det var mer än vanlig faderskärlek han hyste för Lily. I hennes tidigaste barndom, när hennes lilla kropp led af värk, brukade hon vända sig bort från modern och till honom och sträcka ut sina små händer mot honom, och i hans armar brukade hon vara lugn och falla i en sakta sömn.

Lily kom fem minuter för sent till kyrkan, och sedan hon tillsett att Wally var säkert i sin klass, intog hon sakta sin egen plats. Miss Allison, hennes lärarinna, gaf henne ett vänligt småleende såsom välkomsthälsning, och därpå böjde Lily sitt hufvud för inledningsbön. Hela veckan hade Miss Allison varit i en

sorgsen sinnesstämning, medan hon utarbetade och tänkte på söndagsskoltexten. Hon såg att ämnet var "nykterheten", och icke blott emedan Lily var i hennes klass, utan äfven med anledning af hennes egendomliga förhållanden och omgifningar, hade Miss Allison tagit ett varmt intresse i henne, och hon kände att hellre än att såra den lilla känsliga varelsen, skulle det vara bättre att ändra läxan och ha en återblick. Men hvarje gång kände hon sig manad att återgå till den egentliga läxan, och slutligen, nästan i förtviflan, föll hon på sina knän och bad om ledning och genast tycktes svaret komma från himlen: "Icke din vilja, utan min". När barnen stodo upp från bönen, blickade Miss Allison på Lily, drog henne till sig och höll hennes lilla hand i sin medan hon talade till barnen. Orden i den läxan gjorde Lily ängslig, och de låga, ömma tonerna af Miss Allisons röst, när hon framställde dryckenskapens ondska, tycktes genljuda i hennes hjärta, och som hon gick hemåt upprepade hon textens ord om och om igen.

Hon hade nästan uppnått sitt hem, när hon såg en uselt klädd flicka stående vid gathörnet. Lily gick fram till henne, och gaf henne en femcent och sade:

"Här är något för dig, Sally, och du borde laga din klädning. Hvarför ger ej din mamma dig en ny och sänder dig till söndagsskolan?"

"Och det är du som ger mig den frågan; nåväl, jag skall besvara den, alldenstund du önskar veta. Det är, emedan din fader håller en krog, och alla pängar min far får gör han af med där, och vi frysa och hungra, medan du går till kyrkan i din fina sidenklädning. Fy skam! Fy skam! Men de där pängarna skola ej ha någon lycka med sig för er, och min mor säger att Gud skall förbanna din far för det han förstört så många hem med sin krog."

Tunga som stenar föllo flickans ord i Lilys hjärta. Hon såg på henne för ett ögonblick, men kunde ej säga något. Det tycktes som om en slöja hade ryckts undan hennes ögon, och hon såg och förstod allt. Allt ljus och all glädje försvunno från hennes

lif, och en skugga föll på hennes ansikte som endast Guds hand kunde borttaga.

Lily hastade hem, tog utaf sig sin vackra sidenklädning, som gifvit henne så mycket nöje på morgonen, och hängde upp den i i det mörkaste hörnet af garderoben. Hennes fader kunde ej förstå hvarför. När han kom in till middagen, kastade hon sina armar om hans hals, kysste honom om och om igen, och sedan bröt hon ut i konvulsiviska snyftningar. Hon ville ej gifva någon förklaring, hennes sorg var för djup för att kunna uttryckas. Som de fruktade att hon var sjuk, klädde de af henne, och sedan, liksom i forna dagar, höll hennes fader henne i sina armar. En ny och djupare kärlek för honom tycktes upptändas i Lilys hjärta, och eftersom hon visste, att ej förrän hon somnat skulle han lämna henne, slöt hon igen sina ögon.

När han hade lagt henne i hennes bädd och gått tillbaka till krogen, brast Lily ut i tårar igen. O, dessa förskräckliga ord! Lily undrade om de kunde vara sanna. Hennes fader förbannad! "Nej, nej, nej," utropade hon i ångest, "han är för god för det." I sin smärta visste hon ej hvad hon skulle taga sig till, först tänkte hon på sin mor, hon ville tala vid henne och bedja henne inverka på fadern att sluta denna affär, men Lily visste att det skulle vara till ingen nytta. Därpå kom Miss Allison i hennes tankar; men Lily mindes en dag, då hon hade kommit för att förmå Lilys föräldrar att gå till kyrkan, och John Malcolm hade endast skrattat åt henne. Kanhända, — och Lily skakade vid tanken — om hon både till Gud hvarje dag, skulle han låta henne bära förbannelsen i stället för hennes fader. Då var det som om en stråle af ljus trängde in i hennes själ, ingen jordisk vän kunde hjälpa henne, men Gud kunde. Dag och natt ville hon bedja honom rädda hennes fader, och nästan hugsvalad somnade Lily.

Följande morgon, så snart hon vaknat, hoppade hon ur bädden och klädde sig. Därpå gick hon öfver till Wallys bädd och skakade honom sakta:

"Vakna, Wally, jag önskar tala med dig."

Walter öppnade ögonen och satte sig upp i bädden, medan Lily fortsatte:

"Wally, jag skall kläda dig, och sedan skola vi gå ned. Jag har något att säga dig."

"Är det ett nytt spel, Lily?" frågade Wally, som nu var riktigt vaken.

"Nej, Wally," sade Lily allvarligt, "det är intet spel, ingen lek, utan fullt allvar. I går, du vet, var det nykterhetsläxa, och Miss Allison sade oss, att det var orätt för folk att dricka, emedan det gjorde dem mycket elaka och onda, och deras små gossar och flickor hade aldrig skor och varma kläder, och understundom voro de hungriga, och pängarna slösade de på krogen, i stället för att, som de borde, taga dem hem till sina familjer, och, o, Wally, om pappa icke sålde dem starka drycker, skulle de ej köpa dem," och Lily brast i tårar.

"Gråt icke Lily," tröstade Wally och kysste henne.

"Och, Wally, de skola aldrig komma till himlen och se Jesus, Bibeln säger så; jag läste allt om det i går kväll, och, Wally, jag ämnar bedja hvarje dag, att pappa skall upphöra med att sälja starka drycker. Jag skulle ej ha haft dig att gå upp så tidigt, om det ej vore att Jesus säger, att när två af oss bedja något tillsamman skall han gifva det säkert. Du är väl ej ledsen på mig, är du?"

"Nej, Lily, det är jag ej, och jag önskar hjälpa dig att bedja Jesus. Skola vi bedja nu?"

Lily skakade på hufvudet. "Jag tror att vi gjorde bättre i att gå ned i krogen bakom disken, någon kunde se oss uppe här, och jag önskar hålla det hemligt, tills Jesus svarar."

När de två barnen gingo genom faderns rum, såg han dem, och undrande hvad de kunde göra så tidigt, kastade han på sig sina kläder och följde dem. Han undrade ännu mer, när de öppnade dörren till krogen, gingo bakom disken och föllo på sina knän. Han kröp sakta för att han måtte komma så nära dem som möjligt, så att han kunde höra hvad de skulle säga.

"Nu, Wally," sade Lily, "måste vi bedja riktigt hårdt, jag skall börja, och när jag sagt amen blir det din tur." Vördnadsfullt hopknäppande sina händer började Lily: "Dyre Jesus, jag är Lily, och min pappa håller en stor krog och säljer starka drycker till männen, så att de bli onda, och så att de ej ha några pängar, och deras små gossar och flickor äro hungriga, och Jesus, jag och Wally önska att du förmår honom att sluta denna affär, du sade att du skulle, om två af oss både dig. Var god och gör det, dyre Jesus. Amen. Nu, Wally."

"Dyre Jesus," sade Wally med en hög, klar röst, "jag är Wally, och jag gör antalet två, och var god och förmå pappa att sluta med sin krog, emedan det gör att Lily gråter och att fattigt folk frysa. Amen."

John Malcolm stal sig bort så sakta som han kunde. Barnen visste aldrig att han hade lyssnat, men morgon efter morgon, när ljudet af deras små fötter hördes i rummet, följde han dem. Liksom genom en instinkt, knäböjde han också, medan de framsade sin lilla bön. En morgon, det var nära en månad efter den dagen, då Lily hade börjat bedja, när barnen knäböjde tillsamman, sade Wally:

"Är det inte snart tid att vi sluta, Lily?"

Allt hvad Lily svarade var, "O, Wally," och i det hon lyfte upp sitt ansikte, utgöt hon sin ångest och sade: "O, Jesus, vi börja bli förskräckligt trötta, Wally och jag, det tyckes ej som om du hörde oss bedja, kanske vi äro för små, och två af oss ej äro nog, men, dyre Jesus, vi veta ej hvilken vi eljest kunde bedja till."

Här slutade Lily fullkomligt och tårarne strömmade nedför hennes ansikte. Det var mer än John Malcolm kunde uthärda; han öppnade dörren och lyftande upp barnet i sina armar, tryckte han henne till sitt bröst och sade:

"Jo, två äro nog; Jesus har hört eder bön och besvarat den. Från denna dag äro dörrarna till John Malcolms krog stängda för alltid. Samme Gud, som besvarat ett litet barns böner, skall äfven höra hennes faders."

Hallå, Central!
Gif mig Himlen!

AF CHAS. K. HARRIS.

"*Pappa min, jag är så ledsen,*"
Liten flicka snyftade,
"*Sedan mamma gick till himlen,*
Har jag icke sett dig le.
Skall jag bedja henne komma
Hem, fast det är långt ifrån?
Lyssna blott, jag henne kallar
Genom telefon!"

Kör: "*Hallå, Central! Gif mig Himlen!*
Där min mamma är.
Ibland änglarna hon vistas
Invid tronen där,
Hon blir glad, när hon får tala
Med sin flicka kär.
Och jag önskar säga henne:
Det är ensligt här."

Central-flickan hörde budet
Komma öfver telefon,
Tänkte: "*Hon är ju så ledsen,*
Det jag hör på hennes ton.
Hon blir nöjd, om jag blott svarar:
'*Hem jag kommer fjärran från!*'"
"*Kyss mig, mamma, kyss din älskling,*
Genom telefon!"

Öfversatt af E. Schmidt.

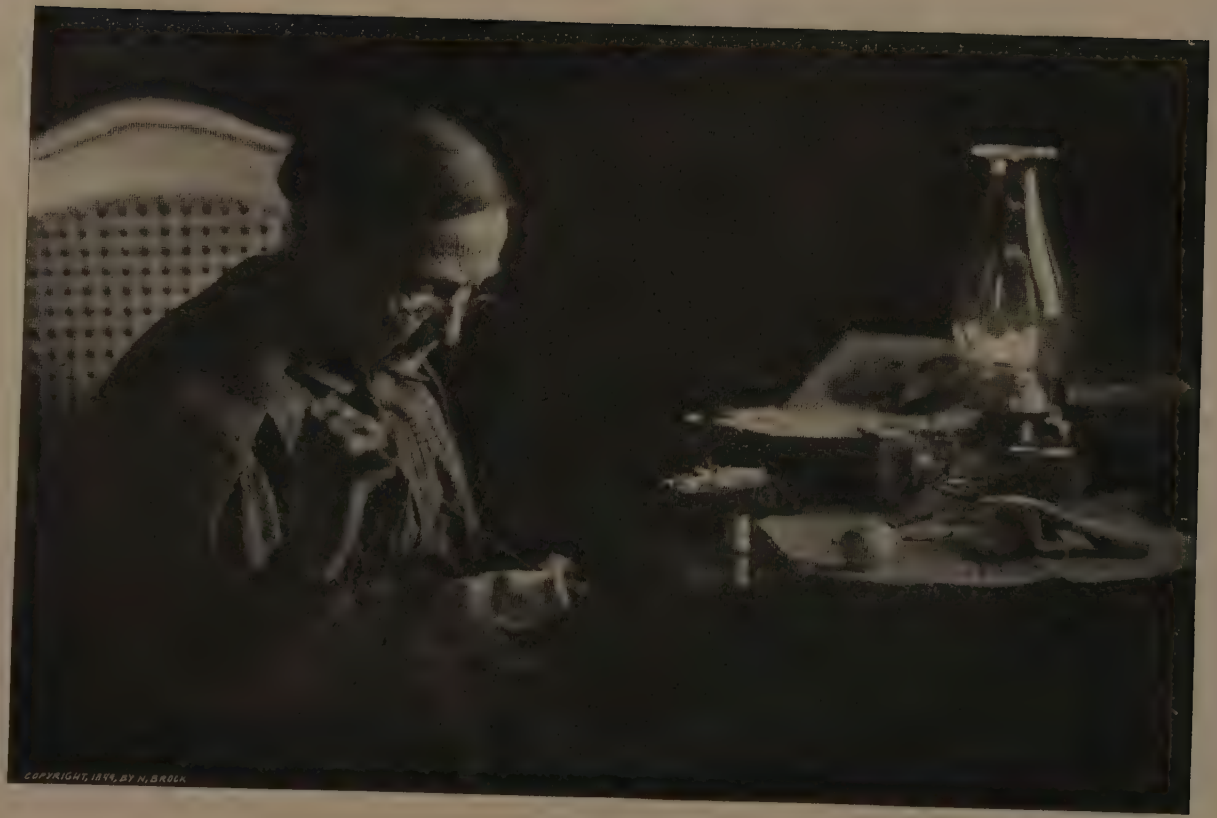

Moster Lotta.

Moster Lotta.

Muntert. Efter J. C. Gebauer.

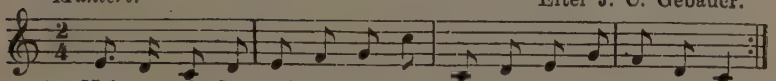

1. Nej, en så-dan präk-tig mos-ter Har visst ing-en, som vi ha.
   Al-la vå-ra små för-lus-ter Stäl-ler hon till rät-ta bra.
2. Tras-ka vi i var-ga-vä-der Hem från sko-lan som till sjös,
   Hvem är flink med tor-ra klä-der Åt oss, stackars vå-ta möss?

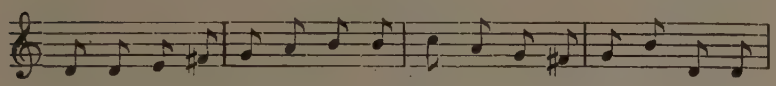

1. Lap-par strumpor, byxor, lin-ne, Har hvar näs-duk väl i min-ne,
2. Hvem för-ser oss ef-ter lun-ken Med den bäs-ta fi-le-bun-ken

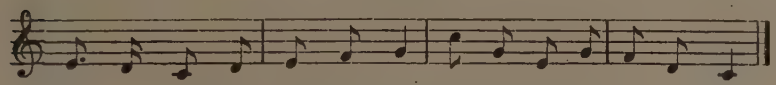

1. Mär-ker la-kan, knäp-per nöt, Ma-ler kaf-fe, ko-kar gröt
2. Och af-tor-kar vå-ra fjät? Det är mos-ter Lot-ta, det.

3. Mamma vill oss visst ej illa,
   Men vi ha så många fel.
   Än vi sås på duken spilla,
   Än är ej vår krage hel,
   Än vi glömt att kamma luggen,
   Än så slå vi sönder muggen,
   Och då vankas snubbor fort:
   »Kära barn, hvad har du gjort?«

4. Men då säger moster Lotta:
   »Mamma, alltför sträng du är!
   Det är barns natur att klotta;
   Det blir husesamt, det där.
   Det var fläck förut på duken,
   Kragen är ej riktigt struken,
   Luggen står ju som en strut,
   Muggen den var spräckt förut.«

Z. Topelius.

Dr. och Mrs. Frank Peterson.

Gratulation

på Dr. och Mrs. Frank Petersons silfverbröllop den 18 Juni 1903.

Lyss, jag hör i aftonstunden
Silfverklockors klang så ren!
Se, omkring i glada runden!
Vänners kärleks återsken!
Hvarför denna muntra skara
Samlad i en sluten ring?
Lyssna, hör! De klockor svara
Där de ljuda vidt omkring:
Det är silfverbröllop!

Ljuden då, I klockor klara,
Bröllopsklockor än en gång!
Sjungen bröllopskväden bara;
Äfven jag med enkel sång,
Vill till brudgum, silfverhärig,
Och hans maka, glad och säll,
Tolka fem och tjugoårig
Lefnadsdröm, i sena kväll,
På Ert silfverbröllop!

Nöjdt och sällt I fridfullt blicken
På den tid, som gått sin kos,
Och på minnens blad I hitten
Mången skön och fager ros.
Sägen mig, I makar dyra,
Efter fem och tjugo år:
Hvad det är i lifvets yra,
Som står fast, då allt förgår,
På Ert silfverbröllop!

Är det skönhet, makt och löje,
Är det rikedom och glans,
Är det lycka, hem och nöje,
Är det ärans blomsterkrans,
Som två hjärtan sammanknyta
Till ett ömt och starkt förbund,
Och som gör, att de ej byta
Vill med någon denna stund,
På sitt silfverbröllop?

Hvilken fråga! I mig svaren.
Vet du ej hvad sällhet är?
Vet du ej, att endast Herren
Sammanknyter hjärtan här?
Vet du ej, att kärlek, rena,
Är det enda band, som kan
Tvänne makar så förena,
Att de älska ljuft hvarann,
På sitt silfverbröllop?

Kärlek! Dina offerflamma!
Tänd i lifvets morgonstund.
Endast du kan så till samma
Sällhet skapa ljuft förbund!
Dig ej årens mängd kan släcka,
Du skall brinna klar och varm,
Då vi öppna famnen sträcka,
Stödja makan vid vår arm,
På vårt silfverbröllop!

Peterson! Svenskt är ditt namn och din ära,
Nordens och bragdernas vikingason.
Trofasta stammen på Östgötabygder,
Bär dina anor, fast fjärran ifrån!
Trohet och ära och stora bedrifter,
De stå inskrifna på fädernas grifter.

Fjärran du for från din barndoms bygder,
Skapat dig namn i ett främmande land.
Men i ditt hjärta du ännu förvarat
Fädernas trohet och ridderlig brand.
Hänförd ännu öfver svallande vågen
Följer du fädren, så glad uti hågen!

Främmande landet i väster du älskar,
Vågat ditt lif och ditt blod för dess väl.
Slafven du frigjort, hans boja du krossat,
Vikingamodet gaf kraft åt din själ,
Och bland kanoner och blixtrande svärden
Trädde du djärft på den blodiga färden!

Slafven blef frigjord från lidandets boja,
Glad du då vände till hemmet i frid.
Sedan för kampen mot synden och världen,
Du var beredd, och har varit alltid.
Grånad i tjänsten, bland kämparnas leder,
Står du ännu, af Guds nåd, med all heder!

Själar du vunnit, en skörd för Guds rike,
I Guds församling som herde du stått.
Vårdat och fostrat hans hjord, de små lammen,
Trogen din väg genom världen du gått.
Ännu vi minnas de lyckliga åren,
Då dig som herde vi följde i spåren!

Nu öfver hafven, från främmande länder,
Du hör ett rop, som ditt hjärta berör:
"Kommen med budskap om frälsaren dyre,
Skynden, ja, skynden, se, syndaren dör!"
Nu oss du manar att skatter förvärfva,
Som hvarken rost eller mal kan fördärfva!

För tjugofem år sedan
Du endast pojken var.
Och i båd' ny och nedan
En hörda tung du bar.
I sinnet du kände att du var allena,
Hvad moder och systér de än många menal

Du gick och såg och tänkte
På mången fager tös.
Det bara ore skänkte, —

Men slutligt brast det lös.
Du såg ibland tärnor, såg främst ibland alla,
En skönhet från "Sweden", från "Småland" di kalla!

Det blef så konstigt sedan,
Ty hjärtat kom i brand.
Och åter lugnt, emedan
Du henne såg ibland.
Den plats där Di möttes, två hjärtan så ömma,
Dess gata och nummer du aldrig kan glömma!

En gång, — du väl det minnes, —
Du bikfäde och sa':
"Ej någon tös här finnes
Som jag till brud vill ha.
Men om du vill följa, min käraste 'Emma',
Så gå vi till prestén; det kostar en 'femma'!"

Och "Emma" sa' beskedligt:
"Gör som du vill, min vän!"
Och så hon följde villigt,
Och följer gör hon än.
Ja, troget hon följer, dig följer till grafven,
Tills allting är slutadt och nedlagd är stafven!

Att du tog lilla "Emma"
Du aldrig ångrat har,
Och att du gaf en "femma",
Det ock så billigt var.
Maken till fru väl ej finnes på jorden;
Helst som hon är "Mrs." Pettérson världen!

Så vi glada gratulera
Eder, sälla bröllopspar!
Vi med Eder jubilera,
Prisa vår allgode Far!
Må Guds kärlekssol från höjden
Lysa upp Er lefnadsdag,
Skänka Eder friden, fröjden,
Och sitt goda välbehag,
På Ert silfverbröllop!

Måtte fridens änglar lägra
Sig omkring Ert trefna tjäll,
Lyckans mål framför Er hägra,
Intill sena ålderns kväll.
Och när lefnadssolen dalar
I sin strålglans, mild och skön,
Må Ni då i fridens salar
Mötas få, det är vår bön,
På Ert silfverbröllop!

Silfverbröllop, ljufva minne!
Från en tid, som flytt sin kos,
Skönast framstå för vårt sinne
Ungdomsdrömmars fagra ros.
Hvad är skönhet, makt och ära,
Hvad är rikedom och glans,
Emot dyra makar, kära,
Deras trohets ärekrans,
På ett silfverbröllop!

O. Bodien.

ÄDELSTENAR

Att tjäna Gud ar den högsta frihet.

Augustinus.

Den mest gudomliga seger är att förlåta.

Schiller.

Blott den, som lefver i sanningen, är sant fri.

J. E. A. Heinroth.

Kärleken är religionens mål, dygdens själ och lagens kärna.

J. B. deBossuet.

Att kunna styra sig själf är individens enda, sanna frihet.

Fredrich Perthes.

När fromheten hos ett folk förstöres, är det slut med dess framtid.

Jonas Lie.

Mången har lättare att glömma en stor välgärning än en liten oförrätt.

* * *

Människan är aldrig så skön, som när hon ber om förlåtelse och själf förlåter.

Jean Paul.

Visa mig det folk, som värderar sina stora minnen, och jag bebådar det en stor framtid.

Tegnér.

KVINNAN

i Brahmas, Buddhas och Muhameds länder.

Iakttagelser och studier i Orienten af *Ganga*.

FEMTE KAPITLET.

Hindukvinnan som moder. — "Putra." — Öfvergifven i det kritiska ögonblicket. — De lägre kasternas kvinnor. — Barn föda barn. — Hindukvinnans godhet. — Husliga sysslor. — Polygami.

"Äktenskapet är ett högt stånd, når det utfaller lyckligt. Men då det ej utfaller så, vore det bättre att vara död." MARTIN LUTHER.

OM den unga hustrun är lycklig nog att lefva, tills hon blir moder, förbättras hennes ställning betydligt, i all synnerhet om hon föder en son. Att äga en son är nämligen för hvarje hindu lika viktigt som hans salighet, då denna enligt hans förmenande beror därpå. Att hafva en son, som vid faderns

död utför begrafningsceremonierna och offrar till gudarna, anses nödvändigt för lycka i en annan värld. En son kallas putra och putra betyder en som frälsar.

Vid förlossningar äro för det allra mesta hustrurna i Indien lämnade åt sig själfva och ej ens deras mödrar bistå dem. Första dagen efter barnets födelse ser man den lägre kastens kvinnor sitta utanför sina hyddor.

Dagen därpå släpa de sig till floden för att tvätta sina kläder. Ingen skulle vilja hjälpa dem därmed. Då jag talar om för dem den sorgfälliga vård, som kommer de europeiska kvinnorna till del vid sådana tillfällen, bruka de svara mig: "Ack, I ären af ett helt annat släkte. Vi äro blott djur, jämförda med Eder." De tro ej, att det *kan vara* annorlunda för dem.

Att kvinnan af lågkast är mera fri i Indien än den förnäma, faller af sig självt. Hon kan ej vara så instängd, enär hon måste utföra allt slags arbete. Men hon har föga glädje af sin frihet, då hon vet sig vara till den yttersta grad föraktad, dels emedan hon är af lågkast och kan gå obeslöjad omkring, och framför allt, emedan hon är — blott en kvinna.

En lärd hindu säger: "Vi hinduer äro ett släkte, född af barn". Hvilken syn att se en ung flicka, själf barn, blott tretton à fjorton år, gå omkring med ett barn — hennes eget barn i sina armar!

De äro som alla andra mödrar glada öfver sina barn. Sin gosse anse de som sin räddande ängel, men i fråga om flickorna är deras glädje blandad. En hindukvinna sade en gång: "Jag är glad, att alla mina döttrar dogo utom denna enda. Hon är nu bara sju år gammal, men hennes far har befallt, att hon hädan-

efter aldrig mera får sitta på frontverandan, utan blott på inre borggården bland oss kvinnor. Och där får hon nu vara, tills hon blir tio à tolf år. Då kommer hennes man och tar henne bort och håller henne instängd, såsom jag varit instängd alla dessa år!" Arma kvinnor!

Kvinna tillbedjande den heliga tulsiplantan.

Hindu-kvinnorna äro goda och fromma. Ehuru de ej få deltaga i männens religiösa sedvänjor, ser man dem ändock ofta tillbedja heliga föremål. De äro ock hjälpsamma mot de fattige. En tiggare vid dörren ser husmodern till först, innan hon intager sin egen föda. Ja, de äro snälla. Ofta har jag önskat, att vi kunde vara så vänliga mot

Malande kvinnor.

våra män. De äro i sanning undergifna. Jämföra vi oss med dem, så har åtminstone civilisationen ej gjort oss snällare, hvad helst den annars gjort för oss. Vi minsann veta om vara rättigheter.

Anmärkas bör, att en hindukvinna sätter sin ära i att med egna händer laga mannens mat. Detta äfven inom de högre klasserna, utom förstås bland den förnämsta aristokratien.

Skräder risgryn.

Man får inne på kvinnornas borggård se mången för oss, Västerns barn, egendomlig syn. Ett af de viktigaste arbetena är att bereda eller skräda risgryn, som utgör den förnämsta beståndsdelen å den indiska matsedeln. Därnäst kommer det ej mindre viktiga att bereda eller mala kurry-pulver.

Sedan dessa två förberedande processer undanstökats, uppgöres eld, understundom i en primitiv spisel, sådan som teckningen å sid. 702 visar, men ock ofta blott emellan ett par stenar, lagda på hyddans jordgolf. Och röken får naturligtvis taga vägen hvart den vill. Man slår sig ned på golfvet för att ombestyra det viktiga arbetet, och kanske äro dessa stunder vid kurrygrytan de lyckligaste i hindukvinnans lif. På henne besannas ordspråket, "på en mätt mage sitter ett gladt hufvud".

Malande kurry-pulver.

"Hvad skola vi äta?" Det är för den indiska husmodern dagens verkligt stora fråga, som hon så ifrigt sträfvar att få nöjaktigt besvarad. Utom kurry och ris ätas ett slags skållkakor, bakade på glöd. Men de fattiga hafva ej ens dessa tarfliga rätter. De få oftast flera dagar å rad nöja sig med rostade ärter, nötter och kärnor, billiga grönsaker och halfruttnade frukter. Blott någon gång hafva de råd att få en god kurryrätt. Kurry kan tillagas af många slags grönsaker. Kött användes sällan, emedan bruket af sådant är förbjudet i hindureligionen.

Vattenbärerska, Madras.

Polygami råder som redan nämndt, och äfven polyandri förekommer. Men det finnes ju ofantligt många, som hafva endast en hustru. Andra hafva däremot många sådana. Ja, Bhanga-kulina-brahminerna kunna gifta sig med femtio och ibland med ända upp till ett hundratal

kvinnor. Men naturligtvis kunna de ej likt furstar taga alla dessa kvinnor till sig, utan många få stanna hemma hos sina föräldrar för alltid. Hufvudsaken är dock, att kvinnorna äro gifta och detta inom sin egen höga kast.

Kvinna säljande torkad kogödsel.

Mannen har i dylika fall en mycket sorgfri tillvaro, ty han behöfver ej försörja denna hustruskara och deras barn. Det är han för klok till. I det stället blir han själf försörjd. Han har det så bra ställdt för sig, att han får draga omkring från by till by, från hus till hus för att hälsa på sina hustrur, och då kalaseras väldeligen för honom. Endast någon kortare tid på året tillbringar han hemma i sitt eget hus. Också har han

från början afsagt sig allt ansvar för den talrika barnskara, som uppstår i hans svärföräldrars hem. Han känner oftast icke sina många barn hvarken till namn eller utseende. Detta gäller dock endast nämnda Bhanga-kulina-brahminer. Annars förekommer polygami i mindre skala på de flesta orter i Indien, ty hinduen, om han också ej skulle önska flera hustrur, är befalld i de heliga böckerna att taga en andra hustru efter sju år, om den första ej födt honom söner. De flesta bildade hinduer hafva dock blott en hustru, medan furstar hafva en lång rad. Sorgligt nog står männens moral mycket lågt, och de lefva med få undantag alla i konkubinat.

Flickor plockande kogödsel till bränsle.

Detta allt gifver oss en idé om den lagliga hustruns lycka och frid. Hon vågar dock ej, vill dock ej annat än vara nöjd, hur än lifvet gestaltar sig för henne. Tron på ett oundvikligt öde är det som uppehåller henne. Och som hinduernas heliga böcker befalla, så tjänar och dyrkar hindukvinnan, trots allt, sin man, väl vetande, att detta, och detta allena, kan vinna åt henne, hvad mannen genom späkelser och pilgrimsfärder, offer och böner söker ernå. Tusentals gånger får hon höra: att tillbedja din man är att tillbedja gudarna. Han är den, som kan skänka dig lycka, rikedom, rättfärdighet, himlen, samt frälsning från synd och sorg.

Among Swedish Authors.

For the Marriageday.)*

By Frith. Grafström.

Will you picture bliss, upon the pallette
Take not gold-dust, neither silver-glimmer,
Not the rain-bow splendor, nor the rose's beauty;
Simple colours for thy picture take!
Take the restful peace from quiet valley,
Take the dainty from the forest-flowers,
And from Northern nights the splendid mirage
Which there hides by a mysterious day!

Will you picture bliss; then take the blushing
Which a maiden's timid cheek seems colour,
When in heart the secret feelings ripen,
And she first perceives the law of love!—
Take the glance of youth, where love of heaven
Often flashes in an earthly mirror,
When embracing in his arms the faithful,
Manly firm the bride he found at last.

*) Translated for "Hemmets Vän" by Erik Sjöstrand.

Will you picture bliss, upon thy canvas
Draw the faithful couple's quiet homelife,
How the earnest work as well as pleasure
Daintly decorate their restful world!
Draw the hours of labour, how they hasten
While the noble duties are completed!
Draw the joyful sports, the jokes and laughters
During peaceful eve at happy home.

Will you picture bliss, ah, lift the curtain;
Lift with caution, don't disturb the slumber.
Sweetly sleeps he, just arrived from heaven,
Yet an angel in a childish form.—
Look, he rests at mother's breast, the tender,
While the father now through moistened eyes discerns
Joy, before suspected, now completed,
When he both is fondling in his arms.

Will you picture earthly bliss; avoid not
Darkly colours for thy picture's shading;
Flowers of spring are fading, thunders bustle
In the summerday from mountain's heights.
Yet the fortune hides in real sorrow
When the fight is fought by two in consert.
When the burden rests on mutual shoulders,
One another cheers with faith and hope.

This imaginary painted picture
Is now placed before the bridal couple,

And with flowers of hope it is adorned;—
May it thus become your love's reward!
May the best of fortunes that are gleaming
In life's pathway come to you with blessing,
Making earthly home a court of heaven!
Thus the best of friends will hope and pray.

MY MOTHER'S WILL.

By Carl Pontus Wikner.

(CONTINUED.)

Adeimantos put his hand to his forehead and made no answer.

At this moment one might have seen the captain of the ship once more halting in his monotonous walk, and directing his grey eyes attentively towards the southwest. On that side, near the horizon, a little greyish cloud could be seen as a shadow resting over the glittering waves. The captain then went across to the other side, spoke a few words to one of the crew, and thereupon resumed his former occupation.

Kallias had observed the movements of the captain.

"Adeimantos," he continued, "your soul is broad and deep as the sea, on which we are sailing, and reflects like it a lofty sky with its glowing sunlight. But there is a cloud on this sky; to the unaided eye it is merely a light shadow, and yet from this cloud may burst forth a storm that will break the mast and sink the vessel into the fathomless deep.—You said, that you have sworn to Artemis your confidence and trust; do you remember why the arrow of Artemis hit the children of Niobe?"

"Because Niobe was proud of them."

"That is so. And now I will tell you Arete's story. Arete was seventeen years old, when you told her your determination to sacrifice her because of what you called your oath to the goddess of purity and holiness. She has often told me, how beautiful and noble she found you at that moment, and how she found a painful pleasure in being a sacrifice to the great-

ness of your soul. But she, who loved you beyond everything in heaven and on earth, lost everything, when she lost you. Her strength was broken, and she withered away. Her father, who, after the early death of his wife, found his only pleasure in his daughter, saw with despair her silent pain, and—you know it already—cursed its origin. The physicians advised a change of residence, and so it was determined, that she should for some time stay with me, who then lived in Antioch. For this purpose she was entrusted to the care of a family, who at that time were removing from Ephesus to Salamis on the island of Cyprus, where I was to come and get her. This family had taken for a servant a poor widow, whose only fault was said to be, that she was a Christian. She was especially ordered to attend upon Arete. On arriving at Salamis, this woman became fatally ill, and the tenderhearted Arete did all in her power to relieve the old woman's pains. The hour of death was to the poor

servant a moment of victory and joy, and this made a deep impression on Arete's mind. When I came to Salamis to get my niece, I found in her a disciple of the prophet of Nazareth. She frankly told me, how it all came about, and also how the old woman had been brought to accept Christianity in a remarkable way. She had found in the girdle of her boy's garment,—which he had received as a present from a gentleman in Ephesus,—a piece of parchment, on which were written these words of Paul: Be ye clothed in the new man, which—"

"What do you say?" interrupted Adeimantos, turning pale,—"then my terrible suspicion is verified. Are these words from Paul?"

"Yes, Paul, who called himself an apostle to the heathen, wrote these words in his letter to the Christians in Ephesus and its neighborhood."

"Alas for me! My mother, then, was a Christian! Look, Kallias, here are the

words of the Christian apostle!" And Adeimantos took out from his girdle a little piece of yellow parchment.

"Look, Kallias, this I have had in my possession since I was seventeen years old. I received it then from the very woman you have mentioned."

"I know it, she has told it to Arete."

"It was my mother who put the parchment in the girdle of my little garment, and this she did the day before her death. This was her will to me, her son. Yes, my father, now I understand your painful silence in regard to my mother's last days. You wished to spare me the disgrace of having had a Christian mother."

"A Christian mother!" Kallias repeated.

"Yes, now everything is clear to me. I have surmised, that this was the case, but I was never willing to harbour such a suspicion. Therefore I have not dared to show this parchment to any one, for I was afraid, that in some way it would bring condemnation upon my mother, whose

memory I loved. This condemnation is now pronounced, and besides, I learn from you, that the deceitful bonds of Christianity have firmly ensnared also her, who was the betrothed of my youth. In truth, Kallias, I wish now I never had met you."

Kallias smiled sadly, and pressed in a fatherly manner the young man's hand. After a moment's silence, Kallias said:

"The old woman, through those words on the parchment, which a slave had interpreted to her, had received a sting in her heart, whose pain never ceased, until she had become a servant of Christ."

"I know something of this," Adeimantos said, "they have a wonderful power, those words about the new man. For ten years now they have pursued me. Night and day they have been in my thoughts, and have never left my soul in peace. Perhaps they now will lose their sting, when I know that they come from a Christian."

"Still they contain a divine truth, Adeimantos. The old servant had experienced

it, and her experience became also that of Arete. Her conversion to Christianity not a little alarmed me. I was anxious to keep the fact as secret as possible. My chief anxiety was on her father's account. I knew his tender love for his daughter, and how intensely he despised Christianity. Arete herself trembled at the thought of the pain she must cause her father. Several times after our arrival at Antioch, she sought an opportunity to inform her father by letter concerning her conversion, and to entreat him to think of his own soul. I confess that it was I who secretly thwarted her plans, because I still cherished a hope, that Arete could be won over again to the faith of her fathers. I did not know enough of the power of the new religion. Then the pestilence came and violently raged over all Egypt, Syria and Asia. A traveller brought from Ephesus the news, that Arete's father had been among its first victims, and that he had died a Christian. Arete's joy on account of her father's

conversion overcame the pain caused by his death. Her emotions, however, had been too strong for her, and she became the victim of a long and tedious sickness. Then, unexpectedly, there came a letter from her father in Ephesus, which I cautiously kept to myself, and from which I learned, that the rumor of his conversion and death had been false. On the other hand, he spoke with terrible severity about the Christians as the cause of the wrath of the Olympic gods. The news had come to his ears, that Arete had been somewhat drawn to the doctrines of Christianity. He entreated her not to listen to the voice of falsehood, and declared, that the moment she became a Christian, she ceased to be his daughter. At present he was obliged to remain in Ephesus on account of his work, but as soon as he could, he would hasten to Antioch, in order to save his child, if possible. After what had happened, I thought with fear of the hour, that would bring father and daughter to-

gether. The feeble girl could never endure to hear her father's curses. The father would kill his child, and probably himself at the same time. There came to me a thought, not, indeed, agreeing with strict truth, but justified, as I then thought, by a purpose of kindness towards both. Among the letters, which Arete had commenced to her father, and which never had been completed, there were two in my possession. One of these spoke in expressions of a daughter's tender love about a possible separation near at hand. Arete had meant a separation, caused by her changed faith, but the letter was not finished, and she had not as yet said anything definite of what she meant by this separation. I determined to avail myself of this fact. I wrote to Philippos, told him, that his daughter was dead, and enclosed her letter as her last farewell to her father, affirming that it had been written just before her death. I considered this to be an excusable falsehood, because I thus saved

father and daughter the greatest pain, that could befall them. Besides, Philippos had already said, that she should cease to be his daughter, whenever she would become a Christian. Thus it was understood in Ephesus, that Arete was dead. Four months later the news reached Antioch, that the pestilence had taken, not only Philippos, but also your father, your grandparents, and your uncle, the father of Ismene. This time the news was true."

"Do you know," said Adeimantos, "that this falsehood, which you say was prompted by kindness, cost me the dearest I had on earth, my heart's betrothed?"

"I know," answered Kallias, "that I acted wrongly, but that you lost thereby your betrothed I do not understand. If by this betrothed you mean Arete, you must remember, that it was you who abandoned her, and not she you."

"Very true, Kallias, so it was once. But not long after Arete's departure, I made the discovery, that to be betrothed was

just what I needed to preserve the purity of my heart. I need not further explain to you this experience."

"No, Adeimantos, it is an experience of thousands of young men."

"I was just about to go to Antioch, in order to fall at her feet and ask her to become mine again, when the news of her death came. I will not spend many words in describing my sorrow. I thought that I had lost everything, and it did not tend to lessen my pain, that I had done it by my own conduct. Gradually I sank into an almost utter apathy; I lived and moved, talked and answered like any other man, but I had no heart in anything that I said or did. Then the rich harvest of Death took in the house of my nearest friends, and even my own family. Had it stopped with one victim, perhaps the pain of it would have roused me from my apathy, but repeated reports of death had the opposite effect. When I finally stood at the death-bed of my father, my eyes had

no tears, my heart no feeling. Ismene, who within four days had lost her father and mother, was brokenhearted. My father as well as hers had entreated me never to abandon Ismene, and I had promised it. I knew, that she loved me. In me, to be sure, feelings of love were dead, but Ismene had never held any prominent place in my heart. It seemed to me as if we were alone in the world, and so we became betrothed. When the life of emotion in my soul began to break its fetters, it frequently happened, that Arete's image stood before my inner gaze, but I never allowed it to remain, for I now belonged to Ismene. Our wedding was celebrated —it is now five years ago—and I cannot say but that our marriage has been a happy one. Ismene gives much and asks little. She bore me a son. He was my joy and my pride, but he was smitten by the arrow of Artemis. For the goddess' sake I had sacrificed the love of my youth; she now took my child. The high goddess has a

right to ask all from me, for to her I have sworn my heart's confidence and trust. When once my heart has become perfectly pure, then will the holy Artemis demand sacrifices from me no more."

Adeimantos covered his face with his hands as if he wished to conceal a powerful emotion. Kallias cast a glance towards the sea. Its glorious display of colors began to fade away and turn to grey. Across the firmament was drawn a heavy veil, behind which even the sun hid its glowing countenance.

To be continued.

ARBETARENS VÄN.
"Kommen till mig I alle, som arbeten och ären betungade."

HEMMETS VÄN.

KÄRLEK OCH FRID, SANNING OCH RÄTT.

VOL. I. SEPTEMBER 1903. NO. 9.

Bergsmannen.

Af E. G. GEIJER.

Genom klyft och schakt
Jag går malmen till möte;
Den urgamla prakt
I bergens sköte,
Den lockar med makt
Åt djupet mitt sinne.
Jag vill bädda mig där,
Jag vill se, hvad det är;
Jag vill bo där inne.

I djupets gömma,
Som har intet namn,
I mörkrets eviga, tysta hamn,
Där kretsa, där strömma
De ådror, som tömma
Metallernas svall ur sin lefvande famn.
Som solglans i natten

Guldet blänker
I djupan sal.
Se, silfret stänker
Med stjärnors tal
Den funna skatten! —
Som evig vård
Ikring jordenes barm
Står kopparen hård,
Och järnet är kraft uti senor och arm.

Hvad som sker där uppe
Mig icke bryr.
Jag önskar, jag sluppe
Se dagen, som gryr
Öfver jordens slätt.
I solens sken,
Där äflas, där jagar
I alla dagar
På lätta ben
En lumpen ätt
För föda och gröda
Och rocken graun
Och sysslor och möda
Och vagnar och spann,
Till harm för hvarann,
Som vore dem icke jorden nog stor,
Vår eviga mor.

Jag sitter i berget och ser däruppå;
Där hör jag min moders pulsar gå.

Dess hjärta slår
I dag som i går,
Som för tusende år,
Medan släkten försvinna som droppar i hafven.
Den modern älskar, han går till dess barm;
Där lär han sig tåla, där hvilar han varm
Som i vaggan eller i grafven.

Hennes förstfödde son min stamfar var;
Han föddes högt upp i Norden.
En jätte var han. Hon honom bar
Till att härska vidt öfver jorden.
Kom så en listig, förslagen stam
Af Asar ur Österns guldport fram.
Min fader gick då i berget.

Och jordsöner föllo för solens ätt;
Han utdrefs, den gamla gästen.
De nya, de plöjde, de skipade rätt,
De byggde städer och fästen.
Min fader såg det i bergets sal,
Tred blef han — då ristades berg och dal,
Och mänskorna lupo förskräckta.

Då ref han af halsen sitt silfver och gull
Och kopparen från sitt hjärta;
Af blixtrande stål tog han handen full,
Han gaf det till mänskornas smärta.
De togo det mot. De dräpte hvarann;

För guld och för silfver blodet rann
Utöfver den vredgade jorden.

Lik fader jag sitter i bergets band:
Metallerna ger jag i ljuset.
Från mig kommer järnet i kämpens hand
Och guldet i konungahuset.
Då mänskorna bloda jorden full
För pänningar, stjärnor och kronor och gull,
Ler jag i min moders salar.

Där hör jag, hur hennes hjärta slår
I dag som i går,
Som för tusende år,
Medan mänskolif fly som en suck af smärta.
Den modern älskar, han går till dess barm;
Där hvilar han ljufligt, där sitter han varm
Och dör, tryckt till hennes hjärta.

Den kristne arbetaren.

DEN kristne arbetaren innehar en svår men skön plats. Hans ogudaktiga kamrater känna sig besvärade vid blotta åsynen af honom. Hans rättfärdiga lif bestraffar deras ogudaktiga gärningar. Likväl respektera de honom och önska i all tysthet att vara honom lika, fastän de kanske bemöta honom med spe och hån.

Den kristlige arbetaren har en stor mission att utföra, ej endast i kyrkan, ehuru han tillhör kärntruppen där, utan på verkstaden, i fabriken och hvarhelst arbete utföres i större skala. Han är de ogudaktiga kamraternas Bibel, ty endast ett fåtal af dessa besöka någon kyrka eller läsa religiösa skrifter.

Hvilken makt är ej din, arbetande broder! Begagna den på bästa sätt! Under det ansiktet strålar af kristlig kärlek äro tålamod, kärleksbevisningar, samt vänlig förmaning hardt när oemotståndliga. Mången har därigenom räddats från andligt och lekamligt fördärf.

Genom manlighet och kristlig takt har han kommit drinkaren att lämna glaset, den otuktige lasten, rökaren sin tobak, svärjaren sina eder och hädaren sitt gudsförakt. Haf endast mod och tro, ty att vilja och göra det rätta i en ond och förförisk värld är en härlig seger i sig själf, äfven om ingen skulle synas akta därpå. *En* ser det dock och *han* för det goda till seger.

Den kristne arbetaren är en af världens största välsignelser i dag. Man kanske förnekar detta och skryter öfver sin förmenta

upptäckt att han ej är bättre än andra, ty man har kanske lyckats förleda någon af de svagare att ta del i synd och glam. Märk dock väl, att det är en större skam att *förleda* än att förledas. "Ve dem som förföra en af dessa minsta mina bröder som tro på mig" är mästarens ord. Tag dig väl tillvara o människa! Skryt inte öfver att du ej för någon hög bekännelse och därför kan lefva som du lyster. Denna ursäkt är svag inför människor och ohållbar inför Gud. Ty inför honom, såväl som samhället där du bor är du pliktig att det ena göra och det andra icke låta. Att tala och handla rätt.

Denna mäktiga armé af kristna arbetare är ett kraftigt salt i den spritångande, amerikanska förruttnelsen, där den öppna krogen med ty åtföljande bordeller hotar att uppsluka både arbetaren och hans pängar. En kristlig arbetare tillhör och bör tillhöra arbetareföreningen för att gifva denna stadga och hållning gent emot prejande arbetsherrar å ena sidan, samt öfverdrift och våld å andra.

Som en regel tillhör han ej hemliga föreningar, ty den kristna församlingen är nog för honom. Han afskyr för öfrigt deras vanvettiga initialceremonier och mycket annat hos dem som strider mot hans uppfattning om det kristliga och det passande.

I den kristna församlingen bildas arbetarens smak och förädlas hans seder. Där lär han att gifva "käjsaren det käjsaren tillhörer och Gud det Gud tillhörer". Han blir därför pålitlig och nöjd med skälig vedergällning för sitt arbete, hvarför hans tjänst eftersökes af alla som ha arbete att utföra.

Många äro de *förmåner* som i nutiden stå den kristne arbetaren till buds.

Han åtnjuter arbetsgifvarnas fulla förtroende.

Han står under det själens och andens förädlande inflytande som den kristna församlingen bjuder, gent emot den själfviska sträfvan som behärskar världen i allmänhet, jämte det förfäande råa inflytande krogen med ty åtföljande tillbehör utöfvar på sina offer.

Han har de amplaste tillfällen att höja sig intellektuelt i likhet med vår tids arbetare i allmänhet. Han tar också vara på dessa tillfällen mera än förr. Att "ha handen vid plogen och hjärtat i himlen betyder ej det samma för våra arbetare nu som fordom. I det flydda lärde man att blott man hade hjärtat i himlen var ej så noga med plogen, nu åter har man kommit underfund med att det är äfven välbehagligt inför Gud att man sköter plogen väl, ty därpå lär väl till stor del Guds rikes framgång på jorden bero. Okunnighet och tröghet har aldrig vunnit en seger, men kunskap och driftighet helgade af nåden ha ofta öppnat välsignelsens portar både andligen och lekamligen.

Då kamraterna stå gapande vid gathörnen, tjänstgöra som krogskyltar eller på krogen fördärfva tid, krafter, karaktär och alla förutsättningar till lycka, stannar den kristne arbetaren hemma, där han lekande tumlar omkring med sina barn eller ock går han till aftonskolan. Där sådan ej finnes skaffar han sig de bästa böcker och tidskrifter som stå till buds, ty han håller före att då Gud gifvit honom ett sådant ypperligt åkerfält som den mänskliga själen, bör och måste han uppodla det. Han kommer nogsamt ihåg liknelsen om tjänaren med det ena pundet och *den lön han fick*. Har han ej lust till studier skaffar han sig sådan genom öfning. Han vill det rätta och viljan — ej känslan bestämmer hans handlingar. Han kanske använder alla lediga stunder i välgörenhetens tjänst. Alltnog, lycka till arbetande broder, önskar **HEMMETS VÄN**.

Redaktionen.

Till arbetets män.

Jag ville jag kunde dikta
En tändande kämpasång
För dig, du dristiga skara,
Som funnit din värld för trång,
Som skrider med enig vilja
Ditt åtrådda mål emot,
Fast tusende hinder resas
Af feghet och svek och hot.

Af sekler som svunnit, du ställdes
I mörkaste samhällsvrån,
Tills dragen miste sin friskhet
Hos dig, du arbetets son,
Dock tåligt din tryckande börda
Du bar uppå maktens bud,
Ett knot mot kufvande herrar
Det gällde som synd mot Gud.

Då trängde en värmande stråle
Från kunskapens flammande härd
Till alla, som trampade mödans
Och nödens tröttsamma färd.

Och broder sig slöt till broder,
Och blickarna lyste af hopp:
Hvad söndrade aldrig vi vinna,
Vi vinna som sluten tropp.

Den frälsande tanken skall växa
I styrka med hvarje sekund,
Tills hela vår jord det famnar,
Arbetarnas brödraförbund.
Och skam åt den fjäskande fege,
Som glömmer det helas väl,
Och krypande gör sin slaftjänst
Och säljer sin kropp och själ.

Och näs ej det mål, som hägrat
För siarens fjärrsynta blick,
Af dig, som i dag går i ledet,
Var glad att du kämpa fick.
Hvart offer du bragte dock förde
Ett steg emot framtidens land,
Det lyckliga soliga, fagra,
Du skådat i drömmen ibland.

Mauritz Sterner.

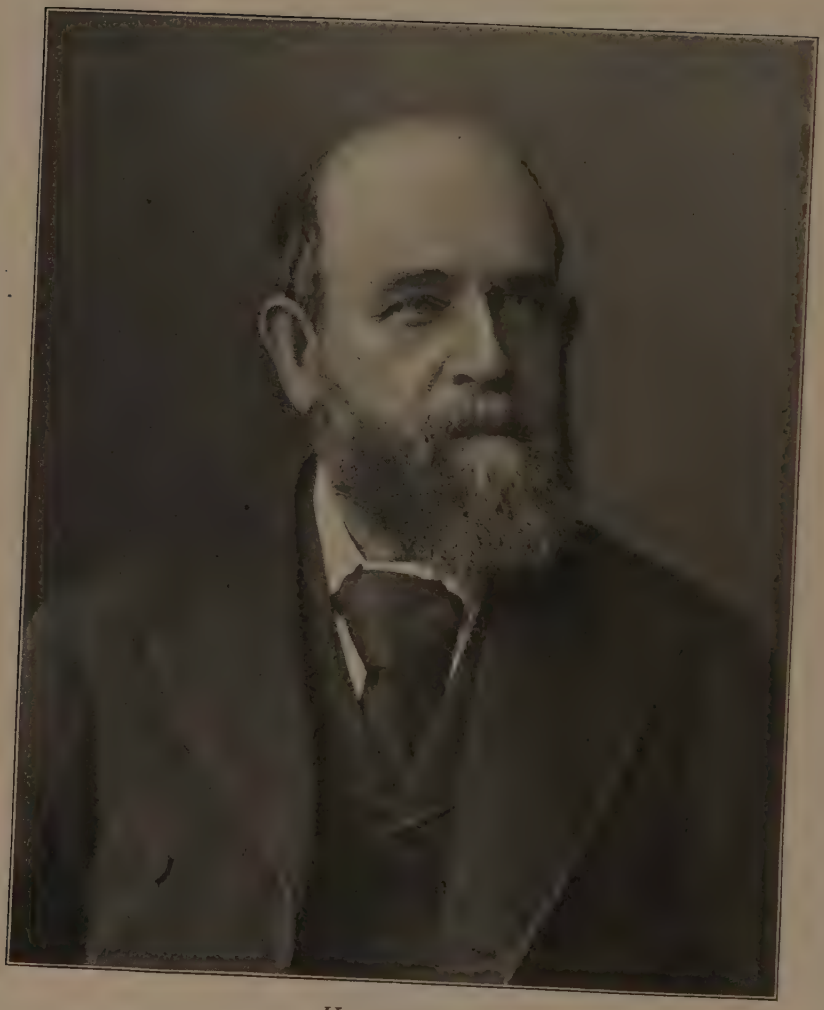

Henry George.

"The Single Tax." *)

Huru den berör arbetaren.

Af L. S. Dickey.

UNDER femton år före sin död var min svärmor en invalid. Några år efter sin makes död hade hon ett slaganfall som förlamade hennes ena sida. Några år därefter träffades hon af ett andra anfall som förvärrade hennes belägenhet. Till råga på olyckan föll hon och bröt af sin högra arm ett stycke från handleden och en dåligt utförd kirurgisk operation gjorde att armen blef för krokig att användas. Åtskilliga gånger under de senare åren af hennes sjukdom, hängde hennes lif såsom på en tråd, så att hennes barn kallades hem för att taga ett sista farväl. Under alla dessa år af sjukdom förblefvo hennes själsförmögenheter oberörda. Ibland syntes det som om hon skulle bli återställd endast genom sin starka viljekraft.

En söndagsmorgon, när hon lyckligt öfverlefvat ett af dessa anfall, stannade jag vid hennes läger, medan de andra i familjen gingo till kyrkan. Liksom för alla kristna mödrar var bibeln hennes största tröst i pröfningens timma. Den var hennes ständiga sällskap under dessa sjukdomens år. Så snart vi voro allena

*) Bland de många som behandlat vår tids sociala och politiskt-ekonomiska problem intager Henry George en bemärkt plats. Sitt förslag till en lösning af dessa problem framställde han i sin lära om "single tax." Som dessa problem mer och mer komma upp för publiken och i all synnerhet arbetareklassen, torde det vara af intresse att lära känna dess innebörd. Vi ha därför bedt Mr. L. S. Dickey, en af Henry Georges mest entusiastiske beundrare, göra en framställning i denna fråga från deras synpunkt. Skulle någon önska yttra sig å andra sidan äro vi lika villiga att bereda rum därför. Vi ha bibehållit den engelska frasen "single tax" (enkel skatt), ty den användes mest i dagligt tal. *Red.*

gjorde jag en antydan, att jag ville läsa för henne några af mina älsklingskapitel ur den Heliga Skrift. Hon uttryckte sin tacksamhet därför och jag läste ur både det gamla och nya testamentet. Några af dessa ställen voro 3 Moseb. 25 och 26 kapitlen; Ps. 14 och 15; Es. 1, 5, 10, 11, 35 och 65; Amos 9; Mika 4; Mal. 4; Matt. 5, 6, 7, 23 och 25; 1 Kor. 13; 1 Joh. 4. Sedan jag slutat föreläsningen, försjönk hon i djupt begrundande. Slutligen bröt hon tystnaden med att säga, att hon visste, att Gud ämnat allting för det bästa, men hon kunde dock ej undgå att undra hvarför hon nödgats bära sådana bördor en så lång tid.

Under de senare åren af hennes lidande hade två af hennes yngsta barn sjuknat och dött. Det äldsta dog först. Hon var då en ung flicka och den dubbla omsorgen af hushållerska och sjuksköterska hade hvilat på hennes skuldror. Detta var för mycket för hennes kroppskrafter och hon gick hädan flera år före sin moder. Den yngste sonen, som borde ha varit i skolan eller ock njutit af barnsliga lekar, måste i stället vara i ett faktori. Det lilla han förtjänade öfverlämnades till modren eller systern för att hjälpa till med hushållsomkostnaderna. Han fortsatte med sitt arbete i faktoriet, tills han vuxit upp. Han blef aldrig stark till hälsan, och att stå tolf timmar hvarje dag vid ett bord, där vatten droppade ned på hans fötter, förorsakade en svår sjukdom och efter mindre än två år sedan systern dog begrafdes han vid hennes sida. Med hänsyn till dessa dödsfall sade den åldriga att hon visste att Gud hade någon god afsikt med att taga bort hennes älsklingar i deras lifs vår och med att göra henne till en obotlig krympling, men trots alla försök att behärska sig kunde hon dock ej öfvervinna en viss bitterhet i sin ande, där hon låg hjälplös och lidande. "Oh, det är svårt", utropade hon "att vara fullkomligt nöjd med sin lott!"

Jag pekade på hennes ofärdiga arm och frågade henne, om hon kunde tadla Gud för dess beskaffenhet. Efter ett ögonblicks eftertanke gaf hon ett nekande svar. Hon hade ofta sagt att om läkaren utfört sitt arbete bättre, skulle armen ha varit i godt skick.

Då visade jag henne, att Gud ej borde klandras, för barnens död, eller för hennes egna lidanden, mer än för hennes förstörda arm. Att han styrde universum enligt fastställda lagar, och att allt som är nödvändigt är att människan kommer i ett harmoniskt förhållande till honom och hans lagar; att för hvarje sjukdom det fanns en orsak, och därbortom kunde man finna ett brott emot dessa lagar. Jag visade henne hvad hon själf hade ofta erkännt, att det arbete, som hennes hädangångna barn nödgades göra, hade förkortat deras lif. Jag försökte förklara för henne att Gud ej var ansvarig för att de måste sättas till sådant arbete, utan att folket var ansvarigt för ett sådant orättvist tillstånd i samhället, som tvingar små barn, som borde njuta af Guds solsken och frisk luft på lekplatsen, in i verkstäderna och faktorierna, innan de äro starka nog för sådant arbete. Jag fäste hennes uppmärksamhet vid att hon hade fyra uppvuxna söner vid god hälsa, flitiga, nyktra, utan dåliga vanor, frikostiga och vänliga församlingsmedlemmar, att hon hade tre mågar nästan lika nära henne som hennes egna barn, och dock var kampen för tillvaron så hård, att de ej voro i stånd att tjäna tillräckligt, för att hon och hennes yngsta barn kunde åtnjuta den bekvämlighet och lefva ett normalt lif som Gud hade ämnat. Alldenstund jag visste att dessa unga lif hade förspillts genom orättfärdiga, sociala förhållanden, blef jag under samtalet mycket upprörd och utropade med ganska stort eftertryck: "Ja, moder, jag känner mig också ganska bitter ibland, men det är ej emot Gud. Han har gjort allt väl, men när jag ser huru lätt dessa förhållanden kunna omdanas, blir jag otålig mot dem som lida och tadla Gud därför. Huru satan måste skratta, när han hör sitt verk tillräknas en Gud, hvilkens kärlek vet om inga gränser. I hvarje kyrka i hela kristenheten upprepas den bön den gudomlige Mästaren lärt oss: "Tillkomme ditt rike. Ske din vilja på jorden såsom i himmelen!" För mig synes detta ett gäckeri, om denna bön ej åtföljes af en allvarlig sträfvan att söka inrätta våra samhällen enligt den gudomliga förordningen. Den mest hängifne kristne skulle betrakta med misstankar en person, som sedan han bedit "Gif oss i dag

vårt dagliga bröd", sutte med armarna i kors och väntade att Gud skulle bringa honom bröd på en bricka. För mig är den ena ståndpunkten lika vanvettig som den andra. Gud har skapat oss till sin afbild, begåfvat oss med förstånd och förmåga att tänka. Häri blott äro vi olika mot markens djur, och om vi ej bruka dessa gåfvor på bästa sätt för att verkställa rätt och rättfärdighet på jorden, göra hvad vi kunna för hans rikes ankomst, skola vi få vår plats på hans vänstra sida och höra de förskräckliga orden: "Gån bort ifrån mig, I förbannade!"

"Hvarför går du ej ut och predikar detta till folket, de skulle förvisso lyssna till dig och tro dig", utropade hon, när jag tystnade.

"Hvad, moder! Detta är en "single tax" predikan jag här hållit för dig", svarade jag. Och så var det äfven, ingenting annat än "single tax".

"The single tax" är en metod, formulerad af Henry George, att upprätta rättvisa och frihet på jorden. Det är ett förslag att befria allt som arbetaren producerar från beskattning. Regeringsutgifterna ombesörjas af en landskatt enligt dess värde, oafsedt de förbättringar som utförts därpå. Vi ha äfven nu till en del beskattning på land enligt dess värde. Allt som är nödvändigt för att verkställa "single tax" är att gradvis afskaffa alla andra skatter och göra en motsvarande förhöjning å landskatten. Vid uppskattningen under "single tax"-systemet skulle alla värden, som tillkommit genom individuell användning, eller förbättringar, undantagas, och det enda värde som man skulle fästa sig vid vore värdet af landet i och för sig på grund af grannskap etc., hvilket bestämmes genom opartisk, periodisk uppskattning. Sålunda skulle landtbrukaren ej behöfva betala mera skatt än spekulanten, som håller ett liknande stycke land liggande oanvändt, och den som på en stadstomt uppförde en värdefull byggnad skulle ej beskattas högre än den som hölle en liknande tomt på spekulation. "The single tax" skulle tvinga landägaren att betala lika mycket för att hålla landet öde, som att använda det på bästa sätt.

Detta skulle döda landspekulationer, ty då skulle ingen bry sig om att äga land utom för att använda det. Detta skulle blifva en välsignelse för arbetaren, han komme då att besitta jorden, ty ingen behöfde vara sysslolös, som kunde ha tillgång på bördigt land. Det skulle sålunda lösa arbetarproblemet, afskaffa ofrivillig fattigdom, höja arbetarnas löner i alla yrken, göra öfverproduktion omöjlig tills alla mänskliga behof blifvit fyllda, förvandla arbetsbesparande uppfinningar till en välsignelse för alla, samt frambringa en sådan ofantlig produktion, och en sådan rättmätig ägodelarnas fördelning, som skulle bringa trefnad och sällhet till alla, samt gifva alla del af vår framåtskridande civilisations förmåner. Det är ej meningen att afskaffa det närvarande systemet, rörande eganderätten till land. Det kommer alltid att köpas och säljas, men endast att så beskatta landet, att ägaren får betala i förhållande till den nytta han drager af samhället rundt omkring. T. ex. här är en obebodd tomt, på båda sidor ha uppförts vackra palats på liknande tomter. Stadens myndigheter inlägga en kloakledning. Under närvarande system beskatta vi ägaren af den tomma tomten lika mycket som de hvilka äga tomterna med palatsen på. Detsamma göra vi med gatubeläggningar och trotoarer. Detta göra vi, emedan det är påtagligt för alla att dessa förbättringar gifva ökadt värde till egendomen i förhållande till de förbättringar som göres, men de öka ej husets värde. Det är samma förhållande med alla inrättningar för publikens välfärd, såsom polis och brandvakten samt skolorna m. m. Dessa gifva förökadt värde åt komunens land, men värdet af ett hus bestämmes enligt kostnaden af dess uppförande.

Genom att öppna obegagnadt land till bearbetning skulle "single tax"-systemet göra det möjligt för hvarje arbetsför individ att få sysselsättning, ty arbetet skulle alltid öfverstiga arbetskrafterna, och hvar en skulle få till fullo hvad han förtjänade, vare sig han arbetade för sig själf eller någon annan, och till mera har han ingen moralisk rättighet. Hvar och en som kunde arbeta alls,

skulle då få inkomst nog för sig själf och sin familj, för att kunna njuta af lifvets bekvämligheter, ja, till och med dess lyx.

Bland de invändningar, som göres gent emot "single tax"-systemet äro tvenne värda att beaktas här, nämligen att den är socialistisk och att den är orättvis.

Det påstås af många, som hafva endast en ytlig kunskap om systemets utsträckning och karaktär, dess innebörd och ändamål, att det leder till socialism, ja, i verkligheten är socialism. Det är dock faktiskt lika stor skillnad dem emellan, som mellan frihet och slafveri. Tillämpningen af "single tax" innebär regeringens äganderätt till alla publika institutioner, såsom järnvägar, telefon- och telegraf-systemen, vatten- och gasverk m. m. Dock hvarhälst det är rum för obegränsad konkurens bjuder den regeringen att hålla sig på behörigt afstånd. Socialisterna hålla före att regeringen borde äga och kontrollera icke blott allt land och alla publika institutioner, utan att den äfven borde äga och handhafva hela produktions-maskineriet. Detta skulle faktiskt tvinga alla att arbeta för regeringen, samt blifva politikussarnas underdåniga tjänare. Med laudet öppet för brukbarhet, som det skulle blifva under "single tax"-systemet, med kapitalet fritt från all beskattning skulle hvar och en berättigas att välja sådan sysselsättning som vore för honom bäst passande och behaglig, utan att vara under något som hälst kommando. Det blefve å ena sidan ett tillstånd af frihet, å andra ett slafveri. Socialisten tror att det är regeringens plikt att garantera permanent och lönande arbete till hvarje medborgare, som önskar arbete. De som tro på "single tax"-läran hålla före, att hvarken regeringen eller enskilda äro pliktige att skaffa sysselsättning för arbetslystne. En vis och välgörande skapare har sörjt för detta. Han har bragt människan in i världen och gjort henne beroende på sitt arbete för lifvets uppehälle. Han har så beredt jorden att det är öfver nog för alla. Han håller jorden i sin bana, och låter regn och solsken växla. Det finns ej ett civiliseradt land på jorden idag hvar ej tillfälle finnes för den villige att få ärligt arbete.

Socialisterna önska att bestämma öfver individen genom mänskliga lagar och förordningar. "Single taxaren" har stort förtroende för Guds fastställda lagar, och allt hvad han begär är att få i stånd en samhällsordning, där hvarje individ har frihet att lefva som hon bäst gitter, utan något som helst bud eller förbud från någon, med den enda inskränkning att andras fri- och rättigheter fullt respekteras. Han tror vidare att lagen för rätt och orätt, mitt och ditt fans före och är högre än alla mänskliga förordningar, att samhällslagen bör vara samstämmig med den moraliska, och att båda hafva samma eftertryckliga sanktion som de fysiska lagarna. Hvad "single tax"-representanten förordar är ej blott och bart en förändring i statsstyrelsen, ej häller en djärf utjämningsplan — utan ett erkännande af den naturliga äganderätten till egendom som förefinnes, oafsedt hvad lagar och förordningar, kungar, kejsare, parlament eller lagstiftande församlingar må få tillstånd och som är i öfverensstämmelse med en klar uppfattning af den moraliska känslan.

"Single tax"-förfäktaren söker genom en enda förändring i beskattningen att åstadkomma jämnlikhet i det han vill gifva alla samma tillfälle. Han önskar ej att taga från den ene och ge till den andre; han tigger ej allmosor af den ena klassen för att hjälpa den andra. Genom att afskaffa all skatt på arbetet och dess produkter söker han för individen full belöning för hans inviduella arbete, hans skicklighet och drift. Genom att tillägga komunen det värde, som uppstår genom dess tillväxt och gjorda förbättringar, tillägnar han alla hvad de hafva åstadkommit genom sin närvaro och sitt arbete. I allt önskar han följa frihetens lag. Hvar fri konkurens är möjlig önskar han lämna allt till individens egen bestämmelse; hvar fri kompetition är omöjlig önskar han låta staten ingripa så långt och endast så långt, som är nödvändigt för att tillförsäkra individen frihet och jämnlikhet med afseende på tillfälle till arbete och utveckling.

Skulle det finnas en kristen, som ej kan förstå, att "single tax" komme att göra slut på all fattigdom, utom sådan som kom-

mer från dåligt uppförande, kan detta endast bero på att han ej förstått saken, eller att han ej i verkligheten tror på den slags Gud, som hans religion framställer.

Med afseende på den andra invändningen, som är att den enkla skatten är orättvis, finna vi ju några som medgifva att den komme att hafva en tendens att omdana samhället, men att det vore orätt mot närvarande landägare att taga och använda för komunens bästa det som samhället har gifvit honom tillåtelse att kalla sitt. Det vore nog någon sanning i detta påstående om folket hade otvifvelaktigt gifvit sitt bifall till landets behandling såsom en egendom, absolut tillhörande individen, och denne kallades plötsligt att afgöra, med afseende på "The 'Unearned increment' ". Men någonting sådant är praktiskt omöjligt. Det blir sannerligen ej fallet, såsom det ter sig för oss i dag. Ty ej allenast är det omöjligt att fostra publiken till den grad att någon laghandling som bådar afslående af land för publika ändamål skulle affattas utan en lång agitation, under hvilken de som äga landet, och de som ämna köpa land ha tid nog att bereda sig för hvad som komma skall; utan en sådan lagstiftning, då den en gång kommer å bane, måste nödvändigtvis ta mycken tid, och kommer att försiggå gradvis.

Det bör äfven ihågkommas att fastighetspapperen äro endast kontrakt mellan deras innehafvare och staten, hvarigenom denne förbinder sig att utesluta hvarje annan individ från det särskilda stycke land, som i handlingarna är specificeradt; det må nu taga statens hela polisstyrka, om så är behöfligt, men i gengäld förbehåller sig denne rättigheten att beskatta landet. Enkelskattaren påstår att beskattningen borde motsvara den af staten erhållna tjänsten. Det är ej hans mening att afskaffa säljandet och köpandet af land, såsom det nu ter sig. Händelsen är den, att under "single tax"-systemet komma tio att hålla fastighetsförhandlingar på land, där endast en håller det nu, och öfverföringar af land från den ene till den andre kommer troligen att äga rum oftare då än nu, åtminstone under flera generationer. Men då det år-

liga värdet af landet flyter in till den allmänna kassan och användes för allmänna ändamål, blir hvarje medborgare en komunalegare af landet.

Hvilka möjligheter skulle ej under "single tax"-systemet öppnas för mänskligheten. Då är nöden bannlyst och girigt roffande förvandladt till ädel besittning; då utbytes afund och fruktan, som nu uppresa människorna den ene mot den andre mot jämnlikhet och broderskap; då frigöres sinnet genom förhållanden, som bereda trefnad och välstånd. Hvem kan väl mäta den höjd, till hvilken vår förbättrade civilisation under sådana förhållanden kan svinga sig. Tanken saknar uttryck. Det är den gyllene tiden om hvilken poeterna hafva sjungit och siarena hafva talat i höga bilder. Det är den härliga syn som alltid förföljt människoanden med sin tjusande prakt.

Ett marknadsminne.

Det var marknadsdag På gator och torg
Jag såg med ömkan, vemod och sorg
En raglande, rusig skara
Med glåmiga blickar och slappa drag
De gingo i fylkade dryckeslag
Att fästna i krogarnas snara.

Jag såg en grupp utaf unga män —
Hej, ordet jag tar tillbaka igen,
Ty den, som bär rusets stämpel,
Har sålt sin manliga värdighet
Och öppnat för djurisk uselhet
Sin andes härliga tempel.

Jag såg dem — kalla dem hvad Ni vill,
Jag gitter icke ens bjuda till
Att ge dem det namn, de förtjänte —
De slogo omkring några flickor ring,
Och deras flin hördes vidt omkring,
Då rus och kurtis sig förente.

En kvinnas leende är så godt,
Nu här det mig tyckte vara ett brott,
Jag vände mig bort och vämjdes.

Jag ville skådat en blick af harm,
Så lågande käck, att i ynglingabarm
Det lössläppta djuret tämjdes.

Jag ville skådat en kind i glöd,
Som raglande kurtisörer bjöd
Att tåga sig väl till vara . . .
Jag såg ej detta, jag hörde blott
Ett flin så lättsinnigt, tanklöst och rått
Att det skar mig i hjärtat bara.

Här skall du vakna ur slummern opp
Och ljungande slunga ditt harmfyllda: Stopp!
Mot lastén, du Nordens kvinna?
Hvad bor i ditt tanklösa, ystra grin?
Jo, sköflade hem och din lyckas ruin
Och tårar, som komma att rinna.

Som mor du fostrar en ungdom opp,
Som skalderna nämna "landets hopp",
Så gjut då i unga själar
Ett brinnande hat mot lågthet och flärd
Och värna kring hemmets heliga härd,
Gif åt nationen, gif åt en värld,
I tusende snaror och giller snärd,
En storsinnad, ädel och dyrbar gärd
Af män och kvinnor — ej trälar!

Mauritz Sterner

"Hvad de sade är ej för oinvigda öron att höra".

Sångens makt.

Af Emanuel Schmidt.

DET var i skymningen en kulen höstdag för många, många år sedan i den lilla kuststaden X. I en enslig liten stuga vid fjärden satt fiskaren Anders Rask med sina två små barn. Han hade nyligen blifvit änkeman, och lifvet tedde sig allt annat än ljust för honom. Gossen Kalle var nu fyra år gammal och lilla Klara endast åtta månader. Fader Anders hade just genom några berättelser lyckats söfva lille Kalle, men Klara — ja, Klara, hon var ohjälplig. Väl försökte han söfva henne genom att sjunga "den lilla svarta Sara", men när inte det hjälpte, tog han henne i famnen och gick fram och tillbaka på stugugolfvet, framstötande med sin spräckta röst:

"Ro, ro till fiskeskär,
Många fiskar få vi där," etc.

Men Klara brydde sig ej därom, utan fortsatte med sin egen visa, och lade hela sin själ däri, så att hon blef röd som en pion i ansiktet. Fader Anders, som fruktade att hennes musikorgan skulle brista, om de uppskrufvades för högt, blef ganska orolig och visste ej hvad han skulle taga sig till. Då fick han en god idé. Han tog en gammal mässingskam, satte ett papper framför den och blåste så att ett skarpt, gnällande ljud framalstrades, men emellan dessa ljud hördes tydligt melodien af:

"Smärtans stunder ila"

Detta var något nytt, lilla Klara tystnade, och nästa ögonblick var hon i drömmarnas värld. Sadan var en af hennes första erfarenheter af *sångens makt.*

* * *

De unga växte upp och fingo en god uppfostran. Klara hade blifvit begåfvad med en vacker, känslig röst, och med åren lärde hon sig att moderera den bättre än när vi först gjorde hennes bekantskap. Kalle däremot var ingen sångare, men likväl hade han ett fint musiköra.

Bank-kamreraren i den lilla staden hade en son, som var lika gammal som Kalle. De båda gossarna, Kalle Rask och Hjalmar Bernström, voro intima vänner. För dem betydde det föga, att den ene var rik, och hade allt hvad han behöfde, och den andre var blott ett fattigt fiskarebarn. När de voro små, lekte de tillsammans, när de blefvo större, sutto de sida vid sida i samma klass i elementarläroverket. När Hjalmar behöfde hjälp med sina studier, var Kalle alltid villig att erbjuda sin tjänst, och när afgifter i gymnasiiföreningen skulle betalas, tog Hjalmar Kalles räkning på sitt ansvar. De hade nu endast ett par tre dagar till studentexamen. Det var en frisk vårmorgon. Hjalmar Bernström var en svärmisk natur och ville ej sofva bort en härlig vårmorgon i Norrland. Solen hade nyss gått upp och strödde sitt guld på den lilla hafsviken, där tjogtals seglare ilade fram likt en svärm af flygande fiskmåsar. Blommorna doftade, vinden spelade i nordisk barrskog, och fåglarna sjöngo sin tusenstämmiga morgonsång. Allt detta gjorde ett djupt intryck på den svärmiske ynglingens själ. Han satt länge försänkt i stum åskådan och ljufva drömmerier, men plötsligen vaknade han upp och såg sig omkring med spejande blickar, ty han tyckte sig bland den kvittrande fåglalåten äfven höra en jungfrulig stämma. Han varseblef Klara Rask, den sköna fiskarflickan, som kom sväfvande lik en ljusalf längs stranden. Hjalmar satt bakom en buske och njöt af den sköna sången:

"Våren är kommen På sina kransar
Ängarne binda. Himlen är blå.
Pilträden bära guldgula fransar,
Tufvorna vagga ljusalfer små.
Bäckarna brusa
Vindarna susa,
Böljorna glittra,
Fåglarna kvittra,
Sippan i lunden nigande står.
Högt upp i luften lärkorna sjunga:
Nu är det vår,
Hurrah, hurrah!"

Och sedan följde "Glad såsom fågeln i morgonstunden", och "Upp genom luften, bort öfver hafven" och "Djupt i hafvet på demantehällen", och det var, som om den unga sångerskan aldrig skulle tröttna, och bakom busken satt Hjalmar, och det var, som om han aldrig blefve nöjd. Det var icke utan, att Hjalmar på senare tiden börjat tycka om Kalles syster, och när hon nu begynte sjunga om Astolf och Svanhvit och kom till sista versen, då gjorde han ett språng och i nästa ögonblick stod han vid den rodnande tärnans sida. De stodo länge och blickade utåt fjärden, men hvad de sade är ej för oinvigda öron att höra. Men ett är visst, att oemotståndlig är *sångens makt.*

* * *

Hjalmar bosatte sig efter många års studier vid Upsala, såsom pastor i en liten landtförsamling i närheten af X. Han gifte sig sedan med Klara Rask.

Kalle Rask ämnade bli jurist, och studerade, äfven han, någon tid vid universitetet, men det gick olyckligt för Kalle. Hans historia är sorglig. Hans kärlek för glaset och oanständiga visor blef allt starkare. Krediten tog slut, och han måste lämna lärdomsanstalten. Han var nu på det sluttande planet, och det bar utföre ganska hastigt, tills han slutligen hamnade på landsvägen. När han ej längre kunde köpa, så stal han sitt bröd. På sina

vandringar kom han en afton till ett pastorsboställe i närheten af X och beredde sig på att göra inbrott där den kommande natten. På kvällen smög han sig fram till ett fönster och lyssnade. Då fick han höra två späda barnaröster uppstämma:

"De små barnen, de små barnen,
Som älska sin Jesus,
Äro pärlor, äkta pärlor,
Hans egendom kär."

Han stod en stund liksom förtrollad, för med handen öfver ansiktet, som om han ville försäkra sig om, att han ej drömde, och gick hastigt därifrån, i det han mumlade: "Hörde jag rätt, nej — det kan icke vara så, — men det var besynnerligt i alla fall, hvad de där barnarösterna ändå liknade syster Klaras, när hon brukade sjunga en psalmvers efter sin aftonbön i den lilla fiskarstugan i X." Stackars Kalle torkade en tår ur sitt öga och fortsatte tankfull sin vandring. Huru förunderlig är icke *sångens makt.*

* * *

Det var en julafton två år därefter. I den Bernströmska familjen rådde en stilla julefrid; de små, som, medan de väntade att pastor Bernström skulle komma hem ifrån staden, under aftonens lopp hade fröjdats åt sina granna julklappar eller dansat kring julgranen vid musikens toner, hade nu dragit sig undan och hvilade tryggt i Morfei armar.

Ute på landsvägen körde pastor Bernström i full fart mot hemmet, dels emedan aftonen var tämligen kall, dels emedan han längtade att så fort som möjligt komma hem till de sina. Plötsligt ryggade hästen tillbaka och kunde ej förmås att fortsätta färden, hvarför pastorn steg ur släden för att utforska orsaken till hästens oro. Tvärs öfver vägen låg en medelålders man, mycket berusad. Hans dräkt var trasig och hans anletsdrag buro drinkarens prägel.

Pastor Bernström var en man, som ömmade för sina medmänniskors väl, och därför tvekade han ej ett ögonblick. Med

"Han var nu på det sluttande planet".

Photographed from the painting by J. M. W. Turner, R. A.

"Ett strandadt vrak".

mycken möda lyckades han få honom i släden, fortsatte färden och uppnådde lyckligt hemmet. Med tillhjälp af en tjänare lyckades han få honom in i huset. Men döm själf om hans och hans hustrus bestörtning och bedröfvelse, när de igenkände broderns och barndomsvännens anletsdrag.

"Jag visste," sade pastor Bernström, "att det gått utför med honom på senare tiden, men att det gått så långt, kunde jag aldrig ana".

Fru Bernström tvättade och omband ett djupt sår i hans panna, från hvilket blodet strömmade, samt försökte på alla möjliga sätt omhulda och vårda sin broder. Fram på kvällen var han så pass återställd, att han kunde komma ut i salen, och pastor Bernström och hans fru gjorde allt för att göra det trefligt för honom, men ingenting tycktes ha någon verkan på den förhärdade mannen.

Kalle Rask anvisades sitt rum näst intill salen, och han drog sig undan dit, men vid pianot satt fru Klara, och

"Var hälsad sköna morgonstund"

ljöd genom rummet. Efter sångens slut tyckte de sig höra snyftningar inifrån Kalles rum, men ingen brydde sig vidare därom. Följande morgon var han försvunnen. Ingen visste hvar han fanns och Kalle Rask sågs aldrig mer i närheten af X. Så öfverväldigande var *sångens makt.*

* * *

Fem år hade förflutit, och denna tilldragelse var nästan bortglömd i pastor Bernströms familj. Pastorsbostället låg nära intill fjärden, som stod i förbindelse med Bottniska Viken.

En afton, när stormen rasade vildt, hördes nödrop ute på sjön. Mycket folk hade samlats på stranden, bland andra äfven pastor Bernström och hans fru. Man gjorde flera försök att rädda de arma, som voro ute på ett strandadt vrak, men förgäfves.

Plötsligt, liksom genom ett trollslag, blef det lugnt för ett ögonblick, och alla förvånades, ty ute från sjön hördes en stark, men ej särdeles vacker mansröst:

"Klippa, du, som brast för mig,
Låt mig gömma mig i dig!"

Mera kunde man ej höra, ty sedan fortsatte stormen med dubbelt raseri. Men för tvänne bröst var den stämman kär, ty fru och herr Bernström igenkände allt för väl broderns och barndomsvännens röst. Jaså, var det slutet på Kalle Rask? Ja, det var det. Men med samma medel hvarmed han själf räddats, sökte han i sista stunden rädda andra, ty den sången talade bättre än den mest välljudande predikan. Så underbart verkar *sångens makt.*

* * *

Dagen därpå hittades verkligen liket af Kalle Rask bland de förlista. När man undersökte hans kläder fann man ett bref i hans ficka af följande lydelse:

Pastor Hjalmar Bernström! — Tack för vänfast mottagande, när vi möttes sist. Jag hade tänkt komma själf på besök, men jag ser att just när jag hunnit målet, mitt lif kallas hädan. Tack för sången på julaftonen för fem år sedan. Ah, jag minnes allt så tydligt. Du kanhända ej vet det, men två år, innan jag sist såg dig, stod jag utanför ditt fönster i begrepp att göra inbrott, när jag afhölls därifrån genom en sång, som dina små barn sjöngo, alldeles som syster Klara och jag brukade, då vi voro små. Detta var en försynens vink för mig att öfverge brottets väg. Jag förstod den ej då. Men hvad jag begrep, det var sångens makt, och dess maning lydde jag.

Hvad inflytande den hade på mig andra gången, känner du själf, ty såsom jag en gång skref till dig, har jag sedan den dagen aldrig smakat en droppe af starka drycker. Likväl kände jag en besynnerlig oro i min själ, och jag beslöt att stilla densamma på det vida världshafvet, och företog därför en resa till Amerika. Här

hade nyligen det stora inbördeskriget brutit ut. Med allvar kastade jag mig i stridens faror. En dag, jag minns det så väl, det var efter slaget vid Gettysburg. Jag hade kämpat hårdt under general Hancocks fana. Slagen till marken, blödande ur flera sår, öfvergifven af alla, trodde jag min sista stund vara kommen. Då hörde jag helt oväntadt en sång, som var så melodiskt skön, att jag aldrig kan glömma den. Jag visste ej om jag var vaken eller om jag drömde, ty så oväntadt var det att få höra på slagfältet:

"Jesus, Lover of my Soul".

Jag föll i vanmakt, men när jag åter uppvaknade, befann jag mig i en huld välgörarinnas hem. Min oro var försvunnen, och jag *visste*, att jag slutligen blifvit räddad genom *sångens makt*. Men nu känner jag vraket sjunka, och jag måste säga farväl. Gud välsigne dig, Hjalmar. Hälsa hjärtligt min syster Klara. Vi träffas härnäst i de sällas land, där vi bättre skola fatta djupet af *sångens makt*.

Din gamle ungdomsvän
KALLE RASK.

Dagen därpå jordades hans lik. Ceremonien var enkel. Pastor Bernström uppsände en brinnande bön, hvarpå gemensamt sjöngs:

"O, hoppets dag, som klarnar opp".

Ofta gar fru Klara med de små och lägger friska blommor på grafven. Och då brukar det roa de små att stafva på grafvårdarna. En inskrift kunna de likväl ej förstå. Men stackars fru Klara, hon begriper den, hon, och hvar gång hon ser den, fäller hon en sorgens och saknadens tår. På stenen står inristadt:

Här hvilar
KALLE RASK,
som så beklagligt omkom under en storm på fjärden,
dock räddad genom
"Sångens makt".

I sommartid.

Af L. S.

Skön är sommaren i Norden
Då, som förr vid skapanorden,
Herren härligt smyckar jorden
Med sin godhets rikedom.
Allting lif och glädje andas,
Och hvar morgon ny, som randas,
Doft och sång och färgprakt blandas
I naturens helgedom.

Mellan tufvans blomsterkransar
Lilla bäcken muntert dansar,
Medan björkens gröna fransar
Spegla sig i källans rand.
Och de tusen fåglar sjunga,
Där på luftig gren de gunga:
"Lofven Herren, gamla, unga,
Lofven honom sjö och strand!"

Tyst sig aftonsolen sänker,
Af Guds kärleks rika skänker
Mogna skördefälten blänker

Skönt mot skogens mörka bryn.
Hjorden vandrar hem i kvällen,
Och från höga stjärnepällen
Strålar öfver gömda fjällen
Aftonstjärnan för vår syn.

Lär oss, Herre, alla, alla,
Här i tron ditt namn åkalla,
Tills vårt lof skall härligt skalla
För din äras tron en gång!
Pris ske dig för dina under,
Pris för lifvets sabbatsstunder,
Lär oss mer och mer därunder
Evighetens jubelsång!

Dr. J. A. Edgren med familj.

Helbrägdagörelse.

Af Dr. J. A. Edgren.

SEDAN mycket har talats och skrifvits i dessa dagar angående helbrägdagörelse genom trons bön, har äfven jag funnit för godt att söka upplysning rörande detta ämne. Resultatet af min undersökning, så långt den sträcker sig, önskar jag härvid i korthet framställa.

Först af allt erkännes gärna att Bibeln otvifvelaktigt lär, och erfarenheten bestyrker, att helbrägdagörelse stundom förekommer, *utan tillhjälp af vanliga medel*, endast såsom svar på trons bön. Den kommer från Gud, antingen omedelbart genom hans makt, eller ock genom något af honom bestämdt medel. I sådana fall är det följaktligen ej fråga om någon naturlig verkan af en viss öfvertygelse, eller af själens inflytande på kroppen, ett inflytande som hvarje läkare vet att använda, utan det är i verkligheten ett underverk i den högsta bemärkelse, d. v. s. utan förbindelse med synliga medel.

Till exempel, en höfvitsman kom till Jesus och bad honom att endast säga ett ord och hans sjuke och förskräckligt marterade tjänare blefve helbrägda. Jesus, förvånad öfver höfvitsmannens tro, gaf luft åt sina känslor och sade till honom: "Gå; såsom du trodde, så ske dig!" Och i samma stund vardt hans tjänare helbrägda. (Matt. 8: 5—).

En kananeisk kvinna begärde att Jesus skulle helbrägdagöra hennes dotter, som var svårligen besatt med onda andar. Jesus,

som såg kvinnans tro och hörde hennes enträgna begäran, sade till henne: "O kvinna, din tro är stor. Ske dig såsom du vill." Och hennes dotter blef helbrägda från den stunden. (Matt. 15: 22—).

Herren Jesus stod framför Lazari graf. Han upplyfte sina ögon och tackade Fadren att denne hade hört honom, samt ropade med en hög röst: "Lazarus, kom ut!" Och den som varit död kom ut ur grafven, lefvande och återställd. (Joh. 11). Dessa och liknande exempel af helbrägdagörelse, ja, till och med uppståndelsen från de döda, skedde, så långt vi kunna fatta, omedelbart genom Guds kraft, och förblifva ett under i våra ögon.

Men helbrägdagörelsen var ej alltid lika omedelbar. Understundom användes *synliga medel*, men den framträder ej därför mindre märkvärdig, och såsom ett verk af gudomlig makt och svar på bön.

Sålunda kom en spetälsk till Jesus och sade: "Herre, vill du, så kan du göra mig ren". Jesus räckte ut handen och rörde vid honom, sägande: "Jag vill; blif ren". Och strax blef han ren. (Matt. 8: 2—).

Handens vidrörande syntes på något sätt ha varit ett medel till helbrägdagörelsen; kanske den var det medium hvarigenom den helande kraften meddelades.

En blind man fördes till Jesus med begäran att Jesus måtte vidröra honom. Jesus vätte hans ögon med saliv, och denne fick sin syn. (Mark. 8: 22—).

Vid ett annat tillfälle spottade Jesus på marken, gjorde en deg af spotten för att därmed smörja ögonen på en man, som från födelsen varit blind, och gaf honom sin syn. (Joh. 9: 1—). I dessa fall användes ett naturligt läkemedel vid helbrägdagörelsen, troligen som ett medium för den öfvernaturliga kraften. Spott ansågs vara ett läkemedel för ögonsjukdomar såväl som fuktig jord eller lera.

Vidare finna vi att Jesus sände ut sina lärjungar för att predika och bota sjuka. "Och de utdrefvo många onda andar och

smorde många sjuka med olja och botade dem." (Mark. 6: 13). På Jesu tid var olja en vanlig medicin. Då apostlarna använde den åtföljdes den af gudomlig helbrägdagörande kraft. Senare under den apostoliska tiden, som vi se af Jakob 5: 14, föreskrefs att de sjuka skulle kalla till sig församlingens äldste, som skulle smörja dem med olja i Jesu namn samt bedja öfver dem, och de skulle blifva helbrägda. Vi kunna ju lätt föreställa oss att det ej var oljan i och för sig som botade i alla möjliga fall, men när Guds kraft kom tillstädes var helbrägdagörelsen både viss och fullständig. Vi se således huru undergörande kraft stundom uppenbarat sig i förening med användandet af naturliga medel. Dessa kunde i sådana fall på samma gång ha varit, som redan nämndt, ett medium genom hvilket gudomlig kraft meddelats, eller också en symbol af denna kraft, och en försäkran om återställelse.

Åter må märkas att helbrägdagörelse *var ej alltid tillförsäkrad* såsom svar på bön. Ej alltid kunde dessa, hvilka voro i besittning af helbrägdagörande kraft, äfven i högsta grad, åvägabringa återställelse för de sjuka och lidande. Tydliga exempel härpå finna vi i Pauli erfarenhet. Att Paulus hade en mäktig gudagifven kraft att bota sjuka visar sig t. ex. däri, att till och med dukar och skört, som Paulus vidrört, hade helbrägdagörande kraft då de lades på de sjuka, ty "sjukdomarna öfvergåfvo dem, och de onda andarna foro ut från dem". (Apg. 19: 11, 12).

Denne älsklige apostel, som bad för sjuka hedningar på ön Melite till helbrägdagörelse (Apg. 28: 8), underlät säkerligen ej att bedja för sin mycket älskade och tillgifne broder och medarbetare, Trophimus, som låg kvar sjuk i Melitus. Likväl nödgades aposteln att lämna honom där i detta tillstånd (2 Tim. 4: 20). Bibeln säger ej att detta berodde på någons otro, ej heller våga vi påstå något sådant.

Paulus själf, mäktig i tron, bad tre gånger att en påle i hans eget kött måtte borttagas, men sammanhanget visar tydligt att den förblef kvar. Detta var äfven bäst för Paulus och Gud gaf

honom att förstå hvarför, samt tröstade honom med löftet att hans nåd skulle vara nog för honom. "Ty min kraft fullkomnas i svaghet." (2 Kor. 12: 9—).

Under ett eller ett par århundraden efter den apostoliska tidens slut förekom ännu helbrägdagörelse såsom svar på bön. Bruket att smörja de sjuka med olja samt att lägga händerna på dem fortgick äfven. Från Konstantins tid försvann emellertid denna kraft till en stor del, emedan församlingen blef mer och mer förvärldsligad. Men hvarhelst en varm gudsfruktan, parad med en barnslig förtröstan på Guds löften, har förefunnits, där har också under århundradenas gång Guds underbara kraft till helbrägdagörelse såsom svar på bön härligen uppenbarats. De gamla Valdenserna voro vittne till att Gud utförde sådana underverk under medeltiden, och att han fortsatt därmed efter reformationstiden kan bestyrkas af de Mähriska Bröderna, Hugenotterna, de Skotska Förbundsvännerna, Baptisterna, Kväkarna och Metodisterna (se The Ministry of Healing by Dr. A. J. Gordon). Många framstående män hafva på sin tid själfva erfarit verkligheten af gudomlig helbrägdagörelse såsom svar på bön. Bland dessa må nämnas Luther, Baxter, Bengel, Gordon, Spurgeon med flera andra. På de utländska missionsfälten har Gud ej sällan på detta sätt visat sin närvaro och meddelat sin välsignelse. Under vår egen tid har helbrägdagörelse förekommit i stor skala, till exempel i förbindelse med Dorotea Trudels arbete i Mannedorf, Schweiz, och Dr. Cullis i Boston, Mass. Många andra af Jesu lärjungar, vare sig kända eller okända, kunna bära vittnesbörd om hvad de hafva erfarit och beskådat hos sig själfva eller andra rörande helbrägdagörelse genom trons bön. Många gånger har helbrägdagörelsen kommit omedelbart från Gud. Ofta åter har Gud lika tydligt verkat i förbindelse med händers påläggning, smörjandet med olja, eller användandet af kända medicinska medel. Vid många tillfällen åter har helbrägdagörelsen uteblifvit, både såsom svar på bön allena, eller i förbindelse med smörjning af olja eller vanliga botemedel.

Med dessa historiska fakta öfverensstämmer till en del min egen personliga erfarenhet. Ett par exempel däraf torde i någon man belysa mitt ämne. En led på ett af mina fingrar hade vid ett tillfälle svårt skadats. Smärtan tilltog mer och mer. Den spred sig utefter benet till andra leder och intill själfva handen. Jag behandlades af läkare och använde vanliga medel, men utan någon verkan. Smärtan fortfor under fem års tid och blef slutligen nästan outhärdlig. Jag beslöt ånyo att rådfråga läkare, under förväntan att de svåraste mått och steg måste vidtagas. Kvällen innan jag ämnade besöka läkaren, nu nio år sedan, beslöt jag att lägga saken inför Herren och tro att helbrägdagörelse skulle följa enligt löfte. Jag gjorde så, helt enkelt villig att tro och gick därmed till sängs. Då jag vaknade följande morgon var smärtan fullkomligt försvunnen, och fingret återställdt till sitt normala skick, utom möjligen en knappast märkbar svaghet i leden, och har så förblifvit till denna dag. Att detta skedde såsom svar på bön har jag aldrig på minsta sätt betviflat. Förändringen var så stor, så hastig och varaktig och så påtagligt från Gud att jag kan ej underlåta att anse den såsom ett exempel på gudomlig helbrägdagörelse.

Min hustru hade en lång tid haft neuralgia i magsäcken och var, som det syntes, nära slutet. Hela hennes utseende angaf att döden var nära för handen. Ensam vid hennes sida kastade jag mig ned på mina knän inför Gud. Genast kommo följande ord med underbar klarhet för mitt sinne, liksom hade de kommit från en annan person: "Allt hvad I viljen skolen I bedja och det skall ske eder". Efter att ha hört den rösten hyste jag ej det ringaste tvifvel om att jag skulle få just hvad jag bad om. Jag bad att min hustru måtte få lefva. Knappast hade jag uttalat denna korta bön förrän någon knackade på dörren. Den gamle skicklige läkaren trädde in. Genast då han såg min hustru rusade han fram till hennes sida, tog upp en flaska med stark medicin, hällde en del däraf i min hand samt bad mig att fortast möjligt gnida henne därmed, medan han samtidigt gned en annan del af

hennes kropp. Efter en liten stund började tecken visa sig, som tydde på krafternas återkomst och om en tid var hon alldeles återställd. Gud besvarade min bön med att i det kritiska ögonblicket sända en läkare med den rätta medicinen, och sålunda verkställa hennes vederfående.

För lidande som förorsakats af solstyng och öfverarbete som vidare skadat hjärnan, samt för halssjukdom med delvis förlorad röst har jag erhållit förbön, samt blifvit smord med olja af en som har orubblig tilltro till dessa skriftenliga medel. Jag har erfarit någon lisa, men fullkomlig återställelse har uteblifvit. Jag tar mig emellertid friheten att tillägna mig hugsvalelse från hvad som sades till Paulus: "Min nåd är dig nog" o. s. v.

För det andra vilja vi försöka förklara de fakta som Bibeln och erfarenheten visa oss angående helbrägdagörelse. 1) Sedan döden kom öfver alla människor på grund af synd, och sedan sjukdom vid vissa tillfällen är en direkt följd af någon särskild synd, kunna vi draga den slutsatsen att sjukdom i allmänhet är en följd af människans ursprungliga fall. Men att sjukdom ej alltid är en följd af någon särskild synd, som den sjuke begått, kunna vi se till exempel i Joh. 9: 5, "Hvarken har denne syndat eller hans föräldrar," detta sades om en som var född blind; eller också från Jak. 5: 15, "Om han begått någon synd," med afseende på sjuka i allmänhet. Det är således ej gifvet att de äro sjuka och lidande på grund af att de begått särskildt graverande synder. 2) Men emedan sjukdom står i nära förbindelse med fallet, och är en af dess följder, hvilar dess botande ytterst på Kristi försoning. Ty såsom fallet berörde både själ och kropp så berör ock försoningen genom Kristus båda, delvis här, men fullkomligt i det lif som kommer. Om den kristne ej är fullt fri från kroppsligt lidande här i tiden, liksom han ej heller är fri från den gamla adamitiska naturen, i uppståndelselifvet skall han likväl vara fullkomligt fri från båda just på grund af försoningen.

Att helbrägdagörelsen särskildt grundar sig på försoningen synes framgå klart af Mattei ord då han säger, att Jesus utdref de

onda andarna och helade allehanda sjukdomar, på det att det skulle fullbordas som var sagdt genom profeten Esaias, som sade: "Han tog på sig våra skröpligheter, och våra sjukdomar bar han" (Matt. 8: 17). I Es. 53: 4 läsa vi: "Sannerligen, han bar vår krankhet och lade på sig vår sveda". Profeten talar om Kristi ställföreträdande död. "I sin död bar han själf våra synder i sin kropp uppå trät" (Pet. 2: 24). Tag hela framställningen om Jesu lidande i betraktande och det framgår klart, att han bar vår synd och vår skuld med alla dess följder, om ej i verkligheten hvad vi skulle ha burit, dock så att det skulle blifva rättfärdigt inför Gud att vi, på grund af tron, blifva fria från alla följder af vår synd, delvis redan i detta lifvet, och fullkomligt i det tillkommande. Följaktligen kan botandet af sjukdomar erhållas på grund af försoningen. Men äfven hela Guds barmhärtiga försyn är grundad på samma försoning, och därtill gifva vi äfven dagligen vårt erkännande då vi bedja om detta lifvets vanliga välsignelser för Jesu skull och frambära tacksägelse för dem i hans namn.

3) Helbrägdagörelsen är grundad på försoningen, och bönen därom *bör äfven grundas därpå.* Bönhörelse i detta fall är ej så viss som då det gäller förlåtelse för synd, ty syndaförlåtelse är nödvändig för ett frälst förhållande här i tiden, men ej god hälsa.

Vidare synes sjukdom understundom vara bättre för vår andliga människa än hälsa och tillfällen gifves då vi kunna bättre befrämja Guds sak under lidande och sjukdom än då vi äro fullt friska. Guds förordning för öfrigt var att kroppen ej skulle besitta odödlighet här, utan underkastas förgängelse och död, men att den skulle slutligen uppstå eller förvandlas vid Jesu ankomst till hans härliga kropps likhet (II Kor. 4: 16; I Kor. 15: 42—57; Fil. 3: 21). Vi kunna således ej vänta att få åtnjuta hela fullheten af försoningens välsignelse till kroppen i detta lifvet. Dock kunna vi det till en del.

Helbrägdagörelse kan erhållas *såsom svar på trons bön.* Tron på Kristus såsom försoningen för våra synder medför syndernas förlåtelse. Tron på honom såsom försoningen borde likaledes

föra med sig helbrägdagörelse, så långt detta må anses bäst inför Gud. Detta ligger i själfva sakens natur, ty försoningen ej allenast undanrödjer syndens skuld, utan, som redan nämndt, slutligen dess följder. Men Guds löften i allmänhet innebära äfven detta, sådana som: "Bedjen och det skall ske eder" (Matt. 7: 7). "Åter säger jag eder att om två af eder komma öfverens på jorden, hvilken sak det vara må, som de bedja om, skall det beskäras dem af min Fader som är i himmelen" (Matt. 18: 19). Äfvensa de löften, som afse de sjuka särskildt: "Lider någon bland eder ont, han bedje," d. v. s. för sig själf. "Är någon bland eder sjuk, han kalle till sig församlingens äldste, och de bedje öfver honom, smörjande honom med olja i Herrens namn. Och trons bön skall rädda den sjuke, och Herren skall återställa honom; äfven om han har begått synder, varder det honom förlåtet. Bekännen därför för hvarandra edra öfverträdelser och bedjen för hvarandra, pa det att I mån varda helade" (Jak. 5: 13—16). Herren håller sina löften, därför ha många sjuka återställts till svar på trons bön, både i den apostoliska tiden och under de följande seklerna till våra dagar.

Trons bön för den sjuke innebär en *stark tro* med afseende på helbrägdagörelse. Endast personer med sådan tro borde smörja med olja. Det borde i vanliga fall, enligt Jakob, vara de äldste i någon församling, organiserad såsom de apostoliska församlingarna voro, d. v. s. med ett flertal äldste i en och samma lokal församling. Det är deras förenade bön löftet gäller. Men emedan Herren har lofvat att höra den sjuke själf eller hans vänner, som bedja för honom, utan användning af olja, är äfven rätt att så handla.

Helbrägdagörelsen *är ej alltid en omedelbar handling af Gud.* Stundom är det så, stundom icke. Smörjandet med olja hade till att börja med utan tvifvel sin grund i oljans användande som medicin. Och emedan smörjningen åtföljdes af undergörande helbrägdagörelse, antog ej helbrägdagörelsen en fientlig ståndpunkt gent emot användandet af mediciner. Jesus själf ogillade hvarken

läkare eller mediciner, tvärtom, han gaf dem sin sanktion. "De helbrägda behöfva ej läkare, utan de kranka" (Matt. 9: 12). De behöfva läkare. I sin liknelse låter Jesus den barmhärtige Samariten gjuta olja och vin i den röfvade mannens sår (Luk. 10: 34). Olja och vin användes mycket till läkemedel på Jesu tid. Det är ej underligt att Jesus talade och handlade som han gjorde, då han själf begåfvat naturen med läkande förmåga. Intet spändt förhållande existerar mellan Gud och den materiella världen. Gud hör bön och helar, ibland direkt, utan synliga medel, ibland i förbindelse med händers påläggning och smörjelse, ibland åter genom medel som naturen tillhandahåller. Att förakta läkare och medicin är ej förnuftigt och är ej i öfverensstämmelse med Jesu ande. Syraks ord ha här sin tillämpning: "Herren låter läkemedel uppväxa af jorden, och en förnuftig föraktar dem icke . . . Min son, då du är sjuk var ej försumlig, utan bed till Herren, så skall han hela dig . . . Gif ock läkaren rum, ty honom hafver ju Herren ock förordnat. Visa honom ej ifran dig, ty du behöfver honom." (Syr. 38: 4, 9, 12).

Då det gäller att bedja för de sjuka *måste vissa förhållanden påaktas* för att erhålla bönhörelse. Bönen måste vara allvarlig. "Klappen och eder skall vara upplåtet" (Matt. 7: 7). Det är fåfängt att bedja om man ej allvarligen väntar bönhörelse. Det måste ske i Jesu namn. "Hvadhälst I bedjen i mitt namn, skall jag göra det" (Joh. 14: 13). Genom Jesus endast är bönen välbehaglig inför Gud. Han är försoningsoffret, han är ock medlaren. Bönen måste vidare åtföljas af tro. "Trons bön skall rädda den sjuke" (Jak. 5: 15). Allt det I bedjen i edra böner, tron, att I fån det och det skall ske eder. Detta bibelrum lär förmodligen icke: Tron att I ären i besittning af det ombedda genom verklig erfarenhet, utan tron, att enligt Guds rådslut det har blifvit eder förlänadt och att I kommen i besittning däraf, kanske mycket snart, kanske åter något senare. Detta gifver vid handen hvilken stor förvissning vi uppmanas att ådagalägga — troende, utan att vi se det, att hvad vi bedit om är oss redan beskärdt. En sådan för-

vissning med afseende på bön för de sjuka bör, enligt Jakob, den sjuke själf besitta om han beder för sig själf, eller ock de som bedja för honom. Ej alltid tar den sjuke själf del i bönen. Jesus helade stundom de sjuka då de voro frånvarande. Äfven nu helbrägdagöras stundom frånvarande sjuka genom trons bön, och för närvarande men medvetslösa sjuka är äfven trons bön hörd.

Hos den som beder för sjuka måste hjärta och lif vara rätt inför Gud. "Om I förblifven i mig och mina ord förblifva i eder, allt hvad I viljen skolen I bedja och det skall ske eder" (Joh. 15: 7). "Hvadhelst vi bedja få vi af honom, emedan vi hålla hans bud och göra det som är behagligt inför honom" (Joh. 3: 22). Fastän den bedjande måste vara rättskaffens inför Gud innebär ej detta fullkomlighet, ty ingen är absolut fullkomlig här i lifvet; det menas dock att vandra rättfärdigt och välbetänkt inför Gud efter bästa förmåga. Den lidande själf torde till äfventyrs hafva något fel eller någon synd som han måste med allvar öfvergifva. Det torde därför vara bäst att han bekänner sin synd för de äldste eller inbjudna vänner hvars förbön Gud lofvat att höra (Jak. 5: 14—). Likväl är stundom bäst för den sjuke att han beder för sig själf, och Gud hör honom (Jak. 5: 13). Bönen måste äfven vara i öfverensstämmelse med Guds vilja. "Om vi bedja något efter hans vilja, så hör han oss" (I Joh. 5: 14). I nästa vers fortsätter Johannes: "Och om vi veta, att han hör oss, hvadhelst vi bedja om, så veta vi, att vi hafva det ombedda, hvarom vi hafva bedt honom". Vi se huru den senare kraftiga försäkran begränsas af den föregående versen. Vi hafva det ombedda, förutsatt att vi ha bedit i öfverensstämmelse med Guds vilja. Denna förutsättning gäller alla de stora löftena rörande bönen "hvad helst vi bedja". Det är ej alls gifvet att vi alltid bedja visligen, och därför ej heller gifvet att vi alltid få just hvad vi begära. Det är ej säkert att Gud alltid återställer den sjuke på vår begäran. Det kanske länder oss till godo att sjukdomen fortsätter, ja, att till och med döden inställer sig, och Gud låter så ske. Äro vi mycket

enträgna torde vi få det ombedda såsom svar på trons bön, fastän, i ett gifvet fall, det ej är för vårt bästa, men i så fall få vi lida därför senare. Gud är så underbart god, att han verkligen besvarar vår bön till det yttersta; men stundom kan han omöjligt så göra emedan det är alls icke till vårt eller hans rikes bästa. Eljest behöfde ju inte de kristna dö. Förbön skulle förekomma detta. Men nu är det för människan så bestämdt att en gång dö och sedan domen. Undantagen äro få. Nu är emellertid så väl beställdt att "om ock vår utvärtes människa förgås, så förnyas dock den invärtes dag efter dag" (II Kor. 4: 16).

Af ofvannämnda framgår att hindren för bönhörelse, då det gäller de sjuka, kunna vara mångahanda. Brist på allvar och tro på Herren Jesus, samt brist på helighet i lifvet höra till hindren. Äfven om vi äro i ett rätt förhållande till Gud, då vi bedja för sjuka, är möjligt att helbrägdagörelsen uteblifver af den enkla grunden, att det strider för mycket mot Guds vilja. Följaktligen är det ej på sin plats att, som många göra, påstå de blifvit botade, medan symptomerna af sjukdomen fortfarande äro tillstädes. Äro de fullt säkra, att Gud i sitt allvisa råd förlänat dem återställelse, ha de mycket väl råd att vänta med bekännelsen därom, tills helbrägdagörelsen verkligen inställt sig, ty innan dess är bekännelsen ej sann, och föga lär väl Gud äras genom en lögn. Många äro de som aflagt sådana bekännelser utan att ha blifvit verkligen helade. De ha tagit fel angående Guds vilja i dessa särskilda fall, likväl voro de Guds barn och föremål för hans kärlek.

Slutligen kunna vi kanske rättmätigt gifva följande råd:

1) Anse helbrägdagörelsen såsom grundad på försoningen och bed i öfverensstämmelse därmed, ihågkommande emellertid, att försoningens fulla välsignelse kommer oss till del först efter uppståndelsen.

2) Kom ihåg att vi ännu lefva i underverkens tid och anse det ej vara omöjligt att Gud kanske utför under, då det gäller er själf eller någon annan.

3) Sätt full tillit till Gud och hans ord. Bed i den tron om de sjukas helande och vänta bönhörelse, förutsatt det öfverensstämmer med Guds vilja.

4) Bed med det största allvar och se till att ingenting hindrar bönhörelsen, hvarken hos er själf eller någon annan, alltid ihågkommande Guds beredvillighet att besvara allvarlig och ihärdig bön.

5) Ifall, sedan alla hinder undanröjts, bönen likväl förblir obesvarad, var nöjd med Guds ledning, vetande att allt hvad Gud gör länder till det bästa för dem som honom älska.

6) Man kan vänta gudomlig helbrägdagörelse isynnerhet då, när intet läkemedel är kändt eller verksamt. Om något botemedel står er till buds, använd det utan tvekan, ty för den skull var det skapadt. Gud kanske besvarar er bön genom dess användning och ej annorledes.

7) Om smörjning med olja företages, må det ske i full öfverensstämmelse med Jakobs föreskrift, endast af ett antal äldste i en och samma lokal församling, hvilka äro i besittning af en stark apostolisk tro.

8) Fröjdens i den förvissningen att, ehuru vi nu äro dödliga till kroppen och ofullkomliga till anden, likväl, genom Guds outsägliga kärlek vi äro återlösta och bestämda till härlig odödlighet till kroppen samt fullkomlig helighet till anden i det tillkommande lifvet. Intill dess äro vi anmodade att genom tron mottaga mått efter mått af återlösningens välsignelse, till både själ och kropp. Men låt oss ej endast fröjdas öfver dessa välsignelser utan tillägna oss deras fullhet så mycket som möjligt.

Öfversatt från engelskan af John Rocén.

John Wesley.

Hans lif och verksamhet.

Af C. G. W.

ÅR 1903 har varit ett jubileumsår inom de olika grenarna af metodistkyrkan, emedan det är jämt två hundra år sedan John Wesley, metodismens grundläggare, först skådade dagens ljus. Denna tilldragelse har firats på ett värdigt och passande sätt i alla de länder, där bröderna Wesley hafva några anhängare, de kyrkliga organen hafva utgifvit särskilda Wesley-nummer, andra samfund hafva i sina tidskrifter lämnat mången vacker tribut åt den store reformatorns minne, och t. o. m. den världsliga pressen har förenat sig med metodisterna i att tala väl om denne gode och store man.

Eftersom åtskilliga tusen af våra egna landsmän i Amerika, Sverige och Finland kastat sin lott och del i den kyrka, som han genom försynens ledning fick i uppdrag att grundlägga, torde en kort skildring af hans lif och verksamhet hafva sitt intresse för äfven den svenska allmänheten.

John Wesleys förfäder.

På Englands sydvästra kust ligger grefskapet Dorset, af hvilket en del också kallas West-Leas (af "lea", som betyder fält eller farm). Redan så långt tillbaka i tiden som under Alfred den

Samuel Wesley.

Susanna Wesley.

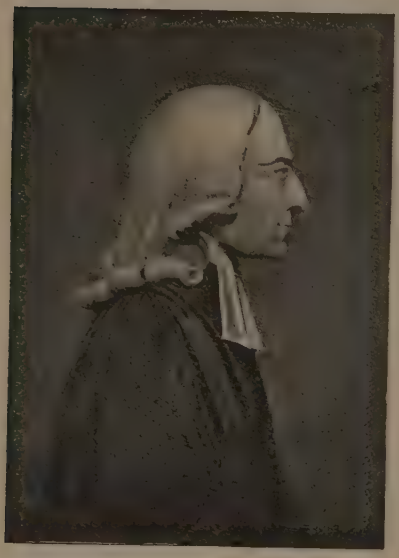

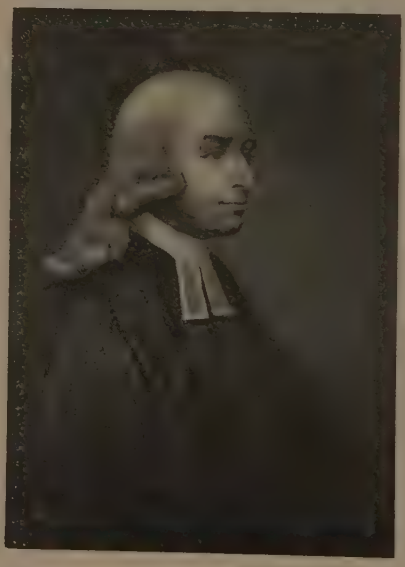

JOHN WESLEY.

By permission of The Northwestern Christian Advocate.

stores dagar, i det nionde århundradet, omtalas landägare i dessa trakter med namnet Westley. Denna familj förgrenade sig till Irland, Cornwall, Lincoln, Wales och Somerset. Familjenamnet stafvades på flera olika sätt såsom Welswey, Wellesly o. s. v., till dess Bartholomew Westley i början af 1600-talet matrikulerade i Oxfords-universitetet under namn af Wesley. Denne Wesley, som var farfars far åt John, blef präst i statskyrkan; men på grund af sina puritanska åsikter blef han utdrifven ur denna kyrka, då konung Karl II kom på tronen 1660, men fortsatte att predika såsom nonkonformist till 85 års ålder.

Sonen, John Westley, blef en framstående frikyrklig predikant, som led mycken förföljelse för sin tro. Vid 42 års ålder afled han i Preston samt efterlämnade tvänne söner — Matthew, som sedermera blef läkare i London, och Samuel, kyrkoherde i Epworth.

Denne Samuel Wesley, den store evangelistens fader, tillbringade sina första studieår i nonkonformisternas akademi i London. Här gjorde han bekantskap med de mest framstående frikyrkliga familjerna i landet, i synnerhet dr Annesleys, hos hvilken han några år senare blef måg. Daniel Defoe, författaren till den berömda romanen Robinson Crusoe, var en af hans skolkamrater. Vid omkring tjugu års ålder lämnade han nonkonformisterna och ingick i statskyrkan samt begaf sig till Oxford för att studera till präst. Under vistelsen vid universitetet synes hans karaktär hafva vunnit styrka och mognad. Hans själ började brinna af en innerlig åtrå att göra något för sina medmänniskor, och i synnerhet var han flitig med att besöka sjuka och fångarne i stadens fängelser. Det var med tanken på dessa dagar, som han femtio år senare kunde skrifva till sina söner: "Fortsätten i Guds namn på den väg eder frälsare har ledt eder och på det spår eder fader trampat före eder, ty då jag var student i Oxford plägade jag också besöka fångarne i fängelset, och jag tänker därpå med tillfredsställelse ända till denna dag". Många andra bref af liknande innehåll äro ännu kvar, hvilka alla visa, att han var en man med ett stort och ädelt hjärta. För en versifierad skildring af Jesu lif,

som han dedicerade till drottning Maria, blef han utnämnd till kyrkoherde i Epworth, där han verkade till sin död. Staden är än i dag mycket obetydlig, har en enda gata, som är två mil lång, samt räknar omkring 2,000 invånare. Den skulle i likhet med det lilla Betlehem i judiska landet vara alldeles obekant, om den ej blifvit ryktbar såsom födelsebygd för en märklig man, Englands störste reformator.

Hans hustru Susanna Wesley skildras som en högst ovanlig kvinna. Hon var dotter till den lärde och fromme dr Annesley, en af de utmärktaste predikanter på sin tid, samt det tjugufemte barnet i hans familj. Äfven dr Annesley var en tid präst i statskyrkan, men genom uniformitetsakten hade han nödgats nedlägga ett indräktigt ämbete i London, och i nära femtio års tid arbetade han som en energisk ledare af det puritanska partiet, hela tiden en de fattiges vän och trots all förföljelse en nitisk förkunnare af Kristi evangelium. Döttrarna till denne man förenade med en synnerlig kroppslig skönhet de största själsgåfvor. Den yngsta af dem, Susanna, var en kvinna med ovanligt skarpt förstånd, fina seder, outtröttlig flit och fast vilja för att icke säga stränghet. Dr Adam Clarke säger om henne: "En sådan kvinna har jag aldrig hört talas om, aldrig läst om eller någonsin varit bekant med."

Hemmet i Epworth

under fru Susanna Wesleys presidium är väl värdt att göra bekantskap med. Som ordning är himmelens första lag, så var det också den första lagen i hennes hem. Hvarje sak måste göras på sin bestämda tid. Hon hade bestämt särskilda timmar för läsning, för lek, för måltider och för sömn, och dessa timmar iakttogos med den största noggrannhet. Det säges om henne, att ingen juvelerare var mera omsorgsfull med att polera sina juveler, ingen bildhuggare tog sig mera tid för att uthugga sitt marmorblock och ingen trädgårdsmästare arbetade mera outtröttligt på att vårda sina plantor än fru Wesley gjorde för att rätt fostra

och vårda sina barn eller polera sina ädelstenar. Hon kunde i sanning säga om sina barn som den romerska modern Cornelia: "Dessa äro mina juveler". Hon var en exemplarisk dotter, hustru och moder. Den inspirerade författaren har gifvit en träffande bild af Susanna Wesley, då han säger: "Sin mun upplåter hon med vishet, och kärleks lag bär hon på tungan. Hon gifver akt på huru allt går till i hennes hus, och lättjans bröd äter hon icke. Hennes barn stiga upp och prisa henne, och hennes man

Prästgården i Epworth.

berömmer henne: 'Många kvinnor äro raska, men du öfvergår dem allesamman'."

I detta exemplariska hem föddes under nitton års tid icke mindre än nitton barn; d. v. s. ett om året med undantag af de två eller tre år, då tvillingar föddes. Af dessa dogo somliga i barndomen, så att endast åtta uppnådde mogen ålder. Sin första undervisning fingo de i moderns hemskola, och de metoder, som hon därvidlag använde, buro de allra rikaste frukter. Fru Wesleys första steg i barnuppfostran var att underkufva barnets egen-

sinne eller egenvilja. Härom säger hon själf: "Detta är den enda säkra och förnuftiga grundvalen för en kristlig uppfostran; ty utan den kunna förmaningar och exempel icke hafva någon verkan. Men då denna grundval är lagd, då är barnet i ett sådant tillstånd, att det kan lyssna till föräldrarnas förnuftiga skäl, tills dess eget förstånd hunnit utvecklas, och religionens grundsatser kunnat stadfästas i dess sinne."

När barnen hade uppnått ett års ålder fingo de icke gråta högt, men huru hon lyckades genomföra den regeln, har hon tyvärr icke meddelat åt eftervärlden. När de små hade lärt sig att tala, blefvo de tillhållna att hvarje morgon och afton läsa Herrens bön; härtill lades, när de blefvo äldre, korta böner för föräldrarna, några frågor ur katekesen och vissa delar ur Guds ord, allt eftersom deras minne kunde taga emot. Fru Wesley förstod sig också på konsten att begagna alla krafter och förmågor, som stodo henne till buds i den stora familjen. På en bestämd timme fick den äldste taga den, som sist lärt sig att tala, och den andre den nästa, samt för dem läsa de psalmer och den del af Nya testamentet, som voro bestämda för den dagen. De fingo lära sig att vara stilla och tysta under den regelbundna familjeandakten samt själfva läsa bordsbönerna. Sinsemellan måste de alltid vara höfliga emot hvarandra samt vid tilltal begagna förnamnet med "broder" eller "syster" framför; likväl hade nästan hvart och ett af barnen något familjärt öknamn.

Så intressant det än skulle vara att fortsätta skildringen af lifvet och barnuppfostran i detta kristliga hem, så må det sagda vara nog att visa, att bröderna Wesley härstammade från en gudfruktig prästsläkt, att de utgingo från ett idealiskt hem, där gudsfruktan, flit och rena seder hörde till ordningen för dagen samt att det fina umgängessätt och den utpräglade organisationsförmåga, som utmärkte Wesley under hans långa verksamhet, till en stor del berodde på den vårdade uppfostran han erhöll i föräldrahemmet. Det är därför icke utan orsak, som man kallat Susanna Wesley "Metodismens moder".

Det var i detta hem, som John Wesley föddes den 17 Juni år 1703.

"En brand ryckt ur elden."

Den första händelse i John Wesleys lif, som förtjänar att särskildt omnämnas, är väl hans räddning ur det brinnande hemmet. Det var en ruskig natt, den 9 februari år 1709. Fru Wesley låg sjuk i sitt rum och hennes bägge äldsta flickor utgjorde hennes sällskap. Bettie, tjänsteflickan, och fem yngre barn lågo i barnkammaren, medan Hettie ensam låg i en sängkammare, näst intill spannmålsboden, hvarest det nyligen tröskade hvetet och kornet voro magasinerade. Kyrkoherden lämnade sitt studierum kl. half elfva, låste dörren till det rum, i hvilket hans värdefulla manuskript och kyrkans arkiv voro förvarade, samt gick till hvila i ett rum näst intill sin hustrus.

"En brand ryckt ur elden."

Plötsligt hördes ute på gatan det hemska ropet: "Eld! eld!" Hettie kom förskräckt springande in i faderns rum och väckte honom. Denne skyndade att hjälpa sin hustru och sina döttrar

nedför trappan samt väckte dem, som sofvo i barnkammaren. Betty skyndade med Charles i sina armar, under det tre andra barn följde efter henne. Den rådige fadern hjälpte dem ned på gården och öfver trädgårdsstaketet; därpå skyndade han tillbaka till huset för att finna sin hustru. Han försökte komma till studiekammaren, men misslyckades. Ett förtvifladt skri höres genom lågorna: "Hjälp mig!" John hade vaknat och fann taket i sitt rum i ljusan låga. Fadern sökte komma fram till rummet, men lågorna drefvo honom tillbaka. Han och barnen anbefallde gossens själ åt Gud. Under tiden hade fru Wesley, som blifvit bortglömd i villervallan, sökt komma ut genom den öppna hufvudingången, men hindrades af eld och rök. I sin förskräckliga belägenhet åkallade hon Guds hjälp. Dragande sin kappa tätt till kroppen vadade hon genom lågorna och lyckades komma fram till dörren. Med svedda lemmar och ansiktet svärtadt af röken lyckades hon förena sig med den grupp af familjens medlemmar, som undkommit med lifvet.

Den sexårige John hade klättrat upp på en kista och ropade immerfort på hjälp. Nu voro minuterna dyra. Stege kunde ej anskaffas. Men en groflemmad karl fattar posto mot väggen, en annan svingar sig upp på hans axlar, och just som taket med ett väldigt dån störtar in, lyftes den lille gossen af starka armar ur det brinnande huset. Den lycklige fadern faller ned på sina knän, och med ett hjärta svällande af tacksamhet utropar han: "Kommen, mina grannar, och tacken med mig Herren. Han har skänkt mig mina åtta barn åter. Låt nu huset fara; jag är rik nog."

Skolåren.

Innan John hade fyllt elfva år, lämnade han föräldrahemmet för att fortsätta sina studier i den berömda Charterhouse-skolan. Denna utmärkta skola stod i högt anseende, och det var genom hertigens af Buckingham rekommendation, som den fattige prästsonen erhöll inträde i densamma. Men disciplinen inom skolan måtte vid denna tid varit tämligen slapp, så att unge Wesley blef

genast utsatt för många obehag; i synnerhet var det vanligt, att äldre kamrater roffade åt sig de köttransoner, som voro aflagda åt de yngre. Wesley säger själf härom: "Från tio till fjorton års ålder fick jag sällan något annat än bröd, och icke mycket sådant heller. Men jag anser att det var så långt ifrån, att detta skadade mig, att det fastmera lade grunden till min goda hälsa." Isaac Taylor säger: "Wesley lärde sig redan såsom gosse att lida oförskyldt med ett glädtigt sinne, och han fogade sig efter de svåraste förhållanden utan att blifva en krypande slaf eller öfvermodig despot".

Ibland sina kamrater blef han mycket älskad och afhållen. Då läraren en dag saknade sina lärjungar på den vanliga lekplatsen, trodde han, att de höllo på med något fuffens. Han började leta efter dem, och inom en stund fann han dem i skolsalen, samlade omkring Wesley, som roade dem med att tala om berättelser för dem, till hvilka de hellre lyssnade än att springa omkring som vanligt. Läraren uttryckte sin belåtenhet härmed, och han uppmanade John att fortsätta på samma sätt, så ofta han kunde få åhörare.

Redan innan han började sina studier i London, hade han i föräldrahemmet gjort sig känd som en from och gudfruktig gosse, så att fadern lät honom mottaga nattvarden i sällskap med de öfriga församlingsmedlemmarna, då han ännu var endast åtta år gammal; och han säger själf, att han vid tio års ålder icke hade "förlorat den andens renhet, som han erhållit i dopet". Mellan åtta och nio år gammal angreps han af kopporna, men denna svåra pröfning bar han med sådant tålamod, att hans moder kunde efteråt skrifva till den frånvarande fadern: "John har burit sina lidanden som en man, som en verklig kristen utan att klaga". Sådan var han vid sitt inträde i skolan, och om sitt religiösa lif som skolgosse gifver han själf följande omdöme: "De följande sex eller sju åren tillbringade jag i skolan; och där var jag ju mera fri från de yttre banden. Jag blef mera försumlig än förut, till och med i utförandet af mina yttre plikter, och jag gjorde mig nästan

beständigt skyldig till synder, som jag visste vara sådana, fastän de icke voro så farliga i världens ögon. Emellertid läste jag den heliga skrift och bad mina morgon- och aftonböner, och jag byggde mitt hopp om frälsning på följande grunder: 1) jag var icke så dålig som andra människor; 2) hade ännu kärlek till religionen; 3) läste bibeln, gick till kyrkan och förrättade mina böner".

Med anledning af denna bekännelse säger Tyerman, Wesleys störste biograf: "Då John Wesley ingick i Charterhouse-skolan, var han ett helgon (saint), men han utgick därifrån som en syndare". En annan biograf anser, att detta omdöme är alltför strängt. Af hans egen bekännelse framgår, att "Wesley icke ens i Charterhouse-skolan förlorade aktningen för religionen, vördnaden för Gud och andliga ting, Det är icke ett obetydligt bevis för religionens förmåga att bevara, att han kunde genomgå dessa sex eller sju kritiska år utan att falla offer för någon last."

Forts. i nästa n:r.

Korn åt små fåglar.

Af BROR ARVID.

Punktlighet.

MÅNGEN har förlorat ett godt hem, en förträfflig anställning, en stor förmögenhet, ja, till och med sitt lif, därför att han uppskjutit till morgondagen det som han kunnat och bort göra i dag.

Walter Scott skref en gång följande råd till en yngling, som just erhållit en god plats. "Akta dig för att uppskjuta! Gör genast hvad du måste göra, och tag tid till hvila och förströelse efter ditt arbete, aldrig före!"

Att hushålla med tiden är rätta sättet att erhålla ledighet. Sålunda kan man alltid hinna med sitt arbete i tid i stället för att brådska i sista stunden. Om man förslösar sin tid, får man ständigt brådtom, blir orolig och lifvet blir en börda. Lär man sig att sätta tillbörligt värde på tiden, blir man punktlig i sina vanor. Ingenting väcker förtroende så väl som punktlighet, och ingenting tager bort förtroendet så fort som att icke vara punktlig. Den som punktligt håller sitt löfte och kommer på utsatt tid, visar därmed att han sätter värde på sin egen och andras tid. Sålunda visar man aktning för en person genom att vara punktlig. Men den som är vårdslös med sin tid, torde ock vara vårdslös med det han har för händer.

När George Washingtons sekreterare en gång kom försent och sköt skulden på sitt ur, sade denne: "Då måste Ni antingen skaffa eder ett annat ur, eller jag en annan sekreterare."

Benjamin Franklin sade en gång till en af sina tjänare, som alltid kom för sent, men alltid var färdig med en ursäkt. "Jag har vanligtvis funnit, att den som duger så bra till att ursäkta sig, duger ej till någonti ng annat".

Se till, Gossar och Flickor, att I ären punktliga!

Lasse Liten.

Lasse liten.

Måttligt. C. A. Kern.

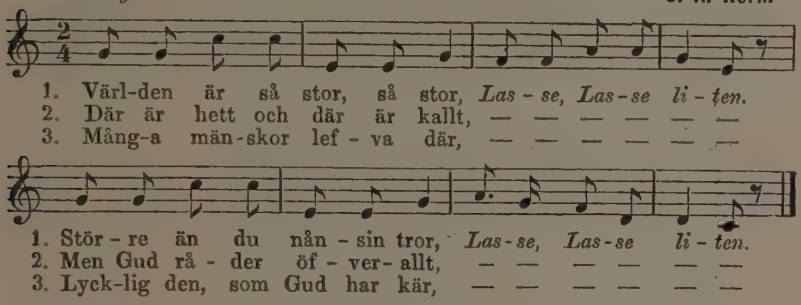

4. När Guds ängel med dig går,
Ingen orm dig bita får.

5. Säg, hvar trifves du nu mest?
Borta bra men hemma bäst.

Z. Topelius.

Bibliska gåtor.

I. I vattnet, i luften, i hjärnan den fanns,
En gång blef den använd, men aldrig se'n,
En af fem likar, men i dådet blott en,
Och hären blef frigjord och segern den vanns.

II. Af hvilka och när organiserades den första nykterhetsföreningen?

III. De första tre utgöra namn på dig och mig,
Det fjärde innefattar världen all
Det femte börjar allt på veten skaplig stig,
En hjältes fader det hela heta skall.

Secret of Success.

"*What is the secret of Success?*" asked the Sphinx.
"Push," said the button.
"Take pains," said the window.
"Never be led," said the pencil.
"Be up to date," said the calendar.
"Always keep cool," said the ice.
"Do business on tick," said the clock.
"Never lose your head," said the nail.
"Do a driving business," said the hammer.

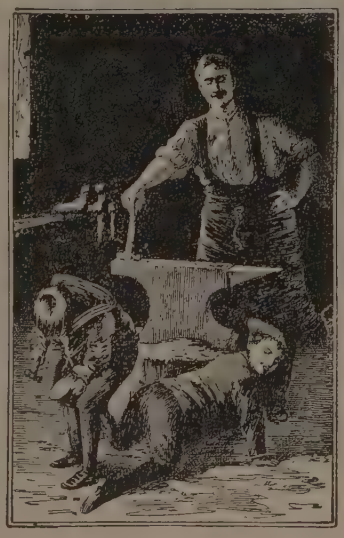

Learning a trade.

A girl's "reflection".

"Aspire to greater things," said the nutmeg.
"Make light of everything," said the fire.
"Make much of small things," said the microscope.
"Never do anything off hand," said the glove.
"Spend much time in reflection," said the mirror.

Selected.

Svar på gåtorna i Juni-numret.

I. David.
II. 188.

Vi erhöllo många svar på dessa gåtor, men ingen besvarade den andra rätt. Fyra svarade rätt på den första. Åt dem, som besvara rätt alla gåtorna i detta nummer, vill "The Home Press" gifva ett pris.

Svaren sändas till

"BROR ARVID",
637 Unity Bldg.

Fridsbudbäraren.

Medeltidsskizz af J. O. Backlund.

III.

MIDSOMMARTIDEN hade kommit. Det var en af dessa nordiska dagar, då naturen är så förtjusande skön, att Adams barn åter drömma om Eden. I dälden, som sträckte sig inåt skogen mellan de furuklädda kullarna, stod häggen, höljd i hvitt. Björk och al och vide buro sina nya gröna sommardräkter och bugade sig ifrigt för hvarandra vid hvarje fläkt från hafsviken. Trasten och bofinken, som båda tagit sin bostad i en nyponhäck, sjöngo sig hesa i konstnärlig täflan, och göken lät just höra sina första "ku-ku" för året.

När solen sent omsider gjort sig i ordning att gå till ro bakom den mörka, djupa skogen, samlades några ynglingar utanför broder Johannes stuga. Det hade blifvit sed bland de unge männen att samlas och lyssna till munkens berättelser och sånger. Under de långa vinterkvällarna hade de gärna samlats kring hans härd, och nu, då den friska sommarluften lockade dem utom hus, visste de ingen kärare plats än den långa bänken vid stugans vägg. Först hade blott ett par af Gunnars kamrater så samlats, men så småningom hade skaran af dessa som ville lyssna blifvit allt större. Nu hade väl ett dussin kommit för att höra, hvad Johannes kunde hafva att förtälja. De hade alltid funnit honom villig att

tillfredsställa deras lystnad, och aldrig voro hans berättelser långt borta, då han satt sig att berätta. Han tycktes hafva ett outtömligt förråd af dessa enkla legender, som utgjorde kärnan i medeltidkristendomens känslolif.

Johannes gäckade ej deras förväntan. Sedan han en stund tyst betraktat spegelbilderna i viken, liksom om han där sökt inledningen till sin berättelse, for han med handen öfver sin kala hjässa och vände sig till de unga, som tysta bidat.

"Lyster det eder att i kväll höra om den helige Göran och hans strid med draken?"

Deras bidande tystnad var honom svar nog, och han började att med en ledighet, som förrådde, huru väl han gjort sig förtrogen med sin berättelse, förtälja om det stora helgonet. Han förgat ej att måla S:t Görans kämpelika gestalt och fagra anlete, ej hans friska färg af snö och blod och ej hans skinande rustning och skarpa vapen. Men mest inspirerades den berättande, då han talade om hans hjältemod, som var så stort, att han fruktade hvarken människor eller onda andar.

Nu hade en grym och förfärlig drake, så berättade Johannes, bortröfvat konungens dotter, en jungfru, så fager och god som en Guds ängel. Stor var förskräckelsen öfver hela landet, och våldsam var sorgen i konungens borg. Många bålda stridsmän funnos väl i konungens här, men ingen fanns dock djärf nog att strida mot den fruktansvärda draken, hvars långa klor och knifhvassa tänder kunde meddela dödande sår, och hvars glänsande fjällbeklädnad sades vara mera ogenomträngelig än de förtrollade brynjor, som blott dvärgafolket i bärgens djup förmådde att smida.

Äfven till den helige Göran kom ryktet om den förskräckliga draken och den bortröfvade konungadottern. Då betänkte han sig ej längre utan begaf sig till konungaborgen för att åt konungen erbjuda sina tjänster. Först fastade han dock och bad till Guds moder och många heliga, hvilkas uppdrag det blifvit att medla för Guds trogna. Då blef hans kraft sjufaldt större och hans mod växte med hans kraft. När han inställde sig för konun-

gen, gladdes denne, då han såg hvilken bald och härlig kämpe, som erbjöd sig att återvinna hans dotter; dock var ej hans glädje oblandad, ty det syntes honom, att ingen dödlig kunde öfvervinna det grymma vidundret, och på den sanne Gudens hjälp trodde ej konungen, ty han var en hedning i själ och hjärta.

Efter långa vandringar genom många länder och efter färder öfver många haf fann den helige mannen drakens borg. Med sitt tunga svärd slog han på borgens port. Då dröjde det ej länge, förrän hans fiende mötte honom. Förfärligt hade berättelserna om vidundret målats ut, men långt förfärligare var det i verkligheten. Dess ögon flammade som eldklot; ur dess mun flödade rök och lågor. Med öppna käftar och utspända klor rusade han emot sin fiende för att med ens rifva honom i stycken, men denne var lika skicklig krigare som modig man och tillfogade vidundret många djupt sår. Dock fann han det hårdt att öfvervinna. Slutligen höjde sig draken på sina vingar och gjorde ett sista försök att nå sin fiende med sina förskräckliga klor och tänder. Sankt Göran förtrodde då sin själ i Guds hand och mötte draken med ett kraftigt spjutstyng, som blef dennes bane, och blef så striden slut. Då frigjorde han den fångna mön och förde henne åter till hennes sörjande fader.

Många loford ägnades Sankt Göran för denna bragd, men större mod visade han, och mindre ära skördade han, då han många år därefter vågade bryta sin konungs bud i alla de stycken, som angingo hans tro på Herren Krist. För denna trohet mot sin Gud nödgades han sätta lifvet till. Dock blef hans lön stor, ty Gud tog honom upp till sin himmel, och där blef han en mäktig förspråkare för dem, som voro tron tillgifna.

Sin vana trogen afslutade Johannes sin berättelse med en sång. De kristna på den tiden älskade att sjunga dessa sånger, som, ehuru konstlösa, dock talade om en hjärtlig tro och därför djupt tilltalade folkets hjärtan. Han sjöng sin sång till en melodi, som i enkelhet och flärdlöshet öfverensstämde med orden.

De hjältar, som stredo för Herren vår Krist,
de lefde i möda och våda,
och lifvet var tungt i nöd och i brist;
dock mände vår Herre råda.

De hjältar, som stredo för Herren vår Krist,
ej sökte sin glädje i världen;
de skydde dess tjusning och arga list
och funno ej fröjd i färden.

De hjältar, som stredo för Herren vår Krist;
de drogo mot aflägsna länder
att kämpa för sanning och tro förvisst,
den Herren i hjärtat tänder.

De hjältar, som stredo för Herren vår Krist,
ej räddes bland fiendens skaror
men trodde på Kristus, som hjälper sist
och frälsar från svåra faror.

De hjältar, som stredo för Herren vår Krist,
Gud frälste från världens vimmel.
När striden de slutat och lifvet mist,
tog Herren dem till sin himmel.

Nu skingrades de församlade ynglingarna, ty kvällen var redo att möta morgonen, fast det obestämda halfdunklet glömt att förkunna huru långt tiden lidet. Men med ynglingarna följde idealet af ädel mandom, sådant man i dessa tider såg det, då själsadel och björnakraft kämpade om högsätet i Nordens gästabudsal.

KVINNAN

i Brahmas, Buddhas och Muhameds länder.

Iakttagelser och studier i Orienten af *Ganga*.

SJETTE KAPITLET.

Änkan i Indien — Hennes många lidanden. — Änkans egen berättelse. — En begrafning. — "O, jag ville långt hellre föredraga "satti". — Tron på själavandringen. — Bajadärer.

"Jag tror, att kvinnan till och med i sin djupaste förnedring bibehåller något heligt, någonting omöjligt att helt förorena, någon underpant på, något minne af sitt högre ursprung och att hon liksom diamanten i mörkret alltjämt bevarar en outsläcklig gnista af det himmelska ljuset."

H. W. LONGFELLOW.

FORDOM brände man änkorna i Indien lefvande vid mannens död, och de bestego med glädje och fröjd bålet, fastbundna vid sin döde make. Men den engelska regeringen har förbjudit "satti", änkebränningen, mycket till kvinnornas egen stora sorg.

Medan ungefär hvar femte människa på jorden är en hindu, är hvar sjette kvinna i Indien änka. Mer än tjugofyra millioner änkor finnas där, af hvilka 40 procent eller där omkring äro barnänkor.

Den stund en kvinna i Indien blir änka, har hennes sorgebägare blifvit fylld ända till brädden. Hennes ställning beskrifves af en hinduänka i Punjab på följande sätt:

"Ibland hinduernas fyra kaster är, tycker jag, Kshatriyakasten, till hvilken jag hör, den som låter sina änkor lida mest. Alla kasters änkor lida nog mycket, men våra bruk äro brutalare än de andras.

"Öronringar slitas bort.."

När en man dör, måste hustrun lida, liksom hade dödens ängel kommit äfven till henne. Hennes släktingar få ej närma sig henne, men strax som mannen gifvit upp andan, störta sig sex barberar-hustrur öfver änkan för att beröfva henne hennes smycken. Öron- och näsringar slitas bort, oftast förstörande brosken. Prydnader, flätade i håret, bortryckas obarmhärtigt, ibland så att hårtofsar följa med. Om armarna äro belastade med guld- och silfverarmband, så gifva de sig ej tid att taga af dem en i sänder, utan slå med en sten på dem, tills de falla af. De bry sig ej om, ifall benpiporna blifva mörbultade och armarna blå efteråt. De ha ej ens medlidande, om offret är ett barn på sju, åtta år, som icke ens anar hvad det är fråga om. Hufvudet slätrakas och den stackars flickänkan iklädes grofva kläder utan den vanliga bården å slöjan, som utmärker hustrur i Indien. Och så får hon se ut till lifvets slut, blefve hon än hundra år gammal.

Vid begrafningar är det sed, att i procession draga ned till likförbränningsplatsen. Äfven de rika måste gå till fots. Kvinnorna komma sist, djupt beslöjade och ett långt stycke efter dem följer änkan, förd af de sex barberar-hustrurna som skrika högt till alla de möta att gå ur vägen för den 'fördömda' varelsen. Just liksom den arma kvinnan vore ett vildt djur, fly alla henne.

Komna till floden, stöta de henne i vattnet, och som hon faller måste hon ligga med sina kläder på, tills liket blifvit brändt och tills hela sällskapet har badat samt tvättat och torkat sina kläder. När de äro färdiga att gå hem, taga de henne med sig och så våt som hon är måste hon anträda hemfärden. Man bryr sig ej om, hvad årstid det är. Man bryr sig ej om ifall hon dör. O, jag ville långt hellre föredraga 'satti'!

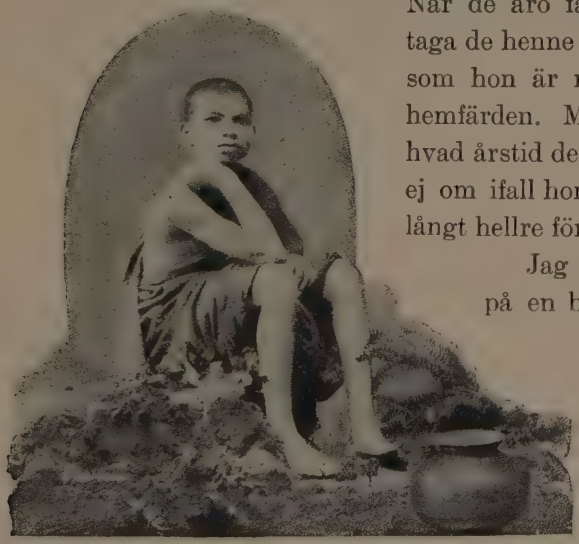

En flickänka.

Jag var en gång med på en begrafning, där likförbränningsplatsen var sex mil från staden. Det var den hetaste tiden på året, och ehuru vi anträdde pro-

cessionen i soluppgången, hunno vi ej fram förr än kl. 3 e. m. Jag skall aldrig glömma, huru vi kvinnor ledo af den brännande vinden, som var lik eldflammor, och af den glödande solen. Vi voro nästan uppgifna, ehuru vi ofta maste stanna och dricka. Men huru mycket mera led ej änkan, som följde efter. Hon vågade ej bedja om en dryck vatten. Ingen gaf henne heller något. Slutligen föll hon ned vanmäktig, men de ryckte henne upp och

drogo henne med. Och när hon omöjligt kunde gå längre, släpade de henne bokstafligen efter sig.

När hon kom tillbaka till hemmet, som hon dock ej längre kunde kalla sitt, kastades hon på golfvet i ett af de sämsta rummen. Och ehuru de visste, att hon var nästan döende af törst, var det ingen som gaf henne en droppe vatten. Slutligen, sedan en ung kvinna länge passat tillfälle, lyckades hon smyga sig in med ett krus vatten. Änkan rusade emot henne som ett vildt kreatur. Först tycktes hon ej igenkänna väninnan: Hon bara drack och drack, tills lif och förstånd återkommo till henne. Se-

dan föll hon ned till dens fötter, som gifvit henne vattnet, och sade: 'O, syster, jag skall aldrig glömma, hvad du har gjort för mig. Du är min gud, min andre skapare. Men gå härifrån, så att ingen får reda på, hvad du har gjort för mig.'

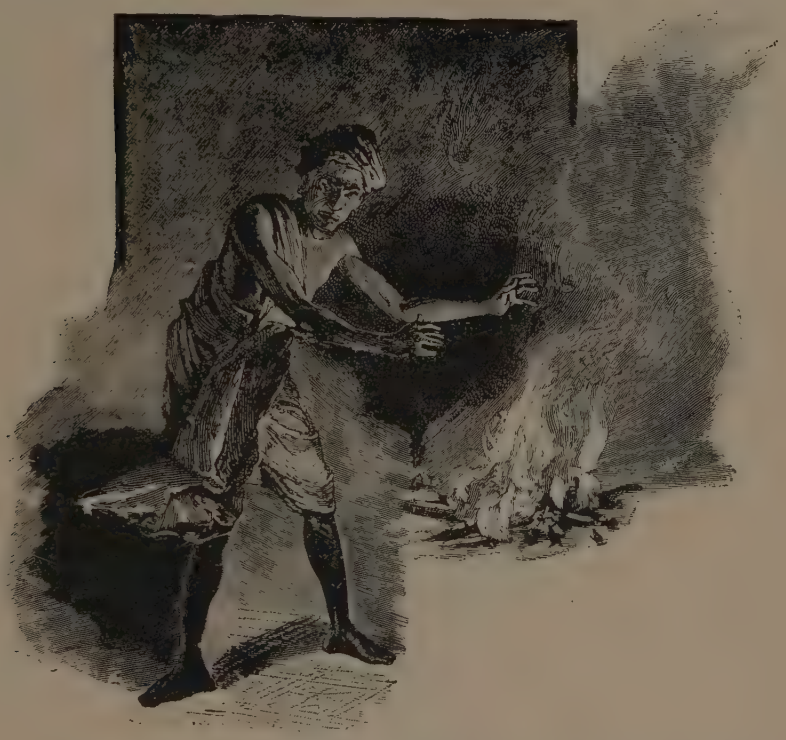

Under femton dagar få släktingarna till den aflidne endast förtära ett mål om dagen. Änkan måste nöja sig därmed hela lifvet igenom, och denna hennes enda dagliga måltid består af den gröfsta föda. Sötsaker och frukter får hon aldrig smaka. Två gånger i månaden måste hon fasta fyrtioåtta timmar. Ibland oss får kvinnan ej en kauri af sin mans eller fars rikedomar. Sönerna ärfva allt, och hon är hänvisad till deras barmhärtighet.

Hon har dubbel sorg den arma änkan. Hon får sörja ej blott förlusten af sin make, utan äfven förlusten af de sinas kärlek och

sympati. Alla förakta och afsky henne. Hennes egen moder säger: Olyckliga varelse, jag kan inte uthärda tanken på dig. Jag önskar du aldrig varit född. Hennes svärmoder säger: Du förfärliga huggorm. Du högg och dödade min son. Nu är han död, men du är kvar. — Alla kränkande ord, som en tunga kan uttala, ösas ut öfver henne. Svägerskorna vilja icke se eller tala till henne.

En änka är mera förnedrad än någon kan fatta. Utom allt som här nämnts, blir hon dagligen sparkad och utstött, och lämnad åt sig själf. Hon är allas slafvinna, hänvisad till de gröfsta göromål. Tusentals änkor dö af den misshandel de få röna. Jag såg en änka dö. När mannen dog, var hon mycket sjuk och svag, så att hon ej kunde föras ned till floden.

Ingen bryddde sig om den sjuka, utan hon lämnades alldeles hjälplös hela dagen. Men henne prisade alla och sade, att hon dog af kärlek till sin make. En annan kände jag, som tog sig själf af daga. Äfven hon blef ärad. Hela skillnaden mellan förr och nu är, att då fingo änkorna dö strax, nu endast så småningom."

Så långt hinduänkans egen berättelse.

Hela detta rysliga elände, som drabbar änkan i Indien, föranledes af den gängse tron på själavandringen. Man antager, att en kvinna, som blir änka, har, förra gången hon lefde, begått så många synder, att hon till följd däraf måste vara dömd till allt

detta. Däraf kommer känslolösheten för hennes lidande bland släkt och vänner.

I Indien finnas ytterligare ett slags kvinnor, om hvilka jag måste säga ett par ord. De höra hvarken under rubriken hustrur eller änkor, ty de äro uteslutna från äktenskapet. Det är de s. k. bajadärerna eller tämpelflickorna, motsvarande Roms vestaler, men olikt dem verkligt förnedrade. De äro unga flickor, som redan i tidigaste år vigas vid någon afgud. Skamlig förbindelse med dem anses som en gudstjänst, och de äro utsatta för det mest tygellösa lif. Inom blott presidentskapet Madras lär finnas bortåt 40,000 sådana tämpeltärnor.

MY MOTHER'S WILL.

By Carl Pontus Wikner.

(CONTINUED.)

Evening was coming on. The Titaneia had finally passed Lebinthos, and on the left side heaven and earth seemed melting into one.

After a while Adeimantos continued:

"You told me a little while ago, Kallias, that I was a philosopher. Quite early in life I took a fancy to this science. You spoke of the pure air which the philosopher breathes. You have thus referred to that side of philosophy which was dear to me.

I felt the need of breathing pure air, and therefore I sought to lift my head towards the world of eternal ideas. With what unspeakable charm I listened, even in my boyhood to the voice of my father, when he read to me from Plato about the pre-existence of the soul in the company of the lofty gods; how I wished to become one of those, to whose eyes the glory of the heavenly world was opened in transparent light. I then felt that there must be some truth in this, that I myself once, if only for a brief moment, must have shared this exceeding happiness, for in the depth of my soul there slumbered the memory of a past purity, which I ought to regain. Thus I began to dream of purity and long for it. I saw the picture of Zeus' daughter, Artemis, the holy goddess of virgin purity. Her temple in our city spoke to my soul through the forms of its architecture, so noble and powerful. I determined to live and die for her and her worship. But I wished to worship her, not with outward

sacrifices alone, but also with the gift of a heart, pure as gold. I would become her lover, like Endymion. And so I determined like him to close my soul to the misleading and defiling influences of the outer world, and to withdraw to the inner world of self-examination and silent meditation. Thus I became very early a kind of philosopher. Through Damis of Niniveh, whose attention I had attracted by a few youthful essays in a philosophical vein, I came in contact with the great Apollonius, who only a short time before had come to Ephesus. Like every one else, I became enthusiastic over this extraordinary man. I was especially struck by his firm, and yet so mild, purity of character. I found my ideal of purity realized in him, as far as it is possible in a man bound to this earth. Apollonius' doctrines and example had a beneficial effect on my soul. Not only does this man possess as you know a far-reaching insight into the secrets of the spiritual world, but to him all the inner-

most realities of the material world also lie in open view, and not only does the light of his scrutinizing spirit fall upon them, but also the strength of his powerful will. To be sure, the marvelous things that are told of him are not all true, yet many wonderful deeds of the great seer I have myself witnessed. I do not say, that he has performed miracles which have overthrown the laws of nature. But the laws of nature are expressions of her being, and her being is, as Plato once taught, a shadow, an image of the eternal world, which never has been defiled by the touch of matter. He, who now finds himself at home in the material world, in fleshly lusts, in a lazy sluggishness, becomes a slave to the body. But he, who becomes a partaker in his life of the purity of the heavenly world, will also receive a share of its power, and therefore barriers, which in this earthly life hold man a prisoner, more and more fall before him. The contents of his will are those eternal ideas, in

their purity and truth, in which the roots of finite existence are firmly planted, and therefore such a will, more than that of others, can make its power felt in the development of this existence. This is not the destruction of nature, it is only the disclosure of her inner being. Thus I have thought of Apollonius and his miracles. I was for several years his faithful attendant, and this, too, after my marriage. Several essays of mine won his special approval, and he honored me more than any one else among his disciples. It is really true, that he once told me: "You shall take up my sceptre, when I lay it down." These words of the great man have been my pride and glory, and I have earnestly toiled to make myself worthy of such an honor. Two years ago, I went to India to study more thoroughly the wisdom of the Orient. Apollonius himself gave me this advice. Two other disciples of his were my companions. Ismene would not be separated from me, and therefore I

took her and our little Paralos with me. This journey has been in the highest degree useful to me, and but for the death of our little boy, a very happy one. We have, as you already know, returned by way of Alexandria, where my two companions remained, to study the philosophy of Philo. In Alexandria I had intended to make some inquiries concerning my mother. I happened to meet a family, who had been intimate friends of my father, but I could obtain no satisfactory answers to my questions. I am now on my way to Ephesus, where I am longing to lay before my great teacher the results of my studies on this journey. Much that before was vague, has now, as I believe, become clear. Whether Apollonius will approve of all that I am going to present to him, is doubtful, but it will surely be profitable to me to hear his judgment. I have collected my views in a book, that is now ready and which I am going to call "Artemis, or, Concerning Purity of Soul".

I cherish, too, the hope, that through this book I shall in some measure be useful to men; that is to say, to those who have a mind for something else than the illusions of the flying moment. There will come a time, Kallias, when humanity at large will listen to the heavenly voice, that speaks in their hearts, and bids them to forsake the perishable, changeable and untrustworthy for the pure life that is one with the Deity. How near, or how distant this time is, I do not know, but it does not seem to me absurd to suppose, that the present time of conflict, strife and bloodshed is the purple dawn of that golden day. Happy he, to whom it is given to promote the coming of that day. To that end the great thinkers of antiquity have labored, Pythagoras, Socrates, Plato, Zoroaster, Zukyamuni. To this end, I, too, in all humility, have hoped to bring my contribution, insignificant though it be, through this little book, which I just mentioned, and which is the fruit of many

sleepless nights. Under the shade of Indian palms, on the banks of the holy river, where it silently seeks its way, amidst the riches of a fertile soil, only to disappear in the bosom of the great ocean, I have sat many a brilliant, starry night, sunk in thoughtful meditations, and I do not believe, that this work has been without its fruits. Yes, Kallias, such a work is one of purity and peace. Many a time, when the mild Selene, whom I have loved from my early childhood, rose above the fragrant forests, and caused her rays to break upon the waves of Ganges, that she might meet my eye, I thought that I in the kisses of the pure goddess enjoyed the happiness of Endymion. Then I already seemed to be 'the new man', of whom 'my mother's will' had spoken. Then I already seemed to be 'created after the image of God in the righteousness and holiness of truth'."

The young man had spoken with enthusiasm. Kallias looked at him with a mixture of admiration and melancholy.

74 *MY MOTHER'S WILL.*

"Young friend," he said, "I thank you for what you have said. I find that I must love you in spite of the pain you have caused her who now is my child. But just because I love you, I cannot be without anxiety for you. Do you not think, that the fatal arrow of Artemis still has power to hit something that is dear to you?"

To be continued.

Akta på annonsafdelningen.

Skrif efter katalog.

Subskriptions-afgiften för Hemmets Vän för detta och kommande år mottages med tacksamhet.

Humboldt Park, Chicago.

HEMMETS VÄN.

KÄRLEK OCH FRID, SANNING OCH RÄTT.

VOL. I. OKTOBER 1903. NO. 10.

Höst.

För H. V.

De hafva flytt med all sin prakt och fägring,
De ljusa, fägra, glada sommardag'r,
Och stå nu endast som en vacker hägring
I sena höstén för vårt minne kvar.

De sjukligt bleka löfven ligga strödda
Här runt omkring, hvart än vårt öga ser.
Hu lundens träd stå härjade, förödda,
Och ingen blomma nu i dalen ler.

Allt i naturen liksom dödt tycks vara,
Det är så ödsligt, stormigt, mörkt och kallt,
Men snart skall våren komma, bida bara,
Att gifva åter lif och färg åt allt.

Det växlar här i jordens låga dalar,
Så fort de sköna, sälla stunder fly,
Men hoppet om ett bättre hemland tålar,
Där sommarn, sången, glädjen jämt är ny.

Axel Fredholm.

Humboldt Park Refectory.

Chicago — ett nutidens under.

MÄNSKLIGHETEN har alltid beundrat det storslagna i arkitektur och konst. Denna sträfvan att frambringa det ovanliga spåra vi redan i historiens tidigaste skeden. Man ville "bygga en stad och ett torn, hvars spets skulle nå upp i himmelen". Man byggde äfven höga pyramider, underbara labyrinter och storslagna tempel, hvilkas kvarlämningar än i dag ingifva häpnad och beundran. Man uppreste konstnärligt sirade obelisker och formade af kolossala stenblock ståtliga statyer af forntidens härskare. Så talade man i denna gråa forntid om världens sju underverk, om Egyptens pyramider, de hängande trädgårdarna i Babylon, Dianas tempel i Efesus, Fidias staty af Zeus i Olympia, Mausoleum i Halikarnassos, kolossen på Rhodos, och Faros, fyrbåken i Alexandria. Seklerna rullade hän, och i medeltidens borgar talade man ännu om världens sju underverk. Men de voro ej desamma. Världsskådespelet hade skiftat. Andra nationer och andra stordåd hade tagit de fornas plats. Man talade nu om Coliseum i Rom, katakomberna i Alexandria, den stora muren i Kina, Druidernas tempel i Stonehenge, det lutande tornet i Pisa, porslinstornet i Nanking och Sofia-moskén i Konstantinopel.

Och så komma vi nu till vår egen tid. Nog skulle man äfven nu kunna tala om byggnadsverk af förvånande, arkitektonisk skönhet, men de uppföras ej numera blott och bart såsom storslagna prydnader, utan fast mer för praktisk brukbarhet. Visserligen finna vi äfven nu ett Eiffeltorn och ett Ferrishjul, men dessa förekomma endast vid världsexpositionerna, dessa vår tids olympiska fester, men äfven då har man ett öga för det praktiskt nyttiga. Vi ha lämnat tornbyggandet. Vi ha alltför brådt med att "bygga städer". Men hvilka städer! Med ett ytinnehåll, så stort som månget forntidens rike; med en gatulängd af tiotusentals mil; med parker och bulevarder så förtjusande sköna, att man med skäl kunde tro sig förflyttad till sagans förtrollade land; med de härligaste residens, som i skön-

Douglas Park, Chicago.

het och bekvämlighet vida öfverträffa förra tiders borgar och slott, och med affärsbyggnader så ofantligt höga, att deras föregångare, som för endast ett tiotal år sedan beundrades för sin storlek, skulle nu anses som leksaker jämförda med dem. I dessa väldiga "skyskrapare" utföras mera affärer än i mången rätt stor stad. Där finna vi ett dussintal hissar, dessa vertikala järnvägståg, som dagligen föra tusentals personer till de olika afdelningarna i denna mänskliga myrstack. Man skulle nästan tro att man befann sig i ett samhälle af jättar. Och dessa städers befolkning sedan — denna kosmopolitiska samling från alla delar af världen, talande nära nog alla slags tungomål; i sanning en modern Babels förbistring.

Ja, vi tala äfven vi om under, men vi mena därmed våra jättestora städer. Och i sanning — om man besökt Garlick Creek för sjuttiofem år sedan och där funnit endast några få, enstaka hus, samt kommit tillbaka femtio år därefter och funnit en stad på öfver 300,000 invånare; sett den ödeläggas totalt af en fasaväckande brand, och sedan Fenix-lik resa sig ur askan och på mindre än en mansålder utvecklas till ofvan beskrifna världsstad — kunde man ej med skäl kalla Chicago — *ett nutidens under?*

I. Chicagos tidigare historia.

Den förste, som upptäckte det område, där Chicago sedermera sprang upp, var Sieur Joliet, som anlände den 14 December 1674. När han kom tillbaka till Montreal, rapporterade han, att denna hamn var den viktigaste upptäckt han gjort på hela sin resa. La Salle, som anlände åtta år senare, fäste intet vidare afseende därvid. Fader Marquette var äfven en af de första besökarna. Han dog här på en missionsresa den 18 Maj 1675. Chicago-floden var då ett tillhåll endast för bäfrar och indianer.

Den förste permanente nybyggaren var Jean Baptiste Point de Saible, en neger från Hayti. Huru denne kommit hit är ett mysterium, men här påträffades han ensam och allena den 4 Juli 1779 af öfverste Arent Schuyler de Puyster, kommendanten i Mackinaw. I sin rapport beskrifver denne honom på ett ställe som "en vacker neger", och på ett annat som "en mulatt från Hayti, boende vid Eschikagcu". Hans oansenliga koja låg vid hörnet af Pine- och Kinzie-gatorna. Han bodde här omkring tjugo år, men, som han tröttnade på att invänta den hvite mannens ankomst, flyttade han till Peoria, där han dog. Hans efterträdare blef fransmannen le Mai, som sedan sålde hyddan åt John Kinzie.

I Juli 1803 anlände ett kompani af Förenta Staternas trupper från Detroit under John Whistlers kommando, och uppförde det första Fort

Douglas Park, Chicago.

Dearborn. Följande år kom John Kinzie med hustru och son. De bosatte sig i Saibles hydda och började handla med indianerna.

Den första tilldragelsen af historisk betydelse var blodbadet vid Fort Dearborn 1812. I April blefvo tvenne män, som bodde på Charles Lees farm, hvilken låg på västra sidan om flodens södra gren, dödade af Winneboga-indianerna. Detta var ett slags förebud till 1812 års krig med England, hvilket förklarades den 18 Juni. Den 9 Augusti erhöll kapten Heald, kommendanten vid Fort Dearborn, order från general Hull att lämna fästningen och med kvinnor och barn begifva sig landvägen till Detroit, enär brittiska spioner från Canada sades uppvigla indianerna till uppror. Afresan bestämdes till den 15 Augusti. Sällskapet, som lämnade fästningen för att tåga landvägen, bestod af 110 hvita män, 10 kvinnor och 20 barn samt 100 indianer, som ansågos vänligt stämda. De hade färdats endast en mil, då en stor skara indianer öfverföllo dem. Med ett enda undantag, höfdingen Black Partridge, visade sig deras egna indianer vara förrädare och togo del i mördandet, eller också flydde därifrån. På tio minuter voro alla, utom femton, dödade. Slaktningen ägde rum i närheten af 18:de gatan och Prairie Ave. I trots af general Hulls befallning att tåga landvägen, beredde sig några att taga sjövägen, men de hade endast nått mynningen af floden, när striden började, och då ansågs det klokare att gömma sig bakom sandkullarna vid stranden än att begifva sig ut på sjön. Dessa blefvo sålunda ögonvittnen till den fasaväckande tilldragelsen. Genom Black Partridges beundransvärda trohet och vishet räddades dessa och kunde efter tre dagar begifva sig sjövägen till St. Joe. John Kinzie lämnade sitt nybygge, och hela trakten var i indianernas händer, tills kriget med England var slut.*)

I Juli 1816 erhöll kapten Hezekiah Bradley befallning att med två infanterikompanier åter uppbygga det af indianerna uppbrända fästet. Deras första plikt blef dock att begrafva skeletten efter de i blodbadet omkomna.

Det nya Fort Dearborn blef betydligt starkare än det förra. John Kinzie kom tillbaka, och andra nybyggare började slå sig ned i närheten. Indianerna voro hädanefter vänligt stämda. 1818 upprättade "The American Fur Company" ett filialkontor vid fästningen, hvilket gaf en ökad kommersiell betydelse åt det växande samhället.

1820 hedrades Fort Dearborn med ett besök af guvernör Cass, som gjorde en resa genom Nordvästern. I hans sällskap var en viss Henry R.

*) I ett senare nummer af *Hemmets Vän* komma vi att intaga ett ögonvittnes berättelse af denna episod i Chicagos historia.

Schoolcraft, som egentligen medföljde som mineralog, men som äfven tycktes tjänstgöra som sällskapets sekreterare. Han säger: "Vi funno Fort Dearborn vara en fästning med en garnison på 160 man under kapten Bradleys kommando. Floden är vid och djup några mil, men är alldeles tilltäppt af sandbankar vid mynningen, genom hvilka vattnet letar sig väg här och där till sjön." Mr. Schoolcraft var äfven artist, och han gjorde en teckning af Fort Dearborn samt den kringliggande byn. En kopia däraf återfinnes på motsatta sidan. Följande beskrifning är nästan profetisk vid tanken på Chicagos blifvande storhet: "Klimatet är behagligt, och denna trakt måste blifva ett ypperligt fält för emigrantens verksamhet. Förutom förmånerna af en vanlig marknadsplats för landtbrukaren, måste man tillskrifva denna trakt äfven den fördelen, att den kommer att bli en upplagsort för handeln mellan Unionens nord- och sydstater, samt ett betydelsefullt centrum för främlingar, köpmän och resenärer."

Utrymmet medgifver ej en detaljerad historia, hvarför endast de märkligaste händelserna kunna nedtecknas. År 1830 bestämdes stadens gränser. Den sträckte sig då från Chicago Ave. i norr till Madison Street i söder och från State Street till Halsted Street i väster. Efter "Black Hawk"-krigets slut växte staden betydligt hvarje år, så att den första folkräkningen i Chicago 1835 visade ett invånareantal af 3.255. Det fanns 398 boningshus, 4 varumagasin, 29 kortvarubutiker, 19 hökarebutiker, 5 järnbodar, 3 apotek, 19 värdshus, 26 krogar och 17 advokatkontor. Den 4 Mars 1837 erhöll Chicago sin första stadsförfattning.

Vid denna tid drabbades Chicago af en nästan modern spekulationsfeber. Chicago och omkringliggande nejder voro särskildt föremål för denna affärsrörelse. Stadens tomter köptes och såldes och återköptes och såldes igen, tills priserna hade stegrats till det otroliga. Tomter, som endast en kort tid förut hade köpts för några hundra dollars, såldes nu för flera tusen, och allt syntes båda en framtid af lycka och framgång. Men så kom helt plötsligt den förskräckliga krisen år 1837. Chicago var då endast några månader gammal såsom stad. Från 1837 till 1840 var det en period af de hårdaste tider detta samhälle skådat. Till råga på olyckan förbrändes landet af brist på regn, och den då rasande kolerapesten besökte äfven den utarmade staden. Det var ej förrän 1842 Chicago började åter visa tecken till lifaktighet.

De följande tjugofem åren utmärka en tid af den mest underbara utveckling. Begynnelsens tider äro förbi. Chicagos framtid är ej längre en oviss spekulation. Chicago är nu en stad, som måste lefva, och som på grund af sitt centrala läge måste bli en af Västerns förnämsta städer. Vä-

Fort Dearborn.

Efter en teckning af Mr. Schoolcraft.

sentliga förbättringar gjordes. Spårvagnslinier anlades på de förnämsta gatorna, tunnlar och broar byggdes, vattenverk uppsattes, gasbelysning inrättades, publika byggnader uppfördes, handel och industri uppblomstrade. Chicago var ej längre en obetydlig, isolerad småstad, beroende af den lokala handeln, utan en världsstad, som stod i den lifligaste förbindelse med alla delar af landet. De vidsträckta prärierna, ej blott i Illinois, utan i alla kringliggande stater, hade nu tagits i besittning af idoge landtbrukare, och de behöfde en central upplagsplats för sina produkter. Chicago var medelpunkten i ett storslaget järnvägsnät, hade ypperliga sjöfartsförbindelser, och var sålunda det mest lämpliga hufvudsäte för Västerns kommersiella lif. Emigrantströmmen fortfor, och Chicago var den plats, där de flesta stannade, somliga för en tid, innan de begåfvo sig ut på Västerns vilda prärier, andra för alltid. Sålunda ökades stadens befolkning år efter år, tills den 1871 hade öfver 300,000 invånare. Chicago stod på höjden af sin utveckling, då på endast tvenne dygn den lades totalt — i aska.

II. Den stora branden.

Man hade haft torka en längre tid och hettan var nästan outhärdlig. Den heta sommarvinden hade förbrännt all gröda, och de torra trähusen, som omgåfvo affärsstaden, voro ett passande rof för hungriga lågor.

Bland dessa trähus på Clinton Street nära Van Buren var det, som elden först bröt lös klockan tio på kvällen den 7 Oktober 1871. På grund af den starka, sydliga vinden spred sig elden hastigt till de angränsande byggnaderna, och innan den kunde hejdas, hade den nedbrännt hela distriktet mellan Van Buren Street i söder och Adams i norr, Clinton i väster och floden i öster. Tjugosju acres voro sålunda totalt ödelagda. Detta var den största eldsvåda, som hitintills drabbat Chicago.

Följande kväll, söndagen den 8 Oktober, vid tiotiden, utbröt en ny eldsvåda, sex kvarter söder om den förra, i ett stall på norra sidan af De Koven Street, något öster om Jefferson Street. Det sades allmänt, att elden uppkom genom att en ko, som tillhörde Mrs. O'Leary, skulle ha sparkat omkull en fotogenlampa. Detta publicerades äfven i de dagarna såsom verkliga förhållandet, men Clinton S. Snowden, redaktören för Chicago Times, och E. L. Wakeman, Chicagorepresentanten för Louisville Courier-Journal, besökte platsen, medan elden ännu härjade på Nordsidan, och då bedyrade Mrs. O'Leary, att detta ej var fallet, ehuru hon ej kunde angifva orsaken till eldens uppkomst. Denna är och torde förblifva en hemlighet, ty när man först upptäckte elden, stodo flera uthus redan i ljusan låga.

Humboldt Park, Chicago.

Elden spred sig med förvånande hastighet. Den sydliga vinden, som ständigt tilltog i styrka, ökade dess framfart. Man hoppades, att det aftonen förut afbrända området skulle sätta en gräns för eldens raseri, men däri bedrog man sig. Vinden förde med sig stora bränder, och hvarhelst dessa föllo ned, antändes husen. Sålunda rasade branden, tills hela affärsstaden på sydsidan bildade ett enda sprakande eldhaf. Man trodde att floden skulle möjligen hindra dess härjande färd, men äfven däri bedrog man sig. Öfver broarna spred sig elden till Nordsidan, och stannade ej, förrän den uppslukat allt som var brännbart och dog ut, först sedan den uppnått den öppna prärien. Den hade då ödelagt 194 acres på Västsidan, 460 på Sydsidan och 1,470 på Nordsidan. Öfver 100,000 människor lämnades hemlösa, och de flesta af dessa ägde ej en cent. Den pekuniära förlusten beräknas till $290,000,000, hvaraf $100,000,000 buro brandförsäkring, men endast $45,000,000 kunde utbetalas, och femtiosex brandförsäkringsbolag ruinerades.

I sitt arbete "The Northwest and Chicago" har Rufus Blanchard gifvit följande intressanta beskrifning öfver det ödesdigra skådespelet

"Den scen, som mötte blicken, när elden stod på sin höjdpunkt, öfvergår all beskrifning. De väldiga stenbyggnaderna smulto inför lågornas vilda raseri som snöflingor i vatten, och nästan lika hastigt. Sexvåningshus fattade eld och försvunno på fem minuters tid. Vid nästan hvarje gata kunde man se huru lågorna trängde sig in i byggnadernas ena ända och nära nog samtidigt visade sig i den andra. För ett ögonblick kunde man märka ett högrödt skimmer i fönstren, och nästa ögonblick sprungo stora eldtungor fram, hvilka förenade bildade en väldig eldpelare, som dröjde ett ögonblick för att visa sitt förskräckliga majestät, och sedan kastade sig flera hundra fot, uppslukande nya rof. Den intensiva hettan framkallade nya luftströmningar. Vindens riktning var sydvästlig och förde således elden tvärs öfver staden från sydväst till nordost, ödelägganде ett område, en mil i bredd, men vild, som om den mistat sitt rof, vände den sig stundom om i raseri och förbrände stora områden söderut i trots af den orkanlika stormen.

Lågorna slogo stundom glödande bågar öfver gatorna. Stundom grep vinden en väldig eldmassa, lösslet den helt från byggnaden, slängande den i alla riktningar, tills det syntes som om byggnaden skulle lämnas oberörd — men endast för ett ögonblick, ty nya hvirflar insvepte den igen i eld och rök. Luften var uppfylld med eld och gnistor. Det hela liknade en illuminerad snöstorm. Den hvirflande stormen fattade gnistorna, dessa förstörelsens flygande budbärare, slog dem mot marken, och förde dem längs

Humboldt Park, Chicago.

gatorna med blixtens hastighet, antändande allt de vidrörde. Besynnerligen, fantastiska eldflammor i rödt, blått och grönt lekte omkring byggnadernas hörn och takåsar. Vid stränderna af floden föllo glödheta murar hväsande ned i vattnet och blottade hvitglödgade masugnar af hetta. Ofantliga högar af kol utsände tjocka hvirflar af rök, hvilka skyndade bort högt ofvan lågornas fråssande fest.

Var än skådespelet öfverväldigande och storslaget, var dock ej dundret och dånet mindre imponerande. Elden sprakade, lågorna tjöto och hväste. Så snart kalkstenen i byggnadernas murar utsattes för hettan, brast den i stycken, och bitarna flögo med en knall i alla riktningar. Nästan hvarje ögonblick hördes det dofva dånet af fallande murar, som skakade marken vida omkring. Men starkare än alla dessa ljud och mera fruktansvärdt gripande, var de framrusande lågornas oaflåtliga dån — detta fasaväckande tonomfång i denna eldens karnival. Det liknade stormens vilda rytande och oceanens hemska brus mot hafsstrandens klippor och skär.

Stora olyckor bringa i dagen dolda passioner och okända karaktärsdrag. I detta fall var det en himmelsvid skillnad i det sätt, hvarpå olika personer betraktade den ödesdigra förstörelsen. Några togo det filosofiskt, voro nästan muntra och bevittnade förlusten af sina egendomar med en lugn axelryckning, ehuru skadan bragte dem oåterkallelig ruin. Andra beto samman sina tänder och betraktade synen med ett bistert trots. Andra åter, som eljes voro starka män, stodo gråtande som barn, och somliga blefvo nästan utom sig af uppskakning, rusande omkring utan något mål. Den ytterligaste oro och oordning härskade. Hopar af män och kvinnor rusade vildt från gata till gata, skrikande, gestikulerande och tjutande. De sprungo omkring som yra höns, och tumlade öfver hvarandra på gatorna. Gårdar och trottoarer utmed Michigan och Wabash Avenyerna voro formligen tillstängda med husgerådssaker af alla möjliga slag, tagna från lastens usla nästen såväl som de mest aristokratiska residens. Eleganta damer, som ej trott sig förmå lyfta en nåldyna, förvånade sig själfva med att släpa på stora koffertar och bära tunga bördor af taflor och möbler. Somliga hängde på sig sina juveler för att sålunda rädda dem, och rusade fram genom folkhoparna, men endast för att bli beröfvade af någon oförsynt bof. Svaga flickor, med röda ögon och nedsvärtade kinder, arbetade timme efter timme med att rädda hvad de ägde. Fattiga kvinnor raglade framåt med armarna fulla af saker och med madrasser på hufvudet, hvilka understundom fattade eld, under det de buro dem. Här satt en man på hvad han lyckats rädda, och endast stirrade på de förbirusande skarorna; där var en kvinna, som gråtande slet sig i håret och ropade under den yttersta

Garfield Park, Chicago.

förtviflan på sina barn; här syntes några små, som förlorat sina föräldrar, gå hand i hand gråtande öfver sin hjärtslitande sorg; där knäböjde en kvinna på den heta marken och bad med händerna på sitt krucifix. Hela tunnor af rusdrycker rullades ut på gatorna, där män och gossar drucko, tills de ej kunde stå för sig själfva. Några måste ha omkommit i lågorna, under det andra lyckades komma undan från det farliga distriktet och sofvo ruset af sig på trottoarer och gårdar. Tjufvar utöfvade obestraffadt sina illgärningsdåd. De bröto sig in i butikerna och kastade ut varor till sina kamrater, som buro bort dem utan det ringaste motstånd. Gatorna som ledde söderut från branden voro till trängsel fyllda af vagnar, som kördes i den vildaste fart. Icke blott de saker som nedsattes på gatorna fattade eld, utan äfven vagnslaster af saker som voro stadda på flykt antändes, och körsvennerna nödgades skära af seldonen för att rädda sina hästar. Elden var städse öfver deras hufvuden, icke blott i de låga, röda molnen, som sväfvade längs taken, utan i själfva luften, som var fylld med miljoner glödande bränder, hvilka buro fördärf med sig hvarhelst de föllo ned. De som lyckades rädda något från de brinnande byggnaderna, nödgades försvara detta vid risken af sina lif. Tjufvar togo besittning af vagnarna och körde bort sina rika rof af kläder och dyrbarheter till sina undangömda håler."

Men var nöden och jämmern stor, så var hjälpen skyndsam. På mindre än fyratio-åtta timmar var den förfärliga olyckan känd öfver hela världen. De olika folkens ömmare känslor berördes. Välgörenhet och människokärlek hastade att sända en välbehöflig hjälp. Från alla håll sändes pängar, kläder och lifsförnödenheter. En mera skyndsam och ädel sträfvan att afhjälpa nöd torde världen aldrig ha skådat. Öfver $4,000.000 inflöto till de olika nödhjälpsfonderna, och nästan alla jordens nationer, till och med det aflägsna Japan, bidrogo därtill. Detta gjorde att Chicagos befolkning, när lugnet blifvit återställdt, fattade nytt mod, och med en beslutsamhet, som alltid kännetecknat Chicago, vidtogos mått och steg att genast återuppbygga staden. John Kinzies ande var ännu kvar. Liksom han återvände efter det hemska blodbadet till det sköflade Fort Dearborn, så uppsöktes efter detta ännu hemskare elddop de gamla tomterna och ur aska och ruiner började resa sig — en ny världsstad.

REDAKTIONEN.

Garfield Park, Chicago.

Humboldt Park, Chicago.

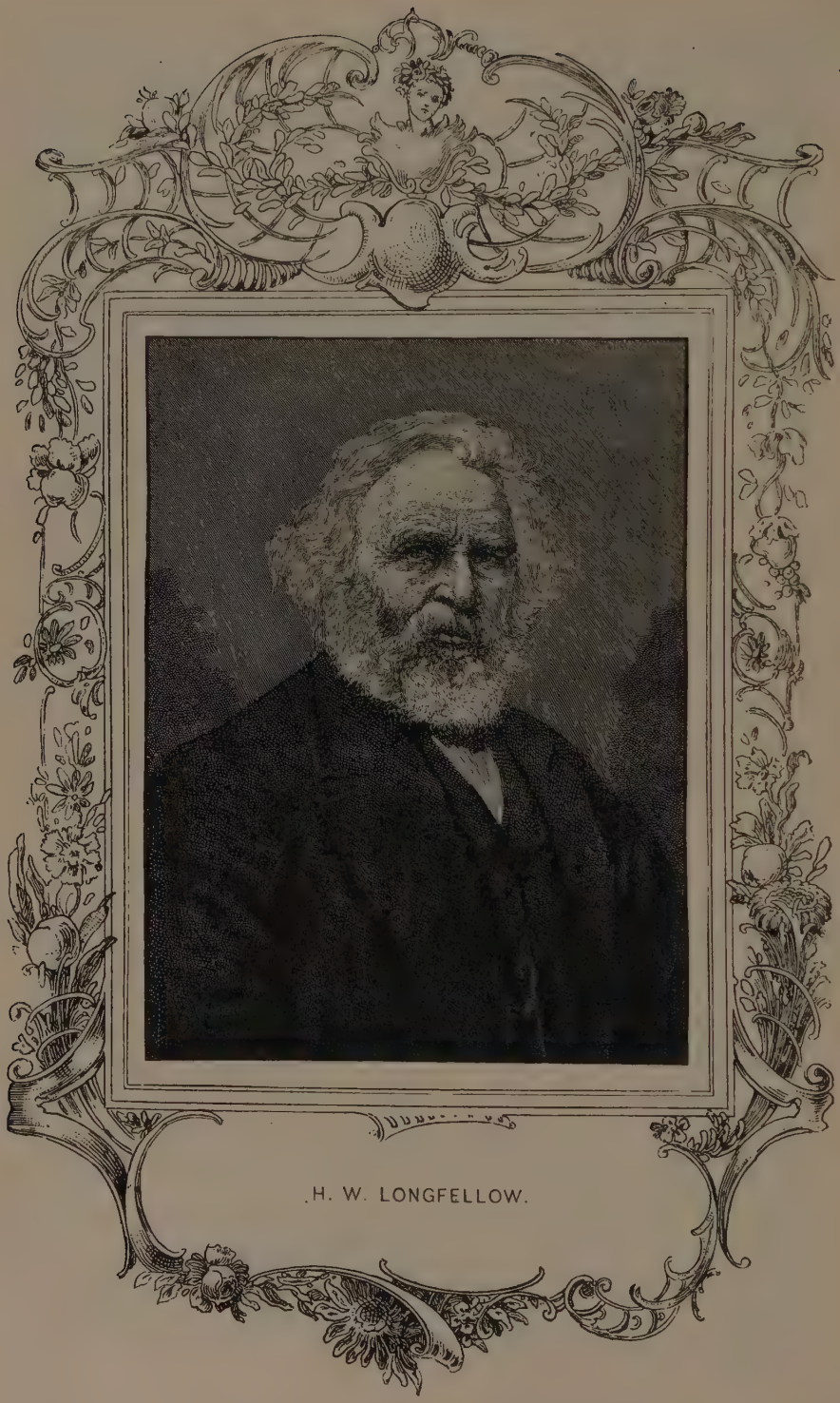

H. W. LONGFELLOW.

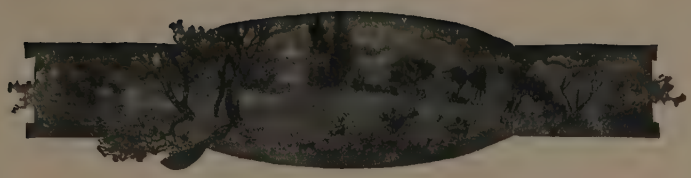

Hiawathas Sång.

Af Henry Wadsworth Longfellow.
Tolkad af Emanuel Schmidt.

Prolog.

Frågar du mig, hvar jag funnit
Dessa sagor och legender,
Dessa sekelärfda sånger
Med den friska doft af barrskog
Och med dagg på blomsterängar,
Med de rökuppfyllda wigwam,
Och med brus af stora floder,
Dessa sagor, som upprepats
Ifrån släktled och till släktled,
Hvilka ökats och mångdubblats
Liksom åskans dån bland bergen?
Jag dig svarar och förtäljer:

"Ifrån prärien och skogen,
Ifrån Nordanlandets sjöar,
Från Ojibwaystammars länder,
Från Dacotah-folkens hemvist,

Ifrån bergen och morasen,
Och från insjön, där Shuh-shuh-gah
Söker mat bland vass och sjögräs.
Jag berättar hvad jag hört blott,
Ifrån sångarns, musikantens,
Ifrån Nawadahas läppar.''

Frågar du hvar Nawadaha
Funnit dessa vilda sånger,
Dessa sagor och legender,
Jag dig svarar och förtäljer:

''Uti skogens fåglanästen,
Uti bäfverns läga hydda,
Uti bisonbuffelns fotspår,
Uti örnens höga klippbo,
Alla vilda fåglar sjöngo
Dem för honom bland morasen,
Ibland sjöarna och bergen,
I det vemodsfulla träsket.
Chetowaik, vipan, sjöng dem,
Dykand Mahng, och vildgås Wawa,
Så ock hägern, blå Shuh-shuh-gah,
Så ock hjärpen, Mushkodasa!''

Och om vidare du frågar:
''Hvem är denne Nawadaha?
Säg oss något ock om honom,''
Skulle jag väl genast svara:

"Uti Tawasentha-dalen
I den tysta, gröna kjusan,
Vid de friska vattubäckar,
Bodde sångarn Nawadaha.
Kring den lilla indianbyn
Lågo ängen och majsfälten,
Bortom dem stod sedan skogen,
Stodo lunderna af furu.
Gröna voro de om sommarn,
Hvita voro de om vintern.
Ständigt hörde man där sånger,
Men man hörde jämväl suckan.
Och de ljufva vattubäckar,
Deras lopp igenom dalen
Kunde man med lätthet spåra
Genom brus och sorl om våren,
Genom alarna om sommarn,
Genom dimman hvit om hösten,
Genom svartan rand om vintern,
Och vid dessa bodde sångarn,
Uti Tawasentha-dalen,
I den tysta, gröna kjusan.
Där han sjöng om Hiawatha,
Hiawathas sång han sjöng där,
Om hans börd och hans bedrifter,
Om hans bön och om hans fasta,
Om hans lidande och möda,
Om hans lif för stammens välfärd
Och för folkets sanna framgång."

I, som älsken frid och stillhet
I naturens huldа sköte,
Älsken solens sken på ängen,
Älsken skogens djupa skugga,
Älsken vindens sus bland träden,
Älsken regnets strida skurar,
Älsken yrande snöstormar,
Älsken dån af stora vatten,
Där de bryta sig igenom,
Gröna furors palisader;
I, som älsken åskans dunder
Och dess ekon ibland bergen,
Örnars vingslag lik' bland klippor,
Lyssnen till de vilda sagor,
Till en sång om Hiawatha!

I, som älsken folkens sägner
Och legender och ballader,
Hvilka liksom fjärran röster
Bjuda oss att vördsamt lyssna,
Tala uti toner svaga,
Enkla, späda såsom barnets, —
Knappast kan väl örat märka,
Om de äro ord framsagda
Eller sånger som han sjunger —
Hören indianens saga,
Denna sång om Hiawatha!

I, som älsken enkla hjärtan,
I, som i naturens sköte

"Vid de friska vattubäckar
Bodde sångarn Nawadaha."

Spåren Gud och tron på honom,
Tron att uti hvar tidsålder
Hvarje hjärta än är mänskligt,
Att det finnes och hos vilden
Denna längtan, trängtan, sträfvan
Efter godhet han ej känner.
Att den svaga hand, som famlar
Blindt och hjälplöst uti mörkret,
Kan Guds högra hand vidröra,
Lyftas upp och kraft erhålla,
Lyssnen till en enkel saga,
Till en sång om Hiawatha!

I, som stundom på er vandring
Uppå landets gröna stigar,
Där berberisbuskens kvistar
Hänga sina röda klasar
Öfver mossbelupna muren,
Stannen vid försummad grafgård
Att ett ögonblick betrakta
På en vård den nötta skriften,
Skrifven utan konst och öfning,
Enkla fraser, men hvar bokstaf
Full af hopp — och dock den vittnar
Om ett hjärta, som har brustit, —
Full af lifvets ömma patos —
Detta lif och det som kommer –
Stannen, läsen nötta skriften,
Denna sång om Hiawatha!

Ett exempel ur högen.

Af R. Larson.

"Nå, herr Johanson, hur står det till i dag?" frågade dr Brown, som just inträdt och placerat sin ansenliga stofthydda i en gungstol.

"Å jo, jag kan ju sitta uppe nu, men jag är så rysligt matt," svarade en kraftigt byggd, men blek man, som i sex veckor bundits vid sängen af en svår sjukdom.

"Jaså, Ni lider af matthet. Men hur är sömnen? Sofver Ni regelbundet om nätterna?"

"Nej, jag är mycket orolig om nätterna; jag hör klockan slå nästan hvarje timme på natten."

"Hm! är det så. Hur är aptiten? Kan Ni spisa något nämnvärdt?"

"Ej särdeles mycket och jag saknar all lust att äta."

"Jaså, Ni har dålig aptit. Å ja, det är väl intet annat att vänta så länge. Men hur är det; känner Ni icke smärtor i någon viss del af kroppen?"

"Nej, jag är endast matt och svag."

För en stund var det tyst i rummet. Sedan fortsatte doktorn:

"Att Ni lider af matthet är ej att undra på. Sjukdomen har varit hård och långvarig och det tar tid att återvinna de förlorade krafterna. Men med den saken blir det nog bra. Det enda Ni har att göra för att bli fullkomligt återställd, är att sköta Er väl samt taga något styrkande. Därför godt mod, herr Johanson! Allt skall bli väl."

Doktorn tog nu fram papper och penna, skref ett recept och räckte det till Johanson sägande:

"Detta är det bästa medel jag känner. Tag det regelbundet för ett par månader och jag ansvarar för, att det skall verka."

Patienten mottog receptet; doktorn tog sin lilla väska i handen, sade farväl och gick. När han gått, inträdde Johansons hustru, som sysslat i

köket, och önskade veta, hvad doktorn sagt, samt om han ordinerat något. Hon fick nu del af samtalet. Sedan räckte Johanson henne receptet, som var skrifvet på engelska. Sakta och mödosamt stafvade hon igenom de tre raderna och syntes till slut ha fattat deras betydelse. Hon sade då, under det att hennes ögon oaflåtligen hvilade på receptet, och med en viss ängslighet i rösten:

"Tror du, Erland, att du törs följa det här? Tänk om du skulle —"

"Å ja, kära du," afbröt henne Johanson, som rätade på sig i länstolen och försökte se karaktärsfast ut, "jag tror inte du behöfver ängslas för det. Har jag inte hållit det löfte jag gaf dig för tio år sedan, när du lofvade att bli min?"

Hon nickade bifall, lade ifrån sig receptet samt återvände till köket.

* * *

Familjen Johansons ekonomiska ställning var god. Johanson hade varit i Amerika i tolf år, under hvilken tid han varit idog och sparsam. Hans bättre hälft var en riktig myra. Alltsedan de blefvo man och hustru hade de sträfvat för samma mål, ett eget hem. Häri hade lyckan stått dem bi. I utkanten af staden köpte de först ett ansenligt stycke land, på hvilket de uppförde en enkel stuga. Sedan gjordes förbättringar allt eftersom välståndet tilltog. Efter några år skulle ett faktori uppföras i grannskapet. Johanson, som hade mera land än han behöfde, var nog lycklig att äga en del af det område, hvilket eftersöktes för faktoriets uppförande. Han fick därför sälja en del af sitt land till högt pris, och detta gaf honom ett trefligt, skuldfritt hem, och dessutom en liten summa pänningar.

Ett par år efter denna händelse blef Johanson sjuk. Dr Brown, som genast efterskickades, sade, att öfveransträngning tillika med en stark förkylning bringat Johanson på sjuklägret. Och nu kom för den sträfsamma hustrun en tid full af bekymmer och möda. Först och främst inställde sig oro öfver, att maken och fadern nu kanske låg på sitt dödsläger, och sedan vore allt arbete och bekymmer lagdt på henne. Hon måste sköta om huset såväl som den sjuke. Hon måste vaka, när natten kom, och möta sina vanliga sysslor, då en ny dag grydde. Nu och då kom väl en barmhärtig granne och tog hennes plats för en natt vid den sjukes säng. Men huru kärkommet detta än var, och huru trött hon än kände sig, så var det dock svårt för henne att få den väl behöfliga hvilan, ty till och med för sömnen nekade oron att fly. Men tiden gick sin gilla gång, och ändtligen randades den dag, då doktorn försäkrade den bekymmersamma om hennes mans tillfrisknande. Och hur gladde icke detta henne! De mödosamma dagarna

syntes nu som ett intet. Mer än halfva bördan hade aflyftats från hennes skuldror. Ifrån den dagen syntes åter ett leende nu och då i det för veckor så sorgbundna anletet. Tiden gick också, enligt hennes mening, mycket fortare nu, när hon visste, att hennes make var på bättringsvägen, och fortare än hon väntat kom den dag, då Johanson kunde sitta uppe, den dag, då doktorn skref ut det i början af vår lilla berättelse omtalade receptet. Och att man var glad den dagen, det säger sig själft. Lille Carl, ett sexårigt linhufvud, sprang och hoppade af glädje, när han kom in och fann pappa i länstolen. Man hade ju välbefogad orsak till glädje. Att den sjuke nu kunde sitta uppe i en stol var mycket att glädjas öfver; och vidare så hade ju läkaren försäkrat — och hvem betviflade honom — att allt, hvad Johanson hädanefter behöfde för att bli fullkomligt återställd, var god skötsel och litet styrkande. God skötsel kunde hans hustru gifva honom; litet styrkande kunde ju fås på apoteket — enligt doktorns uttryckliga försäkran. Lyckan stod alltså än en gång leende framför familjen Johanson, när den nioåriga Hildur tog receptet och gick till det närliggande apoteket för att be herr Fridman leverera det för fadern ordinerade, så nödvändiga styrkemedlet — *portern.*

* * *

För icke många år sedan, och omkring tre år efter den nyss skildrade händelsen, bodde tecknaren af denna lilla, men på verkligheten grundade skildring, i en af Österns manufakturstäder, hvilken med rätta kan kallas "Järnstaden". Där fanns järn i mängd, järn i form af malm, tackjärn och stångjärn, järn i form af rör, tråd, gjutjärn och stål etc. Och som en naturlig följd fanns där mycket arbete. De, som skulle handtera bara järn, fingo järnhänder (och jag nästan tror att en del fingo järnhjärtan). Men detta lämna vi för att omtala, att en varm juniafton vid ofvan nämnda tid gjordes ett besök hos en af grannarna. Som sagdt, vädret var varmt och folket satt gärna ute i det fria. Vid ankomsten till huset möttes ögat af en bedröflig syn. Minst ett halft dussin manspersoner sutto på och omkring trappan till verandan eller lågo i gräset däromkring. De flesta af dessa hade tydligen just kommit hem från sitt arbete, att döma af deras nedsmorda kläder; de öfriga voro något snyggare, hvilket visade, att de ej varit med vid masugnen. I denna samling af hyresgäster — ty här hade man framför sig ett "boarding house" — gick ölhämtaren från man till man. Och att det icke stannat med, att hyresgästerna endast hade tittat och tittade för djupt i hämtaren, utan att äfven värden gjort sig saker till samma fel, därom vittnade dennes raglande gång, som i mycket liknade

gången af en nyfödd kalf då han först försöker sina ben. Men vi lämna fyllbultarna och inträda i stugan. Där mötas vi af en blek och synbarligen utarbetad kvinna. Rummens utseende är ej värre än hvad skäligen kan väntas vid tanken på, att en kvinna måste ensam sköta ett hushåll, som består af hennes man, två barn samt åtta hyresgäster. Besöket synes vara välkommet, och snart försvinner en dryg halftimme i samspråk om ditt och datt. Under tiden har det "fina" sällskapet, som vi först mötte vid huset, aflägsnat sig, troligen till krogen. Detta gaf mig anledning att anmärka:

"Jag tror edra karlar ha gått sin väg för en stund."

"Det höres så," var det korta svaret.

"Men nu," vågade jag fortsätta, "när vi äro ensamma, ville Ni inte säga mig, huru er man blef en drinkare?"

Hon var tyst en god stund. Sedan villfor hon min begäran, och under det de båda barnen lekte i köket, meddelade hon mig följande sorgliga historia:

"Min man var icke nykter, när jag först lärde känna honom. Allt ibland tog han sig ett grundligt rus, men dessemellan var han ordentlig och arbetsam. Innan vi gifte oss, bad jag honom lofva mig att icke supa mer. Han gjorde detta och höll sitt löfte ända tills han blef frisk från den svåra sjukdomen, som han hade för tre år sedan. Vi hade det då bra och lefde mycket lyckligt. Men doktorn, som skötte Erland, ordinerade, att han skulle taga två glas porter om dagen för att bli stark. Jag var rädd, att detta skulle uppväcka det gamla begäret och lät Erland förstå det; men han syntes nästan bli stött och sade: 'Jag tror inte du behöfver vara bekymrad;' och sedan frågade han mig, om han icke hade hållit sitt löfte. Jag måste medgifva det. Välan, han fick sina två glas porter om dagen och allt syntes gå bra en längre tid. Men så en dag kom han hem drucken; och huru jag kände det då, är ingen lätt sak att beskrifva. Naturligtvis, jag anade genast hur han åter kommit in på den slippriga vägen, som nu ledt till vårt hems ruin. Men inte ville jag säga något och icke var detta heller rådligt, utan jag gick in i köket och grät. Efter en stund kom Erland in till mig, och när han såg mig gråta blef han ond. Han tyckte, att jag hade alls ingen orsak att lipa, ty han skulle visst inte bli någon drinkare. Nej då, visst inte. Men sedan den dagen blef han värre och värre, och nu ser Ni själf hvar han är. Det är icke nog med, att han stundom behandlar mig hårdt; han till och med hotar mitt lif. Och nu kan Ni gissa hvad jag får utstå, när Ni får veta, att han, som en gång var min förtrogne, nu tvingar mig att ensam utföra arbetet för åtta "boardare" jämte famil-

jen; och till råga på allt fordrar han af mig, att jag skall ge honom en del af de pänningar, som jag själf slitit för — ge dem åt honom, för vidare befordran öfver krogdisken. Dock, hvad jag får lida är en sak; men hvad skall bli af barnen, som måste växa upp i detta —?"

Den olyckliga modern fullbordade icke satsen. Under det att hon berättat, hade hon ofta torkat en tår. De insjunkna ögonen voro nu röda, hennes ansikte blekt och aftärdt. Stackars kvinna! I den matta belysningen såg hon ut mera död än lefvande. Och hvarför? Jo, för den usla rusdryckens skull! — Efter en stunds tystnad tog jag åter mod till mig och frågade:

"Men skulle ni äfven vilja säga mig hvad ni tror vara den egentliga orsaken till, att er man nu är en drinkare?"

"Det är just dr Browns recept, att Erland skulle ha två glas porter om dagen, som är skulden till, att han är en drinkare," svarade hon med en viss bitterhet i tonen.

* * *

Några minuter senare var jag åter på gatan, styrande mina steg mot hemmet. Men oupphörligt ljöd det i mina öron. "Det är just dr Browns recept, som är skulden till, att Johanson är en drinkare."

Rev. N. E. Valerius, A. B.

Johannes Döparen såsom talare.

MAN har ofta frågat: "Var Johannes en talare?" Af talare på det intellektuella och andliga området finnas trenne olika slag. Den filosofiske talaren, som är en senare tids produkt. Han söker efter tingens orsak och grund och ledd af tankens och vetenskapens ljus söker han tillskrifva hvarje händelse och hvarje föremål sin plats i det helas utveckling. Han danas i de flesta fall vid universiteten och lefver där. Han är tidens orakel, och hans plats skall tillerkännas honom af framtiden. Det gifves en annan klass af talare, hvars utbildning är estetisk och hvars största begåfning ligger i mästerskap öfver språket. De hafva länge varit populära. De äro vanligen pastorer i våra fina kyrkor, där samhällets nobless samlas för att en stund på söndagen betrakta hvarandra. Deras röster äro lika mjuka som de dynor på hvilka deras åhörare sitta och lika fylliga som åhörarnas anleten. De tala ljufligen till Israel, och åhörarna känna sig så väl till mods, de må så bra, och då talaren slutat och de måste gå är det som om de vaknat ur en angenäm dröm, och ännu på hemvägen komma de ihåg hvilken njutning det var att få lyssna till sin pastor. Men det gifves en tredje klass af talare. Jag ämnar ej beskylla dem för att vara dåligt begåfvade, när det gäller det mänskliga tänkandet, och ämnar icke heller påstå, att de ej äro estetiskt anlagda, eller att de icke äga förmåga att uttrycka sig ledigt. Ingen af de klasser jag nämnt står absolut iso-

lerad. Men det gifves en klass af talare, hvilken har en annan egenskap, som är den mest utmärkande för dem. Det är elden i deras tal vittnande om inre nit. Till denna grupp räkna vi män sådana som Savonarola, Martin Luther och John Knox. De utropa med Paulus: "Ve oss om vi ej predika evangelium". De känna tidens ondska och sina medmänniskors behof. De veta också med sig, att det är deras uppgift att väcka sin samtid. Deras kallelse är klar för dem. De höra röster från en annan värld. Då vi höra detta slags talare glömma vi huruvida de tala bra eller ej. Vi börja rikta våra tankar på oss själfva för att utröna huru det står till med oss. Vår egen ställning klarnar i ljuset af deras brännande ord. Vi börja fatta vår ställning till Gud och till våra medmänniskor. Vi känna att någonting måste göras. Vi känna att vi måste taga itu med arbetet, ty tiden ilar oss ur händerna. Vi måste undsätta oss själfva på frälsningens och rättfärdighetens berg, och vi måste söka rädda våra medmänniskor. Sådana män intaga platsen i mänskligheten historia såsom reformatorer. Till denna klass hör Johannes Döparen. Med kraftig och hotfull stämma ropade han till de förnäma och obotfärdiga fariseerna, så stolta öfver sin abrahamitiska börd: "I huggormars afföda, hvem har ingifvit eder, att I skolen undfly den tillkommande vreden?" Och fastän han talade till dem på detta sätt, kommo de ändå. Matteus omtalar för oss, att Jerusalem och hela Judeen och hela landet omkring Jordan gick ut till honom och de läto döpa sig af honom bekännande sina synder. En man, som väcker sådant uppseende med sitt tal, måste vara en talare. Men det var ej nog med att judarna kommo till honom, utan romerska tulltjänstemän och romerska soldater kommo äfven att lyssna till honom och blefvo så slagna af hans tal, att de, som lärt sig endast förakt för allt hvad judar hette, och som tillförene endast tagit sina order från Cesar och Rom, de frågade predikanten i öknen hvad de skulle göra. Göres oss mera behof af bevis för att öfvertyga oss om att Johannes Döparen var en af de märkvärdigaste talare som någonsin funnits?

I våra dagar talas mycket om personlig magnetism, och den framhålles såsom den största egenskap en talare kan äga. Söka vi närmare göra oss underrättade om hvad vi mena med detta uttryck, finna vi, att det är mycket svårt för oss att så göra. Dock om vi ej lägga någon annan mening i ordet magnetism än endast dragningskraft, så kunna vi lätt förstå huru denna kraft må vara af olika slag. Att det fanns en sådan personlig dragningskraft hos Johannes Döparen är höjdt öfver allt tvifvel, ty han drog alla till sig. Men af hvad natur var den? Hafva vi ej ofta märkt, att en talare, innan han ens har sagt någonting, har vunnit vår uppmärksamhet och vårt förtroende? Det öppna och på samma gång tankfulla anletet har hållit en mäktig predikan innan läpparna ens hafva rörts. Vi känna på förhand att vi kommit i beröring med en sällsynt personlighet. Han talar och allt eftersom talet fortskrider, hvad är den upptäckt vi göra? Jo, att han är endast ett medium, som någon annan använder, ett instrument, om jag tillåtes uttrycket, på hvilken en osynlig hand spelar frälsningens och domens högstämda oratorier. Detta var naturen af Johannes dragningskraft. Han var endast en ropandes röst, icke den ropande själf, utan endast rösten. Hans uppdrag var endast att peka på Guds Lam. Hans framtid bestod ej däri att han skulle tillväxa, utan förminskas. En sådan personlighet som hans, så lydig sin mästare, så trogen sin kallelse, så ödmjuk och på samma gång så kraftig, kan ej dväljas länge på vår jord utan att göra sig bemärkt.

Betrakta vi närmare innebörden af hans predikan kunna vi kanske lära något. Han predikade bättring. Hvarför? Emedan folket var ofullkomligt och syndigt och behöfde blifva bättre, eller var det för att det skulle räddas från eviga kval? Jag tänker att han tog hänsyn till allt detta, ty han talade om nödvändigheten att älska sina medmänniskor och göra väl och rätt mot hvar man, han talade också om en tillkommande vrede, hvilken somliga ej skulle kunna undfly. Dock, han angifver ej detta såsom orsak. Han endast säger: "Bättren eder, ty himmelriket är nära". Kan-

ske böra vi aktgifvå härpå i en tid, då väckelser äro så sällsynta, och orsaken säga oss många af våra bröder vara den, att vi ej nog predika om helvetets eld. Men emedan Johannes såg att Guds rike var för handen, emedan han såg GudsLam, som borttager världens synd, vandra midt ibland folket, därför predikade han bättring, och då Kristus själf började predika säger äfven han: "Himmelriket är nära, bättren eder och tron evangelium". Det är icke därför, som väckelser äro sällsynta, att vår fantasi icke är nog uppjagad af fruktan för helvetets fasor, utan därför att vår kärlek kallnat, att vår tro är svag och vårt nit är svunnet.

Men Kristus hade nu själf kommit, och flera lärjungar började samlas till honom än till Johannes. Vi kunna därför förstå att förelöparens mission skulle vara nära sitt slut. Då solen uppgår synes ej längre morgonstjärnan. Skall Johannes lott blifva lik hans store föregångares? Nej, icke så. Hans mod och ärlighet hade banat honom väg till fängelset. Han hade förnärmat en af jordens mäktige tyranner. Han hade kommit i samma ärende som Natan fordom, men med annat resultat. Till detta fängelse synes det som om själfva tviflet banat sig väg. Huru svag är ej den starkaste bland människor! Han hade predikat om att Guds rike var för handen. Hurudant bevis var detta för dess närvaro, då han, som förkunnat det, själf satt fången. Han sänder sina lärjungar till Jesus och låter fråga honom: "Är du den som skall komma, eller skola vi vänta en annan?" Vi hafva gjort denna hans fråga till ett ordspråk, som vi ofta kanske lättsinnigt yttra, och dock med huru mycken beklämdhet var den kanske ej först framställd? Vi känna mästarens svar. Hvilken frid skulle ej intagit hans hjärta, då lärjungarna återvände till cellen med frälsarens försäkran? Måtte hvar och en, som plågas af tvifvel, taga dem till Jesus.

Då Elias skulle lämna sitt verksamhetsfält, eftersändes han med en himmelsk vagn, men hvad läsa vi om Johannes? Ja, huru lämnade han? Ofattliga ironi, som synes spela sin roll i mänskliga öden! Det är en stor fest vid det furstliga hofvet. Den

syndige tetrarkens födelsedag firas. Vinerna gnistra på borden och in bland förtjusta gäster träder Herodias dotter med ungdomens behag målade på sina kinder. Hvem kan ana att hon gör något ondt där hon med behagliga rörelser dansar inför de furstliga gästerna. Men hennes lätta fotsteg skrifver en människas dödsdom. En stund senare se vi denna flicka på väg till sin moder med ett fat i händerna och på detta fat — Johannes Döparens hufvud. Oh, den dansen, huru många offer har den ej kräft sedan dess. Det borde stå skrifvet med eldbokstäfver öfver dörren till hvarje danslokal: "Kommen ihåg Herodias dotter!"

Så slutade Johannes sin bana i blomman af sin ålder. Han var ett brinnande och skinande ljus och för en stund ville hans samtid fröjdas i hans sken. Men de veko ifrån honom och lämnade honom ensam då pröfningarna kommo. Hans lärjungar kommo och togo hans hufvudlösa kropp och begrofvo den — jag vet icke hvar. Men hans minne lefver, ja, mer, hans verk och hans inflytande förblifva. Kristus själf sade om honom, att han var den störste af kvinnor födde, och Kristus kände människornas relativa storhet. Vi beklaga hans nesliga död, men han är ej den ende martyren. Det är farligt i denna värld att vara en verkligt stor man. De flesta af den hedniska forntidens stora män ledo en liknande död. Tänkaren och filosofen Sokrates, talare sådana som Domostenes och Cicero hafva fallit offer för människors hat. Men deras namn bevaras och deras lif och gärningar ingå som ingredienser i det material hvaraf andra generationer danas. Man kan med trygghet säga att vi ej vore hvad vi äro i dag om det ej varit för Johannes. Frid öfver hans minne!

N. E. Valerius.

Rev. Aug. Johnson, D. D.

Verklighet och Fantasi

öfver den helige Johannis sista dagar i Efesus.

Af Aug. Johnson, D. D.

O, TÄNK; hur skyndsamt denna tiden går!
Hvad, är det möjligt; — jag re'n hundra år;
Att detta hufvud, hvitt af ålderns höst,
Som förr fick luta sig mot Jesu bröst,
Nu tungt och lutande af ålder är;
Och benens svaghet knappt mig längre bär? —
Förunderligt, då tanken dyker ner
I minnets djup och det förgångna ser!
Ack, förr, då Mästaren jag följa fick,
Hur lätt och ljuft det i hans fotspår gick;
Ja, det var då! — Men var det verkligt så,
Att jag en gång med Mästaren fick gå —
Med denne Jesus, helig, from och ren —
På vandringar i Galile'n, Judeen? —
Jag minns så väl för omkring sjutti år —
— Så lifligt det för själens öga står —
På helga sjön vid Galileens strand
Vi våra båtar hade fört till land
Och höllo på att laga våra nät,
Då plötsligt bakom oss vi hörde fjät,
Och si, han står där skön, men allvarsam
Och första gången nämnde mig vid namn.
O, under, hvilket möte detta var!
Det skall för alltid hos mig lefva kvar;
En sådan blick, om ock blott mött en gång,
Skall minnas genom evigheten lång.
Och sedan, dessa tre så sälla år,
Dess minne djupt i själen ristadt står.
Mig stundom tycks, jag hörer Mästarns röst
Och känner mig som lutad till hans bröst
Och långt från folkets trängsel, larm och sus
I frid får hvila ut i Marthas hus.
Och än, som förr, mig tycks vi följas åt
På berg, på fält, i tempel, hus, i båt.

Mig tycks, jag ser de mänskomassor bölja,
Som plägade på vandringen oss följa;
Ja, höra lömska fariseers knot,
Herodes' och de grymme prästers hot.
Men ack, hur många arma och elända
Sig kunde tillitsfullt till honom vända
Med bön om hjälp i deras sorg och nöd.
Och alla hulpos. Ja, från verklig död
Ur grafvens sköte blefvo mänskor väckta,
Och dödens starka portar blefvo bräckta.
Åt synderskor och stora syndare
Ett evigt lif han gaf, vår Mästare;
Ja, hvart han kom, så kändes han igen
Som syndares och publikaners vän. —
O, att det vore dröm; inbillning bara!
Ack, Han, den ömmaste man kunde se,
För all sin kärlek fick blott spott och spe
Af Guds utvalda folk, min egen stam; —
Hur djupt du fallen är i synd och skam! —
Jag minnes ock den mörka stund, jag såg
Min Mästare, där han på marken låg,
Och under bön sig uti blodsvett vrida;
Af ång'st och kval jag hörde honom kvida.
Och sist — och värst: på Golgata jag stod,
Såg honom utsträckt gjuta ut sitt blod,
På korset hängande bland röfvare —
Han — min och hela världens frälsare! —
"Min Gud! Min Gud!" Hur detta ropet ljöd;
Hvad tankar det åt våra hjärtan bjöd.
Och dock, från korset denna sista blick,
Som outsägligt till vårt inre gick;
Likt ett tve-eggadt svärd af sorg och smärta
Den gick till Jesu Moders ömma hjärta;
Ja, äfven till de sorgsna kvinnors där,
För hvilka Mästar'n alltid varit kär. —
Och se'n, så mörkt det blef; hur jorden skalf,
Och döda gingo ut ur grafvars hvalf.
Se, hur hans hel'ga hufvud sjunker ner; — —
O, fasans syn! — Jag vill ej minnas mer — —
Men påskdagsmorgon uppgår ljus och klar,
Och himlens glädjebud för oss han har;
Ty kvinnorna vid grafven budskap fått
Af änglar, att han ur sin graf uppstått;
Och, si, jag mötte honom, som var död, —
Nu segerfurste öfver synd och nöd —
Han plötsligt lefvande ibland oss står,
Fridshälsande och visar sina sår.

* * *

Kom, låtom oss gå ner till Marthas hus!
Men, ack, hvar är jag nu? I Efesus?
Var detta blott en dröm från forna da'r,
Som ännu hägrar i mitt minne kvar?
Förr ung och stark och nu så matt och svag.
Säg, stundar natten? Nej, en evig dag!
Ack, Herre, låt mig hvila på din arm
Och luta trötta hufvu't mot din barm.
Min dyre Herre, huru stark du är,
Jag känner, huru tryggt din arm mig bär.
Jag minns väl förr, att jag dig stödja fick,
Då ofta trött du uppför berget gick; —
O, hur jag längtar att dig återse,
Min älskade, min dyre mästare! —
I barn, som nu omkring mitt läger stån;
Månn' lifvets herre tar igen sitt lån?
Jag känner att min Jesus väntar mig
Och kärleksfullt mig kallar hem till sig;
Så läggen ner mig nu, — men sakta bara. —
Lyss, hör! Hvad ljud kan detta vara?
Mitt namn: "den helige Johannes", som jag hör?
Nej, detta namn mig mer ej gifvas bör,
Men "den i Kristus Jesus älskade",
Är för mig nu det namn mest passande. —
Så skumma mina ögon! — Men, se hvilket ljus —
Det är som komme det från Fadrens hus, —
Se, hur det växer! — likt det förr jag såg,
Då såsom fånge jag på Patmos låg.
O, fröjd! — jag tror vid ljusets port jag ser
Liksom de elfva ville komma ner.
Nej, se, hur Petrus tränger fram, —
Och Jacob — ja, förvisso är det han! —
Men, lyss! — Hör, är det ej de frälstas sång,
Likt den på ön, jag hörde förr en gång.
Jag vägen vet; jag gick den en gång förr;
På Patmos såg jag öppnad himlens dörr. —
Månn' tro jag nu ej redo är att få
Bland frälsta skaran inför tronen stå?
Jag, af de elfva, ensam återstår —
Men snart att möta dem jag också går,
Vid Lammets fest att njuta frid och tröst,
Då jag får luta mig till Mästar'ns bröst. —
Ack, ja! Det här är värdt de hundra år
Af jordens mödor, lidanden och sår.
Amen, — kom, Herre Jesus, tag min själ! —
Du kommer! — Och nu, jord och värld, farväl!

Prof. C. G. Wallenius.

John Wesley.

Hans lif och verksamhet.

Af C. G. W.

Vid universitetet i Oxford.

SJUTTON år gammal inskrefs Wesley såsom student vid universitetet i Oxford, där han under fem års tid hade förmånen att stå under den lärde dr Wigons ledning. Till följd af sin utmärkta hållning i Charterhouse-skolan kom han genast att stå mycket väl anskrifven i universitet. I likhet med de flesta studenter voro hans tillgångar mycket små, och den hjälp han erhöll från hemmet var obetydlig. I ett bref till honom säger hans moder med anledning häraf:

"Käre Jack! Jag är ganska orolig, emedan jag icke hört något ifrån dig. Om allting slår fel, hoppas jag dock, att Gud ej skall öfvergifva oss. Vi hafva ännu hans goda försyn att förlita oss på. Käre Jack, blif inte missmodig. Gör din plikt. Var samvetsgrann i dina studier och hoppas på bättre dagar. Kanske vi kunna ännu skrapa ihop några smulor och sända till dig före årets slut. Käre Jack, jag beder Gud allsmäktig välsigna dig.

Susannah Wesley."

Hans moder var äfven angelägen om hans andliga lif. I ett bref till honom förekommer följande allvarliga förmaning: "Besluta dig på fullt allvar att göra religionen till din egentliga lifsuppgift; ty noga räknadt är det blott en sak, som är nödvändig. Allting annat har jämförelsevis mycket ringa värde. Jag önskar

innerligt, att du ville underkasta dig en grundlig självpröfning, att du må veta, om du har ett grundadt hopp om frälsning genom Jesus Kristus. Om du har det, så är förvissningen därom värd allt hvad den kostar, men om du icke har den, så skall du finna större anledning till tårar, än man kan finna i någon tragedi."

Wesley hade vid denna tid icke något egentligt mål för sina studier, men ägnade sig med synnerlig flit åt studiet af de döda språken. Vid tjuguett års ålder beskrifves han som "en stadgad och skarpsinnig student; en ung man med stor kärlek för de klassiska författarena samt med liberala och manliga åsikter".

Omsider öfvertygad om, att han kunde blifva till större nytta för mänskligheten såsom en evangelii förkunnare än såsom lärare i latin och grekiska, började han studera teologi och bereda sig för den prästerliga banan. I September 1725 blef han också prästvigd af dr Potter, biskop i Oxford, och i Mars följande år blef han vald till medlem af Lincoln-kollegiet, en utmärkelse, som hans fader i synnerhet skattade mycket högt.

Sin faders medhjälpare.

Den gamle kyrkoherden i Epworth började blifva klen till hälsan och nödgade sin son att komma ut och blifva hans medhjälpare för någon tid. John mottog inbjudningen; men han tyckes icke haft så synnerligen höga tankar om sin faders församlingsbor, ty han beskrifver dem såsom "ohyfsade människor, slöa som åsnor och ogenomträngliga som stenar". Han stannade dock i föräldrahemmet två år, predikade lag, så godt han förstod, men bekände, att han "icke såg någon frukt af sitt arbete".

För att fortsätta sina studier återvände han till Oxford, där han för sin utkomst höll föreläsningar i grekiska, medan han själf studerade logik, etik, naturalhistoria, vältalighet, hebreiska och arabiska. Han fullbordade äfven sina studier i franska samt öfvade sig med att både tala och skrifva ett prydligt och felfritt latin. På detta sätt beredde han sig så småningom för det stora verk, som försynen hade i beredskap för honom.

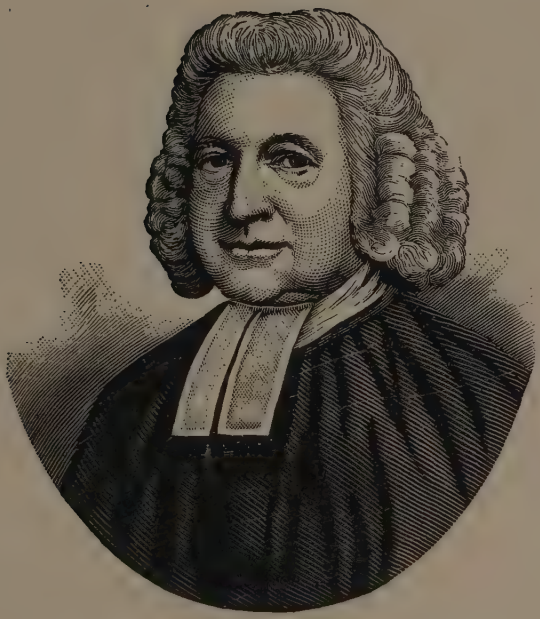

CHARLES WESLEY.

Charles Wesley.

som var fem år yngre än John, skickades tidigt till Westminsterskolan, där han fick sin äldste broder Samuel till lärare. Då han var aderton år gammal, vann han inträde i Christ Church-kollegiet i Oxford. Han var vid den tiden en gladlynt ung man, full af hälsa och lefnadslust, hvilka egenskaper kännetecknade honom under hela hans lif. Hans broder John anmärkte också om honom, att han hade "mera geni än nåd och satte större värde på nöjen än på fromhet". Då denne försökte påminna honom om den varma religiositeten i hemmet, svarade han blott: "Du vill väl inte göra mig till ett helgon på en gång heller?" Påverkad af den kristliga andan i föräldrahemmet, var han dock öfvertygad om nödvändigheten af att äga frid med Gud, och moderns sista ord vid afskedet: "Besluta dig för att göra religionen till din lifsuppgift; den är det enda nödvändiga," gaf ständigt genljud i hans bröst. Läsningen af Kempis jämte andra skrifter förde honom in på självförsakelsens och självpröfningens väg, på hvilken han hoppades vinna sitt mål. För att kunna så mycket ifrigare bedrifva sina studier och erhålla någon hjälp i sina religiösa öfningar, förenade han sig med ett par eller tre vänner, som voro lika sinnade. De gingo till Herrens nattvard hvarje vecka samt vinnlade sig om fromhet och kristlig vandel.

Den heliga Klubben.

Vid denna tid (1729) var det som John återkom till Oxford ifrån Epworth, och han blef genast inbjuden att sälla sig till den lilla gruppen. De fattade enhälligt beslutet att samlas om söndags-aftnarna för att läsa teologi och Nya Testamentet på grundspråket. Följande sommar började de besöka fångarna samt fattiga och sjuka personer i staden. Småningom fingo deras möten en mera djupt andlig prägel. Hvarje onsdag och fredag fastade de samt fortforo att mottaga sakramentet hvarje vecka. Allt detta betraktade de såsom medel för andlig tillväxt. De voro femton till antalet, och Wesley anmärker om den lilla gruppen, att de

Den Heliga Klubben.

voro ett hjärta och en själ. Några af de mest framstående medlemmarna i denna förening voro, utom bröderna Wesley, Robert Kirkham, William Morgan, Ben. Ingham, James Hervey och framför andra den sedermera så ryktbare George Whitefield.

Det är ju tydligt, att ett sådant lefnadssätt icke kunde undgå att ådraga sig allmän uppmärksamhet, i all synnerhet som lefvande kristendom var nästan okänd i hela landet. Hvar och en gaf sitt omdöme om de unga männen; somliga talade föraktligt om dem, andra väl. En mängd smädenamn uppdiktades, såsom "den heliga klubben", "bibelmalar", "svärmare", "vidskepliga dårar" o. s. v. En kvick student, som var litet mindre ohyfsad än de öfriga, kallade dem "metodister"; och Wesley säger, att "eftersom namnet var träffande, blef det genast populärt, och från den tiden har det varit en benämning på sådana, som varit förbundna med denna rörelse". Namnet var ingalunda nytt; ty redan under kejsar Neros tid fanns det en skola af läkare, som kallades metodister på grund däraf, att de botade nästan alla sjukdomar efter en särskild *metod* i diet och kroppsrörelse. Äfven i England måtte det hafva funnits någon rörelse med detta namn, om man får döma efter ett par smärre arbeten, som utkommo under sextonhundratalet. Nog af, uppfinnaren af öknamnet har genom detsamma förevigat de unge män, som han egentligen ville förarga och försmäda. Ynglingarna togo likväl icke anstöt däraf, då de märkte att deras nya namn noga utmärkte, hvad de ville vara i lif och gudaktighet. Därför buro de det med glädje, oaflåtligt beflitande sig om att icke vanhedra det genom att afvika från sina regler.

Verksamheten utåt.

Sedan våra unga metodister *läst* den heliga skrift, och *granskat* dess innehåll, började de i lifvet *omsätta* de gudomliga sanningarna. Somliga talade med sina ogudaktiga kamrater om lifvets viktigaste angelägenheter; somliga besökte skolorna för att där utså ädel säd; andra åtogo sig att hjälpa fattiga familjer; åter andra

gingo dagligen till ett par af stadens fängelser för att bedja och läsa med fångarna. Då någon ny fånge inspärrats, läto de honom genomgå ett grundligt förhör, om han hyste hat emot rättstjänarna, om han ångrade sina synder, om han någonsin plägade bedja och begå Herrens nattvard. Så långt deras små tillgångar medgåfvo, köpte de böcker, mediciner och andra nödvändighetsvaror. Om någon var häktad för sin oförmåga att betala smärre skulder, insamlades pänningar för att få honom utlöst.

Men i all denna välgörenhet och praktiska kristendom kunde världen icke se någonting annat än en förunderlig dårskap, som borde på allt sätt förföljas. Och likväl hade dessa unga män icke anfallit ett jota i statskyrkans teologi, utan ville endast söka lefva efter densamma. Motståndet och förföljelsen voro svåra, men de unga männen segrade. "Vår religion är den gamla kärleken till Gud och nästan, kyrkans ursprungliga religion, som en Klemens af Rom, en Ignatius, en Polykarpus, en Tertullianus, en Origenes och andra förkunnade" — detta är Wesleys egna ord. Men det är just en sådan religion, som den fientliga världen icke tål. Eller hvarför brändes en Latimer och Ridley i Oxford, Hamilton och Wishart i Skottland, Huss och Hieronymus i Tyskland, Savonarola och andra i Italien? Hvarför förföljdes lollarderna, som dock sjöngo sin sång så sakta, hvarför hafva ej valdenserna fått frid i sina dalar, hvarför de tio stora förföljelserna under Roms spira, och hvarför apostlarnas så våldsamma död? Icke egentligen för lärans skull, utan fasthellre för det kristliga lifvets dom öfver världsväsende och synd.

Wesley i Amerika.

En af de viktigaste händelserna i John Wesleys lif var hans resa till den nya världen. Omkring Savannahflodens stränder hade ett sällskap engelska människovänner med parlamentsledamoten Oglethorpe i spetsen genom patent af Georg II börjat anlägga en tillflyktsort för "Englands olyckliga barn och Europas förföljda protestanter". Denna koloni erhöll namnet Georgia.

Wesley var god vän med denne Oglethorpe, som också högt värderade de begge bröderna Wesley. Då Oglethorpe infann sig i England år 1734 för att hos regering och folk öka deltagandet för det påbegynta verket, sökte han också efter män, som kunde predika evangelium för kolonisterna och indianerna; metodisterna syntes honom mest lämpliga härtill, och saken framlades först för John Wesley. I början vägrade han; men snart blef den tanken, att han genom att följa kallelsen kunde "frälsa sin egen själ och alldeles lefva till Guds ära", mäktig öfver alla betänkligheter, och det sista tvifvel försvann, då hans moder, hvars råd han begärde, svarade: "Om jag ock hade tjugu söner, skulle jag vara glad öfver att veta, att hvar och en af dem verkade i ett sådant kall". Sådana funnos äfven, hvilka smädade honom för hans beslut och frågade, om han ämnade blifva en annan Don Quixote, hvarpå han svarade: "Visserligen, om bibeln icke är sanning; men om den är det, då är jag ingen dåre".

Charles Wesley ville icke skiljas från sin broder; han lät ordinera sig och anställdes tills vidare som sekreterare hos Oglethorpe; till dem slöto sig ännu två likasinnade af vännerna.

Då de resande i Februari 1736 ankommo till sin bestämmelseort, skildes bröderna Wesley. Charles begaf sig till Fredrika, en koloni på St. Simons-ön; John stannade i Savannah. Här blef han närmare bekant med det sällskap af herrnhutare (så kallades anhängarne af grefve Zinzendorff i Tyskland), samt rönte stor inflytelse af deras enkla sammankomster. Ej mindre intryck gjorde det på honom, då deras predikant Spangenberg, af hvilken han sökte råd, utan vidare frågade honom, om han kände Jesus Kristus, om han visste, att han hade återlöst honom och om han kände sig själf grundligt. "Jag svarade ja," anmärker Wesley i sin dagbok, "men jag fruktar nu, att det var tomma ord".

Wesley var vid denna tid utan allt tvifvel drifven af det renaste nit för sina medmänniskors väl, men han ville befrämja det kristliga lifvet hos andra uteslutande på samma asketiska väg, som han själf hade vandrat. Han, den starke, ville icke bära de

svagas skröpligheter och icke gifva efter i det minsta; hans försök att handhafva disciplinen med omutlig stränghet misslyckades också ibland de besynnerliga elementen i den nybildade kolonien samt framkallade emot honom befolkningens misstänksamhet och ovilja. Under denna tid var det, som Wesley fick lära sig inse, att han icke ännu förstod rätt att vinna människor för Herren, af hvilken han själf var fattad, och att "han, som skulle omvända andra, var ännu själf i behof af omvändelse".

Efter hvarjehanda motgångar i Georgia beslöt Wesley sig för att återvända till England, där han landsteg den 22 December 1737 efter en bortovaro af två år. Wesley ansåg dock icke, att hans amerikaresa var förfelad. Han tackade Gud, som fört honom dit i trots af alla hans föregående beslut. "Härigenom har Herren i någon mån förödmjukat mig och pröfvat mig samt visat mig hvad som fanns i mitt hjärta."

Mr. Whitefield, som inom kort uppträdde och predikade i Georgia, skrifver om honom: "Det arbete Mr. Wesley nedlagt i Amerika är outplånligt. Hans namn bevaras af folket i kär hågkomst; och han har lagt en grundval, som jag hoppas hvarken människor eller djäflar kunna rubba. O, att jag kunde följa honom, såsom han följde Kristus!"

Forts. i nästa n:r.

Korn åt små fåglar.

Af BROR ARVID.

Eldaren.

SOMMARENS varma dagar hade dröjt längre än vanligt, men slutligen kommo höstens kalla vindar och drefvo sommarens hetta ut på det vida hafvet. Jag stod i den kalla, mörka källaren för att göra upp eld under värmapparaten. Ved, papper och annat bränsle voro redan inlagda, och jag hade tändstickan i handen, färdig att antända. Min lille gosse, som var endast fyra och ett halft år gammal, stod bredvid mig med händerna fulla af hyfvelspån, som han skulle kasta på elden, när jag gaf honom ett tecken. Han fick hjälpa pappa, och däröfver kände han sig riktigt stolt. Han hade blifvit tillsagd att ej smutsa ned sina rena kläder, värе sig med bränslet eller genom att komma för nära ugnen. Han höll sig ju ganska renlig och snygg. Och nu väntade han otåligt på hvad som skulle ske. Det skulle bli mycket roligt.

Elden upptändes, lågorna började flamma och jag sade: "När jag nu öppnar luckan, skall du genast kasta in hyfvelspån, annars fylles rummet med rök". Detta var för gossen något nytt, hans första erfarenhet såsom eldare. Draget var starkt, så att lågorna flammade högt och upplyste det mörka källar-rummet, och hade en sådan verkan på den lille, att han glömde att kasta in sitt bränsle.

"Skynda dig", ropade jag, "medan luckan är öppen". Han kastade in en del, men en del föll på golfvet och något behöll han kvar i handen.

Gossen var naturligtvis förvirrad. Han skulle skynda sig med ett arbete, som var helt och hållet nytt för honom. Skulle han nu plocka upp det som fallit på golfvet, eller skulle han kasta in det som han höll kvar i handen? Elden rasade, röken hvirflade ut i rummet och fadren gaf sina be-

fallningar, men den lille visste knappast hvad han skulle göra. Han böjde sig för att taga upp det som fallit på golfvet, men i detsamma kom det som han höll i handen att vidröra den rena kavajen. Jag blef otålig, stängde luckan och röt till: "Se nu, hvad du gjort, se, hur du har smutsat ned din rena kavaj, sade jag dig icke, att om du gjorde så, fick du icke hjälpa pappa!"

Skamsen och förlägen såg han på mig ett ögonblick, släppte hvad han hade i händerna, sprang uppför trapporna till den öfre våningen, sökte upp sin mamma och med hufvudet i hennes knä brast han ut i gråt.

Nu var det min tur att tänka på hvad jag gjort. Hade han förbrutit sig? Nej, det var tvärtom min skuld. Jag borde ha vetat bättre, och ej fordrat af honom något som han ej kunde utföra. Han hade försökt göra sitt bästa. Han hade ej varit olydig, trotsig eller tanklös, han var helt enkelt förvirrad och nervös. Men det var jag, som ej hade behärskat mig.

Nästa höst skulle jag ha gifvit allt, om jag kunnat ha honom med mig som eldare. Men då var han i ett land, där ingen eld behöfves. Han var då hos en fader, som ej begår några misstag. Jag skulle så gärna ha visat honom, huru han kunde ha hjälpt mig, men det var då försent. Han behöfde ej min undervisning. Han har icke gått till öfre våningen för att gråta ut, utan till "hemmet därofvan" för att blanda sin röst med den jublande skaran vid Lammets tron. Han har gått hädan, men när jag tänker på det flydda, blir han min läromästare. Han behöfver ej elda i vårt kyliga hem, men hans minne uppvärmer mitt kalla hjärta.

P. D—s.

RIDA, RIDA RANKA.

En frukt af söndagsskolan.

Af L. S.

Det var afton. Dagens oro
Slumrat in, och allt var stilla,
Solen sjönk i guld och purpur
Och i gräset glänste redan
Tusende små silfverpärlor.
Blommorna från tufvan böjde
Hufvudet för västanfläkten,
Medan i den mörka skogen
Vakteln kallade sin maka.

Ensam gick jag öfver fälten,
Drömmande, försänkt i tankar,
Då mitt öra plötsligt nåddes
Af en sakta, ljuflig hviskning.
Vinden förde till mig orden
Af den blyga barnarösten:
"Gode Gud, ack, lär ock mamma
Känna dig och tro din kärlek".

Obemärkt jag böjde undan
Grenarna af hagtornshäcken,
Och framför mig låg på marken,
Knäböjd och med knäppta händer,
Liten pilt med ljusa lockar

Och en blick, hvari den klara
Himlen tycktes återspeglad,
Medan bleka, tunna kinder,
Blödande och nakna fötter
Och den lilla slitna jackan
Täljde mig den gamla sagan
Om ett lif i brist och armod.

Gossen reste sig från tufvan,
Sade högt sitt klara "amen",
Styrde sedan lätta stegen
Bort till hyddan, gömd i skogen.
Tyst jag följde honom efter,
Tills han vid en liten krökning
Utaf vägen blef mig varse.
"Barn, hvar bor din moder," sporde
Jag och räckte honom handen,
"Och hvar lärde du att bedja?"
Rosor sprungo fram på kinden
Och i ögat glänste tårar,
Då han svarade: "Där borta
Invid vägen bor min moder,
Men uti vår söndagsskola
Har jag hört om Jesu kärlek
Och hans villighet att hjälpa".
"Älskar du då Herren Jesus?"
Fortfor jag och strök de ljusa
Lockarna ur gossens panna.
— "O, jag vet ej, om jag gör det,
Men jag v i l l e gärna älska
Honom öfver allt på jorden,"
Ljöd helt tyst det blyga svaret.
"Älskar ej din mamma honom?"
Likt det täta majregn föllo

Nu hans tårar utför kinden,
Men han log så mildt och sade:
"Stackars mamma har ej suttit
På vår bänk i söndagsskolan,
Har ej läst de nådefulla
Ord, som Herren själf har talat,
Men jag vet, att då hon läst dem
Skall ock hon af glädje sjunga".

"Gud välsigne dig och gifve
Dig ditt hjärtas bön och önskan,"
Sade jag med hemlig undran.
Nu vi hunnit fram till hyddan,
Gossen gjorde tyst en bugning
Och försvann igenom dörren.

Månader förgingo. Åter
Förde Gud min väg till trakter
Kära genom rika minnen.
Så jag stod en annan afton
Utanför den gamla hyddan,
Undrande, om än jag skulle
Möta liten pilt där ute,
Men han kom ej, fast jag dröjde.
Långsamt steg jag öfver tröskeln,
Men där inne uti stugan
Fann jag blott den gamla modern.
Vid min fråga efter barnet
Log hon vemodsfullt och sade:
"Han har gått dit hem till Herren,
Men jag kan ej sörja honom;
Ty jag vet, att han är lycklig".

Och hon började berätta
Om hans korta lif på jorden,
Om hans gång till söndagsskolan,
Om de bibelspråk han lärde
Och de ljufliga små sånger,
Som han sedan sjöng i hemmet.
"Själf jag kände då ej Herren,"
Sade hon med tårfullt öga,
"Men min gosses stilla saktmod
Väckte underliga tankar
I mitt ofta sorgsna sinne.
'Knota icke, moder,' bad han
Mången gång, då hjärtats oro
Gaf sig luft i bitter klagan.
'O, var viss att Herren kommer
Med sin hjälp i rätta stunden.'
Och han kom — men ack, jag kände
Icke strax igen hans fotspår,
Ty han kom i storm och mörker.

Barnet sjuknade och febern
Rasade i hvarje åder,
Bröstet häfde sig af smärta,
Men ur ögat lyste ännu
Samma ljufva frid som fordom,
Och han nämnde sina kära
Bibelspråk från söndagsskolan,
Och bland andra särskildt detta:
'Den, som törstar, må han komma,
Den, som vill, o, må han taga
Lifvets vatten helt för intet'.
Och han lutade sitt hufvud
Såsom ofta mot min axel,
Men det blef därvid allt tyngre

Och han lyfte det ej åter
Förr än på den andra stranden.

Hårdt var slaget, och mitt hjärta
Vred sig kvidande därunder,
Och beständigt återljödo
Barnets ord uti mitt inre:
'Den, som törstar, må han komma,
Den, som vill, o, må han taga
Lifvets vatten helt för intet'.

Och jag kom — jag kom till Herren
Med min 'skuld allt upp till himlen',
Och han lyfte hela bördan
Ljufligt af de tyngda skuldror
Och gaf frid och salig hvila
Genom tron på nådesordet.
Sedan dess jag gläds i hoppet,
Bidande den stund, då Herren
Bjuder äfven mig att träda
Öfver tröskeln till hans rike."

Kvinnan teg och skymningsstunden
Bjöd mig vända om till hemmet;
Men jag tänkte: "O, hvad ljuflig
Frukt af ringa söndagsskolan!
Må den mana alla, alla,
Som så ut den ädla säden,
Att ej höra upp, ej tröttna,
Om det mången gång vill synas,
Såsom vore allt förgäfves.
Blott en själ för himlen vunnen
Är ju mer än hela världen!"

Tiberias och sjön Genesaret

Från Prof. Melanders bok "Genom Bibelns Länder".

Bibelns Länder

AF EMANUEL SCHMIDT, Ph. D.

Kapitlet VI.

Klimat och årstider.

PALESTINAS klimat är lika skiftande som dess berg och dalar växla, från den tropiska hettan vid Döda Hafvets strand till vinterns köld på det snökrönta Hermon. Sålunda finna vi fyra omväxlingar i klimatet mellan Medelhafvet och den Arabiska Öknen. Utefter kusten är samma semi-tropiska klimat som på Sicilien och för öfrigt i Medelhafsländerna. Här är temperaturen under året i medeltal 70° Fahrenheit. Termometern sjunker dock ibland så lågt som 50° och höjer sig ofta ända upp till 85°. Här växa citroner och apelsiner, till och med palmen förekommer så långt norr som Sidon, ehuru den ej bär någon frukt; meloner odlas i stor skala, och granatbuskar påträffas äfven. Skörden inträffar här något tidigare än på höglandet.

Den semi-tropiska zonen.

Nästa klimatiska zon, den tempererade, finna vi på den Västra bergskedjan och Judeens högland. Temperaturen i Jerusalem, som är ungefär densamma som på detta högland i allmänhet, är i medeltal 62° Fahrenheit, men det händer ej sällan, att termometern sjunker under fryspunkten, men äfven om snö faller, ligger den ej kvar någon längre tid. Detta är det mest passande klimat för drufvor, fikon och oliver. Bergens sluttningar voro under den bibliska tiden beklädda med prunkande vingårdar, men under turkarnas regering har vinodlingen såväl som allt annat

Den tempererade zonen.

åkerbruk vanskötts. Dock har under de sista årtiondena denna odling åter uppblomstrat, sedan europeer ha flyttat in och tagit upp detta arbete, och vår tids bästa viner komma härifrån.

När man stiger ned från den Västra bergskedjan till Jordandalen och Döda Hafvet, kommer man in i den tropiska zonen. Här möter oss en evig sommar. Äfven om det fallit snö, när man lämnade Jerusalem, torde det här vara lika varmt som vid ekvatorn. Termometern faller sällan så lågt som 77° och höjer sig ofta ända upp till 130°. Växtligheten och djurvärlden i denna djupa dalsänkning motsvara äfven tropikernas. Papyrus växer i myckenhet på västra sidan af det Galileiska Hafvet, och utmed Jordanens stränder påträffas många tropiska trädslag. Vilda djur visa sig äfven, såsom sjakaler, hyenor, vildsvin, stenbockar och leoparder, samt fåglar och insekter af samma slag som förekomma i Indien, Central-Afrika och andra tropiska länder.

Den tropiska zonen.

På den östra sidan om Jordandalen inträder man åter i den tempererade zonen, men här äro växlingarna i klimatet mera våldsamma. Termometern faller ofta under fryspunkten vid nattetid och höjer sig under dagen till 80°. Bergen äro om vintern betäckta med snö. På Hermon och Libanon kan man se snö hela året om. Sålunda finna vi i detta lilla land alla klimatförhållanden, under hvilka jordens olika folk och stammar lefva. Intet under då, om Böckernas Bok innehåller naturbeskrifningar, som tilltala alla, hvarhelst de än må ha sitt hemvist.

Den tempererade zonen igen.

De judiska rabbinerna nämna sex årstider: 1) Såningstiden, 2) Vintern, 3) Kölden, 4) Skörden, 5) Värmen, 6) Sommarn. Denna uppdelning är dock ganska godtycklig, troligen grundad på uttrycken i 1 Moseb. 8: 22. Vintern börjar vanligen i December eller något tidigare, och i Januari rasa väldiga stormar och strida regnskurar falla. Arlaregnet (5 Moseb. 11: 14) inträffar vid dagjämningstiden på hösten och serlaregnet vid dagjämningen på våren. I Mars månad börjar

Årstiderna.

våren, och April är gräsets och blommornas tid. I Maj börjar den heta östanvinden att blåsa, som torkar upp all växtlighet och gröda. Hettan tilltager under Juni, Juli, Augusti och September, och i Oktober är landet alldeles upptorkadt. Häftiga åskstormar uppstiga plötsligt under skördetiden i Juni. Häftiga hvirfvelvindar, fyllda med damm, sopa fram öfver slätterna, isynnerhet i Bashan, under den heta årstiden.

Det är helt naturligt, att ett land med många klimat måste ha en lång skördetid. I lägre Jordandalen börjar skörden i slutet af Mars, på Judeens högland nästan en månad senare och i Libanon-distriktet ej förrän i Juni och Juli. I Januari mogna citroner och apelsiner; i Maj, aprikoser; i Juni, fikon, körsbär och plommon; i Augusti och September afslutas skörden med drufvornas insamling.

I verkligheten är det dock endast två årstider i Palestina, regntiden och den torra årstiden, och dessa bero på den vind som blåser. När vinden kommer från väster medför den riklig fuktighet från hafvet, bevattnar landet med ymnigt regn och dagg, och gör det till ett Eden af underbar skönhet. När vinden blåser från öster medför den endast hetta och damm från den Arabiska Öknen; gräset förbrännes, blommorna vissna, buskar och blad torka bort, och landet förvandlas till en dyster ödemark.

Infödda kristna kvinnor i Indien.

KVINNAN

i Brahmas, Buddhas och Muhameds länder.

Iakttagelser och studier i Orienten af *Ganga*.

SJUNDE KAPITLET.

Kvinnan bland Himalayabergen: Kaschmir-, Garwhal- och Lepcha-kvinnor. — Skolverksamheten i Indien. — Zenánamissionen. — Infödda bibelkvinnor. — Indiska kvinnliga filosofie kandidater. — Miss Chandra Mukhi Bose, Fil. Dr. — Diagram.

"Hafva vi sett solen uppgå, så vore det klenmodigt, att ej kunna vänta och tro, att den skall genomlysa skuggorna på jorden, äfven dem som de stora bergen kasta." FR. BREMER.

HIMALAYAKVINNAN eller, som hon kallas på hinduspråket, "phahari-aurat", skiljer sig ganska mycket från kvinnan i det egentliga Indien, d. v. s. slättlandet. I synnerhet utgör den vackra Kaschmirkvinnan ett af undantagen. I Kaschmirs undersköna alpvärld råder ej så strängt kastväsende, icke heller håller man så noga på harem. Klädedräkten skiljer sig ock ganska mycket från kvinnornas i det öfriga Indien. Likaså är förhållandet bland öfriga bergsfolk, bland hvilka må exempelvis nämnas garwhaliserna.

I Garwhal, hinduernas heliga land, där Gangesfloden har sin upprinnelse och dit pilgrimer vallfärda från alla trakter af Indien, finnes knappt ett harem. Ett sådant äges blott af fursten — Maharajah Kharta Sha — samt af hofvets medlemmar och den

högsta aristokratien. Rajmatta från Mukba, öfre Garwhal, hvars fotografi bifogas här nedan, är, ehuru af hög kast, fullkomligt fri och får röra sig, som hon vill. Kvinnorna i Garwhal äro iklädda turban, och de smycken vi se fröken Rajmatta bära äro värda tusentals kronor. Särdeles dyrbart är det ena halsbandet, som utgöres af guldmynt från olika delar af världen. Hon sätter stort

Rajmatta. Garwhaldam af hög kast.

värde på sina smycken och brukar ofta säga till mig, att hon undrade hvarför icke europeiska kvinnor skaffade sig sådana där grannlåter.

Ehuru Garwhalkvinnorna öfver hufvud taget åtnjuta stor frihet, äro de dock ganska okunniga, emedan knappt några skolor finnas i landet utom i hufvudstaden Tehri.

En annan bergstam, fastän af mongoliskt ursprung, är det s. k. Lepcha-folket, som bebor Sikkim norr om Bengalen. Allt

Drottningen af Sikkim.

Lepcha-vattenbärerska.

Kashmir-kvinna.

hvad harem och afstängdhet heter, är för Lepcha-kvinnan obekant. Detta gäller från drottningen af Sikkim till den simplaste vattenbärerska i hennes lilla rike.

Kaschmirkvinna sedd på ryggen.

* * *

Glädjande nog göres mycket för Indiens arma, lidande kvinnor, fastän det blott så småningom går att omskapa ett helt land. Det lyckas nog ej i vår tid. Dock skall det helt visst ske framdeles.

Ibland hinduernas cirka 145 miljoner kvinnor verka omkring åtta hundra zenána-missionärer, antingen som lärarinnor eller läkare och sjuksköterskor. I sanning, det är dock blott som en droppe i hafvet.

Den första skola för flickor öppnades i Indien af missionär Carey år 1811, och den första kvinnliga missionären började sitt arbete där 1823. Men zenána-arbetet upptogs ej förrän för femtio år sedan. Det har varit ett hårdt arbete, som kräft mycket tålamod, att besöka dessa harem dag efter dag för att undervisa deras förslöade invånare, som äro mycket okunnigare, än vi kunna göra oss en föreställning om. Svårigheterna voro stora, isynnerhet i början, att ens få tillträde, och än svårare var det att få några flickor att besöka skolorna. Men det har ändock gått framåt. Nu finnes det till och med infödda zenána-missionärer. Det är intressant att se dem ute i sina s. k. gari (vagnar). De hafva tagit ett efter hinduiskt åskådningssätt synnerligen vågadt steg då de begifvit sig ut ur sina harem för att undervisa andra.

Zenana-missionär på besök i ett harem.

Det är en förvånansvärd skillnad emellan den kristna och den hedniska kvinnan i Indien. Till och med blott ett fotografi gifver ett talande vittnesbörd därom.

En af den engelska regeringens flickskolor.

Infödda Zenana-missionärer med sina Biblar.

Kristna flickor i Lucknow, Indien

Dessa äro intelligenta, förhoppningsfulla, friska och lyckliga. Man läser i deras ansikten att en ny, rik värld öppnat sig för dem.

Det finnes ock i Indien några få högre läroanstalter för kvinnor. Flera hafva där aflagt filosofie kandidatexamen. Närmare fyra hundra infödda kvinnor studera vid indiska universitet — ändå en god början, ehuru det ju ej är mycket, jämfördt med hundratals miljoner i okunnighet. Den första indiska kvinna, som tog filosofie doktorsgraden i Indien, var Miss Chandra Mukhi Bose. Hon är en kvinna af framstående intelligens och begåfning, och när man ser och talar med henne, kommer man oemotståndligt att tänka på, hvad Indiens kvinnor kunde blifva.

Miss Chandra Mukhi Bose, Fil. Dr.

Diagrammet å nästa sida representerar de cirka 145 miljoner kvinnor och flickor, som finnas i Indien. Hvarje fyrkant motsvarar ¼ miljon. De hundra fyrkanterna i midten utmärka Indiens tjugofem miljoner änkor. De tre grå fyrkanterna på sidan angifva det antal kvinnor, som kunna antingen läsa eller skrifva eller äro i tillfälle att besöka skolor. Alla de öfriga 144 miljonerna äro i djupaste okunnighet. — Om vi kunde räkna Rysslands undersåter från St.

Petersburg till Wladivostok och vidare Skotlands, Irlands, Wales samt Sveriges och Norges befolkning, så skulle vi just hafva kommit upp till antalet af kvinnor och flickor, som finnas i Indien. Hvilket oerhördt antal!

Ur "On the Roof", Okt. 1898.

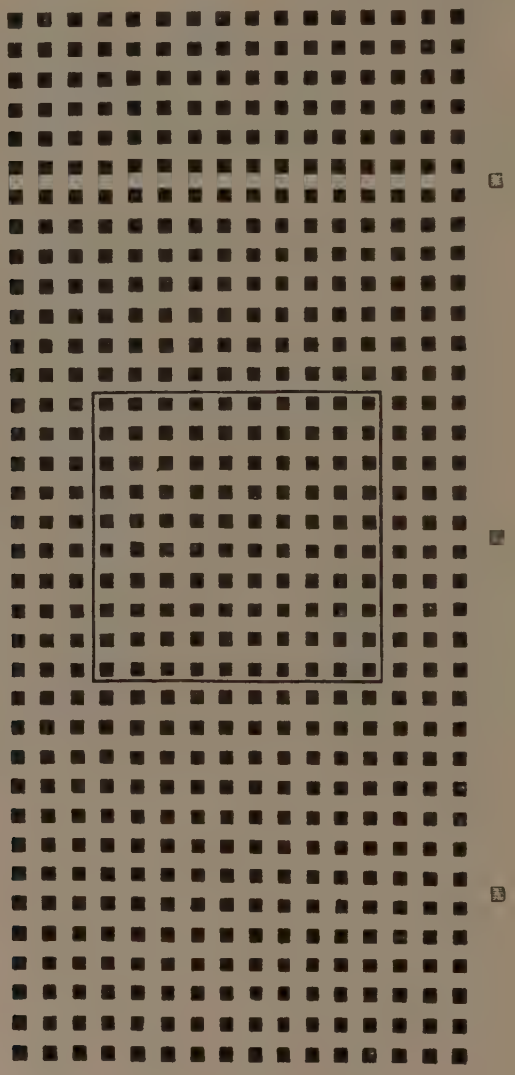

Among Swedish Authors.

*Why does it sigh so heavy in the forest?**)

By B. E. Malmström.

A little lad is sitting a bleak, autumnal even
In quiet playing by a yellow lind;
He sees the lighted windows above him in the heaven,
And hears the leaves in prattle on the wind;
But while he sits in fancy and many visions sees,
The even of September grows darker in the trees;
Then does it sigh so heavy in the forest.

The little lad he listened, becoming sad in mood,
Then rose and ran along the path in haste;
He thought dark thoughts of evil that froze his very blood,
And went astray upon the heather waste;
He thought then of his father, his mother, sisters dear:
"God help me who am little, I would I were not here!"
Then does it sigh so heavy in the forest.

The moon ascends now softly from out the cloudy rift,
And casts its silver mantle o'er the earth;
The frightened shadows hurry to the mountain basis swift,
And elfish trolls are flitting to the north;

*) Copyrighted 1882. Used by permission of Dr. Frederick Peterson.

The mountain summits gleam, but the wildwood it is murk,
And owls pour forth their dirges within the rainy birk;
Then does it sigh so heavy in the forest.

The little lad then hastened across the woodland wide,
And thought of many an olden fairy lay,
While night went on and over the stars of heaven did glide,
But from his homeward path he went astray.
"Ye gentle stars above me, that move so loftily,
Ye withered little blossoms, O tell it, tell it me,
Who was it sighed so heavy in the forest?"

But all the stars were silent and little blossoms still,
And many tears of bitterness he shed;
Then came he to an elf-grot, with winged swiftness, till
He stood amidst their airy ring and said:
"O ye that move in dances on the heather-growing lea,
Ye beautiful small sisters, O, tell it, tell it me,
Who was it sighed so heavy in the forest?"

The little queen of elfins now in her smiling way
Caressed the lad upon his rosy cheek:
"Weep not, thou pretty lost one, although so far astray,
Although so frightened in the woodland bleak,
But sit here on the greensward of the heather-growing lea,
And dry thine eyes so tearful and I will tell to thee
Who was that sighed so heavy in the forest.

When night descends serenely upon the land and deep,
And noisy day begins to vanish slow,
And under neath the green isle the billows go to sleep,
And all the beauteous stars commence to glow—
Then mirror clear and beaming becomes the heavenly dome,
And hosts of kindly angels beneath it mutely roam
And weep their silver tears upon the earth.

Then sees in heaven's great mirror, poor earth, her form of sin,
And finds herself a black and spurned abode;
She reckons up her sins and all murders, lies within,
Of which a thousand years have formed her load;
And through her vital marrow death's shudders tremble then,
Confesses every mountain and prays then every glen,
Then does it sigh so heavy in the forest."

"Have thanks, thou queen of elfins! I shall forget no more,
Nor shall I fear my homeward way to go;
Lo! There the moon beams brightly upon my path before.
Farewell! We shall not soon forget, I know,
Each other, and though lowly and very poor I be,
Yet unto God I promise that never shall for me
It sigh so heavy in the forest."

MY MOTHER'S WILL.

By Carl Pontus Wikner.

(CONTINUED.)

"What would that be, Kallias?"

"That which is the object of your fatherly love, the noble creation of your lofty thoughts, in short, your conception of the world, which you have set forth in this book."

"Why so, Kallias? It is almost, I might say, the goddess' own work."

"Perhaps you are right in that. Perhaps also there is some other deity that carries bow and arrows."

"Yes, Apollo, but he is Artemis' brother."

"Right, and he will save what she loves. I do not know as yet the contents of your book, but if it should be such, that he who

forms his life according to it, can never come to a real purity of soul, what then?"

"That is impossible, for the soul's purity is the book's very aim. It will show him the correct way."

"Its aim? But does it succeed, too?"

"I believe it does."

"I do not believe it."

"But why?"

"That I cannot tell you, until I have read the book."

"You must read it at once."

"I will read it, when we come to Ephesus."

"No, you must read it now. You must begin, before the sun goes down."

"As you please. I shall have a companion in my niece. She has a sharp eye for such faults as I think I shall find in the book."

"Arete,—yes; she once had; now Arete is a Christian. Yes, Kallias, let Arete read the book! Perhaps," Adeimantos continued with a beaming face, "perhaps

MY MOTHER'S WILL.

she will in this way be brought back again. I shall be the means of Arete's salvation. That would be a heavenly calling to fulfil. But tell me, Kallias, does Arete know, that I am on board the ship?"

"Yes, it is chiefly on this account she does not show herself."

"Does she hate me, Kallias?"

"She loves all men, and consequently you, too."

"Only in such a way as she loves other men?"

"*Ismene* loves you above all in the world."

"Yes,—Ismene loves me—oh, Kallias, there is in your speech something of the silver clang of the bow of Artemis."

"Then the bow is probably tightly strung, Adeimantos."

"Yes, and the arrow is ready. I know, that it is directed towards my heart."

"With God's help it shall hit it."

"You speak strange words. But I shall be victorious, Kallias. I will go down and get the book for you."

MY MOTHER'S WILL.

Adeimantos went below, and returned in a minute or two, bringing with him a little roll of parchment with golden bosses, and tied with a purple ribbon. It was the young philosopher's masterpiece, "Artemis, or Concerning Purity of Soul". It was the book which was to aid in bringing on the new day. Kallias received it and said:

"I thank you, Adeimantos. To-morrow we will talk further about this. But in case it shall be shown, that the way you have pointed out in this book, never attains to the goal, will you then love purity and holiness so earnestly as to sacrifice your book?"

"The very moment I am convinced of it, I will throw the book into the sea, and create a new way, erect a new building of thought."

"Good, but if this, too, should show itself incapable of being a temple of the deity of purity and holiness?"

"Then I would build still another."

MY MOTHER'S WILL.

"Good, but if even this one should prove unsatisfactory, and perchance another had already built a temple———."

"Kallias, perhaps you———?"

"Oh no, Adeimantos, but if another already has built a temple, in which a child of God can worship in spirit and in truth, would you then be willing to leave all your temple-buildings, and kneel in that temple, to the holy walls of which your own wisdom has not helped to bring a single stone?"

To oe continued.

Akta på annonsafdelningen.

Skrif efter katalog.

Subskriptions-afgiften för Hemmets Vän för detta och kommande år mottages med tacksamhet.

"Indian Summer."

HEMMETS VÄN.

KÄRLEK OCH FRID, SANNING OCH RÄTT.

VOL. I. NOVEMBER 1903. NO. 11.

Minnetonka.

Af Axel Fredholm.

Dig Minnetonka, drottning ibland sjöar,
Åt dig jag ägna vill en enkel sång!
Med dina vikar, holmar, skär och öar
Du tjusat vandraren så mången gång.
Och undersköna äro dina stränder,
Din böljesång är lekande och mild.
När morgonrodna'n solens fackla tänder
Huŭ skönt du återgifver hennes bild.

Jag sett hur ljusets strålar lätt sig bryta
Uti din silfverspegel klar och ren.
Och drömmandè jag gungat på din yta
Så mången stilla kväll i månens sken.
Och då de höga stjärnor börjat glimma
Och skogen stått så lugn och allvarsam,
Jag tyckt mig se ur sagodunkel dimma
De gamla röda hjältar träda fram.

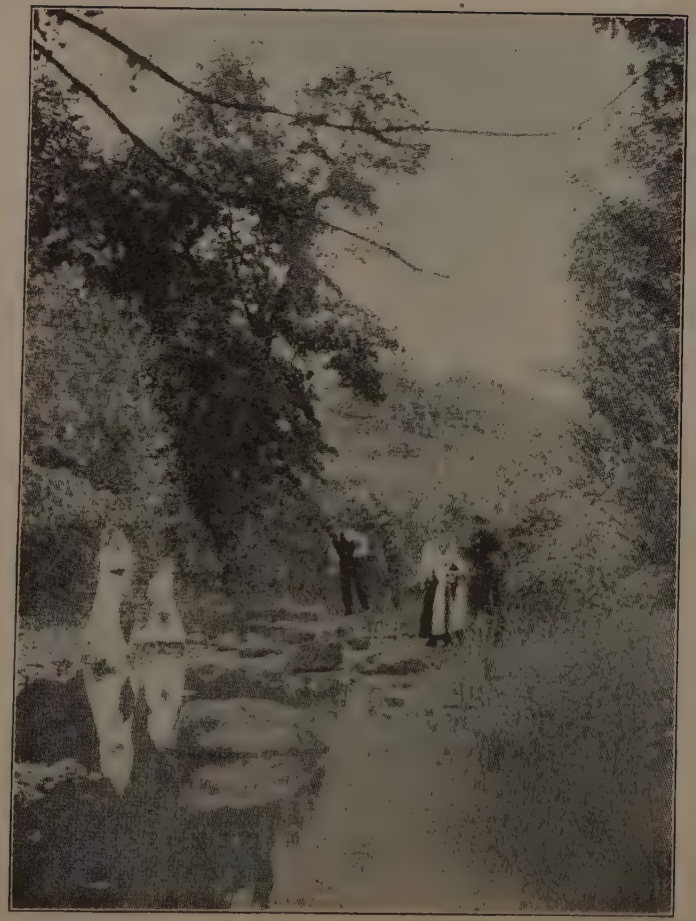

Vyer från Minnetonka.

Jag tyckt mig se dem genom skogen ila
Bort för att hämnas en fiendtlig stam,
Jag tyckt mig se dem under träden hvila
Och i kanot på böljan hasta fram.
I mörkret onda andars gång de ana
Och smyga skyggt omkring på skuggig strand.
De spänna bågen, stanna, lyssna, spana
Och två i bäcken blodbesudlad hand.

Men drömmen blott. Förgången är den tiden.
Allt är helt annorlunda nu än då.
Den är för länge sedan slutad, striden.
Nu vackra villor invid stranden stå.
Den vilda skönhet, tämd af konst och snille,
Till hjärtat talar med en kraftig röst.
Ack, om jag finge, här jag dröja ville,
Förbidande i stillhet lifvets höst.

Dig, Minnetonka, drottning ibland sjöar,
Åt dig jag ägnar denna enkla sång.
Med dina vikar, holmar, skär och öar
Du tjusat vandraren så mången gång.
Hur blid du är uti din sommarfägring,
Hur praktfull i din hvita vinterskrud!
Du för mitt minne står liksom en hägring
Och lär mig tänka på allt skönt och — Gud.

Chicago — ett nutidens under.

III. Den nya världsstaden.

Så snart det blef kändt, att Chicago skulle återuppbyggas, började en tid af den lifligaste verksamhet. Det myckna arbetet drog skaror af folk till Chicago. Det har beräknats, att under de första två åren efter branden utfördes byggnadsarbeten till ett värde af öfver $50,000,000. Den egentliga affärscentern utvidgades, och man sökte i allmänhet uppföra eldfasta byggnader. Försiktighetsmått vidtogos för att göra en sådan olycka omöjlig för all framtid. Förbättringar gjordes vid uppförandet af de nya vattenverken. Brandkåren omorganiserades, så att Chicago för närvarande äger det bästa brandkårssystem i världen.

Sedan följde en period af den största utveckling ett samhälle någonsin skådat. Under de goda tiderna inströmmade tusenden från alla håll och länder, och Chicago blef centralpunkten. Alla kunde icke finna rum inom stadens gränser, hvarför ganska stora förstäder växte upp rundt omkring Chicago. Dessa ha nu, med endast några få undantag, lagts till Chicago. Sålunda utvidgades stadens ytinnehåll, och förökades dess invånareantal, genom en serie af annekteringar. Följande tabell visar denna förvånande utveckling:

	Kvadratmil.	Befolkning.
1835 (den ursprungliga staden)	2.55	——
1837	10.70	4.170
1853	17.93	59.130
1864	35.75	169.353
1888	43.94	802.651
1890	176.08	1.208.669
1896	186.13	1.600.413
1900	190.64	öfver 2.000.000

År 1893 ägde den stora världsutställningen rum i Chicago. Den förlades till den undersköna Jackson Park invid Michigan-sjön. De landspekulationer, som föregingo världsutställningen, bidrogo i icke ringa mån till Chicagos utveckling. Tomter i närheten af utställningsplatsen, som förut varit af ringa värde, såldes till oerhörda priser. University of Chicago hade här vid denna tid uppfört sin första byggnad, och efter utställningens slut uppväxte i trakten, mycket på grund af landspekulationerna, men äfven till följd af universitetets läge, en af de finaste stadsdelarna i Chicago. Många voro de, som på dessa landaffärer gjorde sig förmögna.

Men helt plötsligt kom den förskräckliga, finansiella krisen och med den de hårda tiderna, hvilka drabbade Chicago kanske värre än någon annan stad, men Chicago var dock stark nog att stå profvet. Under de senaste årens goda tider har den unga världsstaden påtagit en ny dräkt. De gamla affärsbyggnaderna hafva nedrifvits och nya, tidsenliga "skyskrapare" hafva tagit deras plats. Den lifligaste affärsverksamhet har försports, och en tid af underbara omdaningar på nästan alla områden har inträdt.

IV. Chicagos parker och bulevarder.

"Chicago är en stor och smutsig stad," är den allmänt gängse meningen i landet, hvarhelst man kommer. Det är väl sannt, att Chicago ej är så ren, som många af Österns städer, men orsaken ligger mestadels i att utvecklingen har varit hastigare än förmågan att taga vara på en gatulängd af tio tusen mil. Låt Chicago uppnå samma ålder, som hennes systerstäder i Östern, och man skall då spåra en himmelsvid skillnad. Och dock, trots

Blomsterplanteringar i Humboldt Park.

all sin smuts och rök, finns det näppeligen en stad, som gjort så mycket för sina invånares välbefinnande som Chicago. Dess gator äro bredare än i andra städer. Det finnes riklig tillgång på ljus och luft, för att ej säga "vind". Dess befolkning bor ej så hopträngd. Det finns bättre tillfällen att förskaffa sig egna hem i de sköna förstäderna. Och sedan — har Chicago flera, bättre och större parker och bulevarder än någon annan stad i landet.

Den äldsta och måhända vackraste parken i hela staden är *Lincoln Park*. Den ligger utmed Michigan-sjön endast två mil från affärscentern. Ett stort stycke land inköptes af staden år 1852, men det var ej från början afsedt för en park. Det var samma år, som kolerapesten hemsökte staden, och det ofvan nämnda området skulle då sättas å sido för begrafningsplats, hospital och karantän. Ett hospital uppfördes äfven, men det nedrefs år 1870. Begrafningsplatsen användes ända till år 1866. Sedan förvandlades detta land till en park, men lång tid förflöt, innan man behagade göra den till hvad den nu är, en af landets skönaste lustgårdar.

På Västsidan äro tre större parkanläggningar, Humboldt, Garfield och Douglas Park. Washington och Jackson Park äro på Sydsidan. Den senare är beryktad sedan världsutställningens dagar. Förutom dessa sex större, äger Chicago äfven ett stort antal smärre parker såsom Union, Jefferson, Vernon, Wicker, Campbell, Shedd's samt Washington och Douglas Squares. Alla dessa parker äro sammanbundna medelst storslagna bulevarder rundt om hela staden. (Se vyerna äfven i förra numret).

Ett sådant parksystem är en stor välsignelse för stadens befolkning. Det gör snart sagdt detsamma, i hvilken stadsdel man slagit ned sina bopålar, så kan man på endast några få minuter komma till någon af dessa väl skötta och uppfriskande parker. I de flesta af dessa finnas stora konservatorier, och i några påträffar man fria badinrättningar. Sjöarna förete de lifligaste scener med hundratals småbåtar om sommaren och tusentals skridskoåkare om vintern. Den friska vinden från sjön och de sköna parkerna och bulevarderna utöfva ett så välgörande inflytande på stadens hälsotillstånd, att Chicago, ehuru otroligt, dock är världens hälsosammaste storstad. Dödligheten är mindre här än i någon annan stad af samma storlek.

V. Chicagos publika byggnader.

Hvarje samhälle borde sätta sin stolthet i att uppföra sköna, ändamålsenliga och bastanta publika byggnader. Äfven häri har Chicago visat sin förmåga, utom i ett enda fall, och detta, sorgligt nog, gäller dess förnämsta

Union Park.

Humboldt Park, Chicago.

byggnad, *City Hall*. Planen för denna byggnad var god och ändamålsenlig, men på grund af fusk i arbetet ser den redan förfallen ut, och är hellre en skam än en ära för Chicago. Denna stad förtjänar att äga ett bättre rådhus.

Det nya *Postkontoret* (hvars bild är att finna på första sidan af Hemmets Väns Oktobernummer) har länge varit under uppförande och kommer troligen att i arkitektoniskt hänseende bli en af Amerikas skönaste byggnader. Den är uppförd på ett helt kvarter, med fyra flyglar i grekisk stil och en ofantlig dôm i centern. Det förspörjes dock af sakkunnige, att den ej hinner att bli färdig, förrän den är för liten.

Chicagos bibliotek förtjäna äfven att omnämnas. *Newberry Library* på Nordsidan har ett förträffligt läge invid Washington Square och är en skön och imponerande byggnad. *Crerar Library* äger ännu ej någon egen byggnad utan är inhyrdt hos firman Marshall Field & Co. *Chicago Public Library* ligger i själfva hjärtat af staden midt emot Lake Front Park. Byggnadens yttre är föga imponerande. Man känner sig nästan besviken, när man betraktar den från gatan, men inkommen gripes man af häpnad öfver dess skönhet och prakt. Man synes på en gång förflyttad till diktens och sagans land. Väggar, tak, golf, trappor och balustrader äro af den renaste, hvita marmor med de härligaste inläggningar i alla regnbågens färger, och betraktar man dessa noga, varseblifver man glänsande namnteckningar. Sagans, historiens, litteraturens och vetenskapens förnämsta målsmän hafva här sina namn inlagda med guld i marmor. Går man sedan upp i den stora rotundan, där böckerna ut- och inlämnas, vandrar man genom de stora lässalarna, försedda med nutidens bekvämligheter, stiger man slutligen ned till de historiska minnessalarna, prunkande i all sin storslagenhet, kan man ej annat än förvånas öfver vår tids altruistiska anda, som framtrollat ett sådant konstens mästerverk, ett litteraturens palats, midt i den bullrande världsstaden, öppet för alla med all sin skönhet och bekvämlighet och framför allt sin rika samling af böcker från världens alla länder. Säg aldrig att man ej har några tillfällen i vår tid!

Det utmärkta *Field Columbian Museum* är delvis en kvarlämning af den stora världsutställningen 1893. Det är nu förlagdt till *Konstbyggnaden*, den enda kvarblifna af de större utställningsbyggnaderna, men troligen kommer det att snart flyttas till en mera tidsenlig och bastantare byggnad vid Lake Front.

The Art Institute är ej särdeles stort, men ganska intressant. Dess byggnad har ett förträffligt läge på Lake Front.

University of Chicago.

University Tower and Commands on the left. The Clubhouse and Mandel Hall on the right.

VI. Chicago — ett lärdomscentrum.

Det är helt naturligt, att i vår tid hvarje större stad är ett centrum för lärdom och bildning. Men detta är sannt i en dubbel bemärkelse om Chicago, ty få, äfven bland de stora världsstäderna, torde kunna mäta sig med Chicago äfven på detta område. Förutom ett väl ordnadt system af publika skolor och högskolor, samt ett stort antal medicinska, tekniska, lag- och affärsskolor, äro här förlagda flera af de större kyrkosamfundens teologiska seminarier och tvenne universitet.

Luteranerna ha sitt seminarium i Lake View; presbyterianerna äga McCormick Theological Seminary, äfven i Lake View; Chicago Theological Seminary, på Västsidan vid Union Park, tillhör kongregationalisterna; metodisterna ha sitt Garrett Biblical Institute i samband med Northwestern University i Evanston, en af Chicagos skönaste förstäder, och baptisterna ha University of Chicago, vid Midway mellan Washington och Jackson Park. I ett föregående nummer finns en beskrifning öfver de svenska kyrkosamfundens olika skolor, och man ser där, att rätt många af dessa äro förlagda till Chicago.

De tvenne största af dessa läroverk äro Northwestern University och University of Chicago. Det förra har ett underskönt läge vid Michigansjön, är väl utstyrdt och utöfvar ett ofantligt inflytande i sitt samfund.

Hvad angår University of Chicago har man aldrig förr i bildningens historia sett dess motstycke. Det öppnades för något öfver tio år sedan, under President W. R. Harpers ledning, med mer än ett halft tusen studenter. Det har sedan vuxit upp till ett af världens största universitet. Det har en grundfond på många miljoner och många af världens bästa förmågor ha flockat sig omkring dess standar. Universitetet äger nu nästan hela landområdet utmed Midway mellan Washington och Jackson Park, där den ena storslagna byggnaden efter den andra uppföres. Det har dessutom Rush Medical College på Västsidan och Yerkes Astronomical Observatory vid Lake Geneva, det största i världen. Så länge Dr. Harper är president, kommer nog universitetet att ständigt utvidgas. Vid tio-årsfesten uttryckte han sin önskan, att en gång kunna visa hvad ett universitet med en grundfond på $50,000,000 kunde uträtta. Ske alltså! Chicago torde då bli äfven den lärda världens medelpunkt.

VII. Chicagos sociala förhållanden.

Dr. Johnson brukade säga: "Chicago är en stor och syndig stad," och det är sannt. Näppeligen torde väl finnas en stad, där så många och djärfva brott begås, och där brottslingarna så lätt slippa undan, som i Chicago.

Dess polisstyrka är helt och hållet otillräcklig. Och hur kan man vänta annat med sådana åldermän. För endast några år sedan voro alla medlemmarna i den komité, som bestämmer krog-"licence", krögare, och några af dem höllo bordeller i samband med krogarna, hvilket är mot lagen. Sedan dess ha visserligen många goda och ädla män invalts till medlemmar af stadsrådet. Och dock torde väl förhållandet vara långt ifrån prisvärdt, när borgmästare Harrison fann för godt att för några dagar sedan påstå, att det ej finnes ett enda departement, där ej "grafting", hemliga stölder, ägde rum. Önskligt vore ock, om den af borgmästaren tillsatta undersökningskomitén komme att grundligt granska förhållandena och vidtaga tillbörlig rensning.

Den öfver hela landet pågående striden mellan kapitalister och arbetare tyckes ha nått sin brännpunkt i Chicago. Det finnes ej en plats i landet, där båda partierna äro så starkt organiserade som här. Måtte blott striden inskränka sig till endast tankeutbyte, ty skulle den taga en våldsam form, är det troligt, att Chicago finge skåda en tragedi. som blefve enastående i världshistorien. Det torde dock ej komma därhän. Någonting liknande den franska revolutionen kan ej upprepas i Chicago. Förhållandena äro i många stycken olika. Skulle spänningen bli för stark, finnas nu vissa säkerhetsventiler. Den förnämsta af dessa torde vara den allmänna skolbildningen äfven bland arbetsklasserna. Arbetaren äger tillfällen till utveckling i vår tid som aldrig tillförene. Hans skarpsinta, ojäfaktiga argument skänka honom allmänhetens sympati. Han äger vidare den fria rösträtten, och vid valurnan kommer hädanefter arbetarens strid att utkämpas. Tager striden en sådan form, äger Chicago de ypperligaste tillfällen till grundlig förberedelse. Men den bästa af alla säkerhetsventiler är dock Mästarens gyllene regel: "Hvad I viljen, att människorna skola göra Eder, det gören I ock dem". Bär han detta i sitt sköldemärke och i sitt hjärta, skall en ny dag randas för Chicagos municipala lif; det skall bli slut på dessa pinsamma, sociala misshälligheter.

VIII. Chicago, en framtidens stad.

Hundra år är en kort tidrymd i en världsstads historia. Och dock är denna period lång nog för att fostra de tendenser, som skola afgöra hans framtida öde. Oaktadt Chicago utvecklats med hänsyn till ytinnehåll på ett nästan otroligt sätt, finnes det ingen orsak, hvarför ej denna tillväxt skulle stadigt fortgå. Med förbättrade kommunikationer kan man bo på rätt långa afstånd och dock uträtta sitt arbete i staden. På så sätt skulle nya förstäder uppstå, hvilka i sin tur skulle tilläggas jättestaden. När

dess kosmopolitiska befolkning under tidernas lopp erhållit styrka och intelligens genom tillsatsen af nytt och kraftigt blod, skall ett släkte uppstå, som med stegrad beslutsamhet skall bära "*I will*" som ett motto i sitt sköldemärke, samt rikta hela sin personlighet mot det goda och det ädla för att omdana samhällets sociala förhållanden och kämpa för upplysning och sann kristendom. Kraften af dess inflytande skall sträcka sig till landets och världens mest aflägsna trakter, och folken skola vid dess fötter mottaga ny inspiration för det rätta och sanna.

REDAKTIONEN.

Vyer i Chicago.

Blodbadet vid Fort Dearborn.

Af ett ögonvittne, Mrs. Helm, Mr. John Kinzies styfdotter.

NÄR truppperna lämnade fästningen, spelade musikbandet Dödsmarschen. De tågade framåt i militärisk ordning och med högtidlig uppsyn. Kapten Wells tog ledningen i spetsen för sitt lilla band af Miami-indianer. Han hade målat sitt ansikte svart, innan han lämnade fästningen, såsom ett tecken af sitt öfverhängande öde. De togo vägen längs sjöstranden. När de hade uppnått den punkt, där sandkullarna höjde sig mellan prärien och stranden, höllo sig Pottawattami-indianerna, 500 till antalet, till den jämna prärien, under det att amerikanerna och Miami-indianerna fortsatte längs stranden.

Vi hade marscherat omkring en och en half mil, när kapten Wells, som hade ridit något framom med sina män, kom rusande tillbaka. "De ämna anfalla oss," ropade han, "intag genast en fördelaktig ställning och anfall dem!"

Knappast hade orden uttalats, förrän en salva mötte oss från sandkullarna. Trupperna ordnade sig i linje och hastade uppför sandbanken. På vägen upp föll en man, en gamma sjuttioårig veteran.

När vi hade lämnat sandbanken, blef elden mera allmän. Miami-indianerna flydde redan i början af striden. Deras höfding red fram till Pottawattami-indianerna och sade:

"Ni har förrådt amerikanerna och oss. Ni har gjort en usel handling, och (höjande sin tomahawk) jag skall bli den förste, som skall leda en styrka af amerikaner och bestraffa eder för detta förräderi."

När han sagt detta, galopperade han efter sina kamrater, hvilka nu flydde öfver prärien.

Trupperna uppförde sig väl. De voro endast några få, men de syntes beslutna att sälja sina lif så dyrt som möjligt. Våra hästar krånade sig och kunde knappast hållas tillbaka, när kulorna hveno omkring dem. Jag drog mig något tillbaka och betraktade min make och fader, som ännu voro oskadade. Jag kände att min sista stund hade kommit, och sökte glömma mina kära och bereda mig på mitt kommande öde.

När jag sålunda satt försänkt i tankar, kom Dr. Van Voorhees upp till mig. Han var svårt sårad. Hans häst hade skjutits under honom, och han hade fått en kula i benet. Hvarje muskel i hans anlete skälfde af fasa och ångest. Han sade till mig: "Tror du, att de skola taga våra lif? Jag är svårt sårad, men jag tror ej att det är dödligt. Kanhända vi kunde köpa våra lif genom att lofva dem en stor belöning. Tror du, det skulle vara möjligt?"

"Dr. Van Voorhees," sade jag, "låt oss ej förslösa de få ögonblick, som vi ännu ha kvar, med sådana fåfänga förhoppningar. Vårt öde är oundvikligt. Inom några ögonblick måste vi möta vår Gud. Låt oss bereda oss därpå det bästa vi kunna."

"Oh, jag kan icke dö," utropade han, "jag är ej beredd på att dö — om jag bara hade en kort tid att bereda mig — döden är förskräcklig!"

Jag pekade på fänrik Ronan, hvilken, ehuru dödligt sårad och nästan kullslagen, fortfor på sina knän att kämpa med förtviflans mod.

"Se på den där mannen," sade jag, "han dör åtminstone som en soldat."

"Ja," svarade den olycklige mannen, "men han har ingen fruktan för framtiden — han är en fritänkare!"

I detta ögonblick höjde en ung indian sin tomahawk emot mig. Genom att hoppa åt sidan undvek jag slaget, som var riktadt mot mitt hufvud, men som nu i stället träffade min skuldra. Jag grep honom om halsen, och medan jag gjorde mina yttersta ansträngningar att komma åt hans skalperknif, som hängde i en slida öfver bröstet, slets jag ifrån honom af en annan, en äldre indian.

Denne bar mig, ehuru jag stretade emot af alla krafter, ned till sjön. Oaktadt den hastighet, hvarmed jag bars undan, igenkände jag dock i förbifarten den olycklige läkarens liflösa kropp. Någon mordisk tomahawk hade fällt honom på den plats jag sist hade sett honom.

Jag sänktes genast ned i vattnet, och hölls där af en kraftig hand oaktadt allt mitt motstånd. Jag märkte dock snart att det ej var indianens afsikt att dränka mig, ty han höll mig stadigt i en sådan ställning att huf-

Vy från Chicagos parker.

vudet var ofvan vattnet. Detta återgaf mig hopp och mod, och när jag uppmärksamt betraktade honom, igenkände jag snart i trots af hans krigsfärg Black Partridge.

Då skjutningen nästan upphört, lyftade mig min beskyddare upp ur vattnet och ledde mig uppför sandbankarna. Det var en brännhet Augustimorgon, och att gå i sanden i min belägenhet var outsägligt smärtsamt och tröttande. Jag böjde mig ned och tog af mig skorna för att tömma ur sanden, hvarmed de voro nästan fyllda, när en indiankvinna tog dem och bar dem bort, och jag nödgades fortsätta barfotad.

När jag hade uppnått prärien, möttes jag af min fader, som sade mig, att min make var i säkerhet och endast obetydligt sårad. De ledde mig sakta tillbaka till Chicago-floden, vid hvars södra strand låg Pottawattamilägret. En gång sattes jag på en häst utan sadel, men som jag fann hästens rörelse outhärdlig, hoppade jag af. Stödd delvis af min gode ledsagare, Black Partridge, och delvis af en annan indian, Pee-so-tum, som höll i sin hand en skalp, hvilken jag igenkände som kapten Wells', drogs jag med svaga steg till en wigwam.

Wau-bee-nee-mahs hustru stod i närheten. Wau-bee-nee-mah var en höfding vid Illinoisfloden. Och när hon såg min utarmade belägenhet, grep hon en kittel, doppade ned den i en bäck i närheten och hämtade sålunda litet vatten, kastade i ett stycke socker, rörde omkring med handen och gaf mig att dricka. Denna vänlighetsbevisning, midt bland så många fasaväckande tilldragelser, var riktigt rörande, men min uppmärksamhet riktades åt andra håll.

Fästningen hade blifvit ett plundringsrof för sådana som stannat kvar, sedan trupperna marscherat ut. Boskapen hade skjutits ned och kreaturen lågo där döda eller döende. Detta slaktningsarbete hade börjat så snart vi lämnat fästningen. Jag kommer väl ihåg en anmärkning som fänrik Ronan gjorde, när striden begynte. Han vände sig till mig och sade: "Sådant är vårt öde — att skjutas ned som oskyldiga djur".

"Välan," sade kommendanten, som hade hört anmärkningen, "är Ni rädd?"

"Nej," svarade den stolte, unge mannen, "jag kan marschera fram mot fienden, där du ej vågar visa ditt ansikte," och den tapperhet, hvarmed han sedan kämpade i striden, visade att detta ej var ett tomt skryt.

Då ljudet af skjutningen hade gradvis förminskats, och då den ena efter den andra af segrarena kommo in, erhöll jag bekräftelse på hvad min fader hade i hastighet sagt mig, när vi möttes på sjöstranden, nämligen, att de hvita hade kapitulerat efter en förlust af två tredjedelar af sitt antal

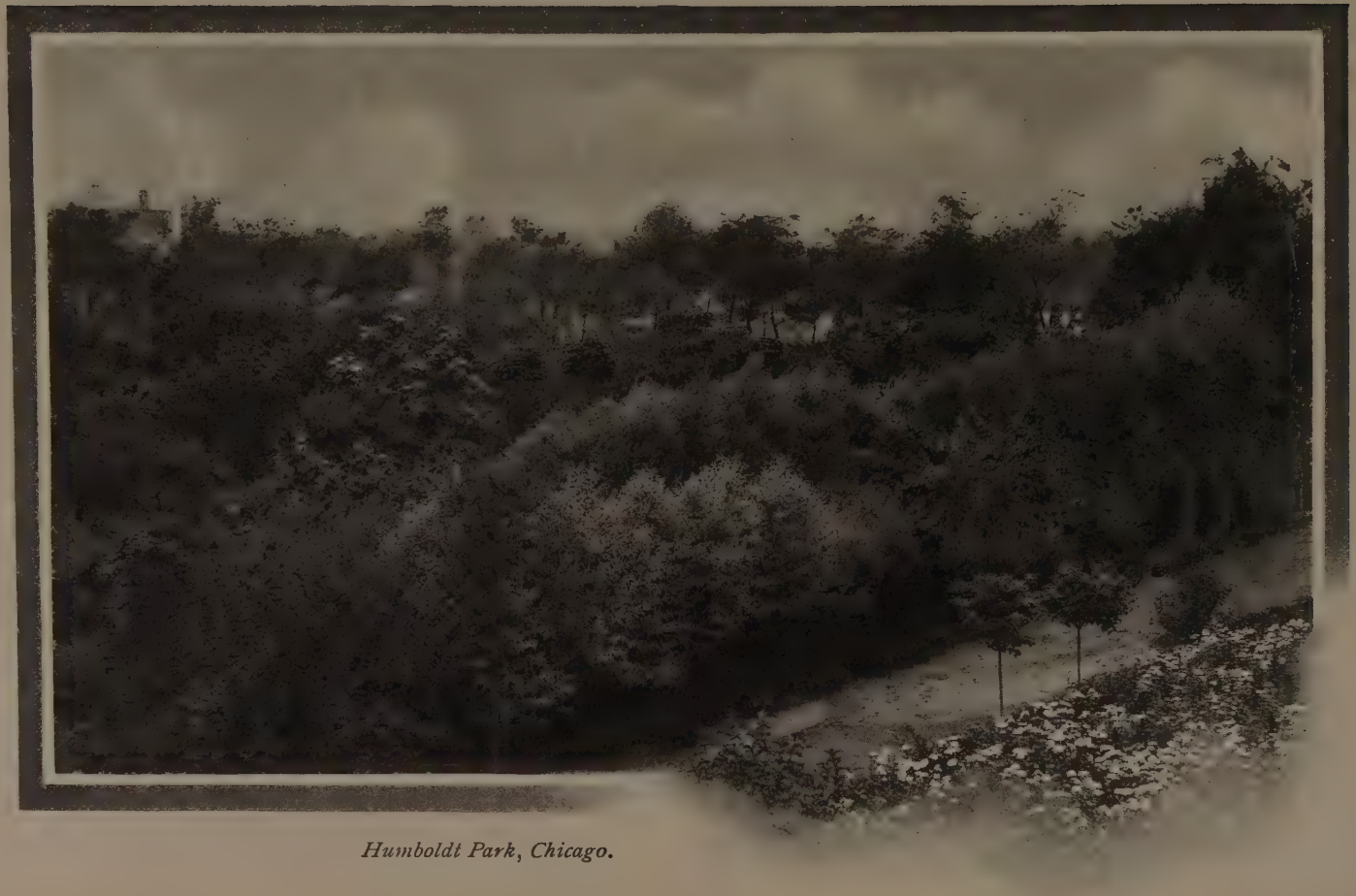

Humboldt Park, Chicago.

Blomsterrabatt i Humboldt Park.

Genom en tolk, Peresh Leclerc, hade de kommit öfverens om, att deras och de öfverlefvande kvinnornas och barnens lif skulle räddas De skulle öfverlämnas vid någon brittisk station, så vida de ej återlöstes af köpmän i indianernas land Det synes som om de sårade fångarna ej ansågos inbegripna i denna öfverenskommelse, och därför tilldrog sig en förskräcklig syn, när de fördes in i lägret.

En gammal indiangumma, utom sig af vrede genom förlusten af sina vänner, eller uppretad af dessa blodiga scener, syntes besatt med en raseriets demon. Hon grep en högaffel och anföll en stackars man, som låg och jämrade sig i sina plågor, hvilka förökades af solens brännheta strålar. Med en finkänslighet, som man knappast kunde vänta under sådana omständigheter, sträckte Wau-bee-nee-mah en matta, som han hängde på tvenne pålar, mellan mig och den afskyvärda scenen. Sålunda behöfde jag ej skåda denna förfärliga syn, ehuru jag ej kunde helt och hållet sluta mina öron för den lidande mannens rop. Följande natt dödades ytterligare fem af de sårade fångarna.

När amerikanerna först anföllos af indianerna, öfverföllo de några, som hade gömt sig i en liten ravin mellan sandbankarna och prärien. De senare slöto sig tillsamman och efter en hård strid, i hvilken de hvitas antal hade reducerats till tjugoåtta, lyckades detta lilla band slå sig igenom fiendens led och nådde en högre mark, ej särdeles långt från Oak Wood. Nu syntes striden hopplöst förlorad, hvarför löjtnant Helm sände Peresh Leclerc, en gosse i Mr. Kinzies tjänst, som hade åttöljt trupperna och manligen kämpat på deras sida, för att föreslå kapituleringsvillkor. Det blef öfverenskommet, att alla öfverlefvandes lif skulle räddas, och en pänningsumma skulle erläggas så snart som möjligt.

Men under tiden hade en förskräcklig scen utförts. En ung vilde klättrade upp i en vagn, där de hvita familjernas barn voro, och dödade dem alla. Detta var under striden nära sandkullarna. Då kapten Wells, som kämpade i närheten, såg det, utropade han:

"Är detta deras spratt, slakta kvinnor och barn? Då skall äfven jag döda!"

Med dessa ord vände han sin häst och satte ut för indianlägret i närheten af fästningen, där deras kvinnor och barn hade lämnats kvar

Flera indianer förföljde honom, där han galopperade bort. Han böjde sig ned på hästens hals, laddade sitt vapen och sköt i denna ställning, när han ibland vände sig mot sina förföljare. Slutligen träffades han af deras kulor. Hans häst dödades, och själf blef han allvarligt sårad. I detta ögonblick möttes han af Winnemeg och Wau-ban-see, hvilka sökte rädda

Vyer i Garfield Park.

honom undan vildarna. Medan de stödde honom, sedan han blifvit lösgjord från sin häst, erhöll han sitt dödsslag af en annan indian, Pee-so-tum, som högg honom i ryggen.

Den hjältemodiga beslutsamhet, som ådagalades af en af soldaternas hustrur, förtjänar omnämnas. Det var Mrs. Corbin. Hon hade från början beslutat att aldrig lefvande falla i vildarnas händer, emedan hon ansåg, att deras fångar utsattes för värre tortyr än döden.

När därför några kommo omkring henne för att taga henne till fånga, kämpade hon med förtviflan, och vägrade att öfverlämna sig, ehuru hon genom tecken tillförsäkrades trygghet och vänlig behandling, och hon tillät dem att bokstafligen skära sig i stycken hellre än att blifva deras fånge.

Då sergeant Holt, som redan i början af striden erhöll en kula i halsen, fann att han var svårt sårad, gaf han sitt svärd åt sin hustru, som red på en häst i hans närhet, och bad henne försvara sig — sedan begaf han sig till sjön för att hålla sig undan kulorna. Mrs Holt red på en präktig häst, som indianerna önskade ha, och därför anföllo de henne i hopp om att kunna kasta henne ur sadeln.

De kämpade endast med bösskolfvarna, ty de önskade ej döda henne. Hon hackade och högg på deras vapen, än på den ena sidan och än på den andra. Slutligen slog hon sig fri från dem och satte iväg utåt prärien. Indianerna förföljde henne, skrikande och skrattande och ibland ropande:

"En tapper kvinna! Skada henne inte!"

Slutligen hunno de upp henne, och medan hon var sysselsatt med ett par af dem framför sig, lyckades en annan gripa henne om halsen bakifrån och släpa henne, stor och kraftig som hon var, ned från hästen. Oaktadt deras bössor hade blifvit sönderhackade och de själfva voro svårt sårade, tycktes de betrakta henne endast med beundran. De förde henne till en köpman vid Illinoisfloden, genom hvilken hon återställdes till sina vänner Hon hade blifvit vänligt behandlad under sin fångenskap.

De utaf Mr. Kinzies familj, som hade blifvit kvar i båten nära flodens mynning, bevakades omsorgsfullt af Kee-po-tah och en annan indian. De hade sett röken — sedan elden — och ögonblickligen nådde ljudet af den första förskräckliga salvan deras öron. Sedan var allt förvirring. De visste om ingenting, förrän de sågo en indian komma emot dem från slagfältet, ledande en häst, på hvilken en synbarligen sårad kvinna satt.

"Det är Mrs. Heald," ropade Mrs. Kinzie. "Den där indianen kommer att döda henne. Spring, Chandonnai," sade hon till en af Mr. Kinzies tjänare, "tag mulåsnan, som är bunden därborta, och erbjud den åt honom som en lösepänning för henne".

Indianen stod nu i begrepp att taga af henne hatten för att skära af hennes skalp. Chaudonnai sprang fram, erbjöd åsnan som en lösen samt lofvade tio buteljer brännvin, så snart de skulle komma till byn. Det senare var en stark frestelse.

"Men," sade indianen, "hon är svårt sårad — hon kommer att dö. Vill du gifva mig brännvinet i alla fall?"

Chaudonnai lofvade detta, och köpet var uppgjordt. Vilden satte kvinnans hatt på sitt eget hufvud, och efter ett fruktlöst försök å några indiankvinnors sida att beröfva henne skor och strumpor, fördes hon ombord på båten, där hon låg kvidande af smärta, på grund af de många kulsår hon hade i båda armarna.

Hästen, på hvilken hon ridit, var ett präktigt djur, och som de önskade ha den oskadad, hade indianerna siktat för att träffa den ridande utan att skada hästen.

Hon hade ej legat länge i båten, när en ung indian, med ett vildt utseende, syntes nalkas dem. En buffalopels drogs skyndsamt öfver Mrs. Heald, och hon tillsades att undertrycka alla klagoljud, om hon värderade sitt lif alls.

Den hjältemodiga kvinnan förblef fullkomligt tyst, medan vilden kom allt närmare. Han hade en pistol i handen, hvilken han lutade mot båtens sida, under det han med en bister uppsyn såg sig omkring. Black Jim, en af tjänarna, som stod i fören af båten, grep en yxa, som låg vid hans sida, och gaf honom ett tecken, att om han sköt, skulle han klyfva hans skalle, samt sade honom att båten innehöll endast Shaw-nee-aw-kees (Kinzies) familj. Då aflägsnade sig indianen.

Då båten slutligen tilläts återvända till Kinzies bostad, och Mrs. Heald hade förflyttats till huset, blef det nödvändigt att sköta om hennes sår.

Mr. Kinzie bad en gammal höfding, som stod bredvid honom, och som i likhet med de flesta af hans stam hade någon skicklighet i fältskärsyrket, att han skulle taga ut en kula ur hennes arm.

"Nej, min fader," svarade han, "jag kan ej göra det — det gör mig sjuk här" (och han lade handen på hjärtat).

Då utförde Mr. Kinzie själf operationen med sin knif.

I sin egen boning var Mr. Kinzie med familj strängt bevakad af deras indian-vänner, hvilkas afsikt var att föra dem till Detroit i säkerhet. De öfriga fångarna förvarades i deras tillfångatagares wigwam.

Följande morgon fullbordades plundringsarbetet, hvarefter indianerna satte eld på fästningen. En ganska jämn fördelning af dyrbarheterna

Vy från Chicagos parker.

syntes ha ägt rum, och schalar, band och fjädrar glänste i alla riktningar. Det löjliga utseendet af en ung spoling som hade klädt sig i en muslinsklädning och i en af damernas hattar, skulle under andra omständigheter ha väckt den största munterhet.

Black Partridge, Wan-bau-see och Kee-po-tah samt två andra indianer hade ställt sig som vakt på verandan för att skydda familjen mot allt ondt, som ynglingarna kunde företaga sig. Allt förblef lugnt en stund efter branden.

Snart visade sig emellertid ett följe indianer från Wabash. Dessa voro onekligen de mest fientliga och oförsonliga af alla Pottawattamistammarna.

Enär de bodde mera aflägset, hade de erhållit mindre bevis på Mr. Kinzies och hans familjs vänlighet än några af deras bröder, och sålunda kunde de ej hysa samma vänliga känslor för dem.

Löpare hade sändts till byarna för att omtala det tillämnade aftåget från fästningen så väl som indianernas plan, som samlats för att anfalla trupperna.

Törstande efter att få deltaga i en sådan scen, skyndade de åstad, och stor var deras förargelse, då de kommo till Aux Plains-floden och mötte ett sällskap vänner, som förde med sig sin sårade höfding Nee-scot-nee-meg, och förnummo att striden var redan slut, rofvet deladt och alla skalper tagna.

När de kommo till Chicago, målade de sina anleten svarta och satte åstad mot Mr. Kinzies bostad.

Från sin plats på verandan hade Black Partridge observerat deras ankomst, och hans fruktan var särskildt stor med hänsyn till min säkerhet, ty jag hade nyligen kommit till fästningen och var personligen obekant med de mera aflägset boende indianerna. På hans inrådan påtog jag en fransk landtkvinnas vanliga dräkt, en kort klädning och en blå halsduk på hufvudet. I denna förklädnad ledsagades jag af Black Partridge själf till fransmannen Ouilmattes bostad, hvilken låg endast ett kort stycke därifrån.

Det hände så, att indianerna kommo först till detta hus för att söka fångar. När de syntes nalkas, tillsades jag att lägga mig bakom ett stort fjäderbolster med hufvudet mot väggen. Mrs. Bisson, Ouilmettes svägerska, satte sig sedan med sin sömnad på kanten af sängen.

Det var en het dag i Augusti, och den feberlika oron och fruktan jämte min obekväma ställning gjorde, att jag nästan höll på att kväfvas, och slutligen bad jag att få bli lössläppt och öfverlämnad åt indianerna.

Garfield Park, Chicago.

"Jag kan ju ej annat än dö," sade jag, "låt dem göra slut på mitt elände på en gång".

Mrs. Bisson svarade: "Din död skulle bli allas vårt fördärf, ty Black Partridge har beslutat att, om endast en droppe af blod af eder familj är förspildt, skall han taga allas lif, som haft något att göra därmed, till och med hans närmaste vänners, och om en gång mördandet begynner, blir det ingen ände därpå, så länge som en hvit eller bastard finnes i landet."

Detta gaf mig ny beslutsamhet.

Indianerna kommo in, och jag kunde ibland se dem från mitt gömställe, när de gingo omkring och förstulet undersökte hvarje del af rummet, tills de, synbarligen öfvertygade om, att det ej fanns någon undangömd, slutligen lämnade huset.

Hela denna tid hade Mrs Bisson behållit sin plats på kanten af sängen och med lugn sorterat och arrangerat bitarna i ett lapptäcke, som hon höll på att sy. Hon lyckades bibehålla ett utseende af det största lugn, ehuru hon ej visste i hvilket ögonblick hon kunde ha en tomahawk i hjärnan. Hennes självkontroll onekligen räddade alla närvarandes lif.

Från Ouilmettes hus fortsatte indianerna till Mr. Kinzies bostad. De inträdde i förmaket, där familjen var församlad med de trogna beskyddarna, och satte sig under tystnad på golfvet.

Black Partridge märkte på deras hämndfulla ögonkast, hvad som försiggick i deras sinnen, men han vågade ej visa dem något motstånd. Han endast hviskade till Wau-ban-see:

"Vi ha försökt att rädda våra vänner, men det är förgäfves — ingenting kan rädda dem nu."

I detta ögonblick hördes ett vänligt rop, som höjdes af ett följe nykomlingar på motsatta stranden af floden. Black Partridge sprang för att möta deras ledare, när deras kanoter nådde stranden nedanför boningshuset.

"Hvem är du?" frågade han.

"En man — hvem är du?"

"En man som du själf, men säg mig hvem är du" — hvarmed han menade "säg mig, hvad har du i sinnet, och på hvilken sida står du?"

"Jag är en Sau-ga-nash!"

"Skynda dig då till huset — din vän är i fara, och du allena kan rädda honom."

Billy Caldwell,*) ty det var han, steg in i förmaket utan det ringaste

*) Billy Caldwell var en bastard och höfding af en stam. I sitt svar: "Jag är en Sauga-nash (engelsman) inlade han betydelsen: "Jag är en hvit man". Hade han sagt: "Jag är en Pottawattamie," skulle det ha betydt: "Jag tillhör min nation, och jag är beredd att stå den bi i det längsta".

Vy i Chicago.

tecken till oro. Utan att tveka ett ögonblick satte han ifrån sig sina tillbehör, ställde sin bössa bakom dörren, och hälsade på de fientliga vildarna.

"Hur är det nu, mina vänner? En god dag? Man har sagt mig, att det fanns fiender här, men jag är glad, att jag finner endast vänner. Hvarför har Ni målat edra anleten svarta? Är det, emedan Ni sörjer för edra vänner, som Ni förlorat i striden? Eller håller Ni på att fasta? Om så, begär af denne vår vän, och han skall gifva eder något att äta. Han är indianens vän, och har ännu aldrig vägrat gifva dem hvad de behöfva."

Sålunda öfverraskade, skämdes vildarna att erkänna sitt blodiga uppsåt. De sade därför, att de hade kommit för att be sina vänner om litet hvitt bomullstyg, hvarmed de kunde insvepa sina döda, innan de begrofvo dem. Detta gafs dem jämte några andra presenter, och de aflägsnade sig i frid.

Den tredje dagen efter striden, begåfvo sig Mr. Kinzie och hans folk sjövägen till St. Joseph, där de stannade till följande November. Därifrån fördes de till Detroit, under ledning af Chandonnai och deras trogne indianvän Kee-po-tah, och öfverlämnades såsom krigsfångar till öfverste McKee, den brittiske indian-agenten.

Mr. Lee bodde i ett hus invid sjöstranden. I slaget den 15 Augusti hade fadern, sonen och alla de andra medlemmarna af familjen fallit, utom Mrs. Lee och hennes yngsta barn. Black Partridge gjorde anspråk på dem och förde dem till sin by vid Au Sable. Han hade varit särdeles fästad vid Mrs. Lees lilla dotter, som var tolf år gammal. Flickan hade satts på en häst för afmarschen, och som hon ej var van vid att rida, hade hon fastbundits vid sadeln, så att om något skulle hända, hon ej skulle kastas af.

Hon var inom skjuthåll vid början af striden och blef genast svårt sårad. Hästen satte af i fullt galopp, hvilket delvis kastade henne af, men hon hölls fast af banden och hängde sålunda dinglande vid hästens sida, under det att djuret rusade i den vildaste fart framåt. I detta tillstånd mötte Black Partridge henne. Han tog fast hästen och lösgjorde henne från sadeln. Han fann att hon var så allvarligt sårad, att hon ej kunde bli återställd, och att hon led förskräckligt, hvarför han gaf henne ett slag med sin tomahawk, hvilket ändade hennes lidande. Han sade efteråt, att detta var det hårdaste han någonsin försökt göra, men han gjorde det, emedan han ej kunde uthärda att se huru hon led.

Han tog modern och barnet till sin by, där han blef så fästad vid den förra, att han önskade gifta sig med henne. Hon gaf naturligtvis ej sitt bifall därtill, men det oaktadt behandlade han henne med den största respekt och aktning. Under vintern blef hennes barn sjukt. Enär de ej

hade några läkemedel, föreslog Black Partridge, att han skulle taga den lille till Chicago, där det fanns en fransk köpman, som bodde i Mr. Kinzies hus, och söka erhålla hans hjälp Han lindade in den lille i varma kläder och satte ut på sin resa.

När han anlände till M. Du Pins bostad, inträdde han och lade varsamt ett knyte på golfvet.

"Hvad har du där," frågade M. Du Pin.

"En ung tvättbjörn, som jag fört med mig som en present," var svaret, och han öppnade knytet och visade den lille.

När köpmannen hade utfört sitt arbete och Black Partridge stod i begrepp att återvända hem, berättade han för sin vän om sitt frieri till Mrs. Lee och på hvad sätt han blifvit mottagen.

M. Du Pin hyste någon fruktan, att höfdingens hederliga beslut ej skulle kunna hållas, att lämna det åt henne själf att bestämma, hvarför han genast började föreslå en lösepänning för henne och lyckades förmå Black Partridge att öfverlämna henne åt honom i Chicago, på det att han skulle återställa henne till hennes vänner.

Huruvida den vänliga köpmannen till en början hade några andra känslor än sympati och broderlig vänlighet, kunna vi ej säga — vi veta endast, att med tiden blef Mrs. Lee Madame Du Pin, och att de lefde lyckligt tillsamman i många år.

Hiawathas sång.

Af Henry Wadsworth Longfellow.
Tolkad af Emanuel Schmidt.

I. Fredspipan.

Uppå präriebergets hjässa,
Vid det Röda Pipstensbrottet,
Gitche Manito, den starke,
Lifvets Herre, majestätiskt
Nedsteg på de röda klippor,
Bjöd nationerna att samlas,
Alla folk och alla stammar.

Och en flod upprann i spåren,
Där den starke hade vandrat,
Störtade utöfver branten
Med ett språng i morgonljuset,
Sken lik Ishkoodah, kometen.
Lutande sig ned mot jorden,
Med sitt finger uppå slätten
Gjorde Anden några märken
Och han sade så till floden:
"Här är vägen du bör följa!"

Af den röda sten i brottet
Med sin hand han bröt ett stycke,
Formade det till en pipa,
Och dess hufvud prydde sedan
Med de skönaste gestalter.
Och ett rö från flodens stränder,
Med de mörka, gröna löfven,
Tog han såsom skaft åt pipan.
Sedan fyllde han sin pipa
Med den röda videbusken,
Andades på nära skogen,
Kvistar gnedos mot hvarandra,
Tills af hetta de antändes.
Majestätisk uppå bergen
Gitche Manito, den starke,
Rökte Calumet, fredspipan,
Såsom en signal för folken.

Sakta, sakta uppsteg röken
I den lugna morgonluften,
Först en enda rand af mörker,
Sedan täta, blåa ringar,
Så ett snöhvitt moln, som växte
Och utvecklades lik träden,
Liksom träden uti skogen,
Ständigt uppåt, uppåt, uppåt,
Tills det nådde själfva himlen,
Tills det bröts mot firmamentet
Och sam ut mot alla kanter.

"Ifrån Tawasentha-kjusan
Sägo stammarna signalen."

Ifrån Tawasentha-kjusan,
Och ifrån Wyoming-dalen,
Ifrån Tuscaloosas lunder,
Från aflägsna Klippobergen,
Ifrån Nordens sjöar, floder
Sågo stammarna signalen,
Rök som höjde sig i fjärran,
Pipans fredliga Pukwana.

Och nationernas profeter
Sade: "Se, det är Pukwana!
Genom detta fjärran tecken,
Bugande lik videkvisten,
Viftande lik hand som vinkar
Gitche Manito, den starke,
Kallar stammarna tillsamman
Kallar krigarna till rådet!"

Nedför floder, öfver prärier,
Kommo stammarnas stridskämpar,
Kommo Delaware och Mohawk,
Kommo Choctaw och Camanche,
Kommo Shoshony och Svartfot,
Kommo Pawnee och Omaha,
Kommo Mandan och Dacotah,
Kommo Huron och Ojibway,
Alla kämpar sammanförda
Genom tecknet af fredspipan
Uppå präriebergets hjässa,
Vid det Röda Pipstensbrottet.

Och de stodo där på ängen
Uti vapenskrud och rustning,
Målade lik höstens löfverk,
Målade lik morgonhimlen.
Vildt de sågo på hvarandra
Med okufligt trots i blicken.
Uti hjärtat bodde ofrid,
Bodde sekelärfda hatet,
Bodde fädernas hämndlystnad.

Gitche Manito, den starke,
Danare af folk och stammar,
Blickade på dem i kärlek
Med en faders ömma känslor,
Ansåg deras hat och vrede
Blott som gräl emellan syskon,
Blott som kif och gnabb bland barnen.

Öfver dem han sträckte handen
För att lugna deras sinnen,
För att stilla deras feber
Genom skuggan utaf handen.
Och med majestätisk stämma,
Som ett dån af fjärran vatten
Störtande utöfver klippan,
Gaf han dem ett ord af varning:

"Mina barn! Små barn så kära!
Lyssnen till ett ord af vishet,
Lyssnen till ett ord af varning

"Från aflägsna Klippobergen
– – – – – – – – – – –
Sägo stammarna signalen."

Från den Store Andens läppar,
Lifvets Herre, som er danat!
Jag er gifvit sälla marker,
Där i frihet I män jaga,
Jag er gifvit friska strömmar,
Där I kunnen fisk upphämta,
Jag er gifvit björn och bison,
Jag er gifvit hind och rådjur,
Jag er gifvit räf och bäfver,
Träsken fyllt med vilda fåglar,
Floder, sjöar fyllt med fiskar.
Hvarför ären I ej nöjda?
Hvarför jagen I hvarandra?
Jag är trött på er osämja,
Trött på edra krig och örlig,
Trött på edra hämdeböner,
Edert kif och edra tvister.
Eder styrka är i endräkt,
Eder fara i osämja.
Lefven då i frid härefter
Och som bröder bon tillsamman!
Jag skall sända er Profeten,
En befriare för folken.
Han skall eder undervisa
Eder lära och ledsaga,
Dela eder sorg och möda.
Om I lyssnen till hans rådslut,
Skall er lyckan bli bevägen,
Om hans varning I ej akten,

"Jag er gifvit friska strömmar,
Där I kunnen fisk upphämta."

Skolen I dö bort från jorden.
Nu i strömmen baden eder,
Tvån från edra anlet' färgen,
Tvån från edra händer blodet,
Döljen edra krigarvapen,
Edra klubbor gräfven neder,
Bryten rödsten utur brottet,
Och fredspipan däraf formen,
Tagen rön, som stå bredvid er,
Pryden dem med sköna fjädrar
Rören Calumet tillsamman
Och som bröder lefven sedan!'

Kämparna på marken bredde
Sina kappor, rådjurskläder,
Kastade ifrån sig vapnen,
Lade ned sin vapenrustning,
Dökо ned i flodens hvirflar,
Tvådde af sig krigarfärgen.
Flodens vatten ofvanför dem
Som kristall var genomskinligt,
Rent ity det nyss framsprungit
I den Store Andens fotspår.
Flodens vatten nedanför dem,
Det var mörkt, orent, besudladt,
Och där märktes röda strimmor,
Som om blod man däri blandat.

Upp från floden kommo männen,
Tvagna rena från all krigsfärg.

Uppå stranden de begrofvo
Alla sina krigarvapen.
Gitche Manito, den starke,
Skaparen, den Store Anden,
Såg på sina barn och smålog.

Under tystnad alla kämpar
Bröto rödsten utur brottet,
Och den formade till pipor,
Bröto långa rön vid floden,
Prydde dem med ljusa fjädrar,
Återvände så mot hemmet,
Medan Lifvets Herre uppsteg
Genom molngardinens öppning,
Genom himlens höga portar,
Och försvann från deras åsyn
I den rök, som omgaf honom,
Pibans fredliga Pukwana.

Missionär O. Hanson.

Indien i Kyrkohistorien.

Af Missionär O. HANSON.

INDIEN är sagornas och traditionernas förlofvade land. Nästan alla de grekiska, arabiska och persiska fablerna och myterna hafva sitt ursprung vid Ganges- och Indus-flodens stränder. Dess folk har alltid haft en förkärlek för det mystiska och abstrakta, det underbara och fantastiska, och dess litteratur är en brokig sammanväfnad af myter, legender, poesi, metafysik och ordspråk, med knappast något af rent historiskt värde.

Vi veta knappast något om Indiens urinvånare. Att de voro ett dvärglikt, andedyrkande folk, som vilda och halfnakna ströfvade omkring i de stora urskogarna, uppehållande sig med jakt och fiske, är ungefär allt vi med säkerhet kunna antaga. De invandrande arierna behandlade dem likt skogens djur, och drefvo dem norr och söderut, hvarest ett fåtal af dem hafva fortlefvat till vår egen tid bland mera oåtkomliga bergstrakter. Med arierna började en ny civilisation, högre än den de utrotade, men lägre än den vi finna i Indien i dag. Men äfven om dessa modiga, lifskraftiga och framåtskridande kolonister veta vi litet med säkerhet. Det första årtal vi med visshet känna i den indiska historien, lånadt oss från den grekiska, är 326 f. Kr., då Alexander den store sökte underlägga sig det drömda Indien. Sedan dess har

detta sköna och rika land varit en enda stor valplats, ett blodigt slagfält, hvarest Indiens folk kämpat heta strider med araber, perser, mongoler, holländare, fransmän och engelsmän. Men än i dag står samma drömmande, mystiska, halfsömniga Indien kvar, lika oförmöget som någonsin att tyda tidens tecken och förstå den praktiska betydelsen af de förändringar, som försiggå, önskande den gyllene tiden tillbaka, då deras poeter voro de styrande, och sagotäljarne deras profeter och lärare. Hvad har kristendomen sökt att uträtta bland detta folk? Vi hafva hört ej så litet om nyare tidens missionsverksamhet där, men hvad hade blifvit gjordt, innan Carey begynte sin ädla lifsgärning och öppnade dörrarna för tusenden af hans efterföljare? Hvad, i korthet, har Kyrkohistorien att säga om Indien?

I. Tiden emellan år 30—600 e. Kr.

Indien var inneslutet i det världsprogram, som Mästaren gaf de sina, innan han kroppsligen skildes ifrån dem, och det blef ej förbisedt af Korsets självförsakande budbärare under kristendomens första dagar. Gregorius Nazianzen vet att berätta, att enligt traditionen predikade aposteln Tomas för "folket i Indien". Att traditionerna, som härstamma från denna kyrkans tid, ej alltid äro tillförlitliga är väl kändt, och efter denna måste nog ett frågetecken sättas, hvilket också bestyrkes af det förhållandet, att Heronymus påstår att här med "Indien" menas Etiopien. Dock se vi ingen orsak, hvarför vi skulle betvifla Origenis sanningsenlighet, då han påstår, hvilket också är bestyrkt af Eusebius, att Tomas predikade för parterna, som då tillhörde det persiska kejsardömet. Han må också hafva kommit i beröring med representanter från Indien, som drefvo handelsrörelse med både Persien och Arabien. Säkert är det, att evangelium hade fått fotfäste i Indien i medlet af det andra århundradet. Den lärde alexandrinske läraren Pantaeus besökte Indien mellan åren 180—190, och fann då kristna församlingar "som begagnade ett hebreiskt evangelium, ditfördt af Bartolomeus". Att ett hebreiskt, eller

rättare, arameiskt evangelium, bärande Mattei namn, var vid denna tid begagnadt af de syriska kristna, som slagit sig ned vid Malabar-kusten, och hvilka kallade sig St. Tomas kristna, är ganska troligt. Denna gren af kristendomen har bibehållit sig ända till våra dagar och räknar för närvarande omkring 200,000 kommunikanter.

I det fjärde århundradet höra vi om kristna församlingar i Indien genom Teofilus Indicus, född på Zokotra (då kallad Diu), uppfostrad, vigd till diakon och sedan till biskop i Konstantinopel under Konstantins regeringstid. Teofilus kom i beröring med indiska handelsmän under sin verksamhetstid i Arabien, då han bildade en församling äfven i Aden; och då vi finna honom i samband med Frumentis såsom banbrytare i Abyssinien, och som han för öfrigt var en ifrig upptäcktsresande, så måste det sagolika Indien haft en särskild lockelse för honom. Dock höra vi ingenting vidare om dessa församlingar, förrän det sjette århundradet, då den vidtkände Alexandrinske köpmannen Cosmos Indicopleustes besökte många delar af Indien. Han mötte kristna i "Sieleidebus", (det nuvarande Ceylon), i Male, "hvarest pepparn växer," (det moderna Malabar), och i Calliana, en handelsplats nära nutidens Bombay. Huru tacksamma vi skulle vara, om vi hade några säkrare underrättelser angående dessa församlingar, men i den vägen hafva vi knappast något.

II. Från år 600 till omkring 1500 e. Kr.

Under denna mörka tidsperiod var Indien ej alldeles bortglömdt. Från det verksamma klostret Bet-abe i Mesopotamien, sände den syriske biskopen Timoteus (år 778—820) missionärer både till Indien och Kina. Dessa Nestorianska kristna hade ej så liten framgång i det senare landet, och vissa monument finnas ännu kvar efter deras verksamhet. En viss David är nämnd såsom biskop för Kina, och äfven så tidigt som år 635, besökte en Nestoriansk missionär, vid namn Olupuen, det aflägsna landet. Dessa voro missionsresor, hvars like ej företagas nu för tiden. År

Vy i Birma.

1291 besökte den rikt begåfvade, och i många hänseenden exemplariske Monto Carvino det "sköna Indien", och stannade här omkring tretton månader. Han och hans medhjälpare Nikolas de Pestorio, hvilken också dog här, döpte ganska många, och han skref hem rörande det "stora resultatet, som må väntas från evangelii predikan i dessa länder, därest goda män tillhörande dominikanerna och franciskanerna hitsändes." Dock i Indien hade hvarken katolikerna eller nestorianerna någon särskild framgång. Den kristendom, de predikade, var allt för lik hedendomen, för att den skulle hafva något inflytande. Bådas församlingar blefvo snart oigenkännliga, och då de mongoliska och muhamedanska eröfrarne sköflade Indien, så var det mer än underbart, att ej också de ofvannämnda Tomas kristna blefvo helt utrotade. Men de, och de endast, hafva bibehållit sig intill våra dagar.

III. Den portugisiska perioden.

Vasco de Gama öppnade vägen till Goa år 1498. År 1542 begynte den självuppoffrande och nitiske Francis Xavier sitt underbara, men fruktlösa arbete. Xavier och hans medhjälpare sägas hafva döpt tusentals, om ej miljontals, af hedningar, men dessa uppgifter äro ej mycket trovärdiga. Då portugiserna underlade sig en stor del af Indiens västra kust, kommo de i beröring med nestorianerna, och funno att de utöfvade ett visst politiskt inflytande. De försökte då att bringa dem under påfvedömet, och med den grymma inkvisitionens hjälp lyckades det dem också delvis. Detta blef början till den romerska propagandan, som sedan sökt fånga Indiens folk i sitt nät, och som resultat i dag påstår sig hafva en och en half miljon anhängare.

IV. Den holländska perioden.

Portugiserna, med ty åtföljande präster och munkar, blef snart en börda allt för tung för Indiens folk, och dess styresmän började underhandla med Holland om hjälp gent emot förtryckarne. Ingen styrelse är värre än präst-styrelse, sak samma hvad

kyrka eller religion prästerna må tillhöra. År 1658 måste Colombo, den sista af de portugisiska besittningarna Ceylon, gifva på sig, och en ny, i vissa fall bättre tid, begynte. Holländarne voro protestanter, men barn utaf den råa, bullersamma tid de representerade. De nitälskade på ett visst sätt för hedningarnes omvändelse, och understödde alltid ett stort antal missionärer, hvilka dock ofta voro mera angelägna om statens än om kyrkans välfärd. Dock voro många af dem besjälade med sannt missionssinne. År 1612 grundlade Walleaus ett seminarium i Leyden för utbildandet af missionärer för de asiatiska fälten, och den bekante teologen Hugo Grotius, som var svensk ambassadör i Paris, skref sin vidtberyktade bok, De Veritate Religionis Christianæ, för de holländska missionärerna i orienten. Holländarne togo de katolska kyrkorna i besittning, och regeringen stiftade lagar, riktade mot buddhaister och katoliker, och skaror af dem öfvergingo till den reformerta kyrkan, och underskrefvo de helvetiska artiklarne. Efter någon tid blef dock detta handlingssätt skarpt klandradt och äfven förbjudet af de makthafvande i Amsterdam.

Det är storligen att beklaga att dessa nitiska holländare ej bättre förstodo evangelii principer. De påtogo sig ett stort arbete, och uträttade delvis något godt, men föreningen af stat och kyrka motarbetade evangelii kraft. De öppnade ej så få skolor och äfven seminarier för predikanters utbildande, och i slutet på sjuttonhundratalet fanns icke mindre än 85,200 elever i de olika skolorna på Ceylon. Nya Testamentet blef öfversatt både på Tamil och Sinhalesiska. År 1722 rapporterades 424,392 protestantiska kristna på Ceylon endast, men det största antalet voro blott namnkristna. Det är därföre ej underligt, att då England år 1795 öfvertog styrelsen af "Indiens pärla", och full religionsfrihet proklamerades, stora skaror återvände till deras fäders tro. Endast sex år därefter uppgafs summan vara 342,000, år 1803 hade dessa minskats till 146,000, och Claudius Buchanan påstod år 1806, endast elfva år efter holländarnes utdrifvande, att den protestantiska kyrkan var utdöd. Detta är ett sorgligt kapitel i missions-

historien och bör vara en varning till alla, som söka evangelisera med svärdets hjälp.

V. Det Ost-indiska Handelskompaniets period.

Portugiserna och holländarne berörde hufvudsakligen Indiens västra kust och den fruktbara ön Ceylon. Det inre och den östra delen af fastlandet var för dem oåtkomligt. År 1600 utfärdade drottning Elizabeth rättighet för det välkända Ost-indiska Handelskompaniet att slå sig ned på Indiens östra kust och i dess nordliga provinser. Detta kompani var långt ifrån missionsvänligt, men ändå, liksom i de amerikanska koloniernas styrelseform, lade den inländska regeringen vikt vid den religiösa sidan. William III. utgaf en förordning angående "Ministers of the Company who should learn both Portuguese and the vernacular in order the better to enable them to instruct the Gentoos in the protestant religion". Denna fromma lagparagraf förblef dock en död bokstaf för öfver 200 år. Tusentals engelsmän slogo sig ned under denna tidsperiod i alla delar af norra Indien, och deras inflytande utvidgades ständigt, men ingen försökte missionsverksamhet och på det hela taget hade ingen sympati med liknande företag. De voro nästan utan undantag omoraliska, ogudaktiga pänningesökare. En af Indiens infödda regenter sade till Terry, kaplan vid Sir Thomas Roe's embassy from James I., "Christian religion, devil religion; Christian much drunk; Christian much do wrong, much beat, much abuse others". Att han hade god orsak gifva detta hårda utlåtande betviflas ej. Job Charnack, Calcuttas grundläggare, antog hinduismen, och då hans infödda hustru dog, offrade han likt hvarje annan hedning en tupp vid hennes graf, och upprepade årligen denna ceremoni. Dock funnos individer, både militär kaplaner och andra, likt George Lewis och William Stevenson, som både med ord och handling understödde den danska Halle missionen, hvilken också erhöll ej så liten hjälp från "The English Society for promoting Christian knowledge". George I. skref ett enskildt bref till Ziegenbalg för att uppmuntra

honom i arbetet, och en ansenlig kollekt upptogs vid hofvet för att tillsändas honom. Men längre nådde ej den engelska missionsverksamheten. År 1694 uppmanades Dean Prideaux, ärkebiskop i Canterbury att öppna ett seminarium för missionärer, som dock aldrig kom till stånd. Motståndet hos det mäktiga och inflytelserika kompaniet var nog att hindra missionärerna, men indirekt blef äfven detta världsliga förbund ett medel i Guds hand för att öppna Indiens dörrar för evangelium.

VI. Den danska Halle Missionen.

År 1620 fick Danmark sina första kolonier i Indien, men först i det adertonde århundradet gjordes ett försök att evangelisera infödingarne. Fredrick IV:s hofpredikant Lütkens bad att blifva sänd till Indien, men konungen ville ej tillåta det, utan sökte få arbetare från Tyskland. Vid denna tid voro dock teologiska stridsfrågor af större betydelse än praktisk missionsverksamhet. Det började likväl här och där blifva klart för många att hednavärlden hade ett kraf på den kristna församlingen, som länge blifvit förbisedt. Den ädle Peter Heyling utgick till Abyssinien. Den helgade Baron Welz, ställde till sig själf och andra, dessa frågor: Är det rätt, att af alla de predikanter, vi hafva, ej en enda utgår till andra land? Är det rätt, att slösa så mycket på lyx, under det hedningarne dö af andlig hunger? Många togo dessa frågor på allvar, men då förslaget gjordes att öppna en missionsskola, sade den fromme Urienus, "Bevara oss för detta, gode Gud!" Men ädla och helgade män lik Francke, Spencer och Lange hörde Andens maning och voro villiga att följa hans ledning. Francke, Ziegenbalgs andlige fader, publicerade det första missionsbladet år 1710. I November år 1705 lämnade Ziegenbalg och Plütschau Köpenhamn, och landade i Madras i Juli följande år. De voro de första protestantiska missionärerna på Indisk jord. De danska köpmännen ville ej hafva något med dem att skaffa, och guvernören sade att han hellre såge en hop djäflar lössläppta i Indien än missionärer. Men de trogna arbetarne,

Buddhister tillbedjande Buddhas tand i Kandys tempel.

förföljda af deras egna landsmän, hade ej så liten framgång. År 1719 funnos omkring 355 omvända, och Ziegenbalg, som dog vid endast 36 års ålder, hade öfversatt hela Nya Testamentet och en del af det Gamla till Tamil språket. År 1750 vände den välkände Schwartz sin håg mot Indien. Han är näst till Carey den mest verksamme och inflytelserike missionär Indien någonsin haft. Han hade infödingarnas fulla förtroende och äfven Européerna höllo honom i stor aktning. Kiernander var den förste protestantiske arbetaren i och omkring Calcutta, efter det han af fransmännen blifvit utdrifven från Cuddalore. Det tros, att omkring 50,000 omvända en gång tillhörde denna ädla mission, men den tyska rationalismen, mer än någonting annat, var skulden till att den aldrig nådde den utveckling, den från början syntes lofva. Dock gaf den en impuls åt missionsverksamheten, som märkes och erfares ända till våra dagar.

VII. Det senaste århundradets verksamhet.

När Carey landade i Calcutta år 1793 funnos i Indien kristna från det andra, sextonde och adertonde århundradet, såsom resultat af syrisk, katolsk och protestantisk verksamhet. Dessa funnos dock endast i Indiens västra och sydliga delar, och den nya missionen kunde ej komma i förbindelse med dem. Men med Carey och hans trogna medarbetare randades en ny dag för Indien och härliga frukter hafva växt på det träd han planterade. Det Indien, vi i dag känna, är helt olikt det Carey först såg. Hedendomen själf har tagit mildare former sedan hans tid. Indien har i dag nära två miljoner kristna. Missionsskolor, tryckpressar och en ansenlig kristlig literatur är blott en del af de välsignelser, korsets predikan medfört. Många grymma hedniska bruk hafva blifvit afskaffade, och kristendomens segrar ha tillväxt och blifvit större och mera betydande år efter år. En gång, tro vi, att Indien äfven skall erkänna Kristus och hans lära.

Då vi läsa de blodbefläckade bladen af Indiens skiftande historia; då vi genom seklerna lyssna till stegen af eröfrare som

trampat på eröfrare; då vi se svärd, hunger och pest under tiderna bortsopa miljon efter miljon af dess lidande, kämpande, i mörkret famlande söner och döttrar, så kunna vi ej annat än glädjas öfver de ljusglimtar, som här och där framskymta ur Indiens mörka natt. Äfven här har den Evige ej lämnat sig själf utan vittnesbörd. Nu och då har rösten från Judeens bärg och Galileens dalar hörts äfven vid Indus- och Gangesflodens stränder. Den stämma, som talar från korset, har nu och då genljudit i Krishnas lundar och i Buddhas tysta kloster. Det gifves många ekon, men blott få röster i mänskligheten. I dag finnas tusenden, helgade arbetare, bland Indiens mörkhyade söner och döttrar, som talar Nazareens språk, bära hans kors, och följa honom hvart han går. Hvad som nära den apostoliska tiden begyntes, är ännu ej fullbordadt, men en gång — i Guds egen tid — skall det lilla senapskornet, som tidigt såddes, hafva vuxit till ett träd, som öfverskuggar hela det soliga och brännheta Indien.

KVINNAN

i Brahmas, Buddhas och Muhameds länder.

Iakttagelser och studier i Orienten af *Ganga*.

ÅTTONDE KAPITLET.

Buddhismen. — Kvinnan i Buddhas länder. — Birma. — Intelligenta och kraftfulla kvinnor. — Bisarra seder. — Kvinnan i Nepal.

"En äkta man skall hedra sin hustru, aldrig förolämpa henne, aldrig reta henne, utan låta henne vara *hemmets* härskarinna samt sörja för hennes behof."

BUDDHA.

BUDDHISMENS upphofsman Buddha eller, som hans rätta namn var, Gautama, föddes omkring år 600 före Kristus. Han var son till en då regerande indisk furste i Kapilovasta i dåvarande konungariket Magadha (Behar).

Vid sexton års ålder gifte sig Gautama med den sköna konungadottern Gopa. Utom henne säges han hafva underhållit tusentals frillor.

Skön, som han var, och af naturen rikt utrustad, lefvande i en konungaborg på Himalayas leende sluttningar, hvilka än i dag synas som förgårdarna till paradiset, omgifven af ett indiskt hofs alla tjusningar: dansande bajadärer och bugande trollkonstnärer; ljufligt strängaspel, blommor, vattenkonster och lustgårdar, där härliga frukter plockades alla månader; omgifven af allt, som kan smeka sinnena och tillfredsställa äfven de mest öfverdrifna önskningar, måtte det för Gautama hafva varit en oerhörd försakelse att vid tjugonio års ålder lämna all denna härlighet: tronen, hof-

vet, glansen, den sofvande gemålen med den lille vid sitt bröst, de många tjänsteandarna och allt, som var hans och skulle blifva hans, för att ikläda sig en fakirs trasor och outsägliga vedermödor, gående ut att tigga sitt bröd, sökande blott själaro och frid. Men han gjorde det allt och mera till, så att hans marter höllo på att kosta honom lifvet. Historien berättar, att han mera liknade ett skelett än en människa, men ändock hade han ej funnit frid. Han upphörde därför att tro på Brahmareligionen med alla dess asketiska föreskrifter.

Jättestaty af Buddha, Japan.

Sittande en dag med ansiktet vändt mot öster under det heliga bo-trädet — där hans efterföljare än i dag tillbedja — utropade han: "Må min hud förtorkas och mina ben upplösas, om jag uppreser mig, förrän jag erhållit det högsta ljuset." Han blef så sittande orörlig en hel dag och en natt, men vid den andra dagens gryning kände han frid och ljus i sin själ. Han blef då den upplyste eller Buddha, och insåg nu orsaken till människornas elände och hvad som kunde befria därifrån.

För att vinna frälsning måste, förkunnade Buddha, människan söka afskudda sig alla begär och passioner, så att dessa ej mer fängsla själen. Lyckades det, var hon värdig att inträda i Nirvaná, den eviga sömnen, där hon njuter en outsäglig frid.

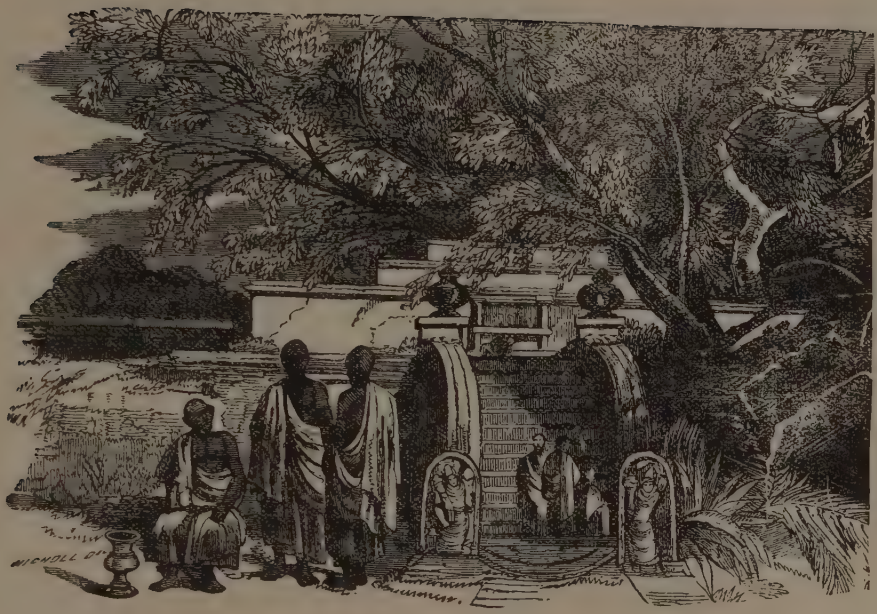

Det heliga Bo-trädet.

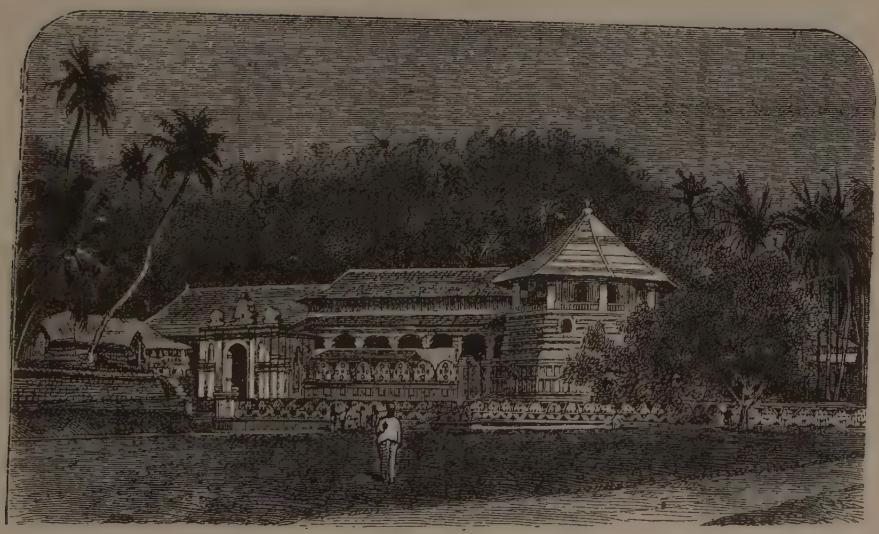

Buddhas tempel, Kandy, Ceylon.

Buddha i Nirvaná är för buddhisterna den skönaste älsklingstanke. Det är den salighet, de alla fara efter. Människan blir där, enligt Buddhas lära, ett med det högsta väsendet, hvilket Buddha visserligen erkände, men aldrig bad till. Denne världsalltets skapare var för honom ingen personlig gud, blott alltings ursprung, ett stort okändt öde.

Buddha förkastade alla gudar och halfgudar, hvarom brahminerna förkunnade, samt kastväsendet.

Buddhas fem större bud voro:

1. Att icke döda något lefvande.
2. Att icke stjäla.
3. Att icke begå någon okyskhet.
4. Att icke ljuga.
5. Att icke dricka något berusande.

Därtill kommer, som förut nämndt, dödandet af själf, alla sina världsliga och sinnliga begär och att helt få sin ande fri från allt jordiskt.

En Buddhas efterföljare beskref sin troslära i korta ord: "Att noga taga sig till vara från hvarje synd och endast söka dygd, att själf rentvå sitt hjärta, det är Buddhas religion". Att vara god i tankar, ord och gärningar i detta lifvet, leder till ett högre lif efter detta, säga de. — "Men om det ej lyckas Eder," sade jag en gång till några buddhister på Ceylon, "om det ej lyckas Eder?" — "Då finnes ingen hjälp," menade de. "Ingen."

Hvar och en måste blifva sin egen frälsare. Ordet frälsare annat än i bemärkelsen inom sig själf förekommer ej i buddhismen. Men väl läser man utanpå templen de gräsliga straff, som vänta dem som ej lyckas frälsa sig själfva. Äfven Buddha kände helt visst behof af någons mellankomst, någon försonare. Åtminstone kan man sluta sig därtill från åtskilliga af hans yttranden. Annars skulle han väl ej lärt, att Maitreja, den kommande Buddha, skulle uppträda efter honom. Det var befriaren, sade han, den kärleksfulle, barmhärtige. Han skulle återställa allt och införa rättvisa i världen.

Buddhas lära var utan tvifvel den bästa af de förkristna religionslärorna. Den var ett af de högsta försöken att svara på människosläktets sökande och ständigt förnyade evighetsfrågor.

Maitreja, den kommande Buddha.

Men lika visst som Buddha hängifvet offrade sig för sin och andras frälsning, lika säkert menade han aldrig, att hans bild skulle uppsättas och dyrkas som en gud i templen. Han anade ej heller, att hans anhängare skulle blifva, hvad de i dag äro. Ty hans lära, som fått en sådan utbredning, förnämligast i länder, där han icke verkade, såsom Tibet, Japan och Kina, har åstadkommit samhällets förfall och försoffning. Medan folk och monarker sofva sin "nirvaná", sammansjunka deras riken och blifva mäktiga västerländska makters rof. Därför kan med sanning sägas att buddhismen, ehuru vida bättre i mångt och mycket än hinduismen, åstadkommit mycket ondt, isynnerhet därutinnan att de folk, som stått under densammas inflytande, blifvit ej endast försoffade utan äfven brutala. Vi hafva haft allt för många exempel därpå under seklets sista år och med bitterhet lärt huru dyrbara människolif aktats föga; våld och passioner hafva haft fritt spel, medan samhällets svagaste individer fått lida oerhördt.

Vi skola i det följande få se, huru som kvinnans ställning äfven i Buddhas länder är långt ifrån, hvad den borde vara — detta, ehuru Buddha själf var ganska fogligt stämd gent emot kvinnofrågan. Buddhismen förmår icke i någon väsentlig mån höja ett

folk. Dock måste rättvisligen medgifvas, att kvinnan i Buddhas länder ändå ej är så förtryckt och nedtrampad som under inflytande af brahmanismen.

Ehuru Buddha föddes och verkade i Indien, finnes där ett så försvinnande litet antal buddhister — knappt tre miljoner — att man ej alls kan räkna Främre eller egentliga Indien till Buddhas länder. Däremot är det s. k. Bortre Indien eller Birma helt och hållet buddhistiskt.

Konung The-baw och hans gemål.

Bland birmanerna, som äro af blandadt mongoliskt ursprung, är harems-systemet, barngiftermål och änkors förtryck okända. De unga af båda könen tillåtas leka och sammanträffa. Men åtskillig vidskepelse är rådande i fråga om deras samlif. Så får t. ex. en yngling, född på en lördag, ej gifta sig med en flicka, född på en torsdag. Den birmanska kvinnan är fri som den europeiska, men måste olikt hindukvinnan arbeta ganska hårdt, ty en birman tyckes tro, att hans hustru sändts hit till världen för att befria honom från alla besvär och allt arbete. Dessa kvinnor äro utmärkta affärsmänniskor. De kunna ej blott som hinduiskorna sälja litet grönsaker, utan förestå till och med stora en-gross-affärer. Ja, det lär finnas exempel på, att en ämbetsmans hustru i mannens frånvaro ombesörjer de viktigaste statsangelägenheter. Detta är frukten af deras frihet, i det att de fått använda och odla sina anlag.

Till tecken på att den birmanska flickan trampat ut barnskorna göras hål i hennes öron, där cylinderformiga silfverstycken insättas. Sedan den dagen går hon aldrig ut utan i en annan kvinnas sällskap.

De birmanska kvinnornas ansiktsuttryck är fint, ögonen eldiga, tänderna bländhvita. Det korpsvarta håret slutar i en knut på hufvudet eller böljar otvunget ned på halsen. En blommande kamelia är den effektfullaste prydnad i den okonstlade frisyren. Birmanerna, som ej bry sig om pängar, hysa dock en synnerlig förkärlek för guld och ädelstenar i form af smycken, och man träffar sällan en man eller

Ung birmansk dam.

kvinna, som ej bär ett eller annat sådant — och alltid äkta vara. Det är nära nog deras enda stolthet, och de förstå vid första ögonkastet skilja den ädla stenen från den falska.

Hvarenda kvinna i Birma kan dansa, och många af dem äro riktiga akrobater. Det är ingen ovanlig syn att där få se en kvinna böja sig baklänges för att

med sina läppar upptaga en rupee från mattan hon står på. Birmanskorna äro skickliga skådespelerskor.

Alla människor röka i Birma, och de kunna ej fatta hvarför inte också kvinnorna skulle få röka. De använda — det är faktiskt — ända till en fot långa cigarrer. Således är den å teckningen å föregående sidan framställda birmanskans cigarr nästan slutrökt.

Birmanska danserskor.

Kristendomen vinner blott ytterst sakta insteg i Birma, då hvarje birman är ålagd vid förfärliga straff att ej bryta sin tro. — Man kan ej tänka på detta land, utan att minnas Birmas apostel Adoniram Judson. Hans lifsgärning, vittnande om okufligt mod och aldrig slocknande energi, är outplånligt inristad på historiens blad.

Nepal, som ligger mellan Brittiska Indien och Tibet, är mycket likt Schweitz och äger världens högsta berg, Mount Everest, 29,000 fot öfver hafvet. Landet är nästan helt och hållet stängdt för allt europeiskt inflytande. Invånarne utgöras af olika raser och stammar, som röja anor från både norr och söder. Bland dem äro Gurkhas den regerande rasen, af hvilket folk det finnes flera regementen i brittisk-indiska hären.

Nepaliserna äro ej så rena buddhister som öfriga buddhistiska

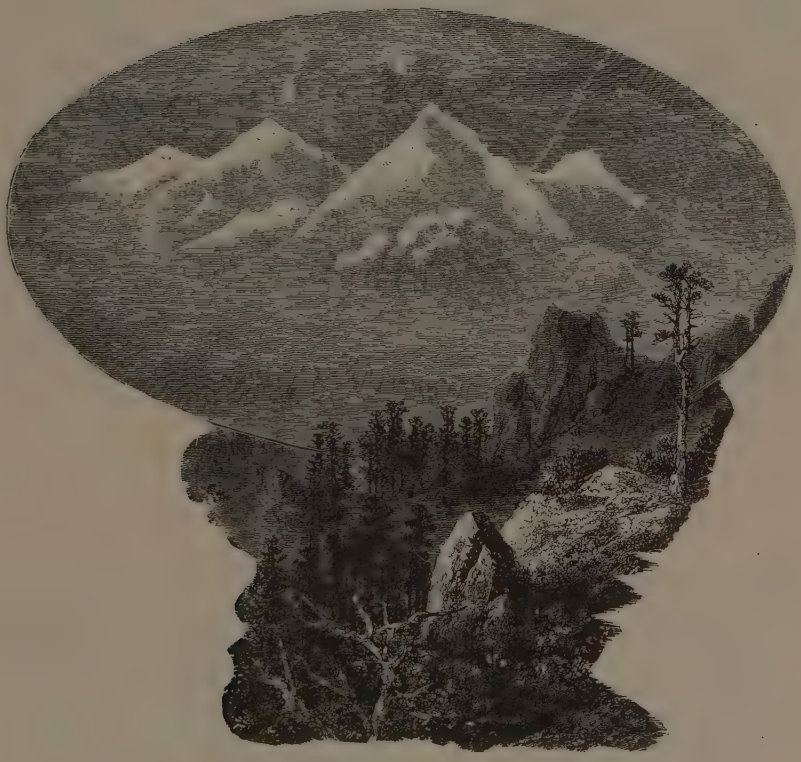

Mount Everest.

Nepalkvinna af Gurkharasen med sina barn.

Nepals drottning med svit.

folk, emedan bland dem hinduernas inflytande gjort sig rätt mycket gällande. Det finnes ock en mängd hinduer därstädes. Blott för några år sedan skulle människooffer hafva förekommit, och jag har meddelande från säkra källor, att bland brahmanerna ännu brännas änkor. Att dock det buddhistiska inflytandet varit

Nepalkvinna af Sunvarstammen.

det förhärskande ådagalägga de Nepalkvinnor, som komma ned till Indien, redan genom sitt sätt och sitt utseende. I motsats till hinduiskorna gå de obeslöjade och se ganska käcka och tilltagsna ut.

En oerhörd ståt lär förekomma vid hofvet i Katmandu, hufvudstaden i Nepal. Å föregående sida är återgifven en trogen afbildning af den ännu lefvande och regerande drottningen med hennes svit.

Harpan.

Af A. A. Grafström.

Jensliga stugan en kulen kväll
Stég Gunnar med bark ifrån skogen;
Till bröd skall det bakas på ugnens häll;
Men icke ett mjöldoft fanns i hans fjäll,
Och icke ett ax uppå legen.

Då kommo emot honom barnen två
Med bleknade kinder — de arma!
"Gif bröd åt oss, fäder — vi hungra så;
Ack, låt oss allenast en smula få!"
"Jag har intet. Gud sig förbarma!"

"Här moder bars bort på den svarta bår,
Och ner under mullen dess kista
Blef gömd, uppå vallen, där kyrkan står,
En kaka du gaf — den var vätt af din tår —
Säg, fäder, o var det den sista?"

"Ack, barn! Jag har ingen ätt ge er i dag;
Men Gud skall i morgon väl sända
Den hjälp, vi förbida af hans behag.

O, våren blöif' stilla och nöjda som jag;
I morgon här bakas kanhända."

Då tög han från mossiga väggen ner
Sin harpa — hvad makt i dess stämma!
De hungrande små icke klaga mer;
På infallna kinderna glädjen ler
Och klangen kan plågorna hämma.

Med ansiktet bortvändt att' dölja sin tår,
Att' icke sin ängslan förråda,
Nu fadern en munträde polska slår;
Och barnen, de sjunga och kvällen förgår,
Tills trötta de somnade båda.

Vid bädden af' strå, där de slumrade än,
Då bad han: "O Gud, ifrån nöden
Befria dem du, alla lidandes vän!"
Det' skedde, de vaknade aldrig igen;
Befriaren kom — det' var döden.

Korn åt små fåglar.

Af BROR ARVID.

A Newsboy's Turkey.

"Say, fellers, termorrer be's Thanksgivin' Day,
De welcomest of de year,
An' we'll be stiff as der struck up blokes
What walk around on der ear;
We'll all have turkey an' cranberry pie,
Served up widout growls or money,
Some of us down at the Newsboy's Home,
An' some up with Fader Mahony.

"But, fellers, dere's one of our whitest chums—
Ye all know Neddy Britt,
What lives wit' his mudder on Washington street—
He'll have less than a pauper's bit.
Neddy's not strong, and he never makes much,
But small as his earnin' is,
De most of it goes to de medecine shop
Since his mudder got rheumatiz.

"So dis I perpose, let us make a pool—
Yer won't miss a dime or two—
And get on to a turkey for Neddy Britt
Dat will make him as glad as you.
I ain't in no hurry to be a stiff,
But as sure as I'm Shorty Wyun,
I remember it down to my dyin' day
For de feller what won't chip in."

'Chip in" they did, with a right good will,
Though some had to run their nose,
Till "Shorty" saw more dimes in his hat
Than ever he had in his clothes.
Then off they headed for Neddy's home,
Down near the river it lay;
But they didn't forget to make a call
At the market on their way.

"Neddy," they said, as they reached the door,
"Don't mind dis ting a bit,
Yer jest hook on to dis parcel here
For yerself an' Mrs. Britt."
Neddy's blue eyes swam round in tears
But the lad never spoke a whit,
And "Shorty" turned to his chums and said:
"Come now, fellers, let's git."

"I am first."

Fattigdom — ingen skam.

INGEN fattig gosse eller flicka bör tänka att fattigdomen är en skam eller ett hinder för framgång.

Det är ingen skam att vara fattig, ty många af de ärligaste, bästa och heligaste män ha understundom fått kämpa med fattigdom. Den bästa människa, som någonsin trampat vår jord, var fattigare än de flesta, ty om Honom säger sångaren:

Jesus hade ej ett hviloläger,
Ej ett eget hem att träda in;
Han som himmelen och jorden äger,
Hade ej en vrå att kalla sin.

Honom folk på alla sidor trängde
Hvarje dag, och ingen ro han fann;
Månne han sin dörr om natten stängde?
Nej, en egen dörr ej hade Han.

Ej heller är fattigdomen ett hinder för sann framgång, ty många af världens mest framgångsfulla män ha varit fattiga. Se här några exempel bland Förenta Staternas presidenter.

John Adams, vår andre president, var son till en fattig landtman. Den enda förmån han åtnjöt i sina gossår var en god skolundervisning.

Andrew Jackson föddes i ett block-hus i North Carolina. Han växte upp i furuskogarna, hvilka gjort denna stat så ryktbar.

James K. Polk tillbragte sin ungdom med att uppröja en skogbeväxt farm i North Carolina. Han blef sedan handelsbiträde i en butik på landet.

Millard Fillmore var son till en farmare i New York. Han växte upp i ett mycket anspråkslöst hem och lärde sig sedan skrädderiyrket.

James Buchanan föddes i en liten by bland Alleghany-bergen. Hans fader fällde träd i skogen, och byggde sig ett hem i en öde trakt.

Abraham Lincoln var en fattig farmaregosse från Kentucky. Han bodde i ett blockhus tills han blef tjugoett år gammal.

Andrew Johnsons moder var en fattig änka. Hon satte sin son i skräddarelära, då han var endast tio år gammal. Han blef aldrig i stånd att bevista någon skola, utan förvärfvade sig sina kunskaper på egen hand.

Ulysses Grant bodde som gosse i en anspråkslös koja vid Ohio-floden. tills han var sjutton år gammal.

James Garfield föddes i ett blockhus. Han arbetade på landet tills han var stor nog att lära timmermansyrket. Han arbetade äfven någon tid på kanalen.

Här äro några korta drag från nio af våra presidenters ungdomsår. Alla hade de varit fattiga, men de blefvo goda, framgångsfulla män. Låt därför ej fattigdomen vara ett hinder! Sök att göra ditt bästa!

BIBELGÅTOR.

I. Uppsök följande namn och angif de bibelställen, där de förekomma.

1. En plats i Palestina, där flera af apostlarna voro födda.
2. En åldrig änka, som var känd för sina böner och sin gudsfruktan.
3. En lärjunge från Cypern, hos hvilken Paulus bodde på sista resan till Jerusalem.
4. En person, hvilkens hastiga död bragte fruktan öfver hela lärjungaskaran.
5. Den ende, som var med Paulus under den sista fängelsetiden i Rom.
6. Staden, utur hvilken de kommo, som stenade Paulus.
7. Platsen, där Jesus tillbragte första aftonen efter sin uppståndelse.
8. En stad, där Petrus tröstade de heliga.

Begynnelsebokstäfverna angifva namnet på en lärd man, hvilkens ord vägde tungt vid ett betydelsefullt möte i Jerusalem. Hvad är hans namn?

II. 1. Hvilken gammal lärjunge mottog Paulus på vägen till Jerusalem?
2. Hvad namn gafs åt Pinehas yngste son, betecknande att Herrens härlighet är borta?
3. Hvilken stad fick David att bo uti, då han vistades bland fienderna?
4. Hvilket Herrens sändebud har fått namnet hedningarnas apostel?
5. Hvilken konung dödades af Samuel, som skulle ha mött sin dom genom Saul?

Angif dessa namn och de bibelställen, där de förekomma, och deras begynnelsebokstäfver angifva namnet på ett kärt ställe i forntiden, Hvilken plats var det och hvad skedde där?

Svar på gåtorna i Julinumret.

1. Tobacco.
2. Galilee — Ebal — Rome — Samaria — Huz — Ohea — Moehir — Gersham, Ex. 18:13, 1 Chr. 6: 2, 3, Numb. 4: 15 — Eleazar, Ex. 38: 1.

Svar på gåtorna i Septembernumret.

1. Stenen med hvilken Goliat dödades.
2. Rekabiterna, 607 f. Kr. Jer. 35: 1, 11.
3. "Manoa", Dom. 13.

Sänd alla svar och skrifvelser till

"BROR ARVID",
637 Unity Bldg.,
Chicago, Ill.

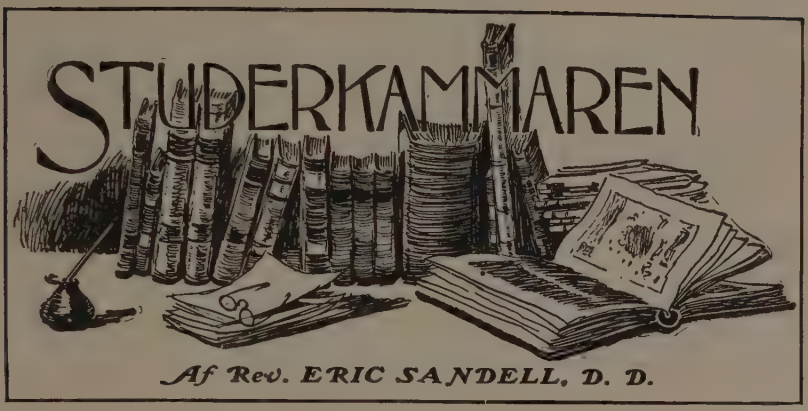

Af Rev. ERIC SANDELL, D. D.

En öfverblick

af Rev. William R. Newells åsikt om skapelsedagarna och syndens uppkomst i vår värld.

DEN rikt begåfvade och framgångsfulle evangelisten med detta namn, hvilken är lärare vid det bekanta Moody Institute i Chicago, har nyligen i bokform utgifvit sina "Old Testament Studies", omfattande från och med Moses första bok till och med första konungaboken. Dessa studier bestå af en serie tämligen fullständiga utkast öfver i nämnda bibliska böcker förekommande ämnen jämte talrika hänvisningar till Nya Testaments läror och afse att befordra fastmer en praktisk än en strängt vetenskaplig eller teknisk kännedom om de heliga skrifternas innehåll. Grunden härtill är att söka i författarens syftemål med sitt arbete. I sin ursprungliga form voro nämligen dessa utkast afsedda att tjäna som ledtråd vid undervisningen i bibelklasser, till hvilka allmänheten hade tillträde. De måste därför vara af så praktisk natur, att äfven mindre kunniga kunde draga fördel af deras användning. Det bör dock tilläggas, att författaren icke försmår att göra bruk

af den art af vetenskaplighet, som är förenlig äfven med den mest praktiska undervisning, nämligen logisk inledning af ämnet samt en likaledes logisk och klar bevisföring.

Men det som i detta arbete tilldrager sig vår uppmärksamhet, är — såsom redan är antydt i vår rubrik — den något egendomliga åsikt, författaren hyllar rörande skapelsedagarna och till en del äfven om syndens uppkomst i vår värld. För att undvika faran att i något afseende begå en orättvisa mot författaren, skola vi anföra hans egna ord i öfversättning.

Sedan han i bestämda ordalag uttalat sin öfvertygelse, att världen kommit till stånd genom Guds allmaktsord, "så att det man ser *icke* har tillkommit af det som synes", säger han: "De geologiska tidsåldrarna ligga mellan de två första verserna i bibeln. Ty i andra versen framställes jorden såsom rullande i rymden, fullständigt ödelagd: "Och jorden var öde och tom". Det hebreiska ord som här återgifvits med "öde," är *tohu*. Men i Es. 45: 18 betygar Guds Ande att Gud icke skapat jorden i detta tillstånd: han har "icke skapat henne till en öken, *tohu*". Man synes därför icke kunna undkomma den slutsatsen, att en förfärlig katastrof, kanske flera och med långa mellantider, ägt rum mellan de förhållanden, som omtalas i dessa tvenne verser. När vi ihågkomma, att jorden, sådan den ursprungligen skapades af Gud, var beboelig (Es. 45: 18), och att samma ord, hvilka i 1 Mos. 1: 2 öfversatts med *öde* och *tom*, upprepas i Jer. 4: 23 i samband med de förskräckliga domar, Gud i framtiden skall låta öfvergå ogudaktigheten på jorden, så kunna vi dana oss en föreställning om beskaffenheten af den katastrof, som föregick människans framträdande på jorden. Död och vildhet möta oss oupphörligt i de geologiska fossilierna. När vi ytterligare betänka, att döden är syndens lön, och att satan, som ursprungligen insattes såsom furste öfver denna världen (Joh. 12: 31), icke blott syndar från begynnelsen (1 Joh. 3: 8) utan äfven var en *mandråpare* från begynnelsen (Joh. 8: 44), då finna vi en ledtråd till förklaringen af

det häpnadsväckande virrvarr, som kännetecknade jordens historia före människans skapelse.

De sex dagarna, betraktade i detta ljus, voro således omdaningens dagar, icke dagar, på hvilka de ursprungliga skapelseakterna ägde rum. Gud gör än en gång jorden passande att bebos och sätter människan att råda öfver densamma såsom hufvud för en ny tingens ordning samt gifver henne den betydelsefulla befallningen att "uppfylla" den ödelagda jorden (1: 28 o. följ. jämf. 9: 1). Dessa sex dagar äro begränsade af aftnar och morgnar samt omnämnas i bestämd nummerföljd och äro därför att betrakta såsom dagar af tjugufyra timmar, bestämda af jordens rotation omkring sin axel. Ty ljus från en bestämd källa och riktning, troligen från Gud själf, bröt in på scenen redan första dagen, ehuru det ej sattes uti de skapade eller återställda "ljusbärarena", solen och månen, förrän på fjärde dagen. Att söka identifiera de sex dagarna med de perioder, under hvilka de lager, som utgöra jordskorpan, formats är ett högst obehöfligt, ovetenskapligt och outförbart arbete. Den sjunde dagen, hvilken Gud helgade såsom hvilodag, och på hvilken han själf hvilade, framställes senare, då Herren uti 2 Mos. 20: 8, 11 påminner israeliterna om densamma, såsom en dag, icke en period — såsom en enkel dag liksom hvar och en af de öfriga sex dagarna i den vanliga veckan. Detta bör noggrant beaktas".

Det anförda gifver oss en inblick uti författarens åsikt i när afhandlade ämnen. I nästa numıner skola vi taga dem i något närmare skärskådande.

Omdömen

om

HEMMETS VÄN

Hemmets Vän är titeln på en svensk-amerikansk tidskrift af högt litterärt värde, hållen i kristlig anda och sålunda passande för hvarje hem, där man vill skydda sina barn för den myckna uselhet, som sprides genom vår tids sämre litteratur. Innehållet utgöres af poesi, berättelser och afhandlingar på svenska och engelska språken. Papper, tryck och illustrationer äro af yppersta slag. *Sändebudet.*

De första två häftena af *Hemmets Vän* tillhanda. Tack! Den har en sådan finess i de yttre dragen, som både fängslar och tillfredsställer ögat. I dess inre möta vi en lyckad mångfald, som vittnar om litterär smak och förmåga. Bilderna äro särskildt vackra, och poemen lofva att uppfriska minnet af den svenska parnassen. Utom redaktörerna själfva, har mer än en litterat ur våra egna led, redan plöjt sina tankefåror i tidskriften, hvilket i hög grad bidrager att göra den till "vår" i allmänhetens känsla. *Hemmets Vän* intar en enstaka plats i familjen. Den hvarken utestänger eller utestänges af andra tidningar. Den kommer mest att värderas af dem sem ha skönhetssinne och önskar själsodling. Vänskapsfullt,

Alfrid Sjölander.

En tidskrift, som genom allsidigt, på kristlig grund fotadt innehåll vill inom hemmets värld verka för kärlek och frid, sanning och rätt, det är hvad *Hemmets Vän* vill vara. — — — Det är mycket, hvarpå denna tidning kommer att bjuda sin läskrets. Det är ock innerligt att hoppas, att denna läskrets må blifva så stor som möjligt. Redan föreliggande första häfte gifver de starkaste garantier för att programmets löften skola infrias; de ypperligaste profbitar, delvis utgörande början af utlofvade artiklar möta oss här. *Svenska Amerikanaren.*

Vill först säga redaktionen ett hjärtligt tack för de tre exemplar som kommit mig tillhanda. Utstyrseln är utsökt fin. Innehållet är gediget och därför tankeväckande och bildande. Ack, att vårt folk förstode värdet af sådan litteratur, och skaffade sig mera af den. Det skulle motverka läsningen af dålig sådan mer än man anar. För den kunskapstörstande ungdomen är H. V. utmärkt och vittnar för öfrigt om lärdom och framför allt om litterär smak.

Vill för min del göra hvad jag kan för den vännen. — —.—

Önskande Eder all lycka i fortsättningen blifver jag Eder

Med broderlig aktning *A. Serenius,*
Harcourt, Iowa.

Tack för det exemplar af *Hemmets Vän,* Ni sändt mig. Hoppas vårt folk skall omfatta tidningen med intresse och göra det möjligt för Er att ej allenast utgifva den, utan äfven förbättra den. Som en god början kan vara en borgen för en bättre fortsättning, så hoppas jag att Ert allaredan lyckade försök hvad ledningens form, utstyrsel och underhåll angår, må bringas till seger. Vi behöfva en sådan besökare som H. V. *Theo. N. Peterson,*
Falconer, N. Y.

Mycken tack för profnummer af *Hemmets Vän.* — Det är lätt att med hjärtlig öfvertygelse rekommendera H. V. Må den länge lefva.

Broderligen *O. J. Svan,*
Scandia, Kans.

Tidskriften synes vara mycket god, och passande i hvarje svenskt hem, och jag vill pröfva att rekommendera den på det varmaste, må den få en vidt utbredd spridning, och blifva till mest möjliga nytta och välsignelse, särskildt för de unga. *John H. Hag,*
Constance, Minn.

Haf tack för de nummer, som jag redan erhållit af *Hemmets Vän.* Denna värdefulla skrift borde läsas af vårt vetgiriga folk, både för upplysning och undervisning, ty hvarje nummer innehåller många goda saker.

Broderligen *C. W. Holm,*
Philadelphia, Pa.

Profexemplar af tidskriften *Hemmets Vän* tillhanda. Tack! Innehåll såväl som utstyrsel synes mig utmärkt. Det skall bli med stor tacksamhet jag mottager den.

Gust. E. Johnson,
Rockford, Ill.

A copy of H. V. came to me this morning. I was both delighted and surprised—delighted as I looked it over and read its superior contents, saw its magnificent and happy selections of illustrations,—surprised to find such a complete and grand copy of a magazine in our mother tongue. It is a unique undertaking; one that would at once commend itself to any man or woman with sense. It is a timely project, needed for our people just now. It is a project by two of the most splendid young men of our age and generation,—clean, scholarly, ambitious, with large heart and broad mind. I congratulate you and extend to you a brother's hand with the heartiest wishes for your abundant success. *J. O. Bentall,*
Ed. St. Anne Record.

I am very glad to know that your magazine is meeting with such an excellent demand. I shall rejoice in your prosperity. The first number was a splendid success.

The February number was a beauty. The taste displayed in its make up is admirable.

Rev. Frank Peterson, D. D.,
Minneapolis, Minn.

HEMMETS VÄN.

KÄRLEK OCH FRID, SANNING OCH RÄTT.

VOL. I. DECEMBER 1903. NO. 12.

Den heliga natten.

Det sväfvar ett stilla, domnande sus
Kring slumrande örtérnas sängar,
Och silfrade dimmors villande ljus
Nu darrar på Betlehems ängar.
Det hörs ej ens sakta
Ett hviskande ord,
Men herdarne vakta
En betände hjord,
Det hvilar en slöja af snöhvit färg
På vågiga kullar och fjärran berg.

Nu kommer i natt, o heliga fröjd,
Att gästa de låge och ringe.
En ängel från himlens saliga höjd
Står nära med strålande vinge.
I arme, ej rädens!
Han kommit, er vän!
O fröjdens och glädens,
I vallaremän!
Det klingar en stämma ur töckrens flor!
"Jag bådar er glädje, osäglig stor!"

"Han kommit", er vän!
O, fröjdens och glädens."

Då skiner på höjd, då klarnar i dal
Ett skimmer, som dunklet betvingar.
Hvad himmelska härars växande tal!
Hvad stjärnljusomgliftrade vingar!
Då ljudar i nattén,
Som tonande gång
Af spelande vatten,
Instiftelsens sång:
"Vår Gud vare ära, på jorden frid,
Åt människor en vilja barmhärtigt blid!'

Vi skynda väl, säg, vi ila väl med?
Med herdarne må vi oss gläda!
Vi hasta till krubban, böja oss ned
För barnet, det milda, det späda.
O saliga timma,
Då ljuset går opp
Ur villande dimma
För bäfvande hopp!
I världen vårt lif var så sorgetungt;
Du, heliga barn, gör det ljust och lugnt.

C. D. af Wirsén.

Sång på Julafton.

Re'n tändas där ute många' tusende ljus
Med pomp och med ståt uti rikemans hus,
Och borden af rätter bli tunga.
Mitt ensamma ljus brinner saktteligt ner,
Men stor sak i det; väl i mörkret jag ser
Andå till att dikta och sjunga.

Kom ej på min lott denna världenes gull,
Min själ dock af heliga toner är full,
Som falla likt dagg på min smärta:
Och mången, som är, och så mången, som var
En trösfande broder, en vårdande far
Jag bjuder till jul i mitt hjärta.

Hog minnes jag barndomens lyckliga tid
Med lekarnas oskuld och lekarnas frid
Och änglabesöken i drömmen,
Men världen kom snart, lade år uppå år,
Och gaf den mig fröjder, nog gaf den och sår;
Långt fjärran jag färdes af strömmen.

Det hägrade skönt, – hvad det skiftade grannt!
Och allt, som bleff lyste, jag tänkte var sannt
Och följde så sorgfri på färden.
De heliga barndomens berg jag förlät,
Och ögat, det log, medan oskulden grät,
Snart stod jag en främling i världen.

Till barndomens kullar jag nalkas igen,
Men står någon famn mig väl öppen där än,
Dit jag kan med kärlek få falla?
Ej tror jag mer världens villande råd;
Ett vågar jag tro bleff: att himmelens nåd
Står öppen för mig som för alla.

Du barn, som försonade himmel och jord,
Du lifsens och kärlekens eviga ord,
Kom, Gudason, gästa mig åter!
Ditt härberge blifve min lågande famn,
Mitt lefvernes lösen ditt heliga namn,
Som synder och brister förlåter!

Du älskliga stjärna, som lyser i kväll
De troende herdar i Betlehems fjäll,
Lys äfven Guds frid i min boning!
Och när jag ej mera min harpa skall slå,
Din glans på de somnade strångarna då
förklare, att jag fått försoning.

Johan Nybom.

Julgranen.

Julgranen.

För H. V.

Långt borta i skogen, där ulfvarna tjuta,
Och snötyngda grenar mot marken sig luta,
Där stod jag och drömde, jag vet icke hvad.
Då kom där en gosse så yster och glad.

Han svängde sin yxa och jag måste falla,
Och se'n till sitt hem han mig förde, där alla
Sig samlade kring mig, båd' stora och små.
Det hemmet var fattigt, men lyckligt ändå.

"Du mamma," sad' pilten, "om jag finge välja,
Jag skulle den ståtliga julgranen sälja,
Jag finner en ann' om till skogen jag går,
Och mamma behöfver de styfrar jag får."

Och gossen så munter till staden mig förde
Och där blef jag såld, men mitt pris jag ej hörde.
Se'n ställdes jag här i den praktfulla sal
Och påhängdes stjärnor och band utan tal.

Här allt är så dyrbart och ljuskronor glimma.
Skönt klingar musiken i skymmande timma.
I öfverflöd lefver man här hvarje dag,
Och främst i den yppiga glansen står jag.

Men här jag ej trifves, här finns ingen lycka,
De glittrande banden mig plåga och trycka.
Och kunde jag bara så flydde jag bort
Och stode i skogen igen inom kort.

Dock, klaga jag vill ej, men tåligt försaka,
Ty barnen i kojan de fingo en kaka.
Och de blefvo glada och jag vore nöjd
Om blott jag en stund finge se deras fröjd.

Axel Fredholm.

"Här allt är så dyrbart och ljuskronor glimma
Skönt klingar musiken i skymmande timma,"

Rev. G. A. Hagström.

Korn åt små fåglar.

Af BROR ARVID.

Julbesök.

AMMA natt Jesus föddes i ett stall i Betlehem sjöng en skara änglar för några herdar, som vallade får i närheten af staden. Dessa blefvo så intagna af änglabesöket och sången, att de genast lämnade fåren och skyndade till stallet, där de funno allt i öfverensstämmelse med hvad de himmelska budbärarna hade sagt dem.

Några långväga resande, vise män från den aflägsna Östern, hade också det lilla barnet i krubban som mål för sin långa vandring, samt framburo mycket dyrbara gåfvor till den nyfödde judakonungen.

Allt ifrån den tiden har människorna älskat att aflägga besök vid juletid, samt att gifva och mottaga gåfvor. Gud besökte då den syndiga jorden och gaf åt människorna den största af alla gåfvor, himlagåfvan Jesus Kristus, enfödde sonen. Det är därför både vackert och på sin plats att vid julen gifva hvarandra gåfvor.

Följ med mig, mina unga syskon, på en liten julvisit. Den skall bli till glädje för både de besökande och de besökta.

Vi träda in i ett hem, där far och mor med åtta barn ha lefvat ett anspråkslöst och försakande, men lyckligt lif. Äldste sonen, en stilla, ädel och exemplarisk ung man, lades ned på sjuksängen, som också blef hans dödsbädd. En kort tid därefter mötte honom

hans två yngsta syskon i det sälla landet därofvan. Trenne nya grafvar på kyrkogården buro vittne om djup sorg i det fattiga, af armod betryckta hemmet. Huru kunde julen vara en glädjefull högtid i ett sådant hem? Huru kunde sorgen lindras och nöden afhjälpas? Dessa frågor möta oss ofta i de stora städerna.

Vi besöka emellertid detta hem. Vi taga med oss mat och kläder, leksaker, böcker och pängar till föräldrarna och de kvarlefvande barnen.

Hvilka tror mina unga läsare blefvo gladast, de besökande eller de som mottogo besöket? Gören själfva sådana besök och I skolen snart få svar på frågan.

Det finns månget hem, där sjukdom och nöd råder. Fyll en korg med gåfvor och sök upp dessa nödens boningar med fridshälsningen: "Gud gifver eder en god jul!" Sjukhusen, barmhärtighetshemmen, barnhemmen och ålderdomshemmen äro fulla med sådana som äro i behof af dylika julbesök. Kunnen I ej göra mer så bringa dem blommor, traktater, julkort, goda tidningar eller sjung för dem en julsång om ej annat. Detta skall glädja både er och dem.

Då I så ären sysselsatta, unga vänner, glömmen ej att Frälsaren, hvilkens födelse vi fira, önskar att vinna inträde i våra lif och i våra hem så väl som i våra kyrkor. Må han finna ett värdigt mottagande. Må det ej kunna sägas nu som fordom: "För Honom var ej rum i härberget".

Bibelforskning.

1. Huru många tillfällen omtalas i bibeln där personer blefvo satta i fängelse?

2. Huru många tillfällen omtalas i bibeln där personer blefvo stenade till döds?

Uppgif såväl antalet som personerna och bibelställena.

Sänd alla svar och skrifvelser till *"BROR ARVID", The Home Press, 637 Unity Building, Chicago, Ill.*

Lille Viggs äfventyr på Julaftonen.

Af Viktor Rydberg.

SKARSNÖN låg skinande öfver heden, där man, så stor hon var, såg bara en enda människoboning, och det var en liten stuga, gammal och grå.

De måtte lefva ett ledsamt lif, stackarna, som bo där inne, tänkte väl mången resande, som färdades där fram om. Och ödsligt såg det ut på heden, äfven om sommaren, det kan icke nekas. Ljung och klappersten, buskris och martallar, det var allt som hon kunde fägna ögat med. Men själfva stugan var god nog i sitt slag. De mosslupna väggstockarna hade frisk kärna och höllo väl tillhopa mot köld och blåst. Skorstenen steg bred och tvärsäker öfver torftaket, som om sommaren liknade grönt sammet och prydde sig med rödgula blommor. I täppan vid gafveln växte då potatis, morötter och kål, och vid stängslet vallmo, ringblommor och rosor. Där stod också en apel och under den en liten bänk. Fönstret hade en gardin, som alltid var hvit.

Stugan och täppan ägdes af mor Gertrud, och hon bodde där med en ungersven, som hette Vigg.

Det var tidigt på morgonen, då mor Gertrud gick ut att göra uppköp hos landthandlanden i den aflägsna byn. Nu led det mot solnedgången, men hon var icke hemkommen. Vigg var ensam i stugan. Tystnad rådde rundt omkring, så långt heden räckte. Under hela dagen hade icke en bjällra hörts och icke en färdeman varit sedd.

Vigg låg på knä med armbågarna mot bordet och tittade ut genom fönstret. Det hade fyra rutor: de tre voro öfvervuxna med isblommor, men på den fjärde hade han andats, så att isen tinat upp. Han väntade på mor Gertrud, som skulle komma med ett hvetebröd, en pepparkaka och ett grenljus, ty det var julafton, men ännu sågs hon icke till. Solen gick ner, och skyarna vid himlaranden lyste som de fagraste rosor. Öfver hedens snö göt sig ett blekrödt skimmer. Snart smälte alla färgerna samman i ett fruset blårödt, och fästet mörknade.

Det mörknade än mer inne i stugan. Vigg gick till spiseln, där några falnande glöd lågo i askan. Det var så tyst, att när träskorna på hans fötter klapprade mot golfvet, tyckte han, att det kunde höras öfver hela heden. Han satte sig vid spiselkanten och undrade, om pepparkakan, som han väntade på, hade hufvud och förgyllda horn och fyra ben. Han undrade också, huru domherrarna och bofinkarna kunde ha det på julaftonen.

Svårt är att säga, huru länge Vigg suttit så, då han hörde bjällerklang. Han sprang till fönstret och tryckte näsan mot rutan för att se hvem det månde vara, ty icke kom mor Gertrud med bjällror.

Himmelens alla ljus voro tända. De tindrade och strålade. Långt borta rörde sig något svart på snön. Det kom

närmare, närmare och starkare, starkare ljöd bjällrornas glada klang.

Hvem är det som far där? Han håller sig ju icke på vägen, utan kommer tvärs öfver heden! Vigg visste väl hvar vägen går, han som om sommaren plockat blåbär och lingon där ute och ströfvat vida omkring — flera hundra alnar åt alla håll från stugan. Tänk att få åka efter sådana bjällror och köra själf! Knappt hade Vigg önskat det, förrän åkdonet var framme och stannade utanför fönstret.

Det var en släde, förspänd med fyra hästar, mindre än de minsta fölungar. De hade stannat, ty den som satt i släden höll hårdt i tömmarna, men de voro väl icke roade af att få pusta ut, ty de fnyste, gnäggade, skakade sina manar och sparkade upp snön.

"Var icke okynnig, Rapp! Stilla, Snapp! Nätt, styr dig! Lätt, håll dig i skinnet!" ropade den som satt i släden. Se'n hoppade han ur och gick fram till fönstret.

Maken till karl hade Vigg aldrig sett. Men så hade han då ej heller sett mycket folk. Det var en liten gubbe, just lagom för sådana hästar. Hans anlete var fullt af rynkor, och det långa skägget liknade mossan på stugutaket. Kläderna voro ludna från topp till tå. I ena mungipan satt en snugga; ur den andra ringlade rök.

"God afton, trubbnos!" sade han.

Vigg tog sig om näsan och svarade: "God afton".

"Är någon hemma?" frågade gubben.

"Du ser ju, att jag är hemma."

"Ja, det har du rätt i. Jag frågade litet dumt. Men du har så mörkt där inne, fast det är julafton."

"Jag får både julbrasa och julljus, när mor kommer hem. Ett ljus med tre grenar, du."

"Hå, mor Gertrud är icke hemkommen än, och du är ensam och får vara ensam en god timme till. Är du icke rädd?"

"Svensk gosse," svarade Vigg. Det hade han lärt sig säga af mor Gertrud.

"Svensk gosse," sade gubben efter och gnuggade sina bälgvantar och tog pipan ur mun. "Hör du, kurre, vet du hvem jag är?"

"Nej," svarade Vigg, "men vet du hvem jag är?"

Gubben tog af sig pälsmössan, bugade och sade: "Jag har den äran att tala med Vigg, hedens hugstore kämpe, som nyss fått på sig sina första par byxor, hjälten, som icke det längsta skägg skrämmer. Du är Vigg och jag är julvätten. Har jag den äran att vara känd?"

"Å, är du julvätten? Då är du en snäll gubbe. Mor har ofta talat om dig."

"Tack för lofordet! Det är dock si och så med den saken. Vigg, vill du följa med ut och åka?"

"Det vill jag, men jag får väl icke, ty om mor kommer hem och jag är borta, hur går det då?"

"Jag lofvar, att du skall vara hemma före mor. En karl står vid sitt ord och en gumma vid sin påse. Kom nu!"

Vigg sprang ut. Men hvad det var kallt, och hvad Vigg var tunnklädd! Vadmalströjan var så snäf, och träskorna hade åter nött hål på strumphälarna, som mor Gertrud lagat så ofta. Men julvätten stängde dörren, lyfte Vigg i släden, svepte slädfällen kring honom, gaf honom en rökpuff i näsan, så att han nös, och klatsch! nu bar det af.

* * *

Rapp och Snapp, Nätt och Lätt flögo öfver snön i ljungande hast, och silfverbjällrorna klingade öfver heden, som om alla himmelens klockor ringt.

"Får jag köra?" frågade Vigg.

"Nej, därtill är du för kort i rocken," sade vätten.

"Måhända det," sade Vigg.

Snart hade de heden bakom sig och voro inne i den mörka skogen, som mor Gertrud talat om, där träna stå så höga som om stjärnorna hängde i deras grenar. Mellan stammarna framlyste

stundom ljus från någon människoboning. Vätten hejdade sitt spann invid en liten ladugård.

Mellan stenarna i ladugårdsfoten stack fram ett hufvud med två glittrande ögon, som fästes på vätten. Det var tomtormens hufvud, som krökte sig till en artig hälsning. Vätten lyfte till svar sin pälsmössa och sporde:

"Snok, Snok Ringelstjärt,
säg mig, hvad är huset
värdt?"

Tomtormen svarade:

"Fliten bor
här som gäst —
tre kor
och en häst."

"Det var icke mycket," sade vätten, "men det varder mer, när man och hustru äro idoga. De började med tomma händer och ha sina föräldrar att stödja. Nå, hur sköta de korna och hästen?"

Tomtormen svarade:

"Jufret stinnt och stäfvan full,
Pålle han har mod och hull."

"Än ett ord, Snok Ringelstjärt: hvad tycker du om barnen i gården?"

Snok Ringelstjärt svarade:

"Fager mö och glädtig pilt,
pojkens kynne litet vildt,
flickans lynne ljuft och mildt."

"De skola ha julklappar," sade vätten. "God natt nu, Snok Ringelstjärt! God julsömn!"

"God natt, du Rappe och Snappe!
God natt, du Nätte och Lätte!
God natt, du käraste vätte!"

sade tomtormen och drog in hufvudet.

Bakom slädsätet var en kista. Henne öppnade vätten och framtog hvarjehanda saker; abc-bok och pennknif till gossen, fingerborg och psalmbok till flickan, garnbundt, väfsked och skottspole till mor, almanack och moraklocka till far, hvar sitt par glasögon till farfar och farmor. Men dessutom tog han händerna fulla af något, som Vigg icke kunde se hvad det var. "Det är välönskningar och välsignelser," sade vätten. Och så smög han med Vigg till stugan. Där inne sutto de alla kring den sprakande äriln, och far läste högt ur Bibeln om Jesusbarnet. Vätten lade tyst och obemärkt sina håfvor vid dörren och gick med Vigg tillbaka till släden. Så bar det åter af genom den mörka skogen.

"Jag håller mycket af barnet, som de läste om där inne i stugan," sade vätten; "men neka vill jag icke, att jag också tycker om gamle Tor i Trudvang."

"Hvem är gamle Tor i Trudvang?" frågade Vigg.

"Å, en riktig hedersknyffel, litet släkt med mig på långt håll", sade vätten. Svår mot de elaka var han: dem slog han med sin hammare. Men de ärliga och de modiga höll han af och de arbetssamma. Mest likade han bonden, som skötte sin jord väl och fostrade upp duktiga pojkar. När fara hotade landet, ropade Tor i Trudvang till bönderna: upp, gubbar! och då togo de svärd och sköld och samlade sig från berg och dal, och fienden stod icke emot deras dryga hugg. Du skall också varda en bra karl, Vigg."

"Det förstås," sade Vigg.

"Men nu," sade vätten, "har Tor lagt sin hammare vid Jesusbarnets fot, ty bäst är att fara med lämpor, menar han."

* * *

Nästa gång vätten stannade var det vid en loge nära en bondgård.

Från logen hördes ett doft afmätt klappande, liksom af slagor, men detta ljud nästan öfverröstades af en bäck, som gnabbades med stenar och granrötter. Julvätten knackade på loggluggens lucka, och hon sprang upp. Där inne stodo två små lustiga fyrar med buskiga ögonbryn, runda barnkinder, röda toppmössor och gråa tröjor. De tröskade vid skenet af en lykta, så att dammet rök.

Julvätten nickade och sade:

"Tomte-, tomte-, tomtemän,
trösken I på logen än?"

Tomtegubbarna svarade, slängande slagorna:

"Slagan klinge
ticke tack!
Proppad binge
fyllig stack."

"Men på julafton kan man ge sig ro, tyckte vätten. Nissarna genmälde:

"Säden strid,
kakan rund.
Hvarje tid,
hvarje stund
har guld i mund."

"Men I minnens väl, hvar och när vi skola råkas?"
Nissarna nickade och svarade:

"Om en stund hos fjällets jätte.
Nu farväl, du käre vätte!"

Vätten öppnade kistan och tog händerna fulla af julgåfvor och sprang upp till far, mor och barnen i gården. Bland gåfvorna

var en soldatbössa, ty hvarje karl bör ha en sådan till värn för sitt land.

Så bar det af från stuga till stuga, från gård till gård. Trefligast, tyckte Vigg, såg det ut i prästgården, där han tittade in genom fönstret. Där satt gamle prästfar, som Vigg kände väl igen, ty han hade flera gånger varit i stugan på heden och hört, huru Vigg förkofrat sig i abc-boken, och lagt sin hand på hans hufvud. Prästmor och de vackra döttrarna kände han också, ty de voro så snälla mot mor Gertrud. Julvätten tyckte äfven mycket om prästgården, ty här voro människorna alltid vänliga mot hvarandra och mot husdjuren och ville, att alla skulle vara lyckliga.

Prästgårds-tomten kom ut från ladan och hälsade på julvätten. "Här är nog allting godt," sade vätten.

"Ja, här är trefligt," svarade prästgårdstomten, "men ändå har jag en klagan att framföra."

"Låt höra då!"

"Jo, Grimma, lilla kossan, var en dag i somras mycket ledsen, när hon icke fick dricka mjölk längre:

Grimma vid grinden
grät och sade:
Nu är min moder
mjölkad för andra,
nu får jag gånga
sommaren långa

med svulten mage
i tufvig hage,
den lille mulen
är illa vulen
att uafsa gräset i ris och ljung;
jag borde haft mjölk till fram mot julen,
ty Grimma är ännu så ung, så ung."

"Hur är det med Grimma nu?" frågade vätten.

"Å, hon äter gräs och hö i kapp med de andra korna och är så fet att hon skiner."

"Då var det ju ingenting att klaga öfver," sade vätten.

"Jag tyckte nog så med, men lofvade henne ändå att tala om det för dig."

"Och hvad man lofvar skall man hålla, det har du rätt i," sade vätten. "Farväl med dig, prästgårdsnisse. Vi träffas snart."

Medan julvätten och Vigg fortsatte färden, mötte de i skogen en nisse, som hängde läpp och såg butter ut. "Hvart går du, frände?" sade vätten.

"Nisse nöter nu sin sko
för att söka annat bo,"

svarade tomten. "Hvarför det?" sporde vätten.

Nissen svarade trumpet:

"Far plär snaska
ur en flaska,
mor är en slaska.
barnen ä' stygga
och aldrig snygga."

"Fresta ändå på att stanna ett år till," bad julvätten; "annars går all hemfrid bort med dig. Kanhända bättrar det sig och då kan jag komma med gåfvor till er nästa år."

"Nå ja då, efter som du ber mig," sade nissen och vände om.

* * *

Om en stund höll vätten framför en stor byggnad, där det lyste ur många fönster. "Här vankas julklappar i mängd," sade vätten och öppnade sin kista.

Vigg häpnade öfver den grannlåt han såg: armband och halsband, bröstnålar, söljor, spännen, siden och sammet. Det glittrade af guld, silfver och ädelstenar. Han såg konstgjorda blommor och luktade på dem, men de hade ingen doft. Dessutom såg han löslockar och lösflätor, och dem undrade han mest öfver.

"Hvad är det?" frågade han.

"Det är fiskeredskap," sade vätten och blinkade med ena ögat; "det är med sådana don fröknarna fånga fisk."

"Men hvad är det?" sporde Vigg och pekade på en gyllene stjärna, som herregårdens ägare skulle bära på rocken.

"Det är också fiskeredskap," sade vätten.

Det kunde Vigg icke rätt fatta, ty han hade aldrig sett mer än ett fiskedon, och det var ett metspö.

Vätten stoppade en fruktkärna i Viggs tröjficka; det gjorde honom osynlig för andras ögon. Så gingo de upp för stora trappan. Där stodo drängar och gäspade. Så kommo de in i ett grannt rum med ljuskrona i taket. Där satt nådig frun och gäspade, och fröknarna tittade på en färglagd tafla, som undervisade dem om det allra viktigaste i deras jordelif: huru folk senast klädde sig i Paris. Herremannen satt halfslumrande med händerna hopknäppta öfver magen och tänkte på sin höga bildning, ty han hade i ungdomen läst latin och sedan glömt hvad han läst.

Hans granne, gamle nämdemannen, var däremot en obildad man, ty han kunde bara sin bibel och lagboken och litet mer dessutom, men hade, stackars han, haft ingen latin att glömma.

Vätten framlämnade gåfvorna, som mottogos kallt, utom stjärnan. När vätten framräckte henne och sade, att det var en gåfva från kungen till herremannen, steg denne upp och log och bugade och talade om konungens nåd och sin egen ovärdighet. Därefter gick han in i närmaste rum, där han trodde, att ingen såg honom, och ställde sig framför spegeln och satte stjärnan på sitt bröst, och, ett tu tre, hoppade han upp och gjorde hvad fröknarna skulle ha kallat ett ballement och sade till sig själf: nu har jag nått mitt lefnadsmål; sådant får man, när man är ett snällt barn.

"Är han ett barn?" frågade Vigg.

"Nog är han det," svarade vätten.

* * *

Så kommo de till en annan större byggnad, där det också lyste ur många fönster. Vätten lyfte och svängde sin pälsmössa och ropade: "Lefve, lefve, lefve!"

"Hvarför ropar du så?" frågade Vigg.

"Det får du veta om ett tjugotal år härefter, men icke nu," sade hans reskamrat och såg litet illmarig ut. Han öppnade sin kista och framtog några böcker med mycket vackra pärmar.

"De äro praktfullt bundna," sade han, "men hvad är deras yta mot deras innehåll? De förvara många de ädlaste tankar människor ha tänkt. För herrn och frun här uppe kunde jag icke påhitta bättre julklappar."

Vigg fick sitta kvar i släden, medan vätten var där uppe. Om det märkligaste han såg där nämnde han ingenting för Vigg. Men jag vet det och kan omtala det. Han såg en gosse, jämnårig med Vigg, en härlig, vacker gosse, om hvilken han förutsett, att han skall varda Viggs trofaste vän och käcke medkämpe i kommande strider för det rätta, sanna och goda. Och i en vagga såg han en flicka, hvars lilla mun liknade en rosenknopp. Om henne hade han förutsett, att sedan hon blifvit gift, skall hon kalla Vigg sin lille rare man.

* * *

Nu åkte de till konungens slott, som var än mycket större än herremannens hus. "Här har jag några gåfvor att ge till konungasonen," sade vätten, "och det skall gå i största hast, ty sedan skola vi fara till min kung, fjällkungen, och därefter tillbaka till mor Gertrud på heden."

Än en gång öppnades kistan, och hvad Vigg nu fick se öfvergick allt annat. På en stor silfverplåt stodo tusentals stridsmän till häst och fot. När man drog på en vef, skyldrade de och svängde än till höger och än till vänster, och hästarna stegrade sig, och ryttarena höggo med svärden. På en annan plåt, som föreställde hafvet, sågos skepp med kärrebössor, och, när man drog på vefven, sköto kärrebössorna mot en fästning, och fästningen med sina vallbössor svarade. Men den tredje silfverplåten var dock märkligast af alla. Där sågos stugor i mängd och åkrar och ängar omkring dem och människor i hundratal inne och ute, alla så små, att man icke såg dem riktigt tydligt utan genom förstoringsglas. Men hvad man då såg mycket! Skördemän, mjölnare, smeder, väfvare, skräddare, skomakare, murare, timmermän, snickare och många andra slags yrkesmän, alla i flitigt arbete. Man såg deras hustrur duka bord och vinka deras lekande barn att komma till måltiden. Men man såg också bleka, hungrande barn och sörjande mödrar, som hade knappt något att gifva dem att äta.

Med dessa märkliga leksaker sprang vätten upp till konungasonen. "Min prins," sade han, "se icke endast på soldaterna och krigsskeppen! Se också på det arbetande folket! Välsigna det i dina böner till Gud! Och när du varder konung, så ställ som ditt högsta mål att öka folkets trefnad och minska dess lidanden! Den store domaren skall på uppgörelsens dag säga dig: hvad du hafver gjort dessa de ringaste bland mina bröder, det hafver du gjort mig."

Vätten var snart nere igen. Rapp och Snapp, Nätt och Lätt fnyste och gnäggade. Vätten tog tömmarna och satte sig i släden bredvid Vigg, och det bar af med ilande fart genom en mörk skog.

"Hvart färdas vi nu?" frågade Vigg.

"Till fjällkungen," svarade vätten.

* * *

Vigg var allvarsam och sade efter en stunds tystnad: "Är din kista tom nu?"

"Nästan," svarade vätten och satte snuggan i munnen.

"Alla andra har fått julgåfvor, men har du ingen till mig?" sporde Vigg.

"Jag har icke glömt dig heller; din julgåfva ligger kvar på kistbottnen."

"Visa mig henne, så är du snäll."

"Du kan vänta tills du kommer hem till mor."

"Nej, du vätte, låt mig se den nu!" sade Vigg otåligt.

"Nå, se där då!" sade vätten, i det han vände sig i släden och drog fram ur kistan ett par tjocka ullgarnsstrumpor.

"Var det ingenting annat?" mumlade Vigg.

"Skulle de icke vara välkomna? Du har ju hål på dina egna strumpor?"

"Dem kunde mor stoppat. Då du gifvit konungasonen och de andra så granna och roliga saker, kunde du gifvit mig något sådant också."

Vätten svarade icke ett ord, utan lade strumporna tillbaka i kistan, men han drog djupare rökar ur pipan än förut och såg allvarsam ut han ock.

Så gick färden fram under tystnad. Vigg teg och sköt ut munnen och afundades konungasonen de granna julsakerna och var ond på ullgarnsstrumporna. Vätten teg, men granarna susade, skogsbäckarna sorlade och snön knastrade under hästarnas hofvar. Vid skogsbrynet sprang en lyktgubbe och lyste färden, men det var bara fjäsk, ty stjärnorna och skarsnön gåfvo tillräckligt ljus.

Så kommo de till ett lodrätt berg. Där stego de ur släden. Vätten gaf Rapp och Snapp, Nätt och Lätt hvar sin hafrekaka.

Därefter knackade han på bergväggen, och hon öppnade sig. Han tog Vigg vid handen och gick in i remnan, men många steg hade de icke gått, innan Vigg vardt rädd.

Ty därinne var rysligt. Där skulle rådt den svartaste natt, om icke mörkret här och där genomskingrats af de glödande ögonen hos huggormar och giftpaddor, som slingrade och krälade på klippornas fuktiga utsprång.

"Jag vill hem till mor," skrek Vigg.

"Svensk gosse!" sade vätten.

Då teg Vigg.

"Hvad säger du om den där paddan?" sporde vätten, sedan de gått ett stycke, och han pekade på ett grönt odjur, som satt på en sten och spände sina runda ögon i gossen.

"Hon är otäck," sade Vigg.

"Henne har du skaffat dit," sade vätten. "Ser du hur stinn och uppblåst hon är? Det är af oförnöjsamhet och afund."

"Har jag skaffat dit henne säger du?"

"Ja visst, du afundades konungasonen hans gåfvor och föraktade den skänk jag af vänligt hjärta ville ge dig. För hvarje ond tanke, som födes hos någon människa, som bor i denna nejd, kommer en padda eller huggorm hit in i remnan."

"Det var styggt," sade Vigg, och nu skämdes han.

De gingo vidare i många krokar och kommo allt djupare in i berget. Småningom började det ljusna, och när de svängt om ett hörn såg Vigg med häpnad en stor glänsande sal.

Väggarna voro af bergkristall och längs de tre af dem stodo små grinande dvärgar och höllo facklor, hvilkas sken bröt sig i regnbågens färger mot kristallerna. Vid fjärde väggen satt bergkungen på sin guldtron. Han var klädd i en mantel af asbest, öfversållad med ädelstenar, men såg sorgsen ut. På tronen vid hans sida satt hans dotter, klädd i silfverskir, och hon var än mer sorgbunden, ja hon tycktes nästan döende. Mycket blek och innerligt vacker var hon.

Midt i salen hängde en ofantlig våg, och däromkring stodo bergtussar, som lade något än i den ena vågskålen, än i den andra.

Och framför konungens tron stod en oräknelig skara af tomtebissar från alla gårdar och stugor från flera mil däromkring och omtalade allt hvad de människor, i hvilkas hus de hålla till, hade tänkt, sagt och gjort under årets lopp. Och för hvarje god tanke och för hvarje god gärning de omtalade lade bergtussarna gyllene vikter i den ena vågskålen, och för hvarje ond tanke eller ond gärning, som omtalades, lade de en huggorm eller padda i den andra.

"Vet du Vigg," hviskade julvätten, saken är den att prinsessan är sjuk. Hon skall dö, om hon icke kommer bort ur berget, ty hon längtar att andas himmelens luft och se solens och stjärnornas guld, och hon har ett löfte, att om hon får se himmelen, kan hon ock få se änglarna och vinna evig sällhet. Hon trånar och längtar, men ur berget kommer hon dock icke förrän den julafton, då det godas vågskål sjunkit till golfvet och det ondas stigit till taket, men nu ser du, att skålarna stå såpass jämnt."

Knappt hade julvätten sagt detta, förrän äfven han framkallade att aflägga redogörelse. Han hade icke litet att omtala, och det var godt nästan alltsammans, ty de rön han gjort sträckte sig blott till juldagarna och på den dag, då minnet firas af det fattiga barns födelse, som genom godhet och oskuld är vordet alla tiders konung, pläga ju människorna vara vänligare mot hvarandra än annars.

Och tussarna lade allt flera gyllene vikter på vågen, ju längre vätten skred i sin redogörelse, och det godas vågskål vardt märkbart tyngre.

Men Vigg stod som på nålar, ty han var rädd, att hans namn skulle nämnas, och han spratt till och vardt röd och blek, när vätten slutligen uttalade det namnet. Hvad vätten sade om Vigg och ullstrumporna, det vill jag för hans skull icke upprepa, men kan ej förtiga, att en af tussarna lade i det ondas vågskål den stora gröna padda, som Vigg förut sett i remnan, och hon vägde mycket. Och allas ögon, utom den snälle vättens, som tittade åt annat håll, fästes på Vigg, konungens, konungadotterns, tussarnas, dvärgarnas, tomtarnas, och allas ögon voro antingen så stränga eller så sorgsna, men synnerligen konungadotterns voro så milda och lidande, att Vigg förde båda händerna till anletet och ej kunde se upp.

Julvätten omtalade nu, huru den fattiga mor Gertrud på heden tagit upp den fader- och moderlöse lille Vigg, huru hon flätade mattor och band kvastar och sålde till landthandlanden i byn, för att skaffa födan åt honom, huru hon sydde och lagade hans kläder, huru hon arbetade med lust och kärlek och bar försakelser för hans skull och huru hon gladdes åt hans friska lynne och modiga hjärta och blomstrande kinder och trofasta ögon och gärna

Hos bergkungen.

förlät hans pojkstreck — ja, hon bad till Gud för honom hvar kväll, innan hon somnade, och i dag på morgonen hade hon i den smällkalla vintern gått långt bort till byn, endast för att kunna glädja honom på aftonen med grenljus och annat smått.

Och medan vätten talade så, lade tussarna tunga gyllene vikter i det godas vågskål, och den gröna fula paddan hoppade ned och försvann i remnan, och den väna konungadotterns ögon fuktades, och Vigg snyftade högt.

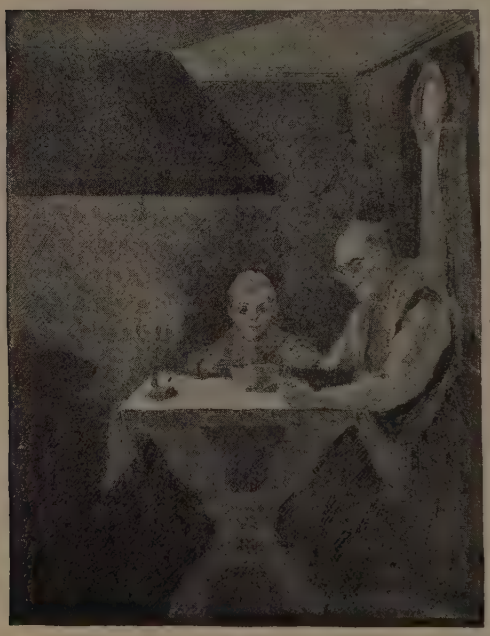

Ja, han snyftade till och med i sömnen, då bergkungens sal med allt hvad däri fanns var borta, och Vigg låg i sängen inne i stugan på heden, där julvätten efter fullbordad resa sagt honom godnatt, fast Vigg då var så sömnig att han icke hörde det. Den klaraste julbrasa sprakade i spiseln, då han vaknade och öfver honom lutade sig mor Gertrud, som sade:

"Stackars Vigg, som fått vara så länge ensam här i mörkret! Jag kunde icke komma förr, ty vägen är lång. Men nu har jag grenljus och hvetebröd och pepparkaka med mig och äfven en kaka, som du i morgon skall gifva små fåglarna."

"Och se här," tillade mor Gertrud, "här har du ett par ullstrumpor, som jag stickat åt dig i julgåfva, ty det är hvad du nu tarfvar, lilla slitvarg. Och här har du ett par läderskor, som jag köpt, för att du skall slippa traska i träskor under julhelgen."

Vigg hade länge önskat sig ett par läderskor, och nu synade

han dem på alla sidor med glada ögon. Men än längre synade han ullstrumporna, så att mor Gertrud trodde, att han ville hitta någon orätt maska i dem, men saken var den, att Vigg tyckte, att de voro alldeles lika med dem, han sett i vättens kista. Därefter slog han sina armar kring mor Gertruds hals och sade: "Tack, mor, för strumporna och för skorna — och så för strumporna!"

Nu sattes grytan på spiseln, en hvit duk breddes öfver bordet och grenljuset tändes. Vigg sprang omkring i de nya strumporna och skorna. Emellanåt stannade han vid fönstret och såg underfundigt utåt heden och visste ej rätt hur det gått till med hans hemfärd. Men julvätten är snäll och mor Gertrud snäll, det hade han tydligt för sig, och julaftonen en ljuflig afton, det visste han.

Därute strålade tusen stjärnor ned på den tysta heden. Och i hedens enda stuga rådde spiselvärme, hjärtevärme och glädje.

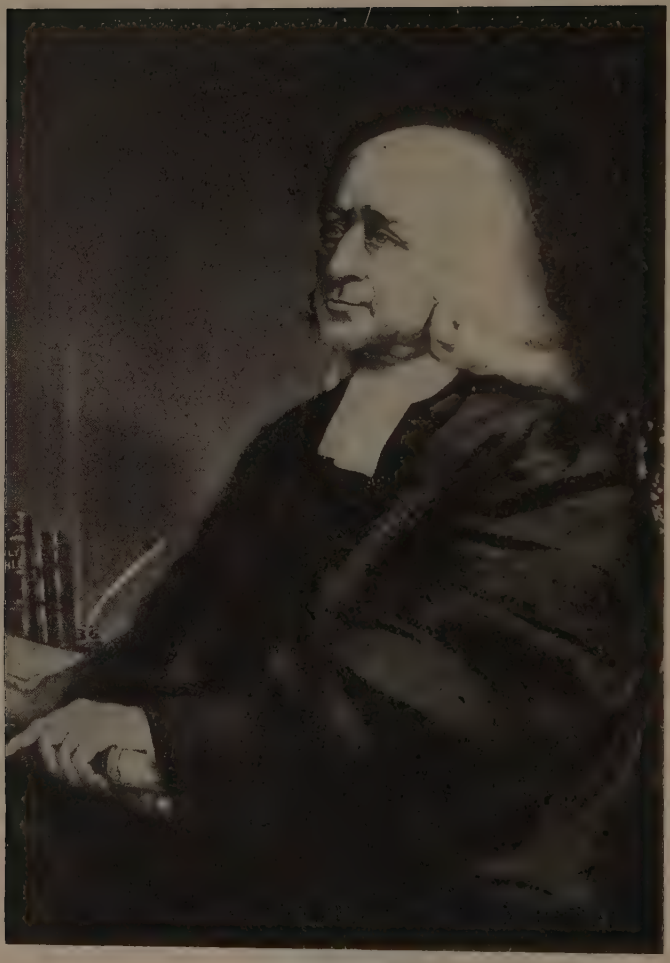

John Wesley.

John Wesley.

Hans lif och verksamhet.

Af C. G. W.

Wesleys andliga lif.

FASTÄN ändamålet med Wesleys resa till Amerika, som var att omvända indianerna, icke ernåddes så som han hade hoppats, blef dock denna resa af allra största betydelse för hans andliga lif. Under öfverfarten till England kände han någon tid mörker och betryck i sitt sinne, och han fann orsaken därtill i sin svaga tro. "Ty," säger han, "jag reste till Amerika för att omvända indianerna, men hvem omvänder mig själf? Hvem befriar mig från detta stackars otrogna hjärta? Jag har en härlig sommarreligion; jag kan tala om tron, men ser döden mig i ansiktet, då förstöres min frid och jag kan icke säga med frimodighet: Kristus är mitt lif och döden är min vinning." Ännu tydligare skildrar han det andliga tillstånd, hvari han ännu befann sig, irrande och längtande efter att finna den orubbliga grunden för sitt kristliga hopp, i den bekännelse han aflade kort efter att hafva landstigit i sitt fädernesland. Han öfverskådar hela sitt lif; han känner att han kan säga om sig själf: "Jag är bevandrad i filosofi och teologi; jag kan tala med färdighet om andliga ting; jag har gifvit mina ägodelar åt de fattiga; jag har öfvergifvit vänner, ära, bekvämlig-

het och fädernesland; har i främmande land prisgifvit mig åt faror, brännande solhetta, trötthet, arbete, mödor och förföljelser. Förskaffar nu allt detta mig tillträde til Gud? Är jag därigenom välbehagligare för Herren? Ingalunda. Om Guds ord är sannt, och om vi skola blifva vid lagen och vittnesbördet, så äro alla dessa saker, änskönt de, helgade genom tron på Jesus, äro rätta och goda, dock ingenting annat än skum och afskräde; ty mina egna gärningar, lidande och rättfärdighet äro så långt ifrån att göra tillfyllest för mina öfverträdelser, hvilka äro flera än mina hufvudhår, att de själfva äro i behof af Guds nåd för att kunna bestå en gång för hans rättvisa dom. Hvad jag behöfver är den säkra och fasta tro, att mina synder äro mig förlåtna för Kristi skull; denna tro, som ingen kan hafva utan att veta, om han har den, och som, när han har den, gör, att syndens kropp blifver till intet, så att han icke mer tjänar synden (Rom. 6: 6), borttager fruktan från människan och gifver henne frid med Gud i känslan af, att Guds kärlek är utgjuten i hennes hjärta genom den helige Ande."

Det ljus, som läsaren märker redan hade uppgått för honom, blef ännu klarare genom den bekantskap Wesley gjorde, strax efter ankomsten till London, med en tysk predikant vid namn Peter Böhler. Denne man hade af grefve Zinzendorff, ledaren för de mähriska brödernas eller herrnhutarnes samfund i Tyskland, blifvit sänd såsom missionär till Georgia. Det var på genomresan i London, som han sammanträffade med Wesley och dennes vänner. Under flera samtal med Böhler lärde Wesley, att han "ännu icke hade den tro, genom hvilken vi allena kunna blifva saliga". Denna upptäckt oroade honom så mycket, att han frågade Böhler, om han icke borde upphöra att predika. Denne svarade: "Ingalunda, predika tron, tills du får den; och predika sedan, emedan du har den." Med mycken bäfvan beslöt han sig därför, började ånyo studera det nya testamentet för att därefter pröfva, hvad Gud lärer.

Så fortgick det en tid, till dess en bestämd och plötslig förändring försiggick i honom. I sin dagbok omtalar han, att han

den 24 Maj 1738 på aftonen bevistade ett möte, som hölls vid Aldersgate-gatan, där en person läste ur Luthers företal till romarebrefvet. Under det han läste beskrifningen om den förändring, som Gud verkar i hjärtat genom tron på Kristus, säger Wesley, att han "kände sitt hjärta uppvärmdt på ett underligt sätt. Jag kände, att jag med afseende på min själs frälsning endast och allenast förtröstade på Kristus, och jag erhöll den vissheten, att han hade tagit bort mina, just mina synder och frälsat mig från syndens och dödens lag."

Ungefär samtidigt fick äfven hans broder Charles frid med Gud under samtal med Böhler om den viktiga läran om rättfärdiggörelsen genom tron.

För att befästa sitt nya troslif och närmare studera den herrnhutiska församlingen, med hvilken han kände sig i anden besläktad, i hennes hemland, begaf sig Wesley till Tyskland i sällskap med några vänner. I Marienbrunn sammanträffade han med grefve Zinzendorff, som var förvisad från Sachsen. En intim vänskap synes hafva uppstått dem emellan, ehuru de voro högst olika till skaplynne och icke ens stämde öfverens om alla kristendomens trosläror. De voro dock båda genomträngda af en och samma ifver för ett och samma mål: att väcka ett verkligt kristligt lif bland människorna och samla dem i ett lefvande samfund. Här uppehöll Wesley sig i fjorton dagar ibland en kyrkas medlemmar, "hvilkas samtal voro om himmelen, hvilkas anda var mildhet och kärlek, hvilkas kristendom var långt skild från det skuggverk, som vanligen benämnes med detta namn, ehuru det hvarken för till hjärtats renhet eller till lifvets heliggörelse enligt Frälsarens exempel — en kristendom, hvarom den hedniske kejsaren Julianus kunde hafva sagt: Sen, huru dessa kristna älska hvarandra."

Härifrån begaf han sig till Herrnhut för att få sammanträffa med en missionär vid namn David. "Gärna hade jag," säger han, "velat tillbringa hela mitt lif här, men Herren kallade mig att arbeta i en annan del af sin vingård." Genom dessa besök blef

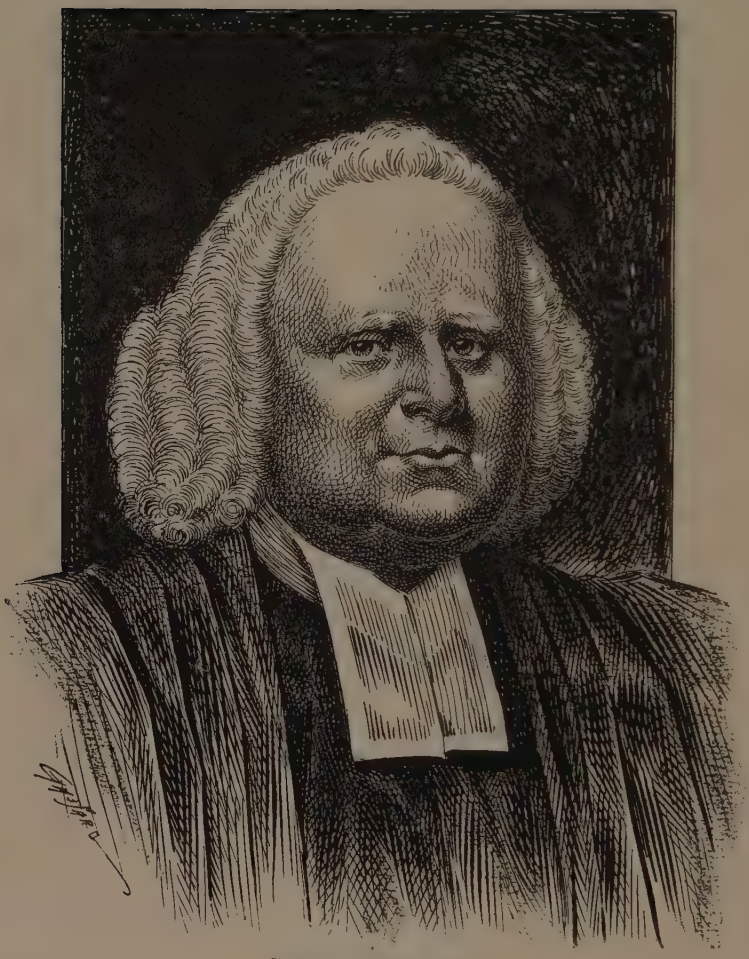

George Whitefield.

Wesley storligen uppmuntrad och stärktes i sin föresats att aflägga vittnesbörd om Guds nåds evangelium. Vägen hem tillryggalade han för det mesta till fots, liksom bortresan.

Den stora väckelsen.

Det var en mörk tid i England, då metodisterna framträdde. I den engelska statskyrkan var det religiösa lifvet vid en så låg ebb, som det gärna kunde komma. Vi hafva nu ej utrymme att skildra dess skuggsidor; vare det nog att säga, att högljudda klagomål öfver dessa höjdes af de mest ansedda män. "Aldrig", säger en författare, "har öfver det kristna England ett århundrade uppgått så utblottadt på andligt lif och kristen tro som det, hvilket började med drottning Annas regering, och hvilket nådde sin middagshöjd under andre Georg. Det kunde icke blicka tillbaka på nagon tid af synnerlig hälsa, ej heller lofvade framtiden något bättre. Puritanerna voro döda och metodisterna ännu ej födda." Toplady, författaren till den välkända sången: "Klippa, du som brast för mig", sade, att en omvänd präst i statskyrkan var ett lika sällsynt fenomen som en komet. Domprosten i Dublin fick en söndag predika för en enda person — kyrkväktaren, och innehållet af hans predikan kan sammanfattas i orden: "Var en bra karl, John, och en god tory." Biskop Burnet klagade ej blott däröfver, att prästerna voro försumliga i sin kallelse och utan allvar i lefvernet samt litet aktade i samhället, utan också däröfver, att den lättsinniga och otrogna riktningen, som härskade i Frankrike, hade inträngt i landet och fann målsmän bland dess författare. Den stora massan i städerna var njutningslysten och iakttog endast gudstjänstens yttre former, på landet voro de äfven råa och fullkomligt okunniga. Sådant var det fält, som erbjöd sig för dem, som kände sig manade att arbeta i ande och kraft för att åstadkomma en förändring.

Då Wesley hemkom ifrån Tyskland, fann han sin broder och Whitefield i full verksamhet att predika ett lefvande Guds ord

inför stora folkmassor. Den sistnämnde isynnerhet var en väldig predikant, som "med kropp och själ hade hängifvit sig åt Guds helgedoms tjänst". Han besteg första gången predikstolen i sin födelsestad, och det intryck han här utöfvade var så kraftigt, att man beklagade sig för biskopen, att femton personer råkat i vansinne genom hans predikan. Denne svarade: "Det vore önskvärdt, att detta slags vansinnighet icke upphört till nästa söndag." Endast tjuguett år gammal, blef han en kort tid därefter kallad till London för att predika i Towerkyrkan under prästens frånvaro. Hans ungdom försatte församlingen i förvåning, hans kraftiga uppmaningar till bättring framkallade förbittring hos många, men kyrkan blef öfverfull af åhörare. Denne utmärkte talare, som kallades "fursten bland predikanter", var utrustad med alla de naturgåfvor, som kännetecknа en vältalare; men hans kraft bestod icke däri utan i hans fromhet, hans andliga nit och hans uppriktiga omsorg om sina medmänniskors frälsning. En författare säger: "Hans åhörare grepos af hans glödande tal såsom af ett Guds ord till omvändelse, då han framdrog dem för Guds domstol, uppenbarade för dem hjärtats syndiga hemligheter, eller då han med en sådan styrka i inbillningskraften, att allt blef liksom närvarande, skildrade för dem Frälsarens lidande och död. Han förstod att träffa den enskilde midt i den talrikaste församling och tala till honom såsom i enrum. Ofta hämmade tårar hans tal; "huru kan jag låta bli att gråta", utbrast han en gång, "då I icke viljen gråta öfver eder själfva".

John Wesley hade äfven, sedan han känt sitt hjärta så "besynnerligen uppvärmdt", blifvit begåfvad med en "eldtunga", som väckte en ofantlig uppmärksamhet, hvarhelst han uppträdde. Såsom ordinerade präster ägde naturligtvis han och hans vänner tillträde till statskyrkans predikstolar, och många kyrkor stodo öppna för dem i London; men så snart prästerna fingo höra deras kraftiga och väckande predikningar, blefvo de rädda för, att folket skulle vakna ur sin slummer och börja se kyrkans grufliga förfall, hvarför de flesta kyrkor inom kort stängdes för "revivalisterna".

Tilläggas bör emellertid, att icke alla prästerna voro fiender till sann och lefvande kristendom. Wesley säger själf i ett bref till en vän, att han kände tio präster i London, hvilka byggde på den rätta grunden: "Jesus Krist, Guds sons blod, renar oss från all synd." En af dessa var den bekante John Fletcher.

Kyrkorna voro emellertid stängda, och det såg ut, som om de allvarliga evangelisternas försök att kalla folket till bättring skulle misslyckas. Dessa hinder skulle säkerligen hafva afkylt nitet hos klenmodiga män. Icke så hos bröderna Wesley och Whitefield. Den senare fann en utväg ur svårigheten: han erinrade sig, att när Kristus och hans apostlar blefvo uteslutna från templet och synagogan, valde de till predikolokal Herrens egen stora domkyrka som har den omätliga himmelsblå rymden till tak och den friska grönskan till golfmatta. Därför gick han ut på fälten och landsvägarna, hvarigenom flera tusen sattes i stånd att höra evangelium, hvilka icke skulle hafva satt sin fot inom kyrkorna, äfven om dessa hade varit öppna. Whitefield höll sitt första friluftsmöte i Kingsward. Denna del af landet var en stor skogssträcka i närheten af Bristol och var beryktad för sin råa, ohyfsade och okunniga befolkning, "som hvarken fruktade Gud eller människor". Ingen kyrka fanns på stället och ingen religionsundervisning. Här uppträdde Whitefield på höjden Rose Green och höll därifrån en predikan för de personer, som genom denna nya och öfverraskande företeelse hade samlats. John Wesley, hvilken alltid måste tänka flera gånger, innan han bröt med gamla inrotade fördomar, drog sig i början för en sådan ytterlighet; men då han såg, att detta var det enda sättet att nå massorna, ansåg han äfven den metoden vara en anvisning från ofvan, hvarför han snart tillika med sin broder Charles började förkunna frälsningens budskap utanför kyrkans väggar. Han började predika utanför Bristol, och talade därefter Guds ord dagligen under bar himmel i stadens omgifningar. Den uppskakande kraften i hans predikningar väckte syndakännedom hos åhörarna och framkallade hos många af dessa en så plötslig och öfverväldigande sinnesrörelse,

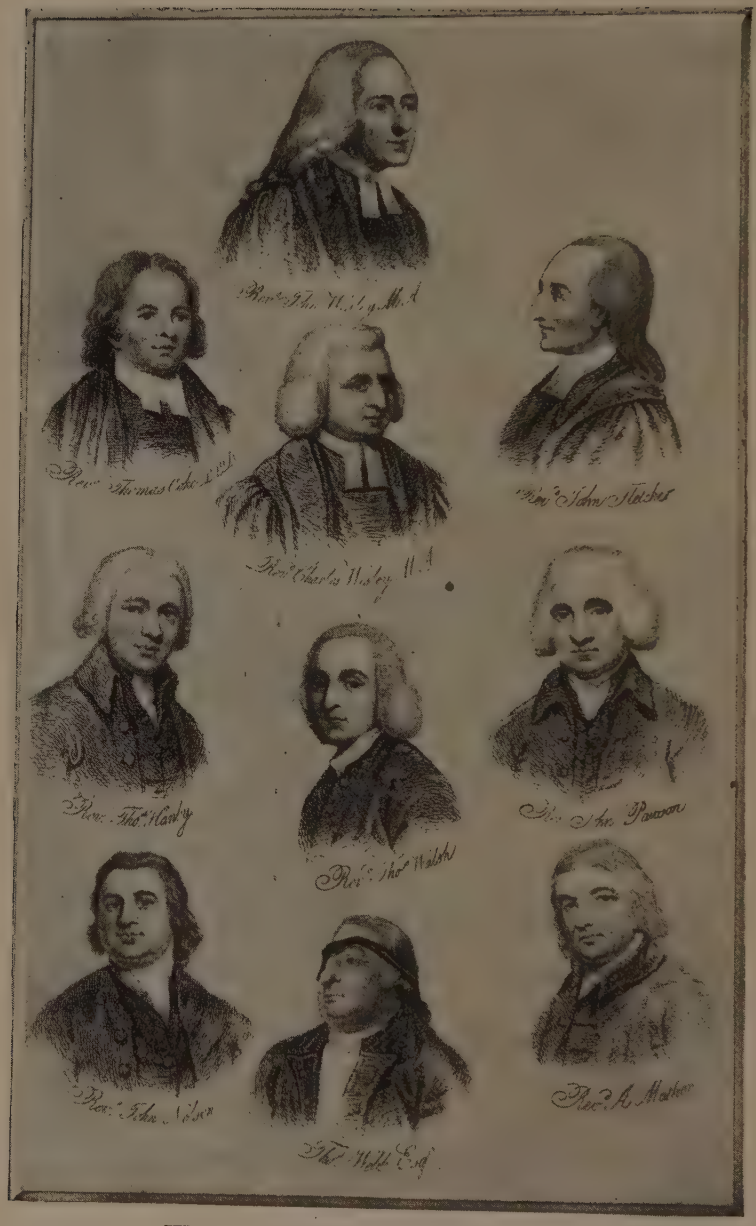

Wesley och några af hans medarbetare.

att denne äfven angrep kroppen, så att de utbrusto i högljudda suckar och ångestrop och stundom föllo till jorden i krampaktiga ryckningar. Andra ropade högt af glädje och prisade Gud för hans nåd. Dessa händelser väckte stort uppseende, och framkallade olika omdömen, både goda och onda. John Wesley gladde sig emellertid öfver dem, fastän hans begge bröder förkastade dessa utbrott som svärmiska och mera föranledda af ett sjukligt tillstånd än ett tecken på Andens verkningar. Dessa företeelser äro dock icke enastående i kyrkans historia; de hade förut visat sig bland puritanerna och kväkarna i England, bland hugenotterna i Frankrike, och de hafva ibland framhållits såsom omedelbara verkningar af den helige Ande i likhet med Andens utgjutelse öfver lärjungarna på pingstdagen, ibland hafva de fördömts såsom konstlade öfveransträngningar. På den senare tiden lade Wesley ingen afgörande vikt på dessa utvärtes rörelser; han erkände dem först då såsom uppenbarelser af Anden, när de åtföljdes af en varaktig sinnesändring, hvilken bar synliga frukter. Den föreställningen är således alldeles ogrundad, att Wesley och metodisterna i allmänhet ovillkorligen fordrade dessa yttre rörelser såsom tecken på omvändelsens grundlighet. Likväl finnes det ännu många ibland deras anhängare såväl som motståndare, hvilka göra detta påstående.

Forts

I Ganges dalar.

KVINNAN

i Brahmas, Buddhas och Muhameds länder.

Iakttagelser och studier i Orienten af *Ganga*.

NIONDE KAPITLET.

Tibet, jordens högsta land. — Folkets utseende. — Huru en tibetanska är klädd. — Hon ser sig i spegeln. — Smuts och ohyra. — Bjuden på salt té.

"Det, som numera kallas kvinnonatur, är resultatet af våldsamt förtryck å ena sidan och onaturligt framdrifvande å den andra."

J. S. Mill.

NORR om Indien ligger Tibet, skildt från detta land genom den allra säkraste skiljomur: de himmelshöga, majestätiska, undersköna Himalayabergen, betäckta med evig snö och ägande jordens högsta toppar, dem ingen mänsklig fot ännu beträdt och hvilkas renhet ingen besudlat.

Tibet har varit föga kändt af den öfriga världen, lätt nog förklarligt, då landet endast kan nås genom pass, genomskärningar i dess af naturen danade mur, som variera mellan tretton och aderton tusen fots höjd. Det döljer i sina klyftor källorna till Indiens och Kinas floder. Landet är hälften så stort som Indien samt har ett det kallaste klimat på grund af sitt höga läge, i medeltal tio à femton tusen fot öfver hafvet. Vintrarna äro nästan som i polarregionerna, så kalla, att vi, ehuru födda i nordliga länder, knappast skulle kunna uthärda dem. Inga träd utom dvärgarter förekomma i Tibet med undantag af flod-dalarna, där växtligheten är ymnig. Sjöarna äro fullt tillfrusna från Oktober till

April. Det berättas från en ö i Koko-Nor (Blåa sjön), att lamarmunkar, som bo där i ett kloster, ej känna till båtar och användning af sådana, hvarför de, då sjön är öppen, måste stanna på ön, helt skilda från den öfriga världen. De maste alltså lägga upp sommarförråd. Floder öfverfara tibetanerna understundom genom att begagna sig af färjor af buffelhudar.

Tibetaner förande europeer öfver en flod på färjor af buffelhudar.

Tibetanerna höra till den mongoliska rasen. De hafva utstående kindknotor, breda flata näsor, små sneda ögon med tunga ögonlock, nästan oysynliga ögonbryn, breda munnar, stora läppar, stora utstående öron, stridt svart hår, nästan liknande tagel, samt korta, groflemmade, klumpiga och föga tilltalande figurer. Dock förekomma undantag, i det man någon gång kan få se en jättehög tibetan. I synnerhet hafva lamaprästerna, de flesta jag sett, varit högresta.

Kvinnorna äro klädda i vida byxor samt jackor och utanpå detta en vid kappa eller mantel, allt af ett så bastant tyg, som endast tibetanskor kunna tillverka. Filt- eller träskor med höga grannt utstyrda skaft förekomma. Håret kammas blott en gång i månaden, sedan det oljats mycket. Det flätas i en mängd små flätor, som alla sammanknytas på ryggen. Granna prydnads-

Lama-präster.

Himalaya-bergen.

saker af alla slag, ofta försedda med insättningar af turkoser och karbunklar, bäras, samt framför allt amuletter, smutsiga och fula, men i deras ögon af stort värde. Från hårflätorna ned till hälarna hafva somliga tibetanskor en underlig tingest kallad tschukten. Det är fem breda ylleremsor, utsirade med dyrbara stenar och ibland mynt, samt nederst fästade på en annan bredare ylleremsa, liknande en kjortelskoning. Man kan föreställa sig det utomordentligt komiska utseendet af "den sköna", hvars rygg är mycket platt och bred.

Tibetanska med sin man.

Alltid då jag sett tibetanskor hafva de varit utan hufvudbonad — en radikal motsats till de beslöjade kvinnorna i Indien — detta vare sig de befunnit sig utanför sina tält eller på resande fot. Jag har dock hört att somliga använda någon sorts lustig hufvudbonad, påminnande hvarken om hårklädsel eller hatt eller ock om bådadera, gjord af skinn och prydd med pärlor. Naturligtvis räcker en sådan en lifstid, och är därför en ytterst praktisk artikel.

Som bälten begagnas ylleгep, och i detsamma har alltid tibetanskan instucket en hel del nyttiga småsaker, såsom dolk, ringklocka, sked, som hon ständigt äter med, men aldrig diskar, utan slickar efter hvarje måltid; en liten knif, nåldyna, flinta och fnöske att slå eld med o. s. v. I barmen bär hon hvarjehanda och däribland trätallriken, på hvilken hon äter. Ej heller denna

diskas utan slickas. Denna sed att aldrig diska några husgeråd förklaras däraf, att å Tibets högslätt är ondt om vatten.

Dessa tibetanska fruntimmer, som se grofva ut som karlar, tvätta sig blott en gång om året (!), och mycket sällan byta de om kläder. Naturligtvis hafva de inga speglar och när jag visade en mycket gammal, smutsig och skrynklig gumma, hur hon såg ut i spegeln, blef hon förskräckt för sig själf och räckte ut tungan som tecken till öfverraskning. Och det hade hon orsak till, ty hennes många hudveck voro fyllda af smuts. Också äro de i hög grad fulla af ohyra, ja öfverfulla. Att befria sig från dessa blodsugare är deras arbete på alla lediga stunder. Då jag brukade undervisa dem som förstodo hinduiska, var detta deras sysselsättning. Väl dussintals gånger uppmanade jag dem att upphöra därmed och se på mig i stället. De lydde villigt, men fem minuter därefter hade de glömt sig och voro så i gång igen. Stackars gummor, det var nog ej godt att sitta stilla med sådant sällskap på sig. Man lär ej tró upptäcktsresanden Landors skildringar från Tibet, men jag undrar om någon tror mig, då jag säger, att dessa kvinnor ständigt stoppa i munnen de djur de plocka från sina kroppar för att döda dem mellan tänderna!

"Deras arbete på alla lediga stunder."

Då man hälsar på hos tibetanerna blir man ofta bjuden på tibetanskt té, och då känner man sig gränslöst — olycklig. Ty utom att denna dryck, som tillagas med mjöl, smör och salt, smakar illa, så vet man huru smutsigt tillagad den är. Dock tro många europeer, att det icke går an att säga nej till deras gästvänlighet. Detta té är det bästa de känna till, och de tro sig ej

kunna bjuda främlingen något bättre. I stället för småbröd hafva de rostadt korn, blandadt med smör, eller råa korndegsbullar, eller i bästa fall skållkakor. De äro ock synnerligen förtjusta i mjölk från yak-korna (grymtoxen). Dock användes aldrig mjölken söt utan sedan den surnat.

Vy från Tibet.

Skridskoåkning.

Fridsbudbäraren.

Medeltidsskizz af J. O. Backlund.

IV.

UNDER den blida midsommaraftonen var det tyst och dystert i Botvids stuga. Botvid satt ensam, försjunken i djupa grubblerier, såsom han numera ofta plägade. Han märkte ej, att tiden led; han såg ej, att det mörknade i hans stuga, där intet annat ljus inträngde än de strålar, som letade sig väg genom rökfånget och den halföppna dörren. Men att så förgäta sig själf och allt, som omgaf honom, var nu hans sed. Ofta, när han var ute på sitt svedjeland, stannade han och stödde sig på sin yxa. Då glömde han lätt att fortsätta arbetet, tills långa stunder voro lidna. Ofta, då dan var ute på viken, hvilade han på åran och satt stilla, tilldess en svallvåg hotade att stjälpa hans båt.

Sedan han en lång stund suttit stum och orörlig, reste han sig plötsligt och stod lik en, hvilken är oviss om hvad han bör göra. Därpå lämnade han sin hydda och styrde sina steg mot byn. Han gick till en början hastigt, men, som han närmade sig byn, saktade han sina steg, synbarligen tveksam, huruvida han borde fortsätta. Denna tanke blef honom synbarligen öfvermäktig. Då nan nådde en liten däld, där träden å båda sidor om vägen stodo som en mur och deras kronor förenades till ett tak öfver hans hufvud, stannade han slutligen. Där skuggan föll som tätast, satte han sig på en kullfallen trädstam samt försjönk åter i en af sina vakna drömmar.

Men han blef ej länge ostörd. Fotsteg närmade sig från det håll han själf kommit. Ett stycke ifrån honom, där skuggan var mindre tät, varsnade han tvänne män, hvilka han genast igenkände som Elof och Olof, tvänne bröder, som likt honom själf bebodde en hydda i skogen, ej långt ifrån hans egen. De voro korta, axelbreda ynglingar, hvilkas anletsdrag alltid voro mörka, men nu syntes de mörkare än någonsin. Deras fader hade före dem bebott samma hydda. Tord var hans namn, och Ulföga hade hans grannar kallat honom för det grymma uttryck, som ständigt låg i hans anlete. Hans söner hade redan i barndomen visat sig sin fader lika och därför blifvit kallade Ulfynglet. Detta namn hade dock med tiden så förändrats, att de nu kallades Ulfvarne, och lätt nog förstod man hvarför, då man sett deras kalla, grymma ögon, deras tillbakalutade panna och framåtskjutna käkar. Till och med i deras halfsmygande gång kunde man märka något rofdjurslikt. Det sades ock, att de på ulfvars sätt uppehöllo sig på rof, men man var ej rätt viss om att ryktet talade sanning, ty ingen hade något säkert att förtälja. Vandrare, som spårlöst förlorats, hade ju ock lätt kunnat bli andra ulfvars rof, om de ej irrat ut på det bottenlösa träsket och där förgåtts.

De unga männen märkte ej Botvid, där han satt. I det de gingo förbi honom, samtalade de sakta. Blott få ord kunde Botvid uppfånga, men han förstod dock af deras ton, att de ej voro ute i goda ärenden. Något hade de att säga om "den kristne hunden" och "den främmande nidingen", hvilket kom honom att ana, att deras nattliga vandring hade något med broder Johannes att skaffa. Han blef så mycket vissare därom, som han besinnade, att de likt honom själf voro hedningar, men, olikt honom, alltid visat uppenbart hat mot de främmande lärorna och en obegränsad beundran för Nordens gamla krigsgudar. Han hade vid mer än ett tillfälle hört dem uttala hot mot munken, som förändrat allt i deras nejd, och han kunde ej undgå att tänka, att deras mening var att nu låta sitt hot taga sig uttryck i annat än ord.

Botvid satt stilla, medan de båda nattvandrarne försvunno ibland skuggorna. En minut betänkte han sig; sedan reste han sig och följde tyst och hastigt i de unga männens spår. Just där skogen började glesna, innan man nådde fram till byn, såg han åter de två ynglingarna, hvilka nu saktat sin gång och med smygande steg veko af in på en gångstig, som gick utmed skogsbrynet. Botvid visste väl, att denna stig ledde till Johannes stuga, och han kände sig nu mer än någonsin viss om, att onda planer voro i görningen mot den gamle munken.

Då de redan voro nära den låga stugan, stannade de två männen plötsligt, synbarligen ovissa om hvad de borde företaga sig. Anledningen därtill förstod Botvid väl, då han, efter att ett ögonblick hafva spanat och lyssnat, hörde ljud af sång och såg människor röra sig utanför munkens stuga. Då han åter såg sig om efter Tords söner, voro de försvunna. Ett närbeläget tätt gransnår förrådde hvar de dolt sig. Äfven Botvid hastade att följa deras exempel, enär han beslutat att se hvad slutet af äfventyret skulle blifva.

Ändtligen tystnade de ljud, som kommit dem att stanna. Snart därefter varseblefs dunkla konturer af män, som aflägsnade sig inåt byn. Sedan ytterligare en stund förgått, såg Botvid de två männen framträda ur det gransnår, som dolt dem, och försiktigt närma sig hyddan, som synbarligen utgjorde målet för deras vandring. Lika försiktigt följde Botvid, vaktande hvarje deras rörelse. De smögo sig fram till dörren och lyssnade. Allt var tyst därinne. Efter ett kort samtal, som försiggick i hviskande ton, begåfvo de sig åter in i skogssnåret. Botvid stod förundrad och var just beredd att lämna sin post bakom ett kullfallet träd, då han såg de två bröderna återvända, bärande stora risknippor, som de tyst och försiktigt nedlade framför stugudörren. En gnista ur Olofs elddon förvandlades snart till en låga i de torra löfven och riskvistarna. Skenet belyste tvenne mörka anleten, där hat och skadefröjd framlyste.

Men länge varade ej fröjden. Ett ljud bakom dem kom dem

att båda springa upp. Framför dem stod Botvid, beväpnad med en tjock trädgren. Innan de hunnit sätta sig till motvärn, hade den tunga grenen höjts och, svängd med kraftig arm, nedfallit på Elofs hjässa. Med ett vilddjurslikt vrålande störtade denne till marken. Innan Botvid för andra gången hunnit höja sitt vapen, hade Olof rusat honom inpå lifvet. "Din lede niding," utropade Botvid, "är det mäns sed att bränna sofvande gubbar?" Mer kunde han ej säga, ty nu hade Olof med sin vänstra hand fått honom om lifvet. Sin högra hand hade han fri, och i den blänkte hans långa slidknif, som i nästa ögonblick var röd af blod. Botvid försökte än att strida, men krafterna sveko honom, och han föll till marken, i samma ögonblick som dörren öppnades inifrån och Gunnar rusade ut genom lågorna. Eldflammorna hade redan börjat slicka väggtimret och dörrposterna. Med en spark skingrade Gunnar riskvistarna och kom ut ur den tjocka röken just i lagom tid att se en flyende figur försvinna i skogsbrynet. På marken såg han tvenne män utsträckta, men han bekymrade sig ej om dem, förrän han förvissat sig om att allt var väl med hans fosterfader, som kort efter honom kom ut öfver den rykande tröskeln. Elden var snart släckt. Sedan började munken och hans fosterson att vårda sig om de två, som lågo utsträckta på marken. Elof var redan död. Det hårda slaget hade krossat hans hjässa. Öfver Botvid lutade sig länge den gamle munken.

"Hvad synes Eder om honom, fader?" frågade Gunnar.

"Väl må du spörja," blef svaret, "jag vet det ej. Ett grymt sår har han fått, och blod flyter ymnigt ur hans sida; dock finns törhända hopp för honom."

"Det blir ett verk för Eder läkekonst och Edra örter."

"Ett verk för Gud, som gör hvad han vill, är min tanke. Kom dock och hjälp mig att föra honom in!"

Gunnar stod ett ögonblick tvekande. "Kanske var det han som kom att bränna oss inne."

"Om så vore," blef svaret, "så bjöde oss ändock vår Herre att göra honom godt. Dock anar jag, att ej han kommit i onda

ärenden. Förr torde vi hafva honom att tacka för våra lif. Min tanke är att detta försök att bränna oss inne var en ulfvagärning, ty Tords söner äro arga hedningar, som nogsamt visat att de ej burit mig godt i hågen. Men nu må ej ord råda, Gunnar. Lefver Botvid, lär ej sanningen vara fjärran."

Den sårade inbars och lades på munkens läger. Med van hand sköttes hans sår, som var djupt och blödde svårt. Med tillhjälp af helande örter blef blodet stilladt ocn såret förbundet. Botvid låg försjunken i en djup dvala. Men vid sidan af hans läger vakade broder Johannes och vårdade honom samt läste böner till Gud och helgonen för hans välfärd.

Länge var det ovisst, om Botvid kunde vederfås. Hans dvala aflöstes af en vild feber, under hvilken han talade ting, som kommo den bleke munken att göra korstecknet och gång efter annan läsa Pater noster. Det var en hednings ord den sårade mannen utsade. När Johannes hörde dessa ord, fördubblade han sin flit att rädda honom, ty han längtade efter att rycka en själ ifrån hedningarnas pinorum.

Ändtligen lönades munkens omsorg; febern gaf sig, och såret började helas. Då låg Botvid för det mesta tyst och besvarade knappt de frågor, som munken ställde till honom. Men då krafterna redan börjat att så återvända, att han kunde lämna sitt läger, vände han sig en dag till sin vårdare, som alltjämt befann sig i hans närhet. "Hvad blef af de nidingar," sporde han," som sökte att bränna Eder inne den natt, då jag blef sårad?"

"Hvilka voro de? Jag känner ej med visshet mer än en."

"De voro Tords båda söner, ulfvarna kallade."

"Jag anade att så var, fast jag såg blott den ene. Elof låg död, då vi kommo ut, väckta af ropen. Olof står ej mer att finna. Då legomännen kommo till hans koja för att förmå honom att bekänna, hvad andel han mände hafva i det leda dådet, funno de nästet öde. De hafva sedan länge sökt honom, men ingen har sett ett spår af honom."

"Det hugnar mig att veta, att de ej lyckades i sitt tilltag. Ej

heller sörjer jag, om vår nejd blifvit dem kvitt. Hellre hade jag väl sett, att det slag, som fällde Elof, ej bringat honom döden; dock stod det ej i min makt att det ögonblicket mäta min kraft."

"Visst ser Gud till ditt uppsåt och skall ej göra dig saker till nidingens blod. Men huru kom du att vara nära för att rädda vårt hem och våra lif? Du har alltid varit en stilla man, och minst af allt skulle jag väntat att se dig i byn efter midnattstiden."

Botvid tvekade ett ögonblick, innan han besvarade frågan. "Jag var på väg till Eder," blef slutligen svaret.

"Till mig?"

"Till Eder var jag på väg, men Tords söner gingo mig förbi utan att märka mig. Då följde jag i deras fjät och såg deras anslag samt hindrade dem."

"Men du sökte mig?"

"Ja."

"Ej utan orsak söker man en annan vid midnattstid."

"Ej utan orsak sökte jag Eder."

Munken satt tyst.

"Ej utan orsak uppsökte jag Eder," upprepade Botvid, "ty jag kom att föresätta Eder en fråga, som jag själf sökt besvara men ej kunnat."

"Hvilken fråga?"

"Huru kan en hedning bli en kristen?"

"Angår det dig själf?"

"För ingen annan spörjer jag."

"Den frågan besvarar jag gärna, ty jag har länge anat, att det dop, du undfått, ej gjort dig till kristen, ty ditt lif har nogsamt visat, att hedningasinnet lefvat kvar i dig. Men hvad du ej kunnat få genom dopet allenast, det kan blifva dig gifvet genom en uppriktig och ångerfull bekännelse, och tro på Herren Krist, sedan du afsvurit dig de hedna gudarna och de styggeliga ting som öfvas af dem, som sätta sin lit till dessa. Svårt har du väl brutit mot Gud, då du ovärdigt mottagit dopet och, fast hedning,

kallat dig kristen; men Gud är stor att förlåta, då du rätt beder och bekänner din synd."

"Dock är det mig svårt att uppgifva tron på de gudar, som vårt folk i forna tider alltid dyrkat."

"Blott genom en rätt tro på vår Gud kan tron på hedna gudar och onda andar försvinna."

"Jag har nogsamt förmärkt, att de kristnas tro bringar frid och gör dem till goda män, som varit onda och grymma; därför har ock jag önskat lära denna tro, men jag kan ej finna, huru jag med ens kan förneka, hvad som från barndomen blifvit mig lärdt, och hvad jag trott af allt mitt hjärta. Mina fäders läror om Odins visdom, om Tors kraft och Frejs gifmildhet förstår jag lätt, då jag dagligen ser och hör hvad som sagts mig vara dessa gudars verk."

"Dina fäder hafva skapat sig gudar efter sina egna hjärtan, och ditt hjärta är deras likt. De hafva tänkt väl, då de trott, att det måste finnas höga väsen med vishet och kraft och mildhet, då de sett dessa egenskaper uppenbarade i världen; men de hafva ej tänkt väl, då de ej förstått, att all denna vishet, kraft och mildhet kunde finnas hos en, som är långt nögre än de gudar, på hvilka du trott."

"Kanske är det så."

"Ej blott möjligt utan visst är det, att, hvad jag sagt, är sannt, ty den heliga kyrkan har fått full uppenbarelse därom. Tvifla ej, utan tro!"

Länge fortgick samtalet, och ofta blef det sedan fortsatt. Under det att Botvids krafter växte, växte ock hans tro. Då såret var läkt, kunde han utan tvekan säga: "Jag tror på Jesus Krist, Guds ende son."

V.

De långa vakorna under Botvids sjukdom hade nästan fullbordat broder Johannes' offer för sin herre. Hans rygg var mera böjd och hans steg svagare än förut, och, hvarje dag, då han fullgjort sina göromål i Herrens hus eller vid de lidandes läger, återvände han matt och trött till sin koja, själf ett föremål för den vård, som Gunnar villigt bragte honom. Denna svaghet blef mera märkbar, ju mera tiden led, men Johannes lät sig ej afhållas från att fullgöra sina plikter, ehuru det redan var honom klart, att hans verk snart var ändadt. Tanken därpå bedröfvade honom ofta; dock sörjde han ej för sig själf utan för det folk, som före hans ankomst varit som får utan herde, och som vid hans bortgång skulle blifva utan andlig ledning. För det folket bad han, då han under sina vandringar stannade och lutade sig mot sin staf, och då han, liggande på sitt läger, tänkte på att skörden var mycken och skördemännen få. Men då han tänkte på de många mödosamma år han tillbragt bland detta folk, då gladdes han, ty han mindes, hvad han en gång läst på ett gulnadt pergamentsblad i det gamla klosterbiblioteket: "Huru ljufliga äro på bergen budbärarnes fötter, som frid förkunna!"

Det var en höstdag. Gunnar var ute i skog och mark med sin båge, och Johannes var allena, liggande i en halfslummer. Då öppnades dörren och Botvid inträdde. Han gick fram till munken, som uppväckts af fotstegen.

"Välkommen, Botvid," utropade Johannes och reste sig upp på sitt läger. "Hvad för dig hit i dag?"

"Underliga tidender har jag att förtälja, och om råd vill jag spörja?"

"Tala fritt, Botvid!"

"Olof, Tords son, ligger för döden i min stuga, och jag har kommit att spörja Eder om råd."

"Menar du, att du tagit blodshämd på Olof? Sådant är en hednings gärning, och om dig tänkte jag, att du nu rätt blifvit kristnad."

"En kristens hämd menar jag, att jag tagit, om hämd I viljen kalla det. Hans lif har jag ej sökt att taga, men väl har jag gjort allt, jag förmått, för att rädda det. Dock fruktar jag, att det ej skall lyckas mig."

"Du talar i gåtor."

"Gåtan skall jag tyda, om I lyssnen."

Johannes lyssnade.

"I går var jag med Brynte ute att jaga, och voro vi långt komna, ehuru jag ej kunde gå fort för det sårs skull, som, tack vare Eder konst, ej blef mig till döds. Vi hade funnit björnfjät och voro ifriga att före kvällen finna vårt villebråd. Då vi hunnit fram till ett tätt snår, hörde vi ljud af krossade trädgrenar framför oss och snart därefter rop af någon i nöd. Då påskyndade vi våra steg och funno en man i kamp med en stor björn. Innan vi hunnit nära nog att bringa bistånd, hade björnen ryckt spjutet ur mannens hand och med sin ram slagit sin motståndare till marken. Innan mannen lidit mera skada, voro vi framme och ansatte björnen med våra spjut. Han lämnade nu den fallne för att försvara sig mot oss. Vi blefvo honom dock med ringa möda öfvermäktiga och nedlade honom som vårt byte. Därpå hastade vi att se till den fallne, som låg tyst och orörlig med ansiktet mot marken. Då jag fick se hans anlete, igenkände jag honom med ens. Det var Olof. Snart vaknade han till medvetande och sökte resa sig upp men förmådde det ej. Vi gjorde då en bår af trädgrenar och buro honom till min koja, där han ännu är kvar. Hans rygg är bruten, och lång tid lär ej återstå honom att lefva. Dyster synes han ständigt och talar föga, ehuru jag väl förmärker, att han lider mycket. Nu ville jag spörja, hvad jag bör göra för honom. Min läkekonst är ringa och kan ej båta honom, och, ehuru han hvarken varit eller är min vän, vill jag ej gärna se honom gå ur tiden som en hedning."

Johannes satt stum.

"Hvad är att göra?" sporde Botvid.

"Jag är redo att göra dig följe till Olof," svarade Johannes, och reste sig från sitt läger.

"Men ären I ej för svag för en sådan vandring? Vägen är lång, och I ären ej längre en stark man."

"I Krist är min kraft, och han skall gifva mig nåd att fylla min plikt. Gärna ginge jag den vägen många gånger för hoppet att kunna rädda ett lif från döden och en själ från pinan."

Den gamle mannen var snart redo och tillsammans med Botvid begaf han sig inåt skogen. Hans steg voro svaga och stapplande, och han stödde sig tungt på sin staf. Ofta satte han sig ned vid vägens kant för att hvila, och för hvarje gång var mödan större, då han uppstod att fortsätta vandringen.

Sent omsider hunno de fram. Tyst närmade sig Johannes den sjuke. Han såg genast, att Botvid haft rätt, då han sagt, att intet hopp fanns för Olofs tillfrisknande. Han såg mer: han såg, att blott en kort stund stod emellan den sjuke och döden. I det han lutade sig öfver honom sporde han sakta: "Huru är det med dig?"

Intet svar.

"Vet du, att du snart måste gå ur tiden?"

Ännu intet svar, men Olof öppnade sina ögon, som hittills varit slutna.

"Hvad vill du, att jag skall göra för dig?"

Den döendes läppar rörde sig sakta, och munken uppfångade de hviskade orden: "Förlåten mig!"

"Med allt hjärta förlåta vi dig, såsom ock Gud vill förlåta dig hvad du brutit mot honom."

Johannes hade nu förgätit sin trötthet och svaghet, där han satt vid dödslägret. Han talade ord af evangelium och tröst, men svar fick han ej. Slutligen tystnade han och vaktade den förändring, som började försiggå i Olofs anlete. Johannes kände väl dess betydelse, ty detta var ej första gången han sett döden nalkas. Ändtligen hörde han ett djupt andetag, så en rossling, och allt var tyst. Han läste en bön vid den dödes stoft och hoppades, att Olofs

ångerfulla ord, fastän sent uttalade, likväl nått till Gud och hans helgon.

Johannes reste sig och beredde sig att gå. Botvid sökte öfvertala honom att dröja öfver natten, men han tycktes ej höra, hvad som sades. Då han begaf sig i väg, började aftonskuggorna att tätna. Tunga moln jagade öfver fästet, och vinden tjöt hemskt i de höga furornas kronor. Johannes gaf ej akt därpå. Han var nära att digna af trötthet, och stora svettpärlor rullade ned för hans panna, men han tycktes förgäta äfven detta. Han stannade ej förrän han nått sin koja. Utanför dörren dröjde han. Mörkret hade nu fullkomligt inbrutit, men genom dörrspringorna lyste ett rödt eldsken, hvaraf han förstod, att Gunnar återvändt från sin jakt. Han for sakta med handen öfver sin panna och satte sig på bänken, där vinden som bäst kunde nå honom. Där satt han, när Gunnar en stund därefter öppnade dörren och lyssnade efter fosterfaderns fotsteg. Där satt han ännu, när det första morgonljuset inbröt och Gunnar efter en natts fåfäng väntan gick att söka honom. Då var han död.

— — — — — — — — — — — — — — —

Broder Johannes böner funno sitt svar. En annan kom snart att vårda hjorden, som blifvit utan herde. Men den dödes minne lefde länge bland det folk, hos hvilket han framburit fridens budskap. Många voro de släktled, som påminde sig, huru han lefvat, då de läste den nötta inskriften på en korsprydd vård, som stod så nära stranden, att vågorna stundom bestänkte den med sitt skum. Inskriften var denna:

"Här hvilar
BRODER JOHANNES.
Han förkunnade oss frid."

Maria med barnet. — Raphael.

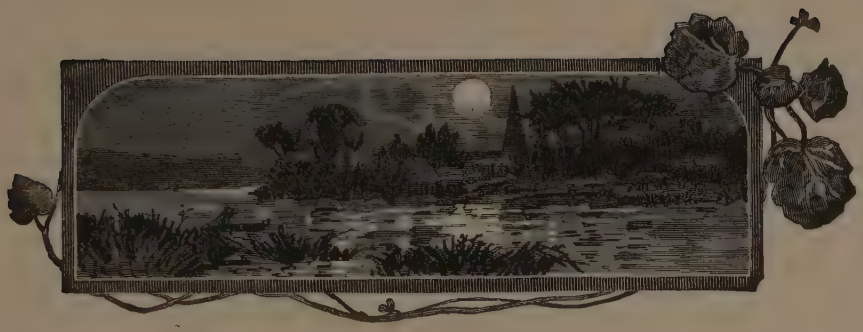

Julgåfvan.

Rätt ofta står för minnets syn
Ett oansenligt tjäll
Uti en dal vid skogens bryn
I nordisk vinterkväll.

Den ljusa brasan, granen grön
Så högtidsklädd i vrån,
Klocktoner rullande på snön
Från kyrkan bortom ån;

Och pappa kommande från sta'n
Med mystiska paket,
Och mammas sysslor hela da'n
Med hvad hon själf blott vet —

Allt täljer att nu kommen är
Den glada julens tid,
Och öfverallt hvarthän man ser
Tycks allting båda frid.

Jag minns, hur barnslig glädjen var
I lycklig syskonring,
Då utaf älskad mor och far
Julgåfvor deltes kring.

Sen lästes ifrån helga blad
Om Jesus, världens ljus,
Som föddes uti Juda stad
I stallets ringa hus.

Blott föga då jag fattade
Hur stor var denna skatt —
De andra gåfvor hägrade
I drömmen julenatt.

Men såsom drömmen dessa flytt
Med forna barndomsdar,
Dock hvarje dag som sedan grytt
Blef gåfvan Jesus kvar.

Hur stor vardt gåfvan för min själ,
När för min synd jag grät.
Men fann i henne rening hel
Och full rättfärdighet!

När så Guds Ande sedan kom
Och pekade på den
Som helgelse och läkedom,
Blef gåfvan större än.

Störst skall den ändock blifva, när
I härlighetens ljus
Jag med förklaradt öga ser
Den i min faders hus.

O. H—n.

MY MOTHER'S WILL.

By Carl Pontus Wikner.

(continued.)

The young philosopher was silent a moment. Finally he said, in a low, but firm voice.

"I hope so."

"Very well, Adeimantos. This will perhaps be to you the hardest of all. And now I will tell you, what I find is still unknown to you: Apollonius of Tyana is dead."

"Great gods, what do you say?"

"Apollonius is dead. I received the tidings in Crete. There was a ship, just arrived from Miletus, that brought this news of his death. Apollonius has laid

down his sceptre, and now it is your privilege to take it up. You are the chosen heir to that sceptre, I believe?"

"Holy Artemis!"

"Still another thing I have to tell you, before I leave you to-day. We spoke of a temple, in which one may worship in spirit and in truth, in purity and righteousness. That temple, Adeimantos, is already built. In the land of Judea its foundation was laid, and soon its pinnacles shall glitter in the sun, so that the reflection thereof shall enlighten all the world. Then, and only then, Adeimantos, shall that day come, which you predicted, the pure and holy day, the day of Jesus Christ."

"Thus you, too, are a———."

"Yes, I, too, am a Christian. The little piece of parchment that your mother sewed into your girdle, became the means of the old servant's conversion, through her Arete became a Christian, and I through the influence of Arete. Thus my acceptance of Christianity is in a certain sense a

fruit of 'your mother's' will'. Farewell, Adeimantos, God bless you!"

After Kallias had departed, Adeimantos stood for a while as if stunned. Finally he sank down in the place, where he had been sitting before, and leaned his forehead against the gunwale. Minute after minute passed away, finally he rose suddenly, took out the little yellow piece of parchment, and stretched his hand over the gunwale, in order to throw it into the sea. At that moment there rolled over the sea the heavy murmur of a distant thunder-cloud. Adeimantos drew back his hand and listened.

"Are you a coward, Adeimantos," the young philosopher said to himself, "are you afraid of a piece of parchment, you, who are to take up the sceptre of Apollonius? No, Adeimantos, you shall conquer — — — Holy Artemis, assist me!"

And Adeimantos walked to and fro on the deck with firm steps.

"Did you really see him," said one of the two sailors, who had spoken before, to his comrade, — — "did you see, how he pronounced mysterious words over the sea?"

"Do you think that I have no eyes? That man will bring misfortune upon us. He will cause us all to perish and will ride ashore himself on the back of a dolphin. My Aunt Atossa told me once, that Apollonius did so, when he sailed on the Indian ocean, and the crew had done some harm to something that was very holy; I don't remember exactly what it was, but there is much that is holy to other people and not to us, and Apollonius does not belong exactly to any kind of people, and therefore he can have any kind of religion."

"Gloomy Styx! Is it possible?"

"Yes, I should say so. If my Aunt Atossa said it is so, then it is so, and if it is not already so, it will be so very soon."

"Oh no, I mean Anaximander. Is it possible?"

"What is it that is possible? Anaximander, who is that?"

"The cat, you know, the cat that I stole in Heliopolis. It was a holy cat, and that man who came on board is said to have been a disciple of Apollonius, born in Egypt, besides. He has scented out the sacrilege, and therefore brought this misfortune upon us."

"Miserable scamp, what made you do it?"

"Do you not know, that there are no better cats for hunting rats and mice, than those which are stolen, and none more wiry and tough than the holy ones?"

"You must speak to the philosopher about it."

"I would rather jump into the sea. Did you not see, how his eyes shone?"

"Then you must sacrifice the cat."

"Yes, I am going to sacrifice it to Poseidon. Hush, how dark it is! I hear the sea roaring in the distance. We shall have a terrible night. Now, Anaximander, you will have to drink salt water."

"Where do you keep the animal?"

"Here below, I believe, but now it is as dark as in Hades. I am a little discouraged. Anaximander is not easy to catch."

About twenty minutes later a grey cat with a heavy stone bound to his neck was sunk into the Aegean Sea, with accompanying, serious conjurations and prayers to Poseidon. It was Anaximander who a month ago had enjoyed the rank of divinity.

"That oath helped," said one of the sailors, "I learned it from my Aunt Atossa, and her instructions have never failed me yet".

"But it was hard to get hold of the poor fellow," said the other, "I broke the lamp, the light blew out, and I lost lamp and all, but I held on to the cat, although he scratched me badly in the face".

"Those are Egyptian hieroglyphics," said the former, "and such bring bad luck with them".

[* * *

84 *MY MOTHER'S WILL.*

Two hours later the storm was in its full violence, and it was evident, that Poseidon's wrath had not been pacified by the sacrifice of the cat. Wave towered above wave, and the Titaneia had to endure a mighty struggle. She fought victoriously, and the old sailor from Kydonia now seemed to be in his true element. The night was very dark, but his grey eyes seemed able to penetrate through all, and the voice of the old man sounded clear and calm, when he gave the crew his commands. It was now important, above all, to keep to the open sea, and therefore the course was changed almost to the westward. Artemis, who sat on her throne at the stem, proud and covered with foam, turned her face to the open sea towards the island of Delos, the far off, beloved island, that had once been her birthplace.

The Titaneia had continued in this direction about an hour, when one of the crew thought he perceived the smell of smoke, and told the captain about it. He

immediately ordered them to make a thorough examination of the ship, and it was soon found, that fire had broken out below the deck, for a strong smell of smoke came up from below. Now began eager effort to extinguish the fire, a work in which Adeimantos and Kallias also took part. They had not wished to disturb and alarm the ladies by any information concerning the threatening danger. By and by they thought they had gained the mastery over the dangerous element, but it was found, that the fire had broken out anew on another side of the ship, where a pile of precious Indian cloths had been placed. A new, desperate attempt was made, but this time the fire got the better of them. Now the captain gave orders to change the course. To the right, they had the island of Patmos, which could not be very far away. It was important to hasten thither with all speed, of which the Titaneia was capable, when all the spirits of the storm filled her sails.

86 *MY MOTHER'S WILL.*

Now the threatening danger was made known to the ladies. Ismene soon stood trembling at her husband's side. The little brown maid ran to and fro with loud cries. Kallias' arm supported Arete, who calmly leaned against the old man's breast. In her right hand she held Adeimantos' book. Probably some vague sense of responsibility, such as one feels for borrowed things, or some other impulse, it may be, had influenced her to seize it, as she flew from her cabin. The fire had already begun to break through the deck of the ship, when a terrible shock gave proof that the ship had grounded on the shoals. The Titaneia cracked in every joint, and now the flame blazed high, since it had come in contact with the wind. By its light they could clearly see a little way off the rocky shores of Patmos, but between these shores and Titaneia raged the wild breakers.

A boat was rapidly lowered. None but the captain spoke a word. Even the brown

maid did not utter a sound, but her flashing eye was all the while measuring the distance to the shore, and the little foot was feverishly beating the deck.

Now command was given to descend into the boat, and the command was carried out with admirable order. As the captain gave his orders, his voice was calm and irresistable. The ladies were first lifted down. Adeimantos' agility and strength did good service. Ismene was already in the boat, and now it was Arete's turn, who thus leaned once more upon the breast of Adeimantos. It was the first meeting after a long separation. In the terrible strain of the past hour neither had spoken to the other. The young philosopher saw his book still in Arete's hand.

"I will preserve it for you, until you find a better," said Arete suddenly.

"Can you forgive me, Arete?"

"God bless you, Adeimantos!"

Next moment Arete sat at the side of Ismene.

88 *MY MOTHER'S WILL.*

When the boat was filled, there were still on board the ship, besides the captain, Adeimantos, Kallias, a merchant from Alexandria, a sailor, and a ship-boy. These had of their own accord asked to be the last. There was reason to presume, that the Titaneia could still offer protection for a while to these, who still remained aboard. At the worst, they would throw themselves into the sea, and by swimming seek to reach the neighboring shore.

They had taken their position at the stem of the ship. A huge wave had so turned the Titaneia, that her stem was right in the wind, and so the fire and smoke were blown directly across her.

They followed with fixed attention the movements of the boat. The rowers sought to avoid the breakers that raged between the ship and the shore. It was evident, that strong and skillful arms were managing the oars, but they were mistaken as to the right direction. The boat had been

turned towards the west, where the nature of the shore made landing entirely impossible. As the flames from the burning ship rose higher, they discovered their mistake, and at the same moment saw on the other side of the surging breakers a possible landing place. But how were they to reach it? The boat headed about successfully, and on its way round the foam-covered shoal, once more approached the ship. Sometimes it rode like a dolphin on the back of a huge wave, and again it seemed to disappear in its dark bosom. Thus surged wave after wave, until at length one of them bore it on its white-capped summit upside down.

Adeimantos saw and heard nothing more. The next moment the salt billows embraced him. He was a skillful swimmer, and despair multiplied his strength. Whether he first sought Arete, or chance brought her in his way, probably he did not himself know. But she it was, whom he a minute later was supporting on his

strong arm. In her face was the calm of death, and one could hardly tell, whether she was alive or dead. Her right hand clasped convulsively the roll of parchment, that contained Adeimantos' doctrine "about purity of soul".

At this moment Adeimantos heard his name called in a voice of mad despair. It was the voice of Ismene. Adeimantos turned his head, and marked where she was. She seemed to have clutched the boat, but now by a heavy wave to have been torn from it. Immediately he heard still another cry, and then he saw the dark head disappear. The next moment it was up again, and Adeimantos heard his name pronounced in a weak, exhausted voice.

Through the brain of the philosopher flashed a thought of duty that bade him save his wife above all, but there came also a thought, that his right arm was supporting what was dearest to him in all the world, the betrothed of his youth and his philosophy. Then came a thought

of his mother, and of righteousness and purity.

"Save your wife! Farewell, Adeimantos!" whispered a feeble voice at the philosopher's side.

"Farewell, Arete!"

And Adeimantos' arm was loosened from its precious burden, leaving her to be lulled to sleep by the playful children of Poseidon.

When Ismene for the third time was tossed upon the surface of the billows, Adeimantos was at her side. His strength had not yet failed him, and he cherished the half conscious hope, that he might get hold of the floating boat, and with it be cast ashore.

Thus for a while he worked with desperate effort, but the boat all the time escaped him.

There was the burning ship, there, near by, was the longed-for shore with its ghastly rocks reflecting the blazing flames. All this Adeimantos saw, and at his side also

the darkly curling locks and pale face of Ismène, mother of his little Paralos. Soon he saw nothing but a flaming light, which contracted more and more, until it finally formed a glowing ball. This he thought was the divine, central fire, the holy altar of Zeus. Around it moved the five planets, and the rest of the heavenly bodies, and among these, the moon, the heavenly Selene, whose countenance bore now the features of a girl of fifteen at Ephesus, and again those of that mother of the boy six years old so long ago in Alexandria. She pointed quietly and silently to a parchment, on which stood written in purple-colored letters: "Be ye clothed in the new man, which after God is created in the righteousness and holiness of truth".

Adeimantos saw nothing more, but he heard a roaring sound, and then it was black night, in which he could no longer distinguish any figures.

When he woke up, he was resting on a bed of grass and flowers, in the shade of a

wild olive tree. At his side knelt an aged man with an expression of wonderful mildness, tenderness and purity resting upon his beautiful face.

"Where am I?" said Adeimantos.

"On Patmos, my son, sole survivor from a ship-wreck. He who directs the paths of men, on the sea and on the green earth, and who desires to lead them all to himself, has brought me in your way."

"Who are you, then, father?"

"I am the apostle of God's Son, banished to this place for God's word's sake, and for the sake of the testimony of Jesus Christ. I am John, the son of Zebedeus of Bethsaida."

* * *

Little more is known for a certainty about Adeimantos, the son of Paralos, but when afterwards the persecution of Trajan passed over the Christian world, among those, who courageously suffered martyrdom, there was a certain Adeimantos,

presbyter in Ephesus, in whose robe was found a piece of yellow parchment, on which were written in pale letters Paul's words about "the new man", and on the edge of which a later hand had added the heading: "*My Mother's Will*".

By that time, the waves of the Aegean had probably long since destroyed every trace of the wisdom, which the disciple of Apollonius had laid down in "Artemis, or Concerning Purity of Soul," that wisdom which was, as he thought, to kindle for the world the light of a new day, and Adeimantos, the son of Paralos, had never won a place among the great thinkers of humanity.